

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קיבוץ
שלשלת האור

שער
חמישי

היכל
תשיעי

אגרות-קודש

•

מאת כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

כרך יג
קיץ תשס"ז

חזקתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

IGROIS KOIDESH
Volume XIII
Copyright © 1989
Second Printing 1993
Third Printing 1996
Fourth Printing 1997
Fifth Printing 2003
Sixth Printing 2005
by

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders Department:
291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148
www.kehotonline.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form without prior permission, in writing from the publisher, except by a reviewer who wishes to quote brief passages.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994
Igrot-kodesh.

(Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5)
(Sifriy. Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)
Title on t.p. verso: Igrois Koidesh.

Includes bibliographical references and index.

1. Schneerson, Menahem Mendel, 1902-1994 — Correspondence.
2. Habad. 3. Rabbis—Correspondence. I. Title. II. Title: Igrois Koidesh. III. Series: Kovets Shalshelet ha-or; hekhal 9., sha'ar 5. IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.
BM198.S33528 296.8'33 87-16855
ISBN 0-8266-5800-8 (set)
ISBN 0-8266-5813-2

Manufactured in the United States of America

פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה כרך שלשה עשר מסדרת
אגרות-קודש • כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו אגרות קצת תשס"ז.

בראש הספר באים:

(א) מבוא.

(ב) מפתח האגרות.

ובסופו:

(א) מפתח ענינים.

(ב) מפתח מוסדות וארגונים.

(ג) מפתח אנשים.

(ד) מפתח מקומות.

כן נוספו, ציונים והערות בשוה"ג^י.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ח ר' שלום דובער שי' לוי.

מערכת, אוצר החסידים^י

ר"ח מנ"א, היחשמיט,

שנת המאתיים להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ,

שנת הארבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א,

ברוקלין, נ"י.

(*) עד עתה יצאו לאור בסדרה זו 31 כרכים: אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר הקו, כ"ק אדמו"ר האמצעי
וכ"ק אדמו"ר ה.צמח צדק, נדפסו (בכרך אחד) בשנת התש"פ. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש נ"ע,
ומילואים לדרך הגיל — בשנת התשמ"א. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהר"ש"כ נ"ע (שני כרכים) בשנת
התשמ"ב. כרך ג — בשנת התשמ"ז. כרכים ד-ה — בשנת תשמ"ז. אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע,
כרכים א-ה — בשנת התשמ"ג. כרכים ו-י — בשנת התשד"פ. כרכים יא-יב — בשנת התשמ"ה. אגרות-
קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, כרכים א-ג — בשנת תשמ"ז. כרכים ד-ה — בשנת תשמ"ח. כרכים ט-יב — שנה
ז.

(**) כדי להבדיל בינם לבין הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א, באות הערות העורך באותיות קטנות יותר
ושונות מהפנים.

מפתח כללי

3		פתח דבר
5		מבוא
29		מפתח האגרות
א		אגרות קודש
תצז		מפתח ענינים
תקט		מפתח מוסדות וארגונים
תקיא		מפתח אנשים
תקטו		מפתח מקומות

מבוא

לפנינו כרך שלשה עשר מסדרת אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שבו 465 אגרות שנכתבו במשך קיץ תשט"ז, ועוסקים במגוון רחב מאד של תחומים בתורה, עסקנות הכלל והוראות בעבודת ה'. נושאים אלו נסקרו כבר במבואות לכרכים הקודמים, ובעיקר — במבוא לכרך הקודם.

אולם נושא מיוחד ישנו באגרות קיץ תשט"ז, שרישומו ניכר בכל הכרך שלפנינו, ויש ליחד עליו את הריבור.

כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוק:

אגרות הקיץ הזה נכתבו תחת הרושם של האסון המחריד שאירע ב"כפר חב"ד", בבית-הספר-למלאכה, שהרבי שליט"א יסדו זה מקרוב, ברוב עמל ויגיעה:

באור ליום ב' דר"ח אייר, התלמידים עם מדריכיהם עומדים בתפלת שמונה-עשרה של ערבית, באולם בית-הכנסת של בית הספר. לפתע נשמעות יריות. בכניסה הראשית עומדים שלשה ערבים ויורים לכל עבר.

הדרך היחידה לברוח היא דרך החלונות, אך מי שמתקרב לחלון יורים עליו מיד. משהו סוגר את החשמל והתלמידים מתחילים לברוח מהחלונות. המדריך שמחה זילברשטרום עומד ליד החלון ו"זורק" תלמידים החוצה. כשהיריות מסתיימות, הערבים בורחים חזרה דרך הפרדסים שמסביב לכפר, שמשם הגיעו, החשמל נדלק ומחזה אימים מתגלה, הרוגים ופצועים. המדריך שמחה הנ"ל וחמשה מהתלמידים: נסים עסיס. משה פרץ. שלמה מזרחי. אלברט אדרי. עמוס אוזן, שרועים הרוגים, הי"ד, ועוד תלמידים רבים פצועים ושותתי דם, מתפתלים ביסורים חזקים לעזרה.

* * *

היתה זו פעולת רצח של המסתננים הפיזאיונים, שהיו חודרים ממצרים לאה"ק דרך רצועת עזה, עושים את דרכם במעבה הפרדסים, מבצעים את משימתם הרצחנית ונמלטים חזרה או לירדן. הפעם בחרו בביה"ס למלאכה בכפר חב"ד.

לא היתה זו הפעם הראשונה. שנה וחצי קודם לכן יצא מהשיבה בלוד הת' ישראל אריה רוברוסקין הי"ד, שעשה את דרכו לעבר כפר חב"ד, שם שימש כמשפיע בבית הספר למלאכה. הוא לא הגיע באותו ערב ליעדו. כעבור ימים אחדים נמצאה גופתו מושלכת בפרדס. אף הוא נפל קורבן לכדורי המרצחים ששרצו אז בפרדסים הללו (ראה אג"ק ח"י אגרות ג'קסא, ובנסמן בהערות שם).

חסידי חב"ד, ובמיוחד תושבי הכפר, עברו אז משבר קשה מאוד. פחד והיסטריה החלו לשרור לצד מחשבות על בריחה ועזיבה. הדבר היחיד שהחזיק את האנשים היו הוראותיו החד-משמעיות של הרבי שליט"א: איש בל יזוז ממקומו. הרבי לא הותיר מקום לספק: „לא לנוס מהמערכה“, „להרחיב הכפר ומוסדותיו“, כי „במקום שנתגלתה מידת הדין — תתגלה עתה מידת הרחמים“.

הימים הבאים, במשך שבועות רבים, היו משופעים במכתבי עידוד והדרכה של הרבי לתושבי כפר חב"ד. הם עודדו וחישלו את רוחם של תושבי הכפר והביאו למפנה ולנקודת-זינוק בהתפתחות הכפר ומוסדותיו. הראשון בהם, מיד לאחר הרצח המחריד, נשלח לרבו של כפר חב"ד מוהרש"ז גרליק ע"ה (ד"רפא):

מאשר מברקו. התענית ביום החמישי עד לאחר חצות היום לגדולים בריאים. ומהנכון שכן יעשו גם הגדולים בריאים אשר בכל מוסדות חנוך ישיבות חב"ד שבאה"ק תובב"א. והשי"ת ישמרם כל אחד ואחת כדברי רבנו הזקן במדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד נחלה בלי מצרים מבריח מן הקצה כו'.

מיד עם תום הישבעה' לרצח, שיגר הרבי שליט"א מברק מיוחד של חיזוק ועידוד לכל תושבי כפר חב"ד (ד"שג):

לכל אחד ואחת מאנ"ש, תושבי כפר חב"ד, המוסדות אשר שם, וביחוד בתי ספר למלאכה וחקלאות, התלמידים, המורים, המנהלים, העסקנים והחורים:

תקותי חזקה אשר בעזר השי"ת, השומר בעינא פקידא ומשגיח בהשגחה פרטית, תתגברו על כל מונע, תתחזקו בבנינים הפרטיים והציבוריים, תרחיבו כל המוסדות בכמות ובאיכות, ומתוך מנוחה הרחבת הדעת יתגדל יתאדר לימוד תורתנו חומתנו, תורת חיים ודברי אלקים חיים, וקיום מצוותי בשמחה ובטוב לבב וחי בהם. ומכפר חב"ד יפוצו מעינות החסידות תורת ומעשי נשיאינו הקדושים עד שיגיעו גם חוצה לקרב לאבינו שבשמים את כל אחינו בני ישראל בחסד וברחמים, ולהביא הגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו בקרוב.

המשתתף בתפלתם ותעניתם, ומובטחני בהשי"ת שבקרוב ממש גם בשמחתם אמיתית פנימית ושלמה בגשמיות וברוחניות גם יחד. העידוד הגדול שבמברק מלווה במסר חד-משמעי: להרחיב את המוסדות. הרבי שליט"א לא הסתפק במסר הזה. עוד באותו יום שלח מברק מיוחד להנהלת ישיבת תומכי תמימים, שגם בית הספר למלאכה נמצא בניהולה: יתחילו במרץ בבנין החדש של הישיבה ובשאר הבנינים בכפר. המגבית על שם המוסדות שלמדו בהם הנרצחים הי"ד להתפתחותם וכו'.

וידום אהרן:

היו כנראה שציפו לשמוע מהרבי 'הסברים' למאורע המחריד. אולם הרבי שליט"א, שמצד אחד לא פסק מלעודד ולהמריץ — גזר על עצמו שתיקה מוחלטת בכל הקשור להסברת המאורע עצמו. את תוכן הדברים האלו ביאר בשיחה לרבים בחג השבועות (לקוטי שיחות ח"כ ע' 258). ואף כתב על כך בכמה אגרות:

ומה שכנראה ממכתבו זה תמה שלא כתבתי תיכף להמאורע, הוא במכש"כ וק"ו מאהרן כהן גדול, שהעיד עליו הכתוב וידום (ד"תעג).

נתעכב המענה כי קשה הי' לכתוב לאחר המאורע בכפר חב"ד, אשר אחדים רצו להסבירו עפ"י הכתוב בקרובי אקדש, אבל גם שם הענין סתום, ורק למדנו משם שיש לפעמים הנהגה זו, וכיון שגם שם אינו מובן הרי אינו ענין של ביאור אלא גזירה שוה, ולכן בא הזמן של וידום אהרן (ד"תקו).

אמנם ממשיך לכתוב באותה אגרת:

כמה דברים אמורים בהנוגע להסברת המאורע, אבל בהתוצאות שמאורע מכריחן אין מקום לספק. וכמו שאירע לאבותינו על ידי המצריים כמה אלפים שנה לפני זה, אשר כל ענין של עינוי וגזרה תשובתו בצדו: וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.

* * *

באותו כיוון — של עידוד ועזרה להתפתחות הכפר ומוסדותיו — היו גם שאר מכתביו של הרבי שליט"א במשך חודש אייר. במברק אל הרב הראשי הגר"י הרצוג זצ"ל נאמר בין השאר (ד"שו):

תודה עבור מברק כהדר"ג והשתדלויותו בעידוד תושבי כפר חב"ד ובודאי ימשיך ויסיף בעזר להתפתחות הכפר והמוסדות שבו ות"ח.

כך גם בקטע הבא, מתוך מכתב אל מנהל אגודת חב"ד באה"ק מוה"ר אליעזר קרסיק ע"ה (ד"שז):

כבר הודעתי דעתי ברורה במברק, שאדרבה – צריך להרחיב כל הענינים בכפר חב"ד, ואם בכל מקום ומקום הנה לא ינום ולא יישן שומר כל אחד ואחת מישראל, עאכ"כ בכפר חב"ד שנתייסד ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ומנהלו גם עתה.

ברוח זו, של הגברת הפעילות, הרחבת המוסדות, ותוספת של עשייה – דווקא בעקבות המאורע – בניגוד גמור לאוירת נפילת הרוח והיאוש – נכתבו מכתבים רבים באותה תקופה. להלן, עוד מספר ציטוטים מאגרות אלו:

יוסיפו ככל התלוי בהם בהנוגע להתפתחות כפר חב"ד ולהגדלתו בכל הענינים (ד"שח).

יש לנצל ההתעוררות בחוגים השונים לרגלי המאורע . . צריך להשתדל בכל עוז למנוע נפילת הרוח ח"ו אצל תושבי כפר חב"ד, בעוד מועד (ד"שי).

המאורע העבר ל"ע ול"ע צריך לגלות בהם כחות הנעלמים אשר בהם גדולה ההתקשרות עם רבותנו נשיאנו הק', ובמילא יוסיפו כל אחד ואחת ככל יכולתו בהתפתחות מוסדות חב"ד אשר באה"ק ת"ז (ד"שיא).

ובמ"ש אודות החלישות ח"ו בעניני כפר חב"ד, בטוח אני במיסד הכפר ומנהלו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל אשר אדרבה תתרבה העבודה ומנוחת הנפש ותתרבה ברכת השי"ת לא רק בענינים הכללים אלא גם הפרטיים של כל אחד ואחת ובטוב הנראה והנגלה דוקא (ד"שיב).

לדעתי מוכרח הדבר, וכמו שכתבתי זה כמה וכמה פעמים, שירחיבו כל המוסדות אשר בכפר חב"ד ככל האפשרי, ובודאי יעשו בזה אנשי הכפר והנהלתו התלוי בהם, והנהלת המוסדות יעשו את התלוי בהם (ד"שיח).

למותר לעוררו שגם הוא ינצל כחותיו בעדוד רוח אנ"ש וצעירי אנ"ש וביחוד אלו שבכפר חב"ד, ובהדגשה אשר דוקא במקום אשר נתגלתה מדת כו' הנה שם תתגלה מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת

החסד שלפני נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה, וכמ"ש לכמה מאנ"ש (ד"שלא).

ובדאי למותר לעוררו במ"ש לכמה מאנ"ש שמוכרח לא רק לחזק המוסדות אשר שם אלא עוד להרחיבם בכמות וגם באיכות (ד"שלה).

אף שבענינים כגון אלו אמרו רז"ל בהדי כבשי דרחמנא כו' אבל בהנוגע להלימוד בהנהגה ולהוראות במילוי תפקיד האדם בעבודת השי"ת, צריך כל אחד להתבונן אליבא דנפשי' ולהסיק המסקנא, ולדעתי בענין זה היא, אשר מוכרח לחזק הכפר בכללות והמוסדות שם ביחוד וההתחזקות בכגון דא היא גם בהתפשטות והתרחבות (ד"שלו).

ועל כל אחד ואחת אשר חוננו השי"ת בכח השפעה, לא רק לחזק רוח תושבי הכפר אלא להראות גם דוגמא בזה מתאים למעמדו ומצבו (ד"שסט).

בתמהון רב קבלתי מכתבו . . ותמהון זה מהול גם בצער, וע"ד הכתוב האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה, ובשעת מנוחה כו' כו' נמצא עם חבריו, וכשהי' בלכול ל"ע ברח מן המערכה (ד"תקיב).

כחודש ימים לאחר מאורע הדמים בכפר חב"ד, שיגר כ"ק אדמו"ר שליט"א פעם נוספת מברק כללי מיוחד לכל תושבי כפר חב"ד. במברק, שנשלח בר"ח סיון, מתייחס הרבי שליט"א בין השאר ליסדר ההנהגה בחג השבועות הקרב ובא (ד"תד):

הצעתי שמשך המעט לעת דומן מתן תורתנו שהוא גם הילולא דדוד מלכא משיחא והבעל שם טוב, יתחלקו למשמורות אומרי תהלים ולמשמורות לומדי חסידות – אנשי הכפר ואנ"ש ומתלמידי לוד שיחוגו בכפר חב"ד, ויסיימו ויחתמו היו"ט בהתועדות חסידותיות כאחים ממש כי אב אחד לכולנה ובהתעוררות והחלטות לחיזוק כל עניני הכפר, וביחוד מוסדות החינוך הקיימים וביסוד חרשים ביסל"מ רפוס וסמיגר לבנות ועוד.

יד החמישה:

ההוראה של הרבי שליט"א, להרחיב את המוסדות הקיימים בכפר, כתגובה על האירוע הנורא, הפיחה תקווה ונוחם בלבבות. ההחלטה המיידית שנתקבלה בעקבות ההוראה הזאת היתה – להקים בבית-הספר למלאכה אגף חדש, בית הספר לדפוס, שייקרא „יד החמישה", לזכרם של חמשת ההורגים

ומדריכם הי"ד. במקביל הוחלט לבנות בנינים חדשים נוספים — בית-כנסת, מקוה ועוד.

עד לאותה שעה היו שתי מחלקות לבית הספר למלאכה בכפר חב"ד: נגרות וחקלאות. על הכנות והקמת שתי המחלקות האלו במשך השנים תשי"ב-תשט"ו, דן הרבי בארוכה באגרות השנים הללו (ראה חלקים הי"א, לפי מפתח המוסדות ערך ביה"ס למלאכה בכפ"ח).

בחורף תשט"ז הותחל הדיון על הקמת אגף נוסף — ביה"ס לדפוס. כ"ק אדמו"ר שליט"א כותב על כך אל הנהלת ביה"ס למלאכה, ביי"ט שבט תשט"ז (ד'קכג):

בהנוגע לבי"ס לדפוס, בודאי כבר קבלו הידיעה ע"י הרה"ג הרה"ח עוסק בצ"צ כו' מוהרב"א שי' גאראדעצקי, שצריך להזדרז בהבנין ובאופן המתאים, וכמו שכתבתי גם במכתבי הקודמים.

לאחר האסון המחריד הוחלט לקרוא לאגף הנוסף הזה בשם „יד החמשה", ע"ש חמשת התלמידים הקדושים הנ"ל.

ביום א' ג' בסיון, במלאות שלשים להרצחם, התקיימה חגיגת הנחת אבן הפנה, המתוארת בבטאון חב"ד חוב' יב ע' לג:

ביום א' ג' בסיון, בהמלאות שלשים להרצחם של חמשת תלמידי בית הספר החקלאי ומדריכם הי"ד, התקיימה בכפר חב"ד, חגיגת הנחת אבן הפנה לבית הספר לדפוס „יד החמשה" ע"ש הקדושים הי"ד, במסגרת בתי הספר למלאכה וחקלאות אשר בכפר חב"ד.

במסיבה השתתפו אלפי אנשים מכל החוגים, וביניהם הרבנים הראשיים, רבנים, שרי ממשלה, יו"ר הכנסת, חברי הנהלת הסוכנות, חברי כנסת, מנהיגי מפלגות, נציגי הגיונט ועלית הנוער, אישי ציבור וקהל רב.

הי' בה במסיבה זו משום ביטוי נאמן של אהדת הקהל הרב בני כל השכבות הציבוריות בארץ לתנועת חב"ד ומפעליה.

פתח את המסיבה היו"ר הרה"ג הרה"ח וכו' הרב שלמה יוסף שי' זוין, שניהל את המסיבה בטוב טעם. נאמו רבנים, שרי ממשלה, חברי הכנסת, באי"כ מפלגות ועסקנים.

כל הנואמים העמידו על נס דרכה של חב"ד ומסירות נפשה על קדשי האומה ובעיקר על עניני חינוך מקורי בלי פשרות ובלי ויתורים.

אחרי הנאומים שנוהלו בידי יו"ר המעמד הגרש"י זיין זצ"ל נתכבדו המשפחות השכולות ביריית אבן הפנה; בהם היתה גם אמו של המדריך הת' שמחה זילברשטרום הי"ד. במכתב מיוחד ששיגר אליה כ"ק אדמו"ר שליט"א בתאריך י"ב סיון — מתייחס הרבי למעמד המיוחד ולהשתתפותה בו (ד'תמא):

קבלתי הידיעות על דבר היום דהנחת אבן הפנה לבית ספר בכפר חב"ד, ונעם לי להודיע ביחוד אשר נוכחה והשתתפה בזה, כי הרי כל ישראל מאמינים בני מאמינים אשר העיקר באדם הוא נשמתו חלק אלקה ממעל ממש, ואשר הנשמה נצחית היא, וכיון שתכלית בריאת האדם עלי אדמות הוא לפעול בעולם גם בעולם הזה, הרי כשמקשרים את הנשמה בפעולה בעולם, ובפרט בפעולה ההולכת ונמשכת ומביאה פירות ופירי פירות, הרי זהו נצחון נגד המות, והקורת רוח היותר גדולה שאפשר לגרום להנשמה.

השליחות לארץ הקודש:

ה'עידוד' של כ"ק אדמו"ר שליט"א לתושבי כפר חב"ד ולכלל חסידי חב"ד בארץ, הגיע לשיאו בשיגור משלחת מיוחדת של שלוחים, שביקורם ההיסטורי בארץ, כימי בין המצרים, נשא אופי דרמטי ומרגש ועורר רושם עז בקרב כל החוגים, בהביאו לעידוד ולתנופת יצירה בלתי־רגילה בקרב כל קהל חסידי חב"ד.

תוכנית שליחות אברכים לבקר במוסדות חב"ד באה"ק התחילה כבר לפני המאורע האיום הנזכר. הרעיון עלה לראשונה בקיץ חשי"ד, בשיחה עם מר שזר, כנזכר לעיל ח"ט אגרת ב'תתכ"ו: „דברתי אתו ע"ד שימצאו אמצעים לנסיעות קבוצת תלמידי תו"ת דכאן למשך איזה חדשים לאה"ק ת"ו".

אמנם תוקף משנה קיבלה תוכנית זאת לאחר המאורע הנזכר, היינו כדי לעודד את יושבי כפר חב"ד, ואת כללות אנ"ש באה"ק.

את כל זאת כתב הרבי שליט"א אל הרב זיין בכ"ט אייר (ד'תכב):

בביקורו של מר שז"ר כאן בשוחחנו ע"ד בקור אחדים מתלמידי תומכי תמימים דכאן — באה"ק ת"ו למשך איזה שבועות... לדעתי נסיעה זו תביא עדרה היותר גדול לתושבי הכפר בהרה, ולאלו אשר משדלם הנני שיתיישבו בו, וכן למוסדות חב"ד — בכפר חב"ד ובלוד, וכמובן.

ואל שזר עצמו כותב כ"ג תמוז (ד'תקנ"ד):

בהמשך לשיחתנו בהיות כ' כאן בענין התועלת הרבה הצפוי'
מביקור תלמידינו מכאן באה"ק ת"ו, ונתחזק אצלי הרעיון בקשר עם
המאורע ל"ע ול"ע בכפר חב"ד אשר ביקורם נעשה הכרחי כדי להביא
התחזקות ועידוד ברוח אנ"ש שי' בכפר וכללות אנ"ש שי'.

לראשונה הודיע כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכים על תוכנית נסיעה זו —
בהתועדות חג השבועות. השיחה נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 257, ובה נאמר בין
השאר (לאחר הזכרת המאורע וכיאר ענין „ידם אהרן" הנזכר לעיל):

אזוי ווי עס דארף זיין דער כפלים לתושי', זאלן אויך די וואס זיינען
דא אין חו"ל זיך משתתף זיין בהחזקת הכפר חב"ד . . ניט נאר בממונו,
נאר אויך בגופו ובנשמתו . . איינער פון די אופני השתתפות איז, אז עס
זאלן פארן צען אדער עלף באי כח קיין א"י, בעיקר זאלן זיי זיין אין כפר
חב"ד און אין דער ישיבת תומכי תמימים אין לוד, וואס זי איז דאך
פארבונדן מיט'ן כפר, אויך לבקר על המקומות הקדושים . . וועט עס
בריינגען א תוספת סיי אין דער ישיבה און סיי אין דער גאנצער סביבה.

הרב שלום דוכער בוטמן, אחד השלוחים מספר (כפר חב"ד גליון 251 ע'

10):

למחרת חג השבועות, אחרי אותה שיחה נתלתה בישיבה מודעה
מטעם המזכירות, שבה נקראים הבחורים המעוניינים להשתתף
בשליחות להרשם במזכירות. במודעה פורטו שני תנאים: (1) שהבחורים
מסכימים לנסיעה כזאת. (2) שיש לבחור דרכון מתאים ושאר הניירות
המאפשרים את הנסיעה. כל מי שחשב את עצמו למתאים, נרשם.

עברו כמה שבועות של ציפיה וביום ראשון, ג' בתמוז בבוקר, נקראו
עשרה בחורים להכנס לחדרו של הרב חזקוני, מזכירו האישי של הרבי
שליט"א, ושם נתבשרו כי נבחרו להיות השלוחים.

באותו גליון של „כפר חב"ד" באה סקירה נרחבת של ביקור השלוחים
באה"ק, והשלמות אליה — בגליון 254 ע' 22.

עשרה תלמידים נבחרו לנסוע מארה"ב וקנדה, אחד מאירופה (צרפת)
ואחד מאוסטרליה. ואלו שמותיהם:

נציגי ארה"ב וקנדה: (א) הרב אברהם קארף. (ב) הרב דוד שוחאט. (ג) הרב
דוד פויזנר. (ד) הרב יהודה קרינסקי. (ה) הרב יוסף רוזנפלד. (ו) הרב פייבל

רימלר. ז) הרב שלום דובער שמטוב. ח) הרב שלום דובער בוטמן. ט) הרב שלמה קירש. י) הרב שמואל פוגלמן. נציג אירופה: יא) הרב שלום איידלמן. נציג אוסטריה: יב) הרב שרגא הרצוג.

בסמיכות לנסיעת השלוחים, נכתב על כך מהמזכירות לכמה מעסקני אנ"ש בארה"ק, באנגליה וצרפת. באגרות אלו נמסרו התאריכים המדויקים לנסיעתם, ולשהותם במדינות הנ"ל:

פ"ז תמוז — לאנ"ש באנגליה:

יצאו לדרכם צלחה אי"ה ביום ד' ח"י תמוז באוירון אל-על (מספר 204) בשעה 6 בערב ויגיעו ללונדון ביום המחרת (יום ה') בשעה 3 אחה"צ. השלוחים שי' יעשו באנגלי' עד יום ג' הבע"ל ויבקרו בלונדון ובמאנשסטר. בטח יעשו כ"מ כל הדרוש כדי לעזור לשלוחים למלא שליחותם ותפקידם על הצד היותר טוב.

י"ט תמוז — למוהר"נ נמנוב בפריז:

בדרכם יעשו איזה ימים באנגלי', צרפת, בלגי' שווייץ ואיטלי'. בהתאם לפקדות כ"ק אדמו"ר שליט"א אשר יצטרף להם בפריז באי"ח גם מאנ"ש שבאירופה (ובאה"ק יצטרף גם ב"כ מאנ"ש שבאוסטריה) הננו בזה לבקש את כת"ר שי' שיבחר אחד מהתלמידים הקשישים שבישיבה .. ויצטרף להנסעים בנסיעתם לאה"ק ת"ו.

י"ט תמוז — למוהרימ"ל שי' זלמנוב באה"ק:

השלוחים יעשו איזה ימים במדינות שונות בדרכם ויגיעו אי"ה לפי הסדר, ללח, בעש"ק ה' מנ"א (ע"י אל על מספר 404, מדומה) .. על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, באשר כ' מכיר את השלוחים והשלוחים מכירים אותו, נבחר כ' להיות לשלוחים לעינים משך ביקורם באה"ק ת"ו.

כ"ג תמוז — למוהר"פ אלמהויז באה"ק:

בהתאם לשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתעודות דחג השבועות שיסעו בימי הקיץ בחורים ואברכים — עשרה ויותר — מאנ"ש שי' לאה"ק ת"ו כדי לעודד רוח אנ"ש שי' בכפר חב"ד ובאה"ק ת"ו בכלל לתועלת כללות אנ"ש ומוסדות חב"ד כו'. הננו בזה להודיע לכ' אשר יצאו מכאן עשרה נוסעים בתור באי"ח כ"ק אדמו"ר שליט"א מאנ"ש

באמריקה וקנדה שי', ויצטרפו אליהם ב"כ כ"ק אדמו"ר שליט"א מאנ"ש באירופה ואוסטרלי' שי'. ועל פי הסדר צריכים להגיע לאה"ק ת"ו בעש"ק ה' מנ"א, אחרי שהנוסעים מכאן יעשו איזה ימים בביקורם במדינות אנגלי', צרפת, בלג' שווייץ ואיטליא . . השלוחים יהיו באה"ק ת"ו ובעיקר בכפר חב"ד עד ראש חודש אלול הבע"ל.

ב' מנ"א — אל אנ"ש ומוסדות חב"ד:

בתכנית שליחותם של השלוחים הנ"ל הוקבע כינוס של תלמידינו ותלמידי הישיבות באה"ק ת"ו ליום ראשון כ"ח מנ"א הבע"ל, ובוה הננו לעורר ולבקש את כל מוסדות חב"ד בכל אתר ואתר לשלוח מכתב או מברק ברכה לכינוס הנ"ל [ראה לקמן אגרת ד'תרסא], שעני' יביעו השתתפות אישית בכינוס ויוסיפו הרבה לעצם הכינוס ולכל ענין השליחות הנ"ל.

בנוסף לכך הרבה הרבי שליט"א לעורר את כל השייכים לזה, לעשות כיכולתם להצלחת השליחות.

בקרב יגיעו שלוחי אברכי חב"ד שליט"א לשהות באה"ק ת"ו ע"י מ"צ למשך זמן, ובזמן זה כשבעים בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. בודאי יעשה הועד כל התלוי בו, ומה טוב ע"י מינוי מתעסקים מיוחדים לתכלית זו, בכדי שתוכל להיות שהותם בכפר חב"ד מתאימה להמטרה (ד'תקמו).

בודאי למותר לעוררם לעשות כל התלוי בהם להצלחתה הכי גדולה של שהות השלוחים שליט"א באה"ק ת"ו (ד'תקמו).

ובתוכן דומה באגרות רבות (ראה אגרות ד'תקמו. ד'תקנב"ד. ד'תקנו. ד'תקסה"ו. ד'תקעג. ד'תקפב. ד'תרה. ד'תרט. ד'תריא. ד'תריח"ט. ד'תרכג. ד'תרמב"ג. ד'תרסב).

הביקור באירופה:

התחנה הראשונה היתה אנגליה. על הביקור באנגליה מסופר ב, כטאון חב"ד" חוב' יב ע' כו:

ביום החמישי בשעה 5.30 לפנות ערב, הגיעו השלוחים יחיו ללונדון כשאנ"ש בלונדון והסביבה מקבלים את פניהם בשדה התעופה מתוך שמחה רבה.

בשבת פרשת פנחס בקרו השלוחים יחיו בהרבה בתי כנסת בלונדון ונאמו בפני קהל אלפים, פרישת שלום חי' מיהדות ארצות הברית, ספרו על פעולותיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ועוררו את קהל הנוכחים ללימוד תורת החסידות ולעסוק בהפצת המעיינות חוצא.

זוהי סקירה קצרה וכללית על הביקור באנגליה, במאמר שהוקדש לתיאור הביקור בארץ הקדש. ביתר פרטים מסופר על הביקור בלונדון, בדיווח שכתב מוה"ר מאיר גורקאוו אל הרבי שליט"א:

איש בשורה אנכי היום, מבשר טוב, משמיע ששון ושמחה בשבח ורננה להשי"ת מאותו רושם הטוב והנעים, המשמח אלקי' ואנשים, אשר השאירו אחריהם לברכה... בהופעתם הקצרה, במשך שני הימים אשר שהו בלונדון, עש"ק ויום ש"ק פ' פנחס, הספיקו בעה"י להאיר ולהעיר לבות אלפי אנשים ונשים בחורים וגם בתולות זקנים עם נערים באמרותיהם הטהורות...

אור ליום ד' קבלנו הידיעה אשר האורחים החשובים יגיעו אלינו בשטומ"ץ ביום ה' לעת ערב... ביום החמישי נסעו כל אנ"ש... לפגוש על שדה התעופה. בחצי שעה השביעית בערב פגשנום בחבה ואהבה... בין מנחה למעריב הבחור התמים ר' דובער יחי' שמטוב חזר מאמר דא"ח אשר שמע מכ"ק שליט"א...

למחרתו ביום הששי קדמתי אני ור"ש פערין לבוא אליהם, טרם נסעם אל הקבלת פנים להכינם שיסדרו את הדברים אשר עליהם לדבר ולמסור אל קהל הנאספים, מטרת נסיעתם לאה"ק תו"ת ומטרת בקורם במקומות שעליהם לבקר ופרטי-כל מהפעולות הענקיות של כ"ק שליט"א, ולהשיב כהוגן על שאלת הסופרים, ושיבחרו מהם א' או שנים שישאו מדברותם, ובחרו את הבחור התמים ר' שמואל יחי' פאגעל, ושני לו הבחור התמים חיים יודא יחי' קרינסקי... הקבלת פנים נתארך כשעתיים וחצי... אחר הקב"פ נסעו כולם לביתם...

ארבעה בתי כנסת הוכנו שידרשו בהם... ובי"ה דרשותיהם נגמרו בהצלחה מופלגה ועשו רושם של התפעלות ולא יכלו לגמור את ההלל עליהם...

אחרי סעודתא דשבתא בשעה 4 התקיימה התועדות בבית הכנסת חב"ד שלנו והוקראו תלמידי הישיבה משני הישיבות שישנם בעיר... הבחור התמים אברהם יחי' קארף אמר לפנייהם פלפול בהלכות שבת,

ובני הישיבה של שנאיידער התערבו בקושיות ופירוקין (אני לא הייתי בשעת הפלפול) ואח"כ אמר בפניהם חצי פרק תניא.

הבחור התמים חיים יודא יחי' קרינסקי המשיך לפניהם בשיחה ארוכה מוטעמה מאוד בסדר נכון רבת התוכן כו' כזקן וכרגיל בנחיצות לימוד החסידות במעשיות וסיפורים. גם הבחור התמים דוד שחט ספר מעשה מאיזה סיפור מאדמו"ר הזקן זי"ע.

תענוג גדול התענגנו מאוד לראות את המחזה הנהדרה הזאת ולשמוע מהם דברים טובים מענינים משיחות הקדש של כ"ק שליט"א. ההתעודות התמשכה עד שעת המנחה. שרו הרבה ניגונים ויצאו בריקודים כולם גם יחד.

אחר תפלת המנחה הלכו האורחים לבקר את ישיבותיהם על אתר. . . ובישיבה של מתיבתא בקרו וטיילו עם התלמידים ארוכות וקצרות.

במענה לדיווח הזה כתב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א (ד'תקפא):

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ץ תמוז, בו כותב אודות הביקור של השלוחים שליט"א במחנה הט'. ויהי' שהרושם אודותו כותב יביא פירות ופירי פירות. . . ולאחר הזריעה של ביקור השלוחים — בודאי אנ"ש על אתר ימשיכו בחרישה. . . ואין הדבר תלוי אלא ברצונם.

הביקור בארץ הקדש:

מיד עם בואם לאה"ק, ביום ועש"ק חזון ה' מנ"א, הגיעם מברק כ"ק אדמו"ר שליט"א (ד'תרג):

בואכם לארץ הקדושה לשלום ובקורכם בה להצלחה מופלגה במילוי שליחותכם ונקודתה הפנימית הפצת המעינות חוצה. לאלתר לגאולה בפריסת שלום כל אנ"ש.

סקירה מפורטת משליחות זו נדפסה ב"בטאון חב"ד" חוב' יב (ח"י אלול תשט"ז) ע' כו"לא:

ביום ו' עש"ק חזון, ה' מנ"א — יום ההילולא של האר"י ז"ל — עליהם להגיע בשעה 7 בבקר לשדה התעופה אשר בלוד.

מי אשר לא הי' בבקר בהיר זה בשדה התעופה בלוד — לא ראה

מחזה נהדר מימיו. המגרש הומה מאדם וכמשק גבים שוקק בו. תלמידי כל מוסדות וישיבות חב"ד באה"ק ת"ו, אנ"ש ואוהדי חב"ד, אנשים ונשים, זקנים וטף — באים מכל קצוי הארץ. אוטובוסים יוצאים, אוטובוסים נכנסים, מכפר חב"ד, מירושלים, תל-אביב, לוד. באים מחיפה, בני ברק, פתח תקוה, ראשון לציון וכו' ועל פני כל הקהל נסוכה צפי' — הנה נראה האוירון הנה הוא מנמיך מעופו, יורד, נעצר, נוסע במסלול ונעכב לגמרי. משלחת מיוחדת מטעם אנ"ש ומוסדות חב"ד, המורכבת מהרה"ג הרה"ח וכו' הרב שאול דב שי' זיסלין, הר"ר פנחס שי' אלטהויז והר"ר חנוך שי' גליצנשטיין הורשתה להכנס לשטח הסגור שבשרה התעופה בכדי לקבל פני השלוחים יחיו. וכעבור משך זמן קט, מתחילים הנוסעים לצאת, והנה הנה הם אורחינו היקרים, מראה פניהם מעיד בם כי משבט התמימים הם, זרע ברך ה', ותרועת „ברוכים הבאים" מתפרצת מפי כל הקהל הגדול — ניגוני דבקות חב"דיים נשמעים מכל עבר — הכל נרחקים אל שערי אולם ההמתנה דרך שם יצאו השלוחים יחיו כעבור בדיקת המכס — הצפיפות נראה, אולם הסדרנים עומדים על משמרתם והקהל נכנע לפקודתם.

וראה זה פלא, בדיוק עם יציאתם של השלוחים יחיו מהמטוס, הגיע לשדה התעופה המברק הבא מכ"ק אדמו"ר שליט"א:

שלוחי חב"ד-ליובאוויטש

בואכם לארץ הקדושה לשלום ובקורכם בה להצלחה מופלגה במילוי שליחותכם שנקדחתה הפנימית הפצת המעיינות חוצה. לאלתר לגאולה בפרישת שלום כל אנ"ש.

(מקום החתימה)

והנה השלוחים יחיו מתחילים לצאת אל הקהל הרחב, ובהרף עין נהפך כבר שדה התעופה למרקחה. הוסרו כל המחסומים וגם הסדרנים נסחפו בזרם הקהל הגדול שנחק לקבל פני האורחים היקרים בברכת שלום עליכם, לחיצות ידיים, שאלות, תשובות, קטעי דבורים והשלוחים יחיו מתלכדים במערבולת אדירה אחת עם כל הקהל, רגע והם נשאים על כפים לקול הנגון „דרכך אלקינו" המציף את כל הככר, והנה נשמעות ברכות „לחיים" מכל עברים. השליח הרב יוסף שי' רזנפלד עולה על הדוכן ומוסר פרישת שלום מכ"ק אדמו"ר שליט"א ומסביר תכנית שליחותם — הרב ליב שי' זלמנוב תרגם מיד דבריו ללשון הקדש בכדי שגם התלמידים בני עדות המזרח יבינו — ושוב גל של נגונים וריקודים וחוזר חלילה.

וכך מתוך שירה וריקודים נכנסו השלוחים יחיו בלוי' שורה ארוכה של מכוניות מלאות אנ"ש והתמימים, לכפר חב"ד.

* * *

במשך 27 ימי שהותם של השלוחים יחיו בארצנו הקדושה ת"ו, הנה לפי הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהו השבוע הראשון בכפר חב"ד, השני בשיבת תומכי תמימים ליובאוויטש בלוד, השלישי בירושלים עיה"ק ת"ו — וחלק משבוע זה נמנו כתלמידי ישיבת תורת אמת בירושלים — ומחצית השבוע האחרון שוב בכפר חב"ד.

השלוחים יחיו התעודו — במשך ימי שהותם בארץ — בכל ישיבות ומוסדות חב"ד, בכל מרכזי אנ"ש בארץ, קיימו בהצלחה הופעות פומביות בהשתתפות קהל אלפים במרבית ערי הארץ, בקרו את כל גדולי התורה בארץ, אדמו"רים, רבנים ועסקנים. בקרו במעברות ובמושבי עולים והביאו את דבר כ"ק אדמו"ר שליט"א על תפקידו של דורנו בעיקבתא דמשיחא בפני הקהל הרחב בארץ.

נציין כזה באופן כרונולוגי מקצת מן המקצת מהופעותיהם של השלוחים יחיו במשך ימי שהותם באה"ק ת"ו.

כאמור הגיעו ארצה ביום ו' ה' מנחם-אב ונסעו לכפר חב"ד. בליל שבת חזון חזר השליח הרב יוסף שי' רוזנפלד מאמר דא"ח — המאמר שכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר במיוחד עבור כפר חב"ד בחג השבועות האחרון — והשליח הרב יהודה שי' קרינסקי חזר על שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א. באותו מעמד לימדו השלוחים יחיו את הקהל, הניגון „אסדר לסעודתא" שהביאו באמתחתם מבית רבינו שליט"א. ביום ש"ק אחרי התפלה, נאמו במשך ההתעודות שנמשכה עד למוצאי שבת השלוחים הרב אברהם שי' קארף, הרב דוד שי' שוחט, הרב שמואל שי' פוגלמן, הרב יהודה שי' קרינסקי, והרב שלום דובער שי' שמטוב שהסבירו בהרחבה תפקידם בשליחותם, חזרו על קטעי-שיחות והביאו פרישת שלום מיהדות ארצות הברית וספרו במפורט על פעולות חב"ד בכל רחבי ארצות הברית ושאר מדינות. בשעת רעוא דכל רעוין, בזמן „שלש סעודות" חזר מאמר דא"ח השליח הרב אברהם שי' קארף.

בשעות הערב, נאמו השלוחים הרב דוד שי' שוחט והרב שרגא שי' הרצוג בפני נשי ובנות חב"ד בכפר.

שבת כזו עוד לא ראה הכפר — אותו דבר נשנה גם בשאר השבתות

בישיבת תומכי תמימים בלוד, בבית הכנסת חב"ד בירושלים ושוב בכפר חב"ד, אורחים רבים מאנ"ש ומאהורי חב"ד באו לבלות שבת זו בחברת השלוחים יחיו ונתקבלו בשמחה ובסבר פנים יפות על ידי תושבי הכפר. לתאר את הכל ממה שנתרחש בכפר בשבת זו „שבת הגדול“, אי אפשר – היתה זו, אם אפשר לומר כך, התועדות בלתי פוסקת מליל ש"ק עד הבקר של יום הראשון. מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א, שיחות הקדש, ספורים מבית רבנו מתובלים בניגונים קדחים ומלהיבים, הקהל ישב ועמד צפוף ומרותק לשולחן השלוחים יחיו ושתי בצמא את כל הגה היוצא מפיהם, ומצב הרוח מרומם ונהדר.

ביום הראשון ז' מנחם-אב בקרו השלוחים יחיו בקייטנה שבכפר חב"ד והתועדו עם באי הקייטנה. נאם השליח הרב שלום דובער שי' בטמן. באותו יום בקרו גם בכתי ספר למלאכה וחקלאות אשר בכפר חב"ד וקיימו אסיפה עם הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ז.

בימים ח' וט' מנ"א קיימו השלוחים יחיו אסיפות עם הועד הרוחני של כפר חב"ד, עם הנהלת נשי ובנות חב"ד בכפר, עם הנהלת צעירי חב"ד, דכפר חב"ד ועוד.

ביו"ד מנ"א התקיימה בכפר חב"ד אסיפה של נשי ובנות חב"ד ונאמו בפניהן השליח הרב דוד שי' שוחט, מרא דאתרא הרה"ג הרה"ח וכו' הרב שניאור שי' גרליק והרב אבא שי' לוין.

ביום החמישי י"א מנ"א קיימו השלוחים יחיו אסיפות עם חקלאי כפר חב"ד, בקרו בשדות העבודה שמסביב לכפר והתענינו בכל הבעיות הקשורות בעבודת החקלאות שבכפר. כמו"כ קיימו אסיפה עם ועד כפר חב"ד ובשעות הערב אסיפה עם כל תושבי הכפר שנטתימה בהתועדות גדולה שנמשכה עד אור הבקר.

ביום ששי י"ב מנ"א נסעו השלוחים יחיו לישיבת תומכי תמימים בלוד לשהות בה שבוע ימים כפי הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

על פרשת ואתחנן, הגיעו המון אורחים לישיבת תומכי תמימים בלוד להיות ביחד עם השלוחים יחיו, ביניהם בלטו המון בני ישיבות מכל חלקי הארץ.

בליל ש"ק חזר השליח הרב יוסף שי' רוזנפלד מאמר דא"ח והשליח הרב שלום דובער שי' שמטוב חזר על שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ביום ש"ק אחרי התפלה, התקיימה התועדות באולם הישיבה

בהשתתפות כל התלמידים והר"מים והמון אורחים, שנמשכה עד למוצאי ש"ק. במשך ההתועדות נאמו השלוחים הרב שלום שי' איידלמן, הרב יהודה שי' קרינסקי, הרב פייבל שי' רימלר, הרב שלום דובער שי' בוטמן – התועד במיוחד עם התלמידים בני עדות המזרח שבישיבה, – הרב דוד שי' שוחט והרב יוסף שי' רחנפלד. כמו"כ התועד המשפיע הרה"ג הרה"ח וכו' הרב שלמה חיים שי' קסלמן. בעת שלש סעודות חזר השליח הרב שלום דובער שי' בוטמן מאמר דא"ח. בשעות הערב נאמו השלוחים הרב דוד שי' שוחט והרב שרגא שי' הרצוג בפני נשי ובנות חב"ד בשכונת הרכבת לוד.

במוצאי ש"ק נסעו השלוחים הרב דוד שי' שוחט והרב שרגא שי' הרצוג – בלוית הר' חנוך שי' גליצנשטיין – לבני ברק ונאמו שם בפני נשי ובנות חב"ד שבעיר. המסיבה התקיימה בביתה של אחת החברות והשאירה חוויות עמוקות אצל כל המשתתפות.

באותו לילה קיימו השלוחים יחיו אסיפה עם צעירי חב"ד בשכונת הרכבת לוד.

ביום ראשון י"ד מנ"א קיימו השלוחים יחיו אסיפה עם תלמידי ישיבת תומכי תמימים בלוד בקשר ל"את"ה" – איגוד תלמידי הישיבות –. השליח הרב שלום דובער שי' בוטמן לימד פרק תניא באחד מבתי הכנסת שבתל אביב.

בשעות הערב התקיימה מסיבת קבלת פנים גדולה לשלוחים יחיו בבית הכנסת ברחוב מאה שערים בתל אביב בהשתתפות קהל עצום.

קדם את פני השלוחים יחיו רב בית הכנסת הרה"ג הרה"ח וכו' הרב שאול דב שי' זיסליץ. השליח הרב פייבל שי' רימלר אמר פלפול בנגלה בענין יאוש ושינוי רשות, השליח הרב יוסף שי' רחנפלד מסר פרישת שלום מיהדות ארצות הברית והשליח הרב יהודה שי' קרינסקי אמר ענין בחסידות.

מסיבת הקבלת-פנים הכתה גלי הערצה עמוקים בין תושבי תל אביב.

עם חזירתם ללוד התועדו עם תלמידי תומכי תמימים עד אור הבקר.

ביום שני ט"ז מנ"א בקרו השלוחים יחיו במקומות הקדושים במירון, צפת וטבריא, נלוו אליהם בביקורם זה הרב אברהם שי' דריוזין, הר' חנוך

ש' גליצנשטיין והת' ישראל ש' פרידמן. על הציון של התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי חזר השליח הרב אברהם ש' קארף מאמר דא"ח וכמו"כ חזר הנ"ל מאמר דא"ח במערת האידרא קדישא בדרך שבין מירון לצפת.

ביום שלישי ט"ז מנ"א התועדו השלוחים יחיו עם שלש מאות תלמידי הכתות בישיבת תומכי תמימים בלוד. נאמו השלוחים הרב שלום דובער ש' בוטמן, הרב אברהם ש' קארף והרב שלום דובער ש' שמטוב. אחדים מהשלוחים יחיו התועדו באותו יום עם תלמידי בתי ספר למלאכה וחקלאות בכפר חב"ד ועם תלמידי ישיבת אחי תמימים בתל אביב.

בשעות הערב נפגשו כל השלוחים יחיו בבית הכנסת מרכז חב"ד ברחוב נחלת בנימין בתל אביב והתועדו עם אנ"ש. נאמו השלוחים הרב שמואל ש' פוגלמן, הרב יהודה ש' קרינסקי והרב שלום דובער ש' שמטוב. באותו ערב קיימו השלוחים יחיו אסיפה עם צעירי חב"ד בתל אביב. השלוחים הרב דוד ש' שוחט והרב שרגא ש' הרצוג נאמו בפני נשי ובנות חב"ד בתל אביב.

ביום הרביעי י"ז מנ"א בקרו השלוחים יחיו בבתי ספר רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק ת"ו. בבית הספר בכפר סבא בקרו השלוחים הרב שלום ש' איידלמן הרב זוסיא ש' פוזנר והרב פייבל ש' רימלר שנאם בפני התלמידים. בבית הספר ביפו בקרו השלוחים הרב שמואל ש' פוגלמן והרב שלום דובער ש' בוטמן שנאם בפני התלמידים. בבית הספר בורנגה בקרו השלוחים הרב דוד ש' שוחט והרב שרגא ש' הרצוג שנאם בפני התלמידים. כמו"כ התועדו השלוחים הרב יהודה ש' קרינסקי, הרב יוסף ש' רוזנפלד והרב דוד ש' שוחט עם כל תלמידי ישיבת אחי תמימים בתל אביב.

באותו יום בקר השליח הרב שמואל ש' פוגלמן בלויית מזכיר צעירי חב"ד באה"ק ת"ו הרב ליב ש' כהן במושב תעוז אצל עולי הודו והשליח הרב שמואל ש' פוגלמן נאם בפניהם באנגלית. הרב ליב ש' כהן הסביר בפני התושבים כוונת השליחות.

בשעות הערב התקיימה בשיכון הממשלתי בלוד מסיבת נשים גדולה של נשי השיכון. המסיבה אורגנה על ידי נשי ובנות חב"ד בלוד. השתתפו במסיבה כמאתים נשים. נאם בפניהן השליח הרב שלום דובער ש' בוטמן. השתתפו במסיבה השליחים הרב דוד ש' שוחט והרב שרגא ש' הרצוג. הר' דוד ש' לסלבוים נאם בשפה הצרפתית בפני נשי השיכון.

באותו ערב השתתפו השלוחים הרב אברהם שי' קארף והרב שלום דובער שי' שמטוב באסיפת הנהלת ישיבת תומכי תמימים בלוד וכמו"כ קיימו השלוחים יחיו אסיפה עם הנהלת נשי ובנות חב"ד בכפר חב"ד.

ביום החמישי י"ח מנ"א חלקו השלוחים יחיו לשלש מאות תלמידי הכתות אשר בישיבת תומכי תמימים בלוד, מתנה אישית לכל תלמיד ותלמיד, ספר התניא פורמט כיס. לפני חלוקת המתנה קיימו השלוחים יחיו מסיבות קצרות בכל כיתה וכתה במיוחד ונאמו אדוות תקנת כ"ק אדמו"ר נ"ע על לימוד שלשת השיעורים השווים לכל נפש, חומש, תהלים ותניא.

בשעות הערב, התקיימה מסיבת קבלת פנים גדולה בבית הכנסת הגדול אשר בפתח תקוה. המסיבה נקראה על ידי הרבנות הראשית והמועצה הדתית בפתח תקוה. בית הכנסת הגדול הי' מלא מפה אל פה, רבני העיר ותושבי, בני ישיבות וכו'. פתח המסיבה סגן ראש העיר יו"ר המועצה הדתית הר' ישראל שי' איידלמן שהביא את ברכת העיריה והמועצה הדתית לשלוחים יחיו. מטעם הרבנות הראשית בפתח תקוה נאמו הרב אהרנסון והרב בורבייא יחיו שעמדו בדבריהם על כוונת השליחות ואיחלו לשלוחים יחיו הצלחה מלאה בשליחותם הקדושה. השליח הרב אברהם שי' קארף אמר פלפול בנגלה בענין קנין פירות, השליח הרב שלום דובער שי' שמטוב מסר פרישת שלום מיהדות ארצות הברית והשליח הרב פייבל שי' רימלר אמר ענין בחסידות. הופעתם של השלוחים יחיו בפתח תקוה עשתה רושם עז על תושבי העיר, ועם סיום מסיבת קבלת הפנים, התקיימה התועדות חסידית בבית הכנסת שונה הלכות שבעיר, שם חזר השליח הרב יוסף שי' רחנפלד מאמר דא"ח והשליח הרב יהודה שי' קרינסקי אמר ענין בחסידות.

באותו ערב התקיימה מסיבת קבלת פנים והתועדות חסידית ברמת גן, המתועדים היו השלוחים הרב שלום שי' איידלמן, הרב שרגא שי' הרצוג, הרב זוסיא שי' פוזנר, הרב שלמה שי' קירש, הרב דוד שי' שוחט והרב פייבל שי' רימלר. ההתועדות נמשכה עד שעה מאוחרת בלילה ועם חזירתם ללוד התועדו כל הלילה עם תלמידי ישיבת תומכי תמימים בלוד.

ביום ו' י"ט מנ"א נסעו ירושלימה.

את שהותם בירושלים תיאר מוה"ר יהודה ליב סלוניס, במכתב שכתב לכ"ק אדמו"ר שליט"א בכ"ה מנ"א:

במודעות בעתונות החרדית ובכרוזים ברחובות פורסם על ביאתם של השלוחים לשבות את ש"ק פ' עקב בירושלים ועל תכנית ההתוועדויות, הסדר של התכנית הי' שבליל שב"ק בין קבלת שבת – לתפלת ערבית חזר השליח ה"ה הת' אברהם שי' קורפ – מאמר חסידות בביהכנ"ס חב"ד המרכזי במאה שערים, הביהכנ"ס הי' מלא מפא"פ בצפיפות גדולה והי' ביניהם כללות אנ"ש מירושת"ו וממקומות אחרים והרבה לא מאנ"ש, בשחרית לפני התפלה אמר ה"ה הת' בעריל שי' שם טוב מאמר חסידות במשך שעה קצרה, אחר התפלה נערכה קידושא רבתא והתוועדות אנ"ש, ההתוועדות היתה חמה ונלהבת, והקהל הי' עצום מאד מכל השכבות והחוגים, רוב השלוחים דברו במשך כל ההתוועדות משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א וע"ד שליחותם, כן דיבר בתחלת ההתוועדות הרד"ח ר' ש.ג. סיסונקין שי' וביאר לפני הקהל את תוכן השליחות, ההתוועדות נמשכה עד לפנות ערב זמן תפלת מנחה בשמחה ובהתלהבות, אחר תפלת מנחה היתה הפסקה קצרה ואח"כ נערכה לכבודם סעודה שלישית גדולה וגם כאן הי' הקהל עצום. אחר הגונים חזר ה"ה השליח יחיאל קרינסקי שי' מאמר דא"ח ואחריו דבר ה"ה השליח פייביל רימלר שי' בענין ירידת הנשמה בגוף, הקהל האזין בהקשבה רבה לדבריהם.

בח' אלול השיב לו כ"ק אדמו"ר שליט"א (ד'תרחצ):

במענה על מכתבו מכ"ה מנ"א, בו כותב הפעולות והרושמים מביקורם של האברכים השלוחים הרבנים שליט"א, ותנוח דעתו כאשר הניח את דעתי, כי תוכן כתבו מחזק תקותי אשר אנ"ש שבאה"ק ת"ו יעשו ככל התלוי בהם לנצל את הביקור הפעולות והרושמים לנקודה העיקרית הפצת המעינות חוצה ובאופן המצוה עלינו בתורה ע"מ שיבוא בפועל בחיי היום יומים במחשבה דבור ומעשה.

המשך ביקורם בירושלים מתואר כבטאון חב"ד שם ע' ל:

במצאי ש"ק שידרו השלוחים יחיו תכנית ברדיו „קול ישראל“ בתכנית „מלוח מלכה“. נאמו השלוחים הרב שלום דובער שי' בוטמן, הרב שמואל שי' פוגלמן והרב יהודה שי' קרינסקי. התכנית סודרה ונהלה על ידי העתונאי מר שמואל שי' אבידור. בין נאום לנאום הושמעו ניגוני חב"ד. השידור עשה רושם רב בכל רחבי הארץ.

הימים כ"א וכ"ב מנ"א נמנו השלוחים יחיו כתלמידי ישיבת תורת

אמת ליוזבאוויטש בירושלים עיה"ק ת"ז כפי הוראות כ"ק אדמו"ר שליט"א.

באור לכ"ב מנ"א קיימו השלוחים יחיו אסיפה עם צעירי חב"ד בירושלים, בקרו בישיבת המתמידים שם נאם השליח הרב אברהם שי' קארף בפני התלמידים הרבים וחלק מהשלוחים יחיו התועדו במשך כל הלילה עם תלמידי תורת אמת.

ביום כ"ב מנ"א בשעות הערב התקיימה מסיבת קבלת פנים לשלוחים יחיו באולם ישיבת תורת אמת בירושלים, בראשותו של הראש ישיבה הרה"ג משה ליב שי' שפירא. התאספו ובאו חשובי התלמידים מכל הישיבות שבירושלים וביחוד השתתפו חסידי חב"ד ובראשם הרב ססונקין והרב זליג סלונים.

היו"ר הרב שפירא קדם את פני האורחים החשובים שליחי נשיא חב"ד הדגול אדמו"ר מליוזבאוויטש ושאר הנאספים בברכה חמה ונלבבה ובמלים קצרות תיאר את גדל הפעולה הזאת של אדמו"ר מליוזבאוויטש שרב תועלת בה, ועל ידי כך יתהווה גשר חי וקשר עמוק בין התלמידים התמימים חניכי ישיבות חב"ד בארץ ובתפוצות, אחד השלוחים – הרב אברהם שי' קארף – רתק במשך שעות שלמות את קהל השומעים גדולי התורה בדברי פלפולא דאורייתא – בענין חצי שיעור – שהיו מלאים הברקות שכליות ונאמרו בטוב טעם וברוב תבונה.

הרב שמואל שי' פוגלמן ספר מפעולות הענקיות הנעשות בארצות הברית בשדה החנוך החב"די החודר עמוק עמוק ללבותיהם של צעירי עמנו ומקרב אותם לתורה ולחסידות בהשפעת אדמו"ר נתיסדו עשרות ישיבות והרבה בתי אולפנא בכל ארה"ב וקנדה.

הרב יוסף שי' רוננפלד חזר אח"כ על מאמר חסידות שאמרו בכשרון נפלא ובהסברה מצוינת. הרב יהודה שי' קרינסקי אמר ענין בחסידות. ואחרי קבלת הפנים הנהדרה הזאת התקיימה מסיבה חסידית, שבה השתתפו השלוחים עם תלמידי ישיבת תורת אמת והיו מסובים כל אותו הלילה עד שהגיע קריאת שמע של שחרית. – התועדו השלוחים הרב שלום דובער שי' בוטמן והרב שלמה שי' קירש.

בכ"ג מנ"א בקרו השלוחים יחיו בבית הכנסת חב"ד במזכרת משה, התועדו השליחים הרב זוסיא שי' פוזנר, הרב יהודה שי' קרינסקי והרב שלום דובער שי' שמטוב. בשיעורי הערב של צעירי חב"ד בירושלים בקרו

ובחנו את התלמידים השלוחים הרב אברהם שי' קארף, הרב יוסף שי' רחנפלד והרב שלום דובער שי' בוטמן שנאם בפני התלמידים כמו"כ נאם השליח הרב יוסף שי' רחנפלד בסניף ישיבת המתמידים.

באותו ערב שידרו השלוחים יחיו ברדיו "קול ציון לגולה" במשך שלשת רבעי שעה ונאמו באידיש, אנגלית וצרפתית אדות שליחותם:

ביום כ"ד מנ"א בקרו השלוחים יחיו בהרבה מעברות בסביבות באר שבע, והשתתפו במסיבת הנחת אבן הפנה לישיבת באר שבע, שם נאם השליח הרב שלום דובער שי' בוטמן.

ביום כ"ה מנ"א השתתפו השלוחים יחיו בחגיגת חנוכת בית ישיבת אחי תמימים בראשון לציון — תיאור מלא ראה [בבטאון חב"ד שם] במדור מ"מחיי המוסדות".

באותו ערב התועדו השלוחים הרב שלום שי' איידלמן הרב שרגא שי' הרצוג והרב זוסיא שי' פוזנר בסניף ישיבת תומכי תמימים בחיפה והתועדו במשך כל הלילה בהשתתפות קהל רב.

ביום הששי כ"ו מנ"א נסעו לכפר חב"ד.

בליל ש"ק פרשת ראה חזר השליח הרב שלום שי' איידלמן מאמר דא"ח בכפר חב"ד. וביום ש"ק אחרי התפלה התועדו השלוחים יחיו עם תושבי הכפר והמון האורחים שהגיעו לכפר. בהתועדות נאמו השלוחים הרב שלום דובער שי' בוטמן, הרב שלמה שי' קירש והרב אברהם שי' קארף. בשעות אחרי הצהרים התועד השליח הרב שמואל שי' פוגלמן עם קבוצת ילדים בכפר, הרב פייבל שי' רימלר והרב שי' פוגלמן עם ילדי הקייטנה, הרב שלום דובער שי' בוטמן והרב יהודה שי' קרינסקי עם התלמידים מבני עדות המזרח, הרב זוסיא שי' פוזנר עם קבוצת תלמידים, הרב דוד שי' שוחט והרב שרגא שי' הרצוג עם נשי ובעות חב"ד בכפר ועוד.

ביום ראשון כ"ח מנ"א השתתפו השלוחים יחיו בכינוס את"ה — איגוד תלמידי הישיבות — של כל תלמידי ישיבות ומוסדות חב"ד באה"ק ת"ז שהתקיים בכפר חב"ד בהשתתפות זקני רבני אנ"ש ואורחים רבים — תיאור מפורט ראה במדור — "מחיי המוסדות".

ביום שני כ"ט מנ"א חלקו ספרי תניא פורמט כיס כמתנה אישית לכל תלמידי בתי ספר למלאכה וחקלאות אשר בכפר חב"ד.

בבית הכנסת יבנה בתל אביב, התקיימה באותו ערב מסיבת פרידה לשלוחים יחיו בהשתתפות קהל רב מתושבי תל אביב. פתח את המסיבה ידידנו הרה"ג הרב אהרן יעקב שי' דיסקין שקדם את פני השלוחים ותאר תפקיד שליחותם. השליח הרב יוסף שי' רחנפלד אמר פלפול בנגלה בענין שליחות, השליח הרב שלום דובער שי' שמטוב מסר פ"ש מיהדות ארצות הברית והשליח הרב יהודה שי' קרינסקי חזר מאמר דא"ח. סיים את המסיבה הרב אלתר שי'. המסיבה הסתיימה בהתועדות חסידית ליד שלחנות ערוכים. סדר את המסיבה ידידנו הרב משה שי' ירוסלבסקי.

בבית הכנסת זכרון משה בירושלים עי"ח"ק ת"ו התקיימה באותו ערב, מסיבת פרידה לשלוחים יחיו. פתחו את המסיבה — שהשתתפו בה קהל עצום — רב השכונה הרה"ג וכו' הרב זקס שי' והרה"ג הרב וכו' הרב שלמה יוסף שי' זוין. השליח הרב דוד שי' שוחט אמר פלפול בנגלה, השליח הרב פייבל שי' רימלר אמר ענין בחסידות וכמו"כ נאמו עוד כמה מהשלוחים יחיו.

ביום שלישי בקרו קבוצה מהשלוחים יחיו בחיפה ובמעברות שבסביבה. כמו"כ קיימו אסיפה עם הנהלת פעילי המחנה התורתי.

בלילה התועדות עם תושבי כפר חב"ד עד אור הבקר.

וחנה בא יום הפרידה — ביום הרביעי א' אלול — ושוב נהר אוטובוסים מכל קצוי אה"ק ת"ו לשדה התעופה בלוד, שוב שוקק הככר מרוב אדם, כלם מתרועעים, כל אחד ואחד רוצה לאחל לטסעים ברכת צאתכם ובואכם לשלום פקדי המכס דוחקים את השעה, מבקשים להפרד ולתת לשלוחים להכנס אל חדר המכס אבל אין שומע להם. ההמולה גדולה מרגע לרגע כל אחד ואחד מרגיש שעדיין יש לו דבר מה לומר, דבר מה להגיד, לשלוחים אשר רק כעבור יממה אחת יזכו להראות לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א, אבל גברה פקודת הממונים והשלוחים נעלמים אחד אחד בחדר המכס — הקהל הגדול זורם תיכף אל המרפסות — משם אפשר יהי' לראות אותם כשיצאו אל האוירון, מצב הרוח מרומם אבל כעין תוגה חרישית מהולה בו, נשמעים ניגונים חב"דיים שונים והנה נראו השלוחים כשהם יוצאים מהמכס. כולם חשלמי עובר בין הקהל, מתלכדים בבת אחת מאות רבות של אנשים, צעירים וזקנים, יד ליד וכתף לכתף ופורצים בריקוד סוער ומסעיר — השלוחים נפנים אל הקהל ואף הם רוקדים לעומתם, הניגונים והריקודים אינם פוסקים עד

אשר נכנסים השלוחים אל האוירון וקריאות צאתכם ובואכם לשלום פולחות במשך זמן רב את האויר. וחסל סדר הפרידה, אט אט מתפזר הקהל כאילו למרות רצונו והרגשה של מוצאי יום-טוב אופפת את כולם, מתחילים ימות החול. כהרף וּללא שוב עברו הימים הקדומים במחיצתם של השלוחים יחיו תם חזות הכל.

ורק תקוה אחת ממלאה את לב כל אנ"ש והתמימים יחיו — עכשו זכינו לראות את באי-כחו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ויתן השי"ת ובקרב ממש נוכה לראות ולהראות לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א בצאתו בראש כולנו לקבל פני משיח צדקנו.

עם הגיע השלוחים חזרה אל הרבי, פנה במכתב-כללי „לכל אחד ואחת מאנ"ש, וביחוד להנהלות ארגוני ומוסדות אנ"ש אשר באה"ק תרכב"א", שבו כותב בין השאר (ד'תרפ"ו):

נעם לי לקרות מכתבי אנ"ש שי' מאה"ק ת"ז מעת ביקורם של השלוחים האברכים הרבנים שליט"א באה"ק ת"ז וגם לאחר זה, כס מתארים ההתעוררות שהביא הביקור, ההחלטות שנתקבלו בכ"כ מקומות וחוגים, הרושם הכללי וגם הפרטי שהשאירו בביקורם, דבריהם ופעולותיהם.

ואחרי כל זה, בודאי למותר לעוררם, אשר כל הענינים האמורים . . הם בגדר חרישה ובכמה מקומות גם זריעה . . שכמה מלאכות מחשבת . . צריכים להעשות עד שיוגמר הדבר . . .

הצעתי אשר, אם לא נעשה כזה עד עתה, הרי תיכף לקבלת מכתבי זה, יתייעצו ביניהם איך לגשת לפעולות בכיוון האמור בהקדם הכי אפשרי, למנות ועד מצומצם או גם יחידים על פעולות מסוימות (בכדי שלא יעשה בענין כבקרירה דבי שותפי), ויגשו תומ"י גם להבאת ההחלטות בפועל.

מ פ ת ח

א	הוראות בעבודתו	מורה שלמה מטוסוב	אדר"ח אייר	ד'רעג
ב	זקן — צנור להשפעה		אדר"ח אייר	ד'ערד
ג	משמעת התל' והמורים		אדר"ח אייר	ד'ערה
ד	חנוך — לא ע"י הכאה		אדר"ח אייר	ד'רעו
ד	חסידות — ע"י הקדמת נעשה לנשמע		אדר"ח אייר	ד'רעז
ה	אייר — בכ"ז מצוה מיוחדת	מורה שמואל גרוסמן	א' אייר	ד'רעח
ו	מצב הכספי בישיבת א"ת ראשלי"צ	מוהרמ"י מלוב	א' אייר	ד'רעט
ז	כ"א שליח מהשי"ת — לשמש את קוני		א' אייר	ד'רפ
ט	לוט — צדיק או רשע. המלאך שהצילו	מוהר"צ ובר	א' אייר	ד'רפ"י
י	תענית עד חצות אחר מעשה הרצח	מוהרש"ז גורליק	ד' אייר	ד'רפא
יא	חלוקת מצה שמורה, שיעורי דא"ח	מוהרימ"ל זלמנוב	ד' אייר	ד'רפב
יב	התואר רגמ"ה הלכה כמותו מפני שה' עמו	מר שלמה אידלברג	ד' אייר	ד'רפג
יג	הגדלת מס' התל'. הפצת ס' קה"ת	מוהר"ח ווילימובסקי	ד' אייר	ד'רפד
טו	פינוי קברים	מוהרמ"ז גרינגלאס	ד' אייר	ד'רפה
טז	מניעת העצבות		ד' אייר	ד'רפו
טז	מניעת תעניות. לימוד דא"ח		ד' אייר	ד'רפז
יז	אייר — ר"ת המרכבה		ד' אייר	ד'רפח
יח	נסיעה ללמוד בישיבה כאן		ד' אייר	ד'רפט
יח	שלום — כלי להתחזק ברכה		ד' אייר	ד'רצ
יט	פירוד הלבבות, דרושי החלצו		ד' אייר	ד'רצא
כ	ה' ישמר עיר וגו'	מורה יוחנן גורדון	ד' אייר	ד'רצב
כא	רב		ה' אייר	ד'רצג
כב	מאמריו בהמדיע להפצת המעינות	מוהרש"א שאולזון	ה' אייר	ד'רצד
כג	לימוד לאחר הנישואים		ה' אייר	ד'רצה
כד	לימוד הל' הצריכות	מורה דוד ווינשטער	ה' אייר	ד'רצו
כה	השכנת השלום		ה' אייר	ד'רצז
כו	המשכת הפסח לכל השנה	מורה א. שקלובסקי	ו' אייר	ד'רצח
כז	קריאת שמות. חלוקת מצה. שיעורי דא"ח	מורה דובער לוין	ו' אייר	ד'רצט
כח	הוי גולה למקום תורה		ז' אייר	ד'ש
כט	כח"י מאמרי חסידות	מוהרש"ז שמרלינג	ז' אייר	ד'שא
כט	עצות לפחד בלילות		ז' אייר	ד'שב
ל	הרחבת המוסדות	כפר-חב"ד	ז' אייר	ד'שג
לא	להרחיב עניני כפ"ח	תות"ל, לוד	ז' אייר	ד'שז
לא	תוספת שמירה ומחאה בעתונות — לאחר המאורע	מורה פנחס אלטהויז	ז' אייר	ד'שה

ד"ש	ח' אייר	מוהרר"א הרצוג	השתתפות בארגונים שבהם גם רפורמים וקונסרבטיבים	לב
ד"ש	ח' אייר	מ"ה אליעזר קרטיק	לא לנוס מהמערכה	לג
ד"שח	ח' אייר	מ"ה נחום טרבניק	התיישבות בשיכונים החדשים בכפ"ח	לד
ד"שט	ח' אייר	מוהרש"ז שזר	פיתוח כפר חב"ד — לאחר המאורע	לה
ד"שי	ח' אייר	מוהרש"י זיין	בענין הנ"ל — ד"ש, ד"שט	לט
ד"שיא	ח' אייר	מ"ה יעקב לנדא	סדר קביעות מזוזה. פיתוח מוסדות חב"ד	מא
ד"שיב	ח' אייר	מ"ה אורי בן-שחר	עניני ביה"ס רשת אהלי"י	מב
ד"שיג	ח' אייר	מ"ה יצחק דובאוו	מסירת מפתחות במכירת חמץ	מג
ד"שיד	ח' אייר		החובה להשפיע על בניו	מג
ד"שטו	ט' אייר		משמעת	מד
ד"שטז	ט' אייר		המשכת ההתעוררות	מד
ד"שז	ט' אייר	מוהרד"י שוחאט	אגו"ח ואגו"ח בטורונטו	מה
ד"שיח	י"א אייר	הנהלת כפר-חב"ד	הרחבת מוסדות הכפר. קירוב הלבבות	מה
ד"שית	י"א אייר	הנהלת תות"ל	מגבית לביה"ס למלאכה. הגדלת מספר התל'	מז
ד"שכ	י"א אייר	צא"ח, ירושלים	נסיעה ל"ג בעומר למירון	נ
ד"שכא	י"ב אייר		הנהגה כספית בסדר וחשבון	נא
ד"שכב	י"ב אייר		קביעות — בנפש — ללימוד חסידות	נב
ד"שכג	י"ב אייר		קנין בית ברוחניות	נג
ד"שכד	י"ג אייר		לעומר — בעומר. מעלין בקודש. משיח ומשה	נג
ד"שכה	י"ג אייר	מר אליעזר שטיינמאן	ירידה צורך עלי. לנצל כל רגע	נה
ד"שכו	י"ג אייר	מ"ה צבי שוסטרמן	הוראות בעבודתו	נו
ד"שכז	י"ד אייר		במצבה: במקום יום כיפור — יום הקדוש	נז
ד"שכח	י"ד אייר	מ"ה סעדי ליברוב	ניצול ימי ל"ג בעומר. יגדיל תורה ויאדיר	נח
ד"שכט	פסח שני	כללי	תמיכת בית רבקה	נט
ד"של	פסח שני		ניצול כח השפעתו בעניני דת	ס
ד"שלא	י"ד אייר	מוהרר"ג הכהן	עידוד אנשי כפ"ח	סא
ד"שלב	ט"ז אייר	מוהרא"ח גליצנשטיין	הדפסת בטאון חב"ד	סב
ד"שלג	ט"ז אייר		עצות לזכרון וחלומות	סג
ד"שלד	ט"ז אייר	מ"ה יצחק ווייל	שריפת החדר בקבוץ שדה אליהו	סד
ד"שלה	ט"ז אייר	מוהרנ"ש ששונקין	חיזוק המוסדות בכפ"ח	סו
ד"שלו	ט"ז אייר	מ"ה ארי' הורביץ	כנ"ל	סו
ד"שלוז	ט"ז אייר	מ"ה נחמן אלבוים	שתילת אתרוגי קלברי' באה"ק	סז
ד"שלח	ט"ז אייר		עצות בשידוכים	סח
ד"שלט	ט"ז אייר		תיקון לנסיעה באני' ישראלית בשבת	סח
ד"שמ	ט"ז אייר		קב"ע לתורה	סט
ד"שמא	ח"י אייר	תות"ל, לוד	הגדלת מס' התל'. לימוד הנגלה ודא"ח	ע
ד"שמב	ח"י אייר	מוהרד"מ שולמן	להוציא יקר מזולל	עא
ד"שמג	ח"י אייר	מ"ה יעקב אהרונוף	הרצאות בתורת החסידות	עב
ד"שמד	ח"י אייר	מ' מערי ווילנסקי	הדפסת ס' הרקמה	עג

עד	אופן ההשפעה על בנו	מוהרש"י זיין	י"ח אייר	ד'שמא
עה	אופן לימוד דא"ח ושמיעת סיפורים	מוהרא"ס יודאסין	י"ח אייר	ד'שמו
עו	אי כתיבת התואר נשיא		י"ט אייר	ד'שמז
עח	גדול השלום אך אין לעכב הפעולות		י"ט אייר	ד'שמח
עט	עקירת שניים. לחש לנתחב לו עצם כו'		י"ט אייר	ד'שמט
פ	איחוד בתכ"נ. השם העיקרי נוסח אריז"ל	מו"ה משה שאייעוויטש	כ' אייר	ד'שנ
פא	משמעת התל'		כ' אייר	ד'שנא
פב	פרס — פרוסה	מוהריזמלי"ח סגל	כ' אייר	ד'שנב
פג	ההשפעה על סביבתו	מר אביגדור המאירי	כ' אייר	ד'שנג
פד	אהבת התורה ואהבת המקום	מו"ה זישיא וואלטנער	כ' אייר	ד'שנד
פו	שייכות נשים לפסח ושבויות	כינוס אגונ"ה נ"י	כ"א אייר	ד'שנה
פה	הרחבת פעילות. השפעה על ההורים	אגונ"ה, ירושלים	כ"א אייר	ד'שנו
פט	עיקר וטפל בשידוך		כ"א אייר	ד'שנז
סט	קבלת עול מתל' לרבו		כ"א אייר	ד'שנח
צ	העבודה בכרם חב"ד		כ"א אייר	ד'שנט
צב	לימוד בישיבה במשך כל היום		כ"א אייר	ד'שס
צג	לימוד האותיות ונקודות כפי המסורת	מוהרש"ד רסקין	כ"א אייר	ד'שסא
צד	בנין הישיבה בראש"צ	מו"ה יוסף שמוטקין	כ"א אייר	ד'שסב
צה	עין הרע. מצבה באותיות בולטות		כ"א אייר	ד'שסג
צו	לימוד הל' הצריכות	מו"ה דוד ווינטשטער	כ"ב אייר	ד'שסד
צז	חנוך הבנים במוסדות חב"ד		כ"ב אייר	ד'שסה
צח	קירוב לתורה וליהדות	מוהרי"צ הכר	כ"ב אייר	ד'שסו
צט	השתדלות בענין כולל חב"ד	מו"ה יוסף פלייער	כ"ב אייר	ד'שסז
ק	ריבוי התל' בכל כתה	מו"ה נפתלי ראטה	כ"ב אייר	ד'שסח
קא	חיזוק רוח תושבי כפ"ח	מו"ה גרשון חן	כ"ג אייר	ד'שסט
קב	ימים יוצרו גר'	מו"ה יוסף גולדשטיין	כ"ה אייר	ד'שע
קג	לימוד קבלה וחסידות		כ"ה אייר	ד'שעא
קד	כיסוי ראש באשה		כ"ה אייר	ד'שעב
קה	הדכאון עצת היצר. שמחה		כ"ה אייר	ד'שעג
קה	עצות למחשבות זרות		כ"ה אייר	ד'שעד
קו	השפעה על סביבתו	מו"ה נחום בורשטיין	כ"ה אייר	ד'שעה
קז	בית מרקחת. השם כפ"ח דוקא	ועד כפר-חב"ד	כ"ז אייר	ד'שעו
קז	ת"ת דרכים בכפ"ח	מו"ה אבא לוין	כ"ז אייר	ד'שעז
קז	קייטנה בכפ"ח	מוהרד"מ גרין	כ"ז אייר	ד'שעח
קח	עידוד בעבודתו	אגונ"ה, מאנטרעאל	כ"ז אייר	ד'שעט
קט	הפצת המעיינות. בזמנינו אין סדר		כ"ז אייר	ד'שפ
קי	לבידורים			
קי	שתילת אתרוגי קלברי' בכפ"ח	מוהרש"ז גרליק	כ"ז אייר	ד'שפא
קי	עניני בריאותו	מו"ה ניסן טלושקין	כ"ז אייר	ד'שפב
קי	הפצת המעיינות		כ"ז אייר	ד'שפג
קי	כשב' נפגשים צ"ל טובה לג'	מוהרמ"ז פייגלין	כ"ז אייר	ד'שפד
קי	הבנין לישיבה בכפ"ח	תות"ל, לוד	כ"ח אייר	ד'שפה

קטו	השמחה תוסיף בהצלחה	הנהלת צא"ח תל-אביב	כ"ח אייר	ד'שפו
קטז	הבערה לחלק יצאת. ניפוץ בציצית לשמה	מוהרד"ג לעסער	כ"ח אייר	ד'שפז
קיו	השתתפות בפעולות אגוני"ח		כ"ח אייר	ד'שפח
קיח	עצות לזכרון		כ"ח אייר	ד'שפט
קיח	שחילת אתרוגי קלברי' באה"ק	מו"ה מרדכי פרלוב	כ"ט אייר	ד'שצ
קיס	קביעות ניטל. קידוש בשעה שביעית		כ"ט אייר	ד'שצא
קכא	לימוד דא"ח. מנהגי חב"ד. התקשרות		כ"ט אייר	ד'שצב
קכג	נישואים לבת כהן		כ"ט אייר	ד'שצג
קכג	לימוד דא"ח. חת"ת		כ"ט אייר	ד'שצד
קכד	מעט אור דוחה הרבה חושך		כ"ט אייר	ד'שצה
קכד	הבא לטהר מסייעין לו		כ"ט אייר	ד'שצו
קכה	התחלת היום בלימודי קודש	מוהר"ד גורביץ	כ"ט אייר	ד'שצז
קכו	לימוד ס' תהלים	משתתפי שיעור רח"א הבר	כ"ט אייר	ד'שצח
קכז	כתבי מהרמ"י מיאס	מוהרא"ד שלינקא	כ"ט אייר	ד'שצט
קכז	תמיכת ביה"ס למלאכה	מו"ה יונה דרעשער	כ"ט אייר	ד'ת
קכח	תמיכת מוסדות חב"ד באה"ק		כ"ט אייר	ד'תא
קל	שליחות התל' לאה"ק	מוהרש"י זיין	כ"ט אייר	ד'תב
קלא	מנין בשיכונים החדשים בכפ"ח	מוהר"ז דבורץ	אייר	ד'תג
קלג	משמרות והתוועדות בחה"ש	אנ"ש כפר חב"ד	ר"ח תליתאי	ד'תד
קלד	חיווק עניני כפ"ח	מו"ה דוד בראזומאן	א' סיון	ד'תה
קלד	נוסח התנאים		א' סיון	ד'תו
קלה	ישיבת אחי תמימים ראש"צ	מוהרר"ש ברוק	א' סיון	ד'תז
קלו	דחיית מח"ז		א' סיון	ד'תח
קלז	אין סתירה מדברי התוכנים לזמן הבריאה		א' סיון	ד'תט
קלח	בחנוך התל' — לרחם בדין		ג' סיון	ד'תי
קלט	המחנכים הם בשביל התל'		ג' סיון	ד'תיא
קמ	הדפסת רעיונות חסידיים בעתונים	הא' אהרן סרברנסקי	ג' סיון	ד'תיב
קמא	מקוה באגאדיר	מו"ה עזריאל חייקין	ד' סיון	ד'תיג
קמב	אין סתירה מהמדע לזמן הבריאה	מוהררי"א הרצוג	ד' סיון	ד'תיד
קמו	כתיבה בהפצת היהדות חוסכת כו'		ד' סיון	ד'תטו
קמז	ניצול ימי הקיץ	מוהרר"ה אזימוב	ד' סיון	ד'תסז
קמז	אגוני"ח בטורונטו	מ' שרה שוחאט	ד' סיון	ד'תיו
קמח	תמיכת המוסדות באה"ק	מוהרד"י צונץ	ה' סיון	ד'תיח
קמט	הפצת המעיינות		עחה"ש	ד'תיט
קנ	נשיאים ורוח וגשם אין	מו"ה אברהם פריז	עחה"ש	ד'תכ
קנא	יחידה שבנפש גיט אותיות	מו"ה יצחק דובאוו	עחה"ש	ד'תכא
קנא	מברק ברכה לחה"ש	כללי		ד'תכב
קנב	הוצאות ואיחור זמן הנישואים		ח' סיון	ד'תכג
קנג	פינוי עצמות בקבלה	מוהרמ"ז גרינגלס	ח' סיון	ד'תכד
קנג	מנהגי חב"ד בתפלה	מוהר"ז דבורץ	ח' סיון	ד'תכה
קנד	התעסקות בעניני הישיבה		י"ד סיון	ד'תכו
קנה	עזבון אחיו הנרצח הי"ד	מוהרא"מ זילברשטרומ	י"ד סיון	ד'תכז

קנו	העבודה עם הנשים	מ' ח' שגלוב	י"ד סיון	ד'תכח
קנו	הרצאות	אגוני'ח תל אביב	י"ד סיון	ד'תכט
קנח	בהחלטה לצדקה — לפרש הסכום		י"ד סיון	ד'תל
קנט	הלימוד בתורת פועל פעולתו		י"ד סיון	ד'תלא
קנט	יסע ללמוד בתורת ברינוא		י"א סיון	ד'תלב
קס	התועדות. תהלים בלילה וכ"פ ביום		י"א סיון	ד'תלג
קסא	התבוננות — בענין ולא בתיבות		י"א סיון	ד'תלד
קסב	לימוד החסידות. מחיצה בביהכ"נ		י"א סיון	ד'תלה
קסג	מעלת התועדות ואמירת תהלים	מוהר"ל סלונים	י"א סיון	ד'תלו
קסד	מכתבי קורת רוח	מ"ה יעקב אורנשטיין	י"ב סיון	ד'תלז
קסד	יתיעץ עם זקני אנ"ש		י"ב סיון	ד'תלח
קסה	עצה לזכרון		י"ב סיון	ד'תלט
קסו	אופני התועדות	מוהר"א פליסקין	י"ב סיון	ד'תמ
קסז	אבן הפנה לביה"ס לדפוס	מ' פראדל זילברשטרום	י"ב סיון	ד'תמא
קסח	הפצת היהדות והחסידות בסביבתו	מוהרימ"מ שפרלין	י"ב סיון	ד'תמב
קסט	זמן קביעת מזוזה	מ"ה יעקב לנדא	י"ג סיון	ד'תמג
קע	הנהגת ה' ורופא המנתח		י"ד סיון	ד'תמד
קעו	עבודת ההשגחה על התל'		י"ג סיון	ד'תמה
קעז	הפצת המעיינות חוצה	מ"ה טובי' בלוי	י"ג סיון	ד'תמו
קעז	הפצת המעיינות. מ"ע ומל"ת. ש"ץ דרך	מ"ה אוריאל צימר	י"ד סיון	ד'תמז
קעח	מיקרופון			
קעט	עצות לפחד		י"ד סיון	ד'תמח
קפ	הלשון עוסק בתורה	מ"ה צבי מלצ'יק	ט"ז סיון	ד'תמט
קפא	שמטה למטה מעורר שמחה למעלה		ט"ז סיון	ד'תנ
קפב	החזקתו והרחבתו	הנהלת הסמינר כפ"ח	ט"ז סיון	ד'תנא
קפג	קב"ע לתורה תגדיל הפרנסה		ט"ז סיון	ד'תנב
קפג	ההצלחה בעבודת החנוך		ט"ז סיון	ד'תנג
קפד	יראה קודמת לחכ'		ט"ז סיון	ד'תנז
קפה	נבראתי לשמש את קוני		י"ז סיון	ד'תנה
קפו	ביה"ס לנערות במלבורן	מוהריש"ז סרברנסקי	י"ז סיון	ד'תנו
קפז	שידוכים בין ספרדים לאשכנזים		י"ז סיון	ד'תנז
קפח	קונסרבטיבים ורפורמים. לימודי קודש וחול	כינוס איגוד הרבנים	ח"י סיון	ד'תנח
קצ	מעלין בקודש בהפצת המעיינות		ח"י סיון	ד'תנט
קצא	אם מום פועל בעגלה ערופה	מוהר"א יאלעס	ח"י סיון	ד'תס
קצב	תמיכת רשת אהלי"י	מוהר"ז זלמנוב	ח"י סיון	ד'תסא
קצג	ויזה. מהקב"ה בנסיעה לאה"ק		י"ט סיון	ד'תסב
קצד	זרוק חוטרא לאוירא אעיקר' קאי	ד"ר חיים ביינארט	י"ט סיון	ד'תסג
קצה	פתגם אדמו"ר: אם פונה אלי בעניני מסחר כ'		י"ט סיון	ד'תסד
קצו	לפעול על הסביבה בכל עניני יהדות	מ"ה סעד' ליברוב	י"ט סיון	ד'תסה
קצז	להתיעץ עם זקני אנ"ש	הנהלת צא"ח, ירושלים	כ' סיון	ד'תסז

קצח	התפתחות סימנר כפ"ח	מו"ה דוד בראומאן	כ' סיון	ד'תסז
קצח	זכות גדולה — התעסקותו בחנוך	מוהרא"ז בונין	כ' סיון	ד'תסח
ר	בפרנסה — כל דפשיט מעלי טפי		כ' סיון	ד'תסט
רא	נסיעת השלוחים לאה"ק	מוהרש"י זיין	כ"א סיון	ד'תע
רב	היחס בין ההנהלה והמלמדים		כ"א סיון	ד'תעא
רג	גלגולים. פרסום ד"ת בעתונים	מוהר"י שטיינפלד	כ"א סיון	ד'תעב
רה	וידום אהרן		כ"ב סיון	ד'תעג
רה	כבוד אב ולימוד חסידות		כ"ב סיון	ד'תעד
רו	בורא עולם נצב ומגין עליו		כ"ב סיון	ד'תעה
רז	משפט המחיצה בביהכ"נ	מו"ה ברוך ליטוין	כ"ב סיון	ד'תעו
רח	הלימוד בהתמדה — טובתך	תלמיד	כ"ב סיון	ד'תעז
רט	הפצת ספרי חב"ד		כ"ד סיון	ד'תעח
רי	מצוות הח"ן. הפצת היהדות		כ"ה סיון	ד'תעט
ריא	ניצול ימי הקיץ	אגונ"ח, לונדון	כ"ה סיון	ד'תפ
ריב	ניצול ימי הקיץ	אגונ"ח, צרפת	כ"ה סיון	ד'תפא
ריג	מקצת קבלת עול		כ"ה סיון	ד'תפב
ריד	שלימות בלידת הנכד, תל' לתלמידו	מוהרימ"ל זלמנוב	כ"ז סיון	ד'תפג
רטו	תנאי הנסיעה לשהות במחיצת כאד"ש	מו"ה ניסן נמנוב	כ"ח סיון	ד'תפד
רטז	עבודת הכהן ושכרו	מו"ה יעקב כ"ץ	כ"ח סיון	ד'תפה
ריח	עבודת רב ביהכ"נ		כ"ט סיון	ד'תפו
ריט	שיעורים לפני החיילים		כ"ט סיון	ד'תפז
רכא	ש"ץ דרך מיקרופון. הפצת המעיינות	מו"ה אוריאל צימר	א' תמוז	ד'תפח
רכב	פתיחת ביה"ס בימי החופש	מוהר"ד גורביץ	א' תמוז	ד'תפט
רכג	התורה — מים חיים ושוטפים		א' תמוז	ד'תצ
רכג	בנין בית בגשמיות וברוחניות		א' תמוז	ד'תצא
רכד	אסיפת הסיים, ניצול ימי החופש	מ' שרה שוחאט	א' תמוז	ד'תצב
רכה	אופן עטיפת הישמעאלים. נוסח הקידוש	מו"ה מרדכי שפיעלמן	א' תמוז	ד'תצג
רכו	הפצת המעיינות		א' תמוז	ד'תצד
רכז	אין הש"ץ מתעטף למנחה או מעריב		ב' תמוז	ד'תצה
רכח	מרץ בעבודת החנוך. ממדבר מתנה		ב' תמוז	ד'תצו
רל	לימוד בישיבה של לימודי קודש בלבד		ב' תמוז	ד'תצז
רלא	הפצת המעיינות	מוהר"ז פויזנר	ב' תמוז	ד'תצח
רלא	אצ"ל לימוד הדרגתי		ב' תמוז	ד'תצט
רלב	ניצול ימי החופש וימי שירותו במילואים	מוהר"ז ווילימובסקי	ב' תמוז	ד'תק
רלג	השמחה בתופעת הנפש והגוף. עני ועשיר	ד"ר ד. אלקנה	ג' תמוז	ד'תקא
רלג	הליכה לשיעורי דא"ח. ק"ש בזמנה.		ג' תמוז	ד'תקב
רלה	שיבושים בקריאה			
רלז	השפעה על הסביבה	מוהר"ח דון	ג' תמוז	ד'תקג
רלח	להמשיך בעבודתו בהצלחה		ג' תמוז	ד'תקד
רלח	להמשיך בעבודת החנוך		ג' תמוז	ד'תקה
רלט	חיים מסורתיים בשלימות בזמנינו	מר אליעזר שטיינמן	ד' תמוז	ד'תקו
רמא	צדקה בלילה. התועדות חה"ש בכפ"ח		ה' תמוז	ד'תקז

רמב	ניצול הזמנות להפצת היהדות		ה' תמוז	ד'תקח
רמג	בניית ביהכ"נ וביה"ט בכפ"ח	מוהרש"ז גרליק	ו' תמוז	ד'תקחי
רמג	והנה ה' נצב עליו ומביט עליו כו'		ו' תמוז	ד'תקט
רמד	עצה למח"ז		ו' תמוז	ד'תקי
רמה	צדקה בזמנים מיוחדים		ח' תמוז	ד'תקיא
רמו	האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה		ח' תמוז	ד'תקיב
רמז	הדפסת עניני חסידות בכתבי עת	הא' אהרן סרברנסקי	ח' תמוז	ד'תקיג
רמח	וואס מאַנסטו באַ מיר מאַן באַ זיך		ח' תמוז	ד'תקיד
רמט	הנהגת השי"ת עם בנ"א		ח' תמוז	ד'תקטו
רנ	שם מ"ח שנודע שהוא שם אחותה		ט' תמוז	ד'תקטז
רנא	הידורים בתפילין		ט' תמוז	ד'תקיו
רנב	שיעוריו בדא"ח — מחיל אל חיל		ט' תמוז	ד'תקיח
רנב	ההשפעה על חברו מילדותו		ט' תמוז	ד'תקיט
רנג	נסיעה באנ"י ישראלית בשבת	מוהררי"א הרצוג	ט' תמוז	ד'תקיטי
רנד	ברכה ל"ב תמוז	הא' יצחק אלמליח	י' תמוז	ד'תקכ
רנד	המשכת שבע הברכות לכל החיים		י' תמוז	ד'תקכא
רנה	ניצול ימי י"ב-ג תמוז	הנהלת צא"ח, ירושת"ו	י' תמוז	ד'תקכב
רנו	ניצול ימי החופש	מוהרע"ז שרשטיין	י' תמוז	ד'תקכג
רנו	לימודי חול ופרנסה		י' תמוז	ד'תקכד
רנח	ניצול שהותו בביה"ר להפצת היהדות		י' תמוז	ד'תקכה
רנט	פתיחת סמינר בכפ"ח	אלטהוין, גנצבורג, זלמנוב	י' תמוז	ד'תקכו
רס	סדר פסח לחל' בישיבה		י"א תמוז	ד'תקכז
רס	המשכת הלימודים ברשת בחופש	מו"ה אורי בן-שחר	י"א תמוז	ד'תקכח
רסא	הפצת המעינות	מוהרש"ס בעזפאלאוו	י"א תמוז	ד'תקכט
רסב	עבודת צא"ח. הערה בתניא	מוהרש"מ שניאורסאהן	י"א תמוז	ד'תקל
רסב	נסיעה באנ"י ישראלית בשבת	מוהרש"ז שרגאי	י"א תמוז	ד'תקלא
	ברכה למשתתפי התוועדות י"ב תמוז			ד'תקלב
רסג	בכפ"ח			
רסג	ישראל בגלות ללקט ניצוצות	מוהרש"ז רובין	ט"ז תמוז	ד'תקלג
רסד	עבודה עם צא"ח וחידושים בחסידות		ט"ז תמוז	ד'תקלד
רסה	ממון הבא מחילול שבת ומרבית	מוהרא"א יאלעס	י"ז תמוז	ד'תקלה
רסו	השתלמות המורים		י"ח תמוז	ד'תקלו
רסז	שינוי מנוסח ספרד לנוסח אר"י	מו"ה חיים פרץ	י"ח תמוז	ד'תקלז
רסח	העדר שקידה והתמדה מנה"ב		י"ח תמוז	ד'תקלח
רסט	ניצול ימי החופש		י"ח תמוז	ד'תקלט
ער	תחבולות היצר למנוע מהפצת המעינות		כ' תמוז	ד'תקמ
רעא	ברכה	מחנה גן ישראל	כ' תמוז	ד'תקמא
רעא	יוסף — צ"ע, יצחק — קץ חי	מוהרד"נ לעסער	כ' תמוז	ד'תקמב
ערב	עצה למח"ז: הרגשה פנימית בלימוד		כ' תמוז	ד'תקמג
רעג	מושפעים למשפיעים. מנהגי חב"ד. ברכת	מו"ה נפתלי ראטה	כ' תמוז	ד'תקמד
ערד	כהנים			
	גם כשאין חבר יש ללמוד חסידות		כ' תמוז	ד'תקמה

ד'תקמו	כ"ב תמוז	ועד כפר-חב"ד	בני. התועדות. השלוחים לאה"ק	ערה
ד'תקמז	כ"ב תמוז	הנהלת צא"ח, כפ"ח	הוראות בעבודתם	רעז
ד'תקמח	כ"ב תמוז		תיקון ח"ג	רעח
ד'תקמט	כ"ב תמוז	מו"ה אשר דורשט	הטעם שכבינוני לא נאמר וטוב לו ורע לו	רעח
ד'תקנ	כ"ב תמוז		אופני השפעה על הנוער. טופח ע"מ להטפח	רעט
ד'תקנא	כ"ב תמוז	מוהרי"צ אייזנבך	הרחבת הפעולות בחנוך על טהה"ק	רפא
ד'תקנב	כ"ג תמוז	מוהרי"ל סלונים	השלוחים לאה"ק	רפב
ד'תקנג	כ"ג תמוז	מו"ה אוריאל צימר	הפצת המעיינות. השלוחים	רפג
ד'תקנד	כ"ג תמוז	מוהרש"ז שור	השליחות לאה"ק	רפד
ד'תקנה	כ"ג תמוז	הרבנים הראשיים באה"ק	נסיעת אני ישראלית בשבת	רפה
ד'תקנו	כ"ג תמוז	מוהרש"י זיין	בענין הנ"ל. השליחות לאה"ק	רצ
ד'תקנז	כ"ג תמוז		בדיקת הזרע	רצג
ד'תקנח	כ"ג תמוז	מוהרש"מ זילברשטיין	הפצת היהדות במחנו	רצג
ד'תקנט	כ"ג תמוז	מאנטעוידעא	בניית המקוה במאנטעוידעא	רצד
ד'תקס	כ"ד תמוז	מו"ה שלמה מידנצ"ק	הוראה מתאונה ברכבת	רצה
ד'תקסא	כ"ד תמוז	מוהרא"ד סופרין	סתירת הפתח. מנהגי חב"ד	רצו
ד'תקסב	כ"ד תמוז		התעסקות בחנוך במרוקו	רצז
ד'תקסג	כ"ד תמוז		שינוי לנוסח האר"י. הל' הצריכות	חצר
ד'תקסד	כ"ה תמוז	מו"ה מרדכי ריטש	תמיכת אהלי"י מלבורן	ש
ד'תקסה	כ"ה תמוז	סגל, אורנשטיין	ביהכ"נ חב"ד במזכרת משה. השליחות	שא
ד'תקסו	כ"ה תמוז	מוהרמ"ז ירוסלבסקי	ביקור במוסדות חב"ד	שב
ד'תקסז	כ"ה תמוז	הא' נחמן סודק	השפעה על חברו	שג
ד'תקסח	כ"ה תמוז	מו"ה שמעון גולדמן	קרן עזרת אחים	דש
ד'תקסט	כ"ז תמוז	מו"ה גדלי' רחמן	השפעה על חבריו	שה
ד'תקע	כ"ז תמוז	מוהרש"ש גאנעלעס	הפצת היהדות והמעיינות	שו
ד'תקעא	כ"ז תמוז	מוהרש"ש ברוק	מדריך לשיבת א"ת ראשלי"צ	שז
ד'תקעב	כ"ט תמוז		האומר שמועה זו נאה כו'	שז
ד'תקעג	כ"ט תמוז	מוהרימ"ל זלמנוב	הוראות בעבודתו	שט
ד'תקעד	כ"ט תמוז		לא בכל פרט — הוראה מהמרכז	שי
ד'תקעה	כ"ט תמוז	מו"ה ברוך ליטווין	הוראה מאטום שכמות קטנה פועלת הרבה	שיא
ד'תקעז	כ"ט תמוז	מוהרא"ד ינובסקי	חזרת דא"ח	שיב
ד'תקעז	כ"ט תמוז		השפעה על היחיד ועל הרבים	שיג
ד'תקעח	כ"ט תמוז		חומרת פרישה קולה היא	שיד
ד'תקעט	שלהי תמוז	מוהרא"א יאלעס	סעודת מצוה בחנוכת הבית	שיד
ד'תקפ	ר"ח מנ"א	מוהררי"א הרצוג	נסיעת אני ישראלית בשבת	שמו
ד'תקפא	א' מנ"א	מו"ה מאיר גורקאוו	רושם ביקור השלוחים	שיט
ד'תקפב	א' מנ"א	צא"ח, תל-אביב	פעולותיהם. השלוחים	שכ
ד'תקפג	ב' מנ"א	הרבנים הראשיים	נסיעת אני ישראלית בשבת	שכא
ד'תקפד	מנ"א		קידוש על היין באני הנ"ל	שכב
ד'תקפה	ב' מנ"א	מו"ה ניסן נמנוב	ניצול ביקור השלוחים	שכג

שכד	הצטרפותו לשלוחים	הא' שלום איידלמן	ב' מנ"א	ד'תקפו
שכד	הפצת המעיינות		ב' מנ"א	ד'תקפז
שכה	הפצת המעיינות		ב' מנ"א	ד'תקפח
שכו	ניצול ימי החופש. הקדמת זמן הנישואים	מו"ה סעדי' ליברוב	ב' מנ"א	ד'תקפט
שכז	רושם השלוחים	מו"ה דובער לוין	ג' מנ"א	ד'תקצ
שכח	דברים בטלים. גודל ענין המקוה	מו"ה יצחק גאלדיטש	ג' מנ"א	ד'תקצא
שכט	בניית מקוה		ג' מנ"א	ד'תקצב
של	שיטת הקירוב של חב"ד. זמני שיעורי חת"ת	הא' מנחם בן-ציון וילהלם	ג' מנ"א	ד'תקצג
שלא	גירסה בתיב"ע. ולקחת סולת ביוה"כ שבת	מו"ה יהודה שמוטקין	ג' מנ"א	ד'תקצד
שלב	להחדיר אמונה בתל'	מ' שרה שפר	ג' מנ"א	ד'תקצה
שלג	נסיעת אנ"י ישראלית בשבת	מוהרש"ז שרגאי	ד' מנ"א	ד'תקצו
שלו	מנהגינו בקריאת המגילה ופ' זכור	מו"ה יעקב לנדא	ד' מנ"א	ד'תקצז
שלט	בניית המקוה	ועד כפר-חב"ד	ה' מנ"א	ד'תקצח
שמ	המשרות במוסדות חב"ד צנור קבלת הברכות		ה' מנ"א	ד'תקצט
שמא	ההסתר צריך לעורר צמאון		ה' מנ"א	ד'תר
שמב	שלוחי המלי"ח. הפצת המעיינות	מו"ה דוד טננהויז	ה' מנ"א	ד'תרא
שמג	צדקה — ובחנוני נא		ה' מנ"א	ד'תרב
שדמ	ברכה לבואם לאה"ק	השלוחים	ה' מנ"א	ד'תרג
שדמ	הנוער אינו מאמין בפשרות	הסתדרות מורי אגוי'	ה' מנ"א	ד'תרד
שמו	הקייטנה בכפ"ח	רשת אהלי"י	ז' מנ"א	ד'תרה
שמח	קבלת תלמידות לימי החופש		ז' מנ"א	ד'תרו
שמט	משרה באהלי"י		ז' מנ"א	ד'תרו
שמט	לימוד חסידות. הקדמת נעשה לנשמע		ז' מנ"א	ד'תרח
שנא	הרב זאקהיים. השלוחים	מו"ה א. שקולובסקי	ז' מנ"א	ד'תרט
שנב	תכנית הלימודים	סמינר כפ"ח	ח' מנ"א	ד'תרי
שנג	השפעה בחוקף ובדברי נועם	מוהרי"ז דבורץ	ח' מנ"א	ד'תריא
שנד	רעיון קריאה לאו"ה לחזור בתשובה	מוהרמ"צ סגל	ח' מנ"א	ד'תריב
שנה	תמיכת תר"ת	קהלת נדח"י מקסיקו	ח' מנ"א	ד'תריג
שנו	מגיעת תעניות		ח' מנ"א	ד'תריז
שנח	הוראות בעבודתם	תות"ל, לוד	י' מנ"א	ד'תרטו
שס	תחגלת מצורע ונויר — לפני או אחר טבילה	מוהרא"א יאלעס	י"ד מנ"א	ד'תרטז
שסב	אנצ' תלמודית. אנ"י ישראלית בשבת	מוהרש"י זוין	י' מנ"א	ד'תריז
שסו	השלוחים		י"א מנ"א	ד'תריח
שסו	ניצול ימי החופש	אגונ"ח, תל-אביב	י"א מנ"א	ד'תריט
שסז	האדם מהלך		י"ב מנ"א	ד'תריכ
שסח	עבר ושנה. לא ידע מאי קאמר	מו"ה יצחק דובאוו	י"ד מנ"א	ד'תרכא
שסט	נחת מהבנים. בטחון		י"ד מנ"א	ד'תרכב
שע	ניצול שהות השלוחים	צא"ח, תל-אביב	י"ד מנ"א	ד'תרכג

שעא	אנ' ישראלית כשבת	מו"ה משה פיינשטיין	י"ד מנ"א	ד'תרכד
שעג	תיקון חשש נדה		ט"ו מנ"א	ד'תרכה
שעד	ניצול ימי החופש	מוהרי"ד אושפאל	ט"ז מנ"א	ד'תרכו
שעה	ניצול כל הזמנות להשפיע על חבריו		ט"ח מנ"א	ד'תרכז
שעה	תשועה ברוב יועץ		י"ז מנ"א	ד'תרכח
שעו	הו"ל האנצ' התלמודית	מו"ה יהושע הוטנר	י"ז מנ"א	ד'תרכט
שעז	להמנע ממכירת בנין הישיבה	מו"ה וישא וואלטנער	י"ז מנ"א	ד'תרל
שעח	ביה"ס לבנות	עסקני מלבורן	י"ח מנ"א	ד'תרלא
שעט	השתתפות בעבודת חב"ד		י"ח מנ"א	ד'תרלב
שעט	היחס למדינה. החזקת היהדות		י"ח מנ"א	ד'תרלג
שפא	אניות ישראליות בשבת		י"ט מנ"א	ד'תרלד
שפב	סדר אמירת סליחות	מו"ה מאיר חרלוב	י"ט מנ"א	ד'תרלה
שפג	נצר לחסידי חב"ד	מו"ה אברהם יפה	י"ט מנ"א	ד'תרלו
שפד	ההתאוננות מונעת מעבודה		כ"א מנ"א	ד'תרלז
שפד	רצונו ליסע ללמוד בתו"ת נ.י.		כ"א מנ"א	ד'תרלח
שפה	התרחבות המוסד באגאדיר	מו"ה עזריאל חייקין	כ"א מנ"א	ד'תרלט
שפו	הוראה מט"י באב	מוהרא"ס מענקין	כ"א מנ"א	ד'תרמ
שפז	לימוד התניא	מוהרצ"מ הכהן	כ"ב מנ"א	ד'תרמא
שפח	התעסקות בהחזקת היהדות		כ"ב מנ"א	ד'תרמב
שפט	כשב' נפגשים — טובה לשלישי	מוהריזמל"ח סגל	כ"ב מנ"א	ד'תרמג
שצ	בנין עדי עד — היסודות צ"ל חזקים		כ"ב מנ"א	ד'תרמד
שצא	דברי התעוררות למשודכת		כ"ב מנ"א	ד'תרמה
שצב	הביקורים כאן — כשיש תועלת לרבים	הנהלת אגו"ח באה"ק	כ"ג מנ"א	ד'תרמו
שצג	עידוד עניני כפ"ח	מו"ה דוד בראוומאן	כ"ג מנ"א	ד'תרמז
שצג	כשהאב רוצה שיפסיק מלימודו		כ"ג מנ"א	ד'תרמח
שצד	שמירה למכונת		כ"ג מנ"א	ד'תרמט
שצה	שמינית שבשמינית. אין תורתו אומנתו		כ"ד מנ"א	ד'תרנ
שצו	בניית בית טבילה וביהכ"נ ועירוב בכפ"ח	מוהרש"ז גרליק	כ"ד מנ"א	ד'תרנא
שצז	הגהת ס"ת ואהבת ישראל	מוהרצ"מ גרליק	כ"ד מנ"א	ד'תרנב
שצח	ברכה לחנוכת הבית	הנהלת אח"ת ראש"צ	כ"ד מנ"א	ד'תרנג
שצט	שיפור מצב הרוחני יפעול במצב הגשמי	ועד הרוחני כפ"ח	כ"ד מנ"א	ד'תרנד
שצט	לימוד בהתמדה ושקידה		כ"ד מנ"א	ד'תרנה
ת	שיעורי לימוד ברבים		כ"ד מנ"א	ד'תרנו
תא	הוספה בלימוד — בימי החופש	הא' יעקב עמנואל שוחאט	כ"ד מנ"א	ד'תרנז
תב	תולדות רב כו'	מוהרנ"ד רוזנבלום	כ"ד מנ"א	ד'תרנח
תב	ש"ץ ודברי התעוררות בביהכ"נ		כ"ד מנ"א	ד'תרנט
תג	אור שלפני תליית המאורות		כ"ו מנ"א	ד'תרס
תה	ברכה לכינוס	הנהלת את"ה	כ"ח מנ"א	ד'תרסא
תו	ההפרעות להפצת המעיינות		כ"ח מנ"א	ד'תרסב
תז	עצה למחשבות משוטטות		כ"ח מנ"א	ד'תרסג
תז	בענין הנ"ל		כ"ט מנ"א	ד'תרסד
תח	ביה"ס לבנות במלבורן	מוהרי"א הרצוג	כ"ט מנ"א	ד'תרסה

תט	עצה לחלום ומאורע	כ"ט מנ"א	ד'תרסו
תי	יום מיתה וקבורה לענין קדיש ויאצ"ט	מוהרא"ס יודאסין	ד'תרסז
תיא	ברכה לוועידתם	פא"י אמריקה	ד'תרסח
תיב	ניצול כשרונותיו לחנוך במרוקו	אדר"ח אלול	ד'תרסט
תיג	לימוד מזריעה לתעמולה	אדר"ח אלול	ד'תער
תיד	הרחבת ישיבת אהלי"י במלבורן	מוהר"ח איזמוב	ד'תרעא
תטו	עבודת נשי ובנות חב"ד	מוהרמ"מ ניו	ד'תרעב
תטז	העבודה באגוני"ח לא מחלישה הבריאות	אדר"ח אלול	ד'תרעג
תיו	השי"ץ ילמוד תחלה פה"מ	א' אלול	ד'תרעד
תיח	ההשפעה בדרכי נועם ובתוקף	א' אלול	ד'תרעה
תיט	פעולותיו במחנה גן ישראל	א' אלול	ד'תרעז
תכ	משרת רבנות בזמנינו — חנוך	א' אלול	ד'תרעז
תכא	לימוד החסידות. טבילה במקוה	א' אלול	ד'תרעח
תכב	פרסום פתגמי החסידות	א' אלול	ד'תרעט
תכג	התעסקות בחנוך	ב' אלול	ד'תרפ
תכה	הפצת המעיינות	ב' אלול	ד'תרפ
תכז	שמירת אינו תחליף לחת"ת. ציצית מכונה	ג' אלול	ד'תרפא
תכז	ביקורו תלוי בחזרת דא"ח	ג' אלול	ד'תרפב
תכז	גילוי כחות הנעלמים בפעולות	ג' אלול	ד'תרפג
תכח	חיפוש ספרים עבור הספרי'	ג' אלול	ד'תרפד
תכט	לא להתאחז ברמזים רק בנכתב בפירוש	ג' אלול	ד'תרפה
תכט	רושם השלוחים להביא לפועל	ג' אלול	ד'תרפו
תלא	בענין הנ"ל	אנ"ש באה"ק	ד'תרפז
תלב	שיחות לנוער. כיבוש ספרות הנוער	ה' אלול	ד'תרפח
תלב	קרוב תודה — הוספה בלימוד דא"ח	ה' אלול	ד'תרפט
תלג	התמסרות להרחבת המוסד הביאה לגסים	ה' אלול	ד'תרצ
תלד	קרא לשקש — לשמש	ה' אלול	ד'תרצא
תלד	בתכנית לימוד צ"ל עיקרי יהדות	ה' אלול	ד'תרצב
תלה	לימוד באהלי"י	ה' אלול	ד'תרצג
תלו	שמירת העינים והלשון	ו' אלול	ד'תרצד
תלו	אניות ישראליות בשבת	ו' אלול	ד'תרצה
תמ	הדפסת ס' הרקמה	מוהרש"י זיין	ד'תרצז
תמא	רושם ביקור השלוחים	מ' מערי ווילענסקי	ד'תרצז
תמב	איך לא להתרשם מהענינים שכסביבתו	מוהרי"ל סלונים	ד'תרצח
תמג	אדה"ז בירר נוסחו מעשיריות נוסחאות		ד'תרצט
תמג	ירגיו עליו כו', ולא יכנס בשקו"ט		ד'תש
תמה	לימוד פני התורה		ד'תשא
תמו	דברי הצ"צ בקשר לגר"א	ט' אלול	ד'תשב
תמח	הפצת היהדות	ט' אלול	ד'תשג
תמט	התפתחות הישיבה בראשלי"צ	ט' אלול	ד'תשד
תנ	רוצים להפריעו מלימוד דא"ח	מוהר"ש ברוק	ד'תשה
תנג	נסיעה באני ישראלית בשבת	מו"ה נפתלי ראטה	ד'תשו
		י"ב אלול	ד'תשז

תנה	יסוד בית רבקה במלכורן	מוהרמ"ז פייגלין	י"ב אלול	ד'תשח
תנו	אניות ישראליות בשבת	מו"ה ראובן כ"ץ	י"ג אלול	ד'תשט
תנו	תמיכת הישיבות תות"ל	כללי	י"ג אלול	ד'תשי
תנח	תפקידים — החדרת התורה לדור הצעיר	ועידת צעירי אגו"י	ט"ו אלול	ד'תשיא
	כשיפוצו מעינותיך — מעיינות הבעש"ט	הא' משה חיים ברנדויין	י"ט אלול	ד'תשיב
תס	דוקא			
תסא	ואברכה מברכיך — להזהר מל' הפכית		י"ט אלול	ד'תשיג
תסא	עצות למלחמת היצר		י"ט אלול	ד'תשיד
תסב	תשובה למי שעבר כו'		י"ט אלול	ד'תשטו
תסג	תכנית לחדש תשרי	הנהלת רשת אהלי"י	כ' אלול	ד'תשטז
תסג	להתעסק בכרם חב"ד		כ' אלול	ד'תשז
תסד	קרבן תודה — הוספה בתומ"צ		כ"א אלול	ד'תשיח
תסה	כתבי יד חסידות	ד"ר מנחם הררי	כ"ב אלול	ד'תשיט
תסה	להחליף תעניות לבולם פיו כו'		כ"ב אלול	ד'תשכ
תסו	התורה — היסוד שעליו כל הבנין		כ"ג אלול	ד'תשכא
תסז	יסוד הסמינר בכפ"ח	אלטהויז גנזבורג וזלמנוב	כ"ג אלול	ד'תשכב
תסז	שיעורי תניא בחוגי הנטורי קרתא	מוהרא"צ הכהן	כ"ד אלול	ד'תשכג
תסח	בענין הנ"ל	מו"ה עמרם בלוי	כ"ד אלול	ד'תשכד
תעא	שמירת בריאות הגוף			ד'תשכה
תעג	התלהבות והתייעצות		כ"ו אלול	ד'תשכו
תעד	להתגייס לפעילות עם הנוער	מוהרש"ר ווייס	כ"ז אלול	ד'תשכז
תעו	חנוך הנוער באה"ק	מוהרש"ז שזר	כ"ז אלול	ד'תשכח
תעז	הפשרות לא מצליחות	מו"ה יצחק דמיאל	כ"ז אלול	ד'תשכט
תפ	בקשר לאגרת הקודמת	מו"ה מאיר בליזינסקי	כ"ז אלול	ד'תשל
תפא	התבוננות קודם ובעת התפלה		כ"ז אלול	ד'תשלא
תפא	בנין עדי עד — היסודות צ"ל חזקים		כ"ז אלול	ד'תשלב
תפב	אני ישראלית בשבת	מוהרש"ז שרגאי	כ"ח אלול	ד'תשלג
תפד	בניית המקוה. התקנת חשמל	הנהלת כפר חב"ד	כ"ח אלול	ד'תשלד
תפה	השכנת שלום		כ"ח אלול	ד'תשלה
תפו	דירות יקרות ודחיית הנישואים		כ"ח אלול	ד'תשלו
תפז	ניצול הכשרונות. התעסקות בחנוך		כ"ח אלול	ד'תשלז
תפח	רפואת הגוף והנפש	מו"ה משה טאוב	כ"ח אלול	ד'תשלח
	חשבון הנפש א"צ להביא ליאוש אלא לעידוד	ימי הסליחות כללי		ד'תשלט
תפט	לעידוד			
תצא	בצבא — והי' מתניך קדוש		ימי הסליחות	ד'תשמ
תצב	א' ציבעלע כו' חסידות זאלסטו חזר"ן		ימי הסליחות	ד'תשמא
תצב	מוזנות דרבנן ורבו חייב במזונות אשתו		ימי הסליחות מו"ה מנשה קליין	ד'תשמב
תצג	אמירת ולקחת סולת בשבת יוהכ"פ		ימי הסליחות מו"ה יהודה שמוטקין	ד'תשמג
תצג	עבודת התפלה			ד'תשמד
תצד	ק"ש — אור החסד בכלי הגבורה או ההיפך	מוהרא"ד ינובסקי		ד'תשמה

אגרות קודש
אדמו"ר שליט"א
— כרך שלשה עשר —

ד'רעג

בי"ה, אדר"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביו מיי"ג וכ"ז ניסן עם המוסגר בהם ויה"ר
שיתפתחו הענינים ויתקדמו ככל האפשרי מתאים לדרישת השעה, ויהי זה
בהצלחה מופלגה, ולפלא שאינו מזכיר במכתבו האחרון התוצאות מביקורו
של . . . שי והעיקר בהנוגע להבפ"מ.

מובן שמצער מצב הענינים בהנוגע להארכת זמן החתונה של האברך
. . . שי וכמדומה שעוד אשתקד כתבתי להנ"ל שלא נראה לי דיחוי החתונה
לזמן ארוך כ"כ ואם אפשר לעשות בזה מצדי או מצד הנהלת הרשת יודיעני,
כי נכון הוא.

ד'רעג

רוב האגרות הן מהעתק המזכירות וחלק מצילום האגרת. לא נסמן בהערות אלא אם מקורה
אחר, או שנדפסה כבר.
מו"ה שלמה שי: מטוסוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתסא, ובהנסמן בהערות שם.
שיתפתחו הענינים: במוסדות רשת אהלי יוסף יצחק במרוקו.
כתבתי: ראה לעיל ח"א אגרת ג'תקס.

בטח ינצלו יום הלייג בעומר הבע"ל באופן המתאים ובפרט שחל ביום
שהת' פטורים מלימודי חול.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה מופלגה

מ. שניאורסאהן

מסיבה נתעכב שילוח המכ' ובנתיים נתקבלו מכ' מה' וי"א אייר עם
המוסג"פ

— מהרר"ע שי' חייקין אין מכ' כלל.

— תמורת הכפרים שמתרוקנים בטח ישנה אפשריות להגדיל כמות
(ואיכות) הת' במוסדות אהלי"י הקיימים.

ד'עדר

ב"ה, אדר"ח אייר, תשט"ז
כרוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מיום הראשון, ובמה שכותב
אודות הזקן, מובן שדבריו מופרכים, כיון שנשיאנו הק' אומרים שיי"ג תקו"ד
הם צנוור להשפעה לאדם ולבני ביתו והשפעה ברחמים וברחמים גדולים (יעוין
בזה בפירוש המלות לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק על הפסוק והוא רחום, נדפס
גי"כ במילואים לתהלים יהל אור) . . .

בברכה להכרת מצבו האמיתי, היינו שהזן ומפרנס לכל יספיק לו כדי
פרנסתו ופרנסת כל ב"ב שיחיו ובאופן הכשר ובאופן חסידותי וביחוד עיי' י"ג
תקו"ד האמורים ובמילא גם הוא עצמו יתפלא וגם יצר לו על זה, וואס מען
פאטערט ניערווין און געזונט על דאגות מבלי יסוד, ומובן שאין זה סתירה
כלל למ"ש, בכל אשר תעשה דוקא, אלא שצ"ל כדיוק לשון רז"ל, יגיע כפיך כי
תאכל, היינו רק יגיעת כפים גם במובן הרוחני, היינו כח המעשה והשתדלות

מהרר"ע שי' חייקין: ראה לקמן אגרת ד'תיג — אליו.

ד'עדר

שדבריו מופרכים: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'שכג.
יגיע כפיך: ראה גם לעיל ח"י אגרת ד'ט*, ובהנסמן בהערות שם.

אבל לא יגיע ראשך, היינו דאגות וטרדות הראש בזה, ואין להאריך בדבר הפשוט ומבואר בכ"מ . . .

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'ערה

בי"ה, אדר"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . מצערים השמועות אשר כנראה לקויי ההתאמה שבין המנהלים והמורים ומורות, עד שישנם מקומות שבא להסדר דאיש כל הישר בעיניו יעשה, ומוכרח להפסיק בלתי סדר זה בהחלט **חכי גדול**, וכבר ידוע עד כמה הקפידו נשיאינו הקי' על המשמעת בכגון דא, ובפרט שאי אפשר שלא יגע במשמעת של תלמידים-ות כלפי המורים ומנהל . . .

מובן שכיון שגם המנהל או חברי הנהלה הכללית, בו"ד הם עלולים גם הם לטעות. אבל כיון שפב"פ נתמנה למנהל או להנהלה הכללית, וכל המאמין בדברי רז"ל מאמין גם במאמרם אשר אפילו ריש גרנותא משמיא קא ממני ליי – במילא ניש לו להגיש תלונה על הוראת המנהל או ההנהלה העומדת על גביהם בצירוף כל הטענות לשלילת ההוראה וכיו"ב, ולבקש לדון בזה בהקדם הכי אפשרי, אם הבעיא דחופה היא, אבל אין להרוס מוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע על ידי מלחמה במנהל, ועשי' היפך הוראותיו תומ"י על דעת עצמו וכיו"ב, ואין להאריך בדבר המובן ופשוט. ויהי"ר שיבשרוני טוב בתיקון הני"ל בהקדם הכי אפשרי . . .

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

בברכה.

ד'רעו

ב"ה, אדר"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ועל העיקר באתי במ"ש בהנוגע לתלמידים ... שנוהגים אתם
בנזיפות וכו', ועד כדי הכאה ... פשוט שהנהגה האמורה מופרכת היא בנוגע
לתלמידים הקשישים ולולי מסתפינא הייתי אומר גם לתלמידים שאינם
קשישים, וכמדומה שאמרתי לו עדי"ז ג"כ בפירוש בעת ביקורו כאן, ומהנכון
שתומי"י ישתנה הנ"ל ...

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'רעז

ב"ה, אדר"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו (בלי הוראת זמן הכתיבה) בו שואל אודות הוראות
בדרכי החסידות.

הנה מובן שתלויות הן בתכונות נפש השואל, כשרונותיו, ואופן
הסתדרותו, ולכן טוב ונכון שיתקשר עם צעירי אגודת חב"ד אשר בסביבתו
ועל ידם יודע מזקני אנ"ש הנמצאים שם וכהוראתם יעשה, ומובן שזהו נוסף
על הנקודות הכלליות (והם נוסף על שלשת השיעורים השונים לכל נפש
מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא
הידועים), לימוד בתורת החסידות לעיונא עכ"פ איזה פעמים בשבוע והליכה
בהדרכותי ומנהגי, וכמו שקבלת התורה בכללותה היתה ע"י הקדמת נעשה

ד'רעו

ועד כדי הכאה: בהמשך אליה — לקמן אגרת ד'תי.

ד'רעז

וכמו שקבלת התורה: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תקנ, ובהנסמן בהערות שם. ח"כ ג'תתסה.
ד'נז. לקמן ד'שעא.

ה

אדמו"ר שליט"א

לנשמע, כן הוא גם בהנוגע לכל חלק וחלק מתוה"ק היינו לא להתחיל מקושיות וכו' אלא לקבל מראש הוראות אלו המנוסים כבר לכגון דא ואז במשך זמן לא ארוך תבוא גם ההבנה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'רעה

ב"ה, א' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

מחוי' הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל שי' שוי"ב

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפתקא של אנשי מעמד שלו מר"ח אדר ולפלא שמאז לא נתקבל ממנו כל ידיעות, ובטח זהו סימן שהכל בסדר ובשלום וכן אצל כל ב"ב שיחיו. ויהי"ר שלא יסתפק בזה אלא קיים מרז"ל דמעלין בקדש ותקוים בהם הבטחת רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו ובפרט כשמתעסקים בעניני תורה ומצות עם הזולת ובפרטי פרטית עם הזולת דלית לי' מגרמי' כלום בודאי שאז במדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה מתוסף להמשתדל ולב"ב, כיון דקמ"י של הקב"ה כאו"א הוא בבחי' דלית לי' מגרמי' כלום, וימים אלו ימי סגולה הם, וכמדובר באחת ההתועדות, שסגולה מיוחדת לימי חדש זיו, אשר כל יום ויום יש לו מצוה מיוחדת לגבי שאר חדשי השנה, והיא מצות הספירה של העומר, אשר כללותה היא דמבהמה (עומר שעורים מאכל בהמה) באים למדריגת אדם (שתי הלחם דשבועות, חטים מאכל אדם) וכמבואר בדרושי ספירת העומר בלקו"ת וכו'.

בברכה לבשר טוב בכל האמור, ממנו וכן מכאו"א מאני"ש שי' אשר במחנו הטי'.

ד'רעה

מו"ה שמואל: גרוסמן, לונדון. אגרת נוספת אליך — לעיל ח"ב שפה.
וכמדובר באחת ההתועדות: ענין זה נחבאר בהתועדות כ"ק אדמו"ר שליט"א בשבת ר"ח אייר תש"ט — כדלעיל ח"ג אגרת תעח. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 263. ח"ב ע' 171.

ד'רעט

ב"ה, א' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח איינא נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה מנחם ישראל שי

שלום וברכה!

לפלא שמאז מכתבו עם תמונת הבנין המוסגר בו, לא נתקבל מהם כל ידיעות ובודאי נתקבל מכתבי מכבר כתוב ע"ש הרה"ח כו' הרח"ש שי' ברוק ויענו עליו בפרטיות הדרושה.

ובמ"ש בהנוגע להמצב הכספי החובות וכו'. הנה אף שמוכן שקשה הדבר ומבלבל, אבל לצערנו עד"ז הוא המצב בישיבת תו"ת אפילו בארצות"ב, וכפי סיפורי זקני החסידים מעין זה הי' המצב החומרי ברבות שנות קיום הישיבה, ובכ"ז לא לבד שהחזיקו מעמד אלא אדרבה גדלה והתפתחה, ובודאי ע"י התעוררות ר"ר של נשיאי מנהלי הישיבה תתגדל ותתפתח עוד יותר וגם הסניפים שלה בכלל, ואשרי חלקו של כאו"א המשתדל ועובד עבודת הקדש בכגון זה, וכמו שראו כבר הצלחה מופלגה שעלה בידם להתחיל בבנין אשר חלק חשוב ממנו כבר נגמר, ובודאי יוגמר כולו בעתיד לא רחוק, וגדול שכר המשתדלים מבואר בכ"מ אשר אין לשער שהוא במדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה ברוב נחת אמיתי שהוא נחת חסידותי בבנים ובנות.

במ"ש אודות הסכום הסמלי ששלחתי, הנה אינו שייך לקופות ישיבות ומוסדות חינוך, אלא הוא מאחת הקופות של כ"ק מו"ח אדמו"ר שכותב באחד ממכתביו בענין כגון דא, שבהקופה שלו מתקיים ע"ד מרז"ל, כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך ומזה מובן שריבוי הכמות אינו נוגע כלל וכלל, ואפשר שגם כו' . . .

ד'רעט

מו"ה מנחם ישראל: מלוב, ראשון לציון. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א אגרת ג'תרנג. תמונת הבנין: של ישיבת אחי תמימים בראשון לציון. ראה לעיל ח"א אגרות ג'תקמח. ג'תרנג"ד. לקמן ד'שסב. ד'תז. חנוכת הבית התקיימה בכ"ה מנ"א — כדלקמן אגרת ד'תרנג.

מכתבי מכבר: דלעיל ח"ב ד'לט.
שכותב: ראה גם לעיל ח"ה אגרות א'רסח. א'תכג.

תקותי שניצלו ימי הפסח נוסף על ימי הסגולה שלפני זה באופן המתאים, וכן מכינים תכנית מתאימה לנצל יום ה'יג בעומר בהשפעה על התלמידים ויה"ר שיצליחו בעבודתם בקדש לעשותם חסידים יראי שמים ולומדים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ופ"ש כאנ"ש שי' ובפרט הרה"ג והרה"ח וכו' וכו' הרחש"ב שי'.

ד'רפ

ב"ה, א' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

זיינער צייט האב איך באקומען אייער בריף צוזאמען מיט דעם בריף פון הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים למצות וחסידות מו"ה . . . שי' און צוליב פערשידענע סיבות האט זיך אפגעהאלטען דער ענטפער ביז איצטער.

בנוגע די פראבלעמען וואס איר שרייבט אין אייער בריף, איז פון איצטער אן און ווייטער, דארפט איר זיך אריינטראכטען אין דעם אמת, — וואס עס איז אנווענדבאר פאר יעדער אידן — אז בתוך כלל ישראל איז יעדער פון אונז א שליח פון השם יתברך בורא עולם, דורכפירן א הייליקע ארבעט אין עולם הזה, וואס די עבודה אין אלגעמיין איז שוין אנגעוויזען געווארען אין משנה, אני נבראתי לשמש את קוני, און ווי דאס קען געטאן ווערען, איז דער דין אין שולחן ערוך, אז — בכל דרכיך דעהו, (אוי"ח סי' רל"א) אז יעדער זאך וואס מ'מעג און מיטוט, קען מען עי"ז דעהו, מיט א גוטער כוונה,

און כדי צו וויסען וואס מען מוז טאן און וואס מען טאר ניט טאן, איז דאס אנגעוויזען געווארען בתורתנו תורת חיים, פון דעם איז פארשטענדליך אויך, אז די שליחות וועלכע איז געגעבען יעדערען פון אונז איז ניט קיין איינהייטליך גלייכע, וויילע יעדערער דארף אויסניצען זיינע כחות און מעגליכקייטען, און לויט די כחות און מעגליכקייטען, אונטערשיידען זיך אויך די שליחותין.

און היות השם יתברך האט מצליח געווען דעם אידישן קהל אין . . . אז

פון א געוויסער צייט איז דארט געגרינדעט געווארען די ישיבת . . . איז איינע פון די הויפט שליחותין פון יעדער אידן וואס געפינט זיך אין . . . צו טאן אלץ וואס מעגליך, ניט נאר צו פארשטארקען די ישיבה נאר אויך זעהן אז זי זאל פארגרעסערט ווערן מער און מער, און זי זאל קענען ארייננעמען און ארומנעמען דעם גאנצען יוגענט און קינדער, און דורך זיי אויך בעאיינפלוסען די עלטערן מיט אידישע ווארימקייט און אידישע ליכטיקייט.

און אין איינקלאנג מיט דאס אויבען געזאגטע, דארפט איר זיך צונויפריידן מיט דער הנהלה פון דער ישיבה, וואס איז דאס בעסטע און אין וועלכען אופן, וואס איר קענט לייסטען פאר דער ישיבה,

און אז איר וועט זיך אריינזארגען אין דער ארבעט, — (און זעלבסט פארשטענדליך אז צוליב דער נוצליכקייט פון דער ארבעט זעלבסט, דארף דאס געטאן ווערען אין א אופן, אז עס זאל ח"ו ניט שאדען צום געזונט, און אויך צו אנהאלטען די פרנסה ענינים וואס השי"ת וועט אייך געבען, ווארום השי"ת גיט גענוג כחות און צייט אז מען זאל קענען טאן זיין שליחות, מיט א געזונטען גוף ובפרנסה כדבעי), — איז דענסטמאל אלס שליח פון בורא עולם, און ווי א זעלנער אין מיליטער נעמט איבער אויף זיך די אויבערמאכט זיינע פריוואטע זארג און פארזארגונג, אזוי אויך זייענדיק אין דינסט פון השם יתברך, וועט פון אייך באזייטיגט ווערן די ענינים וועלכע שאפען אייך זארג.

אום צו אפזייען דעם רושם פון דעם עבר, דארפמען פאר צען אידען בעטען מחילה בא די, וואס איר האט אפגעלאזט דעם שידוך — ניט אנגעבענדיק זיי אויב די שולד איז פון אייער זייט אדער ניט אינגאנצען פון אייער זייט, אויך גלייך געבען בודק זיין אייערע תפילין און די ציצית פון טלית גדול וטלית קטן, און די מזוזות בא אייך אין דירה, און אין די חדרים אדער אפיס פון פעקטארי די מזוזות, אויב מען עסט דארט אמאל, און איר זאלט זעהן צו שלאפען אין א טלית קטן, און יעדער וואכען טאג פארן דאוונען אין דער פריה און פאר תפלת מנחה, געבען א פאר קליינע מטבעות אין א צדקה פושקע, און טאן דאס ביז קומענדען ראש השנה הבע"ל, און יעדער טאג נאכן דאוונען זאגען דעם שיעור תהלים, ווי פארטיילט אויף די טעג פון חדש.

זעלבסט פארשטענדליך, אז א חוץ דאס אויבען געזאגטע דארפט איר האבען א קביעות עתים פון לערנען, און דער לערנען חסידות איינגעשלאסען, ונכון יהי' לבו בטוח בבורא עולם ומנהיגו, אז ער איז משגיח אויף אייך בהשגחה פרטית און היטן אייך אין אלע אייערע ענינים, און האט גארניט

וואס צו איבערטראכטען, און השי"ת זאל העלפען אז בקרוב ממש זאל איך באקומען פון אייך גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען דערמאנטע. בברכה.

ד'רפ'י

בי"ה, אי' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה זאב צבי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מרי"ח אדר והקודם לו, שנתארך בדרך הילוכו, ובודאי ניצל ימי הסגולה דהיו"ט ומועדים כדי להוסיף בתלמידיו רוח יראת שמים ואהבת שמים והליכה בדרכי תורת החסידות והנהגותי והשי"ת יצליחו.

מוסג"פ המחאה להוצאתו הפרטית.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בהערותו א) מ"ש לחילוק דרז"ל י"א מיכאל הציל את לוט וי"א רפאל (ב"מ פו, ב. ב"ר פ"ג, ב). — אפ"ל דמתאים לשני דרז"ל י"א דלוט צדיק היי. וא"כ שייך למיכאל המקריב נשמתו של צדיקים (עי' חגיגה יב, ב. ועוד. זח"א קז, ב. מדרש הובא ברש"י יט, יז) ולמ"ד רשע היי שייך לרפאל תשובה שמביאה רפואה (עי"כ זח"ב קמז סע"א). ולכן בפירש"י דלוט רשע היי ורפאל המצילו.

ב) משי"כ דויוציאוהו וגו' קאי אמלאך שנתהווה ממצות דלוט — אפ"ל כן כי אמר קרא שני המלאכים בה"א הידיעה.

ד'רפ'*

מו"ה זאב צבי שי: ובר, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתנכ, ובהנסמן בהערות שם.

ד'רפא

[ד' אייר, תשט"ז]

הרב גרליק, כפר חב"ד

מאשר מברקו, התענית ביום החמישי עד לאחר חצות היום לגדולים בריאים. ומהנכון שכן יעשו גם הגדולים בריאים אשר בכל מוסדות חנוך וישיבות חב"ד שבאה"ק תובב"א. והשי"ת ישמרם כל אחד ואחת כדברי רבנו הזקן במדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד נחלה בלי מצרים מבריה מן הקצה כו'.

בברכה,

מנחם שניאורסאהן

ד'רפא

הרב גרליק: אגרות נוספות אליו — לעיל חי"א ג'תקסד, ובהנסמן בהערות שם. חי"ב ד'קמו. לקמן ד'שפא. ד'תקח*. ד'תרנא. התענית ביום החמישי: בתום השבעה לרצח חמשה מתלמידי ביה"ס למלאכה בכפר חב"ד, יחד עם מדריכם, ה' שמחה וילברשטרום, באור ליום ב' דר"ח אייר, בעת עמדם בחפלת שמונה עשרה של תפלת ערבית, הי"ד. על הנ"ל ותוצאותיו ראה בארוכה במבוא. בהמשך לזה ראה לקמן אגרות ד'רצב. ד'רצו. ד'שג"דשיב. ד'שיח"ט. ד'שלא. ד'שלד"ו. ד'שמה. ד'שסט. ד'שעז"ח. ד'ת. ד'תא. ד'תד. ד'תכו. ד'תמא. ד'תעג. ד'חקו. ד'חקיב. ד'תרטו. כדברי רבנו הזקן: ראה לקמן אגרת ד'שו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'רפב

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי

שלום וברכה!

נעם לי לקרות במכתבו אודות חלוקת השמורה, אף שלפלא קצת שלא חלקו כמות יותר גדולה, ואף שבפנימיות הדברים הכמות בכגון דא אינה נוגעת כ"כ ובפרט בעניני פסח, אשר מרובה מדה טובה וכו' שהחמץ הוא במשהו, מזה מובן שאפילו משהו טוב מועיל, בכ"ז בהנוגע להסדרים, הרי השיעור הוא עכ"פ כזית ובפרט כשהמקבל עדיין אינו יודע ע"ד האיכות הבלתי תלוי בכמות.

לפלא מ"ש שכיון שזהו בין הזמנים בישיבות לכן נתמעט מספר המשתתפים בשיעורי דא"ח, כי הרי אדרבה, כשהוא בין הזמנים פנוים הם יותר וביכולתם להרבות בשיעורים אלו אם במקום דעד אתה או במקום שלשם נוסעים ע"י שיקשרום שם עם אנשים המתאימים, והרי כמו דמשהו דימים אלו נוגע ביותר, שכן הוא בגשמיות מפני שכן הוא בענינים הרוחניים, ובמילא מובן עד כמה נוגע הנ"ל היינו שינצלו ימי הפסח בלימוד המחזק את כח האמונה, ואף שלכאורה אין הענין נוגע עתה, בכ"ז יש עדי"ז מזמן לזמן ביומא דפגרא וכו' והדברים האמורים הנ"ל יכולים לשמש לימוד גם אז אפילו קודם חג הפסח הבע"ל.

בודאי עושים הכנות הכי נמרצות ליום ל"ג בעומר הבע"ל לנצלו במדה המקסימלית, ואעורר את אנ"ש להשתתף בהוצאות הכרוכות בזה במדה מסוימת.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

בטח ממשיך וגם מוסיף בפעולות במסגרת נשי ובנות חב"ד.

ד'רפב

נדפסה בלקו"ש ח"י"ב ע' 157 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי: זלמנוב, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ב ג'תתקלא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תפג. ד'תקעג.

ד'רפג

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

מר שלמה ש"י המכונה ד"ר אידלברג

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ח ניסן ביחד עם ספרי תשובות רבנו גרשון מאור הגולה וכן החוברת של הד"ר מר חיים ביינארט ש"י וכבקשתו יאשרו להני"ל קבלת החוברת, ותודה לך על טרחתו בזה.

כפי רשיון הזמן להיות[ו] מילי דחביבותא עברתי בין דפי הספר תשובות רגמ"ה, אשר ניכר שהשקיע בו כי יגיעה ועמל רב, ויה"ר שיקוים בו מאמר רז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, וכיון שהתלמוד וגם המעשה ארוכה מארץ מדה ורחבה מצותך מאד, הרי ככל שיהי' ההווה טוב בשניהם, יש עוד מהלך בלי גבול ואין סופי להוספה ולטוב עוד יותר, ובטח למותר לעוררו לנהוג טוב עין שתהי' עינן טובה בשל אחרים להשפיע גם עליהם בלימוד תורתנו לימוד ע"מ ללמד לשמור לעשות ולקיים, ובפרט שדוקא בתקופתנו זו נראית התעוררות לחפש אחרי האמת לאחר האכזבה בהא[י]דאליים של המפלגות השונות ועמים אחרים, ואין לך שעת[ת] הכושר כשעה זו, ובפרט למי שחונן בכח השפעה על הסביבה.

בטח שמע המסופר בפי העולם, וכבר נדפס בכ"מ בשם גדול אחד, הטעם דדוקא רבנו גרשון נקבע עליו התואר מאור הגולה, משום דשתי התקנות של רבנו גרשון הן מאירות לישראל בגלות, וזהו מאור הגולה "כי הוא תיקן שלא לישא אשה על אשתו, ושלא לגרש בע"כ, וא"כ לא נירא שיחליף השי"ת אותנו באומה אחרת, כי אין לגרש בע"כ, וכמאמר הנביא איזה ספר כריתות אמכם, ובכן בטוחים אנחנו במה שכתב והייתם לי סגולה וגוי שלא יבחור עוד אחרת, כי אין לישא אשה על אשתו כביכול וזה וארשתיד לי לעולם".

אשר בזה ג"כ נקודת הטעות של חכמת ישראל בתקופה הידועה, שהגישה היתה ע"ד חקירת כתב היתדות, חוקי חמורבי ותרבות מתה,

ד'רפג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 340 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
החוברת של הד"ר מר חיים ביינארט: ראה לקמן אגרת ד'חסג.
אשר בזה: לכאורה נמשך לקטע שלפני פניו.

ובמילא מובן שאי אפשר הי' לבוא למסקנות נכונות, כיון שפשוט שדבר חי גישה שונה נדרשת בשבילו, וגם הכנה אחרת.

אף שלכאורה ע"פ שכל אין שני הענינים שייכים זה לזה, אבל רואים במוחש את ההיפך: וכנרמז ג"כ בפתגם חז"ל קצר, אשר מפני מה הלכה כמותו, לא מפני העמקות המיוחדת והבנה והסברה יותר מאשר לחבירו, אלא מפני שהי' עמו (סנהדרין צג, ב) עד שאפילו בקדושי ישראל עצמן אמרו אף שאלו ואלו דא"ח, הנה הזוכה לקבוע הלכה כמותו הם אלו שנזכרים ועלובים אף שהצד השני חריפי טפי (עירובין יג, ב) ועפ"י מובנת הוראת רז"ל התמוה לכאורה, אשר לימוד התורה צ"ל לאחר התפלה (ברכות ה, ב) אף שהתורה היא תורת חיים ותורת אמת, ונתבאר בלקוטי תורה לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, ספר דברים צו, ג.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט בזה.

ד'רפד

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו שהתחיל לכותבו ג' אדר, בו כותב על איזה מהענינים, ולפלא שהשמיט ענינים אחדים, ואפשר הטעם מפני שאחרים התעסקו בזה, וכבר ידועה בקשתי לאנ"ש, אשר נוסף על מה שכותבים הם מצדם בהנודע להם, נכון שיעוררו לשאר העסקנים שיודיע כאו"א במקצוע שלו ...

במ"ש אודות הנחיצות להרבות מספר התלמידים בתומכי תמימים ובכלל במוסדות חינוך חב"ד, הוא נחוץ עוד הרבה יותר מאשר משערים,

ד'רפד

מו"ה חיים זוסיא: ווילימובסקי, חל-אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתפ, ובהנמקן בהערות שם. לקמן ד'תק.

וכבר כתבתי כ"פ בזה שצריכים אריינחאפען, כי כעבור זמן קצר יחפשו תלמידים-זות מיט ליכט, און מען וועט רייסין זיך איבער זיי, ובמילא מאבדים עתה הזדמנות להוסיף מאות תלמידים במוסדות חינוך חב"ד, ורק מפני רשלנות והעדר שימת לב אפילו לעניינים הפשוטים ביותר מודגשים ומובלטים.

במ"ש אודות שאלת את"ה, כבר ענו ע"ז, ויה"ר שיבוא לפו"מ. תקותי אף שאינו מזכיר עד"ז, שעשו פאטא מכנוס דעניני המל"ה, וכן נרשמו הדבורים או עכ"פ ירשמו אותם עתה, ובמילא יוכלו לפרסם עד"ז באופן המתאים ולאחרי שאראה החומר ואקבל הצעות עד"ז, אפשר כדאי להדפיסו שיהי בציר חוברת או להדפיס בבטאון או בקובץ דכאן . . .

מבהיל ומצער מה שמתארך כ"כ ענין בניית המקוה, ואיני יודע מה עוד אפשר לעשות בזה.

במ"ש אודות עבודתו הוא ביחוד הנה צריך הי' להתעסק ראשו ורובו בענין ההפצה, אבל ביחד עם זה לעורר את כל השייכים לעסקנות הדרושה ומתאימה בכל שאר העניינים, והתעוררות כדבעי פירושה, אשר כעבור זמן קצר מההתעוררות באים ושואלים ודורשים מה נעשה בזה, ולמחר עוה"פ ולמחרתיים עוד הפעם, ואשר אז סוכ"ס פועלים.

הפ"נ המוסגר במכתבו יקרא בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טובות.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

שאלת את"ה: איגוד תלמידי הישיבות.
כנוס דעניני המל"ה: ביום א' דחזה"פ התקיימה בכפר חב"ד אסיפה רבת משתתפים מטעם הסניף הארצישראלי של "מרכז לעניני חנוך" — לחפש דרכים איך להפיץ מעיינות החסידות חוצה, כמסופר ב"בטאון חב"ד" חוב' יא ע' מה.
בניית המקוה: בכפר חב"ד. ראה גם לעיל ח"א ג'תצח. ח"ב אגרת ד'רעא. לקמן ד'שית.
ד'תקח*. ד'תרנא. ד'תשלד.
בענין ההפצה: של ספרי קה"ת. ראה לעיל ח"ב אגרת ג'תתפ.

ד'רפה

בי"ה, די אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה מנחם זאב שי' הלוי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מא' ובדר"ח אייר עם המוסגר בהם, וכיון
שבא שוב פעם בקישור מכתבים עם הריא"ז שי' מרגלית, כדאי הי' לעוררו
אשר בהקדם יתפרסם באה"ק ת"ו מכתב מבוסס בשלילה מוחלטת של
הסברות המבהילות של הרב הרוצה להתיר פינוי הקברים וכאילו זהו ע"פ
הזהר וכתבי האריז"ל כו' ומוכן שמכתב השולל צ"ל בציונים ומראה מקומות
כו' וכו' ...

מכתבו שרוצה להתיר נדפס בקול תורה המתפרסם בירושתי"ו ובדאי
נדוע שם לכל הרוצה לדעת ובאמת פלא שע"ע לא הדפיסו המענה ע"ז כדרוש.

ת"ח על הבשו"ט מאלו שכתב פ"נ אודותם כן יצליחו השי"ת לבשר
טובות תמיד כל הימים וגם בהנוגע לעצמו ולב"ב ולמושפעינו שיחיו.

בברכה לבשר טוב בכל האמור.

ד'רמו

בי"ה, די אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט ניסן, כבר ידוע ומבואר בכ"מ שגירוש הרע

ד'רפה

חז"ה מנחם זאב שי': גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל חז"ב ג'חתטז,
ובהנשמך בהערות שם. לקמן ד'תכנ.
שבא שוב פעם: ראה לעיל חז"א אגרות ג'תקנא. ג'תשמא.
פינוי הקברים: בהמשך לזה — לקמן אגרת ד'תכד.

ברוחניות הוא ע"ד מ"ש מעט מעט אגרשנו מפניך ובפרט בדורנו אשר צדיקים מועטים הם וחלואי שיהיו במדריגת בינונים אשר בהנוגע אליהם האריך רבנו הזקן בתניא פרק כ"ז ואילך, שאדרבה צריך לשמוח, והעצבות בזה הוא מפני שאינו מכיר מקומו כו' כי זאת היא מדת הבינונים ועבודתם, וכשילמד פרק זה בהתבוננות הדרושה אליבא דנפשי יראה במוחש שהמצב רוח שלו אודותו כותב הוא מתחבולות היצה"ר למונעו ח"ו מעבודת השי"ת מתאים למצבו, וירבה בהתמדה ושקידה בלימוד תורתנו הק' ובקיום מצותי' בהידור, וכלך מדרכי שקו"ט שכותב במכתבו זה, ויזכהו השי"ת להשפיע גם על הזולת למשכו לחסידות בכל עניני' שעל ידי זה תתרבה במדת השי"ת שהיא מדה כנגד מדה אלא שכו"פ ככה, בהמצטרך לו.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'רפז

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מכ"ה ניסן עם הקטע המוסגר בו, ומה שכותב שכנראה פירשתי דבריו שמתענה עד חצות לילה, לא כן הוא, שהבנתי שמתענה עד חצות היום, ובכל זה לא זוהי דרך החסידות וכמו שכתבתי לו במכתבי הקודם, וגם כתבתי במה אפשר להחליף התעניות ואדרבה וכו' ותקוטי שיתנהג כן ויהי בהצלחה. מובן אשר האמור לעיל אודות התעניות הוא רק בתעניות שרוצים להוסיף על דעת עצמו ולא התעניות שמצווים בהם בשולחן ערוך, ופשוט.

במה שכותב אודות הרב גולדשמיד ש"י, הנה עד כמה שנחוץ ונכון ללמוד תורת החסידות עם אחד בתור רב, הנה נחוץ ועוד יותר למצוא אחדים ועכ"פ אחד שיכול להסתדר עמנו בלימוד בתור חבר, ועל כל פנים תלמיד חבר,

ד'רפז

שמתענה עד חצות: לעיל ח"ב אגרת ד'קצו.

וכדיק חכמנו ז"ל במשנה, עשה לך רב וקנה לך חבר, היינו שלרכוש חבר צריך להיות על דרך קני' שבא על ידי בזבז ממון, וכן נחוץ לבזבז כחות ובלבד לרכוש חבר. בהזדמנות אפנה, גם להרב גולדשמיד ש"י אבל ביחד עם זה הנה נכון במאד מאד שימצא חבר ע"ד הנ"ל, ואז תתרבה ההצלחה בלימודו.

לפלא שאינו כותב במה מתעסקת זוגתו תחי' ואשר ממשיכה בשטח החינוך הכשר, ויה"ר שתצליח להחדיר יראת שמים אמיתית בהתלמיד'.
בברכה להצלחה בכל האמור לעיל, ולבשורות טובות בהנוגע לעצמו לזוגתו ולכל המשפחה שיחיו.

ד'רפח

בי"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אף שחזקה שליח עושה שליחותו ובפרט כשקשור בסדרי המלוכה כעניני הדואר, בכ"ז מאשר הנני בפירוש קבלת מכתבו עם המוסגר בו אשר קראתיו בער"ח זיו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויה"ר שבקרוב ממש תתמלאנה משאלות לבבו ולבב זוגתו תי' לטובה בהנוגע לשידוך עבור בתם שתליט"א, ויה"ר שיהי' שידוך חסידותי בדרך אבותיו ואבות אבותיו ובאורח חיים מתאים לרצונם ויראו מהם רוב נחת מתוך בריאות והרחבת הדעת.

וכבר ידוע המבואר בכ"מ אשר איירי' הוא ר"ת המרכבה (מתאים לדרוש רז"ל זיו מלשון וע"ש זיוותני עולם) וכמבואר עבודה בדרך מרכבה בכ"מ.

בברכה.

(*) דב"י קיימינץ. וראה זח"ג קיז, ב: יברך כו' אהרן דאינון מברכין כו' בית אהרן הכי נמי נשין (דילהון) כו' חודש השני דאיהו זיווא דברכאן דעלמא דמיני' נפיק כו' דזיווא דכולא נפיק מיני' כו'.

ד'רפח

ר"ת המרכבה: אברהם יצחק יעקב רחל. ראה גם לעיל ח"ג אגרת תעט.
מתאים לדרוש רז"ל: ראה גם לעיל ח"א אגרות ג'תכו. ג'תלו. ג'תנה.

ד'רפט

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מלפני חג הפסח בו כותב שמקבל עליו ללמוד בהתמדה ובשקידה ולשמור סדרי הישיבה כאן (אף שלכאורה סותר את עצמו לתחלת מכתבו שמודה שאינו שומר סדרי לימוד הישיבה ובפרט בזמן האחרון כו' והרי חוששני שגם כשיסע משם יסע גם היצר הרע ובטח ימשיך בהסתנות שלו גם אחרי זה, ואם בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, אינו משתדל נגדו כדבעי, הנה מה יהי בחו"ל? וכבר נודע פסק הרמב"ם (הל' מלכים פ"ה) שאסור לצאת לחו"ל, וכשמתיירים מפני תלמוד תורה, הרי צ"ל התלמוד באופן שהתורה אומרת שזהו ת"ת, בכל זה) אם באמת ובתמים והחלטה תקיפה ביותר יקיים את האמור, יכול להתחיל ההשתדלות בזה, והשי"ת ינחהו באופן הטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'רצ

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו ממוצש"ק, ויה"ר שבעתיד הקרוב יבשר טוב מקירוב הלבבות והאחדות שביניהם ההולכת וגדולה וכמים הפנים, וכשמוותרים על מדות עצמו ועניני עצמו כן הוא לב האדם לאדם שגם הזולת מתחיל להרגיש באופן כזה ומתקרבים איש אל רעהו ביותר, שאז מתקיים הבטחת תורתנו הק' שהשלום הוא כלי מחזיק ברכתו של הקב"ה ברכה בלי גבולית ואין סופית, כיון שמקורה הוא הבלי גבול

האמיתי שבמילא נמשכה תוספת ברכה בהפעולות והמושפעים, ויה"ר שיבשר
טוב בזה בקרוב ממש.

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכל האמור.

ד'רצא

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ומ"ש אודות פירוד הלבבות, הנה כ"פ כתבתי, שיעיינו בדרושי רבנו
הזקן והנשיאים שלאחריו, ובמילא ידעו מאין בא פירוד הלבבות, וכן יראו עד
כמה נוגעים הדברים, ואם נוגע זה בשעת שלום בתכלית, עאכ"כ וכו'
וכשישנם שני צדדים הרי בעוה"ז כמעט אי אפשר שיהי' אחד צודק מאה אחוז
והשני אשם מאה אחוז, אלא כאו"א אשם עכ"פ במקצת, ובפרט ע"פ המבואר
בחסידות פירוש הכתוב דכמים הפנים לפנים וכו', וברור הדבר אשר עד עתה
השחיתו כמה טוב ע"י העדר דקירוב הלבבות בשביל ענינים דכבוד המדומה
וכו' ואל יטעו את עצמם שזהו מפני יראת שמים או מפני שפיץ חב"ד כו' כיון
שרבנו הזקן וכ"א מהנשיאים בדורו כתבו להיפך, וכמבואר בדרוש החלצו
מרבנו הזקן כו' עד למאמר נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר . . . הנדפס בהשלמה
לקונטרס החלצו, יעו"ש, ודא עקא אשר למרות שמתעוררים, הנה ישנם
אחדים אשר לפעמים אפילו לאחר ההתעוררות מחליפים הקוים, ומה
שצריכים לעשות תשובה על ענינים שלו, ולדון את חבירו לכף זכות עד כדי
כך, שיקוים והוי שפל רוח בפני כל האדם, וכלשון רבנו הזקן והוי באמת
לאמיתו (וכמבואר במקום אחר שהביא בזה רבנו הגירסא האדם בתוספת
ה"א), והם עושים ההיפך, שמצוים על אחרים בהתלהבות שיעשו תשובה,
ובהתלהבות לא פחותה מזה מלמדים זכות על עצמם ובהידור ע"ד הכתוב על
כל פשעים תכסה אהבה, ותובעים בהסביבה שיהיו שפל רוח נגדם, וכבר ידוע
דבר משנה שבענינים שבין אדם לחבירו, העלפט ניט דאס וואס מען עסט פסח
דוקא קיילעכדיקע מצה שמורה, און וואס מען איז און שבועות א גאנצע
נאכט וכו', עד שירצה את חבירו, אשר אז מועילים ענינים אלו.

ומסיימים בדבר טוב, אשר ע"פ הכתוב, והביאו רבנו הזקן פסק דין
הלכה למעשה בהלכות ת"ת, שבל ידח ממנו נדח, ודאי הדבר, ויה"ר שיהי' זה

בקרוב ובחסד וברחמים, אשר בקרוב ממש יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, וכמובא בדרושי חתונה מאמר הצ"צ בזה, אשר כמו רשע כפשוטו צריך לעזוב דרכו, הרי כן ממש, איש און מחשבותיו, און מלשון און וכת, [יעו"ש בהענין, דכאשר מתפשטים בכל בית המדרש, הנה בכל מדרך רגל דוחקים עליו], ובמילא יתאחדו כולם כאיש אחד, ועי"ז – עם נשיאינו הקי – העומדים – באופן דממוצע המחבר – בינינו ובין ה' אלקינו, והשלום ואחדות זו יגיני על כאו"א ובני ביתו בתוך כלל ישראל כחומה בצורה, וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, ובאור פני מלך חיים.

ד'רצב

ב"ה, ד' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יוחנן שי שו"ב
גבאי ביהמ"ד דליובאוויטש בליובאוויטש.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הפתקא שלו ביחד עם המצורף אליו, ומוסגר בזה קבלה ממוסדות אשר על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אשר באה"ק ת"ו, ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה מראשית השנה עד אחרית שנה אשר הם הן – וכדוגמתם – המגינים עליי, ועל כל המחזיק בהם ומשתדל בהוספה עליהם הן במספר התלמידים והן בשעות הלימוד הם הגורמים וממשיכים אשר ה' יבנה בית וה' ישמר עיר וגוי וכאשר פתח ההסברה בזה רבי אבא בר כהנא וביארו הדבר ר' אסי ור' אמי, אשר הסופרים ומשנים שהם הוגים ומשנים את התורה ביום ובלילה כו' (מדרש איכה רבה בתחלתו) ויה"ר שבקרוב ממש ובחסד וברחמים יערה רוח ממרום על כאו"א בתוך כלל ישראל ואז יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין, אשר אנחנו בשם ה' אלקינו

ד'רצב

מו"ה יוחנן: גורדון, ברוקלין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב ג'תתמד, ובהנסמן בהערות שם.
ה' ישמר עיר וגו': ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

כא

אדמו"ר שליט"א

נזכיר והוא ישלח עזרתו מקדש ויקוים הבטחתו, יעננו ביום קראנו בגאולה
האמיתית והשלימה.

בברכה.

ד'רצג

ב"ה, ה' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאמצע החורף, וכיון שלא קבלתי ממנו עוד
ידיעות בזה, תקותי חזקה שממשיך בלימודו בישיבה ומזמן לזמן נתחבב עליו
הדבר יותר ויותר, אשר בדרך ממילא מתחזקת אצלו ההחלטה להמשיך
בלימודים אלו לכל הפחות משך אותו הזמן שיעצתיו במכתבי הקודם, ומה
שכתב שאין בדעתו להיות רב וכיו"ב וגם אין מוכשר לזה, הנה לא זה הי'
טעמי שילמוד עוד הזמן שכתבתי לו בישיבה דוקא בכדי שיהי' רב, אלא בכדי
שיהי' יהודי מתאים לתוכן תואר זה ובתקופתנו זו תקופת] ערבוב ובלבול
המוחות אשר שמים אור לחשך וחשך לאור, רוחות אי מצויות נגד היהדות
האמיתית מנשבות בעולם, צריך כל אחד ואחת לחסן את עצמו בכל הדרוש,
והמקום לזה בדי' אמות של תורה ובדי' אמות של תפלה, ותקותי שכשישאר
בדי' אמות אלו משך הזמן הנ"ל הרי בעזר השי"ת יוכל לעמוד איתן נגד
הנחשולים אשר בחוץ ולהנהיג עצמו באורח חיים אמיתי מסורתי.

בודאי מתחזק בשמירת שלשת השיעורים חומש תהלים ותניא הידועים
ויש לו נוסף על זה שיעור קבוע בלימוד תורת החסידות, והשי"ת יצליחו
לבשר טוב.

בברכה.

ד'רצג

במכתבי הקודם: דלעיל ח"כ ג'תתקנב.

ד'רצד

ב"ה, ה' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל אלעזר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ט ניסן והקודמים לו וכן קבלת קטעי העתונים, ות"ח ת"ח על שימת לבו בשילוח הקטעים וכן על רוח ואופן כתיבת מאמרו בהמודיע בחום בהתעוררות כו' ובודאי גם להבא ינצל אפשריתו זו של בימת המודיע להפצת המעינות חוצה תורת החסידות הדרכותי ומנהגי, שכל פעולה בזה הנה נוסף על שמקרב את הגאולה וכמבואר באגה"ק של הבעש"ט, לכשיפוצו מעינותיך חוצה קאתי מר, הנה מקשרת היא פנימיות וסתים נשמת איש הישראלי עם הסתים דקוב"ה וכמאמר הזוהר הק' הידוע.

בבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויה"ר שיבשר טובות בהנוגע לכאו"א מהם . . .

תקותי שעושים הכנות הדרושות לנצל את ל"ג בעומר הבע"ל במסגרת צעירי אגו"ח. כדי לנצל במילואו האפשרי בחפצת תורת הרשב"י בעל השמחה שנתגלתה בדורות האחרונים בתורת החסידות ובהבנה והשגה בתורת חסידות חב"ד, והשי"ת יזכר שיהי בהצלחה מופלגה.

בברכה.

ד'רצד

מו"ה שמואל אלעזר: שאולזון, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'רצה

ב"ה, ה' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאז – שנתאחר דרך הילוכו – בו כותב אשר המנהג במשפחתם להשתדל לקיים מרז"ל בן שמונה עשרה לחופה וכיון שכבר עבר גיל זה, מציעים לו נכבדות ועומד בספק אם להתעסק בזה כיון שרוצה ללמוד במנוחה עוד משך זמן.

לדעתי נכון שיתעניין בהאמור ובודאי בתנאים דירושלים עיה"ק ת"ו ויכל ללמוד גם לאחר החתונה משך זמן חשוב, וכבר ידוע עד כמה הפליגו רז"ל במעלת לימוד תורה בטהרה, ומה שחושש שהנשואין יפריעו בהתמדת הלימוד, הרי אין זה תלוי אלא ברצונו, ואם ירצה באמת אזי יצליח בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות קודם החתונה וגם לאחר החתונה, ויזמין לו השי"ת שידוך המתאים לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד עד שהענינים אשר נגדו תעזור לו להפכם לטוב.

בודאי למותר לעוררו על ההכרח הכי גדול לקבוע לימוד בכל יום בפנימיות התורה אשר בדורנו זה נתגלתה בתורת החסידות, והוא נוסף על שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים, ובפרט שנמצא הוא בעיה"ק ירושלים ת"ו יראה שלם שלימות היראה, אשר אי אפשר לבוא אלי כ"א ע"י התבוננות בגדולתו ית' הבאה ע"י הלימוד בתורת החסידות וכנראה במוחש, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור וכן מהשפעתו על חבריו שיחיו לקרבם לתורה ולמאור שבתורה זוהי תורת החסידות הדרכותי ומנחגי.

בברכה.

ד'רצו

ב"ה, ה' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הראשון, ונעם לי לקרות בו ע"ד
השיעורים בבית הכנסת.

וארשה לי להעיר בזה, אשר בכל הזמנים ובכל המקומות מוכרחת היתה
ידיעה ובמילא שיעור לימוד בהלכות הצריכות בחיי היום יומי, וכמו שהאריך
בזה רבנו הזקן בעל השו"ע והתניא בהלכות תלמוד תורה, ובפרט בזמננו
ומדינתנו זו אשר על הבית הכנסת למלאות תפקיד של בית המדרש ולא רק
בלימוד תורה לשמה אלא גם בהנוגע לדעת המעשה אשר יעשון ואשר לא
תעשינה, ובהתאם להאמור הנה פלא שבביהכ"נ שלהם אין שיעור כזה,
ומהנכון ונחוץ וגם מוכרח שעכ"פ מכאן ולהבא יסדרו שיעור מתאים, וכיון
שזמן הלימוד לפ"ע מוגבל הוא, הנה לדעתי — וכמ"ש לכמה מאנ"ש —
בתחלה יש ללמוד סימנים מלוקטים מקיצור שו"ע, כוונתי לא הסימנים על
הסדר אלא לעבור פעם ושתים על הסימנים הדנים בענינים השכיחים בחיי
היום יומים, ודוקא בקיצור שו"ע ששם באים הדברים בקיצור (ואם לפעמים
נצרכת הסברה הי"ז על לומד שיעור, לאומרה בע"פ), בכדי לנצל הזמן העומד
לרשותם להלכה למעשה בפועל וכמ"ש את האלקים ירא כו' כי זה כל האדם,
היינו שצריך להיות הלימוד המביא לידי יראת אלקים ולימוד התורה המביא
לידיעת המצות וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ויה"ר שיבשר טוב גם בזה
נוסף על שאר הענינים שכותב אודותם.

בברכה לתוספת אומץ בעבודת הקדש בבית הכנסת להחזקת היהדות
בכלל ובהפצת המעינות (עד שיגיעו גם) חוצה ביחוד מתוך בריאות הנכונה.

ד'רצו

מו"ה דוד: ווינשטער, שיקגו. אגרת נוספת אליו — לקמן ד'שסד.

ד'רצז

ב"ה, ה' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבדר"ח אייר עם הפ"נ המוסגר בו. הנה בטוחני אשר מייסד הכפר ומנהלו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מעורר רחמים רבים השומרים ומגינים על הכפר ועל כל אחד ואחת מתושביו, וביתר שאת וביתר עז מכאן ולהבא וכלשון רבנו הזקן המועתק גם בהמברק שלי: "במדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שבתחלה נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה כו" (עיין דרך מצותיך דף קי"ד ע"ב).

ודא עקא וכמו שכתבתי כ"פ אשר העדר הקירוב לכבות ועוד יותר מזה פירוד הלבבות מפריע ח"ו להמשכת הברכה והצלחה האמורה למטה מעשרה טפחים . . .

בודאי קבל מכתבי מענה על מכתביו הקודמים שגם זה שייד להני"ל, ומוכן שאיני בא להצדיק את הצד השני, כיון שאיני יודע פרטי הסכסוך אשר קרוב לומר שישודו בכבוד המדומה ועכ"פ בעיניי של מה בכך ועכ"פ שאין ערכם גדול כ"כ עד כדי להפסיד כלשון רבנו הזקן בתניא קדישא (פלי"ב) השראת הקב"ה וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, יעוין שם, והוא מבואר ע"פ דרושי החלצו והאותיות המבהילות בענין זה אשר בספר המצות להצ"צ, מצות אהבת ישראל, וברור הדבר אשר בסכסוכים כגון אלה במדה מסוימת אשמים שני הצדדים אף שחלוקים בנוגע לריבוי ומיעוט, וד"ל . . . ואין הדבר תלוי אלא ברצונו כי הכחות ניתנו לו והחפץ גייס ישנו כי החפץ (פנימיות הרצון) כבר נפסק אשר כל אדם מישראל חפץ באמת לאמיתו לגמרי בכל לב וכו' לדבקה בה' כו' (תניא פרק מ"א עי"ש) שקליפת מדין המנגד לזה, וכמבואר בדרושים הנ"ל, שתומשך הברכה וההצלחה למטה מעשרה טפחים ויבשרני טוב תכה"י בטוב הנראה והנגלה.

בברכה.

ד'רצז

עם הפ"נ המוסגר בו: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
בהמברק שלי: דלעיל שם.

ד'רחצ

ב"ה, ו' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח איי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
איש רב פעלים רא"ש שי

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון כ"ג ניסן אין וועלכען איר שרייבט וועגען די התועדות'ן פון די ימי הסגולה, אז זיי זיינען געווען ברוב עם בכמות און התרוממות הרוח באיכות, און השי"ת זאל העלפען אז לויט ווי ערקלערט אין לקוטי תורה באריכות, זאל פון די מועדים לשמחה נמשך ווערען די שמחה אויף אלע טעג פון יאר, און בפרט שחג המצות יציאת מצרים וועלכעס ווערט יעדען מאל דערמאנט און בפרט שבת קדש ובפרטי פרטית בכל יום טוב וואס דאס איז דער ארויסגאנג און באפרייאונג פון עבדות לחירות, הכנה למי"ת, וואס די הכנה דארף זיין אויף דעם פאסענדען אופן צו דעם וואס מען שטרעבט, זאל יעדער איינער טאן דאס וואס עס ווענדעט זיך אן עס צו באפרייען זיך פון דאגות און טרדות, און דאס וועט מעגליך מאכען די קבלת התורה אין דעם קומענדען יום טוב שבועות בשמחה און נאך מער בפנימיות, און דער זכות וואס איר נעמט אויף זיך חלק ההוצאות פון הפצת המעינות הדרכת תורת החסידות ותורתה (ביז עס זאל דערגרייכען אויך) חוצה, זאל בריינגען נאך מער הצלחה אין דער ליבליכער ארבעט עבודה קדושה, און מיר אלע זאלען זוכה זיין צו פייערן די אמת'ע באפרייאונג פון גלות האחרון על ידי משיח צדקנו.

בברכה ופ"ש כל המתפללים וחברי בית הכנסת שי.

ד'רחצ

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 457 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
רא"ש: ר"א שקלובסקי, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תקפה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תרט.

ד'רצט

ב"ה, ו' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק. נעם לי לקרות בו ע"ד קריאת השם של בנם שליט"א ושכיוונו לדעתי, אף שכאמור במכתבי הקודם אין נוהגים להורות בזה, ואכפול ברכתי שיגדלוהו הוא וזוגתו שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת הדעת.

במ"ש אודות הטאנסילס וכו' הרי ע"ד הרגיל אפילו אלו המצטננים לפעמים והסיבה היא הטאנסילס, במה דברים אמורים בימי הסתיו וחורף; משא"כ בקיץ, ולכן לכאורה אין נוגע עתה לדון על שאלה זו, ויתייעצו בזה עוה"פ עם הרופא שלהם, ובאם גם דעתו כנ"ל יהי מקום לשאלה וכתובה עד"ז רק בעוד כמה חדשים ובינתיים הנה כל אחד ואחת מהם וכלם יחד זאלען האבען א געזונטען זומער.

נהייתי מ"ש אודות חלוקת מצה שמורה, ובמה שמסיים בענין זה שכל התחלות קשות, קשה קצת, מה הם הקישוים, כיון שזהו שלא עמל"פ, והנקודה השני' הרי זהו התחלת הטור ושו"ע (בהגהות רמ"א) אל יבוש מפני המלעיגים ובפרט שהרי בתקופתנו הולכים המגידים ופוחתים הן במספרם והן בחשיבותם.

בודאי לא יסתפק בהשיעורים שכותב אלא שיוסיף עליהם כסיום מכתבו עד"ז, ובהם שיעורים לנוער ובכלל דער ריידין ארום חסידות, שלפעמים עי"ז עושים רבות, ובאותו ענין הוא גם עבוד תכנית מתאימה איך

ד'רצט

מו"ה דובער: לוי, זונדרלנד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ ד'קע, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תקצ.
קריאת השם: יוסף יצחק, ע"ש כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ, אע"פ ששם זקנו היה יצחק אלחנן — שגלוב, שנאסר ברוסיה בשנת תרצ"ז ומאז נעלמו עקבותיו, ובאותה שעה עדיין לא ידעו בבירור אם הוא עדיין בחיים.

לנצל יום הל"ג בעומר ובפרט שחל השתא ביום שהתלמידים פנוים מלימודי חול וכו' והשי"ת יצליחו לבשו"ט. ובכל הנ"ל. וגם מפעולות זוגי תי".

בשאלתו ע"ד מקום לימוד השיעור בדא"ח — ידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר שטוב יותר במקום שרבים נמצאים או עוברים בו ובדוגמת עסק גשמי כו', ובדאי וועלן זיך זייטיקע ניט מישן אין בעה"ב טישקייט. ובאם ינסו — הרי תמיד היכולת בידו להעביר השיעור לביתו. ובטח ההפחדה בזה תספיק לבטל ההתערבות. וד"ל.

בברכה.

ד"ש

ב"ה, ז' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מששי באייר, בו כותב אודות הנער בן י"ג שנה וחצי אשר יש לו הפרעות להנהגתו ביראת שמים וכו'.

הנה בכגון דא היותר טוב לקיים הוראת המשנה, הוי גולה למקום תורה שאז אין החיכוכים בין הצדדים יום יום, אלא רק פעם אחת בכדי שיסכימו לנסיעתו למקום תורה, וכנראה במוחש התועלת שבהנ"ל ובכמה פרטים ובפרט בארצות"ב שכבר רגיל הוא ומוצא חן בעיני הנוער לנסוע מבית הוריהם למשך זמן, ובדאי יש למצוא אנשים שיש להם השפעה על ההורים בכדי שסו"ס יסכימו להאמור, והשי"ת יצליח אותו לראות פרי טוב בעמלו ולעשותו ירא שמים חסיד ולמדן.

בברכה לבשו"ט בהאמור.

ידועה שיחת: ראה לעיל ח"י אגרת ג'קמח.
ובדוגמת עסק גשמי: ראה גם לעיל ח"י"ב אגרת ד'קי, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תמט.
ד'תפז.

ד'שא

בי"ה, ז' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

מר שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"יג ניסן. ובהזדמנות זו אכפול תודתי חמה
על הביכלעך כת"י מאמרי חסידות שהגיעו לידי ע"י בנו שי וזכות הרבים
שיהנו מאור תורה הגנוז בביכלעך אלו אשר בהם גם מאמרים שלא נדפסו עד
עתה, תעמוד לבנו ולכל המשפחה להמצטרך לכל אחד מהם,

ומובן אשר בזה נכלל וכשיחתנו עם בנו בזה, אשר מביא הביכלעך הוא
בנו וכן הוריו דודיו וכל המשפחה יהיו בין לומדי ועוסקי בתורה זו אשר
כחלק מתורתנו בכלל נאמר גם בזה, גדול תלמוד שמביא לידי מעשה ובפרט
שזכות אבותם וצור מחצבתם מסייעים להצלחה נוספת בזה.

בפ"ש כל המשפחה ובסיום מעין הפתיחה בתודה עבור הביכלעך ששלחו
בעבר והביכל ששולח עתה.

ד'שב

בי"ה, ז' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבך.

הנה תדקדק באמירת קריאת שמע קודם שתלך לישון וכן גם בעת
השינה תהי' לבוש בטלית קטן ושתבדוק הציציות שלו שכשרות הן ושמונה
חוטים בכל אחת ואחת, ולפני אמירת הקריאת שמע הרי מלבד ליל שבת
ולילי יום טוב, תרשום לעצמך אם חסרת מה בלימודך במשך היום שלא

ד'שא

שניאור זלמן: שמרלינג, תל אביב.

לשכח למלאות החסר למחר, וכשתעשה כל זה תשכב ולא תפחד ושכבת
וערבה שנתך.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד"ש

[ז' אייר תשט"ז]

לכל אחד ואחת מאנ"ש, תושבי כפר חב"ד, המוסדות אשר שם, וביחוד
בתי ספר למלאכה וחקלאות; התלמידים, המורים, המנהלים, העסקנים
וההורים:

תקותי חזקה, אשר בעזר השי"ת, השומר בעינא פקחא ומשגיח
בהשגחה פרטית, תתגברו על כל מונע, תתחזקו בבנינים הפרטיים
והציבוריים, תרחיבו כל המוסדות בכמות ובאיכות, ומתוך מנוחה והרחבת
הדעת יתגדל ויתאדר לימוד תורתנו חומתנו, תורת חיים ודברי אלקים חיים,
וקיום מצוותי בשמחה ובטוב לבב וחי בהם, ומכפר חב"ד יפוצו מעינות
החסידות תורת ומעשי נשיאינו הקדושים עד שיגיעו גם חוצה, לקרב לאבינו
שבשמים את כל אחינו בני ישראל בחסד וברחמים, ולהביא הגאולה האמתית
והשלימה על ידי משיח צדקנו בקרוב.

המשתתף בתפלתם ותעניתם, ומובטחני בהשי"ת שבקרוב ממש גם
בשמחתם אמתית פנימית ושלימה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

מנחם שניאורסאהן

ד"ש

נדפסה בבטאון חב"ד חוב' יא בתחלתה. ומועתקת באגרת המזכירות מל"ג בעומר ולקמן
ד"שט.
לתוכנה ראה לעיל אגרת ד"רפא, ובהגסמן בהערות שם.

לא

אדמו"ר שליט"א

ד'דש

[ז' אייר תשט"ז]

ישיבה, לוד.

במענה לשאלתם יתחילו במרץ בבנין החדש של הישיבה ובשאר הבנינים בכפר. המגבית על שם המוסדות שלמדו בהם הנרצחים היידי להתפתחותם וכו'. בהתאמה עם המשרדים המתאימים יש לסדר שהתלמידים ילוננו בפרדס בשמירה.

בברכה,

מנחם שנאורסאהן

ד'שה

ב"ה, ז' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה פנחס שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מאדרי"ח אייר ושלאחריו וכן המברקים, ובודאי כבר נודע לו מכבר מהמברק ששלחתי לכפר וכן לישיבת תו"ת, שמהם מובנת השקפתי אודות הצעה המוזרה להעתיק מלוד וכו' אבל לאידך גיסא מוכרח שיבואו תיכף בקישור עם המשרדים והאנשים המתאימים בהנוגע לתוספת שמירה, ושאלוני כאן מפני מה אין גדר תיל סביבות הכפר או זרק-

ד'דש

בכפר: ראה לעיל חי"ב ד'לז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'שיט. ד'שפה.
הנרצחים: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שה

מו"ה פנחס: אלטהוויז, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ב ג'תתקח, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבו מאדרי"ח אייר: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
מהמברק ששלחתי: דלעיל ד'שגיד.

אור נמצא במקום היותר גבוה בכפר, כלבים שמשמשים בהם לשמירה וכיו"ב, כן כדאי הי' להעלות השאלה אודות הפרדסים, כיון שכמה מקומות העירו אשר משמשים הם מקום מחבוא מקשים על החפוש.

במ"ש אודות מכו' בעתונות העולמית וכו' תמיהני גם על ההצעה בזה, כיון א' ע"פ הנסיון שבעבר אין בזה כל תועלת **ממשית** בהנוגע לפועל; ובמכש"כ וק"ו שאישים מאלו שהציעו לפנות אליהם, לא שמו לב להנעשה בשנים האיומות דתשי"א וכו'. ב' יש מקום לומר שהלחץ באופן כזה, אדרבה יגדיל מדת הנצחון של הצד שכנגד. ג' והוא העיקר, שכנראה שוכחים לגמרי שישנם אלפים ואלפים תלמידים-ות בבתי ספר חב"ד, להם כמה מורים ומשגיחים וכמו הרבנים מתוסוף, ליפסקר, פינסן וכו' שי' ופני' בעתונות הנ"ל בודאי תגיע לשם תומ"י ומובן החשש לענינים ח"ו שיכולה לגרום. באופן בלתי פרסומי כ"כ עשו כאן כמה פעולות בפני' להראשים כאן בתגובה חזקה ונמרצה; אבל לא ברשות הרבים, ומאידך גיסא בלחץ יותר חזק מאשר לחץ של עתונים וד"ל...

ד'שו

[ח' אייר תשט"ז]

רב ראשי הרצוג
ירושלים

תודה עבור מברק כהדר"ג והשתדלותו בעידוד תושבי כפר חב"ד ובודאי ימשיך ויוסיף בעזר להתפתחות הכפר והמוסדות שבו ות"ח.

נפוצה השמועה שמשדלים שכהדר"ג ישלח הסכמה ברכה למוסדות באמריקה שגם שמם מוכיח שמתמרים להיות נושאי דגל דת ישראל ומיצגיה ומורכבים גם מבאי"כח ושלוחי שיטות הקונסרבטיבים והרפורמים בדת כגון נ"י. בארד אף ראבייס וסינאגאג קאונסיל אף אמריקה.

כל ענין כהנ"ל גם אם אפשר יהיה לבאר הנוסחה בתרי אפי יכניס במצב

ד'שו

רב ראשי הרצוג: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג' שיט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'חיד. ד'תקט"ז. ד'תקנה. ד'תקפ. ד'תקפג.
בעידוד תושבי כפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ד'רפא. ובהנסמן בהערות שם.

העכשוי כאן בלבול בדעת אלפי יהודים ועלול להמשיכם להשפעת שיטת הקונסרבטיבים והרפורמים.

מהכרתי חוגים שונים ובפרט מהנוער נוכחתי שמצב הדיון כאן אודות ההשתתפות בהנ"ל מכריח עמדה ואיסור ברור של ההשתתפות ונוגע לדורות ולארצות.

בכבוד ובברכה,

מנחם שניאורסאהן

ד"שז

ב"ה, ח' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה אליעזר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק.

תמוה ומצער איך שכל המכתבים המתקבלים מזקני אנ"ש אשר באה"ק ת"ו, תוכנם — ניסה מן המערכה, וגם מכתבו זה הוא כהנ"ל. ויתאר בעצמו באיזה מצב היו עתה עניני תורה בכלל ועניני חסידות בפרט, אם היו אוחזים בשיטה זו, בדור שלפנינו ובדור האחרון.

וכבר הודעתי דעתי ברורה במברק, שאדרבה — צריך להרחיב כל הענינים בכפר חב"ד, ואם בכל מקום ומקום, הנה לא ינום ולא יישן שומר כל

ואיסור ברור: ראה לעיל ח"ב אגרות ד'קסב. ד"רד. לקמן ד"שי. ד'תיד. ד'תנח.

ד"שז

נדפסה בלקו"ש חב"ד ע' 387 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה אליעזר: קרסיק, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ב'תחקת. ובהנסמן בהערות שם.
המכתבים המתקבלים: לאחר המאורעות דלעיל אגרת ד'רפא. ובהנסמן בהערות שם.
במברק: דלעיל ד"שג.

אחד ואחת מישראל, עאכו"כ בכפר חב"ד שנתייסד ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ומנהלו גם עתה. והוא הדין לשיבת תומכי תמימים בלוד.

ומוכן שהירוס הישיבה בלוד ע"מ לבנותה במקום אחר, ה"ז הירוס. ולא זו הדרך להגנה ולשמירה על התלמידים, ולפלא, שכל בני ישראל מאמינים בני מאמינים, ואנ"ש והחסידים והתמימים הרי נתוסף בהם הענין דאמונת צדיקים. ובפרט ע"פ המבואר במכילתא עה"פ ויאמינו בה' ובמשה עבדו, יעו"ש. אבל כשבא ונוגע הדבר לפועל, ובהנוגע לעצמו, הנה לפתע פתאום נשמטות מזכרונם כל הוראות רבותנו הק' בזה, הוראת רבנו הזקן, הוראת רבנו האמצעי, הוראת הצמח צדק וכו' אשר דוקא במקום זה אשר כו' מתגלית מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפני נחלה בלי מצרים ומבריה מן הקצה אל הקצה.

והנה אין מעניני להפחיד ח"ו. אבל מהמקום המשומר עתה ביותר באה"ק ת"ו, הוא כפר חב"ד. והרשות בידו לפרסם דעתי זו ברורה, לכל שימצא לנכון. וגם אנ"ש בכלל.

בברכה לבריאות ולמנוחת הנפש ולבשר טוב בכל האמור.

מ. שניאורסאהן

ד'שח

ב"ה, ח' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ כו'
מו"ה נחום שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מיום השלישי בו כותב אשר נכנסו לדור בביתם

הוראות רבותינו: ראה לעיל ח"י אגרת גירסב. לעיל ד"רפא. ד"רצו. לקמן אגרות ד'שח. ד'שיא. ד'שיב. ד'שיח. ד'שסט. ד'שעח. ד'שפא. ד'ת. ד'תא. ד'תה. ד'תנה.

ד'שח

מו"ה נחום: טרכניק, כפר חב"ד.

לה

אדמו"ר שליט"א

החדש בכפר חב"ד, ויה"ר שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה בטוב הנראה והנגלה הן בגשמיות והן ברוחניות ומתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת יוסיפו ככל התלוי בהם בהנוגע להתפתחות כפר חב"ד ולהגדלתו בכל העניינים מתאים לרצון מיסדו ומנהלו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. ומובן אשר בכלל הנ"ל הוא התעסקות בהענין הכי גדול וחשוב הוא הסמינר לבנות, ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה להרבות הצנורות וגם הכלים של כל אחד ואחת מתושבי הכפר חב"ד ובמילואו וכמ"ש והוא יכלכלך הרחב פיך ואמלאהו. ובודאי למותר לעוררו להסביר לכל מושפעי בכפר חב"ד דברי רבנו הזקן אשר עתה הזמן שיושפע שם ממדת הרחמים נחלה בלי מצרים מבריה מן הקצה אל הקצה.

בברכה ובפ"ש כל תושבי הכפר שליט"א כ"א ואחת הקטנים עם הגדולים – יוסף ה' עליהם – ה' עליהם יחיו.

ד"שט

ב"ה, ח' אייר, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצרכי ציבור
ענף עץ אבות וכו' הרש"ז שי

שלום וברכה!

באשר כותב אני ברוב צער בקשר ובהמשך להמאורעות בכפר חב"ד ולבי לבי על חלליהם, אפשר שיימצא במכתבי בטוי שיוצא מכפי הרגיל, אבל אין אדם נתפס על צערו, וכי בטח יבין לשיחי.

בודאי ידוע לך ע"ד המברק ששלחתי אתמול לכפר חב"ד, וז"ל:

דברי רבנו הזקן: ראה אגרת שלפנ"ז, ובהנסמן בהערות שם.

ד"שט

הרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב ג'תתק"ט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תקנר. ד'תשכח.
להמאורעות: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
המברק: דלעיל ד'שג.

"לכל אחד ואחת מאנ"ש, תושבי כפר חב"ד, המוסדות אשר שם, וביחוד בתי ספר למלאכה וחקלאות, התלמידים, המורים, המנהלים, העסקנים וההורים: תקותי חזקה, אשר בעזר השי"ת, השומר בעינא פקיהא ומשגיח בהשגחה פרטית, תתגברו על כל מונע, תתחזקו בבנינים הפרטיים והציבוריים, תרחיבו כל המוסדות בכמות ובאיכות, ומתוך מנוחה והרחבת הדעת יתגדל ויתאדר לימוד תורתנו חומתנו, תורת חיים ודברי אלקים חיים, וקיום מצוותי בשמחה ובטוב לבב וחי בהם, ומכפר חב"ד יפוצו מעינות החסידות תורת ומעשי נשיאינו הקדושים עד שיגיעו גם חוצה, לקרב לאבינו שבשמים את כל אחינו בני ישראל בחדד וברחמים, ולהביא הגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו בקרוב.

המשתתף בתפלתם ותעניתם, ומובטחני בהשי"ת שבקרוב ממש גם בשמחתם אמתית פנימית ושלימה בגשמיות וברוחניות גם יחד — מ.ש."

מהנ"ל השקפתי ברורה בהנוגע לתושבי הכפר. אבל עד כמה יפעול המברק ודברי התעודות להרגיע הרוחות שנדעזעו בעטיו של האסון הנורא, תלוי בעיקר במעשה, כיון שאין כאן שאלת הטבת הנוחיות, אלא שאלה של פיקוח נפשות, והיא היא המעסיקה ומדאיגה את תושבי הכפר.

כשאני לעצמי, הרי היתה השקפתי ברורה גם קודם לכן, ועל יסוד השקפתי זו הצעתי ודרשתי זה מכבר תכנית מסוימת בשביל התפתחות הכפר, וכמו שהדגשתי כמה פעמים, לא הי' בזה שאלה של נוחיות אלא צורך עקרי וחיוני לכל התפתחותו ועתידו של כפר חב"ד ושאר מוסדות חב"ד המושפעים ממנו במישרין או בעקיפין. ואם היו כאלה שפקקו בהכרחיות ביצוע התכנית שהצעתי — במילואה, הרי עכשו בטח ברור לכל, כי בדברים בעלמא, ואפילו בהבטחות ואפילו במעשים מקוטעים לא נוכל להוציא הדאגה מלבות תושבי הכפר, ורק מילוי התכנית שהצעתי, במילואה ויותר, הוא אשר יוכל להשיב רוחם להמשיך אורח חייהם לא מתוך אתכפיא אלא ברצון וחפץ לב ומתוך מנוחה והרחבת הדעת כו' כאמור במברק הנ"ל.

ואחזור בזה בקיצור על הנקודות העקריות שהצעתי ודרשתי, אבל לדאבונו עדין לא הוצאו לפועל, והן:

א. כל העת השתדלתי שינקטו בכל האמצעים להרבות אוכלוסי הכפר ומקורות הפרנסה אשר שם, שלכן דרשתי וזרזתי בהקמת בתי ספר למלאכה ולחקלאות וכו' באופן הכי רחב ובהקדם הכי גדול. אבל לדאבוני ולתמהוני ולצערי, הנה מסיבות שאינן תלויות בי התנהלו הענינים לאטם ובעצלתיים במדה הכי גדולה. ועד כמה שמכאיב הדבר, מוכרח אני לומר שסיבת הדבר

היא, שהמוסדות והמשרדים המתאימים באה"ק ת"ו אשר בידם ביצוע הדבר, שקלו וטרו בדבר כדרך התגרים בענייני ממונות, איזה סכום להלוות, ובאיזה תנאים, וכמה אפשר לקמץ וכו' וכו'. ויתר מכן, למרות ההבטחות שניתנו לי כאן (אם אמנם לא באופן רשמי) לא עמדו בדיבורם וקפצו ידם במקום שהי צריך לפתוח, ובהרחבה...

לא נעלמה ממני טענת המצב הכספי הדחוק בהמשרדים. אבל בידעי ובראותי אשר בהנוגע לפעולות בחו"ל ועל עניינים שאינם עולים בחשיבותם – ולא רק מהשקפתי לחוד – על ענייני בתי הספר למלאכה וחקלאות בכפר חב"ד באה"ק ת"ו, אינם מצמצמים, בה בשעה אשר בענייני הכפר הולכים בצמצומים, הרי טענת אין לי נופלת מאלו. ובפרט אשר הצורך להתחשב עם העובדא אשר הרחבת חדר האוכל והקמת בנייני בתי הספר הנ"ל אינם רק עניינים לעצמם אלא הכנה והקדמה להתפתחות כל הכפר, שכן היו מביאים חיזוק הרוח ועידוד לכל תושבי הכפר, הגברים הנשים והטף, וכל הסביבה.

ב. ועל דרך האמור לעיל הוא גם בשאלת הבניינים בכפר החדש, שהגישה לזה צריכה להיות כזו, וכן הוא המצב באמת, אשר אין כאן שאלה של זריות בבנין ונוחיות בלבד, אלא הענין נוגע לעצם התפתחותו של הכפר. ומלבד זה, הרי סוף סוף גם הבניינים הישנים היו מתיישבים והיו נתוספים עוד תושבים בכפר. ואילו היו ניגשים לענין מתוך השקפה זו ושלא בקמצנות וצמצום, כבר היינו זוכים למו"מ בהנוגע לשלב השלישי.

ג. ובקשר עם סעיף ב' הנ"ל, היינו טעמא ג"כ שדרשתי אשר יסדרו הכפר השני בסמיכות מקום לזה של עכשו, כי מלבד שזה הי' מקיל ההסתדרות בכפר החדש באורח חיים דומה לזה של הכפר הישן, הרי גם לתושבי הכפר הישן הי' זה עידוד גדול בראותם כי משמשים נקודה אשר סביבתה מורכבים משובים אחרים המסתדרים באורח חיים כמותם ואיש לרעהו יאמר חזק. למותר לומר שמבין אני בכל המאה אחוז השיטה וההשתדלות ליישב הכפר החדש דוקא בתבל לכיש או בדומה לו, אבל אילו היו מחשבים ההפסד לחב"ד כנגד השכר של התיישבות מאה משפחות (שזה הי' המדובר בשלב ראשון) באיזורים הנ"ל, היו מכירים שאינו בערך כלל. גם זוכר אני ההסברה שהשטח מסביב לכפר חב"ד נמצא ברשות אחרים, מהדרין וכו', אבל הן ידוע שעיקובים מסוג זה נידחים בכל יום ובפרט במצב העכשווי באה"ק ת"ו, ובלי קושי ביותר.

ד. עלי להוסיף עוד נקודה, אף שאינני יודע עד כמה צודקת, אבל כיון שגם בזה באו אלי בטענות, מוסרה הנני, והוא, אשר אין השמירה על הכפר

מספיקה, כי הכפר הוא כמו שדה פרזון, ונוסף על זה מוקף פרדסים המשמשים מקום מחבוא למסתננים וכו'.

והנה אין כוונתי בכל הנ"ל, ובטח גם לא יחשדני בכך, לענין של, ח"ו, הוכחה ומוסר, וידוע ששיטת המוסר אינה שיטת חב"ד וליובאוויטש. אבל הכוונה בהנ"ל היא, אשר על כל פנים מכאן ולהבא, והעיקר תיכף ומיד, יתחילו להרגיש מפנה עקרי בכל האמור לעיל, והעיקר אשר כל תושבי הכפר, הם ונשותיהם ובניהם ובנותיהם, גם כן יראו בעיני בשר, שחולל מפנה חדש ביחס להכפר. וכשיראו ויווכחו אשר גם המשרדים והאוהדים התעוררו על אתר במעשים בפועל להגדיל סיועם כמה פעמים ככה, הרי זה יוסיף בהתקשרותם אל הכפר, באופן אשר המאורע המזעזע לא רק שלא יגרור ח"ו נפילת רוח ורפיון ידים, אלא אדרבה יעורר פנימיות נפשם, נפש החב"דית, לראות בזה ירידה צורך עלי' גם עלה. ומובן אשר התנאי לזה, כאמור, הוא מעשים בפועל ובזריזות בהגדלת מוסדות ואוכלוסי הכפר, הרחבת עניי פרנסתם, והגדלת עניי בטחון שמירה והגנה.

כמובן ידוע לי שחלק מהעניינים הנ"ל אין להם שייכות באופן ישר למשרדים אשר כי פעיל בהם במישרין. אבל מכיון שההשגחה העליונה זיכתה את כי להיות מהגורמים הראשיים בהקמת הכפר ופעל לטובת הכפר במרץ, הרי התייסדות הכפר התפתחותו ועתידו קשורים עם כי באופן ישר. ולכן הנני בטוח, אשר יש לכי גם היכולת לעשות ולפעול בכל העניינים הנ"ל, שהרי שותף הוא בדבר, ואין הקב"ה מבקש אלא לפי כוחו של כל אחד ואחד.

ואם ישאל השואל, במה נשתנה כפר חב"ד אשר יש לעשות בשבילו לפני משורת הדין ולגדלו ולטפחו יותר מהכלל, הנה התשובה בצדה, אשר, ראשית, אין כל הסעיפים הנ"ל יחד ובמילואם דורשים סכום גדול אשר יבצר מהם, והשנית, והוא העיקר, אשר כפר חב"ד הוא אמנם יוצא מן הכלל, ותושבי הכפר אף הם מיוחדים במינם, שהרי אחרי יותר על 25 שנה של שעבוד אצל הקומוניסטים יצאו שלימים באמונתם ותקיפים ברוחם, ויכלו להסתדר באה"ק ת"ו באופן של הגברת הצורה על החומר, שלכן משמשים דוגמא ומופת לדורנו זה דור יתום. ובטח זוכר כי מה שדברנו בהיותו כאן, עד כמה נצרך הנוער הארצי ישראלי להשפעה ועדוד רוחני שלא ליפול ברשת האידאולוגיות המהרסות המתנקשות בנפש הדור הצעיר, בפרט באה"ק ת"ו, שגם זה ענין להתגדר בו.

ויש גם להוסיף, אשר כפר חב"ד הוא מהישובים היחידים, אם לא היחיד, אשר תושביו נשארו נאמנים למושבם, למרות כל העיכובים העלמות

והסתירים, והראו בזה משמעת מופתית, אף על פי שרובם ככולם לא מכירים אותי פנים אל פנים. תקותי, אשר גם להבא יהי כן, אבל אין להתעלם מהמציאות אשר המצב בכפר חב"ד הוא כעת רציני ביותר. ואם להביא בחשבון שלהרבה מהם יש קרובים וידידים שהסתדרו במדינות אחרות באופן נוח וקל יותר שלא בערך, ועומדים עמם בקישור מכתבים וביקורים, הרי הנסיון עוד יותר גדול.

תקותי אשר גם להבא, בעזר השי"ת, יעלה בידי לשמור על שלימות הכפר והתפתחותו והרחבתו, אבל — כל אחד מאתנו מתפלל בכל יום ובתחלת היום אל תביאנו לידי נסיון.

ואסיים בהדגשה שאין כוונתי בהנ"ל ח"ו ענין של לחץ, וכמוכח מהמברק ששלחתי עוד קודם שכתבתי לך או קבלתי תשובתו; זאת אומרת, אשר בין כך ובין כך אעשה בעזר השי"ת כל התלוי בי במלוי האחריות אשר עלי. אבל ביחד עם זה תקותי חזקה, אשר כל אוהדי חב"ד על אתר, ועל אחת כמה וכמה מגזע חב"ד, ועל אחת כמה וכמה אלה שגזע צור מחצבתם פועם בהם ובאופן של רגש המתבטא במעשים בפועל ההולכים וגדלים מיום ליום, אשר גם הם יכירו ביכלתם היתרה ובצו השעה ויעשו כל האפשרי ועוד יותר, ומובטחני שאז יהי הכל בהצלחה ובשובה ונחת, וכל אחד ואחת יוכל לומר בפה מלא ובלב שמח אודך ה' כי אנפת בי גוי כי גאות עשה גוי.

המצפה לבשו"ט וחזקתם בהוקרה ובברכה.

ד"שי

ב"ה, ח' אייר, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

כבוד הרב הגאון הנודע לתהלה, ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק
בצי"צ וכו' וכו' הרשי"י שי

שלום וברכה!

מוסג"פ העתק ממכתבי למר שזר שי. וכיון שיצא המכתב ארוך יותר

ד"שי

הרשי"י: זויק. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתלד, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'שמו. ד'תב. ד'תע. ד'תקנ. ד'תריז. ד'תרצו.

ממה שרגיל לקבל, ומרבוי הטרדות יש שמניחים מכתב ארוך לעת מצוא, הנה בטח יחפש כת"ר הזדמנות להפגש אתו בהקדם בענין תוכן המכתב ולהוסיף הסברה מדילי כפי שימצא לנכון. ולמותר להדגיש שיש לנצל ההתעוררות בחוגים השונים לרגלי המאורע, ולאידך גיסא צריך להשתדל בכל עוז למנוע נפילת הרוח ח"ו אצל תושבי כפר חב"ד, בעוד מועד, אשר הכל לפי רוב המעשה והזריזות שבזה. והשי"ת יהי עם פיו ויצליחו. ותי"ח אם יודיעני ממהלך הענינים.

בכבוד וברכה.

מ. שניאורסאהן

באשר ימים אלו יוצאים לירושלים רבנים צעירים מכאן וישתדלו להשפיע על הרבנות הראשית בכלל והרב הרצוג שליט"א בפרט בהנוגע לבעי' וסכסוך שנתעורר כאן מסביב לשאלה אם מותר לשומרי תורה ומצוה להשתתף בארגונים שיש להם אופי דתי ובהם באי כוח תנועת השמרנים והריפורמים, ולמרות פסק האיסור על זה שהוציאו הרבנים וראשי הישיבות, יש משתדלים להמשיך בהשתתפות זו, ומהם בין הנוסעים הנ"ל, צריך להשתדל בכל עוז אשר לא רק שלא ימצאו סיוע ח"ו לדעתם הכוזבת, אלא אדרבה גם הרבנים הראשים באה"ק ת"ו יביעו דעתם ועמדתם ברורה באיסור גמור ומוחלט על זה. וכיון שבמכתב קשה לבאר כל הפרטים שבזה, הנה מוסג"פ פוטו של הפסק דין של הר"מים, וגם של מכתבי ובקשתי את הרב ווי"ח אי"א נו"י רב פעלים ובעל מרץ מוה"ר דוד שי' האללאנדער לבקר את כת"ר בהזדמנות ראשונה, ולמסור לכת"ר את השתלשלות הענין וכל הפרטים שבזה.

מובן שהרשות לכת"ר למסור להרב הראשי שכתבתי לכת"ר עד"ז ותוכן מכתבי, ותי"ח מראש אם יודיעני בשו"ט בכל הנ"ל.

שאלוני איך עמדתי בענין הנ"ל מתאימה לעמדתי בהנוגע להבחירות באה"ק ת"ו, שגם בין המועמדים לבחירות היו כאלה שאם היו באה"ב היו משתייכים לתנועת השמרנים או וכו'. ועניתי שהחילוק פשוט, שבהנוגע לבחירות – אין ההשתתפות של שומרי תומ"צ מכריזה שהם מכירים בהם כמו באי כח של תנועה דתית, משא"כ ההשתתפות בארגון "הרבנים" דניו-יורק ("ניו-יורק בארד אוו ראבייס") וארגון בתי הכנסיות ("סינאגאג

חסיב לשאלה: ראה גם לעיל אגרת ד"שו, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבי: דלעיל ח"ב ד"קסב.

מא

אדמו"ר שליט"א

קאונסיל אוו אמעריקא"), שמוזגש בשמם שהם ארגונים דתיים, ולכן איש
החרדי המשתתף בהם ביחד עם ראביי ריפורמי או שמרני או ב"כ טעמפל
שלהם, הרי השתתפותו אומרת שגם זה "בית כנסת" וגם זה "רב" – בניגוד
לפסק תורתנו, וכלי הרמב"ם, כמובא במכתבי, ופשוט.

כמובן, אם יוכל להכיר את הרב האללאנדער הנ"ל שיי עם אלה שיש
להם השפעה בזה, בטח יעשה כן, ות"ח מראש.

ד'שיא

ב"ה, ח' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יעקב שיי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק בו כותב בהנוגע לסדר קביעות המזוזה
במה ששמע מפי כ"ק אדמו"ר נ"ע, ות"ח תי"ח על הפרטיות שבה, וכיון
שלפעמים נזכרים כעבור זמן עוד פרטים, בטח אם יעלה בזכרונו עוד בהנוגע
לזה, יודיעני ות"ח מראש . . .

בודאי למותר לעורר את כאו"א מאנ"ש אשר המאורע העבר ל"ע ול"ע
צריך לגלות בהם כחות הנעלמים אשר בהם גדולה ההתקשרות עם רבותנו
נשיאנו הק' ובמילא יוסיפו כל אחד ואחת ככל יכולתו בהתפתחות מוסדות
חב"ד אשר באה"ק ת"ו ודוקא במקומם עתה, וכמובן ממאמרי רבנו הזקן,
רבנו האמצעי, והצמח צדק הידועים ומוסג"פ העתק ממ"ש לאחד כו' אשר
אפשר יענין גם את כת"ר, ומובן שלא לדרשא קאתינא, אלא שתקותי שגם
הוא ינצל כל השפעתו בכיוון האמור.

בברכה לבשר טוב בכל הנ"ל.

ד'שיא

מו"ה יעקב: לנדא. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב ד'רנא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן
ד'תמג. ד'תקצז.

סדר קביעות המזוזה: ראה לעיל שם.

בהמשך לזה ראה לקמן אגרת ד'תמג.

המאורע העבר: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

וכמובן ממאמרי: ראה לעיל אגרת ד'שו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שיב

ב"ה, ח' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה אורי שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה נתקבל סו"ס מכתבו מדי אייר ובמ"ש
אודות החלישות ח"ו בעניני כפר חב"ד בטוח אני במיסד הכפר ומנהלו הוא
כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל אשר אדרבה תתרבה העבודה ומנוחת הנפש
ותתרבה ברכת השי"ת לא רק בענינים הכלליים אלא גם הפרטיים של כל אחד
ואחת ובטוב הנראה והנגלה דוקא וכפסק רבנו הזקן רבנו האמצעי והצ"צ
בזה, וכמ"ש במכתבי מאז.

ת"ח על הבשו"ט שכבר מחפש מגרש מתאים עבור ביה"ס אבל מובן
שמה שמתברך שיבוא לפועל בשנת הלימודים תשי"ח אין זה מספיק כלל
וכלל, כי בעניני החינוך הרי כל חדש שבוע ואפילו יום, רב ערך הוא ביותר
ובודאי בהשתדלות ומרץ המתאים מצדם תתרבה ג"כ ההשתדלות מצד
המשרדים המתאימים, ויה"ר שבקרוב יבשר טוב בזה.

לפלא שעד עתה לא הודיע איש אודות התחלת הרישום עד למכתבו זה
שכנראה הותחל שלשום ויה"ר שיהי' בהצלחה מרובה, ובודאי יגייסו מבין
צעירי אגו"ח ותלמידי תו"ת כפי הדרוש לעבודה זו . . .

בברכה שבקרוב ממש יסתדר ענין הדירה שלהם באופן טוב ויוכל
להוסיף מרץ ככל הדרוש בעבודתו בקדש ברשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש
באה"ק ת"ו.

ד'שיב

מו"ה אורי שי: בן שחר, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקיא, ובהנמנן
בהערות שם. לקמן ד'תקכח.
בעניני כפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנמנן בהערות שם.
במכתבי מאז: לעיל ח"י ג'רסב. וראה גם לעיל אגרת ד'שז, ובהנמנן בהערות שם.

ד'שיג

ב"ה, ח' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

... במ"ש אודות מסירת מפתח במכירת חמץ, בודאי ידוע לו אשר
בכ"מ ועיירות אפילו המדקדקים במצות, הנה בזמן האחרון אין עושים זאת,
ואפשר כוונתו במכתבו הוא רק לפלפול ולא בהנוגע להפעל ...
בברכה ופ"ש כל הדו"ש.

ד'שיד

ב"ה, ח' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... מ"ש בהנוגע לבנו וב"ג — שיחיו, בודאי מחפש הזדמנות שבאופן
דיפלומטי יוכל לעורר עוה"פ בהנוגע לענייני תורה ומצות. ואין לך דבר העומד
בפני הרצון, והרי ידוע דחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. ובודאי ידבר
באופן שהוא יותר מתעמולה בעלמא. והשי"ת יהי עם פיהו ויצליח בזה.
בברכה ופ"ש כל הדו"ש,

מ. שניאורסאהן

ד'שיג

נרפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 289 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יצחק: דובאוו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקסח, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ד'תכא. ד'תרכא.

ד'שיד

נרפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 436.

ד'שטו

[ט' אייר תשט"ז]

... טוב עושה ששומע להוראתם של הר"מ ור"י שלו, ובפרט שהתחיל להתעסק בשטח חינוך הכשר והקדוש. ובטח מזמן לזמן יתרגל יותר לזה, יתמעטו ההעלמות וההסתרים ותתרבה ההצלחה. ויה"ר שבקרוב ממש יודיע בשורות טובות בכל האמור.

ד'שטז

ב"ה, ט' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו בו כותב אשר ההשגחה העליונה הפגישה אותו עם החכם ... ועורר בו הרגשי איש הישראלי אשר כמאמר חכמינו זכרונם לברכה, ער הוא להקב"ה לתורתו ומצותיו, ומובן ופשוט שאין מספיקה כלל התעוררות לפי שעה אלא שצריך להמשיכה גם בימים שאחרי זה ובחיי היום יומים, כי הרי בכל יום ויום צריך לפעול ולעשות דבר טוב שלא יהיו ימים ערטילאין וערומים, והרי זהו יתרון האדם על הבהמה שאין לה אלא אכילה ושתי' וכיוצא בזה, מה שאין כן האדם בחיר הבריאה אשר נפש שכלית לו ונפש אלקית לו שצריך להאיר סביבתו, ועל אחת כמה וכמה את עצמו בנר מצוה ותורה אור, וכשרוצים באמת אין לך דבר העומד בפני הרצון ומצליחים בזה ...

המחכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שטו

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 365.

מה

אדמו"ר שליט"א

ד'שיז

ב"ה, ט' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה דוב יהודא שי

שלום וברכה!

... נראה לי הסברא לארגן אגודת חב"ד בטרונטה, ובטח גם אגודת
נשי ובנות חב"ד תכנס בכלל זה כמחלקה או באופן אחר מתאים לחוקי
המדינה ויה"ר שתלך עבודתם מעלה מעלה הן בכמות והן באיכות.

ובאותו ענין, תמוה קצת על מה שמתארך כ"כ ענין הו"ל החוברת בקשר
עם אסיפת נשי חב"ד בטרונטה, ובענינים כגון דא, ככל שקודם פרסום
הדברים קודמות גם התוצאות מהפרסום מתאים למאמר קנאת סופרים
תרבה חכמה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'שיח

ב"ה, י"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת כפר חב"ד באה"ק ת"ו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מח' אייר וכן המברקים שנתקבלו, ובהמשך להמברק
מענה שלי.

ד'שיז

מו"ה דוב יהודא: שוחאט. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תפה, ובהנסמן בהערות שם.
הו"ל ... בטרונטה: ראה לעיל ח"ב אגרות ד'קמח. ד'קפד. לקמן ד'חיו.

ד'שיח

במענה על מכתבם: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
מברק מענה שלי: דלעיל ד'שג.

(א) לדעתי מוכרח הדבר, וכמו שכתבתי זה כמה וכמה פעמים, שירחיבו כל המוסדות אשר בכפר חב"ד ככל האפשרי, ובודאי יעשו בזה אנשי הכפר והנהלתו התלוי בהם, והנהלת המוסדות יעשו את התלוי בהם.

(ב) לדעתי מוכרחת הזריזות הן בענין בנין בנינים הפרטים וכן בניני הצבורים, וביחוד בית הכנסת ולהבדיל בית הטבילה, ובודאי כנ"ל יעשו כל התלוי בהם, ויוסיפו בהשתדלות במשרדים המתאימים שיעשו גם מצדם התלוי בהם.

(ג) כופל הנני עוד הפעם על מה שכתבתי זה כמה שנים, שמוכרח להרבות מספר התושבים (מתאימים) בכפר חב"ד, ופשיטא לסייע לכל אלו שמשתדלים שיקבלום בין תושבי הכפר, וכשישתנה היחס לקליטת מתיישבים חדשים מצדם, בודאי ימצאו פתרון לשאלת החלקות וכו' וכו'.

(ד) פשוט ומובן והוא העיקר מכל ובכל הנקודות האמורות, שצריך קירוב הלבבות שביניהם להיות גדול והולך, וכיון שרז"ל אמרו בזה, הלשון דמעביר על מדותיו, ה"ז הוראה ברורה, שאפילו אם נדמה לאחד שצודק הוא בטענות שלו, ואפילו אם אין זה דמיון אלא האמת, בכל זה עליו להעביר על מדותיו, וגדול השלום שימשיך ומחזיק ברכותיו של הקב"ה שהם עד בלי די להמשיכם למטה מעשרה טפחים ולהחזיקה גם בכלים גשמיים היינו בהנוגע לענינים גשמיים בבני חיי ומזוני רוויחא, אשר פשיטא שזה דרושה ובמילא ניתנת גם הרחבת הדעת ומנוחת הנפש, ובידי תושבי הכפר כל זה ובבחינתם חפשי, ובודאי יקויימו ציווי תורתנו תורת חיים והוראת נשיאנו הק', וכפתגם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק ששמענוהו מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר, "אחדות פון חסידים וועט זיין פירן ביז משיחין" ומתאים לדברי בהמברק, תקותי ובטחוני חזקים שבקרוב ממש אוכל להשתתף בשמחתם אמיתית ופנימית – אף אם מרחוק במקום – אבל בקירוב אמיתי ברוח, ומתוך מנוחת הנפש והרחבה שלהם ושל כל בני ביתם, ד' עליהם יחיו בכפר חב"ד, מקום אשר התגלה ותתגלה מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפניי נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה.

בברכה לכל טוב בגו"ר, טוב הנוה"ג – המצפה לבשו"ט ומפורטות.

נ.ב.

בודאי ישתתפו גם אנשי הכפר המתאימים לזה בנסיעה למירון ביום ל"ג

בית הכנסת: ראה לעיל ח"א אגרת ג'תצח. לקמן ד'תקח*. ד'תרנא.
בית הטבילה: ראה לעיל אגרת ד'רפד, ובהנסמן בהערות שם.
בנסיעה למירון: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תלט. לקמן ד'שכ.

בעומר הבע"ל, ואלו הנשארים בכפר (או בשבת שלפני ל"ג בעומר) — גם הנ"ל — ובסמיכות לל"ג בעומר) ימשיכו ג"כ שמחה זו בכפר חב"ד ע"י התועדויות בדברי חסידות ובדברי התעוררות ומהם התועדות גם נשי ובנות חב"ד, ד' עליהם תחיינה.

ד'שיט

ב"ה, י"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הנחלת ישיבת תומכי תמימים
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביהם, מכ"ה שבט, א' ד' יו"ד ט"ז י"ח אדר, ח' ט' כ"ז ניסן, ה' ז' אייר עם המוסגרים, כן נתקבלו בעתם התמונות של בתי הספר אשר בכפר חב"ד והמפות, וכן נתקבל המכתב על גליונות ביה"ס למלאכה מבי אדר.

ונוסף על מה שכתבתי בהמברק שלי, הנה במ"ש אודות המגבית לבתי ספר למלאכה וחקלאי, נכונה היא סברתם לעשותה — אבל באופן שלא יהי חשש פון צו-להכעיס הערבים, וישנם כמה אופנים בפרסום ששוללים חשש זה. ובמ"ש אודות המגבית לבנין החדש דישיבת תו"ת בכפר, גם זה נכון הוא, אבל צ"ע אם יש מקום לשתי מגביות בב"א, כי צע"ג אם יכפלו בנדבות המנדבים את תרומתם, ובכגון דא מובן שדין קדימה לבתי ספר מלאכה וחקלאי, כיון שזהו ענין שהזמן גרמא, משא"כ הבנין הנ"ל הרי גם כעבור זמן יכולים לפרסם, שלמרות כל המאורעות החליטו להקים עוד בנין חדש בכפר חב"ד כו' וכו'. מובן שאין זה אלא נקודה כללית ועליהם להתבונן על אתר אם צירוף שתי המגביות יחד יביא תועלת נוספת, היינו פשוט בסכום. וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ.

ד'שיט

מברק שלי: דלעיל ד'שג.
להכעיס הערבים: ראה גם לעיל אגרת ד'שה.
תו"ת בכפר: ראה לעיל ד'דש, ובהוסמן בהערות שם.

זה כשנתיים שהנני מנצל כל הזדמנות לעוררם הן ישר והן מן הצד – על ההכרח הכי גדול בריבוי תלמידים, וגם כפשוטו בכמות. ולדאבוני ולצערי לא שמו לב לזה, ולמרות שכתבתי שהגדלת מספר התלמידים יגדיל עוד יותר צנורות ההכנסה, באו לידי סברא שההיפך נכון, היינו שככל שיצמצמו מספר התלמידים יקטינו הדעפיציט, ועכ"פ לא תתרבה ההוצאה אף שתתקטן ההכנסה, ואפשר עוד מאיזה טעמים, אבל בכל אופן בהנוגע לפועל – נתמעט מספר התלמידים, ומובן שכל הטעמים והתירוצים שכתבו לי בזה – שסוג זה אינו מתאים וסוג זה עלול לקלקל, ואפילו את"ל שהתירוצים מתאימים, הלואי היו משתדלים ברכישת תלמידים מסוגים שאפילו לדעתם מתאימים ככל הדרוש – שהי מספר תלמידים בישיבה עתה עכ"פ בכפלים.

... ולפלא שסיום מכתבם אודות עז[ובנה] גדולה ... אינם מקשרים את זה כלל לשיטתם והנהגתם זה כמה ותולים את זה בהנהגת אנשים בלתי בעלי בחירה – למרות שבאמת כאו"א וביחוד הנהלת תו"ת צריכים היו לחפש בכל דבר לכל לראש הוראה בעבודת השי"ת, ורק לאחר"ז פירוש הדברים בדרכי וענייני עוה"ז שקליפת נוגה בו רובה מצד כו', ובמילא כל עניינים רוחניים ועאכו"כ הוראות בעבודת השי"ת – מעלימים ומסתירים עליהם בכל היכולת. וברור הדבר, שלו הי' מוחלט בדעתם שבנוגע לתלמידי תו"ת באה"ק ת"ו, הרי כמו שמייסדיהם ומנהליהם, הם רבותינו הק', יכולים להספיק ההוצאה הדרושה למאות תלמידים – אף שבדרך הטבע לא הי' לזה מקום בשכל כלפני שנתים – יכולים הם להספיק ג"כ ההוצאה לארבע מאות לשש מאות ועד לאלף תלמידים – הי' כן בפועל ובלי כל גוזמא. ו"החילוק" הוא – שהי' לעוד שמונה מאות תלמידים חלק ונחלה בתורת הבעש"ט רבנו הזקן וכו'. וע"י הנהגה בצמצום ובמדת הדין – אין נותנים להם האפשריות לזה. ועוד דבר נוסף – 'שעי"ז יש אחיזה לצמצום מבחוץ, שאפילו במספר מאתיים תלמידים ג"כ תהי' נתינת מקום למיעוט.

קשה לי להאריך בדבר שהוא סברות הפוכות, כי בעיני פשוט הדבר, שאם הי' מוסיפים מספר התלמידים הי' מתמעט הדעפיציט לפי"ע, ובעיניהם פשוט הדבר להיפך – שמוכרח שיהי' מספר תלמידים מסוים בכדי שתוכל לקרא בשם ישיבה אבל – נוסף על מספר זה – צריך לצמצם כיון שכל תלמיד דורש הוצאה של סכום לירות לחדש ומה לנו להוצאה נוספת.

ולא באתי בשורותי הנ"ל אלא לעורר עוה"פ – שהנהגת כ"ק מו"ח

אדמו"ר היתה והיא, להרחיב המוסדות שלו ככל האפשרי, וכידועה שיחתו הק' בהנוגע להמוסדות שלו, "איך בין אלעמאל געווען א בעל חוב און בין קיינמאל ח"ו קיינעם ניט געבליבן שולדיג".

ועוד הפעם הנני מדגיש בזה, שאל יאמר האומר שאין זה אלא דבור בתור דברי התעוררות ולא בהנוגע לפועל, אלא שכוונתי כפשוטה: במשך שנים שעברו הנה הודות להנהגת ההנהלה במדת הצמצום שללו ח"ו ממאות בני ישראל היכולת ללמוד תורת הדא"ח, וגדול ההעלם וההסתער עי"ז – עד שאפילו אלו שכבר נכנסו בכותלי תומכי תמימים, יצאו אחדים משם. וכמבואר בדא"ח באריכות ובכמה מקומות מה בא בהשתל' מגבורות דקדושה וד"ל.

ויה"ר שעכ"פ תיכף לקבלת מכתבי הזה, זאל זיך כל אחד ואחד אריינווארפען – מתאים לתפקידו בהנהלת הישיבה – לרכוש מספר תלמידים מתאימים הכי גדול, ולחקל במדת ההתאמה, אשר אז יש לקוות שאפילו תלמידים שיצאו מכותלי תו"ת – מפני סיבות שנראו בעיניהם לאמיתיות – יכירו את האמת לאמיתו, כמו שהנהלת הישיבה תכיר גם היא את האמת לאמיתו.

ומשלש הנני עוה"פ, שכל האמור איז דאס גאר גאר כפשוטו, ששיבת לוד היתה עתה כוללת כו"כ מאות תלמידים יותר מאשר לה. ומה לעשות שאמרו רז"ל אין צועקין על העבר. ועכ"פ ינצלו הימים הבע"ל ככל היכולת, ואז יש לקוות שלתחלת זמן הבע"ל יתוספו מאות תלמידים, ובלי גוזמא יותר ממאתים, על המספר בעבר. וכמ"ש ובחנוני נא בזאת.

בטח יכתבו בפרטיות הדרושה ע"כ האמור במכתבי זה ובחמברק שלפניו ות"ח.

בברכת הצלחה מופלגה בכהנ"ל,

מ. שניאורסאהן

ד"שכ

ב"ה, י"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

צעירי אגודת חב"ד אשר בעיה"ק ירושלים ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ז"ע מכתבם מכ"ד ניסן עם המצורפים בו, ותנוח דעתם
כאשר הניחו את דעתי בבשורתם הטובה מפעולותיהם ביהדות בכלל ובהפצת
המעיינות ביחוד, ובודאי יוסיפו בזה הלוח והוסיף, וכדרישת השעה, וע"פ
המבואר ומובא בכ"מ אשר ככל שמתקרב לרגע הגאולה האמיתית והתחלתה,
הרי כל רגע ורגע יקר מתגדל ערכו ונעשה יקר ויקר עוד יותר, כיון שצריך
למהר להכין לביאת מר הוא מלכא משיחא, ולכן צריך לנצל ככל האפשרי,
והאריכות בדבר הפשוט למותר.

ומזה מובן ג"כ המענה על שאלתם בהנוגע לל"ג בעומר, אשר פשוט
ופשיטא שהשייכים לזה צריכים לסדר נסיעה למירון, ובל"נ אשתתף במדה
מסוימת בהוצאות הכרוכות בהענין, ואלו שמאיזה סיבות נכוונות לא יוכלו
לנסוע, בודאי יארגנו דבר המתאים והתועדות בירושתי"ו, ויתאימו הפעולות
עם כל הסניפים והחברים ותה"י בהצלחה. ואחכה לבשו"ט ומפורטות בכל
האמור.

בברכת הצלחה מופלגה.

נ.ב.

בטח אם יהיו עוד ענינים בהמשך למבצע המצה שמורה יודיעו,
וכמדומני שעוררתי באיזה ממכתבי מלפנים שכדאי להחזיק הקשר עם אלו
שבאים במגע ע"י הפעולות איזה שתהיינה, וסו"ס נתקיים פסק המשנה מצוה
גוררת מצוה.

ד"שכ

נדפסה בלקו"ש חי"ז ע' 513 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
לסדר נסיעה למירון: ראה גם לעיל אגרת ד"שיח, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שכא

ב"ה, י"ב אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו המהיר (נוסף על השלוח באוירון), וצריך עיון על המהירות בזה.

וכנראה שהוא בשלו ואני בשלי, היינו שהנני כותב עוד הפעם חוות דעתי ברורה, שאין לבזבז הוצאות ולעשות היפך ענין של בנין, ע"י העתק מ... כי עבודה רבה שם בהפצת המעינות (עד שיגיעו גם) חוצה. ובמלות פשוטות, רצונו להעתיק משם הוא עצת היצר, שאין דעתו נוחה מעבודת התפשטות החסידות באיזה אופן, וכיון שדעתי ברורה שצריך להתעסק בהפצת המעינות ב... מזה מובן שאין ענין כלל בנסיעת...

וכבר אמרתי לו בהיותו כאן, שראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אז ער האט ניט געהאלטען פון דער שיטה "דזיענדי נייע פאטשאם" אפילו בהנהגת עשירים בכסף וזהב גשמים, עאכו"כ שלא היתה דעתו נוחה מהנהגה כזו של איש צבורי, היינו אדם שמביטים עליו בשבע עינים, וכשמוציא שקל אחד אומרים שהוציא עשרה, וח"ה בהנוגע אליו ולהנהגתו הבלתי נכונה לפי דעתי בהנוגע להאמור (לא הי' הכרח דוקא שידברו בתלפון בקשר עם... ועוד ועוד)...

מצאתי לנחוץ להשתמש באותיות כהנ"ל, אף שלא הורגלתי בהם, כיון שרואה אני שלמרות שרמזתי ואח"כ דברתי איזה פעמים שמוכרח להיות דו"ח בהנוגע להוצאה של כל המתעסקים בצ"צ, ואין כוונתי חשבון כלפי אחר, אלא כלפי עצמו, היינו לדעת שבתוך עמי אנכי יושבת, וכמו שהם מוגבלים ומתחשבים עם היכולת הרי גם אני במדה והגבלה זו, ואף שמוכרחת להתרחבות וההתפשטות, צריכה היא להיות בעיני רוחנים, והנהגתו הוא בפועל היא דוקא להיפך, היינו שמצמצם בהנוגע להפצת המעינות, ווארום מען זיצט אויף די טשעמאדאנעס און מען טראכט וועגען אמעריקא, ובהנוגע להגשמות הוא כנ"ל.

ואף שלמותר הוא, בכ"ז הנני כופל עוד הפעם, שאין ח"ו כוונתי שאני"ש צריכים לחיות בדוחק גשמי ח"ו וח"ו, והמסתכל אפילו לשעה קלה רואה

ד'שכא

דזיענדי נייע פאטשאם: כסף זהו לא בעיה.

הוא ששיטתי היא דוקא להיפך, אבל חיים מסודרים שלא בצמצום אין פירושם חיים בלי סדר ובזבזו בלי כל הצדקה בשכל הבריא . . .

בברכה לקליטת כל האמור לעיל מתוך שמחה ובמילא בפנימיות.

נ.ב.

אינני שולח מכתבי מהיר, ויהי"ר שמכאן ולהבא גם אני"ש יתנהגו באופן כזה מלבד במקרים נחוצים ביותר וביותר.

ד'שכב

ב"ה, י"ב אייר, תשט"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל פ"ש ממנו ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים מוהר"ש זלמן ש"י העכט, וכן הפ"י אשר בעת רצון יקרא על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי"ר שיבשר טוב בכל האמור בו.

כהנהגתנו עד עתה איש עם רעהו הנה הוא מצדו אינו מזכיר דבר על דבר קביעות לימוד החסידות, ואני בכל פעם מעורר אותו על אודות הכרח גמור בזה ההכרח על כל אחד מישראל בדורנו זה, דור יתום, ואף שתקותי שמפעם לפעם רואה גם בספר חסידותי, אבל חושש אני שאין זה בדרך קביעות, ובפרט לא קביעות, כביאור רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, שקביעות אמיתי היא לא רק בזמן אלא גם קביעות בנפש, וכבר ידוע פסק המשנה אשר עשיר שהקריב קרבן עני לא יצא, וה"ה בענינים רוחניים, דאין עשיר אלא בדעת ואין עני אלא בדעת, שמי שהיכולת בידו ללמוד בעיון היינו בתוספת באיכות ופשיטא בתוספת בכמות, אינו יוצא בקרבן של עני בדעת, והנמשל מובן, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו, כי החפץ (היינו פנימיות הרצון) ישנו אצלו, כי ישנו אצל כל אחד מישראל, ובפרט אצל שומר תורה ומצות אשר מצוה גוררת מצוה.

והשי"ת יזכהו ויזכני לקבל ממנו בשורה טובה שעכ"פ מכאן ולהבא יש לו — בלי נדר — קביעות בנפש וקביעות בזמן ללימוד פנימיות התורה אשר בדורנו זה נתגלתה בתורת החסידות.

בברכה.

ד'שכג

בי"ה, י"ב אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מקנין הבית.

הנה יהי"ר שיהי' בשעה טובה ומוצלחת בגשמיות וברוחניות גם יחד, היינו שיהי' קנין בית (וכמבואר בדא"ח ענין הקנין, שדוקא בעולם האצי' נקרא קנין מפני דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד, ועי"ז קונים בית) ברוחניות כמבואר בדרושי מזמור שיר חנוכת הבית בלקו"ת ובסידור, ועד"ז בסופו של המשך מים רבים ועוד. שבד"מ ישתלשל ג"כ בקנין הבית כפשוטו, בית מאושר בכל הפרטים.

ויהי רצון שיוכל לבשר טוב בקרוב גם ע"ד שידוך מתאים ובנין בית בישראל של בתו מרת . . . תחי'.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ד'שכד

בי"ה, י"ג אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מי"ט לעומר (שכן הוא הנוסחא

ד'שכג

נדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 449.
חקנין הבית: ראה גם לעיל ח"ג אגרת תרח. ח"י ג'קד.

ד'שכד

חלקה נדפס בלקו"ש חי"ב ע' 174 חלקה כחט"ז ע' 491 וחלקה בח"כ ע' 596 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
הנוסחא של רבנו הזקן: ראה גם לעיל חי"א אגרת ג'חקצט.

של רבנו הזקן בסידורו הק', וידועה השקו"ט בזה, ויעוין ג"כ אגה"ק סו"ס י"ג). וכבקשתו יזכירוהו ואת זוגתו שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם.

ומה שמזכיר במכתבו שלומד בספר התניא הקדוש וגם מעט לקו"ת כמו שנצטוה בשנת תער"ב, הנה מובן שכיון מאז עברו כו"כ שנים, הרי אין זה מספיק כלל וכלל, כיון שציווי תורתנו היא מעלין בקדש (ווי"א שזהו דאורייתא, ואפילו את"ל שזהו דרבנן, וכן משמע דעת רבנו הזקן בשולחנו הטהור או"ח סו"ס ל"ד, הרי חמורים ד"ס וערבים עלי ד"ס), ובודאי מכאן ולהבא יוסיף בהאמור, ובטוח השי"ת לקיים הבטחתו, כל המוסיף מוסיפין לו.

בודאי משתתף בהתועדויות אנ"ש, וגדולה לגימה שמקרבת ומאחדת בני ישראל, ממשיכה ברכות השי"ת בהפלה, וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך, ועיין תניא פרק ל"ב וספר המצות להצ"צ מצות אהבת ישראל ועוד.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

במה שהקשה על מש"כ בסהמ"צ להצ"צ מצות ספה"ע פ"ב שמשיח יהי גבוה ממשה, והרי כתב הרמב"ם (תשובה פ"ט) שמשיח יהי נביא קרוב למשה רבנו — מש"כ בסהמ"צ מפורש כן במד"ת תולדות: ונשא מן משה (כצ"ל. וכ"ה ביל"ש ישעי'). — ומש"כ ברמב"ם, יל"פ שהוא רק בנוגע למעלת הנבואה, ועפמשי"נ ולא קם נביא. ועייג"כ רמב"ם יסוה"ת פ"ז. וראה לקו"ת להאריז"ל עה"פ עד כי יבוא שילה. מנחות כט, ב. לקו"ת לרבנו הזקן שה"ש בסופו. ואכ"מ.

ו"א שהוא מדאורייתא: ראה גם לעיל ח"ה אגרות א'רלט. א'תקכז. ח"ז א'תתקסח. לקמן ד'תנט.

שמשיח יהי גבוה ממשה: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תתקכג.

ד'שכה

ב"ה, י"ג אייר, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר ש"י שטיינמאן, תל אביב

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ג אדר, ושמחתי לקרא בו שבספריו העתידיים להופיע יהיו ג"כ ציוני מקורות, וכמו שעמדתי על תועלתם במכתבי הקודם.

בהנוגע לנקודה ב' של מכתבי ומענהו, וכמו שקורא לזה "ענין המדרש והמעשה", בודאי צודק במה שכותב אשר שיחה פנים אל פנים טובה הרבה יותר מאשר דברים שבכתב. אבל מובן ג"כ שגם דברים שבכתב כוחם גדול, ויש בהם גם שאינו בדברים שבע"פ, ולא לבד כמו שהעיר גם במכתבו אשר אותיות מחכימות, אלא עוד זאת, שאפשר לעבור על דברים שבכתב כמה פעמים, משא"כ בדיבור. ופשיטא על פי מה שנתבאר בתורת החסידות אשר השתלשלות והמשכת ענין ממחשבה לדיבור ואפילו מדיבור למעשה, נותן לו קיום יתר ושייכות יותר לעולם, לסביבה הקרובה, ועל ידי זה גם לסביבה הרחוקה.

אינני יודע איך עלי לפרש מה שכי עבר בשתיקה על הנקודה העקרית בנקודה שני' האמורה, והיא אורח חיים חסידותי בחיי היום יומיים. ולכאורה הביאור היותר קרוב הוא שכיון שלעת עתה חושש הוא שהמענה שלו לא יתאים כל כך להצעתי במכתבי, הרי אפשר שאחשוב זה לעלבון וכיו"ב. ואם זהו הביאור הנכון, הנני לשלול חשש זה, כיון שמביט אני על ענין דברי התעוררות בעניני תורה ומצוה מאחד לחברו — כפשוטו, שבזה מעוררים הנקודה הפנימית — של השומע — הקיימת בתוך כל אחד ואחת מישראל, ורק צריך להוציאה מן ההעלם אל הגלוי. ולכן כשמתאחרת הוצאה זו, הנה העדר ההצלחה של המעורר אינו תופס מקום לגבי הצער של הנקודה פנימית האמורה, שהיא עצם נשמת האדם הישראלי, אשר כל ירידתה לעולם הזה, ירידה מאיגרא רמה לבירא עמקתא, (כיון שהנשמה חצובה מתחת כסא

ד'שכה

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 396 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
חר ... שטיינמאן: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ב ד'קלד. לקמן ד'תקו.

הכבוד של ממהקב"ה — והעולם הזה, כלשון הקבלה והועתק ע"י רבינו הזקן (תניא סוף פ"ו), הוא עולם הקליפות וסטרא אחרא, ולכן כל מעשה העוה"ז קשים ורעים והרשעים גוברים בו, וכל זה הוא בשביל העלי' ע"י התורה והמצוות שמזה מובן שכל רגע שהנצוץ האלקי נמצא בעולם הקליפות וסטי"א ואינו מנצל את הרגע לעלי' המפליאה, הרי הצער עמוק ביותר. ומבוארים הדברים קצת יותר במכתבי לפני זמן, אשר העתקתו מוסגרה בזה.

ותקותי חזקה, שבכתבו אשר נכנס בגן החסידות מאהבת ישראל ומחמדת סוכת דוד, כלומר נשמת ישראל, הנה בודאי כולל בזה גם את עצמו ונשמתו, אשר כלן מתאימות ואב אחד לכלנו, רק שהגופים מחולקים (תניא פל"ב) וגם העניינים הבאים מצד הגוף.

ובימים אלו, שבין זמן חירותנו לזמן מתן תורתנו — שלמות החירות, הרי נצטוינו ונתנה היכולת לעלות בכל יום ויום מחירות דשעבוד מצרים לחירות האמתית הבאה לעם ישראל בקבלת התורה — וכרמז רז"ל חרות על הלוחות, חירות על (ידי) הלוחות. וכמו בימים החס כן הוא גם בזמן הזה, אשר אין לך בן חורין אלא החי בבטחונו בבורא עולם — תכלית הצדק והטוב ומנהיגו מתאים לזה, אף שלא תמיד מובנים דרכיו, כי לא מחשבותינו מחשבותיו ולא דרכיו דרכינו.

בכבוד וברכה.

ד'שכו

בי"ה, י"ג אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה צבי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום החמישי, בו כותב אודות הסדר בהת"ת

במכתבי לפני זמן: ראה לעיל ח"ו אגרת א'תשכו*.

ד'שכו

מו"ה צבי שי: שוסטרמן, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתצב, ובהנסמן בהערות שם.

ובית הכנסת שבהנהגתו, והעיקר אשר מתוסף ומתפתח בזה, ובודאי מנצל ימי הסגולה באופן המתאים, וכמבואר גודל הערך בזה במכתבי כללי שלפני הפסח שבטח הגיעו, ומזה מובן שינצל יום הלי"ג בעומר ככל הדרוש ובפרט שחל ביום שפנויים ממלאכתם.

בטח בעוד מועד מתכוננים לסדר דעי קעמפ, ויה"ר שגם זה יהי בהצלחה, ובודאי למותר לעוררו על הכתוב הלא פרוס לרעב לחמך וגוי ומבשרך לא תתעלם, וע"פ המבואר באל"י רבא, שהכוונה הוא גם בהנוגע לתורה ומצות, ומזה מובן שסיוס הכתוב הוא גם בהנוגע לעצמו בתומ"צ שצריך להוסיף בזה מזמן לזמן, וכל המוסיף מוסיפין לו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור לעיל.

ד'שכז

[י"ד אייר, תשט"ז]

לאחרי ההפסק — נתקבל מכתבו מ"א אייר מבשר טוב מהטבת מצב בריאותו. ויה"ר עס זאל גיין פון גוט צו נאך בעסער, ולא רק בענינים הגשמיים אלא גם בענינים הרוחניים, אף שאינו מזכיר עד"ז במכתבו זה. ומובן שבזה נכללות גם הפעולות בהנוגע להזולת, ובפרט בימי הסגולה מועדים ורגלים ויומי דפגרא הבאים לקראתנו לשלום.

הנוסח שמסגיר במכתבו, בכלל נכון הוא, אלא שצ"ע אולי כדאי להחליף הלשון ערב יוכ"פ בלשון ערב יום הקדוש, כיון שזהו סימן טוב יותר (ועיין כתובות קג, ב).

במכתבי הכללי: דלעיל ח"ב אגרת ד'קצז.

ד'שכז

הנוסח: ממצבה של א' שנפטר בערב י"הכ"פ.

ד'שכח

ב"ה, י"ד אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה סעדיי שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מטי' אייר, ולפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד הכנות מתאימות ליום הלי"ג בעומר הבע"ל, שבכלל ידוע יחס המיוחד של אחינו הספרדים לרשב"י וכו'. והרי בשנה זו חל ביום שפנוים הנערים מלימודי חול וכו'. ותקותי שעכ"פ בפועל ינצלו את היום כדבעי, וכן יתדברו ביניהם בכגון דא בהנוגע לזמן מ"ת הבע"ל. והשי"ת יצליחו להגדיל תורה ולהאדירה וכמ"ש לאחד שענין זה (דיגדיל תורה ויאדיר) הוא שייך ומקומו בעומק תחת ועד עומק רוס. וכדמוכח גם בנגלה דתורה מזה שהרמב"ם הביא כתוב זה למלמד תינוקות (בידו החזקה הלכות ת"ת ספ"ב), ומובא ג"כ בענין תורה שלמעלה ממעשה (חולין סו, ב).

בברכת הצלחה ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ד'שכח

מו"ה סעדיי: ליברוב, צפרו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'קכא, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תסה. ד'תקפט. וכמ"ש לאחד: ראה לעיל ח"י אגרת ג'קעה, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שכט

ב"ה, פסח שני, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

צו אלע חובבי תורה ומצוה
און שטיצער פון מוסדות חינוך הכשר
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער הילפס־רוף פון די בית־רבקה סקולס פון בראנזוויל און איסט־ניו־יארק, דארף ארויסרופן א באלדיגען אפקלאנג אין יעדער אידישער האַרץ.

דער מוסד וואס איז געגרינדעט געווארען דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מיט פופצן יאר צוריק, וואו עס לערנען זיך אידישע טעכטער, און וואס האט שוין ב"ה ארויסגעגעבען פיל הונדערטע תלמידות, דערצויגען אין תורה גייסט מיט יראת שמים, צו פארנעמען זייער ארט אלס **עקרת־הבית** — דער דאזיגער מוסד שטעהט היינט אין אן ערנסטע לאגע, צוליב שוועריקייטן וועלכע זיינען פארבונדן מיט דעם בנין פון דער סקול, וואס מוז פארריכט און אויסגעברייטערט ווערן, כדי צו באקומען די נויטיקע באשטעטיקונג פון דער שטאט פארוואלטונג.

עס איז זיכער איבעריג מאריך צו זיין וועגן דער וויכטיקייט פון חינוך הבנות על טהרת הקדש בכלל, און בפרט וועגן דער לעבנס־וויכטיקייט פון די דערמאנטע בית־רבקה סקולס, וועלכע זיינען גוט באקאנט דער ברייטן אידישן עולם.

איך ווענדע זיך דעריבער צו יעדן איינעם, בא וועמען תורה און תורה־אידישקייט איז טייער און הייליק, אפצורופן זיך ברייטהערציק אויף דעם ערנסטן הילפס־רוף פון די בית־רבקה סקולס פון בראנזוויל און איסט־ניו־יארק, סיי מיט דער גרעסטער אייגענער שטיצע, סיי דורך פערזענלעכער באמיאונג צוציען און מזכה זיין אויך אנדערע מיט דער גרויסער מצוה פון העלפן אין דעם חינוך הכשר פון אידישע טעכטער על טהרת הקדש.

ד'שכט

מיט פופצן יאר צוריק: ראה ס' "תולדות חב"ד בארה"ב" פרק נח.

והשם יתברך, וואס מדתו איז מדה כנגד מדה, און נאך כמה פעמים ככה, וועט בענטשן די אלע שטיצער און עסקנים מיט אידישן נחת פון קינדער שיחיו און פון זיך אליין — מתוך הרחבה, בגשמיות וברוחניות.

בברכת כל טוב,

מ. שניאורסאהן

ד'של

ב"ה, פסח שני, ה'תשט"ז

ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו מ"י בניסן, ולא היו עתותי בידי לאשרו מקודם לכן. ואתו הסליחה.

אמנם חבל שלא היתה הזדמנות להפגש את כ' פא"פ בשעת ביקורו האחרון באמריקה, כי יתרון הדבור על הכתב הוא גם בזה שבשעת הדבור הכרת הפנים תעיד במדה חשובה עד כמה הדברים מתקבלים על הלב ומה יש להוסיף או לשנות, ועוד זאת אשר גם בעל השיחה השני יש לו אפשרות לענות על אתר, במילא אין מקום לטינא בלב, אם גם אין הדברים לפי רוחו.

אבל מכיון שלא אסתיעצא מילתא משתמש אני בכתב, בהמשך למה שכותב במכתבו שעבד כחייל לחיזוק מערכות ישראל, ואסתפק בנקודות אחדות כיון שלדכוותי האריכות אך למותר, והוא:

בכל מערכה יש תפקידים שונים, וההצלחה והנצחון תלויים בזה שכל אחד ואחד ינצל כל כוחותיו במלוי תפקידו במקום פלוני ובענין פלוני אשר נמסר לכאו"א בפרט, וביחוד כשהוא ענין שאי אפשר לעשותו על ידי אחרים, וכמו שמובן גודל כח תנאי זה ממה שפסקו רז"ל (מועד קטן ט, ב) דברי תורה, אפילו חפצי שמים — הן המצוות — לא ישוו בה, ואם היא מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים לא רק שווה היא לדברי תורה, אלא גם דוחה אותה.

ובהנוגע להנ"ל, הנה בענינים גשמיים וחומריים יש הרבה מתעסקים ופועלים, ובעניני הדת לדאבוננו מעט מזער, ואפילו העוסקים בזה, הרי הוא בזהירות גדולה ביותר שלא לפגוע בכבודו של מי שהוא, באופן של "בתייד

של משיי, ודוקא כשהצד שכנגד הוא במצב רוח טוב וכו' וכו', במילא מובן עד כמה נוגע הדבר אשר זה שחננו ה' בכחות ובהשפעה לפעול בענייני דת, לא ידחה פעולה זו אפילו לרגע בשביל עניינים אחרים.

בתקוה לשמוע בשורות טובות ובכבוד וברכה.

ד'שלא

ב"ה, י"ד אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה רפאל נחמן שי' הכהן

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה נתקבל מכתבו מעשי"ק, ובודאי למותר לעוררו שגם הוא ינצל כחותיו בעדוד. רוח אנ"ש וצעירי אנ"ש, וביחוד אלו שבכפר חב"ד, ובהדגשה אשר דוקא במקום אשר נתגלתה מדת כו' הנה שם תתגלה מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפניי נחלה בלי מצרים מברייח מן הקצה אל הקצה, וכמ"ש לכמה מאנ"ש. והביאור ע"פ חסידות ועוד יותר אין דעם ארום פון חסידות, אשר גם התעוררות זו וקליטת הוראת רבותינו הק' צריכה להיות באופן שתמשך במעשה, היינו עשי' ככל הדרוש וככל היכולת בהתפתחות הכפר והמוסדות אשר בו, הן בכמות והן באיכות, שבודאי יתוסף עי"ז בהפצת המעיינות עד שיגיעו גם חוצה.

נעם לי לקרות במכתבו שמשתדל לנצל כשרונותיו בענין הנ"ל ע"י התועדות וכדומה, ומה טוב שיחפש הזדמנות כאלו בכפר חב"ד והתלמידים הנמצאים שם, כי דרישת השעה היא וענין שהזמן גרמא . . .

במ"ש במכתבו אודות מאמר רבנו הזקן (הובא בתו"א בתחלתו) שע"י הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, הנה כתבתי לאחד שלשונו

ד'שלא

מו"ה רפאל נחמן שי' הכהן: תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תקט, ובהנסמן בהערות שם.

במקום אשר נתגלתה מדת כו': ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם. כתבתי לאחד: לעיל ח"ב אגרת ד'קכו.

הזהב של רבנו הזקן מדויק בכל התיבות ואותיות. ובהנ"ל אומר שנעשו זכים, היינו כלים מוכשרים לקבלה ביותר וביותר, אבל אינו אומר שנעשים מלאים ידיעות והרגשים. שמזה מובן אשר אף שהצלחה מופלגה להעושה צדקה, בכ"ז גם הוא זקוק לעבודה ללימוד ויגיעה, אלא שהפירות הם אלף פעמים ככה, אלף ממש וכמוכח מהגהות צ"צ שנדפסו בלקו"ת לג' פרשיות שם.

בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ד'שלב

ב"ה, ט"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה אברהם חנוך שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מה' אייר, ובודאי כבר קבל בינתים ההערות לחומר דבטאון ל"ג בעומר.

ובמה ששואל אודות החילוקי דיעות בנוגע לאופן מושבו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בעת אמירת דא"ח, הדרך הפשוט הוא להעיר עליהם בהערה בשולי הגליון.

בהנוגע אם להכניס קלישעס בהבטאון מתכנית הבנין וכו'.

אינו נראה לי, עד שיפתחו מדור דקלישע ותמונות שם, כי בא"ל, הרי משמעות הנ"ל ענין של מגבית בבטאון, ואין זה מענינו — עכ"פ במצב העכשוי, משא"כ בנוגע להמכתב אודות ישיבת לוד שגם בו דברי התעוררות אין שלילה האמורה, אבל יש להתייעץ ולהתדבר ביניהם, אם כדאי הדבר עתה או לפרסם המכתב לראשונה בזמן קרוב יותר למגבית בפועל. . .

ד'שלב

מו"ה אברהם חנוך שי: גליצנשטיין, לוד. אגרות נספוח אליו — לעיל ח"ב ג'תתעט, ובהנסמן בהערות שם.
אופן מושבו: פניו לצד צפון או לצד דרום.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד השתדלותו בנוגע לספרים של מחברים היו"ל
מזמן לזמן (מלבד אלו הנשלחים ע"י ש"י הרה"ח כו' סלונים ש"י והם היו"ל
ע"י מוסד הרב קוק), וביחוד הספרים דמר פרידבערג שהזכירו במכתבו
מאז . . .

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מסיבה נתעכב שילוח המכ' ובנתיים נתקבלו מכתביו מ"יב וכ"א אייר.
חבילת שיחות מתורגמות (ואין הזמ"ג לבקרים עתה).

כמה מנהגים בבקשות אם בצירוף שם האם או האב (והאריך בזה
בשו"ת שם משמעון או"ח סכ"ב) ולכן (דלא ככתוב בסיום מכ' דכ"א אייר) יש
להזכיר שניהם כיון דאפשר, או רק בשם האם וכנוסח בסידור. וראה ג"כ
זח"א פד, א. פנ"י ס"פ בהעלותך.

לפרסם בבטאון הבא המברקים לכחב"ד – נכון.

ד'שלג

ב"ה, ט"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"יב לחדש, מה שכותב אודות שכחה. הנה צריך
לבדוק את התפילין שלו ושיה"י בקי עכ"פ באיזה פרקים משניות בעל פה, וכן
עכ"פ פרק אחד מספר תניא קדישא, ויחזור עליהם מזמן לזמן ועל ידי זה
יתחזק כח הזכרון.

ובמה שכותב אודות חלומות וכו', הנה יבדוק המזוזות בדירה בה דר
וביחוד בהחדר בו ישן, וישן – אם אפשר – בטלית קטן שציציותיו
בדוקות, ובכיסוי הראש.

מלבד אלו הנשלחים: ראה לעיל ח"י"ב אגרת ג'תתקכ, ובהנסמן בהערות שם.
הספרים דמר פרידבערג: ראה לעיל ח"י"ב אגרת ר'קפח.
בצירוף שם האם: ראה לעיל ח"י"א אגרת ג'תכ, ובהנסמן בהערות שם.
המברקים לכחב"ד: דלעיל ג'שג.

ועל שני הענינים האמורים, הנה בכל יום חול קודם תפלת הבקר, יפריש איזה פרנק (א' ב') לצדקה, והשייית יזכהו לבשר טוב בכל האמור לעיל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שלד

ב"ה, ט"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נר"נ כו' מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה —

א) במה שמקשה, למה השייית רצה את זה וכו'.

כבר אמרו רז"ל כלל גדול, בהדי כבשי דרחמנא למה לך, והפירוש גם כפשוטו, ובפרט אשר לכל אחד ואחד מחלקי הבריאה יש לו תפקיד שעליו למלאותו, וכיון שאין דבר בעולם לבטלה, הרי נותנים לכל חלק וחלק הכחות והזמן הדרושים למילוי תפקידו זה, וכשמבלה זמנו וכחותיו (שבזה נכנס גם כח התבוננות שלו ושכלו) על ענינים שאינם מתפקידו, יחסרו לו בעת שיגש למלאות תפקידו המיוחד.

ב) בשאלתו איך צריך להבין את הנ"ל וכן בנוגע לשריפת החדר בקבוץ שדה אליהו ובו גם ספרים וכו'.

כללות הנקודה בענינים כגון אלו היא, שאין שליטה על עניני איש היהודי, ובפרט על עניני הקדושה למי שהוא ושיהי', אם אין חלישות מצד איש היהודי בענינים אלו, (שזוהי נתינת מקום לפגיעה מבחוץ), ולכן על כל אלו שנוגע להם ענינים כגון אלו, לפשפש בהנהגתם, שאז ודאי ימצאו שלא

ד'שלד

מו"ה יצחק: ווייל, שדה אליהו.

רצה את זה: המאורעות בכפר חב"ד. ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

נוהרו בקדושת הספרים או יותר קרוב לומר בהלימוד שבהם שזה מטרת הדפסתם וכו' כפי הדרוש, ועדי"ז גם בנוגע לפב"פ שבטח הי' איזה גרעון בהסיוע לו ולעבודתו בקדש מצד בעלי בחירה, ועי"ז נפתח סדק לשליטת בלתי בעלי בחירה, מובן שהנ"ל היא נקודה כוללת משותפת לכל המאורעות מסוג זה, אבל בכל מאורע צריך לפשפש על אתר במקום זה ובזמן שלפני המאורע, ואז ודאי ימצאו ענינים קרובים ומפורטים יותר.

(ג) במ"ש אודות ההנהגה לאחר שריפת החדר וכו'.

הרי זה תלוי במנהג המקום ולכן עליו לפנות בזה לרבנים מורי הוראה הנמצאים שם או בסמיכות, וכדאי להתעניין אם לא הי' בחדר זה ריקודים של תערובות.

(ד) במה שכותב אודות אמירת תפלה (בתפלת מנחה של ערב שבת קדש) בהנוגע לשמירת שבת הבא.

אין זה במנהגי אני"ש, ולא בסידורו של רבנו הזקן.

(ה) במה שכותב שבעת המאורע בהקבוץ שלהם, למד אז הפרשה ונתץ את הבית וכו'.

יעיין במדרש רבה סוף פרשה הנ"ל, פי"ז, שהענין ברוחניות הוא ענין הגלות וענין הגלות בפנימיות הוא, כנוסח שקבעו אנשי כנסת הגדולה, ומפני חטאינו גלינו מארצנו, שחטא ועון הוא גלות לנפש האלקית שבכל אחד ואחת מבני ישראל חלק אלקה ממעל ממש, ועי"ז לניצוץ שכינה אשר בתוכו, וזהו הענין שממנו משתלשל גם גלות הגוף כפשוטו, וזוהי השייכות בין שני הענינים הפרשה והמאורע, שבאים לעורר על הכרח הוספה בעניני תורה ומצות ובפרט בשבת קדש, אשר עליו נאמר שבת לה'. וח"ו בגרעון בזה זהו ענין גלות וענין פרשה הנ"ל, ונקודת הגלות המרכזית היא ענין שריפת בית המקדש שלכן הגדילו את צום החמישי, ועדי"ז מקדש מעט, מקום תפלה ר"ל.

ויהי רצון שיוסיף בלימוד התורה וקיום המצות ובעיקר בקביעות עתים בלימוד פנימיות התורה המביאה להתלהבות בעבודת השם (אש דקדושה האוכלת אש דלעומת זה ברוחניות ובמילא אין מקום לאש דלעומת זה גם בגשמיות), ולהשפעה בסביבתו בכיוון האמור.

בברכה לבשר טוב,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שלה

בי"ה, ט"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה נחום שמריי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"א אייר, בו כותב ע"ד המאורע בכפר חב"ד ל"ע
ול"ע.

ובודאי למותר לעוררו במ"ש לכמה מאנ"ש שמוכרח לא רק לחזק
המוסדות אשר שם, אלא עוד להרחיבם בכמות וגם באיכות כי שם ציוה ה'
את הברכה עד העולם, וכהוראת רבותינו הק' אשר תתגלה במקום זה מדת
הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפניי נחלה בלי מצרים מבריה מן הקצה
אל הקצה.

בברכה לבשו"ט בהנ"ל ומפעולותיו בזה.

ד'שלו

בי"ה, ט"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה אריי שי הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו מזכיר ע"ד המאורע בכפר חב"ד, ובודאי כבר ידוע
לו מה שכתבתי לכמה מאנ"ש, אשר אף שבענינים כגון אלו אמרו רז"ל בהדי

ד'שלה

מו"ה נחום שמריי: ששונקין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תער, ובהנסמן
בהערות שם.
המאורע בכפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שלו

מו"ה אריי: הורביץ, תל אביב.
המאורע בכפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

כבשי דרחמנא כו', אבל בהנוגע להלימוד בהנהגה ולהוראות במילוי תפקיד האדם בעבודת השי"ת, צריך כל אחד להתבונן אליבא דנפשי' ולהסיק המסקנא, ולדעתי בענין זה היא, אשר מוכרח לחזק הכפר בכללות והמוסדות שם ביחוד, וההתחזקות בכגון דא היא גם בהתפשטות והתרחבות כי שם ציוה ה' את הברכה עד העולם, וכהוראת נשיאנו הקי' (דרך מצותיך דף קי"ד ע"ב) אשר שם – במקום זה תתגלה מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפניי נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה.

בברכה להטבת מצב בריאותו ולבשו"ט מתוך הרחבת הדעת בהני"ל.

ד'שלז

ב"ה, ט"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה נחמן שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק. הנה תי"ח על הבשו"ט מאשר הביא שתילים וגרעינים וכו' לאה"ק תי"ו, ובמ"ש שסידרו הדברים בפתח תקוה נא להתענין עוד בזה, אפשר עכ"פ חלק יש לסדר בכפר חב"ד כי שם צוה ה' את הברכה עד העולם, והרי ישנם כמה פרדסים שם, וע"פ השמועה מצליחים, שזהו מוכיח שהאדמה מתאימה לענין זה.

כיון שאינו מזכיר דבר בהנוגע לבריאות חותנו שי"ב שליט"א, בטח זהו סימן שהכל בסדר ובשלום, ומטובו לפרוש שלומו.

בברכה המחכה לבשו"ט.

נ.ב.

בטח יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא.

ד'שלז

מו"ה נחמן: אלבוים, ירושלים.
הביא שתילים וגרעינים: מאתרוגי קלבריה. ראה לעיל ח"י אגרת ג'נו. לקמן ד'שפא. ד'שצ.
חותנו: ה"ר זאב דוב לודמיר.

ד'שלח

ב"ה, ט"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ל' לעומר, בו כותב שמסתפק בכוונת כתבי, שצריך להשתדל בענין שידוך מתאים במרץ הכי גדול וגם בדרך הטבע.

וכוונתי פשוטה, לעשות כמנהג הרוב הכי גדול במדינה זו ובזמן זה, והיינו להתקשר עם ממוצע שדכן טוב וכזה יש לו היכירות בחוגים דשומרי תורה ומצוה, ומבארים לו התנאים שמחפשים וכו'.

ובמה שכותב אם צריכה להיות דתית במאה אחוז מקודם וכו' — או שמספיק הבטחה בנוגע להנהגה מכאן ולהבא.

זה תלוי בתכונת נפש המבטיחה ואם נאמנת בקיום הבטחתה, והעיקר אם יודעת מה מקבלת על עצמה היינו שיש לה מושג באורח חיים יהודי אמיתי וכו', והשי"ת יצליחו שיבשר טוב בה"ל, וכן במה שכותב בסיום מכתבו אודות הוספה בעיני תורה ומצות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'שלט

ב"ה, ט"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אודות מה שאירע לו בענין העלי על האני בעת היותו באיטליא ביום ו' עשי"ק ושואל תיקון בזה.

ד'שלט

העלי על האני: ראה לקמן אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם.

הנה עליו להשתדל להיות בקי בהלכות שבת עכ"פ באלו הצריכות, ובפרט ע"פ המבואר בקונטרס אחרון בסופו, לזאת עצה היעוצה וכו'.

ולהודעתו מיום ההולדת שלו, הנה בטח ינהג במנהגי יום הולדת כפי שנהגו אנ"ש בזמן האחרון, והשי"ת יתן שתהיי אצלו שנת הצלחה בלימוד התורה ובקיום המצות בהידור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד"ש

ב"ה, ט"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"יב אייר, בו כותב אודות הקב"ע שלו בת"ת, ויותר נכון אשר אין לו קביעות עתים, ומובן ופשוט שזהו היפך הנדרש, ובפרט בעניניו ובמכש"כ וק"ו ומה שבהנוגע לבו"ד, הרי במצב כזה משתדלים להפיק רצונו ולגרום לו נח"ר כו', אף שמסופקים אם היכולת בידו ואם ע"י הנח"ר ימלא הבקשה, עאכ"כ בנוגע לקוב"ה שבודאי היכולת בידו ובודאי הנחת רוח תצליח שצריך לעשות בזה ביותר וביותר, ולפלא שגם בענינים פשוטים כאלו צריכים לכתוב מעבר לים.

מובן ופשוט גם כן שכל הדברים האלו הוא גם בנוגע לחבריו, ויה"ר שימצא האותיות המתאימות בכדי להסביר להם את זה, ובמילא יתקבל בטוב גם אצלו, והעיקר שיביא בפועל בקביעות בזמן ובקביעות בנפש בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, וכל העוסק בתורה נכסיו מצליחים שבכלל מלת נכסיו הם הרוחנים והגשמיים גם יחד ומתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת . . .

בברכה.

במנהגי יום הולדת: ראה לעיל ח"י"ב אגרת ד"פכ, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד"שנח. ד"תקסג.
ד"תקצג. ד"תשא.

ד'שמא

ב"ה, ח"י אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מ"יג אייר – ובטח נתקבל מכתבי מענה על מכ' הקודמים . . . במ"ש אודות מספר התלמידים וכו' כבר פירשתי שיחתי בארוכה במכתבי הנ"ל. ואחזור רק על הנקודה – שדעתי ברורה שהיכולת (מאיזה טעמים שיהי') למעט מספר התלמידים – ניתנה ע"יז שזה כמה שנים שההנהלה "מצמצמת" בקבלת תלמידים. אלא שכיון שברחמיו הרבים ניתן מהשי"ת ענין התשובה, גם בהנ"ל מועלת תשובה, אלא שצריכה להיות תשובה כפי הוראת תורתנו, שהנקודה בזה: ה"י רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים כו', ובענינם הוא בהנוגע להגדלת כמות התלמידים ומובן שגם איכות התלמידים.

בברכה לבשי"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

מכתביהם מה' וז' אייר נתקבלו.

מה הן התוצאות בהמשך להביקורים שהזכירו במכתבם דד' אדר (נציגי ארצה"ב) וח' ניסן (מר רגב שי')?

ההסתדר ענין הטליפון בב"ס אשר בכחב"ד?

במשי"כ בס"א דמכ' כ"ז ניסן – הרי כ"פ עוררתי שצ"ל משרתים בקודש מחב"ד. ומובן שצריך להכניס גם בהיותם בכותלי תו"ת, אבל פשוט שעל פי משי"כ ע"ד הדו"ד שה"י בזה – צריך להעשות באופן שלא יוכל להתפרש שהם יוצאים נגד כל הישיבות וכו'.

במשי"כ בהפרי"כ שקו"ט ע"ד נחיצות שיפור לימוד הנגלה ואם זהו סותר

ד'שמא

מכתבי: דלעיל ד'שיט.

ללימוד דא"ח וכו' — נפלאותי ונצטערתי גם על הספק בזה, כי פשוט שצריך ומוכרח להעלות ולשכלל לימוד הנגלה (ובמילא מוכרח גם ר"י וכו'), ואין זה סותר ח"ו ללימוד דא"ח, לעבודת התפלה וכו'. — ולפשיטות כ"ז מסתפק הנני בשורות אלו.

בשאלתם על מי לשלם ההוצאות הקשורות עם ההלואה שקבלו — פשיטא שאינו נוגע מי הוא הערב. ועל הלואה לשלם גם הני"ל, כמו שמשלם ההלואה עצמה.

ד'שמב

ב"ה, ח"י אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה דוד מאיר שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מפסח שני, בו כותב אשר קבעו מגורם בדירה חדשה, ומעצם הדירה הנם שבעי רצון, אבל שכני המקום בלי מים זו תורה וכו'.

לדעתי צריך להיות שבע רצון גם מענין השני ואפשר יותר מענין הראשון, וכמובן ממרז"ל שלאחרי שהפליגו בגודל הענין דהמלמד את בנו תורה את בן בנו ואת בן חבירו תורה, מסיימים בגודל ההפלאה דלהוציא יקר מזולל המלמד את בן עם הארץ תורה (עיין קדושין ל, ע"א, ב"מ פה, א), והרי זה כל האדם שנברא לשמש את קונו ע"י שיעשה לו ית' דירה בתחתונים, ודירת האדם אינה אלא דרך והכשר לעבודה זו, מכיון שכל מי שאין לו בית דירה אינו אדם (עיין לקו"ת ברכה צט, ב. יבמות סג, א ובתוס' וחדא"ג שם), ודירה טובה וגם יפה מרחיבה דעתו של אדם ובמילא מצליח יותר בפעולותיו לעשות הדירה להקב"ה.

בברכה צו א געזונטען זומער.

ההוצאות הקשורות: ראה גם לקמן אגרת ד'תרטו.

ד'שמב

מו"ה דוד מאיר: שולמן, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'כב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תפה.

ד'שמג

בי"ה, חיי אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"א אייר . . . נעם לי לקרות במכתבו ע"ד פעולתו
והשפעתו בחוג נערות ע"י דברי התעוררות, הרצאות בתורת החסידות וכו',
ובמענה לשאלתו בזה, נוהגים שבתור יסוד להרצאה, לוקחים ענין מספרים
ומאמרים של רבותנו נשיאנו הק', אלא שמבארים אותו בהסברה לפי ערך
השומעות והמקבלות, ומוכן שבאופן כזה מוכרחת ההודעה שאין זה מאמר
חסידות אלא הסברת המרציא וכו'.

למרות הערתו שבאסיפות שבסניף נשי חב"ד בירושתי"ו מדברים
באידיש, כדאי שידבר עם המנהלות שבסניף זה, שבודאי יש כמה ביניהן
שמדברות עברית, ועכ"פ לשון הקדש, ויוכל לנצל אותן בהנוגע להשפעה על
הבנות הנ"ל, וע"י התייעצות שביניהם בטח יחליטו ע"ד חלק הארגוני שבו
והגישה . . .

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

בטח ניצלו יום ה'יג בעומר, וכן מתכוננים לזמן מתן תורתנו הבע"ל,
ויה"ר שיהי' בהצלחה.

בודאי גם הוא השתתף בעבודת הרישום, ובמכתבו הבא יודיע ע"ד
התוצאות בשטח שלו.

ד'שמג

מו"ה יעקב: אהרונף, ירושלים.
הרישום: לרשת אהלי יוסף יצחק.

ד'שדמ

ב"ה, ח"י אייר, תשט"ז
ברוקלין.

מרת מערי תחי

ברכה ושלוש!

... וואס אנבעלאנגט דאס דרוקען ווידער, דעם ספר הרקמה, רעכין איך אז עס איז וויכטיג צו פארעפענטליכען די צוגעגעבענע ראנד צושריפטען, וואס לויט ווי איך געדיינק אייער מאן ע"ה זיינע פרעציעזע שטריינגקייט צו זיך אליין, און ספעציעל צו זאכען וואס ער האט געטראכט צו פארעפענטליכען — פובליצירען — מוז דאס זיין די צושריפטן פון אלגעמיינעם ווערט, און פון דעם שטאנדפונקט, איז פילייכט וויכטיג איבערהויפט צו פערעפענטליכען די ראנד צושריפטען צוערשט, און ניט צוזאמען מיטן איבערדרוקען אויך דעם גאנצען ספר הרקמה (וועלכע זיינען דאך פראנען, אויב אפילו אין א קליינע צאל עקסעמפליארן), און ווען אפילו די ראנד צושריפטען, דארפן נאך בעארבעט ווערען, איז ווי עס פירט זיך אין אזעלכע פעלע, ווערט צוגעגעבען א באמערקונג, אז דאס איז א באשריפט פון ראנד צושריפטען, און דעריבער איז מעגליך אז א טייל איז ניט בעארבעט, און איך גלויב אז עס [איז] דאך בעסער צו פארעפענטליכען אין דעם פארם איידער צו אונטערדריקען גענצליך די בעמערקונגען — אויב עס זיינען ניטא די מיטלען, און קענענדיג אייער מאנס האנדשריפט, רעכין איך, אז דאס קאפירען וועט זיין גרינג און מיט ווייניג פעלערן צו קארעגירען, אזוי ארום אז דאס דרוקען די ראנד צושריפטען, וועט ניט פאדערען צופיל קאסטען — עס וואלט מיר אינטערעסירען, וויפיל זייטען, אומגעפער, קען דאס ענהאלטען.

מיט א וואונש צו א געזונטען גוטען זומער און צו גוטע נאכריכטע אין דאס אויבען געזאגטע.

ד'שדמ

מרת מערי: ווילנסקי, סיססיניטי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב אגרות ד"פא. ד'קצג.
לקמן ד'תרצז.
דרוקען ... הרקמה: ראה לעיל ח"ב אגרות ד"פא.

ד'שמה

ב"ה, י"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמה שכותב אודות בנו שליט"א שלא תמיד שומע לדבריו, הנה בכגון דא לפעמים רבות מועילים דברי ידידים יותר מאשר דברי ידידים וקרובים גם יחד, ובטח יכול למצוא אנשים בעלי השפעה על בנו שידברו עם בנו אודות הענין שכותב פעם ופעמים רבות, ויה"ר שיצליחו, ועוד והוא העיקר שעליו להשתדל להשפיע בסביבתו שיהיו אידן אן פשרות, ואצ"ל שלא יסתפקו בהנהגה של פיפטי פיפטי, וה' יראה ללבב שמשדל בכל כחו בזולתו שיתנהג מתאים לרצון העליון, ואז במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה ישולם לו בהנוגע לבניו ובני בניו שליט"א.

כהוראתו נמסרה נדבתו למוסדות חינוך על טהרת הקדש אשר בכפר חב"ד שבארצנו הק' תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו, ואשרי שלוקח חלק להעמיד שומר האמיתי על ארצנו הק' ותושבי, ובלישנא דקרא, ה' יבנה בית וה' ישמר עיר (שאו דוקא יש תועלת בבנינים של בוי"ד ובשומר בוי"ד – תהלים קכ"ז), וכמבואר בארוכה ע"י ר' אבא בר כהנא ור' אמי ור' אסי, בפתיחתא במד"ר לאיכה רבתי, ויה"ר שבמהרה נזכה לביאת גודל צדק בחסד וברחמים.

בברכה.

ד'שמה

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 435.
בכפר חב"ד ... שומד: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהגסמן בהערות שם.

עה

אדמו"ר שליט"א

ד'שמו

ב"ה, י"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב אייר. — ת"ל על הבשורה טובה מהטבת מצב לימודו, ובודאי לא יסתפק בזה ויוסיף ככל יכולתו, וכמבואר בחסידות ומהם גם בספר תניא קדישא, אשר לאחר שהורגל בהטבה אפילו גדולה הרי ההרגל נעשה טבע ואין זה נקרא כלל וכלל עבודה וצריך להוסיף על זה, יעויין שם פרק ט"ו בארוכה לפי"ע.

ובמ"ש אם בתורת הדא"ח שייך ענין החזרה בפנים כ"פ, כן הוא, וכמו בשאר חלקי התורה, ומזה מובן ג"כ שכמו שבכל חלקי התורה צריך להוסיף בלימוד התורה ואין להסתפק בחזרה לבד, כן הוא גם בלימוד תורת החסידות וכמובא בהלכות ת"ת לרבנו הזקן פ"ב ס"ה ואילך בהאמור והוא נוגע הן ללימוד הנגלה והן ללימוד החסידות.

ובמ"ש סדר לימוד בדא"ח, יתייעץ בזה עם זקני אנ"ש אשר בסביבתו והם יורוהו, וה"ה בהנוגע ללימוד הנגלה.

ובשאלתו אם לשמוע סיפורים מפב"פ שאומר שהי' תלמידו של פב"ב, אבל רואה הוא שאין לו עכשיו שום שייכות עם חב"ד, — הנה לפלא גם השאלה בזה, כי אם האמת שאין לו שום שייכות עם חב"ד, פשוט שלא על ידו יתקרב לחב"ד, ואדרבה.

כבקשתו יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להענינים שכותב, ויה"ר שיבשר טוב.

לפלא שאינו מזכיר דבר בהנוגע לפעולותיו במסגרת צעירי אגו"ח, שבודאי עושה בזה ומוסיף מזמן לזמן, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

במש"כ ע"ד החוברת סדר החזרה והזכרון — אין כאו"א שוה בענינים כגון אלו. והתועלת תלוי' בתכונת כח הזכרון של כל אחד.

ד'שמז

ב"ה, י"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ
צנמ"ס וכו' הרש"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו מז' וחי' אייר:

תמהתי ביותר במה שכותב בהנוגע למכתבי, שכיון שלא הי' כתוב בו
למי נכתב, מצאו מקום לפירושים – פירושים שאינם הולמים את המכתב
כלל וכלל, (ב) אשר נשללו והופרכו מתוכן המכתב, (ג) לא סמכתי על זה
והדגשתי הדבר בסיום המכתב, בשלילת שתי הנקודות שמזכיר.

(א) אי אפשר הדבר שרציתי לפגוע בכבודו של זה שכתבתי אליו, כיון
שתוכן מכתבי מוכיח ההיפך הגמור – בהכתוב שם בפירוש מרז"ל ותיבת
עשירים. ולא עוד – בסיום המכתב ציינתי להוריות י"א סע"א, ששם
המדובר ברבנו הקדוש, שאין עליו התואר נשיא המדובר. והאומנם חושדים
אותי ביחס בלתי הגון ח"ו כלפי רבנו הקדוש!

(ב) במה שכותב אודות המדינה – הנה בכל המכתב אינו מדובר עדיין
כלל וכלל. ובסיום בפירוש הדגשתי: בקשר עם עם בניי בעת אשר . . . בניי
"דווים דחופים . . . עליהם" הבאה לקוחה מדברי רז"ל (יבמות מז, א) אשר
בודאי לא נעלם מכת"ר, ונוגע לדינא בפסקי השו"ע ולא נשמע שמי שהוא
יאמר אשר עתה בטל דין זה. וקבלת גרים – תוכיח.

(ג) במ"ש שפב"פ נקרא בשם נשיא של מפלגה פלונית או סוג אנשים פלוני
– לפלא הערתו בזה, כיון שלשולל קושיא זו, העתקתי בסיום מכתבי: לא
נשיא שבט כו'.

דרך אגב, מזה ג"כ רא"י שאין כאן זלזול בכבודו של מי שהוא כי
המדובר שם בנחשון בן עמינדב ראשון לנשיאים וכו'.

ד'שמז

הרש"י: זקין, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'שי, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבי: דלעיל ח"ב ד'רכו.

וחלוק תוכן תואר נשיא בנדון דידן, שמשתמשים בו מכבר ובתוכן מסוים, בתוכן הקשור ברעיון המשיחי –

בקורת רוח קראתי בעתונים כאן, אשר בהקונגרס שהתאסף עתה בירושתי"ו, הכריזו מעל הבימה, אשר פשיטא שעדיין לא נתגשם החזיון המשיחי, ואין זה ביאת המשיח וכו' ואיש לא מיחה נגד זה ואילו זכינו היו החרדים לדבר ה' מוצאים בנפשם די אומץ לאמר את זה, כשמונה שנים מלפנים, וכמה מהצרות שאירעו את בני"י מאז ועד עתה, לא היו באים כלל או היו באים במיעוט עכ"פ. והצרה היותר גדולה – בלבול המוח של כמה מאחב"י ובעיקר מבין הנוער.

כל האמור הוא, לדעתי כל כך פשוט עד שמתחילה ספק הי' אצלי אם לענות בשלילת הפירושים, כי לכאורה רק ביאור אחד ישנו לחשד מוזר האמור כו', וא"כ מה יועיל המענה. ומה שהכריעני לכתוב, הוא – נוסף על מאמר רז"ל שצריך לדון כ"א לכף זכות, ואפשר שמאלו הבאים בטענה, נדמה להם שיש איזה מקום לחשדים האמורים –

העיקר מפני תמהוני וגם צערי שרציתי להביעו,

ואם ימצא לנכון בקשתי שגם ימסור עד"ז,

והוא שבמכתבי בן שני עמודים גדולים לפי ערך, שתוכנו ועקרו –

צעקת הלב בקלא פנימאה דלא אשתמע בחוץ על אלפים ורבבות מבני ישראל אשר בשנים ספורות האחרונות עזבו תורת אלקים חיים ומצותי", ודוקא מעת דרכם על אדמת קודש ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, וברובם המכריע הם מהנוער – עתידו של עם בני"י.

ואפילו את"ל שאין כל כפי' בדבר כלל ואפילו לא בעקיפין

הרי המאבד עצמו לדעת – גם כן נוקטים בכל האמצעים למנועו מזה ולהפריע בעדו.

והנקודה היחידה אשר מזכיר כת"ר במכתבו אלי ואשר כנראה אודותה לבד נדבר אתו – הוא ענין השמטת שם התואר!

דא"ג מכתבי נשלח במעטפה, ועל המעטפה כתוב גם שם התואר President ולו הי' יסוד לחששות האמורים, לא היתה המעטפה כתובה ככה. ובפרט שברירה פשוטה היתה בידי להניח המכתב במעטפה ע"ש ידידנו ש"י ולבקשם למסור המכתב פא"פ.

והחילוק מובן, שבתואר פרעזידענט אין בו החשש לתוכן הנ"ל שלי. ואלבא דאמת — יותר מחשש, ע"פ מה שראיתי תגובת הנוער על התואר נשיא בנידון זה.

כדי לשלול גם קושיות מוזרות, הנני לתרץ עוד נקודה: מפני מה לא נשתמשי בשם פרעזידענט בפנים המכתב.

והוא פשוט: העדר כתיבת תואר הוא "עניין" שלי, ובפרט שכמה ישנם מהכותבים בלשון הקודש שמשייטים התוארים לגמרי, בכדי שלא לבייש את מי שאין לו, משא"כ שינוי תואר — הרי זה התערבות גם בענינים של הזולת. וגם זה פשוט לדידי, וחבל על הזמן להסיר קושיות שאין להם יסוד, אלא שכל זה כדאי לי באם יגרום לאיזה פעולה בהנוגע לתוכנו האמיתי של מכתבי. בכבוד וברכה לבשו"ט.

ד'שמח

ב"ה, י"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדער שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ד אייר . . . ובמ"ש שי"א שצריך להכות בתעמולה ופעולות עד שישרה השלום בין . . . כי השלום ביניהם גדול מהכל, מובן שאף שצודק האומר בפתגמו שגדול השלום וכידוע בכמה דרשות רז"ל ומובן גם מסיום המדרש אסתר רבה בסופו, שברוב השלום תלויים כל הענינים אבל פשוט ג"כ שאין לעכב שאר הפעולות אפילו לרגע וע"פ מכתב הידוע של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע הועתק במבוא לקונטרס ומעין (עמוד כב) שבזמננו זה אין זה סדר לבירורים וצריך להתעסק בכל הבא לידו יעו"ש . . .

ד'שמח

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 451 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מורה אלטנדר טענדר: יודאסין, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תחס, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תרסז.

במ"ש אודות ענין מקוה בקבוץ מפלסים, צריך הי' להתדבר עם מרכז טהרת המשפחה בירושלים עיה"ק ת"ו ומובן שהרשות בידו לאמר ליו"ר המרכז הרה"ג כו' הלפרין שי' שעושה זה ע"פ הצעתי ובטח יכתוב מהמשך הדבר, בקשר בנין המקוה ובכל הנ"ל.

המחכה לבשו"ט ומפורטות.

ד'ש מט

בי"ה, י"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . במ"ש בנוגע לכאב שיניים, והרופאים מייעצים לעקור כו' — הנה אף שידוע מרז"ל (פסחים ק"ג, א) בהנוגע לעקירת שיניים (ויש חסידים מספרים שלכן הרה"ג הרה"ח והרה"צ ר' הלל נ"ע מפאריטש נוהר שלא לעקור שן), אבל לא ראיתי נוהרים בזה, ואפילו לא בבית הרב. ומובן ע"פ הידוע בהנוגע להרפואות שבש"ס, ושנשתנו הטבעים. ולא עוד אלא שאסור לנסות בזה וכמובא ממנהיג"ל (רע"ק ליו"ד סי' שלו).

דא"ג פעם שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר שזהו לבד* הלחש למי שנתחב לו עצם וכו' (שבת סז, א) שהיו למדים אותו אפילו לתינוקות של בית הרב, ובעת הצורך, ל"ע ול"ע, היו אומרים אותו בהקדמת העמדת קערה על הראש — ולכן אף שצ"ע אם יש לעשות בקצה האחרון, מה שמיעצו רופא אחד לעקור כל השיניים ח"ו אלא להתייעץ עם עוד מומחים בזה, ואפשר מספיק אחד או שנים וכו'.

(*) שוב מצאתי כן גם במנהיג"ל — בסופו בליקוטים.

ד'שנ

ב"ה, כ' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה שי הכהן

שלום וברכה!

בשעתו קבלתי מכתבו שכותב ע"ד השם המתאים להתאחדות שני הבתי
כנסיות, ולפי בקשתו לזרז במענה, מסרתי חוות דעתי בטעלעפאן בזה,
וכבקשתו באתי בזה גם במכתב, והוא:

אשר אף שענין השם תופס מקום חשוב בתורה ובמנהגי ישראל, שמוזה
מובן שגם בהנוגע לשמות בתכ"י – צריך לדייק בזה, בכל זה מובן שעוד יותר
נוגע נוסח התפלה שמתפללים בו בבית הכנסת,

והנה האריכו בכמה שו"ת האחרונים בהנוגע לשינוי הנוסח, ומסקנא
האחרונה היא, שאפשר לשנות מנוסח אשכנז לנוסח ספרד, אבל לא מנוסח
ספרד לאשכנז. ומזה מובן ג"כ, עד כמה נוגע שיהי' דוקא נוסח אר"י שהוא
עוד בדיוק נוסף בנוסח ספרד עצמו. ובפרט נוסח רבנו הזקן שהוא הנקרא
עתה נוסח האריז"ל, שרבנו הזקן בירר מכמה נוסחאות – ועל פי המסופר
בין זקני החסידים בדורות שעברו, שבעת שקבע וכתב הסידור שלו, ביררו
מששים סידורים נוסחאות שונות. ולכן לדעתי גם בשם שני בתי כנסיות
המאוחדות צ"ל התיבה נוסח האריז"ל – בכדי לקבוע העיקר, שהוא נוסח
התפלה כנ"ל. ויה"ר שיצליחו לקבוע בכל המתפללים – שהתפלה תפעול
פעולתה בכל שעות היום. וכוונתי כפשוטה, שהברכה הראשונה בבקשת צרכי
שהיא בקשת הבנה ודעת, יעמדו בהשתוקקות זו גם באמצע היום, והברכה
שלאחרי – בקשה להתעוררות תשובה ולסליחה על עוונות, תעמוד בקשה

ד'שנ

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 277 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מו"ה משה: שאייעוויטש, שיקגו. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ב ד'ריד, ובהנסמן בהערות
שם.
והנה האריכו: ראה גם לעיל ח"י"א אגרת ג'ת, ובהנסמן בהערות שם. ח"י"ב ד"יב. לקמן
ד'תקסג.
ועל פי המסופר: בית רבי פד.א.

אדמו"ר שליט"א פא

זו להתעוררות תשובה גם בעת העסקים כו' וכו'. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ד'שנא

ב"ה, כ' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא שמעת מכתבו מכבר בו כתב אודות התעוררות לבבם של כמה מחבריו להוסיף אומץ בהתמדה ושקידה בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות וכן להדר בקיום מצותי, אין ממנו ידיעות נוספות, והרי ידוע הציווי שבכל יום ויום יהיו בעיניך כו' להוסיף על היום שעבר הן בתורה והן במצות, ובטח ימלא בהזדמנות הכי קרובה ובפרטיות הדרושה.

וכבר ידועה הוראת נשיאינו הק' שתלמיד ישיבת תומכי תמימים צריך להתייעץ בעניניו ובפרט בנוגע לתעמולה בין התלמידים, עם המשפיעים והר"י שלו, שהוא משומעי לקחם, ובטח גם בפו"מ נוהג כן אף שלא הזכיר עד"ז במכתבו הנ"ל, ומובן ג"כ שהתלמידים שעזרו ועזרו צריכים להיות הם עצמם דוגמא חי' ולמופת באופן הנהגתם ולימודם.

בברכה להצלחה המחכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שנב

ב"ה, כ' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהודא זרחי מרדכי ליב חיים שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מער"ח אייר והקודמים לו. — נעם לי לקרות בו
שיזכו אותו בפרס על חידושי תורתו, ויה"ר שיזכה ללמוד תורה לא עמלק"פ
כדבר משנה, ופירושו שמקבלים פרס אבל יודעים שאין זה אלא פרס מלשון
פרוסה*, ובמילא דרכו של עני — אין עני אלא בדעת בפרוסה, אבל הזוכה
לטעום מדעת תורה מעריך את הענין שבלימוד התורה ששכר מצוה מצוה,
שיכול לקיים רצונו של הקב"ה, ומזה תוצאות על אתר שממלא ענינו שאי
אפשר לעשותם על ידי אחרים, היינו ענינו בתור רב ומורה הוראה במילואם,
אף שלפעמים הרי העסק בצ"צ מפריע לפי שעה בלימוד התורה שלכן הרי
פטרוהו רז"ל, והרי מובן גודל הערך של ענין דאי אפשר לעשותו על ידי
אחרים, משני הקצוות, דחפצי שמים, היינו מצות אינס שוים לדבר אחד
מדברי תורה, אבל אם אי אפשר לעשותם על ידי אחרים הלא לא רק ששוים
המה אלא שגם דוחים דברי תורה (מו"ק ט' ע"ב) ויעוין ג"כ ספר תניא קדישא
סוף פרק ל"ז.

ובאותו ענין בהנוגע ללימוד הכתה אשר בסביבתו הטי', לפלא גדול שעד
עתה לא נעשו כלשונו במכתבו, בבחי' חי נושא את עצמו, ולא לסיוע מאנשי
הסביבה והוא בראשם עד שכנראה גם ממכתבו האמצעים וחיפוש התלי כל
הענין הזה הוטל על אנשים הבאים מבחוץ, והשאר הם באופן של מסייע שאין
כו'.

כבקשתו אזכירו ואת זוגתו שי ואת כל אלה שכותב אודותם על הציון

(*) ראה לקו"ת שה"ש יז, א.

ד'שנב

מו"ה יהודא זרחי מרדכי ליב חיים: סגל, תל אביב. אגרות נספות אליו — לעיל חי"ב ר"מה,
ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תרמג.

הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם כפי
כתבו, וכשם שכתב מההטבה בהענינים לגבי העבר, יה"ר שיהי' טוב עוד יותר.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה במושפעיו ובסביבתו שעייז יתוסף בהצלחה
גם בעניניו הפרטים במדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה.

נ.ב.

במ"ש במכתבו מאז בהענין דימי הפורים ע"פ המבואר בסי' תורה אור
למגלת אסתר ד"ה ומרדכי יצא, והחילוק להמצב בעת מתן תורה, יעויין בזה
גם בסי' שערי אורה קפ"ה קצ"ב, ועוד שממש תוספת ביאור להני"ל.

ד'שנג

בי"ה, כי אייר, תשט"ז
ברוקלין.

מר אביגדור שי'

שלום וברכה!

בצער קבלתי הידיעה ע"י הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות ורב
פעלים מו"ח מאיר שי' בליזינסקי אודות מצב בריאותו של כבודו ובעת רצון
אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר
בחיים חיותו בעלמא דין עבד עבודתו בתור רועה ישראל חדורה אהבת
ישראל לכל אחד ואחד ועל פי פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם הבעש"ט שענין
אהבת ישראל הוא אפילו לאיש הישראלי הנמצא בקצה תבל שמעולם לא
ראהו, עאכ"כ לאיש אשר השגחה העליונה חוננה אותו בכח השפעה בסביבתו
הקרובה ואפילו הרחוקה שכל הטבה במצבו הן הגשמי והן הרוחני גורמת
ומביאה הטבה בכלל בכל אלו המושפעים ממנו, היינו שנכפלת כ"פ ככה,
ומזה מובן ג"כ גודל הזכות של אדם זה ואחריותו בהביא בחשבון אשר זיז
שלו אפילו קל מתגדל כ"פ ככה ע"י התוצאות של זיז זה בסביבתו תלמידיו
ומושפעיו, ולכן תקותי חזקה אשר לעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב

ד'שנג

אביגדור: המאירי, רמת גן.

בריאותו כפשוטו ודי הרואה ללבב מכיר ג"כ ההחלטה לשינוי באותם הענינים
אודותם שוחחנו בביקורו כאן וגם רמזתי עליהם במכתבי לך, וזה עוד יוסיף
בברכת רופא כל בשר ותהי רפואתו רפוי"ק.

המצפה לבשו"ט וחותרם באיחולים לבריאות הנכונה בגו"ר.

ד'שנ

ב"ה, כ' אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה זישא שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ב אייר. נעם לי לקרות בו מהטבת מצב בריאותו,
ובודאי שזה הביא תוספת בעבודתו בקדש, ועי"ד פתגם כ"ק רבנו הזקן בעל
התניא והשו"ע, שהקב"ה נותן ליהודים גשמיות והם עושים מגשמיות
רוחניות.

ובמה שעורר בדברי המהר"ל בהקדמתו לס' תפארת ישראל, וז"ל:
הת"ח לבו דבוק אל התורה וכו' אהבתו אל התורה דבר זה מסלק אהבת
המקום בשעה זאת שבאים ללמוד כו' כי אין אהבה לשנים. ותמה למה לזה
קורא שנים, ומה סתירה בין האחת לחברתה. — ואין הסי' עתה תח"ל,
ושקו"ט ע"פ העתקת כת"ר.

הנה מובן הוא ע"פ הנראה במוחש בתכונת נפש האדם, כי בעת לימוד
ענין שכלי ואפילו לימוד התורה, שצ"ל באופן שיבינה ושיגה, נרגש במוח
הלומד השכל שבדבר, וכיון שבעל שכל הוא ומשתוקק לשכל ובפרט לשכל
מסוג זה, מצליח בהבנתו והשגתו, וכהוראת רז"ל לעולם ילמוד אדם במקום
שלבו חפץ. ומלבד יחידי סגולה — הרי החשק והאהבה לענין שכלי אפילו
נעלה ביותר מפני שבטבע הוא בעל שכל, מסלק אהבת המקום שהוא מפני כי

ד'שנ

מו"ה זישא: וואלטנר, טנגיר. אגרת נוספת אליו — לקמן ד'תתל.
פתגם: דאח גם לעיל ח"י"ב אגרת ג'תתקמג, ובהנמנן בהערות שם.

הוא חיינו וכיו"ב, כי אלו הם שני ענינים. נוסף לדברי מהר"ל הם סותרים זא"ז, אבל רואים במוחש שאכן כן הוא, כי אהבת השכל היא אהבה המופנה כלפי עצמו שהוא האוהב שכל ויש לו טעם בזה והנאה, וממילא הרצון וחשק שלו בלימוד או בפלפול וכיו"ב, משא"כ אהבת המקום שבעיקרה צ"ל מצד ההפלאה וריחוק הערך שבינו לבין בוראו, וק"ל.

ומזה מובן ג"כ החילוק שבהיוצא משתי האהבות, האחת בידיעת התורה – בידיעתה הרי אפשר שכמרז"ל לא זכה נעשית לו סם מות, היינו שמביאה לגיאות וכו', משא"כ אם היא אהבת המקום שבאה מהתבוננות בגדלות הבורא, וכלשון הרמב"ם ה' יסוה"ת ריש פרק ב', שמביאה דוקא לביטול והעדר מציאות עצמו, וככל ששוקד יותר על אהבה זו – גדול הביטול בנפשו, עד שנעשה שפל במאד. – ועיין ב"ח בטווא"ח סמ"ז, דברים חוצבים להבות אש.

ונקודות מהאמור לעיל יש לדייק גם ברמב"ם סוף ה' תשובה במ"ש שם, איך צריך להיות קיום המצות ולימוד התורה וכו'. וראה ג"כ אגרת הקדש לרבנו הזקן סי' ב'. ועי' כל הנ"ל מובן ג"כ דיוק רבנו הזקן בתניא סוף פרק מ"א (נ"ח ע"ב) וז"ל: קודם שיתחיל ללמוד צריכה הכנה זו לפחות כנודע שעיקר ההכנה לשמה לעכב הוא בתחלת הלימוד בבינונים. שמדייק **בתחלת** הלימוד, כי בבינונים אי אפשר שילמוד ע"מ להבין ולהשיג ובשעת מעשה יעמוד בביטול ובלי הרגש מציאותו אפילו כח החכמה וההבנה שלו. וכבר נודע מרז"ל – צדיקים הם מועטים.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש ולהחדיר במושפעי לימוד התורה חדורה אהבת ה'.

ד'שנה

ב"ה, כ"א אייר, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

צו די אנפירערשאפט און אנטיילנעמערנס אין דער
קאנווענשאן פון אגודות נשי ובנות חב"ד ניר-יארק, נ.י.
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

איך שיק דערמיט א באגריסונג און ברכה צו די דעלעגאטינס און חברות
און צו אלע אנטיילנעמערנס אין דער קאנווענשאן, דינסטאג כ"ז אייר, און
האף צו השם יתברך, אז די פארזאמלונג וועט זיין מיט גרויס דערפאלג און
ברענגען די געוואונשענע רעזולטאטן.

די צייט צווישן פסח — דער יום-טוב פון אונזער אויסלייזונג פון
מצרים, און שבועות — דער יום-טוב פון אונזער באקומען די תורה, איז
ספעציעל צוגעפאסט פאר יעדער טעטיקייט וואס באצוועקט צו פארשטארקן
דאס לערנען תורה און טאן און מקיים זיין מצוות, ווארום דאס איז דאך די
צייט פון צוגרייטן זיך אויפצונעמען די תורה. באזונדערס איז די צייט מסוגל
פאר פרויען ארבעט אין דער ריכטונג, נעמענדיק אין אכט וואס אונזערע
חכמים, זכרונם לברכה, דערציילן וועגן די באזונדערע פארדינסטן פון די
אידישע פרויען אין צוזאמענהאנג מיט די דערמאנטע צוויי געשעענישן: בא
יציאת-מצרים — אז אין זכות פון די פרויען צדקניות זיינען אונזערע עלטערן
אויסגעלייזט געווארן פון מצרים; בא מתן-תורה — אז דער אויבערשטער
האט געהייסן משה רבינו ריידן צו ערשט מיט די פרויען און דערנאך מיט די
מענער, וואס דורכדעם וועט דאס אננעמען פון דער תורה פארשטארקט און
פאראייביקט ווערן.

און יעדעס יאר אין דער צייט באנייט זיך די ג'טלעכע ברכה און השפעה

ד'שנה

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 250 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
דער קאנווענשאן: סקירה נרחבת מהכינס, וכן מהפעילות הכללית של אגודת, נדפסה
בחוברת מיוחדת "ערשטע נאציאנאלע קאנווענשאן אגודת נשי ובנות חב"ד אייר תשט"ז" (קה"ח
ל"ג בעומר תשי"ז).

אדמו"ר שליט"א

פז

ווי זי איז צוערשט אנפלעקט געווארן. מען דארף אבער צוגרייטן און שאפן די פאסנדע מיטלען און כלים כדי אויפצונעמען און אויסניצן די ברכה – אין דער צייט און אויף א לאנגע צייט נאכדעם.

אין בין שטארק אין דער האפנונג, אז יעדע איינע פון אייך וועט זיך אריינטראכטן אין דער גרויסער פליכט וואס עס ליגט אויף די וועלכע האבן זוכה געווען צו זיין פארבונדן מיט אגודת נשי ובנות חב"ד, און אויסניצן די גרויסע געלגענהייטן און מעגלעכקייטן, וועלכע די קאנווענשאן שטעלט מיט זיך פאר, צו פארשטארקן און אויסברייטערן די טעטיקייט פון יעדן סניף בכלל און פון יעדער חברה בפרט.

צוזאמען מיט א פארגרעסערונג אין דער אינערלעכער ארבעט פון די אגודות נשי ובנות חב"ד, דארף און מוז אויך זיין אן אויסברייטערונג פון דער ארבעט מיטן צוועק אויסצושפרייטן איר ווירקונג אויף אויף פרויען וועלכע זיינען דערווייל נאך ניט פון חב"ד, אין ענגען זין פון ווארט, און צוציען זיי צו אייער קרייז און סניף, וואס דורכדעם וועט מען זיי אויך צוברענגען צו די לעבעדיקע און לעבנסגעבנדע קוואלן פון אידישקייט ווי זיי זיינען דורכגעדרונגען מיט דער אינערלעכער ווארעמקייט און ליכטיקייט פון חב"ד חסידות-לערע און לעבנס שטייגער.

זיכער וועט אויסגעארבעט ווערן אן ארבעטס־פראגראם אויך אין דער ריכטונג.

השם יתברך זאל מצליח זיין אייער ארבעט, איר זאלט זי אנפירן און דורכפירן מיט הצלחה און פרייד, אין גוטן געזונט און מיט פיל נחת, אידישן און חסידישן נחת, פון יעדן פון דער פאמיליע שיחיו און פון זיך אליין.

בברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

ד'שנו

ב"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד באה"ק ת"ו
סניף ירושלים עיה"ק ת"ו
ד' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתבן מלי ניסן, נוסף על הפ"ש ע"י הרבנית מרת חוה גוראריי שתליט"א, ויהי רצון שכשם שבמכתבן זה מבשרות אודות החזקת הפעולות והרחבתן, הרי במכתביהן הבאים יודיעו ובפרטיות הדרושה אודות הרחבת הפעולות עוד יותר מתאים לדרישת השעה, שבטוחני שתהיינה גם כן בהצלחה, וביחוד נעם לי לקרות אודות הרעיון דיסוד מועדון בתוכן דתי בשביל הנוער, שלפי המצב זהו אחד העניינים היותר נחוצים, ובודאי גם נקודה זו ירחיבה, וכוונתי כפשוטה, ביסוד עוד מועדונים ובהרחבת המועדון שיסדו כבר.

כן ברצוני להדגיש כאן עוד הפעם, על דבר התועלת הכי גדולה הנשקפת מהשפעת החבירות דנשי ובנות חב"ד על האמהות ותלמידים-ות הלומדים במוסדות חינוך חב"ד, כי מלבד שעל ידי זה מחזקים את הקשרים בין התלמידים-ות והחינוך על טהרת הקדש שמקבלים, הנה גם בהנוגע להחזרים עצמם, יש לקוות לשינויים גדולים וטובים, כיון שכבר מוכשרים במקצת על כל פנים על ידי העובדא שבנם או בתם מבקרים במוסד חינוך של חב"ד, ועל ידי התאמצות הדרושה והתייעצות עם הנהלת המוסדות, בטח תוכלנה לתכנן פעולותיהן שיביאו לתוצאות הכי גדולות וטובות.

מהנכון שיודיעו עכ"פ השערה אודות הוצאות הכרוכות ביסוד מועדון על דרך האמור.

מוסגר פה העתק מכתבי כללי, שגם אליהן הדברים שייכים.

בברכה לחג מתן תורתנו הבע"ל, ולהרחבת הפעולות בתוספת מרץ וחיות המתחדשים ונוספים אצל כל איש ואשה הישראלים ע"י מתן תורה וקבלת התורה מחדש, ובפרט ע"פ הוראת רז"ל במאמרם הידוע בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים.

ד'שנז

בי"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מיי"ב אייר, בו כותבת אודות הבעיא שעומד לפני
בקשר עם השידוך שלה בשעה טובה ומוצלחת עם האברך . . .

הנה בטח במשך הזמן ימצאו פתרון גם לבעיות אלו שסוף סוף טפלות
הן בערך לעיקר הענין, הוא בנין בית בישראל על יסודי התורה והמצוה,
ובתקופתנו שישנם כמה וכמה השמים אור לחשך וחשך לאור, מוכרחים
להיות אפילו יסודות אלו מוארים וחדורים מאור שבתורה זוהי פנימיות
התורה שבתקופה זו נתגלתה בתורת החסידות וענייני, שעל ידי זה מתמעטת
האפשרות לחליפין הנ"ל, ולבלבול ענינים, וכיון שכותבת שהכירה בתקופה
האחרונה עניני חב"ד, תקותי שהכרה זו תבוא לפועל בחייה מתאים
להאמור, וגם זה יקל בפתרון הבעיות אודותם כותבת.

וזכות התעסקותה בחינוך על טהרת הקדש במוסד אהלי יוסף יצחק
ליובאוויטש, יעמד לה לתוספת ברכה מהשי"ת הצלחה בעבודתה עבודת
החינוך ובעניני הפרטים.

בברכה.

ד'שנח

בי"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק והפ"ק, בו כותב ע"ד הספיקות שחלו אצלו
בהנוגע לסדר לימודו בהחברותא וכו'.

כבר מבואר בכ"מ ענין הקבלת עול שמוכרח להיות מתלמיד בהנוגע
להרב, ומיוסד על מרז"ל על הכתוב שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר, וה"ה
בנדון דילי שצריך לפרט ענינו בצירוף הטעמים ונימוקים שלו לפני הר"מ

והר"י ומשפיע דא"ח שלו, אבל אחר כך צריך להתנהג דוקא כהוראתם ואז מצליחים להיות מקבל כדבעי, שזהו ג"כ הכשר והכנה והקדמה להיות במשך הזמן גם משפיע כדבעי, ועיין ג"כ השיחה הידועה בנדון זה, נדפסה בתורת שלום עמוד פ"ד.

בודאי שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בחומש תהלים ותניא הידועים.

ולהודעתו מיום הולדת שלו (בודאי ינהג במנהגי יום הולדת כפי שנוהגים בזה אנ"ש בזמן האחרון), הנה יה"ר שתה"י שנת הצלחה אצלו בגשמיות וברוחניות בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור.

ד'שנט

ב"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילחי ניסן, בו כותב הסיבות והטעמים למה שנמצא ועובד בעיני כו', ונפקד מקומו בשטח פעולות חב"ד עכ"פ פעולות במילואן.

והנה אפילו את"ל שצודקים טעמיו בכל המאה אחוז . . . עדיין אינו מובן, מה יתוסף עי"ז בפעולות חב"ד ואיך יעשה עי"ז נוטר כרמו שלי, וכבר כתבתי לכמה מאנ"ש שעיקר פעולות בתקופה זו הוא ע"פ מאחז"ל שפירשו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, אן פעלא דיממא אן, צו מאכען ליכטיג, וליכטיג כדבעי, נעשה ע"י מאור שבתורה שמתגלה בתורת החסידות ועניני, אן ניט

ד'שנח

בתורת שלום: בדפוסים החדשים ע' 75.
במנהגי יום הולדת: ראה לעיל אגרת ד'שלט, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שנט

כרמו שלי: ראה לעיל ח"ב אגרות ג'תקצט. ד"פ. ד"קצ. לקמן ד'תקכה.
כתבתי לכמה מאנ"ש: ראה לעיל ח"י אגרת ג'קב, ובהנסמן בהערות שם.
מאחז"ל: עירובין סה.א.
שפירשו: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'מא, ובהנסמן בהערות שם.

פון זיצען אויף א אנדער וואגען, ולהאריך הסברה בהרחב הביאור מפני מה נמצא שם ולא פה, לא יתוסף עי"ז בהאמור, ובפרט שברור בעיני שמופרד הדבר, שמי שהוא מאני"ש אין לו אפשריות בשטח חב"ד כיון שנשיאנו הק' דורשים את זה מכל או"א אין נקי.

והנה אף כי פשיטא שלא היתה כוונתי במה ששואל אותי במכתבו זה, אם יעזוב ענין שפרנסתו בזה לעי"ע מבלי לדעת מקודם איפוא ימצא להוצאות שלו ושל ב"ב שיחיו, כי זהו הנהגה דתהו, אבל כאמור, וגם זה לכמה מאני"ש, שזכינו בדורנו זה שהעניינים הרוחניים מתן שכרם בצדם שכר בעניינים גשמיים, אף שמוכן שלא כל השכר ורק פירות ופרי פירותיהן, ואין כאן המקום להאריך, ובפרט שרואים את זה במוחש.

במ"ש אודות היסוד בכפר חב"ד קורס מזורז למורים, נכון הדבר, וכן נכון יסוד כל ענין שאפשר בכפר חב"ד, אם יש רק היכולת שיהי על טהרת הקדש, אבל מובן ג"כ שצריך מי שהוא שיתעסק בזה.

ובסיום מה דפתח, איני בא בכאן בהוראות פרטיות באיזה ענין בשטח חב"ד יתעסק, ומשני טעמים, כבר נוכחתי לדעת שאני"ש מדקדקים במאמר רז"ל ילמוד במקום שלבו חפץ, ונלמד בבנין אב לכל ענייניהם שיהי דוקא במקום שלבם חפץ, ובמילא אין תועלת בהוראת הפרטים, וכן הפרטים תלויים בהעניינים המשתנים מזמן לזמן באה"ק ת"ו לעתים קרובות, אבל ודאי הדבר שיכול לפעול בשטח חב"ד, ובאם ירצה באמת יכול לפעול גדולות, ויה"ר מהשי"ת שיכיר כל הנ"ל בקרוב ממש ויבוא בפועל בקרוב . . .

בברכה לבשו"ט.

מסיבה נתאחר השילוח, ובנתיים נתקבלו מכתביו מכ"ח אייר וג' סיון. והתעסקותו בעולי מרוקו המתאימים לרוח חב"ד שיתיישבו בכחב"ד נכונה וטובה מאד מאד. וכן להכניס ילדיהם לתו"ת ולאח"ת. ונחוץ מאד שיתועדו עמהם בלה"ק לעתים תכופות, כי מתאוננים שאין מקבלים מההתועדויות כ"א בדרך מקיף, כיון שאין מבינים אידית.

הגדולים (ובפרט הנשואים) אין כדאי להכריחם להתפלל דוקא בנוסח חב"ד ומנהגיו. ואלו שיכנסו לתו"ת אח"ת וביסל"מ — במילא יתרגלו בנוסח זה.

ד"שס

ב"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מלפני הפסח – שהתארך בדרך הילוכו –

א) בשאלתו אם גם להבא ימשיך בסדר הלימוד שלו דעת עתה שלומד בישיבה עד צהרים, ואח"כ נוסע לביתו ל... .

הנה מובן שלא זו הדרך ובפרט בגיל שלו, ואף שהי' מוכרח כפי כתבו בסדר האמור, לדעתי תיכף כשיסור ההכרח יש להסתדר באהלה של תורה כל היום, והוא נוגע לא רק בכמות אלא גם באיכות, כוונתי כשיודע שבכל יום ויום נמצא ג"כ בעניני מסחר וכיו"ב, הרי גם בשעת הלימוד גורם זה חסרון בהתרכזות ובהתמדה ושקידה, וכנראה במוחש, ופשוט שאם מי שהוא מבני הבית לע"ע אינו מסכים על סדר הלימוד דכל היום, יש לדבר אתו פעם ושתים וכמה פעמים, וכאשר מדברים בדרכי נועם ודרכי שלום סו"ס מצליחים, לשכנע גם אותו.

ב) במה שכותב אודות תיקון בענין הידוע.

הנה לכל לראש צריך להסיח דעת מזה, וכיון שמחשבת האדם משוטטת תמיד, אופן הגירוש דמחשבה בלתי רצויה היא, ע"י הלבשת כח המחשבה במחשבה רצויה, ומה טוב במחשבת אור דתורה אור, שאפילו מעט אור דוחה הרבה חשך, וצריך להיות זהיר בטבילת עזרא, ואמירת תהלים לאחר התפלה בכל בקר, קביעות עתים לימוד במאור שבתורה זוהי פנימיות התורה, שבתקופתנו נתגלתה בתורת החסידות "דלית תמן לא קושיא מסטרא דרע ולא מחלוקת מרוח הטומאה וכיו" (עיין אגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ו), ונתינה לצדקה איזה פרוטות בכל יום חול קודם תפלת הבקר, והשתדלות בהשפעה על הזולת, ובפרט על הנוער לקרבו לתורה ומצותי ולמאור שבתורה, שעל ידי כל זה זוכים לסייעתא דשמיא ולהצלחה בעניני תורה ומצות של עצמו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור לעיל.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שסא

בי"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה שלום דובער שי' שו"ב

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מיום הבהיר הילולא דרשב"י, ונהניתי לקרות בו שלומד עם כתה כפי מסורת אבותינו הק' קמ"ץ אל"ף א, וכידוע קדושת האותיות והנקודות שהם למשה מסיני, וכמובן ופשוט בזהר ובתקו"ז בכמה מקומות, ולא רק האותיות ונקודות עצמן אלא אפילו שמותיהם, וכמובא שם ששמות הנקודות הם ראשי תיבות שמות מלאכים וכו' . . .

בברכה.

ד'שסב

בי"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יוסף שי'

שלום וברכה!

. . . בהנוגע להתקדמות בנין הישיבה אחי תמימים אשר במחננס הט' שהתחילו כבר להתפלל בבנין נוסף על הלימוד בו, שיהי רצון שהתפלה תוסיף חכמה בינה ודעת בהלימוד, ולימוד תורת חיים ודא"ח יוסיף חיות בתפלה,

ד'שסא

מו"ה שלום דובער שי': רסקין, לונדון. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ח ב'תכא. קדושת האותיות: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'שפו, ובהנמנן בהערות שם.

ד'שסב

מו"ה יוסף: שמוטקין, ראשון לציון. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'חרנד. התקדמות בנין הישיבה: ראה גם לעיל אגרת ד'רעט, ובהנמנן בהערות שם.

ובמילא תתוסף ברכת השי"ת והצלחתו בעניינים הפרטים של הלומדים ומתפללים, ועאכו"כ המתעסקים [בכל] האמור, וכמ"ש עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכי מאושר.

ויוסיף כח ואומץ בהשתדלות בכל האמור שבודאי יתוסף עי"ז בבריאותו הוא בבריאות זוגתו וכל בני המשפחה שי', ותתוסף ההצלחה גם בענייני הפרנסה.

בפ"ש כל אנ"ש שיחיו, ובפרט המתעסקים בהענין דישיבת אחי תמימים ברש"צ ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד"שסג

ב"ה, כ"א אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמ"ש אודות פב"פ שחש לעין הרע וכו', הרי בעניינים כגון אלו, כשאין משימים לב לזה כלל והיסח הדעת בתכלית, מבטלים אותם, וכיון שהזכיר עדי"ז במכתבו, הנה יבדוק את התפילין שלו ואת המזוזות בדירתם, וזוגתו ת"י תחזיק במנהג בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל עש"ק וערב יום טוב ...

בברכה.

נ.ב.

במ"ש שעשו מצבה באותיות בולטות, תמוה הדבר, ובפרט שמה שאמרו לו שקשה לשכחה, יסודו בדברי רז"ל (הוריות יג, ב ועפמשנ"ת בטעמי המצות להרח"ו פ' ויחי). ועוד נוסף בזה שאין צריכים לשנות מרוב המצבות, ולכן לדעתי יש לבקש את האומן שיעשה אותיות שקועות וכמנהג כשר בישראל.

ומסיימים בטוב, שיבשר טוב בהנוגע להוספה בלימוד תורתנו, תורת חיים, וקיום מצותי' וחי' הם.

ד'שסד

ב"ה, כ"ב אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, נעם לי להודיע ממנו, שבהשעורים בבית הכנסת היי
ג"כ לימוד הלכות שבת, אבל כנראה ממכתבו זהו בעבר ואין שיעור זה קיים
עתה; ועוד זאת אף שידוע הכרח הלימוד דהלכות שבת, וכמו שהפליג בזה
באגה"ק לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע (עיין שם קונטרס אחרון, קסג,
ע"א), אבל מובן ג"כ שמוכרחת הידיעה בהלכות דימות החול וכמו הלכות
ברכות, הנחת תפילין, תפלה, ברכת הנהנין וכו', אשר העדר הידיעה בהם
מבהיל, ולא עוד אלא שמועטים המשימים לב ללימוד זה מפני שלבם חפץ
דוקא בפלפולא דאורייתא וכו', וד"ל. ולכן תקותי שישתדל לתקן הדבר,
וזכות הרבים תלוי בו, ולהעיר ג"כ מהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן פ"ב
סעיף ט"ז, ובהקדמת בניו בהדפסתם השו"ע שלו.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה יה"ר, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר,
שנוכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימית.

בברכה.

ד'שסד

מו"ה דוד: ווינשטער, שיקגו. אגרת נוספת אליו — לעיל ד'רצו. וראה שם לתוכן האגרת
שלפנינו.

ד'שסה

ב"ה, כ"ב אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במענה על מכתבו מ"ד אייר, בהנוגע למקום חינוך בני אנ"ש שיחיו.

ברור הדבר אשר נשיאינו הקי נשיאי חב"ד – הם המנהלים בפועל מוסדות חינוך חב"ד לכל סוגיהם: ישיבות, ת"ת, ביסלי"מ, ביי"ס לנערות וכו'. – ואשריו של כאו"א מאנ"ש (וכל אחב"י בגדר אנ"ש הם) שיחנך בניו ובנותיו שיחיו במוסדות אלו לטוב להם בגשמיות וברוחניות, בטוב הנראה והנגלה.

– ופשוט שברשותו וגם זכותו הוא להודיע השקפתי ודעתי ברורה זו לכל הרוצה לשמוע. ועליו ולשומע – יונעם.

ד'שסו

ב"ה, כ"ב אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ישראל צבי שי' הלוי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הבהיר הילולא דרשב"י, בו כותב שמקוה להמשיך ע"י קישור מכתבים עם אותם שהתחיל להשפיע עליהם לקרבם לתורה ויהדות, ובודאי לא יסתפק בהמשך בלבד, כי תורתנו תורת חיים

ד'שסה

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 417.

ד'שסו

מו"ה ישראל צבי שי' הלוי, תל אביב. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"כ ג'תתסח.

דורשת להוסיף, וכפסק הידוע דמעלין בקדש, ובפרט בזמננו שכל רגע יקר ביותר וביותר, מתאים לפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר הנה זה (מלכא משיחא) עומד אחר כתלנו, אלא שצריך לסיים בירורי הפכים קטנים, ומזה מובן ג"כ עד כמה נחוצה התרחבות פעולות נשי ובנות חב"ד, אשר ע"י הוספה אפילו קטנה לפי ערך בהן, מתוסף כמה פעמים ככה בסביבתן, כי נשים דברניות הן ועסקניות הן . . .

ד'שסז

ב"ה, כ"ב אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ח יוסף שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"יג אייר עם המוסגר בו, ותי"ח ת"ח על השתדלותו בענין הכי נעלה דכולל חב"ד, וכידוע עד כמה השתדלו בזה כל נשיאנו הק' כאו"א בדורו, החל מרבנו הזקן בעל התניא ושו"ע ועד לדורנו זה, שמזה מובן ג"כ גודל הנחת רוח הנגרם ע"י כל המשתדלים בזה ומגדילים את הדבר.

ומה שכותב שלע"ע הסתפק במועט מפני הקישוים שבגביית הסכומים, רצוני לפרש התיבה **שמשותפם** שאין זה סיפוק אמיתי אלא רק הפסק בעבודה בשביל תוספת כח לאחר ה"הפסק, שבכדי שתה"י תועלת ההפסק במילואה צריך להיות מתוך מנוחת הנפש, וזהו פירוש ענין ההסתפקות, ומובן שהפסק כגון דא גם זה לעבודה יחשב כיון שמנצלים אותו לתוספת בעבודה.

ובהביא בחשבון מאמר רז"ל אשר יותר ממה שהנותן עושה עם המקבל, המקבל עושה עם הנותן, הרי עאכ"כ אשר בגביית צדקה, שאך לרגע הוא המקבל, הנה עוד יותרת פעולתו בהנוגע להנותן, והתבוננות זו וכעין זו

ד'שסז

מורה יוסף: פלייער, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"כ ג'תתלט, ובהנמסמן בהערות שם.

מגדילה סיפוק הנפש של גבאי הצדקה עד שמוסיף גם בבריות כפשוטה, וע"ד מ"ש שמועה טובה תדשן עצם, שהוא גם בפשטות וכנודע מסיפור רז"ל.

במ"ש שלע"ע סניף הת"ת במקום החדש אינו מצליח, בודאי ישתדלו ככל הדרוש בעריכת דעי קעמפ שם, שזה ישמש בסיס והכנה טובה וקרובה לרכישת תלמידים לזמן לימודים הבע"ל, ולדעתי ח"ו לחשוב ע"ד חיסול הסניף שם.

אכפול ברכתי בקשר עם הידיעה מאז ובכתיבתו גם עתה במכתבו זה, אודות ארבעת החדרים אשר רכש בקדש, שלאריכות ימים ושנים טובות הרי הוא וזוגתו שיחיו ירבו בעניני תורה ומצות בשמחה ובטוב לבב הן בממונם והן בגופם.

איני יודע הנהגת הת"ת שבהנהלתו בהנוגע לל"ג בעומר, אבל בשנה זו שחל ביום שהתלמידים פנויים מלימודי חול, בודאי הוסיפו בזה כהנה וכהנה. ויה"ר שההוספה יהי רישומה ניכר גם בימים ושבועות שלאחרי זה.

בברכה.

ד'שסח

בי"ה, כ"ב אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה נפתלי שי' הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מט"ז אייר, בו כותב אודות פרטי הלימודים עם הכתות שהשפענו עליהם, ובודאי משתדל וכן משתדלים חבריו להרבות מספרם, כוונתי מספר המשתתפים בכל כתה וכתה, שבענין זה הוא כלי

סיפור רז"ל: גיטין נ,ב.

סניף הת"ת במקום החדש: ראה לעיל ח"ב אגרת ג'תתקכז, ובהנמקן בהערות שם.

ד'שסח

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 368 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

מו"ה נפתלי שי' ראטה, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ד'רסא. לקמן ד'תקמד.

ד'תשז.

צט

אדמו"ר שליט"א

מרו"ל, נר לאחד נר למאה, ועיין הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן, פרק א' סעיף ג' בהנוגע למספר המשתתפים בכתה אחת, וכשישתדלו בזה בודאי יצליחו, וגודל הענין אינו נצרך לביאור, ואשרי המשתדלים בארגון כתות אלו הלומדים לפניהם וכדו"ל, ובפרט בארצנו הק' אשר עיני ה"א בה מראשית השנה עד אחרית שנה.

ואף שאין זה פוטר מלימוד בפ"ע, הן בגולה והן בחסידות, כמובן ופשוט, ובפרט לימוד תורת החסידות המביא חיות בעיני האדם בכלל ובהשפעה על הזולת ביחוד, כבר ידוע פתגם רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, אשר על ידי הצדקה עם הזולת נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, וכשלומד שיעורו מצליח ביותר וביותר.

ומטובו למסור הנ"ל לחבריו העוסקים בעבודה כגון דא, ויה"ר שכאו"א מהם יבשר טוב מהתפתחות המפעל ומהגדלת השתתפותו בו.

בברכת הצלחה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שסט

בי"ה, כ"ג אייר, תשט"ז
ברוקלין.

מחותי הרה"ג הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה גרשון
שיי וזוגתו הרבנית מרת גסיה תחי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מעש"ק, ובמ"ש אודות המאורע בכפר חב"ד,
הנה כבר כתבתי לכמה מאנ"ש אשר דברי נשיאנו רבוה"ק חיים וקיימים לעד,
ואינם יוצאים מידי פשוטם, ועאכו"כ שאין מקום לפירוש שהדברים אמורים

ד'שסט

מו"ה גרשון: חן, חיפה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ב'תתקצח, ובהנסמן בהערות שם.
המאורע בכפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

בנוגע לאחרים אבל לא לזה שאין הדבר מתקבל בשכלו, ובכגון דא הוראת רבותנו ברורה היא, אשר במקום זה תתגלה מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפני נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה, ועל כל אחד ואחת אשר חוננו השי"ת בכח השפעה לא רק לחזק רוח תושבי הכפר אלא להראות גם דוגמא בזה מתאים למעמדו ומצבו, וכשיתבונן בודאי ימצא הדברים והאותיות שיוכל לפעול בכיוון זה . . .

בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותבים אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ל, ויה"ר שיבשרו טוב בכל האמור ובקרוב ממש.

בברכה.

ד'שע

ב"ה, כ"ה אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יוסף שי שו"ב

שלום וברכה!

לאחרי שוב הפסק ארוך במכתביו, נתקבל מכתבו מכ"ב לחודש זה, ומובן אשר סיבת העדר הכתיבה שכותב הוא, שאין מה לכתוב ולהודיע, אין זה מתרץ הקושיא, אלא אדרבה עוד מגדיל אותה, כי איך זה אפשר אשר אחד מאנ"ש ובפרט מהתמימים ובפרט מהמשרתים בקדש, שבודאי זוכר המבואר בדא"ח בתוכן הכתוב ימים יוצרו ולו אחד בהם, אשר כל יומא ויומא עבד עבדתי, ובאם לאו יומא ערטילאי הוא, יכתוב שלא כתב משך כמה שבועות וחדשים, מפני שלא הי' מה לכתוב, ובפרט שנמצא בעיר בה עשירות אלפים מישראל, ונוכח לדעת שחלק מסוים מהם עדיין זקוק לבריאיות ברוחניות, הבאה על ידי עניי תורה ומצות, כי רמ"ח מ"ע הם נגד רמ"ח אברים ושס"ה מצות ל"ח כנגד שס"ה גידים, ומובן ופשוט ג"כ שלפום גמלא שיחנא, ומקודם ניתנו לו הכחות הנצרכים לעבודה זו.

ד'שע

מו"ה יוסף: גולדשטיין, סינסינטי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'חתקנא.

אקוה שניצלו את יום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י באופן המתאים, אף שאינו מזכיר עדיין, וכן ינצלו את ימי הסגולה הבע"ל, ונעם לי לקרות במכתבו שגם מר . . . השתתף בהתועדות, וכדאי ונכון לחזקו ולעודדו לזמנים תכופים אותו ואת זוגתו שיחיו, וד"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור לעיל.

ד'שעא

ב"ה, כ"ה אייר, תשט"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מכ"א אייר, בו כותב איזה סיבות שמרפות ידיו בלימוד ספרים השייכים לקבלה.

והנה לפלא, כי בטח בעת היותו פה נדבר ע"ד לימוד תורת החסידות, ומוכן ששונה הוא, ובמילא אין מקום להסיבות אותם מזכיר במכתבו, אף שבאמת גם בהנוגע ללימוד הקבלה אינם סיבות לעכב את הלימוד, ובפרט בהנוגע ללימוד תורת החסידות, הנלמד משך כמה דורות, ולא – כמו שכותב – ע"י הקדמת לימוד הזהר דוקא, ופשיטא שלימוד זה לא החסיר בשלימות האדם, אלא אדרבה עוד הוסיף בזה, כוונתי לומר – שנוסף על הידיעה שבתורת החסידות, הרי לימוד זה מוסיף אור וחיות, ובמשך הזמן גם הבנה, בלימוד שאר חלקי התורה.

אלא שככל התורה כולה, שבמה דברים אמורים שנברא בעל גבול יכול לקבלה, אף שארוכה מארץ מדה וגו' – דוקא על ידי הקדמת נעשה לנשמע, וכמובן גם כן מסוגית השי"ס בזה (שבת פ"ח ע"א) אשר דוקא תומת ישרים תנחם, משא"כ וכו', הרי כן הוא גם בכל חלק מתורתנו הק', ותורת החסידות בכלל זה כמובן, וכמדומה שגם על אודות נקודה זו נדבר כשהי' כאן. ויהי רצון שיבשר טוב בקרוב בהנוגע לבנין בית בישראל בנין עדי עד, ועוד קודם לזה ע"ד קביעות בלימוד פנימיות התורה (וכפתגם רבנו הזקן בעל התניא

ד'שעא

שככל התורה: ראה גם לעיל אגרת ד'רעז, ובהנסמן בהערות שם.
וכפתגם: ראה גם לעיל ח"ב אגרות ד'קכו. ד'רטז. לעיל ד'שכב. לקמן ד'תיו.

והשו"ע, קביעות בזמן וקביעות בנפש), אשר הא מסייע להא – ויעוין עירובין נ"ג ע"ב עלץ בנערה שני הפירושים אשר שייכים זה לזה. ובקידושין ל, ב.

בברכה, וכמאמר המשנה חייב אדם לומר בלשון רבו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ופ"ש חבריו שי' בברכת החג האמורה.

ד'שעב

ב"ה, כ"ה אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ג אייר, בו שואל איך אפשר להסביר ההכרח דכיסוי הראש.

ולפלא על השאלה בזה, ובפרט כשנמצאים עתה בימי הכנה לקבלת התורה, שרק על ידי הקדמת נעשה לנשמע קבלנוה, וכסוגיא הידועה (שבת פ"ח ע"א) על שאלת הצדוקי, איך לא רצו להבין מתחלה, והמענה על זה כמ"ש תומת ישרים תנחם (משא"כ) וגו', וכבר ידוע דיוק לשון המשנה (ברכות ריש פרק ב') יקבל עליו עול מלכות שמים כו' עול מצות כו', אלא שברצות ה' דרכי איש זוכים להבין אפס קצחו מטעמי המצות, אבל גם אז צריך לקיימן בדוקא בקבלת עול ולא מפני שמוצא טעם בשכלו המוגבל של הנברא לציוויו של הבורא שהם באין ערוך, ומובן ופשוט שאמונת האדם באלקים מכרחת בדיון שכלי קבלת ציוויו של האלקים מבלי לדרוש הסברה בשכל האנושי עליהם, שהרי גם שכל הפשוט, אם רק בריא הוא, מבין שאי אפשר לבעל גבול להבין את הבלתי בעל גבול, והרי זה מיסודי האמונה של כל בני ישראל מאמינים בני מאמינים, אשר השם יתברך שהוא ודעתו ורצונו אחד הוא בלתי בעל גבול אמיתי, והאדם הוא מוגבל בכל ענינו.

שני הפירושים: אמרי לה אשה ואמרי לה מסכתא.
קדושין ל.ב: אם אשה ממש היא . . . אם תורה היא.

ד'שעב

כיסוי הראש: באשה.

נוסף על כל הנ"ל, הנה בהביא בחשבון שכר המפורש בענינים דכיסוי הראש (עיין באריכות בזהר הק' חלק ג' קכ"ו ע"א), הרי אפילו אם הי' זה רק בדרך ספק וספק ספיקא ח"ו, גם כן כדאית הטרחה לכיסוי השערות משום הס"ס, ועאכו"כ שדברי הזהר שהם חלק מתורתנו תורת אמת, אמיתים הם, וקיימים ונצחים בכל מקום ובכל זמן.

כפי שמראה הנסיון, הנה כשלפעמים אין פב"פ מצליח להשפיע על פב"פ, טוב לעשות ולהשתדל להשפיע בעקיפין, על ידי ידידים ומכירים, וכשמשתדלים בזה בלי ליאות, הרי בדברי נועם ובדרכי שלום סו"ס מצליחים. ועוד זאת להעיר אשר ברובא דרובא, כשרואים שאין מצליחים להשפיע על הזולת בעניני תורה ומצות, הנה מניעה פנימית בזה, שהמשפיע מקיל בעניני תורה ומצוה, אף כי במצות אחרות, ובמילא ישולם לו בהעדר הצלחה דברי התעוררות שלו, כי מדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, והרי כל המצות שייכות אחת לחברתה, כי כולם ביחד הם קומה שלימה, וכמרומז במאמר רז"ל, רמ"ח מצות עשה כנגד רמ"ח אברים של אדם שס"ה מצות לא תעשה כנגד שס"ה גידים, שכללות האברים והגידים הם גוף אחד ואחיד, וכשיוסיף בהצריך תיקון בעניניו הוא בודאי תתוסף ההצלחה בהשפעתו גם על בת גילו תחי' ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור.

ומהנכון לבדוק את התפילין שלו וכן אשר בקשר עם השידוך והחתונה בשעה טובה ומוצלחת, יקבע לימוד בפנימיות התורה היא תורת החסידות, ובכל יום לאחר תפלת הבקר יאמר השיעור תהלים – כפי שנחלק התלים לימי החדש – מתאים לתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה לבשו"ט בכל האמור לעיל ובברכת מזל טוב מזל טוב לבנין בית ישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שעג

ב"ה, כ"ה אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י, בו כותב אודות מצב בריאותו וכן בהתוצאות מזה בנוגע ללימודו. וכיון שנמצא בטפול רופאים מומחים המתייעצים כפי כתבו איש עם רעהו יש לשמוע להוראתם, ויה"ר שיקוים בו מאמר רז"ל התורה נתנה רשות לרופא לרפאות שאז היא רפואה מתאימה ופעילה. ובהנוגע ללימוד, הרי יכול הוא לקבוע לימוד לגירסא למשך זמן ולראות איך זה ישפיע עליו.

ומובן ופשוט שמה שכותב שנמצא בדכאון נפשי וכו', הרי זה מעצת היצר ותחבולותיו למנוע את האדם ממילוי תפקידו בעולם, הוא כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני שצ"ל בשמחה דוקא, וכביאורו של המורה הגדול הוא הרמב"ם (סוף הלכות לולב) בדברים נפלאים ומפליאים יעויין שם, אליבא דנפשי, ואז יגיל וישמח בשמחה אמיתית וע"ד האמור בכל דרכיך דעהו, וכמבואר ענין שמחה זו ואיך לבוא אלי' בספר התניא עיי"ש פרק ל"א ואילך, ועבודה זו מביאה ג"כ תוספת בבריאות הגוף וכנראה במוחש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שעד

ב"ה, כ"ה אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נעם לי לקבל מכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י.

ובמ"ש אודות הענין דמחשבות זרות, הנה צריך לבדוק את התפילין שלו וכן שיהיו חקוקים בזכרוננו איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא, ומזמן לזמן יעבור עליהם בכדי לא לשכחם וכן אשר בכל עת מצוא הנה יתפלל וילמוד מתוך הספר, אשר כל זה ביחד יועיל להאמור, אבל העצה העיקרית

קה

אדמו"ר שליט"א

היא שבכל עת שמרגישים במחשבה זרה [וידוע הדיוק בזה, שלא דוקא מחשבה אסורה או אפילו בטלה, כי אם אפילו מחשבה זרה בערך למעמדו ומצבו], יסלקה וידחנה על ידי מחשבה טובה, שהרי המחשבה משוטטת תמיד, ודיחוי מחשבה בלתי רצוי הוא על ידי מחשבה רצוי ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ובפרט אשר משתדל בקירוב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים בכל מקום שהשפעתו מגעת, ובפרט בין אלו הנמצאים במעמד ומצב של משמעת ורואים גם בעיני בשר עד כמה ההנהגה דקבלת עול יסוד היא לכל כ"ד שעות היום, שמוזה מובן במכל שכן וקל וחומר איך שהוא בנוגע לכל אחד מצבאות ה' הם בני ישראל במילוי פקודת מלכם ממה"מ הקב"ה.

ויהי רצון שיוסיף בדברי התעוררות אלו ובכל האפשרות, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה אלא שכמה פעמים ככה, יתוסף גם בעניניו הפרטים הברכה וההצלחה, ובפרט שמתקרבים אנו לימי חג השבועות זמן מתן תורתנו שקבלנוה על ידי הקדמת נעשה לנשמע.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ובפ"ש חבריו הנ"ל ומטובו למסור גם להם ברכת האמורה.

ד"שעה

ב"ה, כ"ה אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ הרב מו"ה נחום שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו. — כבקשתו יזכירוהו ואת ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע להמצטרך להם, ויהי רצון שיתעסק ככל יכולתו בהחזקת כל עניני היהדות בסביבתו ומושפעיו הקרובה ואפילו הרחוקה, וכבר נודע מאמר רז"ל — בהנוגע לבני ישראל, אני ישנה (בגלותא) ולבי ער להקב"ה לתורתו ומצותי, אלא שצריך המעורר לעורר

ד"שעה

מו"ה נחום: בורשטין.

בדברים היוצאים מן הלב ואז נכנסים ללב השומעים, וכשמעוררים וחוזרים ומעוררים הרי סו"ס פועלים פעולתם בהנוגע לפועל ובחיי היום יומים, וכיון שהטוב הוא בלי גבולי, הרי תמיד ישנו מה להוסיף לשפר ולשכלל והשי"ת יזכהו לעשות בזה מתוך בריאות והרחבת הדעת.

בברכה כלשון המורגל בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שעו

ב"ה, כ"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ד' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפרטי-כל מימי כ"ז ניסן ה' י"ד וט"ו אייר, ובודאי במשך הזמן נתקבל מכתבי מענה על הפ"כ הקודם, ואחכה לבשו"ט בהענינים אודותם נכתב שם.

זה איזה זמן שהתכתבתי עם מר דוד שי' הלמן רוקח, בהנוגע לפתיחת מרקחת בכפר חב"ד, וכנראה ממכתביו אשר לא נפלאה היא. וכיון שתלוי הענין בפרטים ופרטי פרטים, מהנכון הי' שיתדברו עמו ויבררו כל הפרטים אשר בזה, והרי גם זה נכנס במסגרת התפשטות והתרחבות כפר חב"ד.

בברכה.

תמיהתי (מהולה בצער קצת) על אשר ברוב קטעי המכ"ע שנתקבלו ומתקבלים גם עתה נזכר בדוקא השם שפריר! והרי זה כו"כ עוררתי ע"ד נחיצות קביעות שם כחב"ד ובדוקא. ולפלא שכנראה ענין זה קל בעיניהם, בה בשעה שארז"ל שמא מילתא הוא. ומוכח גם מיני' ובי', מזה שהמכ"ע כותבים בדוקא ההיפך. וד"ל. ובטח עתה שעת הכושר להביא בפועל גם את זה, ולכלול (בשם זה או: כחב"ד א' ובי') גם הכפר הישן . . .

ד'שעז

בי"ה, כ"ו אייר, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים וכו'
מו"ה אבא שי

שלום וברכה!

. . . בטח מוסיף אומץ בלימוד הכתה ובלמוד ת"ת דרבים, ובפרט בעת
זו הדורשת ריבוי הכלים בכפר חב"ד לקבלת ברכות השי"ת בהפלגה, הבאות
ממדת הרחמים שהיא נעלה ממדת החסד שלפני נחלה בלי מצרים מברית מן
הקצה אל הקצה וכהוראת נשיאינו הק'.
הקצה אל הקצה וכהוראת נשיאינו הק'.

ד'שעח

בי"ה, כ"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה דוד משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתביו, הנה ת"ח על הבשו"ט שביה"ס מתקדם ומתרבה
מספר התלמידים, ובטח משתדל ג"כ בהרמת האיכות. ויה"ר שכולם יעבדו
שכם אחד בהנהלת המוסד הק' אשר על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבגי"מ זי"ע בהתפתחותו והתרחבותו, ותתברך עבודתם בהצלחה מופלגה.

ד'שעז

מו"ה אבא שי: לוין, כפר חב"ד.
ובפרט בעת זו: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שעח

מו"ה דוד משה שי: גרין.

בודאי יודיע בפרטיות אודות תוצאות הרישום, התכנית לימי החופש בקיץ הבע"ל, ומה טוב כמו שכתבתי כ"פ על אודות סידור קייטנא בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה, וכידוע מאמר קדושי עליון ומהם אדמו"ר הזקן אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצמח צדק, אשר תתגלה שם מדת ה'רחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפני נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה, עיין בדרך מצותיך להצ"צ דף קי"ד סוף ע"ב.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולבשו"ט בכהנ"ל.

הפ"נ שבמכתבו יקרא בעת רצון על הציון הק', ויבש"ט בזה.

ד'שעט

ב"ה, כ"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד
סניף מאנטרעאל,
ד' עליהן תחיינה.

ברכה ושלוש!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון כ"ב אייר, אין וועלכען איר שרייבט — חאטש אין קורצען — וועגען אייער ארבעט אין די פארגאנגענע וואכען, און השם יתברך זאל העלפען אז די ארבעט זאל שטענדיג האלטען אין פארגרעסערען זיך און אויסברייטערען זיך, וואס דאס פאדערט זיך איצטער אין א פיל גרעסערער מאס איידער פאר אונדזער צייט, און וויבאלד אז מען פאדערט דאס פון אונז, גיט השם יתברך די מעגלעכקייט און כחות צו פארווירקליכען דאס.

זיכער וועלען די פון אייך געקומענע דא צו דער אלגעמיינער אסיפה פון נשי ובנות חב"ד, איבערגעבען א גרוס פון דאנען, און איך וויל דא צוגעבען

וכידוע מאמר: ראה לעיל אגרות ד'רפא, ד'שז, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שעט

אלגעמיינער אסיפה: ראה לעיל אגרת ד'שנה.

קט

אדמו"ר שליט"א

אויך א וואונש צו [א] פרייליכען יום טוב שבועות און א געזונטען זומער פאר
איין און אייערע פאמיליעס שיחיו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שפ

בי"ה, כ"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נעם לי לקבל מכתבו מיום החמישי . . . ונשען על מאמר
הרמב"ם (ראה ה"ל דעות פ"ב. פ"ג משמנה פרקים שלו) הידוע שבדוגמת
רפואת הגוף הוא גם רפואת הנפש, הרי רואים אנו בבריאות הגוף שמייקרים
את הזמן וכל שאפשר להקדים בהטבת הבריאות משתדלים בזה ואין מביטים
על סדרים, סדרי זמנים או סדר המעלות, ובלבד שתקדים ההטבה והשיפור,
וה"ה במ"ש אודות הפצת המעיינות "שכיון שהידיעה שלו בזה עדיין נראית
לקטנה, רוב הענינים אינם ברורים, ולכן יחכה בהפצת המעיינות עד שימלא
גרעון הני"ל", — וע"פ האמור לעיל מופרכת שיטה זו, ובפרט ע"פ הנודע
במ"ש יוסיף דעת יוסיף מכאוב, וגם מרגישים שכל שמתוסף בדעת האמיתית
של תורה מבינים וגם מרגישים איך חסר בהבנה והשגה (וא"כ מזמן לזמן
יוגדל הגרעון בהרגשתו) והעיקר שהזמן הוא אבדה שאינה חוזרת, והנהגה
בכ"ז הוא ע"פ מרז"ל עמא פזיזא, ובמרז"ל ברור עוד יותר חטוף ואכול חטוף
ושתי דעלמא דאזלינן מניי כבי הילולא דמיא, ובדאי לדכוותי למותר
להאריך בזה, ויעיין ג"כ אליבא דנפשי במכתב כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע,
נדפס במבוא לקונטרס ומעין דף כ"ב איך שבזמננו אין סדר לברורים, ויה"ר
שעוד הפעם יתבונן בכל הני"ל, ותקותי חזקה שבמילא יבוא למסקנא
האמורה.

בברכה לבשו"ט ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שפא

ב"ה, כ"ו אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י עם המוסגר בו וכן קבלתי הפ"נ הכללי שאקראהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, ועוד חזון למועד לאשר קבלתו לכללות אנ"ש.

ובמ"ש אודות נטיעת שתילי אתרוגים קלברה באה"ק ת"ו הנה גם עתה, לדעתי אינו בדומה לאתרוגי קלברה עצמם, ורק שסר בזה הענין דהרכבה, כנראה משיחות נשיאינו רבוה"ק, ה"י בענין אתרוגי קלברה לא רק החשש דהרכבה. וכמובן גם מפתגם הידוע של רבנו הזקן אשר כשאמר הקב"ה ולקחתם לכם וגו' שלחו שליח לקלברה והביאו משם אתרוגים. וכבר כתבתי במקום אחר (הועתק בהערות לקונטרסי תשרי) הטעם גם ע"פ נגלה, כי קלברה היא איטליא של יון שהיא משמני הארץ, וכדאי במד"ר על פסוק זה, ולכן חל ע"ז הציווי כל חלב לה' וכדרשת הרמב"ם סוף הלי איסורי מזבח, וע"ד אין מביאין בכורים אלא וכו'.

ולהודעתו מיום ההולדת שלו הבע"ל, הנה יה"ר שתה"י שנת הצלחה אצלו בלימוד תורת הנגלה והנסתר וקיום המצות בהידור, ובזה — מצוה דזהיר בה טפי הנהגת הרבנות להיות מרא דאתרא כדבעי, וכמבואר בכ"מ וענין המצוה מיוחדת דכאו"א בפרט, שהיא השער לעליית כל התומ"צ שלו ולהמשכת כל ההשפעות שלו וכמבואר בכ"מ, ויהי זה מתוך בריאות הרחבת הדעת ולאריכות ימים ושנים טובות, ובפרט אשר זכה להיות מרא דאתרא

ד'שפא

נרפסה בלקר"ש ח"ט ע' 390 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה שניאור זלמן: גרליק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

לאשר קבלתו: לקמן אגרת ד'תד.
נטיעת שתילי אתרוגי קלברה באה"ק: ראה לעיל אגרת ד'שלו, ובהנסמן בהערות שם.
וכבר כתבתי: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'נו.
וכמבואר בכ"מ: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תשיד, ובהנסמן בהערות שם. ח"ב ד'ריא.

קיא

אדמו"ר שליט"א

בכפר תב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה עד העולם ואשר תתגלה במקום זה
מדת הרחמים שגדולה ממדת החסד שלפניי נחלה בלי מצרים מבריה מן
הקצה אל הקצה.

בברכה שדירתו חדשה תרחיב הדעת ותשנה המזל לטוב ובברכה לקבלת
התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שפב

ב"ה, כ"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ איש רב פעלים כו'
מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה אייר והקודם לו.

בעת רצון אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע לבריאות הנכונה, ובודאי ביאר לך ג"כ הרופא ששאל בעצתו,
אשר ענין לחץ הדם תלוי במדה חשובה במצב רוח האדם, שמזה מובן
שהנהגה מתאימה לדברי הבעש"ט, עזב תעזוב עמו – עם הגוף, בשמחה וטוב
לבב, ה"ז מהעניינים שמתן שכרם בצדק הטבת בריאות הגוף כפשוטה,
וכנראה גם במוחש.

ומה נפלאו דברי רבינו הזקן בתניא פרק מ"ט (ס"ט סוף ע"ב) ובנו בחרת
כו' הוא הגוף כו', ומסוגלים ימים אלו בפרט להאמור כיון שהם ימי הכנה
לקבלת התורה, אשר כדרז"ל נעשו כל ישראל בריאים בגופם ושלמים (וע"פ
כל הני"ל מובן שאין להתנצל כלל על מה שכתב אלי בענין זה, כי נוסף על

תתגלה במקום זה מדת הרחמים: ראה לעיל אגרת ד'שז, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שפב

מו"ה ניסן: טלושקין, ברוקלין. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב ג'תתקכח, ובהנסמן
בהערות שם.

דברי הבעש"ט: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'שפא, ובהנסמן בהערות שם. ח"ב ג'תתלו. לקמן
ד'תר"ד.

נעשו כל ישראל בריאים: ראה גם לעיל ח"ו אגרות א'תקסח. א'תקעט. א'תרכ.

הפתגם החסידותי הידוע, יענעמס גשמיות איז בא מיר רוחניות, הרי גוף הישראלי קדוש הוא וכמובן גם מתניא הנ"ל

כיון שאינו מזכיר בהנוגע לבריאות זוגתו הרבנית שתליט"א בטח הכל בסדר.

בת"ח על הבשוי"ט מההידור בענייני המקוה ובטח ימשיך כת"ר בכיוון זה למהדרין מן המהדרין, במקוה האמורה וגם בשאר המקוואות שהשפעתו מגיעה, ובימיו ובימינו נזכה לקיום היעוד אשר מקוה ישראל ה' ויזרוק עלינו בתכ"י מים טהורים וכמ"ש וזרקתי עליכם מים טהורים הקדמה קרובה לגאולה האמיתית הבאה תיכף לאחר זה.

בברכה כלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שפג

ב"ה, כ"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק ארוך נעם לי לקבל מכתבו מ"ד אייר שמסתדרים הענינים והולכים ובכיוון טוב, היינו בשני הפרטים שתה"י לו דיעה (ובטח בדרכי נועם תה"י לו דיעה זו בהנוגע להחלטה) ושישאר זה בסוד. ומזה עוד רא"י נוספת שאין לך דבר העומד בפני הרצון, ואשר מתקיים פסק דין של מעלה אשר בכל ענין של תורה יר"ש ומדות טובות תה"י יד חסידי חב"ד על העליונה, ורואים הפירות מהענין הראשון על אתר במה שבשיעור החדש ישנו למוד לקו"ת וגם מתן שכרם בצדם בשידוך טוב ומתאים לילדיהם ש"י.

ויה"ר שהצלחתו בכל הנ"ל יעורר בו כחות נוספים לעבודה בשטח עניני חב"ד ובהתרחבות והתפשטות אבל בדרכי נועם, ואז יה"י ע"ד האמור כשאיש אחד מכס גולה לברבריא הרי מבררים את כל המדינה, ובירורים בימינו אלה הוא ע"י הפצת המעינות (עד שיגיעו גם) חוצה שענינם לא רק לימוד החסידות אלא הליכה בהדרכותי ומנהגי וזהו עיקר וכמאמר המשנה לא המדרש [עיקר] אלא המעשה.

ד'שפד

ב"ה, כ"ז אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה משה זלמן שליט"א ובנו מו"ה דוד שליט"א

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון יום ב' אלס
צוגאב צו די גרוסן און ידיעות וואס איך באקום פון אנ"ש שיחיו שבאה"ק
ת"ו על ידי משיח צדקנו.

געוויס באזוכט איר ניט נאר דעם כפר חב"ד, נאר אויך אלע מוסדות
חב"ד וועלכע געפינען זיך בארצנו הקדושה און נעמט אויך איינטייל אין די
התועדות אנ"ש וועלכע קומען פאר אין די ימי סגולה וואס אויף וויפיל דאס
זאל ניט זיין חשוב אין אלע ערטער, איז דאס נאך מער חשוב'ר אין ארץ אשר
עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, און לויט דעם
באוואוסטען חסידישער ווארט, אז אידען טרעפען זיך צוזאמען קומט ארויס
פון דעם א טובה צו די אלע וועלכע האבען זיך צוזאמענגעטראפען און וואס
נאך מער, אז עס העלפט נאך א אידען, און בפרט ווי מען זעהט דאס
בעשיינפערליך, אז די באגעעניש איז מתוך אהבת ישראל און חסידישע
ווארימקייט.

ולקראת חג השבועות זמן מתן תורתנו הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה, ווינש איך אייך און אלע אייערע לויטן נוסח הברכה וואס כ"ק מו"ח
אדמו"ר פלעגט באנוצען, לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג.

ד'שפד

מו"ה משה זלמן: פייגלין, מלבושין (ובשעה זו באה"ק). אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב
ד"ק, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תשח.
חסידישער ווארט: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'קנט, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שפה

בי"ה, כ"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד,
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתביהם מכי כ"ב כ"ג אייר, ובמה שכותבים אודות המקום המתאים לבנין הישיבה. כבר כתבתי במכתבי מאז, הנקודה הכללית בזה, שצ"ל בריחוק מקום האפשרי מבתי הספר למלאכה, כיון שסדרי הלימודים בשניהם אינם בשוה, ומהחלקות שמתאימות לתנאי זה באיזה מהן לבחור, עליהם לדון על אתר והשי"ת יצליחם.

לפלא שאין מזכירים במכתבם מפעולות הנוסעים [ב]יום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י, ובטח ינצלו גם ימי חג השבועות זמן מתן תורתנו הבע"ל באופן המתאים ויה"ר שיהי' בהצלחה.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה כלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר יה"ר שנזכה כולנו בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

קטעי מכ"ע נתקבלו, ות"ח.

בברכה.

ד'שפה

לבנין הישיבה: שתועבר מלוד לכפר חב"ד. ראה לעיל אגרת ד'דש, ובהנסמן בהערות שם.
כבר כתבתי: לעיל ח"ב אגרות ד'קכג. ד'קלח.

קטו

אדמו"ר שליט"א

ד'שפו

ב"ה, כ"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגו"ח באה"ק ת"ו
סניף תל אביב,
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נתקבל מכתבם מכ"ב אייר עם המוסגר בו, ויה"ר שמכאן ולהבא תתרבה ההצלחה בעבודתם בקדש ויעבדו בה בשמחה ובטוב לבב, שגם עיי"ז תתוסף ההצלחה עוד יותר, וכמובן ע"פ המבואר בדא"ח בכ"מ פעולת שמחה של מצוה ומרומז ג"כ בהפתגם המובא בדא"ח שמחה פורץ גדר, והרי מסוגלים ימים אלו דהכנה למתן תורה להאמור, שהרי במ"ת הקדימו נעשה לנשמע והי' זה מאהבה רבה וכתוכן מרז"ל כפה עליהם הר' כנגיית, אברהם שקראו הר' (תו"א למגילת אסתר, צ"ו ד') אלא שאז מודעא רבה לאורייתא כי כפה עליהם, משא"כ בזמננו הרי זה נעשה בדרך אתעדל"ת.

מוסגי"פ העתק מכתבי כללי, שאף ששייך לנשי ובנות חב"ד, בטח יש בתוכנו גם ענינים שיוכלו לנצלם בעבודתם בקדש, הם.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה כלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר יה"ר שנזכה כולנו בתוכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

לפלא שבעת הביקור דהת' בירות"ו — לא ביקרו גם בב"יס הרשת.

בברכה.

ד'שפו

מכתבי כללי: דלעיל ד'שנה.

ד'שפז

ב"ה, כ"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד נתן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה אייר עם המוסגר בו, הנה בעת רצון אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבגי"מ זי"ע, ויה"ר שמתוך בריאות הנכונה והרחבת הדעת יוסיף אומץ בעבודתו בקדש בסביבתו בכלל ובבית הכנסת ובבית המדרש ביחוד, ואם מעט אור דוחה הרבה חשך עאכ"כ הרבה אור, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה כלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר יה"ר שנזכה כולנו בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה.

במש"כ ע"ד שהבערה — דוקא — לחלק וללאו יצאת — יש להעיר מזה"ק ח"ב רג, ב ונתבאר בסי' המצות להצ"צ מצות לא תבערו. — כן יעוין שו"ע לרבנו הזקן או"ח סתצ"ה בקו"א (ושקו"ט בזה בשו"ת אבני נזר חאו"ח סר"ח).

במש"כ לפרסם דברי מהר"ל מפראג בהנוגע לניפוץ בציצית — בטח יבאר שזהו דברי המהר"ל (ולא בשו"ע וכיו"ב).

ד'שפז

מו"ה דוד נתן: לעסער, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תקעח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תקמב.

במש"כ ע"ד שהבערה — דוקא — לחלק וללאו יצאת: במכתבו:

כשבאתי לבקר את כ"ק אדמו"ר שליט"א . . . בחיים חיותו של כ"ק אדמו"ר כבוד חותנו הקדוש נ"ע . . . אמרתי לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א הסבר על טעם למה הבערה דוקא לחלק יצאת . . . וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לי ג"כ טעם נכון, אבל אינני זוכר בדיוק. כמדומה לי שהבנתי לפי שהוא רק ניצוץ [. . .] הדקה כמו חודו של מחט ואח"כ נחשב ככוחו וכוח כוחו וכשנולד הניצוץ כל שהיא אינו ראוי לכלום רק אח"כ ניצוץ האש יותר ויותר והוא חידוש. ע"כ הגני זוכר ואולי שכחתי, אבקש במחכ"ת הקדושה להודיע תוכן כוונתו בזה.

דברי מהר"ל מפראג: שהובאו בדרישה (ס"י סק"א), הטעם שגם ניפוץ הצמר צ"ל לשמה, שלפ"ז יש להחמיר בציצית ע"י מכונה. וראה לעיל ח"ו אגרת א'תשכב.

— במה שהעתיק מסי בנין אריאל שרק הארון עשה בצלאל והשאר רק ע"פ דבריו ועצתו, כי האור לא נברא במאמר וכו' — הלי צריך ביאור, כמובן, ואין הסי' תח"י. וראה זח"ב קכז, ב. רמב"ן עה"ת בראשית א, ג. — ולהעיר מפדרי"א פ"ג: "דברים עלו במח' כו' והארון והאור לעוה"ב. ועיי"ש בביאור הרד"ל.

ד'שפח

ב"ה, כ"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה ממוצש"ק, בו כותבת שלא השתתפה בפעולות נשי ובנות חב"ד מפני שלא נעשו פעולות בזמן האחרון. — ומובן שאין תירוץ זה מספיק, שהרי על כל אחת ואחת מהחבירות להתענין בהרחבת הפעולות ולהרבות יזמה (אינציאטיב) בזה, ועאכו"כ שזהו מחובתן של כל אחת מהחבירות במצב כדברי' שלא נעשו כל פעולות, וכיון שאין צועקין על העבר, הנה יה"ר שתתנהג באופן כזה בהנוגע על להבא ובודאי כשיסתכלו בהמצב בסביבתן ימצאו כמה ענינים ואופלים איך לפעול בהצלחה.

נכון במאד מה שעובדת בשטח חינוך בני"י על טהרת הקדש, ובודאי גם על ידי זה יתחזק בריאותה עוד יותר, ובפרט שמתקרבים אנו לזמן מתן תורתנו אשר התורה מביאה רפואה לעולם ומחזקת את האדם הישראלי ולא רק ברוח אלא גם בגוף.

בברכה לבשר טוב בכל האמור לעיל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

נ.ב.

מוסג"פ העתק מכתבי כללי לאסיפה הכללית של נשי ובנות חב"ד כאן שבטח תנצל תוכנו בהתאם להאמור לעיל.

כי האור לא נברא במאמר: אלא נתעטף הקב"ה כו', ולפי שהארון נגד האור לכן הוצרך גם הוא להעשות (לא רק במאמר אלא) במעשה ידיו.

ד'שפח

מכתבי כללי: דלעיל ד'שנה.

ד'שפט

ב"ה, כ"ח אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... וואס איר שרייבט בנוגע דעם כח הזכרון, דארפמען זעהען ניט צו פארמאטערן עס, דאס הייסט, ווען מען קוקט איין אין א ספר אדער מען לערנט און מען פילט אז דער כח הזכרון ווערט פארמאטערט, דארף מען אומבייטען דעם לערנען אויף א אנדער ענין פון לערנען, פון משניות צו עין יעקב, פון גמרא צו משניות, און ענליכעס, אדער טאן א אנדער מצוה ענין אויף א ויילע, און דערנאך צוריק קומען צום לערנען, און דער לערנען זאל זיין אין דעם וואס לבו חפץ, אויך דארפמען וויסען אויף אויסווייניג לפחות עטליכע פרקים משניות, און זעהן צו אויס'חזר'ן דאס באופן ניט צו פארמאטערן דעם כח הזכרון אויב אפילו דאס וועט נעמען עטוואס ליינגער.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה כלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר יהי רצון שזוכה כולנו בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה.

ד'שצ

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מרדכי שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הבהיר הילולא דרשב"י. — הנה ת"ל אשר

ד'שצ

מו"ה מרדכי: פרלוב, מילנו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תקסט, ובהנמנן בהערות שם.

קיט

אדמו"ר שליט"א

סו"ס בא לפועל הענין דלקיחת שתילים וכפי המכתב שקבלתי עתה מאה"ק ת"ו כבר נטעו אותם, אף שעדיין איני יודע עד"ז בפרטיות הדרושה, ואתענין לדעת מצדו באיזה אופן סגרו וחתמו על השתילים או שלחום ע"י הבי דואר וכיו"ב וכו'.

לפלא שע"ד עניני העיר אינו כותב כלום מלבד שתי המלות **הכל שלום** אשר הורגלו כזה לכתוב גם ע"ד מצב דהעדר פעולות או באופן נעלה יותר כשהוא כדבעי בהקו דסור מרע אף שאין נעשה בהקו דועשה טוב, ועיין תניא פרק ל' ומה לי בחי' סור מרע ומה לי בחי' ועשה טוב הכל היא מצות המלך הקדוש יחיד ומיוחד ב"ה.

וכיון דאתאן להכא, באתי על עוד ענין שכנראה גם לא הותחל עד"ז והוא הפעולה בין הנשים, ומוסג"פ העתק מאחד ממכתבי בזה, והרי עתה הם ימי סגולה וכמבואר גם במכתבי זה, והאריכות בזה אך למותר.

בפ"ש כל אנ"ש ובברכה לבשו"ט בכל האמור ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שצא

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א אייר והקודמים.

הנה פשיטא שהעדר המענה אין בזה ענין של קפידא ח"ו והוא בסיבת הטרדות, וכיון שכותב בכל מכתב כו"כ ענינים ביחד ונוסף על זה ריבוי שיטים בכל עמוד וכותב גם בין השיטים וממעל לשיטים, שכל זה מקשה העיון ולפעמים גם הקריאה, לכן גם המענה נדחה, ובאתי בזה רק להסיר החשש שלו הנ"ל וכן להביע תמהוני על מיעוט הידיעות מפעולות צעירי אגו"ח בכלל ומפעולותיו הוא בפרט.

דלקיחת שתילים: מאתרוגי קלבריה. ראה לעיל אגרת ד'שלו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'שצא

חלקה נדפס בלקו"ש ח"י ע' 319 וחלקה בחי"א ע' 290 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ולקראת חג השבועות הבע"ל הנה כלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
יה"ר שנזכה כולנו בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכה.

נתעכב השילוח — בכדי לענות על שאלותיו, עכ"פ בקיצור.

(א) בענין ניטל — הטעם ומנהגו — כפי שהועתק בהיום יום י"ז טבת.

(ב) נ' לפענ"ד שזמנו ע"פ הלוח היוליאני, שהוא ע"פ חשבון תקופת
שמואל [ולא ע"פ הלוח הגריגוריאני, שהוא ע"פ תקופת ר' אדא (אף שהוא
מדויק יותר)], כיון שעפ"ז הוא חשבון התקופה בברכת החמה ועוד. — אבל
י"ל שכיון שיוצא מהכלל ענין ניטל שקביעותו לא ע"פ מנין בני"א אלא ע"פ
מנין או"ה, א"כ יש להתחשב עם מנין או"ה הנוהג במקום דוקא, וכן אומרים
בשם כ"ק מו"ח אדמו"ר שבארצה"ב אמר לנהוג הנ"ל ע"פ מנין המדינה כאן.

(ג) לשמועתו שבארה"ק ת"ו אין נוהגין בזה כלל (ובטח שמע זה מבר
סמכא ביותר) — אם נכונה השמועה אולי אפ"ל הטעם, שכיון שפשטה שם
(מלבד תקופות קצרות, כידוע) ממשלת הישמעאלים, ותלוי בשר של מעלה,
לא הי' מלכתחילה ענין לניטל שם, ובמילא אין החשש דלהוסיף חיות. ועפ"ז
יומתק ג"כ הענין שבכל מדינה צ"ל ע"פ נוהג או"ה שבמדינה, כנ"ל. —
ולהעיר מסי' דרכי חיים ושלוש סתתכ"ה.

(ד) הנהגתם מלקדש כו' עפמשי"כ בשו"ע אדה"ז סרע"א ס"ג ושואל
לחשבון השעות בזה, שנסתפק בהמענה שלי. — וא"י המקום לספק: שליטת
כל מזל הוא שעה של ששים מינוט, והסדר בזה ע"פ המבואר בפרש"י שבת
(קכט, ב, ובכ"מ), ולכן הנ"ל הוא בשעה שביעית — משעות הנ"ל — אחר
חצות היום, כלשון רבנו הזקן שם, וחצות הוא באמצע בין נה"ח ושק"ה"ח
כמובן.

(ה) משי"כ שבאה"ק ת"ו אין נוהגים בזה, הנה אם הוא מנהג מקובל שם,
י"ל הטעם שמלכתחילה לא קבלוהו (והרי גם בשו"ע שם דייק בלשונו: יש
נוהגים כו' וכבר נתי' שלכתחילה יש לו לקדש מיד כו' — אף שלפעמים יהי' זה
בשעה הנ"ל). והטעם להעדר קבלת מנהג זה (אפילו כשאין זה מיד בבואו כו')
— י"ל משום דשומר מצוה לא ידע דבר רע (ראה שו"ע רבנו סתני"ה סעיפים
טו"ז).

וא"ו) הטעם שהביא שבאה"ק ת"ו אין שליטה למזלות, אין נ"ל דשייך לענין זה כיון דלא אישתמיט בשו"מ לפרש כן. וסמוכות לזה מהא דרע"ק (ובודאי גם ברת"י) הרי היו בא"י ובכ"ז הוה דאיגא (שבת קנו, ב). וכן גם ריב"ל היי בא"י ובכ"ז כתב אפנקסיי האי מאן כו' (שם קנו, א). ודוחק גדול לומר שכתב על פנקס שלו בשביל תלמידיו שמבבל (עדמשי"כ בתוס' סוכה מד, א) כמובן.

ז) במשי"כ בתיבת באולתו — כבר העירותי ע"ז בתניא (דפוס ברוקלין תשט"ו ע' תלב) שלפ"ד צ"ל כאולתו.

ח) בענין אחשי"פ וד' כוסות — נתבארה דעתי בהתועדות דש"ז אחשי"פ שעתה שייך זה לרבים. ונימוקי בארוכה אז.

— בטח יבשי"ט משלום כל אלו שכתב אודותם במכתביו.

ד'שצב

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכי אייר, בו שואל:

א) אם מחויב הוא ללמוד חסידות, כי אפשר שאיננו ראוי לכך.

הנה פשוט הדברי אשר מחויב הוא בלימוד חלק תורה זה, ובפרט שנמצאים אנו בזמן שנוגע לימוד זה לקיום המצות וללימוד שאר חלקי התורה, וכנראה במוחש שעיי האור והחיות הבא עיי לימוד החסידות נתוסף חיות בקיום כל המצות ובפרט בעבודת התפלה שהוא הסולם שעל ידו עולה האדם מארצה השמימה, וכמבואר בזהר הק', והקדמה להתפלה צריכה

(*) יעוין בקונטרס עה"ח בארוכה. וראה ג"כ הלי ת"ת לרבנו הזקן פ"א ס"ד: וא"א לה להתקן ולהשתלם כו'.

שבאה"ק אין שליטה למזלות: ראה גם לעיל חי"ב אגרת ג'תתקע"ה.
בהתועדות דש"ז אחש"פ: נדפסה בלקו"ש ח"ד ע' 1299.

שתה"י התבוננות בגדולת הבורא ב"ה (כמובא באורח חיים סי' צ"ח סעיף א') שיודעים מהותה ואופנה ע"י לימוד החסידות.

(ב) מהו המקור שמשנים אנ"ש נוסח התפלה והמנהגים לנוסח ומנהגי חב"ד.

הנה אינה מובנת השאלה בזה, כי פשיטא שהתלמיד צריך לנהוג כהוראת רבו דוקא, וכל אלו המקבלים עליהם את רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע לרב, פשוט שצריכים לנהוג על פי הוראתו.

(ג) מה הן דרכי ההתקשרות האמיתית.

הוא הלימוד בתורת החסידות והליכה בהדרכותי ומנהגי שע"ז מתקשרים יחד כל החסידים.

(ד) מה הן הנהגות המיוחדות ללימוד תורת דא"ח.

הוא קיום המצות ולימוד התורה ובהידור האפשרי.

(ה) מי שעוסק הרבה בלימוד הנגלה אם זקוק הוא ללימוד החסידות.

פשוט הדבר שכן הוא, ואדרבה עוד יותר, כמובא בזהר חלק ג' קנב, א. אשר לימוד פנימיות התורה שבימינו נתגלתה בתורת החסידות, היא נשמתא דאורייתא ללימוד נגלה דתורה שנקראת גופא דאורייתא וכמבואר שם, עיי"ש.

ויה"ר שיתחיל בלימוד בפועל ובהקדם האפשרי ויוסיף בזה מזמן לזמן ובהקדמת נעשה לנשמע שזהו תנאי לקבלת התורה בכל חלקי, ויה"ר שישפיע גם על חבריו בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

קכג

אדמו"ר שליט"א

ד'שצג

ב"ה, כ"ט אייר, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במש"כ ע"ד הנהגה בנישואין לבת כהן – הוא עפמשי"כ בשו"ת צ"צ
חאה"ע סי"א, להיות בקי באיזה מסכת (עכ"פ ממס' הקטנות ובקיאאות
בענינים ולא הלי' ממש) וכל המוסיף מוסיפין לו בכט"ס.

ד'שצד

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"יב אייר, מבשר טוב מהטבת בריאותו, הנה יה"ר
שכשם שמבשר טוב מהטבת הבריאות בגשמיות כן יבשר טוב במה שמסיים
במכתבו אודות לימוד החסידות, אשר לא לבד שהתחזק בזה אלא שעוד
מוסיף וכציווי תוה"ק דמעלין בקדש ומובטח השי"ת שיקיים ההבטחה כל
המוסיף מוסיפין לו והמקבל עליו עול תורה היינו שזהו בדרך קבלת עול
מתמעטים אצלו הדאגות והטרדות שכולם נכללים בהענין דעול מלכות ודרך
ארץ וכפסק המשנה ולפום גמלא שיחנא.

כבקשתו יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבו לטובה לבן זכר, ובודאי שומר שלשת
השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא
והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'שצג

נישואין לבת כהן: ראה גם לעיל ח"ה אגרת א'תפב. ח"ו א'תרא. ח"ז ב'יד. ח"א ג'תצט.

ד'שצה

בי"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... וואס איר פרעגט פאר וואס קומט דאס וואס מען האט אויף אייך ארויסגעלאזט א נאמען וכו' — בכלל איז, בהדי כבשי רחמנא למה לך און א איד דארף זעהען מוסיף זיין אין תורה ומצות און אין השפעה אויף א צווייטען אין דעם זין, און אז מעט אור איז דוחה הרבה חשך על אחת כמה וכמה אז הרבה אור פארטרייבט סוף כל סוף דעם חשך און עניני חשך סיי ברוחניות און סיי בגשמיות, און השי"ת זאל אייך מצליח זיין צו אנזאגען בשורות טובות אין דאס אויבען געזאגטע,

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שצו

בי"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר ראה השגחה פרטית, אבל מה יעשה וצריך הוא לסייעתא דשמיא לעבודת התפלה וכו'

כבר ידוע פסק רז"ל הבא לטהר מסייעין לו, ולאידך גיסא לא יגעת ומצאת אל תאמין, ולכן בידו הדבר תלוי, ואם יתייגע בזה כפי כחו, הבטיחתנו תורתנו הק' תורת חיים, יגעת ומצאת, אלא שבכדי להמשיך ההצלחה בפועל ולמטה, צריך לתת צדקה להזולת לא רק צדקה בממון אלא צדקה בהשפעה טובה לקרבו לתורה ומצות שעל ידי זה מתרבה ההצלחה שמלמעלה בענינים אלו של המשתדל כיון שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה (אלא שכמה פעמים ככה).

כבקשתו הזכרתי את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך להם, ויה"ר שיבשר טוב

קכה אדמו"ר שליט"א

בזה ושהוסיף בלימוד התורה ובקיום המצות בהידור ומשפיע גם בסביבתו בכיוון זה.

בברכת החג,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'שצז

בי"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ וכו'
מו"ה ישכר דוב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הששי, עם הפ"נ המוסג"ב עבור אמו שתחי'
שקראתי היום ערי"ח על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע ואחכה לבשו"ט.

ת"ח על הקורת רוח שגרם לי בכתבו אודות אופן חגיגת יום הבהיר ל"ג
בעומר הילולא דרשב"י, ובדאי ינצלו גם זמן מתן תורתנו והימים שלפניהם
ושלאחריהם בכיוון המתאים, בעוד מועד יכינו ג"כ תכנית לימי החופש בקיץ
הבע"ל.

ובמ"ש אודות הסברא שילמדו לימודי חול בחצי יום הראשון, הנה מובן
שבכלל אין רצוי הדבר, אבל מה ששואל אם יתנהג בזה בתקיפות, הרי אף
שעיקר הוא שהתחלת היום ולימודיהם צ"ל דוקא בלימודי קדש, אבל במקום
דאי אפשר כלל יש להסכים בדוחק שלאחרי לימוד אחד של לימודי קדש, הרי
שאר הלימודי קדש יהיו בשעות מאוחרות, כיון שגם באופן זה מתקיים הצווי
שראשית עריסותיכם תתנו לה', (אף שעדיין במקומו עומד הגרעון שדוקא
בשעות הבקר שהתלמידות קולטות את הלימוד יותר לומדים אז לא את

ד'שצז

מו"ה ישכר דוב שי: גורביץ, מנהל ביה"ס בית רבקה בצרפת. אגרות נוספות אליו — לעיל
חי"כ ג'חתקי, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תפט.
לימודי חול בחצי יום הראשון: ראה גם לעיל חי"כ אגרת ג'תתר, ובהנסמן בהערות שם.

קבו

אגרות-קודש (ד'שצז)

הלימודי קדש, וי"ל – שימצא אנשים מן הצד שישפיעו על פבי"פ שתסכים להמשיך בסדר הלימודים כמו עד עתה.

ולהודעתו מעשיית התספורת של בנם יוסף יצחק שליט"א, הנה יה"ר שהוא וזוגתו שיחיו יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שצח

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

משתתפי שיעור הנלמד ברבים, עיי הרה"ח נוי"נ עוסק
בצ"צ מו"ה חיים אליעזר שי הלוי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם בו כותבים אשר הוסיפו בקדש ללמוד גם ספר
התהלים לנעים זמירות ישראל, נוסף על השיעורים דעד עתה, ומילתא היא
שהזמן גרמא שמתקרבים אנו ליום ההילולא של דוד מלך ישראל החי וקים,
אשר כמאמר רז"ל התפלל שיהיו קורין בהם – במזמורי תהלים – והוגים
בהם, ונוטלים עליהם שכר כנגעים ואהלות, ויהי רצון אשר ילכו מחיל אל
חיל ומתאים להוראת תורת החסידות תורת אלקים חיים בשמחה ובטוב
לבב עדי יקוים היעוד, ודוד עבדי נשיא עליהם לעולם בביאת משיח צדקנו
במהרה בימינו.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'שצח

מו"ה חיים אליעזר: הכר, פתח תקוה. ראה גם לעיל ח"כ אגרת ד'קעד. לקמן ד'תרמא.

קכז

אדמו"ר שליט"א

ד'שצט

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו'
מו"ה אברהם דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום החמישי,

ובקשר למה שכותב שהוא מיו"ח של החסיד הנודע מו"ה כו' וכו' משה
יצחק ז"ל מיאסס, אתענין לדעת אם יש תחת ידו איזה מכתבי יד שלו בתורת
החסידות או מסיפורי החסידים השייכים להנ"ל ואם הן, תוכנם לפי ערך
עכ"פ, ות"ח מראש על הטרחה.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות ולבשורות טובות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'ת

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה יונה שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ה' אייר.

עס וואונדערט מיר וואס איר דערמאנט גארניט וועגען אייער עסקנות

ד'שצט

מו"ה אברהם דוד: שלינקא, ראשון לציון.

ד'ת

מו"ה יונה: דרעשער, באגאטא. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תרעו. ג'תשמב.

צבורית, וועגען וועלכעס איך פרעג אדער דערמאן אין מיינע בריף צו אייך, און האפענטליך וועט איר דאס ערגענצען אין אייער נעקסטע בריף.

די פֿינ ביגעלייגט צו אייער בריף, וועלען געלייענט ווערן – בלי נדר אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. . .

בברכה לקה"ת בשמחה ובפניי.

נ.ב.

זיכער האט איר געהערט פון דער געשעהעניש אין כפר חב"ד באה"ק ת"ו און אין צוזאמענהאנג מיט דעם ווערט איצטער אנגעפירט א קאמפיין לטובת די בתי הספר למלאכה וחקלאות, אויף וועלכע עס איז געווען דער איבערפאל, ל"ע ולי"ע. וואס לויטן ווארט פון רבנו הזקן, איז אין אזא ווארט ווערט נתגלה די מדת הרחמים וועלכע איז פיל גרעסער ווי מדת החסד שלפניי נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה, האב איך איבערגעגעבען אייער טשעק אלס ערשטע איינצאלונג פאר דעם צוועק, און השי"ת זאל העלפען אז בקרוב ממש זאלט איר מוסיף זיין אויף דעם כמה פעמים ככה און אויך אייערע קינדער זאלן טאן אזוי און כמה פעמים ככה און דאס וועט פארגרעסערען די ברכות פון השם יתברך והצלחתו אין געזונט פרנסה און אז דאס זאל זיין מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת. און ערווארטע פון אייך גוטע בשורות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע.

ד'תא

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נאכן לאנגען שוויגען בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון לי בעומר, אין וועלכען איר שרייבט ראשי פרקים פון דעם וואס עס טוט

געשעהעניש אין כפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
ווארט פון רבנו הזקן: ראה לעיל אגרת ג'שז, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תא

נרפסה בלקר"ש חי"ט ע' 485 והושלמה ע"פ העתקה.

זיך בא אייך, ותודה לא-ל פאר דער גוטע בשורה פון דעם געזונט פון פלונית שתח"י, ויהי רצון עס זאל גיין פון גוט צו נאך בעסער.

בנוגע אייער שרייבען, צו העלפען אחינו בני ישראל אשר בארצנו הק' תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו, איז באוואוסט די רייד פון דוד מלך — שהוא — חי וקים (תהלים קכ"ז), אז ווען ה' יבנה בית, און ה' ישמר עיר, דענסטמאל העלפט דאס בויען און היטען פון א בשר ודם, און דעריבער מוז מען דורכאויס זעהען, אז השם יתברך זאל טאן דאס אויבען געזאגטע, וואס דאס פירט מען אויס על דרך דעם מאמר פון ר' אבא בר כהנא ור' אמי ור' אסי (אין פתיחתא דאיכה רבתא במדרש רבה) דורך לימוד תורתנו הק' און דעם לערנען איר ביראת שמים ועל טהרת הקדש, דארטען אין ארצנו הק', און ליידער זיינען ווייניג די העלפער אין דעם און אויך די וואס העלפען יע, איז דאס אין א ניט גענוגענדער מאס, און דעריבער דארף יעדער איד חובבי תורה ומצות וואס זיינען דורכגענומען מיט אהבת ישראל, וואס אמתיע אהבת ישראל איז דורך אהבת התורה ואהבת השם, דארפען זיי שטיצען מיט א גאר אנדער מאס די מוסדות הנ"ל בארצנו הק' ת"ו.

און אויב מען וועט אייך אויפוארפען, פארוואס איז ניט קענטיג אייער נדבה אין די פערשידענע קאמפיינס — קענט איר זיי ענטפערן אז ניט איר זשאלעוועט די געלט אדרבה איר גיט נאך מער לפי ערך (און בפרט, אז די געלט ותורתה פארקלענערט אויך הסכנה ובמילא ההוצאות אין ענינים גשמים וד"ל).

און אויך צוגעבען אַז לויטן פסק רז"ל איז ענייך קודמין ועניי עירך קודמין, אנ"ש ומקושרים ושייכים, וואס פארלאנגען, און פרעגען בא מיר, ווייז איך זיי אן צו מנדב זיין אויף די מוסדות חב"ד בארצנו הק' ת"ו וואס די ארבעט דארט לויט דער פאדערונג פון דער צייט, ווערט אלץ מער און גרעסער, און איך האף אז אין כפר חב"ד, וואו עס איז געווען השריפה אשר שרף ה' וועט דארט איצט נתגלה מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפניי נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה, וכהוראת רבנו הזקן רבנו האמצעי וכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, כי שם ציוה ה' את הברכה עד העולם.

בברכה.

געווען השריפה: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
נתגלה מדת הרחמים: ראה לעיל אגרת ג'שז, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תב

ב"ה, כ"ט אייר, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
צנמ"ס הרש"י שי

שלום וברכה!

... בביקורו של מר שז"ר כאן שוחחנו ע"ד בקור אחדים מתלמידי
תומכי תמימים דכאן — באה"ק ת"ו למשך איזה שבועות ואולי יותר, וע"ד
שמארגנת כאן בשנים האחרונות מחלקה התורנית של הסוכנות. והצעת
להנ"ל שמכמה טעמים מתענין הנני בזה, למרות שבדאי גם פעולה זו תעורר
תלונות וטענות עלי מכמה צדדים, וד"ל, אבל מהתנאים העיקרים בזה —
שע"ד התייסדות הכפר וסיוע בעניניו שאין זה בא ע"י מפלגה אלא ישר
ממשרדים המתאימים, הרי גם ארגון הנסיעה צ"ל רק באופן בלתי מפלגתי,
ומחלקה התורנית בארצות"ב מפורסמת כענין של מפלגה, אף שבאופן רשמי
אולי אינו כך, ולכן התנאי הוא:

(א) כיון שאין בקופת תו"ת בכלל אמצעים ובמילא הוצאות נסיעה הנ"ל,
צריך אה"י לחפש ממקורות אחרים וע"י ענינים אחרים, ולכן אפשר לי לדון
ע"ד הגשמה בפועל אם הוצאות הכרטיסים יעמידו לרשותי, אבל כנ"ל ישר
מהסוכנות, ולא ע"י מחלקה תורנית וכיו"ב.

(ב) אף שברוב הפעמים מחלקת התרבות דהסוכנות נותנת הוצאות
האש"ל באה"ק ת"ו, והכרטיסים הם ע"י הנוסעים או המוסדות השולחים
אותם. — מטעם הנ"ל, היינו חוסר אמצעים והקישורים בהשגת אמצעים

ד'תב

הרש"י: ה"ר שלמה יוסף זיין. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שי, ובהנסמן בהערות שם.
בקור אחדים... באה"ק: תוכנית שליחות אברכים לבקר במוסדות חב"ד באה"ק התחילה כבר
בקץ תשי"ד, בשיחה עם מר שז"ר, כנזכר לעיל ח"ט אגרת ב'תתכ"ו: "דברתי אתו ע"ד שימצאו
אמצעים לנסיעות קבוצת תלמידי תו"ת דכאן למשך איזה חדשים לאה"ק ת"ו".
אמנם חוקף משנה קיבלה תוכנית זאת לאחר המאורע דלעיל אגרת ד'תרפ"א, ובהנסמן בהערות
שם, ועיקר תפקיד השליחות היתה לעורר את יושבי כפר חב"ד, ואת כללות אנ"ש באה"ק.
בהמשך לזה — לקמן אגרות ד'תע. ד'תרצו.
על נסיעת השלוחים ראה לקמן אגרת ד'חקמו, ובהנסמן בהערות שם.

קלא אדמו"ר שליט"א

חדשים, בנדון נסיעת תלמידי תו"ת, צ"ל באופן אחר, היינו שיתנו הוצאות הנסיעה הלך ושוב, והאש"ל על אתר יסודר על ידי. מובן שאין נוגע לי איך שירשמו בפנקסי מחלקת התרבות לאיזה תכלית נתנו הכסף, אבל מצדי מודיע אני אופן הסידור בפועל.

ג) ועוד נקודה עיקרית, אף שפשוטה היא, והיא: שתכנית וסדרי ביקורי תלמידי תו"ת באה"ק ת"ו לא יתערבו בזה מבחוץ (היינו — באיזה מקומות יבקרו, בלויית מי כו' וכו') אף שגם אני מעוניין שיבקרו במקומות שונים באה"ק ת"ו, אף שמקומם העיקרי יהי במוסדות חב"ד אשר באה"ק ובכפר חב"ד.

... כדאי להעלות שאלה זו על סדר היום, כי לדעתי נסיעה זו תביא עודד היותר גדול לתושבי הכפר בהוה, ולאלו אשר משדלם הנני שיתיישבו בו, וכן למוסדות חב"ד — בכפר חב"ד ובלוד ...

בברכה לבשו"ט.

ד'תג

[אייר תשט"ז?]

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ישראל זוסמאן שי

שלום וברכה!

סו"ס נתקבל מכתבו מכ"ד ניסן, וביאורו העדר מכתביו מפני שלא נתקבל מענה מכאן, — הנה לפלא, כי כמה פעמים בקשתי את אנ"ש שלא יפרשו פירושים על העדר המענה מכאן כי ברובא דרובא הוא מפני הטרדות, שלכן באים לכל לראש המענה על ענינים הדחופים ונחוצים ביותר, וגם המענה לכאלו שלע"ע אינם עדיין מאנ"ש במאה אחוז וע"ד האמור בתפלת שלמה המלך שישנם כאלו שצריכים להעביר (פאָרלויפן) הדרך. וד"ל.

ד'תג

מו"ה ישראל זוסמאן: דבורץ, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"א, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תכה. ד'תריא.
בתפלת שלמה המלך: מלכים א ח, מג.

במה שכותב אם לעשות מנין גם בקירוב להדירות החדשות ויש אומרים שעייז יוחלש מצב בית הכנסת דעתה, — הנה בכגון דא צריך להחליט בהתאם לתנאי המקום והזמן, ובטח יש מקום לפשרה, היינו שבימות החול שאז טרודים במלאכה ובפרט בהנוגע לזמן תפלת שחרית, יהי מקום תפלה בצבור בעוד מקומות, משא"כ בהזמנים שפנוים יותר, הרי כבר ידוע דברוב עם הדרת מלך, ומוכן שהנ"ל הוא רק נקודה כללית, ויש להתייעץ על אתר עם המרא דאתרא וזקני אנ"ש בהנוגע לפועל.

וברכה בכל עת זמנה היא, — להודעתו אודות האפשרעניש של נכדו שליט"א, הנה יה"ר שהוריו יגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבת הדעת, ומועתק לקמן קטע ממכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בנוגע למנהג ישראל זה של גזירות השערות וכו'.

ולהודעתו מנשואי בתו שתליט"א, הנה יה"ר שתהי' בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

וז"ל כ"ק מו"ח אדמו"ר:

... ובדבר גזירות השערות — אפשרעניש — הוא דבר גדול במנהג ישראל ועיקרו הוא בהחינוך דהשארית פיאות הראש, ומיום הגזירה והנחת הפיאות של הראש, נהגו להדר להרגיל את התינוק בענין נשיאת ט"ק וברכת המזון וק"ש שעל המטה, והשי"ת יהי בעזרם שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך פרנסה בהרחבה ובמנוחת הדעת בגשמיות וברוחניות.

ד'תד

ב"ה, ר"ח תליתאי, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

אנשי כפר חב"ד הם ובני ביתם
ד' עליהם יחיו

שלום רב וברכה עד בלי די!

הפ"נ כללי שלהם נתקבל. וקראתיו ערב ראש חדש מתן התורה על ציון
מיסד הכפר חב"ד ומנהלו כ"ק מו"ח אדמו"ר העומד ומשמש ומעורר רחמים
רבים למילוי משאלות לבבם לטובה ולהתחזקות הכפר והתפשטותו, ולמילוי
תפקידו כמרכז הפצת המעינות באה"ק תובב"א מתוך מנוחת הנפש והגוף
הרחבת הדעת ובשמחה וטוב לבב.

הצעתי שמשך המעת לעת דזמן מתן תורתנו שהוא גם הילולא דדוד
מלכא משיחא והבעל שם טוב, יתחלקו למשמורות אומרי תהלים
ולמשמורות לומדי חסידות – אנשי הכפר ואנשי ומתלמידי לוד שיחוגו
בכפר חב"ד ויסיימו ויחתמו היו"ט בהתועדות חסידותיית כאחים ממש כי
אב אחד לכולנה ובהתעוררות והחלטות לחיזוק כל עניני הכפר וביחוד
מוסדות החינוך הקימים וביסוד חדשים ביסל"מ דפוס וסמינר לבנות ועוד.

בברכה שיקוימו בהם, בתוך כלל ישראל דברי נותן התורה בחקותי
(חקיקה שבתורה וחקיקה שבנפש) תלכו (מהלכים בלי גבול) ואת מצותי
תשמרו ועשיתם (ביד ימין. עיין ד"ה אם בחוקותי בסי' המאמרים תרכ"ו)
אותם גוי ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו גוי וישבתם לבטח גוי ונתתי
שלום גוי והשבתי חיי רעה גוי והתהלכתי בתוכם גוי ואולך אתכם קוממיות
וכדרז"ל (ב"ב עה, א) שתי קומות בתורה הנגלה ובתורת החסידות בנפש
ובגוף בגשמיות וברוחניות.

ובברכת קבלת התורה בשמחה ובפנימיות, לבשורות טובות בטוב
הנראה והנגלה (כי כ"ע מודי בעצרת דבעינן לכם) ולא לתר לגאולה האמתית
והשלימה.

מטעם המובן יושלח הנ"ל – באיזה קיצורים גם במברק.

ד'תד

חלקה מדפס בלקו"ש ח"ז ע' 361 ובשלימות בחי"ג ע' 161.
הפ"נ: בהמשך להמאורעות בכפ"ח. ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תה

ב"ה, א' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

ת"ח על מכתבו מכ"ה אייר, בו כותב ע"ד המשך הפעולות בעניני חסידות תורה ויהדות וידיעות ממצב הכללי בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה, ובודאי יוסיף בזה וכל המוסיף מוסיפין לו בעניניו הפרטים, וכן יעורר את כל תושבי הכפר האנשים ונשים לעשות כהנ"ל כל אחד ואחת מתאים למעמדו ומצבו ויכולתו וכשרונותיו, ובמדתו של הקב"ה שהיא מדה כנגד מדה ישולם להם אלא שעוד כמה פעמים ככה בטוב הנראה והנגלה ובפרט שכפר חב"ד הוא המקום אשר תתגלה בו מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפני נחלה בלי מצרים מברית מן הקצה אל הקצה.

ולקראת חג השבועות הבע"ל הנה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר יה"ר שנוכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג ולבשו"ט.

ד'תו

ב"ה, א' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אודות נוסח התנאים אשר אצלנו.

ד'תה

מו"ה דוד: בראוון, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ב ד"ב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תסז. ד'תרמז.
תתגלה בו מדת הרחמים: ראה לעיל אגרת ד'שז, ובהנסמן בהערות שם.

קלה אדמו"ר שליט"א

הנה נכון הדבר שזהו הנוסח מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, ויש תחת ידי פוטוגרפיה מהתנאים והצי"צ הוסיף גם בגוף כתי"ק, וגם בו אין סופי השורות שוות וכו' נוסף על שאין נמצא שם ע"ד קנס וכו'.

בודאי בעת קשוה"ת שלו חזר מאמר דא"ח, ולפלא שאינו מזכיר עד"ז במכתבו.

ואכפול ברכותי שיהיו הקשו"ת בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית ישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

בברכת מזל טוב ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'תז

ב"ה, א' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ
מלאכתו מלאכת שמים מו"ה חיים שאול שי

שלום וברכה!

... ובמ"ש בסיום מכתבו, מה יהי הסוף. — הנה לפלא הספק ח"ו בזה, כי ידוע פסק בי"ד שלמעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו (של רבנו הזקן) על העליונה (עין קיצורים והערות לס' תניא סוף עמוד קכ"ב) וגם זה בכלל שכבר הצליחו להעמיד מוסד חינוכי חב"ד, ובודאי תומשך ההצלחה גם בעתיד להמשיך בבנין במוסד ולשפרו באיכות ובכמות, ויה"ר שיעשה זה בשמחה ובטוב לבב.

ד'תו

יש תחת ידי פוטוגרפיה: מרפסה בבטאון חב"ד גליץ 36-37 ע' 18.

ד'תז

מו"ה חיים שאול: ברוך, ראשון לציון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'לט, ובהנמך בהערות שם. לקמן ד'תקעא. ד'חשה.
מה יהי הסוף: מקשי בניית בנין לישיבת אחי תמימים בראשון לציון. ראה לעיל אגרת ד'רעט, ובהנמך בהערות שם.

ולקראת חג השבועות הבע"ל הנה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר
יהי רצון שנוכה כולנו בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.
בברכת החג.

ד'תח

ב"ה, א' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו אייר, כבקשתו יזכירו את בנו הבכור . . .
שלט"א על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא
ישראל להטבת מצב בריאותו, וכבר ידוע הוראת רז"ל אשר יין של קידוש
והבדלה מוסיף במאור עיניו של אדם.

ובמ"ש אודות ענין המחשבות*, מובא בספרים הק' אמר עם הספר ישוב
מחשבתו כו' שע"י הלימוד בפנים, הנה האותיות מאירות ומועילות לבטל
מחשבות בלתי רצויות, וגם בשעה שאין ספר מצוי הרי ע"י שחקוקים במוח
הזכרון דברי תורה בכלל וביחוד מפנימיות התורה הנקראת אילנא דחיי דלית
תמן לא קשיא וכו' דכתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ (רע"מ פ' נשא
המובא ונתבאר באגרת הקדש לרבנו הזקן סי' כ"ו) – כ"ז דוחה חשך הם
מחשבות הבאים מצד החשוד, וכבר ידוע שהמחשבה משוטטת תמיד (ולא
כדבור, עת לחשות מלדבר) ודוחים מחשבה בלתי רצוי דוקא ע"י מחשבת
קדש.

ולקראת חג השבועות הבע"ל וע"פ מרז"ל חייב אדם לומר בלשון רבו,
הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה יה"ר שנוכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה
ובפנימיות.

נ.ב.

במ"ש אודות הספרים דהוצאת קה"ת, כמדומה כבר נכתב שבזה יש

(*) בטח מניחים גם תפילין דר"ת – מוחין דאבא. וכנראה אשר עת לבדוקן – התפילין
דרש"י והתפילין דר"ת.

ד'תח

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 466 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

לפנות להמתעסקים בזה באה"ק ת"ו ובראשם הרב אברהם פריז רח' בר
כוכבא 16, פתח תקוה.

ד'תט

ב"ה, א' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה אייר, נעם לי לקרות בו אשר כמה ספיקות
שהיו לו, חוסלו, וכמבואר בספרים הקי אשר ספ"ק בגימטי' עמל"ק הכוונה
לקליפת עמלק, שבדוגמת עמלק כפשוטו ענינו שאף שהאמבטי רותחת קופץ
לתוכה, ובלבד לקרר את בני ישראל וכמ"ש אשר קרד [עיין במדרש תנחומא
שם], ומזה בנין אב לכל הספיקות שמזכיר אשר מקורם כפי האמור וד"ל.

במ"ש אשר קרא בספרי התוכנים ע"ד כוכבים שקרן האור משם צריך
ללכת הרבה יותר משית אלפי שנין עד שיגיע לארץ, ומקשה איך יתאים עם
המובא בתוה"ק שנמצאים אנו בשנת ה'תשט"ז לבריאה.

הנה אפילו את"ל שחשבון הנ"ל ע"ד מרחק הכוכב — אמיתי הוא (כי
גם בזה יש חילוקי דיעות בין התוכנים) אין מזה קושיא לתאריך הבריאה,
שהרי כמו שנבראו הכוכבים נבראו ג"כ קרני האור, וכמו שיכול השי"ת
לברוא כוכב שרק אז ואח"כ יתחיל להאיר, כן אפשרי שיברא הכוכב ביחד עם
קרני האור היוצאים ממנו. ובפרט ע"פ הנאמר בפרשה ראשונה שבתורתנו
ויהי בקר יום אחד, ו"יהי מאורות" אך ביום הרביעי, היינו שהיתה מציאות
אור בקר קודם תליית המאורות ברקיע השמים.

במ"ש שראה בס' פלוני, אשר יש לומר שששת ימי בראשית אינם ימים
של כ"ד שעות כו' וכו' — ולצערנו נמצאים פירושים כאלו גם בעוד ספרים,
אבל מעקמים הם את הכתובים מפני, שבמחילת כת"ר, לא ידעו כדי צרכם
ה"היסודות" עליהם נבנו השערות החוקרים השונים במדעים בהנוגע לתאריך

ד'תט

נדפסה בלקר"ש חט"ו ע' 478. בהמשך אליה לקמן אגרת ד'תרס.
ספ"ק בגימטי' עמלק: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תשכב.
שנמצאים אנו בשנת ה'תשט"ז: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ג'תתסח.

הארץ. כי הידיעה והחקירה ביסודות אלו מוכיחה לשכל הבריא שאינם אלא השערות ורחוקים מודאיות, וכן הוא דעת בעלי המדע וכמובא בספריהם הם, אף שמעלימים הספיקות שיש להם בהיסודות, בספרים הנלמדים בבתי ספר להמתחילים בזה. ולמותר להאריך ולהעיר על הראי הכי פשוטה, שששת ימי בראשית ענינם — של כ"ד שעות, כיון ששמירת יום השבת לאחר ששית ימי השבוע קשור בזה.

בודאי יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא, נוסף על לימוד שיעור קבוע בתורת החסידות. בברכה.

ד'תי

ב"ה, ג' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו אייר, הנה כיון שאין לו לדיין אלא מה שענינו רואות, אפשר שמה שכותב בהנוגע להנהגה חריפה עם התלמידים זקוקים לזה ב... אבל בכל זה הרי יש לדון בזה עצמו אם במדת החסד או במדת הגבורה, ולכן אפילו במקום שמוכרחים להני"ל הרי מכמה טעמים יש להקל ולרחם בדין ובפרט ע"פ מאמר רז"ל שלשה תהא ימין מקרבת ושמאל דוחה, וביחוד שיש חשש גם להענין דהמכה בנו גדול וכו' נוסף על השמועות (שכנראה מקורם מתלמידים הקשישים הני"ל) שאינם מוסיפים בשם הטוב וכו' וד"ל...

השערות: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד'רט. לקמן ד'תיד.

ד'תי

לתוכנה ראה לעיל אגרת ד'רעו.

ד'תא

בי"ה, ג' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... וכידוע הפתגם, שהמחנכים של הישיבות וכו' הם בשביל התלמידים ולא לחיפך, שמזה הוראה שבמקום ספק יש לפסוק הדין באופן שהוא תועלת יותר בשביל התלמידים מבלי להתחשב כ"כ עם השם טוב של המחנכים והמחוקקים.

ואת"ל הרי זהו מעין מס"נ, אבל בתקופתנו זו גם זה דורשים מאתנו, וכמבואר בחסידות הדיוק מסירת הנפש ולא מסירת הגוף, והוא שמוותר על טובתו ואפילו על טוב האמיתי דקדושה בשביל תועלת הזולת ובפרט תועלת הרבים, וכידוע פתגם רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע מענה על השאלה, מה חידשה החסידות, ומענתו לעשות טובה להזולת ע"ח טובת עצמו, ושאלוהו שזקוקים לראי ע"פ נגלה דתורה שכן הוא, וענה שזה מפורש בש"ס שורפן חסיד (נדה יז, א עיי"ש בתוס') ...

ואדם רואה מהרהורי לבו שמתקרבים אנו לזמן קבלת התורה ולא קבל נותן התורה הערבות דהתישים כי אם דוקא ערבות הגדיים, וק"ל. וידוע פירוש האריז"ל עה"כ והימים האלה נזכרים ונעשים, שכשהם נזכרים הרי נעשים ובאים בפועל כל העניינים שבפעם הראשונה, ויה"ר שנוכה לבשו"ט בכל האמור.

בכבוד ובברכה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'תיב

ב"ה, ג' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ אהרן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ה אייר, ובודאי ימשיך בבשו"ט
מפעולותיו הוא וכן מפעולות שאר אנ"ש שי אשר במחנם הט'.

מוסג"פ העתק מכתבי כללי, אף שבודאי יושלח ימים אלו באופן רשמי
לסניף נשי ובנות חב"ד אשר במעלבורן.

בודאי כמנהגם הטוב ישלחו לכאן קטעי המכ"ע הנוגעים לעניני חב"ד,
ובודאי למותר לעוררם שמוכרח שידפיסו לעתים קרובות יותר מענינים אלו,
ומה טוב כמו שעושים אנ"ש בכמה מדינות שהנהיגו במכ"ע המופיעים שם,
ונקראים ע"י אחינו בני ישראל, להדפיס בכל עש"ק וערב יום טוב איזה ענין
בתורה ומצותי ואם באפשרי מבואר ומואר ברעיונות חסידותיים, ומהנכון
שיעורר את אנ"ש שיחיו על זה.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תיב

אהרן שי: סרבנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקנז, ובהנסמן בהערות
שם. לקמן ד'תקיג.
מכתבי כללי: דלעיל ד'שנה.
קטעי המכ"ע: בהמשך לזה — לקמן שם.

ד'תיג

ב"ה, ד' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה עזריאל שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה נתקבל מכתבו מיום השלישי (וגם בו לא נמצאת כל סיבה להפסק הכתיבה משך כל הזמן).

בו כותב ע"ד עבודתו בקדש במחנם ה"ט והתפשטותה, ובטח לא יסתפקו בזה וירחיבוה הן בכמות והן באיכות מתאים לדרישת השעה, ובודאי יש כר נרחב שגם זוגתו תח"י תנצל כשרונותי במחנם ה"ט במילואה, ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

במ"ש אודות בנין המקוה, הנה חבל שכנראה עדיין באמצע העבודה בזה ואף שבכגון דא כל יום ויום עולם מלא הוא, וד"ל, ובודאי אשר גם בזה הדבר תלוי ברצון המתעסקים בזה, כי היכולת ניתנה להם ככל הדרוש, ואחכה לבשוי"ט בכל האמור.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר יה"ר שנוכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג.

נתעכב השילוח ובנתיים נתקבל מכתבו מי"ד סיון . . . במש"כ ע"ד ביקור כאן צריך לברר אם מפאת שינוי המצב יתנו רשיון לחזרה ומובן שהבירור צ"ל באופן בלתי רשמי וד"ל.

ובקשר עם יום ההולדת – ובטח ינהג במנהגי אנ"ש ביום ההולדת – יה"ר שתה"י שנת הצלחה במילוי תפקידו (נבראתי לשמש את קוני) ע"י הקמת תלמידים חסידים יר"ש ולומדים, ומתוך הרחבת הדעת.

ד'תיג

מו"ה עזריאל שי: חייקין, אגאדיר. אגרת נוספת אליו – לקמן ד'תרלט.
שינוי המצב: היחס ליהודים במדינות הערביות, בתקופה זו.

ד'תיד

ב"ה, ד' סיון, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

כבוד הרב הגאון המפורסם חו"ב סועו"ה סדרן ופלפלן
ווי"ח אי"א בעל מדות תרומיות איש אשכולות דורש טוב
לעמו וכו' וכו' מוהררי"א הלוי שליט"א
רב ראשי

שלום וברכה!

ת"ח לכהדר"ג שליט"א עבור המברק במענה על מברקי בהנוגע לענין
הכאוב של הסינאגאג קאונסיל והניו-יורק באָרד אָוו ראבבייס, ונוסף על זה
קבלתי פ"ש אישית על ידי הרב האללאנדער שי' בשובו מביקורו באה"ק ת"ו
ופרטים בזה. ואין די באר גודל ההיזק שנמנע על ידי צעד כהדר"ג בבטלו את
מכתבו. וכמו שכתבתי במברקי אשר לדעתי זהו נוגע באופן ישר גם לפלישת
תנועת השמרנים והריפורם לאה"ק ת"ו, אף שמטעמים מובנים לא רציתי
לפרש במברקי וכתבתי סתם "ונוגע לדורות ולארצות". ואם נזכה וינצלו שעת
הכושר זו של היהדות בארצות הברית, יש מקום לומר שיהי' זה מפנה עקרי
ביחס בני ישראל מכל החוגים לתנועת הקונסרבטיבים והריפורמים, מתאים
לתורתנו הק'.

ונזקקים לזה בדורנו, דור יתום, עוד ביותר, וכהוראת חז"ל הידועה,
שאם בקעה מצא — באיזה ענין או מצוה, הרי לא לבד שאי אפשר לתקנה על
ידי פשרה, אלא אדרבה צריך להוסיף ולעשות משמרת — וגדר בה גדר.

ואחתום מכתבי מתאים לדבר משנה, חייב אדם לומר בלשון רבו, הוא
כ"ק מו"ח אדמו"ר, לברך ולהתברך בקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בהוקרה בכבוד וברכה,

בהזדמנות זו מצורף בזה מה שעלה ברעיוני בהנוגע לבעיות במכתב
כהדר"ג שליט"א האחרון.

ד'תיד

מוהררי"א: הרצוג. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שו, ובהנסמן בהערות שם.
מברקי: דלעיל ד'שו.
במכתב כהדר"ג שליט"א האחרון: ראה לעיל ח"י אגרת ג'שיט.

בענין הסתירה – לכאורה – שבין דעת החוקרים אודות זמן הדרוש "בשביל תקומת והופעת הכתב והתפתחות הלשונות והתרבויות בכלל" ובין הפירוש הפשוט וישר בתורה ובמאמרי רז"ל ומקובל מדורי דורות על כל עמנו בענין המנין לבריאת העולם, שזוהי שנת ה'תשט"ז לבריאת העולם וכנוסח שטרות וכו', אשר "זוהי השאלה השרשית בשלב של החקירות בזמן ההוה" –

לדעתי, אי אפשר שתהי' בזה סתירה, כי אי אפשר לסתור מהשערה בעלמא. וכונתי בזה:

(א) בכלל, בנוגע לכל מסקנות המדע – ידוע היסוד והפרינציפיון (הנקרא, כמדומה, על שם הייזנברג), אשר כל ה"חוקים" שבכל ענפי המדע אינם אלא הנחות השערות היותר אפשריות, הקרובות יותר להתגשם. ז.א.: בנוגע לעתיד אי אפשר לו לאדם לדעת דבר בהחלט גמור, אלא רק בהשערה. ואחת ההשערות היא, אשר ככל שיגדל מספר המאורעות כן יגדל החלק מהם המתאים להנחות המכונות בשם "חוק" – בערך וביחס לחלקם שאינו מתאים אל ה"חוק". וגם זה גופא אינו אלא אפשר, כאמור, ולא מוכרח. לדוגמא – אין כל סתירה להמדע אם יראו אבן עפה מלמטה למעלה ולא להיפך, ואינו אלא בסתירה אל הרגיל ולא למסקנות המדע.

כן הוא בנוגע לכל "חוקי הטבע", אין יוצא מכלל זה. ועל אחת כמה וכמה בהנוגע לחוקי ההתפתחות, אשר בין אנשי המדע גופא – כמה שיטות ישנן וסותרות ושוללות אחת את רעותה.

(ב) נוסף על הנ"ל: אפילו אם הי' במציאות עתה חוק (אמתי, ולא השערה) וסדר התפתחות קבוע, אי אפשר הי' לדון ממנו בנין אב בהנוגע לחוק וסדר התפתחות של תקופה קדומה בכמה אלפי שנה לזמננו.

כשבאים לדון על ההתפתחות מקדמא דנא הרי זקוקים להשערות שונות ומרובות ביותר ושאינן להם יסוד בנסיון. והחוקרים עצמם – כלם מודים כי תנאי הטבע והחיים אז היו שונים לגמרי מאשר הם עתה, כגון מדת חום האויר, לחץ האויר, מציאות האלמנטים הרדיו-אקטיוויים במדה גדולה הרבה יותר מאשר עתה, היחס שבין החי והצומח וכו' וכו'.

ומתמי' איך משתמשים החוקרים בנתונים דאופן ההתפתחות עתה – ליסוד השערותיהם בהנוגע להעבר הכי רחוק – כאילו לא נשתנה דבר,

אי אפשר לסתור מהשערה בעלמא: ראה גם לעיל אגרת ד'חט, וכהנסמן בהערות שם.

ומניחים הנחות ומסיקים מסקנות (אף שמעולם לא ניסה שום חוקר לבחון השערותיו בכור מבחן התנאים שהיו אז), ומקבלים אותם בלי פקפוק ומכריזים על מסקנותיהם כחוקים.

ואם עד לתקופה האחרונה עדיין הי' צל של אמתיות בזה, הנה בתקופתנו, תקופת משבר במדע ג"כ – גם הצל חלף ואבד. ולדוגמא: נוכחו לדעת שכמות אפילו קטנה ביותר של קאטאליזאטור, או של אלמנט רדיו-אקטיווי משנה התופעות ומהירותם ולפעמים באופן הכי מפתיע. תגלית זו שוללת אפשריות של ראי' מדעית להסיק מסקנות מדעיות בהנוגע לתהליך התפתחות הצמחים ובע"ח וכו' בסביבה ובתנאים שהיו אז אלמנטים רדיו-אקטיוויים במדה גדולה הרבה יותר משל עכשו.

וזהו רק חלק מהתנאים שבדאי נשתנו, כי נוסף על זה, הרי חלו עוד שנויים עקריים רבים אחרים וכמו בהרכבת האויר וקלישותי (density) שזה משפיע באופן עקרי על קרני השמש ועל קרני אור – cosmic rays – מכל המינים באופן החדרתם ופעולתם על הארץ.

(ג) נוסף על כל הנ"ל: כל שיטות ההתפתחות (ובמילא כל הקושיות הנ"ל) מיוסדות על ההנחה שבראשית הי' חומר פשוט, ובתקופה ורגע מסויים, הנה מפני סיבות שאינן ידועות כלל, התחילה ההתפתחות ע"י הרכבת חלקי חומר פשוט זה, יותר ויותר, עד שכעבור תקופה מסויימה הגיע לדרגא של צומח, ואח"כ לדרגת חי וכו'. ועל השאלה למקור החומר הפשוט הראשון, הנה המענה הוא שאין זה מתפקיד חוקרי המדע לענות עלי'. ואם הנשאל הוא חוקר מאמין, אומר שנברא יש מאין על ידי הבורא. וכן בהנוגע לשאלה היסודית: מה גרם שהתחילו סיבות הנ"ל לפעול בתקופה זו ולא קודם לה או לאחר'.

ופשיטא שאינו מובן כלל מהי הנפקא מינא והמדעיות של השיטה והקס"ד שהבורא ברא ביליונים אטומים והטביע בהם חוקים מסויימים והאטומים התפתחו מדרגא לדרגא על פי חוקים אלו, או אם נאמר – כפירוש הפשוט דספר בראשית – שהקב"ה ברא ביום ראשון את השוה"א כו' ביום שני כו' עד שברא ביום הששי את האדם בעל שכל, מדבר, וברמת התפתחות גבוהה. ואדרבה, מנקודת המבט המדעי דימינו אלה – מופרכת יותר באין ערוך בריאת יש מאין ואפס המוחלט אפי' בריאה פשוטה בעל תא אחד, מיצירת יש בעל התפתחות גבוה מיש פשוט במשך זמן קצר ביותר.

ה"סתירה", כביכול, היותר גדולה בין המדע והאמונה – הוא ענין בריאה יש מאין, כי מדע פירושו ביאור ע"י דבר שראוהו על כל פנים פעם

אדמו"ר שליט"א

קמה

אחת, ובריאה יש מאין אי אפשר ל"הוכיח" באופן כזה. ואדרבה כפי "המסקנות" של החקירות בתקופה האחרונה השמדת היש שיחזור לאין והפכו, בריאת יש מאין – אי אפשרי שיהיו בטבע. והמאמין בבריאה יש מאין למרות "מסקנא" הנ"ל, נקל לו להאמין בבריאית אדם מפותח וכן בנוגע לבע"ח וכו'. וכמרו"ל: כל מעשה בראשית בקומתו נבראו. – אין כל סברא ושכל להגביל יכולת הבורא רק לבריאית יש מאין. ומי שיכול לברוא יש מאין – על אחת כמה וכמה שיכול ליצור אדם גולם מן האדמה.

וממילא נפלו כל ההשערות בענין תקופה הדרושה להתפתחות וכו', כיון שאין כל סברא מדעית, ראוי ותוכחה שלא בקומתו נבראו (אפילו את"ל שנתוספו אח"כ מיני צומח ובע"ח שנתפתחו מאלו שקדמום).

(ד) שמעתי מקשים על כגון דא, לאיזה טעם הי' לו להבורא לברוא במיוחד דומם ובמיוחד צומח חי ומדבר, בה בשעה שהי' יכול לברוא רק הדומם הפשוט ביותר ולהניח אותו להתפתח מתאים לחוקי ההתפתחות ולא להטריח את עצמו כביכול בבריאיה של ששה ימים בזה אחר זה.

ומובן אשר אין כל מדעיות בקושיא זו, וגם סתירה ישנה מנ"י ובי', שהרי אין כל טעם במדע לבריאית היש מאין ולחקיקה חוקי הטבע כמו שנראים לנו, ובמילא אין מקום להקשות למה לנו להניח שהיתה תופעה פלונית בלתי מובנת בשכל האדם בה בשעה שבמקומה היתה יכולה להיות תופעה אחרת – כיון שגם היא בלתי מובנת בשכל האדם. וכנ"ל, הרי אדרבה, תופעה השני', היינו בריאה יש מאין, "מופרכת" מנקודת מבט המדע יותר מאשר יצירת האדם כמו שהוא מן הדומם, בלי דרגות שבינתים.

(ה) דרך אגב, במה שיש רוצים עתה לפרש מרו"ל בונה עולמות ומחריבן, וכן המובא בזהר ובספרי קבלה אודות אדם קדמון, כפשוטן, היינו שהי' אדם גשמי והיו עולמות גשמיים שנחרבו אח"כ ואחריהם נברא העולם הזה שהוא בן ה'תשטי"ז שנה, וכמובא פירוש זה בכמה ספרים וגם בספרי המקובלים הראשונים (כמה מקומות שמדובר בזה צוינו בתורה שלימה בראשית א:ה, ס"ק תכ"ב ואילך).

הנה בעניני קבלה, כמו בכל חלקי התורה, אימתי יש מקום לדיעות חלוקות – קודם שנפסק הדין על פי כללי התורה, אבל לאחר פסק דין כדיעה אחת, הרי, בנוגע למעשה ולפועל, רק דעה זו אמתית היא. והוא הדין בשאלה הנ"ל: עד שבא האריז"ל היתה בזה מחלוקת (וכמובא בספרים המצויינים בתורה שלימה הנ"ל), אבל לאחר שאמר האריז"ל דעתו, שהוא הוא הפוסק האחרון בכגון דא המקובל על כל בני ישראל, הן האשכנזים

(רבינו הזקן וגם הגר"א) והן הספרדים, ואמר דעתו ברור דאין הכונה לומר שהיי עולם גשמי כמו עולם הזה דעכשיו כו', כי זה לא הי' אלא דוקא בשמיטה זו לבד, (הובא ג"כ בתורה אור לרבנו הזקן נא, ד; ובתורת חיים שם) – אין לפרש ענינים של מעשה ומציאות (וכמו ענין הבריאה בפועל) כי אם מתאים לדבריו.

ד'תטו

בי"ה, ד' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מעש"ק נוסף על הידיעות ע"י הטעלעפאן ועל כגון דא נאמר סגנון מרז"ל הידוע, אילו זכינו כו' עכשיו שלא זכינו כו' כוונתי שבאם הי' מתעסק בהחזקת היהדות והפצתה במחנו הטי' ובתפקידו המיוחד בתור תלמיד תומכי תמימים בהפצת המעיונות, זוהי תורת החסידות, עד שיגיעו גם חוצה, בודאי הי' עומד בקישור מכתבים ובאופן של זכינו היינו לא בענינים דעגמת נפש, ועכשיו שלא זכינו מתלפן וכותב בענינים כאלו.

ויהי רצון שרמז זה מהשגחה העליונה יספיק ויבריא בנם שליט"א בקרוב ממש, כיון שמכאן ולהבא וועט ער זיך אריינוארפן (ישליך עצמו) בהעבודה האמורה, ובמילא לעתים תכופות יבשר טוב מפעולות הטובות ופירותיהן ומהתכניות איך להרחיבן, אף שזה הרבה זמן שלא כתב עד"ז והוא מפני החלישות גדולה בזה, הרי אין לך דבר העומד בפני התשובה וכמרז"ל (הובא באגרת התשובה לרבנו הזקן פרק ט') הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים, וק"ל.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר, יה"ר שנוכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות, ולהכנסת בנם שליט"א לבריתו של אברהם אבינו בשעה טובה ומוצלחת.

בברכת החג.

נ.ב.

במ"ש אודות השם, כבר ידוע שצריך להיות בהסכם שני ההורים יחד ויהי לאורך ימים ושנים טובות.

קמז

אדמו"ר שליט"א

ד'תטז

ב"ה, ד' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים הלל שי

שלום וברכה!

בטח כבר מתבוננים בתכנית לימי הקיץ הבע"ל חופש הנוער מבתי הספר
ולימודי חול, שאז כר נרחב ביותר לפעולות הת"ת כו' וכו' וכבר נאמר
ותשועה ברוב יועץ.

בודאי למותר לעוררו אשר בהמקומות שמבקר יעמוד עמהם בקישור
מכתבים גם אחרי כן כדי לחזק ההתעוררות ובפרט בהחלטות בהנוגע
לפועל.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה בלשון כ"ק מו"ה אדמו"ר יה"ר
שנוכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'תיז

ב"ה, ד' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרבנית מרת שרה תחי

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מכ"ז אייר, ת"יח על הבשורה טובה שמתבססות
פעולות אגודת נשי ובנות חב"ד במחנם הטי' וכשם שעלה בידן למצוא מקום

ד'חטז

מדיה חיים הלל: אדימוב, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתכ, ובהנסמן בהערות
שם.

ד'תיז

מרת שרה תחי: שוחאט, טורונטו. אגרות נוספות אליה — לעיל ח"ב ד'קפד. לקמן ד'תצב.

קבוע כפשוטו כן תצליחנה גם כן במציאת מקום קבוע ברוחניות, וכפתגם רבנו הזקן בעל התניא והשולחן ערוך, קביעות בנפש, וכבר נאמר על דרך הצחות בכגון דא, אשר דין תורתנו תורת חיים, שקבוע אינו בטל.

בטח מתקדם ענין הדפסת החוברת ובהידור המתאים, ואם בכל התקופות נאמר כל חלב לה' ופירש הרמב"ם שכל עניני קדושה צריכים להיות מן המובחר גם כפשוטו בגשם, עאכו"כ בדור יתום זה שמוכרחים להמשיך את האדם לענין פנימי עכ"פ בתחלת ההשתדלות על ידי הידור חיצוני.

אף שאינה מזכרת על דבר זה, תקותי שגם זמן מתן תורתנו תנצלנה להרחבת עבודתן והתפשטותה בממדים הכי גדולים, כי ימי סגולה הם והימים שלפניהם וכאמור, אף כי בקיצור, במכתבי לאסיפה הכללית של נשי ובנות אגודת חב"ד כאן, ויהי רצון שגם זה יהי בהצלחה ומתוך הרחבת הדעת של כל אחת ואחת מהחבירות והמשתתפות ולכל לראש – דהעומדות בראש.

בברכת החג ולהצלחה בהאמור ובפ"ש בעלה הרב שליט"א.

ד'תיח

ב"ה, ה' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה דוב ידידי' שיי שו"ב

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הפתקא שלו ביחד עם המצורף אליו, ומוסגר בזה קבלה ממוסדות אשר על שם כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע אשר באה"ק ת"ו, ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה מראשית השנה עד אחרית שנה אשר הם הן – וכדוגמתם – המגינים עלי ועל כל המחזיק בהם ומשתדל

וכפתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'שעא, ובהנסמן בהערות שם.
הדפסת החוברת: ראה גם לעיל אגרת ד'שיז, ובהנסמן בהערות שם.
במכתבי: דלעיל ד'שנה.
בעלה הרב: דוב יהודה.

ד'תיח

מו"ה דוב ידידי': צונץ, ברוקלין. אגרת נוספת אליו – לעיל ח"ה א'חמ.

בהוספה עליהם הן במספר התלמידים והן בשעות הלימוד, שהם הגורמים וממשיכים אשר ה' יבנה בית וה' ישמר עיר וגו' וכאשר פתח החסברה בזה רבי אבא בר כהנא וביארו הדבר ר' אסי ור' אמי, אשר הסופרים ומשנים שהם הוגים ומשנים את התורה ביום ובלילה כו' (מדרש איכה רבה בתחלתו).

ויה"ר שבקרוב ממש ובחסד וברחמים יערה רוח ממרום על כאו"א בתוך כלל ישראל ואז יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין, אשר אנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר והוא ישלח עזרתו מקדש ויקיים הבטחתו, יעננו ביום קראנו בגאולה האמיתית ושלמה.

בברכה.

ד'תיט

ב"ה, ערב חג השבועות, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מער"חירחא תליתאי, ובעת רצון אזכירו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמ"ש אודות מחילה. — מובן שאין זה בדרא דאונא, כי הרי אין זה ענין של קפידא ח"ו ובקשת מחילה, אלא במה שנוגע להפצת המעינות חוצה, ובמילא גם ע"ז קאי הוראת רז"ל והובא באגרת התשובה לרבנו הזקן סוף פרק ט' ה"י רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים וכו' ובכגון דא תקותי חזקה שיכפול השתדלותו בהפצת המעינות ובמסגרת צעירי אגו"ח בכפלים, וע"פ המבואר בדא"ח על הענין דכפלים לתושי' שזהו שלא בערך וכשירצה יצליח בזה בהנוגע לעצמו ובהנוגע לפעולות, ויהי רצון שאזכה להתבשר טובות בכל זה בהקדם ובמדה גדולה מתאים לדרישת השעה . . .

ולהודעתו מיום ההולדת שלו, הנה יה"ר שתה"י שנת הצלחה אצלו בכל האמור ובכלל לראות פרי טוב בעמלו האמור ובעמלנו אלו הבנים לראות מהם רוב נחת חסידותי ביחד עם זוגתו תחי'.

בברכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות המחכה לבשו"ט בכל האמור בהקדם.

המאמר עם הג' כ"ק מו"ח אדמו"ר נתי' ות"ח מקול"ע.

ד'תכ

ב"ה, ערב חג השבועות, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה אברהם שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז אייר וג' סיון, הנה יהי רצון שבקרוב ממש אזכה להתבשר לא רק ע"ד קבלת מכתבי וע"ד דבור דברי התעוררות, אלא על ענינים של פועל וכמאמר המשנה לא המדרש עיקר אלא המעשה, וידוע פתגם הרשב"ץ ששמענוהו איזה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר בהנוגע לציור של חסיד משכיל ואינו עובד, וכמובן היתה הכוונה משכיל כדבעי ואינו עובד לא ח"ו כפשוטו אלא שלא בערך ההשכלה, ומרגלא בפומי דרשב"ץ על זה, נשיאים ורוח וגשם אין, ואין זקוקים לביאור שהכוונה הוא בצמיחת התבואה והפירות התלויים בגשם דוקא, וק"ל. ואחכה לבשו"ט ומפורטות, ויה"ר שיהי' בעגלא דידן.

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר יה"ר שזכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג.

ד'תכ

מו"ה אברהם: פריז, פתח תקוה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'צב, ובהנסמן בהערות שם.

קנא

אדמו"ר שליט"א

ד'תכא

ב"ה, ערב חג השבועות, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממ"ה למטמונים. ת"ח על הבשוי"ט מהטבת מצב
בריאיות מר רוזנברג שי'. ובודאי מוצא אותיות המתאימות במאורעות כגון
אלו, לעורר שבכדי שיתוסף בברכות השי"ת צריך המקבל להוסיף בכלים
לקבלת הברכה, שהם הן העניינים דתורה ומצות. וידוע פתגם כ"ק אדמו"ר
מוהר"ש, יחידה שבנפש גיט עם אותיות . . .

ולקראת חג השבועות הבע"ל, הנה בלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר,
יה"ר שנזכה בתכ"י לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

בברכת החג

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

מוסגי"פ העתק מכתבי כללי לאסיפת אגודת נשי ובנות חב"ד כאן, וכדאי
להתבונן אולי כבר באה העת לארגן כגון דא במחנו ה'ט', אף אם עדיין לא
יקרא בהשם דנשי ובנות חב"ד. ואל בינתו אשען.

ד'תכב

[נוסח המברק שנשלח לאני"ש בכל מרחבי תבל לקראת חג השבועות]

קבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ד'תכא

מורה יצחק: דובאוו, מנטשסטער. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שיג, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תכב

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 346.

ד'תכג

ב"ה, ח' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מג' סיון בו כותב אשר עבר הרבה זמן מיום האירוסין של בתו שתליט"א, ולע"ע אין לו האפשריות לסדר החתונה מחוסר אמצעים הדרושים לרכוש דירה וכו'

והנה אף שידוע הפתגם שאין נותנים עצה כ"א לשואל עצה, מנצל הנני הזדמנות זו לכפול מחאתי הכי נמרצה על הנוהג באה"ק ת"ו לקשר נשואין בהוצאות מבהילות ובתנאים שתה"י הדירה דוקא במקום פלוני ושאר העניינים דוקא באופן פלוני ועי"ז מתארך ההפסק ביותר וביותר, ובודאי לדכוותי למותר להאריך עד כמה אי-רצוי הפסק זה ובפרט בדורנו דור יתום וד"ל, ובפרט שלדאבון נפוץ זה בין חוגי אברכי ישיבות שצריכים לשמש סמל ודוגמא ח"י להנהגה ע"פ תוה"ק. —

ידוע שצריך לדון כאו"א לכף זכות ובפרט כשהמדובר אודות מנהג שלדאבוננו נתקבל מכו"כ משפחות, אבל על הנמצאים על אתר ובפרט ר"מ וכו' ומי שהשפעה להם בחוגי אברכי הישיבה, למחות בזה ולעשות ככל האפשרי לשינוי המנהג (אותיות כו') האמור, ופשוט שצריכים לעשות בכזה בהנוגע לב"ב הם.

תקותי חזקה שמתאים למכתבו יש לו קביעות שיעור קבוע בלימוד תורת החסידות וכן שממשיך לקבל בספ"י חניכי ישיבת תומכי תמימים, וכבר ידוע מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין.

בברכה לבשו"ט בכל האמור לעיל.

נ.ב.

מוסג"פ טשעק להוצאתו הפרטית.

כבקשתו, בעת רצון יזכירו את אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרף להם.

ד'תכג

על הנוהג באה"ק: בהמשך לזה — לקמן אגרת ד'תשל"ו.
אותיות כו': גהנם. ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תרמ, ובהנסמן בהערות שם.

קנג

אדמו"ר שליט"א

ד'תכד

בי"ה, ח' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם זאב שי הלוי

שלום וברכה!

... במ"ש אודות מענה מהריא"ז שי בהנוגע להרב המתיר פינוי
העצמות ... יש לשלול מעיקרא דעות משובשות אלו שהכותב נשען כאילו יש
לזה ח"ו יסוד ברזין דאורייתא, ובדורנו דור יתום אם לא יהי מענה מבוסס,
יש מקום לחשש וכו' ובפרט שבהנוגע לחלק הנגלה ענו להני"ל ונדפס בחוברת
מיוחדת, אף שחלק הנגלה רבו העוסקים בו ורואים הטעות, עאכוי"כ שצריך
לענות בהנוגע לנסתר דתורה, ובפרט שיש חשש שינצלו את הני"ל כדי להרחיק
לימוד הנסתר והחסידות, וד"ל ...

ד'תכה

בי"ה, ח' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה ישראל זוסמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח אייר.

במ"ש מתי הי' השינוי במנהגים של התפלה. — הנה מנהגי התפלה

ד'תכד

מו"ה מנחם זאב שי: גרינגלס, מונטריאל. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רפה, ובהנסמן
בהערות שם.
אודות מענה: ראה לעיל שם.

ד'תכה

מו"ה ישראל זוסמן: דבורץ. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'חג, ובהנסמן בהערות שם.

שנדפסו בהקונטרסים שהו"ל, קבלתים מכ"ק מו"ח אדמו"ר [מלבד אלו שצויין במיוחד שכן נראה לי, וברובא דרובא ביארתי ג"כ הטעם על זה]. ובמנהגים שמזכיר – בהנוגע לסיום ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה, בלחש שמעתי הוראה זו בפירוש מכ"ק מו"ח אדמו"ר. וכן בהנוגע להרכנת הראש באמירת קדיש, וה"ה בגגיעה בתחלת מקום הקריאה וסיומה בעלי לתורה, משא"כ ענין אמירת זכר עמלק (בצירי או בסגל), שזהו מה שנראה לי ע"פ המאמר הנדפס בס' בונה ירושלים. וכמבואר המקורים בהערותי לרשימות למגילת אסתר. עיי"ש.

ובמ"ש איך שנהגו בזה בליובאוויטש, שמעתי פעם מכ"ק מו"ח אדמו"ר, שהיו כמה מנהגים בבית המדרש שאינם מתאימים, אלא שכי"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) לא הי' מתערב בזה.

בודאי יודיע בפרטיות המתאימה על עניני הכפר וכו'. ויה"ר שיעשו כלים רחבים לקבלת ברכות השי"ת נחלה בלי מצרים וכו' – ולכל לראש, קירוב הלבבות והשלום וכדבר משנה.

בברכה ופ"ש כל אנ"ש שליט"א

מ. שניאורסאהן

ד'תכו

בי"ה, יו"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממ"ג למטמונים והקודם לו, ובמ"ש אודות מצב הישיבה שלכן לפי דעתו ודעת איזה אנ"ש ד... אין אפשרית עתה להביא אברך מארצוה"ב (ובפרט שהוא נשוי – כי כמובן אין מקום לשלוח מכאן בחור שטרוד תיכף או יהי טרוד בעוד איזה זמן קצר בעניני שידוכין).

הנה חסר העיקר במכתבו, ומעין המבואר בתורת החסידות שאע"פ שליית תלויים ביי"ה ומצות עשה בו"ה, בכל זה עשה דוחה ל"ת (עיין אגה"ק

קנה

אדמו"ר שליט"א

לרבנו הזקן בתחלתו, לקו"ת במדבר ס"פ בלק. ויקרא מה, ג. שה"ש מח, ד).
וכאמור ע"ד הצחות, שאילו לא נברא העולם היו ג"כ נשמרים כל הלא תעשה,
משא"כ בהנוגע למצות עשה.

— כוונתי שאינו כותב מי יחליף פעולות האברך דארצוה"ב, כיון
שפעולות אלו מוכרחות הנה, ואין כוונתי בזה להביע טענה, אלא להדגיש עוד
הפעם, שברור אשר ביכולת אנ"ש על אחר לא רק להחליף את הנ"ל שלא יגרע
מהפעולות האמורות אלא שיכולתם מספיק גם להוסיף עליהם, ולכן עדיין
לא נמצאו האמצעים להבאת אברך זה כיון שאין זה מוכרח להתפתחות
השיבה, ואין הדבר תלוי אלא ברצון אנ"ש כאו"א וכולם ביחד, ואחכה
לבשו"ט.

בברכה.

ד'תכז

ב"ה, יו"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
איש רב פעלים מו"ה אהרן מרדכי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח סיון עם המוסגר בו . . . במ"ש כמה אופנים
איך להשתמש בסכום שנשאר מאחיהם הי"ד, הנה א) צריך הי' לתת מסכום
זה לירה לכ"א מהיורשים — ומובן זה ע"פ המבואר בכמה ספרים רוחניות
הענין דירושה — וכמובן מספיק בזה איזה סכום שיהי' לירה וכיו"ב ועיקר
הסכום הרי צריך לדעתי להקדיש, לענין או למוסד הנמצא בכפר חב"ד, ומה

ד'תכו

שאילו לא נברא העולם: ראה גם לקמן אגרת ד'תמו.

ד'תכז

מו"ה אהרן מרדכי שי: זילברשטרום, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתסב
אגרת ג'תתסב, ובהנסמן בהערות שם.
מאחיהם: האברך שמתה, שנרצח בביה"ס למלאכה יחד עם חמשה מתלמידיו. ראה לעיל
אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

טוב בקשר עם הקייטנא בשנה זו או יסוד מוסד המשך לימוד תלמידי בתי ספר הרשת.

מהנכון ג"כ שבאופן חד-פעמי יקנו מסכום הנ"ל סידורים בשביל כל הכתה או גם בית הספר שהיתה בהנהלת שמחה הי"ד. ויהי רצון שיחליטו בכי טוב בכל האמור, ומכאן ולהבא אך בשו"ט ומשמחות יודיעו הן בעניניהם הפרטים והן בעניניהם הכללים.

בברכה ופ"ש כל בני המשפחה שיחיו.

נ.ב.

ת"ח על החוברת שמצרף למכתבו, ומה טוב אם באפשרי שקודם זמן הלימודים יו"ל עוד חוברת. מוסג"פ העתק מכתבי כללי לאסיפה הכללית של נשי ובנות חב"ד כאן, שבטח ינצל תוכנו באופן המתאים.

ד'תכח

ב"ה, יו"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

מרת חיי תחי

ברכה ושלוש!

... בנוגע אייער שרייבען וועגען דער ארבעט צווישען פרויען. – איז זעלבסט פארשטענדליך אז מען דארף ארבעטן אין ביידע קרייזען – צווישען די וועלכע ווייסן כמעט גארניט פון אידישקייט און אויך צווישען די וועלכע ווייסן אבער ניט אין א גענוגענדער מאס, פארשטענדליך איז, אז די ארבעט איז ניט די זעלבע אין ביידע קרייזען, און אין פארלויף פון דעם טרעפען זיך מיט די פרויען אליין, ווערט קלאהרער מער דער צוגאנג וועלכען מען דארף נוצען צו זיי.

אויף אייניגע פון די פראגען וואס מען האט אייך געפרעגט, לויט ווי איך

ד'תכח

מרת חיי תחי: שגלוב, לונדון.

קנז אדמו"ר שליט"א

לייען אין אייער בריף, האט איר געגעבען דעם ריכטיגען ענטפער, און דעריבער האף איך אז אויך אויף להבא וועט דאס גיין מיט הצלחה, אבער בכלל דארף זיין דער סדר, און ווי עס פירט זיך אין **פערשידענע** קרייזען, אז אויף די פראגען וועלכע ווערען געשטעלט בא איין צוזאמענטרעפונג, ווערען די ענטפערס געגעבען בא דער צווייטער צוזאמענטרעפונג, וואס דורך דעם ווערט געגעבען א געלעגענהייט צו פארטיפען זיך אין די פראגען און אין אלעס וואס מיט דעם איז פארבונדען.

בייגעלייגט איז דא א אבשריפט פון מיין מכתב כללי צו דער קאנווענשאן פון נשי ובנות חב"ד דא, וועלכעס איר וועט קענען נוצען דעם אינהאלט זיינעם פאר אייער ארבעט.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תכט

ב"ה, יו"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

נשי ובנות חב"ד סניף תל אביב,
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבן מאור לר"ח סיון, ולפלא על יחס פב"פ שמזכירות במכתבן לפעולות ועבודת נשי ובנות חב"ד, בה בשעה שידוע עד כמה העריך כ"ק מו"ח אדמו"ר פעולות אלו ודרישתו להרחיבן בכל האפשרי, ומובן שבהזדמנות אעורר אותם עוד הפעם לשתף פעולה אתן מתאים לדרישתן, אבל ביחד עם זה כפי שידועות לי מהותן וידיעותיהן של כמה מהחבירות של סניפן ראויות רבות מהן להיות מרציאות באסיפות נשי ובנות חב"ד ולכל היותר על ידי שיכינו את עצמן לזה, אבל הרי הכנה זו נדרשת מכל אחד ואחת שעליהם להרציא ברבים, וכידוע הוראת רבותנו

ד'תכט

אעורר אותם: ראה לקמן אגרות ד' תמט. ד'תקעג.

זכרונם לברכה בזה אשר אפילו רבי עקיבא למד לעצמו ארבע פעמים קודם אמירתו ברבים ונלמד זה מהכתוב (תנחומא פרשה יתרו, טו).

מוסגר פה העתק מכתבי כללי לאסיפה הכללית של נשי ובנות חב"ד כאן, אשר בטח יוכל לשמש תוכנו לעבודתן הן.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תל

ב"ה, יו"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

נעם לי לקבל הידיעה אשר הוטב מצב בריאותו והולך וטוב, ובודאי יקוים בו מאמר רז"ל (ב"ב יב, ב) שכל שמטיבין לו הרי זה לאורך ימים ושנים טובות, ובודאי למותר לעוררו עוד הפעם שכיון שראו הנהגת השי"ת בטוב הנראה והנגלה עד עתה, בודאי לא יתרגש (ניט אויפרעגען זיך) מהעלמות והסתרים שישנם לפי שעה בעיני המסחר, דאין זה אלא לשעה קלה. והטעם על זה, הרי אמרו רז"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך. ואפשר שהכוונה בזה כדי שישלח מברק שעלה ברצונו וחפצו הטוב ליתן סכום גדול על דעתי, ובכגון דא טוב יותר לקבוע הסכום, בכדי שלא יהי ספק לשני הצדדים, כי הרי אפשר שככל שירבה ליתן יאמרו שאין זה סכום גדול בערכו, ובענינים של צדקה יש להזהר ככל האפשרי ולא לומר גדול סתם, בטח יפרש ויפרט בהזדמנות הקרובה.

בודאי שומר הוראות הרופאים ככל שיאמרו אליו, ואמרה תורתנו הק' תורת חיים שהיא נותנת רשות (שפירושו גם כן כח) לרופא לרפאות.

מוסג"פ העתק מכתבי כללי לאסיפה כללית של נשי ובנות חב"ד כאן ומטובו למוסרו לזוגתו תחי' וגם לבתו תחי' בהסברה הדרושה, עד כדי שתפעלנה בהתאם לתוכן הכתוב, ושליחות מצוה זו תוסיף בברכת השי"ת לרפואתו שלימה בקרוב ולבשורות טובות בכל האמור.

בברכה.

קנט

אדמו"ר שליט"א

ד'תלא

ב"ה, יו"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו בו כותב אודות מצב בריאות זוגתו שתליט"א,
ובעת רצון אזכירה על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ
זי"ע וכן אותו ואת ב"ב שיחיו מתאים לכתבו, ויה"ר שיודיע בשו"ט בזה.

ובמה שכותב שלא רצה לכתוב אלי עד עתה מפני שמתבייש וכו', הרי
כיון שקודם לזה מזכיר שה"י תלמיד תו"ת בלודז, בטוח אני בלימוד זה ובזמן
ההוא שיפעלו פעולתם גם בהווה ובעתיד, אף שכמובן שחבל על כל יום עובר
מבלי שתה"י הפעולה במילואה, ומדייק אני בתיבה במילואה כי לפי הכרתי
בתכונות בני אדם ובידיעתי חינוך דישיבת תומכי תמימים בודאי גם עתה
נראית פעולת החינוך האמור אלא שאינה ככל הדרוש וככל האפשרי, וכיון
שלכל איש הישראלי נותנים כחות בלתי מוגבלים בענינים כגון דא, ברור אשר
בידו הדבר תלוי, היינו ההשלמה בהפעולה האמורה עד שלא יהי מקום
להנוסח במכתב שמתבייש הוא מלכתוב, ובפרט שזה עתה באנו מזמן מתן
תורתנו שמתחדשת נתינת הכחות לכל אחד ואחד מבני ישראל לקיום מצותיו
ית', ויה"ר שתוכן מכתבו הבא יהי שמח ובכל הענינים הנזכרים לעיל.

בברכה.

ד'תלב

ב"ה, י"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר מרגיש הוא שנפל ממדריגתו ביראת
שמים ובלימוד התורה, ולכן רוצה לשנות מקום לימודו.

והנה אמת נכון הדבר אשר היראה היא השער לה' וכלשון הזהר דא
תרעא לאלעה (זהר חלק א' ת, א) ונרמז גם כן בנגלה דאורייתא, שקראו
ליראה מפתחות החיצוניות (שבת לא, ב) ודבר משנה היא שיראתו צריכה

להיות קודמת לחכמת התורה, וכיון שמצבו עתה כנ"ל, הנה ישתדל לנסוע
ללמוד בישיבת תומכי תמימים אשר בברונא-פאריז, ויקבל על עצמו להשפיע
גם על זולתו כשיחוננו בורא עולם בהצלחה בלימודיו, והי' יראה ללבב שרצונו
בוה באמת וימלא משאלות לבבו בזה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תלג

ב"ה, י"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב זמן מתן תורתנו.

נאך דעם ליינגערן איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען
אייער אייגענהאנדיגען בריף, פון וועלכן איך נעם אן אז אלץ איז בא אייך
בסדר ובשלום, און לויטן אינהאלט פון אייער בריף זעהט אויס אז איר זייט
קובע עתים לתורה יעדער טאג, און איך האף אויך – חאטש איר דערמאנט
ניט – אז איר באטייליגט זיך אויך אין די התועדות פארבריינגען פון אנ"ש
וועלכע זיינען בשכנות מיט אייך, און ווי עס איז באוואוסט דער ווארט פון
רבנו הזקן, אז דאס וואס א חסידישער פארבריינגען קען אויפטאן קען מלאך
מיכאל ניט אויפטאן.

בנוגע אייער פראגע וועגען די צייטען פון זאגען תהלים, איז לויט ווי
איך האב געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, איז א חוץ
ראש השנה און יום כפורים, איז באנאכט זאגט מען תהלים נאך האלבע נאכט
און ניט פריער.

אין אייער צווייטער פראגע, צי זאלט איר אויפגעבען א טייל פון אייערע
שעורים וואס איר האט אום צו זאגען דעם גאנצען תהלים עטליכע מאל אין

ד'תלג

דער ווארט: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תקז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תלו. ד'תפה.

קסא

אדמו"ר שליט"א

טאג, — לויט מיין מיינונג, מקומך על תנח, ד.ה. איר דארפט אנהאלטען די שיעורים אייערע, און אין איינקלאנג מיט אייער גוטער הארץ פארלאנגט צו מוסיף זיין אין זאגן תהלים — זאלט איר אויסער דעם זאגען תהלים פארן דאוונען, אויך נאכן דאוונען זאגען דעם שיעור תהלים — ווי דער תהלים איז פארטיילט אויף די טעג פון חדש — און אויך האבען א קביעות צו לערנען תורת החסידות יעדער טאג, און אויך לערנען יעדער טאג א פרשה חומש מיט פירוש רש"י פון דער סדרה פון דער וואך, (זונטאג פון אנהויב סדרה ביז פרשת שני, מאנטאג פון פרשת שני ביז שלישי א.א.וו.) און השם יתברך זאל געבען אייך און אייער פרוי שיחיו אריכות ימים ושנים טובות און צו קענען אנזאגען גוטע בשורות תמיד כל הימים.

בברכה.

ד'תלד

ב"ה, י"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' סיון, והקודם לו. וכבר ידוע הוראת ופתגם כ"ק נשיאנו הק', שטובה פעולה אחת מאלף אנחות ופשיטא שטוב כו"כ פעולות, אשר זהו דרישת השעה חובתם וזכותם של כאו"א ובפרט אלו אשר השגחה העליונה העמידתם בקרן אורה בלימוד בישיבת תומכי תמימים, וק"ל.

ובמ"ש אודות מחשבת דא"ח קודם התפלה, כבר מלתי אמורה בכגון דא שלאחר הלימוד בפנים טוב יותר לחזור על הענינים ולא התיבות והמלות בדיוק מלבד אם נצרכים לזה כדי שלא לאבד נקודת ההשכלה ונקודת התמצית, וכנראה במוחש, אשר להרגש הלב באים בקל יותר מהתבוננות בהענין מאשר הדיוק בהתיבות.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד לימוד או עכ"פ חזרה על הלכות הצריכות ובפרט הצריכות בחיי היום יומי, שדבר הכרחי הוא, וכמבואר גם בהלכות ת"ת לרבנו הזקן.

ד'תלד

הלכות הצריכות: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ג'תתצב, ובהנסמן בהערות שם.

בודאי שומר סדרי הישיבה מתאים לתעודתו עתה בהישיבה ומשפיע על התלמידים בכגון דא, וקבלת עול ומשמעת והסדרים יסוד הוא להצלחה בהלימודים ויצליחו השי"ת לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תלה

ב"ה, י"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערב זמן מתן תורתנו, ולפלא שאינו מזכיר דבר מקביעות עתים שלו בתורה בכלל ובתורת החסידות ביחוד, שהרי זה הצנור והכלים של אני"ש לקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך לאדם וב"ב, שבזה נכלל כמובן ופשוט נשיאת חן בעיני אלקים ואדם והצלחה בעסקנות, וה"ה בנוגע לשאלתנו ביחוד ידוע הוראת חז"ל מי שיש בידו יר"ש דבריו נשמעים, וכיצד יבוא לאהבתו ויראתו הרי זה ע"י התבוננות כו' כפסק המורה הגדול בהלכות יסוה"ת ריש פרק ב' וכמבואר בארוכה בתורת החסידות מתחיל מספר התניא קדישא, ואף שמוכרח לימוד זה מבלי כל טעמים האמורים שהם ענין דקבלת פרס (וכידוע בענין תואר זה שהוא מלשון פרוסה, ראה לקו"ת שה"ש יז, א ויש לקרב לזה מאמר רז"ל הידוע דרכו של עני – בדעת בפרוסה) ובתקופתנו זו שגילו לנו כ"כ ממעינות החסידות הרי כל או"א מאתנו עשיר הוא בנכסים אלו, אלא שגם על נדון ידידי קאי מרז"ל מעיקרא כי עבד אינש אדעתי דנפשי עבד, ויה"ר שיתחיל ללמוד חסידות בשופי לכה"פ אדעתי דנפשי כנ"ל ומזה יעלה לדרגא אחר דרגא וכמבואר הפרטים בזה בס' דרך חיים וכמצוין שם במפתחות.

ובנוסח הדבורים לבאר נחיצות המחיצה, הרי כבר נדפסו כמה מאמרים

ד'תלה

נחיצות המחיצה: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תגב, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תעו.
כבר נדפסו: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תשפכ, ובהנסמן בהערות שם. תשובות אלו לוקטו בס' "קדושת בית הכנסת" (ג.י. תשי"ט).

קסג

אדמו"ר שליט"א

אפילו במכ"ע דארצוה"ב ומהם גם חריפים, שבודאי קרא אותם ובמילא יכול למצוא האותיות המתאימות למקומו וזמנו,

ויה"ר שיבשר טוב בכל האמור נוסף על הבשו"ט ששומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה.

ד'תלו

בי"ה, י"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שי"ב הו"ח אי"א נו"נ מו"ה יהודא ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו אייר, ת"ח על הבשו"ט מהתועדות דיום הבהיר ל"ג בעומר הילולא דרשב"י, ובודאי אף שאין מזכיר עד"ז חזרו מאמר דא"ח והמשיכו בשיחות חסידותיות, וכבר ידוע פתגם רבנו הזקן, שמה שיכולה לפעול התועדות חסידותיות אין אפי' מלאך מיכאל יכול לפעול, ומובן שמצערת החלישות באמירת תהלים בש"ק מברכין, ויה"ר שימצא אותיות המתאימות להסביר לאנשי בית הכנסת גודל הענין ע"פ המבואר באגרות הקדש לכ"ק מו"ח אדמו"ר, נדפס בקונטרס מכתבים דאמירת תהלים, וגם בסוף התהלים אהל יוסף יצחק, שבודאי נמצאים אצלם, ויה"ר שיבשר טוב גם בהאמור.

בברכה.

ד'תלו

מו"ה יהודא ליב: סלונים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקלז, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תקנב. ד'תרחצ.
פתגם: ראה גם לעיל ד'תלג, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תלז

ב"ה, י"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

... ת"ח על כתבו מההתועדות בימי הסגולה שעברו, ובודאי גם להבא ינהג במנהג טוב זה, והרי גם זה נכנס בציווי השי"ת שהוא כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך לגרום נחת רוח פנימי לאיש הישראלי ובמרבית המכתבים שמתקבלים הרי לע"ע מעטים המכתבים בתוכן גורם קורת רוח שלך יקר יותר כל מכתב כזה. ויה"ר שהתועדות הנ"ל וכן אלו שבעתיד יביאו לפעולות גם במעשה נוסף על ערכן מצד עצמן שגם זה אין די באר, ובכל זה גדול עוד המעשה וכדבר משנה, המעשה עיקר.

בברכה כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר צו א געזונטען זומער ולבשורות טובות בכל האמור.

נ.ב.

מוסג"פ מכתבי כללי לאסיפה הכללית של אגודת נשי ובנות חב"ד כאן.

ד'תלח

ב"ה, י"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחר הפסק ארוך נתקבל מכתבו מכ"ח אייר, בו כותב אודות הפרעות השונות שהיו לו בחדשים האחרונים, ומסיים שלבו שבור ורצוץ וכו' כי אין לו למי לפנות.

ולפלא ותמ"י וגם מצער, אשר בשעה שנמצא בעיה"ק ירושלים ת"ו ובה

ד'תלז

מ"ה יעקב: אורנשטיין, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לקמן ד'חקסה.

קסה

אדמו"ר שליט"א

כו"כ – כן ירבו – מבני ישראל החרדים לדבר ה' ותורתו, אינו מוצא עם מי להתייעץ. ובודאי אין זה אלא מתחבולות היצר המתנכל לאדם בכל האופנים האפשריים, ובלבד למונעו ממצות בורא עולם עבדו את ה' בשמחה. ומהנכון שיציע פרטי עניינו לפני זקני אנ"ש ומהם הרה"ג כו' מו"ה נחום שמרי' שי' ששונקין, שכון רבנים פליטים, רוממה, והם יורוהו, ומובן שיכול להראות להם מכתבי זה, או לאמר להם שפונה אליהם על פי עצתי, ויזכהו השי"ת לקיים ציוויו בלימוד התורה ובקיום המצות בשמחה ובטוב לבב, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ד'תלט

בי"ה, י"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ובמ"ש אודות כח הזכרון, יש לבדוק את התפילין שלו וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת הבקר יפריש איזה פרוטה לצדקה וישתדל ללמוד בעל פה איזה פרקים משניות, ולכל הפחות פרק אחד מספר תניא קדישא, ותקוותי חזקה שבעשותו כל האמור יוטב כח הזכרון שלו, ויהי רצון שיצליח בעניינו ושל תורה ומצות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תמ

ב"ה, י"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ישראל אבא שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מה' סיון עם הפ"י המוסגר בו
שיקרא בעת רצון על הציון הקי' של כ"ק מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ
זי"ע.

ובמ"ש אודות סדרי ההתועדות והסוגים שבזה . . . מובן שנכון מש"כ
שכמה סוגים בהתועדות, ועיין ג"כ בספר השיחות קיץ ת"ש עמוד לד, אבל
מה שפלא הוא שאין יכולים לתווך ביניהם ע"ד מרז"ל להחזיר העטרה
ליושנה, היינו לא ע"י שיגרעו או יבטלו מהתועדות דעתה אלא שיערכו ג"כ
התועדות מעין אותן שהיו מקודם, ואין הדבר תלוי אלא ברצונם, ודי זמן
שיוכלו לעשות בזה וגם בזה, ורואים במוחש אשר בענינים אלו כמו ברוב
הענינים ההקדם ישובח בכדי שלא יתרגלו להמצב שאפשר בלא זה,
והקלוגינקער הרי עוד מוסיף הסברה.

לפלא שמתארך כ"כ הישוב הדעת אודות אופן השתתפותו בהרחבת
אהלי יוסף יצחק אשר במעלבורן, והרי הזמן הוא אבדה שאינה חוזרת,
ואחכה לבשו"ט בכל האמור וגם מניצול זמן מתן תורתנו באופן יעיל.

בברכה.

ד'תמ

מו"ה ישראל אבא שי: פליסקין, מלכורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"עא, וכהנסמן
בהערות שם.

ד'תמא

בי"ה, י"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

מרת פראדל תחי'

ברכה ושלוש!

קבלתי הידיעות על דבר היום דהנחת אבן הפנה לבית ספר בכפר חב"ד, ונעם לי להוודע ביחוד אשר נוכחה והשתתפה בזה, כי הרי כל ישראל מאמינים בני מאמינים אשר העיקר באדם הוא נשמתו חלק אלקה ממעל ממש, ואשר הנשמה נצחית היא, וכיון שתכלית בריאת האדם עלי אדמות הוא לפעול בעולם גם בעולם הזה הרי כשמקשרים את הנשמה בפעולה בעולם ובפרט בפעולה ההולכת ונמשכת ומביאה פירות ופירי פירות, הרי זהו נצחון נגד המות והקורת רוח היותר גדולה שאפשר לגרום להנשמה, ובפרט כשנעשים הדברים באותו המקום אשר שם קרה המאורע, ותקותי חזקה אשר בורא עולם ומנהיגו יברכה באריכות ימים ושנים טובות ובעיני תראה תלמידים חניכים מבתי הספר לתורה ולמלאכה אשר השתתפה בהנחת אבן הפנה תלמידים לשם ולתפארת לישראל, ממשיכים באותה הדרך אשר עלי הלך בזה שמחה הי"ד ואשר לזה הקדיש את חייו,

עדי יקויים היעוד הקיצו ורננו שוכני עפר.

בודאי הסתדרה בעבודה מתאימה למצב בריאותה והשי"ת יחזקה ותקבל רוב נחת אמיתי מכל יו"ח שיחיו ...

בברכה לאורך ימים ושנים טובות ולבשורות טובות בכל האמור.

ד'תמא

מרת פראדל: זילברשטרום, ירושלים [אמו של הנרצח האברך שמחה, הי"ד. ראה לעיל אגרת ד'רפא, וכהנסמן בהערות שם].
הנחת אבן הפנה לבית ספר: לרפוס "יד החמשה" — לזכר חמשת הנרצחים, הי"ד.

ד'תמב

ב"ה, י"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יעקב מנחם מענדל שי" הכהן שו"ב

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הכי ארוכה, מאשר הנני קבלת מכתבו — מבלי הוראת
זמן הכתיבה — בו כותב אודות אופן התחלתו לעסוק בהפצת היהדות
בסביבתו, והמניעות שחלו בזה, ובודאי בהתבוננות המתאימה יש למצוא
אופן להסיר המניעות ולעשות בהפצת היהדות בכלל ובהדרכות חסידיות,
ובמשך הזמן גם בהפצת תורת החסידות. ובפרט שמתקרב הסעזאן שאז
מתקבצים אנשים מכמה מקומות בסביבתו, ופעולה עליהם מתפשטת אח"כ
לכמה מקומות וחוגים, ויה"ר שיצליח בזה ובמדה הכי גדולה, וכבר נודע
פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר אז א שוחט איז ניט קיין סקאטאבאיץ וכ"ו וכבר
נאמר כ"פ בעת התועדות, שענין השחיטה הוא כמרז"ל תנדר"י, אין ושחט
אלא ומשך — להמשיך את הבהמה ולעשותה אדם, את הנה"ב במדריגת אדם
התחתון ואדם התחתון אשר עליו נאמר בהמות הייתי עמך, כאדם העליון,
וק"ל...

בברכה, כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר, צו א געזונטען זומער, בריא
בגשמיות ובריא ברוחניות אשר הא בהא תליא.

ד'תמב

מו"ה יעקב מנחם מענדל שי" שפרלין, וואודריטש.
פתגם: ראה גם לעיל ח"ד אגרת תתעו, ובהנסמן בהערות שם.
וכבר נאמר: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'עדר, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תמג

ב"ה, י"ג סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ בעל מדות מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח אייר, בו מזכיר טעם לחכות בקביעות המזוזה כשבועיים בערך, וכנראה מסגנונו בעל הטעם הוא אחד מנשיאנו, אף שאינו מפרט בזה, הנה לא שמעתי איזה ענינים בזה, ות"ח אם יודיע יותר מפורט.

אף שמנהגי ליעץ להשואלים אותי, לקבוע המזוזה תיכף לכניסה לדירה, כמובן בלי ברכה, והוא ע"ד האמור בהיתר חדש, שבזמן שהקריבו העומר העומר מתירו, אבל לאח"י הרי מצד הדין מותר מיד בהתחלת היום, וה"ה בנוגע להמשכת המקיף, שאלו שיכולים לפעול זה בעבודתם תלויים בתוצאות העבודה, משא"כ לאנשים כערכנו, אשר אין אתנו יודע עד מה.

ובהמשך להנהגה האמורה, הנה ביום השלישים מסירים מזוזה אחת ע"מ לבדקה ולהחליפה בנאה הימנה, ובשעת קביעת מזוזה החדשה מברכין ומכוונים להוציא בהברכה כל המזוזות.

ובהמשך להאמור, הנני להציע, אשר השמור בזכרוננו ברור מהוראות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, כדאי הי' להעלותו על הכתב וכל הקדם בזה ישובח, כיון שהזכרון ענין התלוי בזמן הוא, וכבר אמרתי כ"פ שחבל על חסידים הראשונים שלא היו מעלים על הכתב הוראות רבותינו נשיאנו הק' אשר כמה מרגליות היו נשמרות עי"ז ובהן בודאי גם הוראות רבות בהנוגע למעשה בפועל.

ד'תמג

מו"ה יעקב: לנדא, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שיא, ובהנסמן בהערות שם. מזכיר טעם: כי כ"ק רבנו (מוהרש"ב) נבג"מ זיע"א הי' מחכה בקביעת מזוזה זמן די ארוך, כפי שנשאר בזכרוננו — כשבועיים בערך. ובטח גם שמע כ"ק שליט"א את הטעם ע"ז, מענין המשכת המקיף בפנימי כו'.

יודיע יותר מפורט: באגרת ער"ח מג"א משיב על כך ששמע מאת כ"ק אדמו"ר מוהר"צ נ"ע כשם כ"ק אביו אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע: "מזוזה איז מקיף, דארף זיין המשכת המקיף בפנימי, דארף דאס האבן עבודה [והראה לו באצבעו הק' על רצפת הפארקעט אשר בחדרו, כנענעו את אצבעו, וגמר:] ביי מיר וועט קיין איין ברעטעלע נישט בלייבן נישט קיין מזוכעכדיגע".

מ"ש במכתבו אודות ההשתתפות בחבר הפעילים, נעם לי לקרות במכ"ע דאה"ק ת"ו אשר השתתף באסיפת רבנים מבין העולים החדשים, ויה"ר שתהי" זה התחלה טובה לחידוש פעולות ובפרט שמתקרבים לזמן החופש שבטח אפשר לנצלו באופן מיוחד, וגיוס כל הכחות יכול להוסיף ולהגדיל התועלת.

בברכה.

ד'תמד

ב"ה, י"ג סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך האב באקומען אייער בריוו אין וועלכען איר באשרייבט אין קורצען, דאס וואס איר זייט אדורך געגאנגען אין אייער לעבען, די וואנדערונגען איבערלעבונגען און ערגערונגען, ביז דער לעצטער צייט אנקומענדיק אין ... און באמערקט אויף זאכען וועלכע זיינען ניט פארשטענדליך.

אזוי ווי אין סעקראטאריאט איז ניטא קיין רוסישע שרייב מאשינקע, ענטפער און דעריבער אין אידיש, אבער זעלבסט פארשטענדליך אז איר קענט מיר אויך אויף ווייטער שרייבען אין דער שפראך וועלכע איז אייך מער אודאבנער.

עס וואונדערט אייך — לויט אייער שרייבען — וואס איר זעהט ניט קיין אביסניעניע אויף די סלוטשאיינען פארגעקומענע אין אייער פאמיליע און בא אייך אין הויז.

איז. ווען איר וועט זיך אביסעל אריינטראכטען אין דעם, וועט דאס

ד'תמד

נדפסה בלקו"ש חי"ט ע' 478, ומשם נעתקו תרגום המלים דלקמן.
אודאבנער: נח יוחר.
אביסניעניע: הסברה.
סלוטשאיינען: מקרים (מאורעות).

אייד ניט דארפן וואונדערן, ווארום א מענטש זעהט נאר א באגרעניצטען טייל פון דעם וואס עס טוהט זיך מיט אים, און ארום אים, און דעריבער קען ער ניט אפשאצן אמת ריכטיג דעם אינהאלט פון דעם וואס ער זעהט.

אויף צו מאכען דורכזיכטיג קלאר דעם געדאנק, וועל איך בריינגען א פרימער: — ווען איינער זאל אריינגיין אין א אפיראציע קאמנאטע פון א האספּיטל און וועט זעהן ווי עס ליגט א מענטש אויף דעם אפיראציע טיש, און ארום אים שטייען מענטשן מיט פארשידענע מעסערלאך און שניידען, און דער מענטש קרעכצט פון יסורים, און דאך פראדאלזשאיען זיי מיט דעם שניידען, ניט וויסענדיק די פולע היסטאריע פון דעם אפערירטען מענטשען, וועט אט דער צופעליגער נאבלידאטעל ארויסלויפן מיט א געוואלד, אז מען האט גענומען א מענטש און מען שנייט עס און דער מענטש קרעכצט פון יסורים און קען זיך ניט העלפן צו באפרייען זיך פון גולנים און רוצחים, אבער ווען מען וועט דעם צופעליגען באזוכער ערקלערן, אז די אפיראציע איז נויטיג אום ער זאל קענען לעבן נאך צענדליקער יארן, און דעריבער נעמט מען ניט אין אכט די ווייטאגען פון עטליכע שעה פון דעם אפערירטען, וועט דער גאסט אויך פולשטענדיק איינשטימען אז ניט נאר זיינען זיי — די מעסער שניידער — ניט קיין גולנים און רוצחים, נאר פארקערט, דאס זיינען די גרעסטע טובה טוערס דעם מענטשן וועלכע זיי שניידען. און דאס ניט קוקענדיק אויף דעם, וואס די שניידער — אדער אויף דער היינטיקער שפראך, חירוגען — קענען ניט גאראנטירן אויף הונדערט פראצענט, אז די אפיראציע וועט זיין א געלונגענע, און וויפיל צייט ער וועט לעבן נאך דער אפיראציע, ווען די אפיראציע זאל אפילו זיין א געלונגענע.

פון דעם איז אויך פארשטענדליך אז בא א מענטשן אין זיין לעבן אויף דער וועלט, טרעפט זיך א זאך וועלכעס איז פארבונדן מיט ווייטאגען א שטיק צייט, און א אמת'ער ווייטאג, ניט קיין געדאכטער, — איז אבער וויסענדיק און אויך זעהענדיק השגחה פרטית, דאס הייסט אז די וועלט איז ניט הפקר, און אז זי פירט זיך מיט א געוויסער סיסטעם, און דער סיסטעם נעמט ארום ניט נאר עס אליין, נאר אויך זיין פאמיליע. און נאך **פילע** מער און מער, איז דער נארמאלער געזונטער שכל דיקטירט אז זיכער זיינען די פאסירונגען ניט

פרימער: דוגמא.

קאמנאטע: חדר-ניתוח.

פראדאלזשאיען: ממשיכים.

נאבלידאטעל: משקיף (רואה).

פראטיווארעטשיווע צו דעם סיסטעם וואס אופראווליאט אין דער וועלט ארום עס, עס איז מער ניט וואס מען הערט ניט פון דעם "פראפעסער און חירורג", דעם גרויסן נוצען וועלכען מען באקומט דורך דעם צייטווייליקען ווייטאג.

עס זיינען פאראן וואס פרעגן קשיות אדער זאגען אז, זיי זיינען אין סאמניעניע אויב די וועלט האט א סיסטעם און א ציל — אבער אלע ווייסן פון פיזיקע, חימיע, אסטראנאמיע, א.א.וו. (וואס איז אנערקענט ניט נאר פון אידן, און ניט נאר פון גרט גלויביקע, נאר אפילו פון נייע-ווערשציע) אז יעדער קלענסטער אטאם אין דער וועלט האט זיינע טאטשענע פראוילעס, און אלץ ווערט געטאן לויט די אין דעם געפונענע פראוילעס, אויך דער ערד, שטיינער, ראסטיעניעס, און זשיוואטנע, און אזוי וואס עס אקרושאייעט אונדז נאר, האט אלץ באשטימטע געזעצן און איינשטעלונג איינגעשאפטן, האטש דאס אלץ איז פיל פאכיק גרעסער אין פארנעם ווי איין מענטש און זיין פאמיליע.

שטעלט אייך פאר א קארטינע, ווי מען גייט אריין אין א גרויסער גראמאדנער זדאניע, וועלכע האט טויזענטער קאמנאטעס, און זעהט ווי אין יעדער קאמנאטע איז יעדער זאך מיט א פאריאדאק איינגעשטעלט, וואס אפילו ער אויך פארשטייט אז עס איז ריכטיג גוט אויסגעשטעלט, נאר אין איין צימער גאר א קליינער אויף דעם איז בא אים א סאמניעניע, אויב אויך דא איז אלץ ריכטיג אויף דעם ארט, די מעבל און די אנדערע זאכען וועלכע געפינען זיך אין עס. — איז יעדער נאר נארמאלער מענטש, וועט געוויס טראכטן בא זיך, וויבאלד אז די אלע טויזענטער קאמנאטעס פון דער ריזיקער געביידע, זיינען אין דער בעסטער ארדענונג, איז דאך קיין צווייפל, אז אויך אט דער איינצעלער חדר, וואס ער פארשטייט נאך ניט דעם סדר אין

פראטיווארעטשיווע: בסחירה.

אופראווליאטע: מנהיג.

סאמניעניע: ספק.

נייע-ווערשציע: בלתי מאמינים.

טאטשענע פראוילעס: חוקים מדויקים.

ראסטיעניעס, און זשיוואטנע: צומח וחי.

אקרושאייעט: מקיף.

קארטינע: חמונה.

גראמאדנער זדאניע: בנין גדול.

קאמנאטעס: חדרים.

פאריאדאק: סדר.

דעם, אבער ער איז דאך א טייל פון דעם גרויסן בנין, איז אויך ער מיט א געפלאנטער ארדענונג, חאטש פאר עס איז דאס ניט פארשטענדליך.

דעם נמשל פון דעם, רעכנ איך איז איבעריק נאך מער צונעמען און ערקלערן – איך וויל נאר צוגעבן נאך איין פרט – אז יעדערער פון אונז און אויך בכלל, איר אליין, ווען מען זאל אריינטראכטן ווי עס זיינען דורך די יארן, בא עס, אין וועלכע ערטער ער איז געווען, און וואס עס האט פאסירט, און טראכטן אין דעם אביעקטיוו וועט ער זעהן צענדליקער און טויזענטער פאלן ווי מען האט געפירט עס אין א באשטימטער נאפראווליעניע, אנהויבנדיק פון צען יאר פריער, און פון דענסטמאל אן גייט דאס אלץ פון לינקס צו רעכטס, אלץ אין דער ריכטונג, וויסענדיק אבער אז השם יתברך וויל אז דער מענטש זאל טאן זאכן מיט זיין אייגענע בחירה ווי מען זאגט אין רוסיש, פא דאבראי וואלעי, לאזט מען יעדערן, און אויך עס אריינגערעכנט, און מען גיט די מעגליכקייט, צו אויסקלייבן אליין די וועג, און דעריבער איז קיין וואונדער ניט וואס זייענדיק ניט מער ווי א מענטש, מאכט מען טייל מאל פעלערן און מען גייט אראפ פון וועג, און אנשטאט דעם, אז די וועג זאל זיין שטענדיק א גלייכע, מאכט מען אמאל זיג-זאגען, אבער ווען מען טראכט זיך אריין אין דאס אלץ אויבען געזאגטע, און מען וויל ניט זיך אליין אפמאכן, פארלייגט מען זיך אויף דעם, אז די צאל זיג-זאגען זאל ווערן קלענער און זעלטענער, וואס דענסטמאל – קומט מען צו צום ציל וואס השם-יתברך האט געשטעלט פאר יעדער מענטשן, און פאר יעדן אידן ספיציעל, אז ער זאל זיין אמת גליקלאך מיט זיין פאמיליע, און אויך בעולם הזה, וואס צו דעם קען מען צוקומען, ווען מען פירט זיך ווי די תורה, וועלכע רופט זיך תורת חיים – א לעבעדיקע תורה – לערונט אונדז, מען דארף נאר פארווארענען די טענה וואס דער יצר הרע באנוצט זיך מיט איהר זייער אפט, וואס ער ווייזט אן אויף א מענטשן וועלכען מען האלט פאר א פרומען, און פירט זיך אויף על פי תורה, און פינטלט אן אויך אויף די חסרונות וואס דער מענטש האט, און פון דעם וויל דער יצר הרע איינלערנען מיט דעם וועלכען ער טענה'ט אריין, אז וויבאלד דער פירט זיך על פי תורה, און האט דאך די פעלערען איז דאך א סימן אז די תורה טויג ניט ח"ו, והראי ער האט געטאן די עולה און נאך א עולה און נאך א עולה.

איז אבער דא פאלשקייט אין דעם, וואס ער באווייזט נאר א טייל פון דעם מענטשן, און ניט אלעס אינגאנצן. און וועל דאס באלייכטן דורך א משל.

נאפראווליעניע: כיוון.

דאבראי וואלעי: ברצון הטוב (בבחירה חפשית).

ווען מען גייט אין גאס און מען טרעפט א מענטשן ארויסגייענדיק פון א פראפעסער-דאקטער, און דער מענטש גייט אויף קאסטיליעס, קען א פארבאייגייער טראכטן און אויך זאגן, זעט ווי דער פראפעסער איז ניט גוט, ער איז דאך געווען באס פראפעסער און באצאלט אים פיל געלט, און פירט זיך אויף פינקטליך לויט זיינע אנווייזונגען, און דאך גייט ער אויף קאסטיליעס, און קען ניט מאכן קיין טראט אן זיי, — אבער ווען מען וועט ערקלערן דעם פארבאייגייער, אז איידער ער איז געווען באס פראפעסער, האט ער ניט געקענט א ריר טאן מיט די פיס, און איז געווען אינגאנצן פאראליזירט, און דער פראפעסער האט ניט נאר שוואכער געמאכט דעם פאראליטש, נאר ער האט אויך עס געשטארקט, אז ניט נאר וואס ער קען באוועגן מיט די פיס, נאר קען אויך גייען, און פון צייט צו צייט גייט דאס אלץ בעסער און גרינגער, חאטש ער דארף נאך ניצן קאסטיליעס, און דעריבער איז מעגליך אז נאך פאלגענדיק די אנווייזען פון פראפעסער וועט ער סוף כל סוף פטור ווערן אויך פון די קאסטיליעס, און וועט פאלקאם געזונט ווערן.

אזוי אויך מענטשן פון געבארן אן האבען פארשידענע קאטשעסטוועס, אנדערע האבען מער גוטע, און אנדערע האבען מער שלעכטע, איז דורך וואספיטאניע פון גוטע מלמדים, און איבער הויפט דורך זעלבסט ערציאונג, אויב דאס ווערט נאר געטאן ריכטיק, ווערען אויך די געבארענע ניט גוטע קאטשעסטוועס, וואס אמאל שוואכער און ניט ווירקענד, און אזוי ווי א מענטש דארף דאך דעם גאנצען לעבן ערציהען זיך און לערנען זיך אליין, איז קיין וואונדער ניט, ווען מען טרעפט אן אט דעם מענטשן אין מיטען פון זיין ארבעט — זיין לערנען זיך אליין — אז מען געפינט אין עס אויך א טייל פון זיין ניט גוטעס, אבער עס איז ניט דערפאר וויילע ער פאלגט נאך די אנווייזונגען פון "פראפעסער" אין זיין לערנען זיך, נאר אין געגען טייל אין פארנעם איז ער איצטער פיל שוואכער — אין זיינע חסרונות — איידער מיט א צייט פריער.

איך וויל פארענדיקען און ארויסזאגען מיין כוונה מיט דעם — מיין בריף, עס איז ניט צוליב "פילאסאפיע" אליין, נאר אום צו געבען אייך דעם געדאנק, אז אויב איהר וועט וועלען ניצען זיך מיט דעם אביעקטיווען און

קאסטיליעס: קביים.

פאראליטש: שיתוק.

קאטשעסטוועס: איכויות.

וואספיטאניע: חינוך.

מיטן געזונטען שכל, דארף דאס אייך בריינגען צו פארשטארקען אייער בטחון אין השם יתברך, און צו קוקען מיט א גוטער אויג אויף דעם מענטשן ארום אייך בכלל, און אויף די זשיטעלעס פון . . . ספיציעל, זעהן זייערע מעלות, אויף וועלכע זיי האבן אין גרעסטען טייל געהארעוועט אויף זיי, און באטראכטען זייערע חסרונות — אויב זיי זיינען פאראן — ווי געזאגט אין דעם משל פון די צייטוואייליקע קאסטיליעס, און איבער הויפט צו וויסען, אז **איהר** דארפט טאן **אייער** חלק, צו מאכען ליכטיג און באלייכטן אייער סביבה, ניט נאר פון אייער פאמיליע, נאר אויף א גרעסערן קרייז מענטשן, און דאס קען געטאן ווערען, דורך זיין דורכגענומען מיט אהבת ישראל, און וועלען זיי נוצען בריינגען, וואס **זיכער** איז דאס גוט און טוט גוטעס אויך פאר זיך אליין און אייערע בני בית שיחיו.

איך האף אז איהר וועט לייענען דעם בריף מיט דער געהעריקער ווינימאניע, און זעלבסט פארשטענדליך, אויב איהר האט וועלכע פראגעס אדער עפעס ניט גענוג קלארקייט, וועל איך זיין צופרידען, אז איהר וועט מיר שרייבען אין דעם און איך וועל זעהן צו ענטפערן אייך לויט די מעגליכקייט, אויב אפילו צוליב פיל טרדויות, וועט זיך דער ענטפער פארהאלטן א געוויסע צייט.

איך רעכען אויך אז דאס פון צייט צו צייט אפלייגן איז אויך א באווייז, אז מען גיט אייך נאך צייט, אז פא סוואיעי דאבראי וואלעי זאלט איר ענדערן אייער השקפה (מגותה) אויף די מענטשען ארום אייך, און אויך ווי מען דארף צו אופפירען זיך וואס אמאל בעסער און בעסער, און השם יתברך זאל אייך מצליח זיין.

בברכה.

זשיטעלעס: חושבי.
ווינימאניע: תשומת לב.

ד'תמה

ב"ה, י"ג סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הבהיר הילולא דרשב"י, בו כותב אשר משגיח
הוא בעלה, אבל אינו עונה על משאלת התלמידים מפני שלומד הוא לא אותה
המסכת הנלמדת בכתה.

ומוכן שאין לטעם זה כל יסוד כיון שבידו הדבר תלוי ללמוד המסכת
שלומדים הם, ובפרט ע"פ הפס"ד בהלכות ת"ת לרבנן הזקן פרק א' סעיף י"ב,
שבכגון דא העיקר הוא שיקבלו התלמידים השפעתם כדבעי, כן הטעם השני
שאינו לו כח להם כי שואלים הרבה, — גם בזה צ"ע, כי ממ"נ אם שואלים
כהוגן, כדאי לענות אותם, ואם אין השאלות כהלכה עליו להסבירם את זה
עצמו, כי הרי זהו מיסוד חינוך תלמידים שיהיו שואלים ומשיבים כדבעי,
וק"ל.

ובמ"ש שמפחד שהכחות ששם עליהם ה"ז לחנם, ומעתיק פתגם
אדמו"ר הזקן בזה, — תמה אתמה על אנ"ש שיאמר דבר כזה, שפב"פ אינו
שייך ללימוד החסידות, ולכן אין להתעניין ולהמשיכו ללימוד זה, כי אפילו
את"ל שפתגם רבנו הזקן אינו בדו"ת, וקרה כן באמת, הרי בטח ידע שרש
נשמתו וענינו של פב"פ בגלגול זה, ובהתאם לזה פסק דינו, משא"כ באנשים
כערכנו, וראה ג"כ הלכות ת"ת לרבנו הזקן פרק א' סעיף ד אשר א"א
להנשמה להתתקן וכו', ומי מאתנו יקח עליו האחריות לפסוק דין היפך
האמור . . .

בברכה.

ד'תמה

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 380.

ד'תמו

ב"ה, י"ג סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אייזא נוי"נ כו' מו"ה טובי שי

שלום וברכה!

לפני נסעו, סיפר לי הווי"ח אייזא נוי"נ בעל מדות ובעל כשרון וכו' מו"ה אוריאל שי מתוכן מכתבו אליו ע"ד האפשריות להפצת המעינות בחוגים רחבים ביותר וכו' וכו', ותקותי שלמותר לעוררו ע"ז, ובפרט ע"פ מרז"ל קרינא דאיגרתא איהו להוי פרוונקא שעתה, כשהנ"ל מבקר באה"ק ת"ו ינצלו כולם כאחד וכל אחד מהם כל האפשריות בהאמור, ומובן שכוונתי לא רק לירושלים עיה"ק ת"ו, אלא בכל המקומות ובכל החוגים האפשרים, ומובן ג"כ שבאם נצרך לזה איזה הוצאות (לנסיעות וכו"ב), תקותי שלא תהי' מניעה מזה.

ובלבד שהתעסקות האמורה תהי' ע"פ תכנית מסודרה, ואז לא לבד שלא יבלבלו האחד את חברו, אלא שלא תהי' הכפלה, וכמ"ש ותשועה ברוב יועץ, ועיין במ"ש ג"כ במאמר החלצו בענין האחדות וכו' בפעולות לד' ולתורתו, ובפרט בארץ ישראל אשר הגלות הי' מפני העון דשנאת חנם, כל דבר הקשור באהבת ישראל, הרי נוסף על גודל הדבר מצד עצמו, ממעט הוא את סיבת הגלות וענין הגלות ומקרב את הגאולה וממשיכה יותר וק"ל.

ומובן שהרשות בידו וגם זכותו לפרסם את האמור בין כל אלו השייכים לדברים הנ"ל, ויהי' שיהי' שליח טוב למסור את כל האמור באופן שיביא לפעולות ממשיות ובהצלחה.

המצפה לבשו"ט בכל האמור ופ"ש כל חבריו שי' בעבודה הכי נעלית האמורה, והווי"ח אייזא נוי"נ כו' מו"ה אוריאל שי' כמובן בכללם.

ד'תמו

מו"ה טובי שי: בלוי, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'תתב.
מו"ה אוריאל: צימר. ראה אגרת שלאח"ז.

ד'תמוז

בי"ה, י"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות
מו"ה אוריאל שי

שלום וברכה!

כבר דאגתי לשתיקתו מאת נסעו (לבד המברק שנתקבל), ולכן נעם לי לקבל מכתבו מא"ח, אף שכמובן, קראתי ברגשות מהולים, מחד גיסא על שכותב תיאור המצב כנראה בלי כחל ובלי שרק והתגובות שעליו, מתאים למה שבקשתי כו"כ לתאר כל העניינים כמו שהם (כי העדר הידיעה גורם לעגמ"י בהרבה יותר, מכפי ידיעות בלתי נעימות, אבל מתאימות להמציאות), ולאידך גיסא העגמ"י מהפ"טים אודותם כותב . . . בודאי למותר להכפיל בקשתי עוה"פ, שידוע בפרטיות הכי אפשרית ע"ד כל העניינים.

[מובן אשר כל האמור במכתבו ובמכתבי זה, איננו ממעט בבקשתי לבקר אישים וחוגים מסוימים בהנוגע להפצת לימוד דא"ח. וכמו שנדבר קודם נסעו שהבקשה היא ללימוד חלק מתוה"ק ואשר בתקופתנו זו לא רק מצוה ומצוה ללמדה אלא גם חובה והכרח. וכנראה במוחש שלימוד זה נוגע ללימוד שאר חלקי התורה ואופנו לקיום המצות ואופנו וכו'. ואין להאריך בדבר הפשוט לפני המתבונן בעינים בלתי משוחדות. וד"ל].

— בכלל תפקיד האדם מתחלק בשני הקוים דסו"מ ועשה טוב, ואף שידוע מאמר התקו"ז אשר שס"ה מל"ת שייכים לחלק הראשון דשם הוי", אותיות י"ה, ורמ"ח מ"ע שייכים לאותיות ו"ה דשם זה. וכמבואר הענין בארוכה בלקוטי תורה פי פקודי ובכ"מ, בכל זה — הרי לולא בריאת העולמות ג"כ לא הי' הענין דלעבור על מל"ת, ומה שנתחדש ע"י הבריאה, ושלתכלית זו היתה ירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא הוא הענין דקיום מ"ע, קום ועשה, עניינים חיובים ופעולות ממשיות, וכמובן ג"כ מהדין דנגלה דתורה — דעשה דוחה ל"ת, וד"ל . . .

ד'תמוז

מור"ה אוריאל: צימר, חיפה. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י ג'רכט. לקמן ד'תפת. ד'תקנ. להפצת לימוד דא"ח: ראה אגרת הקודמת. לולא בריאת העולמות: ראה גם לעיל אגרת ד'תכו.

קעט

אדמו"ר שליט"א

אינו מזכיר בהנוגע לזוגתו תחיל. ובדאי זהו סימן שהשלוש אתה
בנשיעתה וגם בבואה לאח"ק ת"ו, ובטח גם היא באה בקישור עם סניפי נשי
ובנות חב"ד, ותנצל ביקורה גם בכיון זה ככל האפשר.

המחכה למכתביו מפורטים בכל הני"ל, ומברכו בניצול נסיעתו וביקורו
באופן הכי יעיל להרמת קרן ישראל סבא בכלל ובענין הפצת המעינות ביחוד.
בברכה לבשו"ט.

נ.ב.

הישיבה ללימוד הקבלה שנדבר אודותה (בבקשה לברר סדר הלימודים
שם וכו') — שמה זכרון שמעון בירושלים עיה"ק, ועל הכתבת הרב אהרן
זעלאטקי, שכונת נחלת ציון.

במש"כ ועוד מתבטא בזה "והעיקר . . שאלה גדולה ע"פ הלכה . . כמה
שו"ת". תמיהתי עליו איך העתיק דברים כאלו, אשר, במח"כ זה שאמרם לו,
אין להם כל שחר. ואין בזה כל חשש. וש"ס ערוך הוא בסוכה (נא, ב). ובשו"ע
או"ח סקכ"ד. וראה שם שו"ע רבנו הזקן סעי' יא. והשו"ת הם אם אפשר
לצאת יד"ח בשמיעת המגילה וכיו"ב. או להנמצא במק"א (וגם בזה רבו
המתירים ודוקא בזה הוחלפה השיטה דאונגון מתירים וספרדים מחמירים.
ואכ"מ). אבל פשיטא דמיקראפאן לא גרע מהנפת סודין דסוכה הני"ל.

ד'תמח

בי"ה, י"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה, נתקבל מכתבו ממוצש"ק במדבר עם המוסגר
בו, ויהי רצון שמכאן ולהבא אך טוב יבשר תכה"י בטוב הנראה והנגלה.
וצריך הי' להסביר לזוגתו שתליט"א — אשרי חלקה ואשרי חלקו שהשגחה
העליונה העמידתם בקרן אורה כפר חב"ד, ההולך מתחזק ומתפשט, ושבמשך
הימים מובטחני שיתפשט עוד יותר, בכמות ובאיכות וגם בגשמיות, ושכרם
של כאו"א הלוקחים חלק בזה אין די באר.

שאלה גדולה ע"פ הלכה: אם אפשר לענות אמן וקדושה אחר חזן שמתפלל דרך מקרופון.
בהמשך לזה לקמן אגרת ד'תפח.

ובמה שכותב שלפעמים מפחדת, יש לבדוק המזוזות בדירתם, והתפילין שלו. וכן, שנוסף על מה שבודאי נוהגת במנהג הטוב של בנות ישראל הכשרות להפריש לצדקה קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב, הנה תעשה כן בכל יום חול בבקר להפריש לצדקה איזה פרוטות – עד לאחר הלידה בשעה טובה ומוצלחת. ויהי"ר שגם בזה יבשרו טוב הוא וזוגתו שיחיו. ומוכן שמתעניין הנני בהצלחתה בעבודתה ובהשפעה על הזולת בכלל ועל חניכי המוסד ביחוד. והשיי"ת יצליחה.

בברכה לבשר טוב בכל האמור בקרוב.

מ. שניאורסאהן

ד'תמט

ב"ה, ט"ו סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה צבי ש"י

שלום וברכה!

לאחרי הפסק נתקבל מכתבו מעש"ק נשא, ומוכן שמה שכותב שכשתה"י הזדמנות לנצל אותו בפעולות להחזקת היהדות יעשה זה תומ"י, אין זה מספיק, וכידוע הביאור בלשון רז"ל, **עוסק** בדברי תורה, שזה צ"ל ע"ד הנהגת האדם בעסקו, שאינו יושב בביתו ומחכה שיבואו אליו וישאלוהו אם יש לו סחורה פלונית ואם רוצה להרויח וכו', אלא שבעל העסק משתדל ומתייגע בזה, וכהלשון אנו רצים והם רצים, והאריכות בדבר הפשוט אך למותר, ומוכן דלא לדרשא קאתינא אלא לשינוי לטוב בפועל, והשיי"ת יצליחו.

וביחוד אעורר אותו בהנוגע לפעולות בשטח נשי ובנות חב"ד אשר

ד'תמט

גרפסה בלקר"ש ח"כ ע' 626 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מורה צבי: מלצ"ק, יפו.
עוסק: ראה גם לעיל אגרת ד'רצט, ובהנסמן בהערות שם.
אעורר אותו: לעיל אגרת ד'תכט.

קפא

אדמו"ר שליט"א

מתאוננות הן שמעטים ביותר אני"ש העוזרים להן בעניניהם, והרי זה עתה
אזלינן מזמן מתן תורתנו שהסדר בזה הי' כה תאמר לבית יעקב ואח"כ תגד
לבניי וכביאור רז"ל.

ואחכה לבשוי"ט בכל האמור ומתוך בריאות כדבעי.

בברכה.

ד'תנ

ב"ה, ט"ו סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לצערי הודיעוני ידיעות בלתי משמחות אודות מצב רוחו, ובודאי
לדכוותי אך למותר להאריך על הפליאה הכי גדולה בזה, בהתבונן בפסק דין
הרמב"ם סוף הלכות לולב אודות ענין השמחה בעבודת ה', ובצירוף הוראה זו
לפסק דין הרמב"ם טור ושו"ע או"ת סי' רל"א, אשר עבודת ה' היא בכל
דרכיך, היינו כל משך העשרים וארבע שעות של היום, שמזה מובן הכרח
השמחה בכל משך זמן זה, ובפרט על פי המבואר בכמה מקומות בתורת
החסידות מאור שבתורה הענינים דבכל דרכיך דעהו, וגודל הענין דשמחה של
מצוה (ראה ג"כ בזה תורה אור כ, ב).

ובהנוגע אליו בפרט, אפילו מנקודת המבט של נה"ב, אשר בודאי לא
שכח לגמרי מצב בריאותו לפני שנים ושלוש שנה והפחד – ל"ע – שהי' אז,
שאפילו בהתבוננות קלה יראה השגחה פרטית וחסד ה' בטוב הנראה והנגלה,
והאומנם י"ל ח"ו וח"ו, אשר יד ה' תקצר, אלא שגם בהמשכת ברכת ה'
למטה מעשרה טפחים וקבלתה, נחוץ הענין דשמחה, ולא רק שמחה במוח
באופן שאינו שייך אל הפועל הרגש הלב, אלא שמחה אן פשטילך, ואז
מתקיים במילואו האמור בזהר הק' (חלק ב' קפד, ב) איהו – עולם התחתון
והאדם בכללותו – קיימא בנהירו דאנפין מתתא, כדין הכי נהרין ל"י
מלעילא כו', חדוה דבר נש משיך לגבי' חדוה אחרא עילאה.

וכיהודא ועוד לקרא, הרי כל הרופאים מסכימים ששמחת האדם בפועל
מוסיפה בריאות בגשמיות ובריאות ברוחניות, ויהי רצון אשר יוסיף בקביעות
בלימוד התורה בכלל, וכמ"ש פקודי ה' ישרים משמחי לב, ובלימוד בתורת

החסידות ביחוד ובהשפעה על הזולת בכגון דא, שכל זה יקל וירבה בהמשכת השמחה במעונו עד כדי כך שיוכל לברך שהשמחה במעונו ע"פ דין. בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תנא

ב"ה, ט"ו סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת הסמינר אשר לבנות בכפר חב"ד
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי השתיקה הכי ארוכה, נעם לי לקבל זה עתה המכתב דכ' באייר, פ"כ אסיפתם ע"ד עתידו של הסמינר והחלטות אשר נתקבלו על ידם, אשר תקותי חזקה שבמשך השבועות שעברו מאז נגשו להגשמתן ובמרץ הדרוש, ויה"ר אשר יעשו ככל יכולתם ועוד יותר מתאים להבטחה, אשר רצון האדם לעשות טוב מגדיל יכולתו ותשרה שכינה במעשה ידיהם שתהי' הצלחה מופלגה.

כי נחיצות הענין ולא רק החזקתו אלא התרחבותו והתפשטותו בכל המובנים נחוצה ומוכרחת, ואפשר לומר גם חיונית, ושעת הכושר הוא עתה להרבות חילים בזה ולא רק בהנוגע לזמן לימודים הבע"ל שיהי' לאחרי איזה חדשים אלא גם בשיפור המצב במשך השבועות עד זמן לימודים זה, וגם בניצול ימי הקיץ, לתועלת ענין הכי גדול ונעלה זה, ומובן אשר ההבטחה הסיוע מצדי בל"ג במקומה עומדת עד שיתבסס המוסד גם בהנוגע לצד הגשמי, ומובטחני שכאו"א מאנ"ש אשר באה"ק ת"ו והיכולים לסייע בזה ישתפו פעולה עמהם להקים דור בנות שתהיינה לגאון ולתפארת חב"ד ובמשך הזמן בונות בתים בישראל בנינים עדי עד.

המצפה לבשו"ט במפורט בכל האמור, וחותרם בברכת הצלחה מופלגה.

ד'תנב

בי"ה, ט"ו סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו נתקבל מכתבו מא"ח זמן מתן תורתנו, חדור בהעדר שביעת רצון ממצב פרנסה בריאות כו', ואפשר קצת ביאור לזה מה שלא הוסיף ואפשר גם גרע במשך זמן זה מהקביעות עתים בתורתנו תורת חיים שהיא הצנור והכלים להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך לאדם לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, כמ"ש אם בחקותי תלכו ופרש"י שתהיו **עמלים** בתורה, ונתתי גשמיכם וגו' כל הברכות האמורות בפרשה, ויה"ר שיוסיף בזה וכאילו כבר המשיך ברכות השי"ת בפועל בהענינים אודותם כותב, ומובטח בורא עולם לקיים הבטחתו האמורה בכתוב הנ"ל.

המחכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תנג

בי"ה, ט"ו סיון, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מח' סיון . . . ובשאלתה בהנוגע למצב בריאותה וחוות דעת הרופאים ע"ד הסרת השקדים, נוהגים בענינים כאלו לסמוך על הוראות שני רופאים מומחים במקצוע זה ואז מתקיימת הודעת רז"ל **התורה** נתנה רשות לרופא לרפאות שהיא תורת חיים גם כפשוטו, חיים בעולם הזה.

בתמי' מהולה בצער קראתי במכתבה על דבר תועלת עבודתה בשטח החינוך הכשר, אשר מעין יאוש נודף מבין השיטים, ומשתמש אני גם בביטוי **תמי'**, כי כל המתבונן בדברי ימי עם ישראל, ובפרט בשנים הכי אחרונות, אפילו התבוננות קלה נוכח לדעת כי פעולות שלכאורה לפי ראות עיני בשר לא הי' להן עתיד, ובפרט בהשוות אותן לפעולות אחרות, באה המציאות

והוכיחה אשר דוקא הן הצליחו, ויסוד ההצלחה הי' זה שפעלו בהן לשמה באמיתיות ובאופן היוצא מן הלב, ובתקופתנו זו כל אחד ואחת מאתנו המהלך ע"פ אדמות, מופת חי הוא להשגחה פרטית של בורא העולם בענייני עולם הזה, וכבר מלתי אמורה וביותר ביאור במקום אחר, אשר דברי המורה הגדול הוא הרמב"ם, אשר כל משך חיי האדם הוא סדר דבכל דרכיך דעהו, וכמו שהאריך בזה בהלכות דיעות פרק ג' ועוד, מביאים גם כן את האדם המתבונן ללכת בדרכים אלו באופן זה מתוך שמחה, ואם לפעמים נדמה לו בעריכת החשבון שאין לזה עתיד ושאין מקום להצלחה וכיו"ב ועל ידי זה נחלש בפעולות בכיון האמור, ברור הדבר שזהו מתחבולות היצר הנקרא כסיל.

תקוטי ששורותי אלה המעטות בכמות תספיקנה שתתבונן בהאמור על דעת עצמה ע"מ להוסיף מרץ בפעולות בשטח היהדות בכלל ובשטח חינוך הכשר ביחוד מתוך שמחה . . .

בברכה לבשו"ט.

ד'תנ"ד

[ט"ו סיון, תשט"ז]

נעם לי לקבל מכתבו מעשרה בסיון, בו כותב אודות מלאכתו בקודש לימוד תורתנו תורת חיים לתלמידים מקשיבים לימוד חדור ביראת שמים, ואשר כבר רואים פירות בעמלם, ובטח בהזדמנות הבאה יפרט יותר בהנוגע להחדרת היראת שמים שמזכיר זה במכתבו רק באותיות כלליות, בה בשעה שדוקא על ידי יראתו הקודמת לחכמתו חכמת התלמיד מתקיימת, ובפרט בתקופתו זאת בלבול המוחות, ושמסלפים דברי תורה על סמך שיטה דכח דהיתרא עדיף, ולהתיר לא רק שלשה דברים בבת אחת אלא וכו', שכל זה מכריח הלימוד המביא ליראה את ד' והלימוד בזה הכרח לא רק בתחילת הלימוד ובשעה קלה ובאופן של שיחה אלא שמוכרח שיכניסו זה בסדרי הישיבה, שכל אחד מהתלמידים מחוייב במ שעה קבועה בכל יום ובהשגחה מעולה בזה, וכנראה במוחש החיונית של הענין.

ובמה שכותב אודות ענינו הפרטי צריך הי' לבדוק את התפילין שלו,

ד'תנ"ד

נדפסה בלקו"ש חכ"כ ע' 401.

ואשר זוגתו תחי' תפריש לצדקה בכל יום חול של שני וחמישי בבקר איזה פרוטות לצדקה, קודם הדלקת הנרות בכל ערב שבת ועיו"ט ולצדקה הקשורה במוסד חינוך בניי על טהרת הק' דווקא ועיי' חיזוק הבטחון בבורא עולם ימלאו משאלות לבבם לטובה בזחוי"ק.

מטובו לפרוש בשלום . . . ואתעניין לדעת מפעולותיו הטובות להרמת קרן ישראל סבא המוכרח בכל מקום, ובפרט בארץ אשר עיני ד' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ד'תנה

בי"ה, י"ז סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ב'. איך בין געווען צופרידען צו ליענען אין עס, אז ביסלעכווייז שטעלט איר זיך איין אין קביעות עתים בלימוד און אויך בעניני פרנסה. און דאס וואס איר שרייבט וועגן דעם היזק וואס איר האט געהאט מיט א וואך פריער, דארפט איר זיין זיכער אז דאס איז נאר א צייטווייליגער עגמת נפש, און עס וועט צוריקגעשטעלט ווערען, ועוד זאת אין איינקלאנג מיט דעם ווארט פון קדושי עליון איז נאך מדת הדין ועגמת נפש — וועט נתגלה ווערען מדת הרחמים שהיא גדולה ממדת החסד שלפני נחלה בלי מצרים מבריה מן הקצה אל הקצה.

אין דעם וואס איר שרייבט אז עס איז שווער צו געפינען א תירוץ ובכלל — מה היא עבודתי בעולם.

איז איינס ווערט פארענטפערט מיט דאס צווייטע. די עבודה פון האדם בעולם איז, ווי געזאגט אין סוף מסכת קדושין, אני נבראתי לשמש את קוני, און דער אופן העבודה איז ווי דער פסק הרמב"ם און בטור או"ח סי' רל"א, אז בכל דרכיך דעהו, און ווי ערקלערט דארטן די פרטים אין דעם. און דאס זוכען תירוצים אויף קושיות — גייט ניט אריין אין דעם כלל. און דעריבער

ד'תנה

נדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 567 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
ווארט פון קדושי עליון: ראה גם לעיל אגרת ד'שז, ובהנסמן בהערות שם.

איז דאס ניט נוגע, און, זעלבסטפארשטענדליך ניט קיין מוז, נאר אז מען איז זוכה און מען ווייזט אז מען קען ביישטיין נסיונות העלפט השם יתברך אז עס ווערען ווייניגער די העלמות והסתרים, און די זאך פון קושיות בכלל זה, און בכלל אז מען ווערט מער דורכגענומען מיט תורה ומצות — איז דער פארשטאנד פון מענטשן ווערט דורכזיכטיגער-ריינער געפינט מען גרינגער דעם תירוץ אויף ערשיינונגען וועלכע זעהען אויס א צווייטען אומפארשטענדליך.

געוויס היט איר אפ די דריי שיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, והשי"ת יצליחו.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ד'תנו

ב"ה, י"ז סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהושע שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי' סיון, נכון במאד מה שכותב שמחפש מזכיר להשיבה מתאים לעיני המזכירות ולענינים של כספים וכו' והוצאה בכגון דא הכנסה היא, ובפרט שמוכרח הוא בהתאם עם התפתחות השיבה.

ובמ"ש אודות ביי"ס לנערות, גם זה לדעתי מוכרח הוא וכמ"ש כמה פעמים, ובכדי לפצות דעת הבע"ב והחוששים וכו', הנה — בלי"נ — אסלק המשכורת של המורים, מנהל וכיו"ב, דשני חדשים הראשונים דבית הספר זה,

ד'תנו

מו"ה יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי, מלבורן. אגרות נוספות אליו. — לעיל ח"ב ד'נה, ובהנסמן בהערות שם.
בי"ס לנערות: ראה גם לקמן אגרת ד'תרלא.

קפז

אדמו"ר שליט"א

ובודאי במשך שני חדשים יוכלו לבסס מעמד הכספי, ומובן שיכול לפרסם זה, אלא שצריך להתיישב ולהתייץ מתי העת המוכשרה לפרסום ענין זה בכדי שתהיי התועלת גדולה ככל האפשרי, ומובן שגם אופן הפרסום יכול לסייע בזה, היינו שיעשו מעין התחרות, שכיון שיראו שמכאן מספיקים ההוצאה לשני חדשים הראשונים, הרי פב"פ יקח על עצמו סכום כך וכך וכו'.

לפלא שאין כותב איך ניצלו ימי זמן מ"ת, ובטח גם עד"ז ימלא בהזדמנות הכי קרובה.

בברכה.

ד'תנז

ב"ה, י"ז סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו – בלי הוראת זמן הכתיבה – בו כותב שמציעים לו נכבדות וכבר התראו וישר הדבר בעיני שניהם, אבל ההורים של המדוברת אין שבעים רצון, ומבארים שהסיבה הקושי לזוג אשכנזי וספרדי.

ואם זוהי המניעה היחידה, בודאי יש להסירה כיון שבפרט בשנים האחרונות מאות ואלפים שידוכים נעשו בין האשכנזים והספרדים והזיווגים עלו ליפה, ועליו למצוא ידידים אשר יתדברו עם הורי המדוברת יבררו את כל האמור וישפיעו עליהם בכיוון הרצוי והטוב באמת, והשי"ת ינחהו באופן טוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד.

לפלא שאינו מזכיר דבר על דבר לימודו וההוספה בזה מזמן לזמן, וכנודע מאמר רז"ל מאן דלא יוסיף כו' וכל המוסיף מוסיפין לו, והרי התורה היא הצנור והכלים להמשכת וקבלת ברכות השי"ת בהמצטרך לאדם בגשמיות וברוחניות.

בודאי יודע משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים ושומר עליהם ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תנח

ב"ה, ח"י סיון, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד המשתתפים בכינוס השנתי של איגוד הרבנים
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

במענה על הודעתם דבר הכינוס של איגוד הרבנים, הנני להביע ברכתי
שיהי' כינוסם לשם שמים אשר סופו להתקיים בפעולות של קיימא, קיימא מן
התורה – העומד להתקיים לעולם. ויצליחו בקבלת החלטות טובות בחיזוק
היהדות, לימוד התורה ביראת שמים וקיום מצוותי' בהידור.

ובזה אעורר על שני ענינים, אשר צורך השעה דורש תשומת לב מיוחדת
אליהם:

(א) ידוע ההרס והחורבן שגרמו התנועות הקונסרוטיביות והרעפארם,
תנועות שאינן מודות בתורה מן השמים, התורה ופירושה, הוא – תורה
שבעל פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש – שהכל ניתן למשה מסיני,
אשר אף שהגדרתן וענינן ברורים ומוחלטים בתורתנו תורת חיים,
וכלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ח),

הרי, לרגלי בלבול המוחות בעקבתא דמשיחא, עלה בידי מסיתים
ומדיחים מדרך הוי' – להוליך שולל כמה נפשות בישראל הולכות תום, על
ידי פיתוים אשר יסודתם בדעות כוזבות וכפירה בבורא עולם ומנהיגו.

אבל, אף אם נבנו עושי רשעה – נדברו יראי הוי' איש אל רעהו
ונתעוררו רבנים החרדים לדבר ה' וחברי איגוד הרבנים בתוכם להעלות על
שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן עבדי מלך מלכי המלכים הקב"ה, שאלת היום
– ומשקיפה גם שאלת התקופה, תקופת השמים חושך לאור ואור
לחושך – והיא:

ד'תנח

נדפסה בלקר"ש ח"א ע' 261 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

המותר לשומרי תורה ומצוה להשתתף בארגונים אשר בהם נכנסים גם ראבביים בתור ראבביים מייצגי תנועת וחוגי הריפורמים או השמרנים (קונסרוואטיבים), השתתפות בתור יחידים (וכמו בני-יורק בארד אוו ראבביים וכיו"ב), או השתתפות בתור ארגונים (וכמו בסינאגאג קאונסיל),

פעולה, אשר לבד ענינה מצד עצמה, אומרת היא

— וכבר מתפרשת כך על ידי אלפים ורבבות מבני ישראל במדינה זו ומחוצה לה —

אשר תנועות השמרנים והריפורמים הן תנועות **בתוך** מסגרת דת ישראל ח"ו, ולא מבחוץ למסגרת זו, וכפירה בדעת ישראל ותורתה.

ודרישת השעה היא, אשר כל המשתתפים בכינוס יודיעו עמדתם ברורה ומוחלטת בקהל רב וקבל עם, וגם יפנו בקול קורא לכל מקום אשר השפעתם מגעת:

עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, ואנו כולנו אין לנו אלא דעת תורת אמת לאמיתו, תורת הוי' האלקים.

כי שתיקה בהנוגע לענין זה, ואפילו ניסוח פסק דין בלתי מוחלטי ככל הדרוש,

מתפרשים בפועל ובפומבי — כהיתר ההשתתפות באירגונים האמורים ומוסיפים אומץ להמשתתפים.

ואילו לא בא כינוסם אלא לתקן מצב מבהיל הרסני זה — דיו.

(ב) עובדא משמחת היא, אשר בזמן האחרון הולך וגדל מספר תלמידי הישיבות, הישיבות קטנות, הת"ת וכיו"ב. ואותותי — תנועה בכלל להרבות בלימוד התורה.

והנה גזרת לימוד חובה מחייבת תכנית לימודי חול עד גיל ידוע. והתכנית כוללת בתוכה גם מקצועות שאין החוק מחשבם להכרחיים כל כך, שלכן מקצרים בהם במוסדות חינוך מסוימים בתנאים ידועים.

בהביא בחשבון, אשר מספר השעות המוקדש ללימודי קודש בת"ת, ישיבות קטנות וכו' — אינו מספיק כלל,

ההכרח לארגן השתדלות מסודרה ומסורה במשרדים המתאימים, ומה טוב במשרדים הכללים הפעדעראלים, אשר על פי דרישת מספר מסוים של הורים או בבתי ספר מסוימים – ינכו מספר שעות מלימוד מקצועות האמורים ויוקדשו גם שעות אלו ללימוד התורה.

ובשנים אלו אשר רבה הבהלה ועמקה הדאגה למצבו המוסרי של הנוער, מצב הדורש תיקון דחוף רב ועיקרי. והדתיות ולימודי דת – הם, כהודאת רוב וטובי המחנכים, רסן ותריס בפני פורעניות ומצב זה,

סיכויים קרובים לודאי, אשר תצליח השתדלות זו כשתעשה במרץ ובפעולות ודברים היוצאים מן הלב.

והרי רובם ככולם של חברי האיגוד – מתפקידיהם העקריים – הנהלה או השתתפות בישיבה, ת"ת וכו',

ובעיא האמורה קרובה ללבם ואחראים הם עליי.

ולפום גמלא שיחנא.

בכבוד ובברכה, בחתימה מעין הפתיחה, לפעולות בקודש ובהצלחה,

מנחם שניאורסאהן

ד'תנט

ב"ה, ח"י סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן רב ביותר, שאין ממנו כל ידיעות, וגם ברשימות אלו המשתתפים בהפצת המעינות (אשר יגיעו גם) חוצה, שמודיעים לכאן שמותיים מזמן לזמן, הנה בתקופה האחרונה נפקד שמו. ולפלא הדבר, שהרי בכל ענין דקדושה נאמר מעלין בקדש. ואף שהוא דרבנן, וכדברי רבנו הזקן (בשולחנו הטהור או"ח סוף סי' ל"ד – אלא שהוא בחצאי עגול –) הרי לא

ד'תנט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 531.
ואף שהוא דרבנן: ראה גם לעיל אגרת ד'שכד, ובהנסמן בהערות שם.

קצא אדמו"ר שליט"א

רק שחמורים ד"ס מד"ת, אלא שגם ערבים ד"ס מד"ת, ובפרט שכשודעים
ההבטחה דצדקה תרומם גוי אשר הפצת המעינות היא צדקה הכי נעלית –
אף כי ברוחניות – ושכרו בצדו כפירוש רבנו הזקן בתו"א בתחלתו דנעשים
מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, דפשוט שצריך להשתדל בזה ככל האפשרי.
ומתוך שלא לשמה, דמעיקרא כי קעביד אינש אדעתי דנפשי קעביד, הרי
סו"ס באים לשמה.

המחכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ד'תס

בי"ה, ח"י סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכו', בהמשך למה שהזכיר בהיותו כאן ערב זמן מ"ת בלשון
הרי"ש (נגעים פרק י"ד משנה ה') דמשמע שם דעגלה ערופה מומים פוסלים
בה, והרי משנה מפורשת (סוטה מה, ב) דאין המום פוסל בעגלה ערופה.
והנה נזדמן לי לראות תשובת הרה"ג כו' זעמבא הי"ד שנשאל על זה
(נדפס בסי' מקדשי השם סלי"ט להרב מייזליש שי' שיקאגא – תשט"ז),
ומועתק בשולי הגליון מה שענה על זה*, וצע"ק בדבריו.

(*) "מה שתמה על הרי"ש . . . שרצה לומר דמום פוסל בעגלה . . . אדרבה לא נזכר שם כן,
רק בדרך הוכחה דאי"א לומר טעם דכפרה כקדשים למיעוט מחוסר אבר דאי"כ אפילו כל מומין
נמי ובאמת קי"ל דאין מומין פוסלים אפילו בחטאת העוף ועולת העוף".

ד'תס

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"י"ב ג'תתקמח,
ובהגסמן בהערות שם. לקמן ד'תקלה. ד'תקעט. ד'תרטז.

ומה שנראה לי בזה לגודל התמי, הוא דאף שבחולין (קמא) מפרש הר"ש ומכפר דקאי על עגלה ערופה דכפרה כתיב בה, וע"ז הוזה ל"י להר"ש לתרץ קושיתו דלא שייך למיעוטי מחוסר אבר משום דכפרה כתיב בה כבקדשים (והוא אליבא דמ"ד בירושלמי סוטה על אתר דמחוסר אבר פסול בעגלה ערופה) דאם נמעט מחוסר אבר משום דהוא מכפר א"כ אפילו כל מומין צריכין להיות אסורים בעגלה ערופה, דמשום כפרה אין לחלק בין חסרון אבר לסתם מום.

אבל על ידי תירוץ זה עדיין אינה מתורצת הקושיא דיש ללמוד מחוסר אבר דאסור במכשיר היינו בצפרי מצורע משום דדמי למכפר אחר הוא שעיר המשתלח, וכפרש"י שם בחולין, והרי שעיר המשתלח מומין פוסלין בו כמו בכל הקדשים כיון דצ"ל ראוי לשם, ולכן נקט הר"ש התירוץ **דבבת אחת** מתרץ הקושיא דשוה מכשיר למכפר דשעיר המשתלח ועגלה ערופה, והוא אשר, בכל אופן, חטאת העוף ועולת העוף אין מומין פוסלין בהם, וע"כ צ"ל שאין לומדים היקש בזה לא מעגלה ערופה שהיא עצמה אין המומין פוסלין בה ולא משעיר המשתלח.

בשו"ת הרב זעמבא העיר ג"כ מפירוש רבנו גרשון מאור הגולה, בחולין יא, ב', דכתוב שם בהנוגע לעגלה ערופה דכיוון דכפרה כתיב בה כקדשים צריך שלא יהי' בה מום כקדשים – שהוא היפך משנה האמורה הנ"ל, ויעו"ש בספר מקדשי השם מה שתירץ בזה בדוחק.

בברכה.

ד'תסא

ב"ה, ח"י סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה זאב וואלף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק נשא בצירוף רשימות אנ"ש להזכירם על

ד'תסא

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 346 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה זאב וואלף שי: זלמנוב, תל אביב.

קצג

אדמו"ר שליט"א

הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ונדבת לבב כאו"א יכול להכניס לקופת רשת אהל"י ליובאוויטש אשר באה"ק ת"ו, כי ידוע אשר מלאכה זו מלאכת שמים היא, ושננתם לבניך הוא אחד היסודות דקיום בני ישראל, וכמרז"ל שישנם תישים כשישנם גדיים, ויה"ר שבקרוב נזכה לקיום היעוד הקטן יהי' לאלף והצעיר לגוי גדול.

בברכה.

נ.ב.

בודאי נוטל חלק בשיעורים הנלמדים ברבים, נוסף על שיש לו גם שיעורים לעצמו.

ד'תסב

ב"ה, י"ט סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף, אין וועלכען איר שרייבט פון באשטימען דעם חתונה טאג פון אייער טאכטער . . . תחי' בשעה טובה ומוצלחת, אין ירושלים עיר הקדש ת"ו, און אז איר מיט אייער פרוי רעכנט צו זיין אנוועזענד בא דער חתונה.

און זיכער איז איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אייך, אז ווען מען פארט אין ארץ ישראל, אויף וועלכער די תורה הקדושה זאגט אז — עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה, און וואס אפילו ניט אידען רופען זי, די הייליקע לאנד, דארפמען נעמען "א וויזע" ניט נאר דא בא מענשן נאר **דער עיקר** בא דעם מלך וואס ארץ ישראל ווערט אנגערופן פלטרין שלו (זיין פאלאץ), וואס אט די וויזע באקומט מען דורך א הוספה אין אידישקייט בלימוד התורה וקיום המצות בהידור, און זעלבסט פארשטענדליך, אז די הוספה דארף זיך אנהויבען וואס פריער, כי אין אתנו יודע עד מה, און יעדער טאג וואס עס גייט פארביי, איז דאס א אומצוריקבארער פארלוסט, באמת א הוספה אין תורה ומצות איז נויטיג אפילו ווען מען פארט ניט, און מען פאדערט דאס טאקע, ווי עס שטייט כל המוסיף מוסיפין לו, און בפרט אין אייער פאל מוז מען האבען אט די הוספה, און זיכער אז דורך א קליינע אריינטראכטונג וועט מען אויך געפינען זאכען אין וועלכע אויך אייער פרוי

ת"י קען צוגעבען אין אירע ענינים אידישע, און אויך דורך איינווירקען אויף דעם אומגעבונג צו מאכען זיי נאך מער נעהענטער צו אידישקייט, און השם יתברך זאל אייך מצליח זיין.

ואכפול ברכותי שתהיי החתונה בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

בברכת מזל טוב מזל טוב.

נ.ב.

אלענספאל האט איר געדארפט פארן פארען געבען בודק זיין אייערע תפילין און אויך די מזוזות אין אייער דירה אז זיי זאלען זיין כשרים ווי דער דין איז.

ד'תסג

בי"ה, י"ט סיון, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הדר. חיים שי' ביינארט

שלום וברכה!

זה לא כבר נתקבל מכתבו מיום ט' באייר, ובעתו נתקבלה על ידי דר. שלמה שי' איידלברג מניו-יורק החוברת תדפיס חיבורו "המשפטים מטעם האינקוויזיציה בטולידו כו"ו". ותודה עבודה, ובטח ישלח לספריי אשר על ידי גם שאר פרסומיו, כיון שהספריי היא גם לתועלת הרבים, ות"ח למפרע.

כיון שכי' מגזע חב"ד ונין ונכד לזקני אנ"ש, הרי אמרו רז"ל זרוק חוטרא לאוירא אעיקרי קאי, ותקותי שכן הוא בפועל אצל כ', ולא רק בימי סגולה דשבת ומועד וכדו', אלא גם בחיים היום-יומיים, וגם מנצל השפעתו על זולתו בכיוון זה. כי הרי ענין הזריקה נתקיים בתקופתנו זו בכל אחד ואחד מאתנו, אוד מוצל מאש, שלכן האחריות גדולה פי כמה, האחריות כל אלה שההשגחה העליונה השאירה לפליטה שהוא להחיות עם רב.

ד'תסג

ובעתו נתקבלה: ראה לעיל אגרת ד'רפג.

קצה אדמו"ר שליט"א

ובפרט אשר כ' מקצונו הוראה והשפעה על הנוער, וכל אלה שההשגחה העליונה העמידתם בשטח החינוך, באיזה מקצונו שיהי, מוכרח שישפיע על תלמידיו למילוי תפקידם הפנימי והעקרי, הוא חיים בדרך תורתנו תורת חיים ומצוותי.

וידוע אשר הנוער אינו סובל פשרות, ודוקא כשנותנים להם דבר אלקים במילואו וטהרתו רוכשים לבם, שלא כדעת הטועים החושבים שע"י קולות ופשרות וכו' ירכשו אימון לבם, והאריכות לדכוותי אך למותר.

וע"י חינוך מסורתי בלתי פשרות מכשירים את המחונך לחיים מאושרים באמת, זאת אומרת אושר הגופני והרוחני גם יחד.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תסד

ב"ה, י"ט סיון, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מ"א סיון, בו כותבת אודות ביקור ביחד עם ילדיהם שיחיו באה"ק ת"ו. – ולפלא קצת, כי כמדומה חו"ד רופאים היא שעד מלאת לתינוק שנה שלימה, לא לטלטלו מחוץ למדינה ולמקום דשינוי האויר המים כו', ובפרט שהעיר בה נמצאת הנה כפי השמועה האקלים שם טוב ונוח ומבלי שינויים גדולים משבוע לשבוע או גם מתקופה לתקופה, מה שלא תמיד הוא ב . . . ובפרט בעונת הסתיו והחורף.

בטח שמעה ע"ד מענה כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לאחד, שלאחר ששאל אצלו במסחר שלו מסחר העצים וקבל מענה מכ"ק מו"ח אדמו"ר וסיים המענה בהצעה בנוגע לקיום מצות מעשיות בהידור וכו',

אינו טובל פשרות: ראה גם לעיל ח"כ אגרת ג'תתט, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תרד.
ד'תר.

ד'תסד

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 471 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
בסח שמעה: ראה גם לעיל ח"ד אגרת א"לו. לקו"ש ח"ז ע' 527.

והשואל התחיל להשתמט באמתלאות שונות, כיון שלא רצה להשיב פני כ"ק מו"ח אדמו"ר ריקס, ואמר לו כ"ק מו"ח אדמו"ר, ראה זה פלא, בודאי גם לדעתך הנני מומחה גדול יותר בעניני יהדות תורה ומצות מאשר במסחר עצים, ובפרט שידוע לכל שלעניני תומ"צ ואורח חיים ישראלי הקדשתי כמה מימי שנות חיי, ובזה התעסקו אבותי ואבות אבותי, כל משך ימי חייהם, ובכל זה פשוט הוא בעיניך לשאול אצלי בהנוגע למסחר עצים ותיכף ומיד קבלת עצה שלי, ע"מ להביאה בפועל, ודוקא בהנוגע לאותו הענין שבזה הנני לדעתך מומחה גדול ומומחה בן מומחה, הרי לא זה בלבד שלא שאלת אותי אתה במקצוע זה, אלא שגם לאחר שאמרתי לך הוראה ברורה ובהסברה שזהו טובתך האמיתית, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, פשוט בעיניך שאין אתה מקבלת ורק שמחפש אתה ביטויים מנומסים איך להשתמט מכל הדבר.

הנמשל מכל האמור בטח מובן ואין צורך להאריך בו . . .

בברכה לבשר טוב בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תסה

ב"ה, י"ט סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה סעדיי ש"י

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"ד סיון . . . מ"ש שלי"ג בעומר וחה"ש עבר באופן של בדידות, תמוה הדבר, שהרי כ"פ עוררתי על הנמצא בדברי נשיאינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ובכמה משיחותיהם, אשר כאו"א מאתנו במקומו עליו להביט על עצמו כשליח לא רק בהנוגע למצוה מיוחדת ולזמן מיוחד

ד'תסה

מו"ה סעדיי: ליכרוב, צפרו. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שכח, ובהנסמן בהערות שם.

קצז

אדמו"ר שליט"א

ואפילו לא רק לעניני תורת החסידות והדרכותי, אלא שבכל עניני היהדות שיכול לפעול זה – הי"ה הממונה בפועל – בדרכי נועם ושלוש על זה במקום פלוני ובזמן פלוני, ולפום גמלא שיחנא, וכיון שנמצא בצפרו משך כמה חדשים ושנים, האומנם אפשר לומר שאין בין כל התושבים בעי"ב ועאכו"כ מהמשרתים בקדש המוכשרים לקבל א חסידישן ווארט, ועוד יותר מפתגם – חסידישע הדרכה, ובודאי גם בזה למותר האריכות.

בברכה לבשר טוב בכל האמור . . . ובברכת הצלחה בעבודתו בקדש,

מ. שניאורסאהן

ד'תסו

בי"ה, כ' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד בעיה"ק ירושלים
תבנה ותכונן ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם מכ"ח אייר עם המוסגר בו, שהתארך קצת דרך הילוכו, בו כותבים מפעולותיהם הטובות בשבועות שעברו, ואחכה להמשך מכתביהם מבשרים טוב בהנוגע להשבועות שעברו מאז וביחוד בניצול זמן מתן תורתנו בהפצת המעינות חוצה בכל הכיוונים.

תקותי חזקה שנפגשים מזמן לזמן עם זקני אנ"ש ומתייעצים עמהם, וכנודע ומפורשת הוראת רז"ל בתועלת הדבר, והשי"ת יצליחם להגדיל פעולותיהם מתוך הרחבת הדעת אמיתית ובודאי ישולם להם כ"פ ככה גם בעניניו הפרטים של כל או"א.

בברכה להצלחה מופלגה ולבשו"ט.

ד'תסז

ב"ה, כ' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' סיון. הנה יה"ר שתכה"י יבשר טוב בטוב הנראה
והנגלה בענייני הפרטים וגם בעבודתו להחזקת היהדות והפצתה ובהפצת
המענינות ביחוד, וכבר מבואר בכ"מ שהא בהא תליא.

בודאי כבר נתקבל המענה שלי להמתעסקים דבית ספר וסמינר לבנות
בכפר חב"ד, ובטח למותר לעורר את כל אנ"ש שעל כל אחד הזכות והחובה
לסייע בהתפתחות מוסד זה בתוך שאר המוסדות אשר בכפר חב"ד, וכן
תקותי שלמותר לעוררו ע"ד ההכרח הגמור בהתפתחות מסגרת נשי ובנות
חב"ד אשר בכפר חב"ד, ואשרי חלקם של כל אלו בגשמיות וברוחניות
המשתדלים ופועלים בזה, ויה"ר שיבשר טוב ובפרטיות הדרושה בכל האמור.

בברכה, ות"ח על מסרו כהנ"ל לכ"א ואחת.

ד'תסח

ב"ה, כ' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר זיסל שי

שלום וברכה!

לאחרי שזה רבות שמעתי אודותיו ואודות פעולותיו בכלל ובשטח

ד'תסז

מ"ה דוד: בראוומן, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תה, ובהנסמן בהערות שם.
המענה שלי: דלעיל ד'תנא.

ד'תסח

נדפס בלקו"ש חי"ב ע' 211 והושלמה ע"פ העתק המזכירות והעתקה.
מ"ה אלכסנדר זיסל: בונין, רעננה.

החינוך בפרט, נעם לי עצם העובדא לקבל מכתבו, ובו ראשי פרקים מאשר עבר עליו והסתדרותו עתה.

אף שתמהתי וגם נצטערתי קצת לתוכנו ובעיקר לרוחו החדור עצבות ועוד יותר מזה, וכותב הנני שגם תמי' בעיני וטעמי ונמוקי בזה אשר כיון שהשגחה העליונה העמידתו בקרן אורה שניתנה לו האפשריות לעבוד בחינוכם הכשר של בני ישראל, הרי זוהי הוכחה ברורה שניתנו לו הכחות למלאות תפקיד הכי נעלה זה, כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ובמילא אין הדבר תלוי אלא ברצונו, ואם רק ירצה באמת ובהחלט בודאי יתגבר על המכשולים והמניעות וגם על ההעלמות וההסתרים, ואפילו את"ל שהעצבות יסודה במה שלעת עתה לא עלתה בידו לשפר החינוך האמור ככל הדרוש, הרי נוסף על המבואר בתניא ובכמה מקומות שבכל אופן העצבות מופרכת ואינה אלא מזיקה, הרי ידוע הוראת נשיאנו הק' טובה פעולה אחת מאלף אנחות, ובפרט שבטבע האדם שכשהוא מתאנח מרגיש קצת שביעת רצון שמצטער על הדבר ואין זה מוסיף מרץ בפעולות למלאות הגרעון.

מובן שבכל האמור לא לדרשא קאתינא, אלא להביע דעתי ברורה ומוחלטת, שזכות גדול ביותר הוא מה שפעולותיו הן בשטח החינוך, כי לא כל אדם זוכה לזה, ובפרט בתקופתנו זו, אלא כי בכל העניינים דתורה ומצוה נותנים מלמעלה היכולת והכחות ומצוים ג"כ ובחרת בחיים, אבל סו"ס על האדם להיות הבוחר מרצונו הטוב ובבחירתו חפשית, אלא שכל אלו שהיו בכותלי ישיבת תומכי תמימים נאמר עליהם, א חסידישע שטיקל ברויט — לחם — גייט ניט פארלארען ח"ו ונותנים להם תוספת התעוררות וגם אי-שביעת רצון מהעדר הפעולות ומעודדים ומחזקים אותם מזמן לזמן על ידי רמזים, ולפעמים גם הוראה באצבע, ובודאי כשיתבונן במה שקרה לו במשך הזמן האחרון ימצא כמה הוראות ורמזים אלו, ותקוהי שבמקצת עכ"פ כבר גרמו לפעולות ממשיות ועוד יוסיף בהם הלוך והוסיף.

בטח יודע תוכן המברקים שלי והמכתבים לתושבי כפר חב"ד אשר באה"ק ת"ו ע"י משיח צדקנו בב"א, ודברי אלה לכל אנ"ש ובכלל להחרדים לדבר ה' מכוונים הם, ופשיטא כי לתמימים ולאלו אשר זהו המקצוע שלהם, ותקוהי חזקה שככל שביכולתו ועוד יותר יסייע בהחזקת כפר חב"ד והמוסדות אשר בו והתפתחותם הן בכמות והן באיכות, וינעם לי לקבל ממנו בשו"ט גם בזה.

המורס מכל האמור בהנוגע אליו ולסיום מכתבו . . . הנה כנ"ל נמצא
הוא בקרן אורה, כי יכול להדליק נשמות ישראל, נר ד' נשמת אדם של כו"כ
מבני ישראל באור וחמימות חסידותיים, ופשיטא שמ"ש שמטריח אותי
בקריאת מכתבו, הנה אדרבה ואדרבה, ובטחוני חזק שבמכתביו הבאים
יופחת העצב הלוח ופוחת ותתגדל השמחה הלוח והוסיף שמחה של מצוה
דוקא דקירוב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור בקרוב.

ד'תסט

ב"ה, כ' סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"יב סיון, ולפלא על כמה מאנ"ש אשר
למרות שכתבתי וגם אמרתי בעל פה כמה פעמים, שבמדינות אלו כל דפשיט
טפי מעלי טפי, און אויף מאמע לשון גערעט, המצאות און דרייען איז ניט
שטענדיג א מעלה צו אויספירן, און צו פרנסה העלפט דאס אויך ניט
אלעמאל, ומפעם לפעם חוזרים למה שהיו רגילים במדינתנו לפני.

ואף שהרגל נעשה טבע שני, כאמור בתניא, הרי החסיד דארפט ניט
נתפעל ווערען אויך פון דעם, און לכל הפחות פרובירען משנה זיין די טבע.
ולפעמים כשמתחילים בזה — רואים שאין הדבר קשה כל כך, און עס ווערט
אויך גערעמער און פרייער אין קאפ און אין קעשענע. ויהי רצון מבורא עולם
ומנהיגו, למלאות משאלות לבבו לטובה בהרחבת הפרנסה ושיוכל להרבות
בלימוד התורה הנגלה והחסידות מתוך בריאות הנכונה ופרנסה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ד'תע

ב"ה, כ"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ חו"ב צנמ"ס עוסק בצ"צ
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק. ת"ח על מה שדבר בענין הוצאות הנסיעה
דבחורי ישיבתנו לאה"ק ת"ו למשך איזה שבועות – בהתאם לתוכן מכתבי
אליו בזה, וכנראה שלא ביארתי דברי כדי צרכם, כי אף שבטח הוצאות
האש"ל באה"ק ת"ו הם לפי"ע שוים להוצאות הנסיעה, וכמדומה שכתבתי ג"ז
במכתבי, הנה בד"א – אם יסעו הנ"ל ע"י זרים ויתארחו בבתי זרים, היינו
שצריכים לשלם בעד האש"ל, שכן הוא בתלמידי ישיבות אחרות הנוסעים
לאה"ק ע"י המחלקה דסוכנות שמתעסקת בזה. משא"כ בנדון דידן שאם
תהי' ברשותי הוצאות הנסיעה, תקותי חזקה שאוכל לסדר עניני האש"ל
בכפר חב"ד בישיבות חב"ד תו"ת לוד וכו', באופן שיהיו הוצאות מינימליות
ביותר וביותר, משא"כ בהוצאות הנסיעה שאין בידי יכולת זו [במה שאמרו
לו, שהכרטיסים צריכים לשלם ע"י הסוכנות – דוקא במטבע זר, גם זה
תמוה, שאף שמוכן שלא יסעו בספינות כו' כיון שהן נוסעות בש"ק, יכולים
לסדר הנסיעה ע"י אוירון אל-על, ואף שבהתכנית שלי שיבקרו בדרך נסיעתם
איזה ימים בישי' תומכי תמימים בצרפת וכיו"ב, גם זה בקל לסדר כיון שאל-
על עובר דרך לונדון, ויפסיקו שם נסיעתם מאוירון אחד להשני של אל-על
ובינתיים יסעו מלונדון לצרפת וחזרה על הוצאות עצמם, וק"ל]. ובדאי אם
תהי' הזדמנות בידו להעלות עוה"פ שאלה הנ"ל על סדר היום – יעשה כן
ויתאמץ בזה, ובפרט, כמו שכתבתי במכתבי הקודם, שרואה הנני בזה עדוד
הכי גדול לאנשי הכפר ולהתפתחותו . . .

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תע

מוהרש"י: זיין, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'שי, ובהנסמן בהערות שם.
מכתבי: לעיל ד'תב. על נסיעת השלוחים ראה לקמן אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.
נוסעות בש"ק: ראה לקמן ד'תקמה, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תשא

ב"ה, כ"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר מיום שהוכפל בו כי טוב. הנה לאחר כל האריכות איני מבין מפני מה צריכים לנהוג בבלתי סדר, בה בשעה שאפשר לעשות הדברים בסדר.

וכוונתי שנהוג בכל העולם אשר כשרוצים להודיע ע"ד איזה ענין השייך להנהלת מוסד בית ספר וכיו"ב אין סומכין על זה שבמקרה פגשו את מי שהוא מהנהלה ובין כל הדבורים שטעקט מען אריין עטליכע ווערטער בהנוגע לענין זה אלא שנכנסים להמשרד במיוחד עד"ז ואומרים שברצונו לעשות כך וכך, וכבר ידוע הוראת תורתנו, שכל הנאמר מחוץ לבית דין, איז ניט נוגע, ועד"ז הוא בכגון דא [. . .] אפילו את"ל שהי' המשרד בריחוק מקום עאכו"כ שיום יום עוברים על פתחו.

ובמ"ש אודות צווייטע ראסע וכו', הרי אפילו את"ל שהמצב כפי שמתארו במכתבו אי אפשר לתרץ העדר הסדר של אחד ע"י עולה הנעשית ע"י השני ובפרט שסו"ס לאזט זיך דאס אויס להתלמידים, והם הרי בודאי אינם אשמים בהעדר קבלת הלימודים.

ובודאי למותר לעוררו על הכתוב כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם שמשם מוכח ופשיטות הכתוב הוא דכפנים לפנים הוא לא שאם השני מביט בעין רעה צריך להיות בזה כמים הפנים לפנים אלא דוקא להיפך, ולא עוד אלא שאפילו במקום ספק כך צריכה להיות ההנהגה וכמו שמסיים באגה"ק ס"ב וכולי האי ואולי כו'.

בברכה לקירוב הלבבות אמיתית ולחתבוננות בזה ע"מ להביא בפועל בלב שלם.

ד'תשא

לאחר כל האריכות: טענותיו על ההנהלה.
צווייטע ראסע: שחברי ההנהלה לא מתייחסים טוב למלמדים.

ד'תעב

ב"ה, כ"א סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ ר"י שי שטיינפלד

שלום וברכה!

מסרו לי תוכן מכתבו, בו מתפלא על אשר בשיחתי עם פב"פ מבני ישראל אבל לע"ע אינו מהחרדים לדבר ה', אמרתי לו מענין גלגול נשמות.

ומתפלא אני על פליאתו, כיון שענין גלגול נשמות כבר מדובר אודותו בספרים הנדפסים בכ"כ מקומות ובארוכה, ויסודותו בראשונים שלמדו עד"ז וגם הדפיסו בספריהם, עד שיצא מגדר לימוד פנימיות התורה נסתר דתורה, כי מדובר אודותו כבר בנגלה, ובפרט שרק ע"י ענין גלגול הנשמות יש אפשריות להסיר קושיות עצומות של אחב"י בזמננו זה, ובפרט של צעירי בני ישראל המתבוננים במה שעבר על עם ישראל בשנים האחרונות, ומשפיע עליהם לא לטובה בהנוגע לאמונתם בהשגחה פרטית ובהנהגת העולם ע"י בורא עולם, וע"ז נחלשים בקיום המצות בפועל כו' וכו'. וכידוע לכל מי שבא במגע עם הדור הצעיר והנוער בארצוה"ב בפרט.

וכל שאפשר לו למצוא צנור ואופן שיתפרסמו עניני תוה"ק תורת חיים ברבים, החובה עליו לעשות את זה ככל האפשרי. ולא עוד אלא שבענין להדפיס ד"ת בעתונים, שלפני איזה דורות היו זהירים בזה כיון שחשש גדול שלא ינהגו כבוד בעתונים ויושלכו בחוצות, הנה גם בזה התחילו לנהוג גדולי ישראל בדור שלפני דורנו. וכידוע בנוהג העתונים החרדים במדינת פולין ובאה"ק ת"ו, וכן נדפסו כמה מעניני תורה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע נשיא ישראל בעתונים באמריקה – ובלבד שיגיעו אפילו לאחד או לשנים מבני"י ויעמידוהו על האמת ובקרבן אורה.

והלואי היו כל החרדים לדבר ה' יוצאים בקריות חוצה ומלמדים את בני תורה, מבלי להתנות אתם מקודם שתחלה יעשו לשומרי מצות ואח"כ ילמדו תורה, שע"י לימוד בפיזור בזה – היו מצילים כמה נפשות יקרות מבני"י לה' ולתורתו בהקדם גדול.

ד'תעב

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 391 והושלמה ע"פ צילום האגרת.

ואף שידוע מאמר הזהר ומבואר בכ"מ בחסידות ומהם בתניא קדישא, אשר אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחא לעילא, רואים אנו במוחש אשר הנהגה האמורה, והוא – להודיע מעניני תורתנו תורת חיים לכל הבא לשאול מבניי ובהסברה בספיי ועיי קירוב, קרבו סו"ס את השומעים (אף שכמוכן לא כל השומעים במדה אחת). ועיין ג"כ הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן – בעל התניא ושו"ע – פרק ד' סעיף ג' בקונטרס אחרון, וז"ל: וגם הרב יש לומר דצריך להכניס וכו' עיי"ש. ובפרט בהנוגע לעניני תורה שהם מפורסמים אלא שאין יודעים אותם על בורים ובמילא מפרשים אותם שלא כדבעי ובאים למסקנא הפכית מן האמת.

מרגיש אני במכתבו, שפליאה האמורה היא פליאה של כמה מידידיו, לכן בקשתי למסור גם להם תוכן האמור, והעיקר לעוררם ולהסבירם, אשר:

כמה מאחב"י טובעים בים הגדול של עם הארצות, וזוהי הסיבה היחידה שכמה מהם אין נוהרים בקיום המצות בפועל. וכל מי שיש בידו לעשות מה בזה ומסתתר בד' אמות שלו ומסביר זה לעצמו שהוא הצודק והם הם כו', כבר נתבאר ענינו בזה"ק במקומות הידועים בחילוק שבין הנהגת משה רבינו לאחר מתן תורה – לבין הנהגת נח שהי' קודם מתן תורה. ובאמת אין צריכים להסברת הזהר הק' בזה, אלא במכש"כ וק"ו מהצלת הגוף, שאם הי' מי שהוא עובר על שפת נהר ורואה איש ישראל טובע בנהר – בודאי שהי' מפסיק משנתו ועושה כל מה שביכולתו להצילו מן הטביעה, ולא הי' שואלו אם מניח תפילין הוא בכל יום וכו'. ואם בהצלת הגוף כן הוא – עאכ"כ בהצלת הנשמה.

ועוד להוסיף שאפילו את"ל שספק הוא אם ישנה השומע דרכיו כשילמדו אתו תורה, הרי מי הוא זה ואיזהו שיכול לפסוק דיני נפשות על מי שהוא שלא יחזור בתשובה ח"ו, ועכ"פ ספק יש בדבר, ועכ"פ ס"ס, ופס"ד השו"ע הוא אשר עניני פקוח נפשות דוחים כל – אפילו על הספק וכמה ספיקות, והאמור כתוב באותו השו"ע שבו כתוב ג"כ ע"ד הנחת תפילין וכו'.

ויהי רצון שימצא אותיות הצריכות להסביר לידידיו את כל האמור, עד שישנו את הנהגתם דעד עתה, ויקיימו מרז"ל בשעת המכנסין פזר, להפיץ מעיינות דברי אלקים חיים עד שיגיעו גם חוצה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

מ. שניאורסאהן

ד'תעג

ב"ה, כ"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומה שכנראה ממכתבו זה תמה שלא כתבתי תיכף להמאורע, הוא
במכש"כ וק"ו מאהרן כהן גדול, שהעיד עליו הכתוב וידום עאכו"כ לאנשים
כערכנו ...

בברכת הצלחה ולבשו"ט בכל האמור.

ד'תעד

ב"ה, כ"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הראשון, בו כותב אשר ישנו אברך אחד אשר
חשקה נפשו בחסידות, אבל אין הוריו שבעים רצון מזה ולפעמים גם
מפריעים, ושואל מה הוא צריך לעשות.

ולפלא גם הספק בזה, כיון שהיא הלכה ערוכה ונפסק גם בשו"ע יו"ד
סי' ר"מ ס"ק כ"ה, ואפילו אם הטעם למניעה הוא ענין של פיקוח נפשות
והאב אינו מונע הלימוד בכלל אלא במקום מיוחד ואמור בהלכות **כבוד** אב
שאין צריך לשמוע בזה עיי"ש, ועאכו"כ כשמונעים הלימוד, ופשוט שאין בזה
מעין טעמים האמורים שם.

במ"ש באיזה אופן לעשות האמור, אם ביד רמה וכו', אינו מובן מהו
התועלת דביד רמה כי אין לימוד התורה ענין של נצחנות ח"ו, ובפרט המאור
שבתורה הנקרא אילנא דחיי דאין שם אלא סטרא דקדושה, והאריך בזה
ברע"א מהימנא פ' נשא, ומבואר באגרת הקדש לרבנן הזקן סי' כ"ו. ואופן

ד'תעג

להמאורע: בכפר חב"ד שאירע בער"ח אייר, דלעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
וראה גם לקמן אגרת ד'חקר.

סידור לימודו של הנ"ל ומקומו, יתייעץ עם זקני אנ"ש אשר בעיה"ק ירושת"ו שלפניהם יבאר כל המצב לפרטיו.

במה ששואל בהנוגע לעצמו אם ימשיך לימודו במקומו עתה או שיעבור לשיבת תומכי תמימים בלוד, הרי כיון שגם זה תלוי בפרטים ופרטי פרטים, הרי יפרטם לפני זקני אנ"ש כנ"ל והם יורוהו.

בודאי הוא וחבירו יודעים משלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, ושומרים עליהם ועכ"פ ישמרו אותם מכאן ולהבא, והשי"ת יצליחם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תעה

ב"ה, כ"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, בו כותב אשר לפעמים השכנים מעיקים לו בדבורם, ושואל מה לעשות בזה.

הנה פשוט שלא ישים לב לזה כלל, וחזק יהי באמונת כל ישראל וכל אחד מאתנו בכלל אשר בורא עולם ומנהיגו משגיח על כל אחד בהשגחה פרטית, ובהיות הבורא הוא עצם הטוב, הנה כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ומה יעשה לו אדם כשבורא העולם נצב עליו ומגין עליו, ויקיים שיעוריו בלימוד הנגלה ובלימוד החסידות, ויפריש בכל יום חול לפני תפלת הבקר איזה פרוטות לצדקה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה.

ד'תעו

ב"ה, כ"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

נאך א לאנגען איבערריס בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון יום שני, אין וועלכען איר שרייבט דעם המשך ענין בהנוגע צו דער בית הכנסת בא אייך, און דער עיקר וואס איר האט באווארענט אז אין חדש תשרי הבע"ל זאלען די ענינים זיין דארטען בסדר, און מען דארף האפן אז אויך אויף להבא וועט אויך אזוי זיין, און איך וויל זיין זיכער אז אויך להבא וועט איר ניט אפגעשוואכט ווערען אין דער השתדלות, און עס איז דאך באוואוסט דער מאמר רז"ל הבא לטהר מסייעין לו, ויהי רצון מבורא עולם ומנהיגו אז אויך אייער באזוך באם קאנווענשאן זאל בריינגען געוויסע רעזולטאטען, און ניט נאר אין דער פראגע פון דער בית הכנסת נאר בכלל צו עניני יהדות.

איר דערמאנט ניט וועגען אייערע בני בית און וועגען זיך, נעם איך אן אז אלץ איז בסדר ובשלום.

בברכה לויטן נוסח פון כ"ק מו"ח אדמו"ר צו א געזונטען פרייליכען זומער.

ד'תעו

מו"ה ברוך: ליטוויץ, מט' קלעמעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"פה, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תקעה.
דעם המשך ענין: המחיצה בבית הכנסת, ראה לעיל שם. המשפט נמשך עד שנת תשי"ט, שאז פסק בית המשפט העליון שבמישיגן שהמחיצה צריכה להשאר בבית הכנסת, ובקשר לזה הרפיס ספר גדול בשם "קדושת בית הכנסת" — אוסף תשובות בענין חיוב מחיצה בבית הכנסת, ובו מסופר על המשפט.
בענין מחיצה בביהכ"נ ראה גם לעיל ד'תלה, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תעז

ב"ה, כ"ב סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף פון ח"י סיון, אין וועלכען דו שרייבסט וועגען דער באציהונג פון פב"פ וועלכעס איז ניט ווי געהעריג און דעריבער בריינגט דאס צו ניט געוואונשענע רעזולטאטען.

והנה, א ישיבה בחור אין דיין עלטער און בפרט אזא וואס איז ערצויגען געווארען אין א חסידישע הויז, און אין הויז פון א תמים, איז זיכער איבעריג צו אויפמערקזאם מאכען אז לימוד התורה וקיום המצות דארפען געטאן ווערען וויילע דאס איז דער ציוויו של הקב"ה, און מיט דעם טוט מען ניט קיין טובה א צווייטען, נאר אן דעם היינגט אן זיין אייגענע טובה בזה ובבא, דער טוב הנשמה וטוב הגוף, פון דעם איז פארשטענדליך אויך, אז עס האט ניט קיין ארט צו זאגען, אז וויבאלד יענעמס באציהונג צו מיר איז ניט ווי געהעריג, דעריבער דארף איך זיך גורם זיין דאס וואס איז היפך טובתי, און וויבאלד אז דאס איז זיך נוגע באמת, איז מען זיך משתדל בדרכי נועם ובדרכי שלום אז אלע זאכען זאלען איינגעארדענט ווערען אין דעם בעסטען מעגליכען אופן, און אויב עס דאכט זיך אז פב"פ איז ניט צופרידען פון דעם, וועל איך זעהען צו זיין מיט עס אין גוטע באציהונגען ביז סוף כל סוף וועט דאס מצליח זיין, וכמה שכתוב כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם.

ובהנוגע לפועל, אויך אין דיין פאל, איז נוסף לזה וואס אין דיין עלטער איז ניט דער עיקר דער חבר, נאר דיין התמדה ושקידה, און דענסטמאל וועסט דו ניט דארפען זוכען קיין חבר, נאר די חברים וועלעך נאכגיין נאך דיר צו זיין מיט דיר בחברותא, און אויב אפילו עס דארף נעמען צייט ביז דו וועסט צוקומען צו דעם מצב און עס איז ניט באקוועם און שווער צו לערנען אן א חבר, מוז מען דאס אבער טאן מיט ענערגיע און זיין בטוח אז דאס איז אויף א קורצע צייט לפי ערך.

דאס איז אלץ גערעט אויב דאס וואס דו שרייבסט איז דאס ריכטיג אויף גאנצע הונדערט פראצענט, אבער עס איז דאך אדם קרוב אצל עצמו, דארפמען אננעמען אז עס קען זיין אנדערש, וכמ"ש על כל פשעים תכסה אהבה (אהבת עצמו) און דעריבער האסט נאך אמאל געדארפט אריינטראכטען אין די ענינים וועלכע זיינען תלוי אן דיר, און עס קען זיין אז

אויב אין זיי וועט זיין א ענדערונג צום בעסערס וועט בדרך ממילא פאריכט ווערען דער ענין וועגען וועלכען דו שרייבסט לפחות אין א באדייטענדער מאס.

געוויס היטסט דו אפ די דריי שיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, און יעדער וואכען טאג פארן דאוונען אין דער פריה צו געבען אויך א פאר סענט אויף צדקה, והשי"ת יצליחך.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תעח

בי"ה, כ"ד סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י סיון, בבשורה טובה שמפיץ ספרי חב"ד במדה האפשרית, ואף שאינו מפרט בזה, הרי כפי דרישת השעה, ובפרט שמתקרבים אנו לקץ גלותנו, וידוע המענה דמלכא משיחא לכשיפוצו מעינותיך חוצה, שהפצת ספרי חסידות הוא אחד הדברים בזה, מובן שצריך להתאמץ ולהוסיף בזה כהנה וכהנה, וידוע מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, שאם עד עתה הפיץ במדה האפשרית צריך להתעסק גם בהגדלת המדה והוא ע"י תעמולה בעצמו וע"י אחרים בהכרח לימוד תורת החסידות וכו', ובפרט שתעמולה זו מצ"ע ג"כ הכרחית וחיונית היא, וכיון שהאמור הוטל על כל אחד ואחד מדורנו זה המכיר בחובתו וזכה להוודע ממאור שבתורה זוהי תורת החסידות, בודאי ניתנו לו הכחות למלאות ציווי וחובה זו, והשי"ת יצליחו שיהי' בלי עכובים ובמדה גדולה הולכת וגדלה עוד יותר.

כבקשתו אזכירם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה להצלחה בהנ"ל.

ד'תעח

ד'תעט

ב"ה, כ"ה סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י לירחא תליתאי, בו שואל מה על זוגתו תח"י לעשות.

— וכבר מלתו אמורה בתורתנו הק' תורת חיים, והוא בשלש המצות העיקריות "הח"ן" שניתנו לנשים ובכל המצות שמחויבים בהם, וכמפורט בשו"ע לרבנו הזקן הלכות ת"ת סוף פרק א', וכבר נודע דרז"ל על הפסוק כל כבודה בת מלך פנימה, שעל ידי הנהגה בצניעות כיסוי הראש זוכים לבנים וכו'.

ובמ"ש אודות הסתדרותו בעתיד, מובן שכאו"א שיכול להשפיע בהחזקת היהדות והפצתה ב... ובפרט מתושבי... צריך לעשות בזה ככל יכולתו, ובודאי שככל שאר מצות התורה, ובפרט בהצלת נפשות מישראל לחיי העוה"ב מוסיפים בברכת השי"ת והצלחתו להמתעסקים בזה בבני חיי ומזוני רוויחא, וע"פ זה פשוט שעליו ועל זוגתו שיחיו, כיון שחוננו השי"ת בכשרון לחנוך לפעול בכל המרץ בשטח זה בין אחיו אשר ב... במרץ הכי גדול.

לפלא שאין מזכיר משיעורי לימוד שלו בתורת החסידות נוסף על שיעוריו בלימוד הנגלה, ונוסף על שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"י"ע בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה לבשר טוב בכל האמור.

דיא

אדמו"ר שליט"א

ד'תפ

בי"ה, כ"ה סיון, תשט"ז
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד סניף לונדון
ד' עליהם תחינה

ברכה ושלוש!

נאך א לאנגען איבעררייס ביז איך געווען צופרידען צו באקומען אייער
בריו פון כ' סיון, האטש עס וואונדערט וואס געשריבען אזוי קורץ, און אויך
ניט קיינע פרטים ווי עס איז אויסגעניצט געווארען דער ל"ג בעומר און יום
טוב שבועות וכו', און דער עיקר וועגען פלענער ווי צו אויסניצען די זומער
חדשים, וואס די קינדער זיינען דענסטמאל פריי פון אנדערע לימודים, און די
גוטע השפעה וואס זיי באקומען דענסטמאל ווערט ניט געשטערט פון די
אנדערע זאכען, און אויך וועגען אנדערע פאסענדע פלענער פאר ארבעט אין די
זומער מאנאטען פאר די וועלכע טרעפען זיך אויף די דאטשעס מיט די
געקומענע פון פילע ערטער, וואס א גוטע איינווירקונג אויף זיי, אין דעם זין
פון פארשטארקען אידישקייט, וואס דאס איז דער ציעל פון אגודת נשי ובנות
חב"ד — קומט אן די גוטע ווירקונג אין מערערע ערטער אויף אמאל.

גלייכצייטיג, און זיכער וועט השם יתברך בענטשן די אלע באטייליגטע
אין דער ארבעט פון אגודת נשי ובנות חב"ד בכלל און אין דאס אויבען
געזאגטע בפרט מיט א גוטען זומער שטארקונג אין געזונט און הצלחה אין
דער ארבעט.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תפא

ב"ה, כ"ה סיון, תשט"ז
ברוקלין.

אגודת נשי ובנות חב"ד אשר בצרפת
ה' עליהן תחיינה

ברכה ושלוש!

נאך א לאנגען איבעררייס בין איך געווען צופרידען צו באקומען אייער
בריו פון ט"ו סיון, אין וועלכען איר שרייבט וועגען אייער ארבעט בכלל און
בפרט וועגען דער איינארדונג פון חגיגת ל"ג בעומר, און השי"ת זאל העלפען
אז איר זאלט פארגרעסערען אייער ארבעט סיי אין קוואנטיטעט און סיי אין
קוואליטעט, און בפרט אין די אנקומענדע זומער צייט, וואס די קינדער
זיינען פריי פון אנדערע לימודים, און די גוטע השפעה וואס זיי קענען
באקומען, וועט ניט ווערען געשטערט פון פרעמדע זאכען, און אויך דורך א
גוטע פאסענדע צוגרייטונג אויסניצען דאס וואס אויף דאטשע טרעפט מען
זיך מיט מענשען פון מערערע ערטער, און אז מען ווירקט איין אויף זיי אין די
עטליכע וואכען וואס מען איז צוזאמען מיט זיי אויף דאטשע, קומט אן די
גוטע ווירקונג אין זייערע שטענדיגע וואהנונגס ערטער, די פארשפרייטונג פון
אידישקייט, וועלכעס איז דער ציעל פון אגודת נשי ובנות חב"ד — אין
מערער שטעטע גלייכצייטיג, און איך האף אז איר וועט זיך צוזאמענריידן
אין דאס אויבען געזאגטע און צוטרעטען צו דער ארבעט אויף א פאסענדען
אופן.

און זיכער וועט השם יתברך בענטשן די אלע באטייליגטע אין דער
ארבעט פון אגודת נשי ובנות חב"ד בכלל און אין דער אויבען געזאגטער
בפרט, מיט א גוטען זומער, שטארקונג אין געזונט און הצלחה אין דער
ארבעט ספעציעל.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור.

ד'תפב

בי"ה, כ"ה סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ומה שאמרתי לו עכ"פ מקצת קבלת עול, כי לו הי' מרגיל את עצמו
עכ"פ במקצת קבי"ע הי' ספק אצלו בשיקול דעתו ואפילו על החלטותיו
שאפשר שאינן נכונות, ושמה שנדמה לו אחרת הוא מפני כהודעת חז"ל שאדם
קרוב לעצמו וכו' ובמילא קודם שהי' עושה צעד עוקצני או צעד הנוגע בענינים
הכללים הי' מתייעץ עם מי שהוא אחר שאינו נוגע בדבר.

כפי שכבר הורגלתי, מוכרחני להעיר תיכף על אתר ולהבטיח
(באווארענען) שאין כוונתי בזה לומר שבענין פלוני ופלוני הוא האשם בכל
המאה אחוז ופב"פ צודק בכל המאה אחוז, ובכלל לא עד"ז דן הנני במכתבי
זה, אלא על ההנהגה הכללית. ובמלות אחרות אשר כשלומדים כל הענינים
בספרי חסידות ובשיחות קדש מקבלים אותם בטוב, אבל כשבא לפועל תומ"י
מחליטים ובהחלט גמור שכל האמור בספרים הנ"ל הוא בנוגע להזולת.

ובתור דוגמא ואסתפק רק בענין אחד שאם הי' נחקק במוחו הכתוב
בשורות הראשונות דריש פרק מ"א בתניא (דף נ"ו עד סוף עמוד א'), ובאמת
די ומספיק השורה וחצי האחרונות דעמוד זה, והנה הי' נצב עליו ומביט עליו
ובוחן כליות ולב, הרי בטוחני שכל הדבורים החריפים ... לא הי' אפילו
קס"ד שידברם ופשיטא שלא הי' באים לפועל אפילו בביטויים הרבה פחות
חריפים ...

בברכה.

ד'תפג

ב"ה, כ"ז סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יחיאל מיכל יהודה ליב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ"ז סיון, ויה"ר שבקרוב יבשר טוב מהמשך הפעולות אודותם כותב במכתבו זה, המשך בהנוגע אל הפועל, ושיהי' באופן של קביעות וע"י שתהי' קביעות בזמן וקביעות בנפש של המארגנים תתבסס הקביעות ותמשיך אליי גם את אלו שלעת עתה אומרים בנפשם שאינם עדיין מאני"ש.

בזדאי ינצל ככל האפשרי המצאו במקום חדש וישפיע על הנמצאים עמדו ככל האפשרי והדרוש ובאופן שגם לאחר חזירתו משם בשעה טובה ומוצלחת יומשך הקישור שישמש צנור להחדרת התורה ומצותי מוארים באור וחום תורת החסידות, ויה"ר שיהי' בהצלחה מופלגה והשפעתו תפעול בהמושפעים טופח ע"מ להטפית, וע"ד פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר הידוע שהשלימות הוא בלדת הנכד, שמוזה מובן שעד"ז הוא בלבניך אלו התלמידים ששלימות המשפיע הוא כשיש תלמיד לתלמידו, ולהעיר מהתוספתא עדיות בסופה הובא באגרת דרב שרירא גאון, נעתקה בערוך מעי אביי. סי' יוחסין, דכשיש תלמיד לתלמידו קורין לו רבן.

בברכה.

ד'תפג

נדפסה בלקו"ש תכ"ג ע' 471 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יחיאל מיכל יהודה ליב שי: זלמונב, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רפכ.
ובהנסמן בהערות שם.
וע"ד פתגם: ראה גם לקמן אגרת ד'תקמד.

ד'תפד

בי"ה, כ"ח סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נר"י עוסק בצ"צ מו"ה ניסן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ו וכ"ב סיון, ובמ"ש אודות שילוח ניירות בשביל עוד שני תלמידים. הנה מראש צריך לשער התועלת להזולת ואצ"ל התועלת לעצמם של הנוסעים לכאן, וכמו . . . שביקר כאן בחג השבועות, ואתענין לדעת אם חזר דא"ח בחזירתו וערך התועדות וכו' ובאותיות פשוטות, אם זה שנתוסף לו בביקורו האט דאס אויסגעשלאגען די הוצאות. ומובן שעפ"ז צריך לבחור מהות הנוסעים לכאן וגם להתנות עמהם מלכתחלה, אף שמוכן גם כן שאין לתבוע דאס זעלבע בא אלעמען שאין דיעותיהם שוות וכלשון רבנו הזקן אין שכל אדם זה מתפעל ומתעורר ממה שמתפעל ומתעורר שכל חברו, אבל הצד השווה בכולם שצריכה להיות תועלת לעצמו ותועלת להזולת, ואחכה ממנו לידיעות בזה.

בהנוגע להניירות שלו, הנה נמסר להמשרד.

בברכה לקיץ בריא מוצלח ולהכנות כדבעי ליום הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל.

ד'תפד

מו"ה ניסן: נמנע, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ב ד'פג, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'חקפה. להתנות עמהם: ראה גם לקמן אגרות ד'חקפה. ד'תרכח. ד'תרמו. ד'תרפג.

ד'תפה

בי"ה, כ"ח סיון, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"מ באמונה
מו"ה יעקב שי" הכהן

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו הערען אז איר וועט זעהן משתדל זיין זיך
און באטייליגען זיך אין דער איינארדענונג און באיי זיין די התועדות שבת
ראש חדש תמוז פרשת קרח הבע"ל אין דער ביהכ"נ אנשי ליובאוויטש, און
זיכער וועט איר איבערגעבען גרוס אויך צו אלע איינטיילנעמער אין דער
התועדות, וואס זיכער וועט גערעט ווערען דברי תורה והתעוררות בתורה
ומצותי, און עס זאל זיין בסייעתא דשמיא בהצלחה מופלגה, לויטן
באוואוסטען ווארט וואס מיר האבען געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בשם רבנו הזקן, דאס וואס א חסידישע התועדות
קען אויפטאן קען מלאך מיכאל ניט אויפטאן. און בפרט זאל זיך דאס
אויסדריקען אין פעולות אין דער מאקסימאלסטער מאס אויף צו
פארשטארקען און פארגרעסערען דעם בית הכנסת אנשי ליובאוויטש אין
אלע ענינים וואס זיינען פארבונדען מיט דעם.

ומענינא דיומא פון דער סדרה וואס מען לייענט דעם שבת, וואס די
סדרה איז מוקדש פאר כהנים, דער אנהויב און אויך דעם סיום וחתימה,
וואס אין ברייטערן זין ווערען דאך אלע אידען אנגערופן מיטן נאמען
כהנים,

דאס איז דאך געווען דער טיטול זייערער אלס א הכנה צו מתן תורה,
וכמו שכתוב ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש,

וואס דורך וואס ווערט דאס, ווערט דאס ערקלערט אין רמב"ם (סוף

ד'תפה

מו"ה יעקב שי" כץ. שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ז ב'מו. ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ד'תרדע.

באוואוסטען ווארט: ראה גם לעיל אגרת ד'תלג. ובהנסמן בהערות שם.
ומענינא דיומא: מכאן ואילך — גם למוהרד"מ שולמן.

הלכות שמיטה ויובל אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדיעה את ה' כו' הרי זה נתקדש קדש קדשים כו' ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים וללוים.

— אין אנדערע ווערטער, דורך דעם וואס אידען אנערקענען דעם תכלית בריאת האדם, וואס איז לויטן אויסשפראך פון דער משנה, אני נבראתי לשמש את קוני, אז אלע זאכען זאלען זיין עבודת השם, בכל דרכיך דעהו, דורך דעם זיינען זיי כהנים,

און בא מתנות כהונה איז דאך א כלל — ווי געזאגט אין סיום פון דער סדרה — אז עס דארף זיין מן המובחר — פון דאס בעסטע — און דאס איז אייביג, ווי עס שטייט תרומת ה' מכל חלבו, ופירש באבן עזרא, החשוב שבו און דאס איז ברית מלח עולם,

א הבטחה פון הקב"ה אויף אייביג, אז ווען אידען פירען זיך אויף לויטן אופן ווי געזאגט פריער, גיט זיי השם יתברך, כל חלבו — דאס בעסטע — און אין יעדער ארט און אין יעדער צייט, וואס דאס איז, דער ברית עולם מלח.

און אזוי ווי כהנים איז דאך דער עיקר ארט לשרתו ולעובדו איז דאך געווען אין בית המקדש, אזוי אויך אין אונזער צייט, זיינען דאס די בתי כנסיות ובתי מדרשות, וועלכע זיינען דער מקדש מעט, און פון דאנען נעמט מען די הייליקייט און ליכטיקייט יעדערער צו זיך אהיים, אויף צו הייליקען און ליכטיק מאכען די ענינים של חול.

און השם יתברך זאל מצליח זיין אז אט די הנהגה זאל זיין א הכנה קרובה צואיילען די עבודה אין דעם בית המקדש השלישי וועלכער איז אויך א אייביקער, ווען עס וועט מקויים ווערען, והשב העבודה לדביר ביתך.

בברכת שבתא טבא און א פרייליכען חדש צו אלע מתועדים והרב וו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים בעל מדות מו"ה שלמה זלמן שליט"א בראשם.

ד'תפ"ו

בי"ה, כ"ט סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... איני יודע אם תהיי תועלת נוספת במה שאכפול עוה"פ נקודת
השקפתי בזה, ובכל זה אנסה בקיצור נמרץ, והוא:

שבימינו אלה, ובפרט אצלו, נראה במוחש שפרנסתו הגשמית ופרנסתו
הרוחנית היינו מספר מושפעים לוקחי חבל בשמיעת שיעורים, ריבוי מספר
המתפללים בביהכ"נ, וכיו"ב, תלויות זו בזו.

ב) אף שמשתדל אני לעורר גם בע"ב מביהכ"נ שלהם שמכיר אני אותם
לעסוק בהתפתחות ביהכ"נ, מובן שהם בע"ב ולא משרתים בקדש, שמזה
ברור שפעולותיהם בשטח זה מוגבלות, משא"כ למשרת בקדש שזה עיקר
ענינו.

ג) נוסף על כל זה בכלל ההנהגה דמלאכתו נעשית על ידי אחרים, כפי
המבואר ברז"ל היא הנהגה דלע"ל, וגם זה רק בהנוגע לחרישת שדות וכו' ולא
לענינים הקשורים בתורה ומצות.

ד) נוהגים הרבנים הצעירים שבמצב כשנוזקים לפתח ביהכ"נ שאין
סומכין בזה על איזה בע"ב שיהיו אף שמשתדלים לנצל השפעתו ולעוררם
לעשות בזה ביותר וביותר אבל הם הנוטלים חלק בראש, ואפילו בפעולות
הנעשות ע"י הבע"ב הם העומדים אחורי הפרגוד ונותנים זריקות מזמן לזמן.

ה) בהנוגע לקהלתו, הנה אירע למעלה מדרך הטבע שאיזה מהבע"ב
מוכנים לפעול יותר ממה שאפשר הי' לקוות מהם, והם המעוררים ודורשים
מאתו שישתתף הוא בפעולות, שזהו היפך הגמור מהנהגה שצריכה להיות,
ולהבהיר המצב לבאר דעתי עוד יותר הנני חוזר את מה שאמרתי לו איזה
פעמים שמהכרח הכי גדול שיבקר בבתי בע"ב או עכ"פ שיפגש עמהם לעתים
קבועים, ואין מספיק בזה דבור טלפוני ועאכו"כ שגם דבור זה אינו או שהוא
לעתים רחוקות ביותר, ואף שמובן שאין דעתי נוחה כלל מהנהגת ארצוה"ב
שהרב הוא א' סאשעל ווארקער, אבל מובן ג"כ שאין לחכות בחיזוק והרחבת
ביהכ"נ שלהם עד שתשתנה הנהגה זו דארצוה"ב, ולכן מוכרח שיבקר ויפגש
עם שכני ביהכ"נ לעוררם לבא להשתתף בהשיעורים בביהכ"נ כו' וכו'. ובמה
דברים אמורים שיהי' זה בהצלחה כשיוקלט אצלו הרעיון שזהו טובתו

ריט

אדמו"ר שליט"א

האמיתית עוד יותר מאשר טובתם של הבע"ב, וכבר ידוע הפתגם החסידותי מדברי רבנו הזקן, שמה שלומדים בדרכי עבודת השם מהנהגת גנב, וכמאמר המשנה איזהו חכם הלומד מכל אדם, שאף שבפעם הראשונה אינו מצליח בכ"ז מנסה עוד פעם ועוה"פ.

ויהי רצון ששורותי אלה המועטות בכמות תספיקנה ויודיע אז ער האט זיך אריינגעווארפען בהעבודה בכל ענייני בית הכנסת אפילו אלו שאין מתן שכרם בצדס תיכף און האט זיך אריינגעווארפען בשמחה ובטוב לבב און אן מרה שחורה, והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט.

ד'תפז

בי"ה, כ"ט סיון, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מכ"ד סיון, נעם לי לקרות בו שהשתתף בפועל בחלוקת מצה שמורה. אף שלפלא סיומו בסעיף זה שכמעט שלא נודע שזה בא ביזמתו, כי זהו עניוות שלא במקומה, ובודאי שלו הי' נודע שפעולה זו שייכת אליו והוא הגורם הי' זה מביא שישמעו לדבריו ולתעמולתו ע"ד לימוד תורת החסידות והליכה בהדרכותי ומנהגי' וכו'.

ואף שאין צועקין על העבר, כותב הנני בזה כיון שבודאי מזמן לזמן מזדמנים עניינים כגון דא, ודעתי בהנהגה הוא כנ"ל, וכידוע מאמר הרה"צ הרה"ג הרה"ח ר' הלל ז"ל מפאריטש, שכל מה שעושה הוא כדי שיוקלט אצלו בטוב עין חסידותי, ועד"ז בדורנו עקבתא דמשיחא שביאתו תלוי בהפצת המעינות, הרי זה צו השעה לנצל כל הזדמנות וכל ענין לתועלת ההפצה האמורה, ובפרט הנמצא במקום שאין שם איש עוסק בזה.

ד'תפז

הפתגם: ראה גם לעיל ח"ה אגרת אישכט.

ד'תפז

מאמר... מפאריטש: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ג'תתס"ו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תקסח.

במ"ש אודות לימוד הנהלת חשבונות, הרי כיון שכבר התחיל בזה ושילם שכר הלימוד ימשיך ויסיים, ויה"ר שיהי' בלי טרחה יתירה.

ומ"ש אודות . . . שתליט"א ואשר מתייעצים עם שני רופאים מומחים בלי ידיעת אחד מהשני, הנה כדי שלא יהי' בלבול לאחר זמן, נכון שקודם גשתם לפעולה יסדרו באופן דיפלומטי אם אפשר שיתדברו הנ"ל ביניהם לטפול . . . מובן שבאם הענין יביא לרוגז וקפידא של אחד מהנ"ל, יש להסתפק במה שיציעו החוות דעת של שני הרופאים לפני הרופא המשפחתי שלהם וייתיעצו אתו.

במ"ש אודות השיעור לפני החילים הדתיים שזה תלוי ברצון המשתתפים וכו', ותוצאות כל הטעמים מספר מועט, — כבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר בדיוק מאמר רז"ל **עוסק** בתורה שצ"ל דוקא ע"ד עסק, שאין הבעל עסק יושב בתדרו חדר לפניו מחדר ומחכה עד שיבוא מי שהוא לשאלו אם יש לו סחורה המתאמת בשבילו, אלא אדרבה, הוא הרץ ומחפש אחרי קונים ודוקא במקום שרבים מצוים עוברים בו, ובודאי לדכותי אין להאריך בהמשל ולא בהנמשל, ורק להדגיש הנקודה אשר השגחה העליונה נתנה לו האפשריות להדליק כמה נרות, וכמ"ש נר ה' נשמת אדם ולהאיר לא רק חלקו אלא גם חלקם בעולם באור תורה ומאור שבה זוהי פנימיות התורה, והלואי שינצל את האפשרות זו ביותר וביותר, וגודל הסיפוק נפשי שע"י בעתיד גודל השכר והעיקר גודל נחת רוח הנגרם לבורא העולם ויוצרו, אין די באר, וע"פ דרשת רז"ל על הכתוב להוציא יקר מזולל מובן שהחילים אשר לע"ע אינם דתיים בכלל כל האמור, ואדרבה.

מהנ"ל מובנת ג"כ השקפתי בהנוגע להעתקת מקום דירתם ממקומם עתה, שאין כדאי הדבר מכמה טעמים, והענינים שכותב שלדעתו שוללים הדירה עתה, שאין אני"ש ואין התועדות חסידותית, — לדעתי הם טעמים לחיוב וכנ"ל בסעיף שלפני זה, וכיון שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה אלא שכ"פ ככה, ודאי שע"י פעולותיו במקומו עתה לא לבד שלא יתמעט בעניניהם הרוחניים אלא אדרבה, וק"ל.

במ"ש אודות הקרנת רענטגן, לפלא הדבר אשר במצב הריון מדברים ע"ד הקרנת כאלו, אבל יש להתייעץ ע"ד טפול ע"י מאסאזש וכיו"ב.

במ"ש אם ימשיך בעבודתו בשטח החינוך הכשר, גם בזה מובנת השקפתי ע"פ האמור, שימשיך בזה ואדרבה ישתלם, והי"ה לזוגתו כשמצבה,

היינו כעבור זמן המתאים לאחר הלידה בשעה טובה ומוצלחת. ובמ"ש שלומדת כמה מקצועות והשפעתה מתבטלת ע"י וכו', כבר ידוע הנאמר בנוגע לעם ישראל ולכל עניניהם, כי אתם המעט מכל העמים ובכ"ז סוכ"ס מצליחים ומנצחים, וכדו"ל על הפסוק אתם נצבים היום כולכם, שאו"ה מתמוטטים כו' ואתם חיים וקיימים לעולם, ועד"ז הוא בהנוגע לעניני התורה ומצותי בערך ענינים השייכים (גם) לאו"ה.

בודאי עומדת זוגתו בקשר עם נשי ובנות חב"ד אשר באה"ק ת"ו ומשתפת פעולה עמהן כפי האפשרי, ותקותי שתכתוב עד"ז בפרטיות, ועצם הענין שתדע שלמועד פלוני עלי' להודיע לכאן מפעולותי בשטח זה יוסיף בזה יזמה ותגלה כחות ואפשריות להגדיל פעולות אלו . . .

בברכה.

ד'תפח

ב"ה, א' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"י עוסק בצ"צ מו"ה אוריאל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד סיון, כמדומה שבשיחתנו קודם נסעו נרמז שבטח יקשה עליו בתעמולתו להפצת המעינות, הקושיות על אנשים פב"פ ופב"פ, ובכל זאת צריך להתעסק בהתעמולה ובהפצה זו כיון שהם דרישת השעה ואי אפשר לדחותם . . .

במ"ש אודות שו"ת משפטי עוזיאל, הרי גם על זה רמזתי במכתבי הקודם אשר דוקא הספרדים מחמירים (והאשכנזים מקילים, וכוונתי היתה לשו"ת מנחת אלעזר), ובמ"ש שאין אף עשרה שומעים הקול הטבעי, הרי ידוע

ד'תפח

מו"ה אוריאל: צימר, ירושלים. אגרות נוספות אליי — לעיל ד'תמוז, ובהנסמן בעערות שם.
במ"ש אודות: תפלה בצבור ע"י מיקרופון. ראה לעיל אגרת ד'תמוז.
שו"ת משפטי עוזיאל: ח"א סי' ה.
שו"ת מנחת אלעזר: ח"ב סי' עב.

הכלל שאין מחלוקת במציאות, וכשאין מדברים דבוק בשפופרת מובן שהקול מתפשט לכל הצדדים ולא רק לתוכו של המיקראפאן. ומ"ש בהנעשה בעת סידור קידושין — זוהי הפעם הראשונה ששומע הנני שבחצר כאן יש מיקראפאן קודם החופה ושלסידור הקדושין מסירים אותו, ופשיטא שלא נעשה זה ע"פ ציווי, ובכלל צ"ע אם נצרכים בחצר זה למיקראפאן בסידור הקדושין שנעשה באמצע החצר.

בטח למותר לעוררו עוה"פ ע"ד התעמולה בהפצת המעינות, ולא באתי אלא להדגיש שהסיכויים להצלחת התעמולה גדולים יותר כל זמן שהוא פנים חדשות, משא"כ כשעוברים איזה שבועות, וכידוע בטבע בני אדם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכן בשאר העניינים שכותב אודותם.

ד'תפט

ב"ה, א' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה ישכר דוב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השלישי (והקודמו), בו כותב אודות זמן החופש, שכל המורות ומנהלת לוקחים בבת אחת, ולכן נשארות התלמידות בלי כל השגחה וכו'.

ובכגון דא, מה טוב שיתדברו המורות והמנהלת ביניהן באופן שלא יקחו זמן החופש בבת אחת כי אם בכתות, וכיון שבימי החופש מתמעטים הלימודים והעיקר הוא ההשגחה, אפשר שיספיק מספר מועט יותר בשביל כל הנשארות, וכשיתיעצו כולם יחד בטח יסדרו הדברים מרצונם הטוב ויהי בהצלחה.

בעת סידור קידושין: שראיתי מעשה רב הן בחצר כ"ק אר"ש והן במקומות אחרים בעת החופה שהמסדר קידושין והאומר שבע ברכות מסיר המיקראפאן.

ד'תפט

מו"ה ישכר דוב שי: גורביץ, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שצז, ובהנסמן בהערות שם.

רכג

אדמו"ר שליט"א

במ"ש בענין לימוד האומנות, מובן שטוב הדבר, ובפרט שעיי"ז יש מקום
לאמר שתומשכנה ללימודי קדש.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה בעבודתו בקדש,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תצ

ב"ה, א' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש אודות האברך ... שי שעדיין חסר אצלו בהרצון כו', כבר
מובא בדא"ח בכ"מ שעכוב ומניעה צריך להגביר כח מים השוטפים, ואין מים
אלא תורה, ובפרט תורת החסידות מים חיים ושוטפים.

בברכה לבשו"ט ופ"ש כל אנ"ש שיחיו,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תצא

ב"ה, א' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

ע"י הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים מו"ה אברהם שי' ליסאן,
קבלתי ידיעות אודותיו ובבקשת ברכה לבנין בית. ובעת רצון אזכירו על הציון
הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבו
לטובה, וכיון שהרוחני והגשמי אצל איש הישראלי יחד יהלכו, בודאי למותר
לעוררו להתחזק בבנין ביתו ברוחניות, כוונתי אשר הדי' אמות שלו וחלקו
בעולם יהיו באופן של קביעות למחסה מזרם ומטר שזהו בא ע"י שמיוסדים

החיים על יסודי התורה והמצוה שהם נצחיים ואיתנים בכל זמן ובכל מקום (יעוין ג"כ סוטה מ"ד ע"א, המשך מים רבים תרל"ו לכ"ק אדמו"ר מוהר"ש בסופו) וזה ימעט הקישורים בבניית בית בגשמיות כפשוטו ויקרב הענין.

הנ"ל כותב לי אשר אביו ה" מהנוסעים והיושבים אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ואתענין לדעת יותר פרטים בזה, ואם נשאר אצלו כתבים או רשימות וכיו"ב.

כן נודעתי מהנ"ל אשר מורה הוא בבית ספר דתי, ובודאי למותר להאריך בגודל הזכות וביחד עם זה גם גודל האחריות אשר על שכם המתנכים בכל התקופות, ועאכ"כ בתקופתנו זו ובארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה, וכיון שעל שכמו אחריות זו, בודאי ניתנו לו הכחות לפעול בזה ככל הדרוש, ואין הדבר תלוי אלא ברצון, ויה"ר שיעשה ככל יכולתו, והשי"ת יצליחו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תצב

ב"ה, א' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרבנית מרת שרה תחי'

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מכ"ו סיון, בו כותבת אודות אסיפת הסיום לפני ימי החופש.

— וכבר ידוע אחד הטעמים למנהג ישראל שמתחילים מבראשית תיכף להסיום דלעני כל ישראל, והוא להדגיש שאין מפסיקים מענין לימוד התורה ואין שייך בזה סיום, ומזה מובן לכל עבודה בקדש החזקת היהדות והפצתה שאין בזה ענין של סיום ואפשרי רק שינוי צורת העבודה ואופנה שצריכה

ד'תצב

מרת שרה תחי': שוחאט, טורונטו. אגרות נוספות אליה — לעיל ד'תצ, ובהנסמן בהערות שם.

להתאים בכל זמן ותקופה לפי ענינם. ובטחוני חזק שגם בהנוגע לסניף נשי ובנות חב"ד דטרנטה תהי' הנחגה האמורה, זאת אומרת שבאסיפת הסיום דהעבודה המתאימה לזמן הלימוד של הנוער ידונו ויתחילו בהכנות להעבודה המתאימה לימי החופש של הנוער מבתי הספר. וכבר נדבר באיזו מההתועדויות אשר דוקא בימים הנקראים ימי חופש, עבודת החינוך גדולה יותר ואחראית יותר והסיכויים להצלחה מתרבים כיון שאין הענין דלימודי חול המסיחים דעתם של התלמידים וועי"ז גם של ההורים מלימוד קדש ועניניהם...

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובפ"ש כל החבירות ומשפחתן תחיינה.

ד'תצג

ב"ה, א' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה מרדכי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ' סיון, בו כותב מענין עטיפת הטלית גדול כעטיפת הישמעלים, אם צריך לכסות ראשו עד פיו או לא, ומעיר על השינוי שבין שו"ע רבנו הזקן ומה שפסק בסידורו, ואשר לכאורה יש להעיר לזה מיו"ד סי' שפ"ו ומקומות המובאים שם.

וכבר העיר על הנ"ל בס' קצות השולחן להרה"ג אברהם חיים נאה בחלק א' וחלק ב' בסופו וההערות שם וכן בספרו פסקי הסידור – העוסק בהשינויים שבין סידור רבנו והשו"ע שלו.

ובמה שיש מקשים שאיך אפשר שעטיפת הישמעלים תהי' באופן שהעינים מכוסים דאי אפשר להליכה באופן כזה, כמדומה שאפילו בימינו כמה מהישמעלים הולכים כזה בכמה מדינות – בשביל להגן על עיניהם מהחול שבאוויר הבא מרוחות בלתי מצויות ואפילו רוח מצוי, ורואים

ד'תצג

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ח ע' 311 וחלקה בחט"ז ע' 576 והושלמה ע"פ צילום האגרת. מו"ה מרדכי: שפיעלמן, ברוקלין.

הנעשים מתחת וגם במרחק איזה אמות – כיון שבטלית תלוי באופן חפשי ולא חבוש על העינים, והוא ע"ד ההנהגה שלא להביט מחוץ לד' אמות.

מנהגנו, ע"פ הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר, בעת העטיפה לכסות בחלקו העליון של הטי"ג גם העינים אבל אין מכסין עד הפה.

במה שכותב בהנוסח, כי בנו בחרת – בקידוש, נוסף עמ"ש בשער הכולל שציין במכתבו – להעיר ג"כ מסידור אוצר התפלות על אתר, ספר כתר שם טוב להרב שם טוב גגין חלק א' אשל אברהם (להרה"צ מבוטשאטש) לשו"ע או"ח סרע"א (באריכות). משמרת שלום (להרה"צ מקיידאנוב) בהוספה לסכ"ו – בענינים כאלו שנוהגים בכל יום ויום או משבוע לשבוע קשה לומר דישתנה לפתע פתאום, וכיון שכותב כן רבנו הזקן בסידורו ונהגו כן דור אחר דור בלי הפסק בינתיים – בודאי שראה כן אצל רבו וכו'. ומעשה רב.

בברכה.

ד'תצד

ב"ה, א' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא שזה מזמן רב ביותר שאין ממנו כל מכתבים אף שמן הצד מתקבלים ידיעות מהצלחת פעולותיו בשטח חינוך ואם מחוץ לד' אמות שלו כן עאכ"כ שבודאי מוסיף אומץ והשתדלות ככל הדרוש בנטירת כרמי שלי ... ובפרט שזכות רבותנו נשיאנו הק' מסייעים.

ומוכן שבוזה נכלל גם הכנות בעוד מועד לניצול הימים אשר עמא דבר קורא אותם ימי חופש, ועיין זוהר חלק ב' כ, א, ואדרבה בהם צריך להוסיף אומץ ולנצל האפשריות המתאימה להפצת המעיונות חוצה, כיון שכמה אברכים ותלמידים מחוץ לד' אמות של חב"ד מסתובבים וזמנם חפשי מענינים אחרים וד"ל.

ומוכן שדברי אלה מכוונים לא רק אליו בלבד אלא לכל אלו אשר ענין

רכז

אדמו"ר שליט"א

הפצת המעינות יקר הוא בעיניהם כגודל ערכו, ובמילא בהתבוננות קלה יבואו להשקפה האמורה, וזה יעורר אצלם המצאות וענינים איך להביא הענין בפועל במדה הכי גדולה, ויהי"ר שיסביר את זה האמור בכל מקום שיהי" ואפשר שיביא תועלת והשי"ת יהי' עם פיהו.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

צ"ל משמעת לא רק מהתי' להר"ם ור"י אלא גם משמעת הבוחרים לגבי אלו שבחרו בהם שהם ינהלו. ות"ח מה עמא דבר.

ד'תצה

בי"ה, ב' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

מתפללי בית הכנסת נוסח האר"י
אנשי ליובאוויטש, בע"ת דארטשעסטער
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתב שאלתם בהנוגע להנהגת העובר לפני התיבה תפלת קבלת שבת ותפלת המנחה של שבת קדש.

זכינו לשמוע בזה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע ובמסורה במנהגי ליובאוויטש חב"ד מדור דור, וז"ל: – אין השי"ץ מתעטף בטלית למנחה או למעריב לא בשבת ויום טוב ולא בראש השנה.

וכל שכן אשר בימות החול אין עושים זה.

ואף שבאיזה בתי כנסיות מנהגים שונים בזה, כבר ידוע הוראת תורתנו תורת חיים, הזהרו במנהגי אבותיכם בידיכם (ביצה ד, ב) אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש (ירושלמי פסחים פ"ד הלכה א).

בברכה שיהי' בית הכנסת ובית המדרש שלכם מתאים בכל הפרטים לשמו הגדול, נוסח האר"י אנשי ליובאוויטש.

ד'תצו

ב"ה, ב' תמוז, תשט"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון עם הפ"י המוסגר בו שיקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

הנה לפלא גדול על רוח מכתבו, שאינו מתאים כלל לציווי התמידי שנצטוו בו כל אחד מבני ישראל, ואת"ל – כל יצור שבבריאה, עבדו את ה' בורא העולם בשמחה. ובפרט כשדברים אלו באים ממחנך, אשר עשירות בשנים ה"י ענינו שהתבונן איך שקטנים נהפכים לגדולים, גדיים נעשו תישים, ואלו שאין להם דעת נעשים לבעלי דיעה ואפילו בלי כל השתדלות מצדם שהרי זהו גדר תורתנו תורת חיים, קטן לאו בר דיעה הוא, ומשנעשה י"ג שנים ויום אחד והבת י"ב שנה ויום אחד בעלי דיעה הם.

אפשר שהמענה מצדו מוכן, שלא השתמשו בדיעה זו במדה מספקת, ואחדים מהם לא ישתמשו בה כלל או שישתמשו שלא לטובה, הרי על זה הובטחנו מיוצר לב האדם, אשר כל ידח ממנו נדח, ועצם העובדא שברא העולם באופן שאפילו מבלי השתדלות האדם, בבוא הגיל די"ג או י"ב שנה ניתנה לו מלמעלה דיעה ודיעה חזקה עד כדי להכיר בין טוב לרע וכו', זוהי רא"י מוכחת שבעצם – הבריאה הטוב שולט בה, אף שהאדם בראותו רק קטע ממנה ולהיותו משוחד מכמה ענינים, לא תמיד מעריך המצב כמו שהוא אלא מעריכו בהרגש שלו, אף שבעת מעשה, בהתבוננות הנכונה, יבין בשכלו אשר מפי עליון לא תצא הרעות, ואם בסתם בן אדם הדברים אמורים – עאכ"כ להנמצא בבית הכנסת השייך לחב"ד ואשר זכה לשמוע לקח מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ובספ"י, שאצלו כל האמור מובן בקל יותר ובעמקות יותר.

קרוב לודאי ג"כ שלאחר קראו השורות האמורות קמה השאלה, הרי בכל האמור אין פתרון אף לבעיא אחת שעליהן כתב במכתבו.

ושייכות הכתוב לעיל למכתבו הוא, אשר הגישה לפתרון שאלה – תלוי בהשקפה הכללית של האדם שעליו לפתור השאלה, ובאה השקפתו בהחלט, שבטוח הוא שסו"ס ימצא הפתרון הטוב להשאלה, מחפש הוא בתוספת מרץ, בידעו נאמנה כי האוצר נמצא ואין הדבר תלוי אלא במרצו, משא"כ כשספק אצלו בעצם ענין מציאות הפתרון, והנמשל מובן.

בהנקודות בפרט שהעיר עליהן, ברור לדידי, שהקס"ד שיפרד מביהכ"נ
... – גם בעיניו מושללת ומופרכת היא, ולא בא אלא לחדודי, ולהבהיר את
המצב על ידי שלילת כמה צדדים אשר בו –

איך אפשר לקדם חסרון כמות התלמידים לזמן לימודים הבעי"ל –
לדעתי מוכרח לעשות תעמולה הכי גדולה להגדלת מספר התלמידים בשני
המקומות, במקום הישן ובמקום החדש – למרות המגרעות מסוגים השונים
שנמצאות בשני המקומות. ואם כבר קצר הזמן למצוא מקום מתאים יותר
לזמן לימודים הקרוב, יש לקוות ששנה זו עדיין יספיק מספר התלמידים
להמשכת הלימוד בשני המקומות, ובמשך שנים עשר חדש אלו יחליטו בהנוגע
למקום בקביעות לשנת תשי"ח. ויהי"ר שתקוים תקות כל או"א מאתנו
בתכ"י, אשר במהרה ובעגלא דידן יבוא המורה הגדול הוא מלך המשיח
שילמד תורה לכל ישראל וינטלם וינשאם לבית הספר הגדול – ארצנו הק'
תבנה ותכונן במהרה בימינו מחורבנה הכי גדול.

ואסיים בנקודה שקרובה היא ללבי, והנני – פארקאכט – אין דעם,
זה כמה שנים, והוא ע"ד עריכת דעי קעמפ לימי החופש מלימודי חול, שאז
יכולים, בהכנה מתאימה, לפטמם בלימודי קדש מבלי בלבולי לימודי חול
ובתי ספר העמים, ולמחנך ותיק בודאי האריכות בגודל הענין אך למותר.

וכמנהג בני ישראל ישן נושן למצוא לכל דבר שייכות או עכ"פ רמז
בפרשת השבוע.

– הנה בשנת הארבעים לפני הכניסה ממש לארץ נושבת, הזהיר משה
רבנו רועה נאמן את הדור באי הארץ לדעת אשר ממדבר – מתנה, שבהיותם
במדבר העמים מקום נחש שרף ועקרב וגוי' שם דוקא קבלו את התורה כולה
וקבלוה בדרך מתנה. ז.א. לא רק החכמים והמשכילים בכח חכמתם ושכלם,
לא רק בעלי הרגש בטוהר מדותיהם, וגם לא רק מארי עובדין טבין בכח
פעולותיהם, כי אם למן הגדול שבגדולים (וגם לו ניתנה רק, ברצון השם,
באופן של מתנה, כי לולי זאת אין בכח האדם הנברא לקבל עניניו של הבורא,
ובקצה השני) אפילו הקטן שבקטנים גם לו ניתנה כל התורה במתנה, ואת
דכא ושפל רוח גוי' – ומזה הוראה לכאו"א שבדורנו אלה הנמצאים בין שני
הקצוות האמורים דגדול שבגדולים וקטן שבקטנים, וברור שלא נמצאים
במדבר עמים נורא כבזמן ההוא – שמקבלים מתנה האמורה המיוסדה על
הערבות, בנינו ערבים בעדנו, ואין הקב"ה מבקש אלא לפי כחן, שירצה כ"א
להשתדל כל אחד לפי כשרונותיו בשטח חינוך הכשר דבנים ובנות, ואם ירצה
תנתן לו היכולת והאפשרות לגשם רצונו בפועל.

הארכתי בפעם הזאת, כיון שחוששני שמצב רוחו נשקף הוא ועושה רושם בכל אחד ואחת מתלמידיו, ואם יועילו השורות האמורות להיטיב מצב רוחו — הרי נוסף על גודל הענין מצד עצמו, תגרום הטבה זו להטבה בכאוי"א ממקבלי לקחו, ויהי"ר שהציווי עבדו את ה' בשמחה ובכל דרכיך דעהו, וכמו שביאר הרמב"ם בהלכות דיעות פ"ג ופרק ד', יחדיר בחיי היום יומי שלו ושל זוגתו תחי' ויבשר טוב בכל הענינים גם נגע במכתבו.

בברכה.

ד'תצז

ב"ה, ב' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו שואל חו"ד באיזה ישיבה ללמוד בזמן הבא. ואף שאינו כותב פרטים אודות עצמו, אבל פשוט שצריך ללמוד בישיבה של לימודי קדש בלבד, וכל ההקדם בזה ישובח, ואם בכל מקום ובכל זמן היתה זאת ההנהגה הכי טובה על אחת כמה וכמה בארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה ובדורנו דור עקבתא דמשיחא אשר חשך הגלות נעשה כפול ומכופל והגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו הנה זה עומד אחר כתלנו ואין הדבר תלוי אלא בתשובה אמיתית של כל אחד ואחד בענינו.

תקותי שנפגש עם צעירי אגודת חב"ד ויש לו קביעות לימוד בתורת החסידות, ובטח יוסיף בזה מתאים להציווי מעליך בקדש.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

רלא

אדמו"ר שליט"א

ד'תצח

ב"ה, ב' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נר"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח הגאולה חדש תמוז עם המוסגר בו, ותי"ל על
הבשו"ט אשר החליטו ליתן הוספה, וכמו שכתבתי שיותר מהענין הגשמי בזה
תופסת מקום הפנימיות שבדבר שמעריכים פעולותיו ועי"ז מתחזקת התקוה
שבדרך אור חוזר יפעול הני"ל עליו ועל זוגתו תחי' להרבות בפעולות בהחזקת
היהדות והפצתה, ובמכש"כ וק"ו, ומה הפעולות שבעבר אשר ידע אינש
בנפשי שצריכות היו להיות כ"פ ככה ובכ"ז אפילו בע"ב פשוטים מכירים בהן
ומעריכים אותן וכו' עאכ"כ כשתגדלנה הפעולות כדי הצורך ועכ"פ כדי
האפשרית שבהווה, וכבר מבואר בכ"מ אשר פעולת או"ח היא יותר גדולה
מפעולת אור ישר, וכבר באה העת להתעסק לא רק בהחזקת היהדות בכלל
והפצתה אלא גם בהפצת המעינות חוצה, ויה"ר שגם בזה יבשר טוב און ניט
אפלייגען אויף שפעטער.

בברכה.

ד'תצט

ב"ה, ב' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו סיון, בו כותב אודות סדר לימודו בחסידות
ומסיים בהנוגע להבנה הדרגתית בלימוד חלק תורה זו.

וכבר מלתי אמורה בשאלות כמו אלו לכמה מהשואלים, שזה תלוי

ד'תצח

מו"ה יצחק זלמן שי: פריזנר, נעשו"ל. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקלו, ובהנסמן
בהערות שם.

בתכונות נפש הלומד ובהסביבה בה נמצא, אבל, בכללות, אין מקום לדרישה זו דוקא בלימוד תורתנו, כי סו"ס אין לימוד הדרגתי גם בלימוד הנגלה, כי הרי מנהג ישראל להתחיל לימוד תנ"ך מסי' ויקרא ולימוד הגמרא מפרק המניח או המפקיד, ודוקא ע"י לימוד זה הקימו גאוני הדורות וגאוני ההבנה החסברה וההעמקה. ודוקא בלימוד פנימיות התורה באים בדרישה – היפך סדר האמור! בכל זה יש גם בלימוד התורה הוראות כלליות. ולדעתי הם ההתחלה בלימוד התניא – ולאברכים שכבר עסקו בלימוד הגמרא ולימוד המוסר, להתחיל, בלימוד חלק שלישי שבתניא הוא אגרת התשובה, ואח"כ חלק ב' שער היחוד והאמונה ואח"כ חלק ראשון, ומזה לעבור ללימוד דרך מצותיך, ומשם ואילך כבר יוכל הלומד להבחין המקום בתורת החסידות שלבו חפץ – נוסף על הלימוד למיגרס, ואפ"ל גם לעיונא אבל לא לעיוני בהעמקה גדולה, במאמרים שתוכנם עבודה קונטרסים המיוחדים וכמו קונטרס ומעין קונטרס עץ חיים וכיו"ב.

כבקשתו אזכיר את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

תקותי אף שאינו מזכיר עדי"ז שמשותף בהתועדות אני"ש ולוקח חלק פעיל בצעירי אגודת חב"ד, ובודאי גם עדי"ז יודיע בהזדמנות הבאה.

בברכה.

ד'תק

ב"ה, ב' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים זוסיא שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו שהתחיל לכותבו י"ג סיון – שז"ע נתקבל, וכן המברק, ולפלא ההפסק במכתביו, בה בשעה, שכמו שכתבתי כ"פ ולכמה

ד'תק

מו"ה חיים זוסיא: וילימובסקי, תל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'רפד, ובהנסמן בהערות שם.

רלג

אדמו"ר שליט"א

מאני"ש, שדוקא בימים אלו נחוצות ידיעות לעתים קרובות וידיעות מפורטות ככל האפשרי ואודות כל העניינים. ובפרט שמאנשים צדדים מתקבלים מכתבים ולפעמים קרובות גם מכתבי תלונה, וקשה לענות להם באופן הדרוש ובמילואו – כשחסרות ידיעות מאני"ש, או כשחסרים כמה פרטים בידיעות אלו. ויהי"ר שעכ"פ מכאן ולהבא יוטב הני"ל בהנוגע אליו, וישפיע בזה על כל אלו שידו מגעת.

כתבתי לאיזה מאני"ש, שכיון שגם באה"ק ת"ו פשטה ההנהגה שצריך להיות ימי חופש מלימוד בבתי חינוך, ובזה נכנסים גם תלמוד תורה'ת וישיבות, צריכים היו אני"ש להוסיף אומץ לנצל שבועות אלו לארגן כתות מתלמידי הישיבות, ובפרט של הישיבות קטנות, בשביל לימודי החסידות והפצת המעינות . . .

לפלא שאינו כותב איך ניצל זמן שהותו בצה"ל, שכמדומה הי' שם לשירות מילואים, ובדאי דיבר ועורר בהנוגע לתורת החסידות הדרכותי' ומנהגי' . . .

כיון שכפי דבריו ניכרת הזזה בצעירי אגו"ח – יש להשתמש בשעת כושר זו, להמשיך ההזזה בעניינים של פועל ולחזקה (פארפעסטיגען). וכמבואר בדא"ח, שכל התעוררות צריך להמשיכה בענין של פועל ואז יש לה קיום. ויהי"ר שיבשי"ט בכל האמור, וכן בהנוגע לבריאותו ובריאות כל ב"ב שיחיו. בברכה לבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ד'תקא

ב"ה, ג' תמוז, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד דר. ד. אלקנה שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מה-15 לחדש מאי, ונהייתי לקרות בו ע"ד התענינותו בתורת החסידות ואיזה פרטים מהשקפתו בזה, ובפרט בענין השמחה.

ובמה שכותב שרגש השמחה מקושר עם פעולות בלוטות הפרשה הורמונלית כו' המגיעות עם הדם אל המוח כו'. הנה כיון שהגוף והנפש מקושרים ומאוחדים ממש ומהוים אחידה אחת, הרי מובן הוא אשר כל תופעה בנפש גורמת לתופעה בגוף. ואקוה שיסכים עמדי שענין האחדות שבזה העולם קטן, המשמש משל ודוגמא לאחדות האמתית שבעולם הגדול, הוא לא כדעת שיטת הפאנטעאיזם שהכל הוא טבע וחומר, אלא להיפך שהכל הוא רוחניות. ולמעלה מזה, שהכל הוא אלקות, וכמו שמעיר בעל התניא בקצרה בפירושו על הכתוב גוי אחד בארץ, שגם בעיני ארץ לא יפרידו מאחד האמת ח"ו (אגה"ק סי' ט', ע' קי"ד, א).

וכדאי להעיר, אשר אלו שאחזו בשיטת המאטעריאליסמוס כשהיו מוצאים איזה ענין נפשי שהי' קשור בשנויים בגוף, כגון תגובות אלקטריות וכדומה, היו שמחים בזה כמוצא שלל רב, כאלו מצאו בזה סמך לשיטתם.

אבל באמת, לא רק שאין בזה כל סתירה, אלא אדרבה, זהו תוצאה שכלית מן האמת המוחלטת של אחדות הבורא, היינו שהי' אחד ואין עוד מלבדו, ולא רק שאין אלקות מלבדו ח"ו, אלא אין עוד (שום מציאות) מלבדו, שהוא אחד מהרעיונות היסודיים של תורת החסידות, כמבואר בשער היחוד והאמונה לרבינו הזקן.

ואשר לסיום מכתבו, בו כותב אשר אין הגאולה יכולה להיות שלמה עד שיחדל אביון מקרב הארץ וכל בני אדם יעבדו בעבודה משותפת ואחריות הדדית ללא עניים ועשירים, אין אני מסכים לדעתו, כי בטבע האדם הוא אשר רגש אושר אמת בא לו כשיכול להטיב לזולתו, שזה אפשר רק כשאחד עשיר והשני עני. אבל אין בזה סתירה לטענתו הצודקת על העוול שבעצם ההבדל, וכמבואר בתורת החסידות, אשר כל נברא, אם רק הנהגתו מתאימה לבריאתו, הריהו לא מקבל בלבד אלא גם משפיע, זאת אומרת, אם עני הוא בדבר אחד עשיר הוא בדבר שני. ונפלא רעיון זה, אשר אפילו בהנוגע לבורא עולם ומנהיגו אומרת תורתנו אשר, כביכול, גם הוא לפעמים מקבל ולא רק משפיע, וכמבואר במאמרי חסידות על הכתוב למעשה ידיך תכסוף ומאמר רז"ל עבודה צורך גבוה.

איננו כותב באיזה מקצוע משטח הרפואה עוסק, ואתענין לדעת את זה. ובכל אופן, תקותי שכשמתעסק ברפואת הגוף של הבאים אליו, מביא בחשבון

ד'תקא

שיטת המאטעריאליסמוס: ראה גם לקמן אגרת ד'תקנ.

רלה אדמו"ר שליט"א

גם תכונת נפשם ורפואתה, וביחוד של אלה שאינם יודעים כי נפשם חולה היא ולכן זקוקים ביותר לטיפול רפואי.

בכבוד ובברכה.

אם הוציא לאור איזה ספרים או מאמרים באי איזה מקצוע או לשון, אתענין לקבלם בעד הספריי שלי ות"ח מראש.

ד'תקב

ב"ה, ג' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו סיון, בו כותב שרוצה להשתתף בשיעור לימוד החסידות, אלא שרחוק המקום וכיו"ב מנעו זה ממנו.

— הנה לפלא שבן ישיבה יכתוב כזאת, והרי משנה מפורשת היא, ארבע מדות כו' הולך ועושה חסיד (אבות פ"ה מ"ד), ויותר מזה אמרו ובלשון של ציווי, הוי גולה למקום תורה, ויה"ר שעכ"פ מכאן ולהבא ישתתף ככל הדרוש בשיעורים האמורים וישתדל למלאות מה שהחסיד בזה בעבר, ועיין ג"כ אגרת התשובה לרבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, סוף פרק ט' ה"י רגיל לקרות דף אחד יקרא שני דפים כו', ומזה מובן עד כמה גדול עוד יותר החיוב של זה שלא ה"י רגיל לקרות בענין זה אפילו דף אחד.

במ"ש אודות התנהגות של אחדים שאינם מדקדקים כ"כ בקריאת ק"ש וברכות"י בזמנה. אבל קוראין ק"ש קטנה בזמנה.

— כבר ידוע פסק המשנה, אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ונפסק באו"ח סי' צ"ח סעיף ב' שהכוונה בזה להתבוננות המתאימה. ונפסק ג"כ ברמב"ם הל' תפלה פרק ד' טו"ז שתפלה בלא כוונה בטלה היא לגמרי, וכבר מבואר במ"א בכוונות אלו שלכן אין סתירה ממ"ש ברמב"ם שם פרק יו"ד הלכה א' ואכ"מ. ועפ"ז מובן שהכוונה האמורה עיקרית עוד יותר מאשר הדיוק בזמן, כיון שבלעדה התפלה בטלה לגמרי. ועיין שו"ע סי"פ.

ד'תקב

בטלה היא לגמרי: ראה גם לעיל ח"ח אגרות בירנא. ב'תקפח.

במ"ש אודות השיבושים בקריאה.

— אין קושיתו מובנת, כי פשיטא שאין צריך לשבש הקריאה, אלא שבאם מאיזה סיבה הורגל בקריאה שאינה מתאימה לכללי הדקדוק, ואם ישתדל לשנותה תתבלבל כוונתו. מובן עפ"י האמור שכיון שאין הפשט משתנה, והכוונה אדרבה מתחזקת, העיקר דוחה את הטפל. — ולהעיר משהש"ר עה"פ ודגלו עלי אהבה.

במ"ש שאחד אמר לו אשר כיון שהרב שלהם זהו שגרת לשונו לכן גם הם נוהגים כזה, ותמוה בעיניו הדבר כיון שלדעתו צריכים לנהוג ע"פ כללי דקדוק ולא כנ"ל.

— הנה פליאה שכותב טעם האמור שישנם אחדים שאמרו לו כזה, בה בשעה שזהו משנה מפורשת ופס"ד שחייב אדם לומר בלשון רבו (עדות פרק א' משנה ג') ועיי"ש במפרשים שע"ז אמרו שפת יתר ונכתב זה בתורה שבעל פה ונעשה חלק מתורתנו, זאת אומרת, שכך נאמר למשה מסיני וגם התיבת מלא שבמשנה שם שנאמרה רק מטעם האמור. וידוע הפסק שכל האומר התורה כולה מן השמים חוץ כו' וכן הכופר כו' (רמב"ם הלכות תשובה פרק ג' הלכה ח'), ובכללות כבר נודעה ההנהגה שבעניני תורה ומצות צריך להקדים נעשה לנשמע ולא להתחיל מקושיות וחיפוש סתירות.

בודאי זהיר בטבילת עזרא, ומה טוב שישמור מכאן ולהבא שלשת השיעורים השונים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקג

ב"ה, ג' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה חיים יונה שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום השלישי שהוכפל בו כי טוב, אין וועלכען איר הויבט אן, אז איר ווייסט ניט וואס צו שרייבען.

— אבער באמת ווי עס איז פארשטענדליך פון דער גמרא סוף קדושין, אז יעדער איז באשאפען געווארען, לשמש את קונו, וואס דאס איז דער עיקר תכלית פון בריאת האדם און ווי צו דינען את קונו, איז אויף דעם פראן די תורה בכלל און דער שולחן ערוך בפרט, און לויט דער פאדערונג פון תורת החסידות, איז פון די עיקרים אין דעם די זאך פון אהבת ישראל, ד.ה. איינווירקען אויף די אלע אידען מיט וועלכע [מען] קומט אין בארירונג, אז אויך זיי זאלען מוסיף זיין אין ענינים פון תורה ומצות, ווארום ווי גוט עס זאל ניט זיין אין דעם, איז נאך אלץ פראן צו צוגעבען, און אזוי ארום איז דאך דא א גרויסע פעלד אויף צו ארבעטען, און די ארבעט דארף זיין טאג איין טאג אויס, במילא איז דאך פראן פילע זאכען וועגען וואס צו שרייבען, און זיכער איז אויך דא גוטע בשורות אין דעם, און דאס אלץ זיינען זאכען וואס יעדער איד איז מחויב אין דעם, ניט נאר א שו"ב, מלמד, נאר אויך יעדערער פון וואס זיין פרנסה גשמית זאל ניט זיין, דארף זיך פארטיפען אויך צו טאן אין דער אויבען געזאגטער פרנסה רוחנית.

לויט אייער בקשה, וועט מען מזכיר זיין אייער פאטער שי' לרפואה קרובה ולרפואה שלימה — ווען איר וועט שרייבען זיין פולען אידישן נאמען און דער מוטער'ס נאמען פון אייער פאטער — און אויך אייך אליין צו בריאות הנכונה, אויף דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ה אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, און השי"ת זאל אייך מצליח זיין צו אנזאגען בשורות טובות אין דאס אלץ אויבען געזאגטע, און אויך וועגען אייערע בני בית שיחיו.

בברכה.

ד'תקג

מו"ה חיים יונה: דין, ניו היידען.

ד'תקד

ב"ה, ג' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ח סיון, והקודם לו. כבר כתבתי לו איזו פעמים, שכל השקלא וטריא שלו בהנוגע למצבו, הוא מתחבולות היצר הרועה לבלבלו מעבודת השי"ת ובשמחה ובטוב לבב. וכבר ידוע ומבואר בספרי חסידות, שאחת מתחבולות היצר הוא לפעול נפילת רוח בהאדם העובד את בורא העולם להסבירו שאינו מצליח בעבודה זו כו' וכו'. ואף שהיצר נקי זקן וכסיל – בכל זה ערום הוא ואומן במלאכתו מלאכת הסתה, ולכן אפשרי שלזמן פועל חלישות בזה השומע לו. ולפעמים מתלבש היצר הרע בלבושים אחרים בכדי שלא יכירו אותו, וככל הדברים האלה הוא גם בהנוגע אליו. והעצה היעוצה, וע"ד המבואר בתניא, שלא להכנס עמו בשקו"ט וטו"מ – הצודק הוא אם לא – אלא להמשיך בעבודת האדם לקונו בלימוד התורה וקיום המצוות – כיון שהיצר הוא בדוגמת ערל רשע שהעצה שלא להשיב לו משוב ועד רע, ולהתחנן לו יתברך כו'. ומובטחים אשר השי"ת למענו יעשה, כי חלק ה' ממש עמו. עיין שם בתניא סוף פרק כ"ח, וככל שיקדים בהנהגה האמורה תקדים גם כן הצלחתו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקה

ב"ה, ג' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו – בלי הוראת זמן הכתיבה –

ד'תקד

גרפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 223.

כיון שכנראה ממכתבו, וכן מהדיעות שקבלתי מן הצד, מצליח במלאכתו מלאכת הקדש בחינוך הכשר על טהרת הקדש, יש להשתדל להמשיך בזה גם לזמן הבע"ל, ומובן ופשוט שיש לנצל שבועות דשילהי קיץ להשתלם בזה ככל האפשרי, ואם ע"י קורסים או באופן אחר, הי"ז תלוי בכמה פרטים וגם בתכונות נפש האדם, ולכן יתייעץ בזה עם אנ"ש שלפניהם יפרט פרטים אלו, והשי"ת ינחהו בדרך הטובה שתהי' פעולה היותר אפשרית, ובהתאם להאמור להמשיך במלאכתו הקדש בשטח החינוך בשדה חב"ד.

ובמ"ש אשר שבור הוא ממצבו הרוחני וכו', כבר ידוע הוראת נשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, טובה פעולה אחת מאלף אנוחות, וכדי שתצליח הפעולה יותר רואים במוחש שצריכה להעשות מתוך שמחה, ונכון יהי' בטוח בהבטחת רז"ל הבא לטהר מסייעין לו, ואל יפול ברוחו אם הענינים מתקדמים לאט לאט ולא בבת אחת, כי כן הוא הסדר בסטרא דקדושה (מלבד בתור הוראת שעה ובמקרה יוצא מן הכלל) שצריכים ללכת מדרגא לדרגא ומחיל אל חיל, ויצליחו השי"ת לבשר טוב בכל האמור.

לפלא שאינו מזכיר מהשתתפותו בהתועדויות אנ"ש, ובטח גם עדי"ז יכתוב בהזדמנות הקרובה.

ד'תקו

ב"ה, ד' תמוז, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד מר אליעזר שי' שטיינמן

שלום וברכה!

הנני מאשר קבלת מכתבו מיי"ג סיון והקודם לו, ונתעכב המענה כי קשה הי' לכתוב לאחר המאורע בכפר חב"ד, אשר אחדים רצו להסבירו עפ"י הכתוב בקרובי אקדש. אבל גם שם הענין סתום, ורק למדנו משם שיש

ד'חקו

חלקה נדפס בלקו"ש ח"י"ב ע' 175 וחלקה בחט"ז ע' 458 והושלמה ע"פ העתק המזכירות. לכבוד ... שטיינמן: אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שכה, ובהנסמן בהערות שם. קשה הי' לכתוב לאחר המאורע: ראה גם לעיל אגרת ד'תעג, ובהנסמן בהערות שם.

לפעמים הנהגה זו, וכיון שגם שם אינו מובן הרי אינו ענין של ביאור אלא גזירה שוה, ולכן בא הזמן של וידום אהרן.

במה דברים אמורים בהנוגע להסברת המאורע, אבל בהתוצאות שמאורע מכריחן אין מקום לספק, וכמו שאירע לאבותינו על ידי המצריים כמה אלפים שנה לפני זה, אשר כל ענין של עינוי וגזרה תשובתו בצדו: וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.

ולהעיר מהמובא בספרי קבלה, אשר הדור דעקבתא דמשיחא הוא גלגול דור יוצאי מצרים שזכו לגאולה הראשונה על ידי גואל ראשון הוא משה רבינו, ויזכו כלשון רז"ל על ידי תשובה לגאולה האחרונה האמתית על ידי גואל אחרון הוא משה רבינו.

ותקותי חזקה, אשר לא רק אנשי חב"ד במובן המצומצם יגיבו כך וישתתפו במענה הנ"ל, אלא שגם אלו שרעיונות חסידות חב"ד יקרים להם וקרובים לרוחם ואפילו כל אלה שרק לפעמים משתתפים בענייני חב"ד, גם הם יתנו יד לביסוס פעולות חב"ד באה"ק ת"ו על ידי משיח צדקנו, ולהתפשטותן והרחבתן.

במה שמסיים במכתבו אשר "קבלת עול החיים של היהדות בשלימותה המסורתית אינה מצוי' בימינו אפילו בקרב שומרי המסורה, המקיימים את כל המצוות המעשיות" וכו', אין זו תופעה של ימינו דוקא, אלא מצוי' היתה גם בימים מלפנים. אבל לדידי המסקנא מתופעה זו אינה זו שכותבה במכתבו, אלא אדרבה, שמצב זה צריך לעורר כוחות נעלמים לתקנו ולא מספיק להשתמש בכוחות הגלויים של האדם בלבד, כי הרי תיכף לבריאת העולם ובסיכומו דרשו חכמינו ז"ל על הכתוב אשר ברא אלקים לעשות – לתקן. זאת אומרת שבריאת העולם היתה באופן אשר האדם יכניס מצדו לא רק שיפורים אלא גם תיקונים, שמזה מובן אשר כל זמן שנמצא אדם אחד בעולם, זה גופא הוכחה וראי' שהעולם צריך תיקון, ותיקון העולם החיצוני הרי הולך הוא בד בבד עם תיקון עולמו הפנימי של האדם. וגם זה מתבטא בפתגם קצר של חכמינו ז"ל ומבואר גם הוא בכמה מקומות בתורת חב"ד, אשר מתפקיד הנשמה בירידתה למטה הוא להיעשות "מהלך", כי הנשמה בהיותה למעלה, וגם המלאכים, "עומדים" הם.

ועוד הערה קצרה, ובטח יסלח לי אשר גם בזה אינני מסכים לכתבו, והוא בהנוגע לאופן הליכה ביהדות, מיהדות הגוף ליהדות הנפש, או להיפך, כי אף שבאופן עיקרוני לכאורה אפשריים שני האופנים, אבל למעשה בהנוגע להשגת המטרה יש הבדל עצום, כי ההליכה מיהדות הגוף ליהדות הנפש –

רמא

אדמו"ר שליט"א

בשים לב שהמדובר הוא באדם הכלול מגוף ונפש גם יחד, והגוף דבר מוחשי בעל חמשה חושים וכו' וכו' – בטוחה היא, אף שלפעמים יש בה עליות וירידות וגם נפילות, ושבע יפול צדיק וגו'; בה בשעה שההליכה מיהדות הנפש ליהדות הגוף, הרי בתחלת ההליכה ואפשר גם לאחר ההתחלה, עדיין אין הגוף מסכים לכיוון הליכה זו, ועלולים בזה לכמה טעויות ואולי עוד יותר מזה. ובפרט בדורנו שעדיין לא נשתחרר מהדיעה הכוזבת של המאטריאליסמוס שהיתה נפוצה כל כך בין התועים שבדור הקודם.

דרך אגב, בהנוגע לנקודה זו, היינו בהכרח מצוות מעשיות דווקא, עמד על זה כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע במכתבו לפרופסור אחד במדינת אשכנז, שנדפס ב"התמים", חוברת ד' (ורשא 1936).

בברכה.

ד'תקז

ב"ה, ה' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... (ג) סיפרתי פעם לכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר פב"פ ראה אותי מפריש לצדקה – מפני סיבה – בלילה, והביע תמהתו הכי גדולה על עשותי כך, כיון שבכתיבי האריז"ל כתוב אחרת. ויענני כ"ק מו"ח אדמו"ר – שבטח אותו שתמה תמי' גדולה כ"כ, איננו נותן לצדקה גם ביום.

(ד) בודאי נודע תוכן המברק שלי בהנוגע לסדרי חג השבועות בכפר חב"ד, והדגשתי שם בדיוק – נוסף על תושבי הכפר – תלמידי תו"ת בלוד ואנ"ש, ומטובם להודיעני מי ומי מאנ"ש בא לחג השבועות בכפר חב"ד מתאים להאמור.

ויהי רצון שזכות מייסד כפר חב"ד ומנהלו, הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר,

הדיעה הכוזבת של המאטריאליסמוס: ראה גם לעיל אגרת ד'תקא.
במכתבו: אג"ק שלו ח"ג אגרת תחלו.

ד'תקז

מפריש ... בלילה: ראה גם לעיל ח"ב אגרת רלח. ח"ג תרמב.
המברק שלי: דלעיל ד'תד.

אשר ימי סגולה הם ימים אלו, יעמוד לכאוי"א השייכים אליו ומשתדלים להחזקת מפעליו — להמצטרך לו ולבני ביתו שיחיו בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ד'תקח

ב"ה, ה' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מטו"ב סיון, וכן נתקבל המכ"ע בשני טופסים, ובדפדפי בו ראיתי שמצא מקום קאנגרעס של הקהלות ד... וכפי הכתוב בהודעה ידונו גם ע"ד שאלות הנוגעות בתורה ומצותי יהדות בכלל, ומהנכון ה"י להודיע פרטים ע"ד השקו"ט והעיקר ע"ד החלטות, ולפלא שכת"ר לא הזכיר עדי"ז במכתבו ואפשר גם לא ידע, ואפילו את"ל שאין זה נוגע אלא לילידי המדינה הרי גם הם נכנסים בהענין דכל ישראל ערבים זב"ז...

במ"ש אודות הפעולה בין הנשים שאין שום תועלת בעניני יהדות וכו', הרי כבר ידוע שאכל בי עשרה שכינתא שריא ואפילו אם אינם עוסקים בעניני תורה ומצותי ומבואר שכששכינתא שריא אא"ל שאין זה תועלת בעניני יהדות כמובן אם ישתדלו לנצל שעת כושר זו. ומזה מובן שיש להשתדל לנצל הענין למרות שעד עתה הן לא רצו בזה.

דא"ג לפלא שבמאמרו של כת"ר הנדפס במכ"ע האמור מסיימים בהנוגע "עם ישראל כולו ומדינת ישראל" אף שבכל המאמר אין מדובר כלל עדי"ז.

— כן ראיתי המודעה ע"ד פתיחת הת"ת לקיץ ותחלתה 25 מאי, ובטח יודיע מהנעשה מהוספה במספר התלמידים-ות, ויה"ר שיוסיפו עוד להשתדל, ובמילא יתוסף עוד יותר בהנ"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תקח

קאנגרעס של הקהלות: בהמשך לזה — לקמן אגרת ד'תרל"ג.
עם ישראל כולו ומדינת ישראל: בהמשך לזה לקמן שם.

רמג

אדמו"ר שליט"א

ד'תקח

ב"ה, ו' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י סיון והקודמים. ולפלא שאיש מהם לא מזכיר
דבר בהתקדמות בנין בית הטבילה, וכן בנוגע לבנין בית הכנסת עכ"פ
מהתחלתו, אף שכ"פ עוררתי על ההכרח הכי גדול להקדים בית הטבילה
ושיהי' ביופי אפילו יופי חיצוני, ואקוה שעכ"פ עתה בחזור יודיעו ברור
מהנעשה בזה, ומובן שברשותו להודיע ששאלתי עד"ז **ברעש**, כי לצערי הכי
גדול בה בשעה שדעת רבותנו היתה שכאוי"א מאני"ש ידע מהמוטל עליו לעשות,
ולא כהשיטה הידועה, וצדיק באמונתו יח"י, כנראה כמה מהם עושים
ההיפך . . .

בודאי ינצלו ימי חג הגאולה י"ב וי"ג תמוז באופן המתאים, והשי"ת
יצליחם.

בברכה.

ד'תקט

ב"ה, ו' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן רב ביותר שלא נתקבלו ידיעות ממנו וגם לא ידיעות

ד'תקח*

מו"ה שניאור זלמן: גרליק, רבו של כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רפא, ובהנסמן
בהערות שם.

בית הטבילה: ראה לעיל אגרת ד'רפד, ובהנסמן בהערות שם.

בית הכנסת: ראה לעיל אגרת ד'שית, ובהנסמן בהערות שם.

כהשיטה . . . יח"י: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תרכה, ובהנסמן בהערות שם.

מאחרים אודותו, וכיון שבהזדמנות נודעתי אשר האברך . . . יודע כתבתו, שולח הנני שורותי אלה אליו על ידו.

והוא לעוררו על מ"ש בנים אתם לה' אלקיכם, בני בכורי ישראל, שכל אחד ואחת מבני ישראל בנים הם לאבינו שבשמים אשר מלא כל הארץ כבודו, ובלשון רבנו הזקן בספר תניא קדישא ריש פרק מ"א, נצב עליו (על כאו"א מאתנו) ומביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי, ומזה מובן איך צריכה להיות ההנהגה של בניו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ורואים גם באדם התחתון, אשר איך שיהי רצון האדם והנהגתו כשהוא בפני עצמו, הרי בהמצאו בנוכחותו של אביו והאב הוא חכם גדול עשיר גדול ושלם בכל המעלות, מתנהג הבן באופן אחר לגמרי, ואם כן הוא בהנוגע לאב גשמי שפעמים יש לדמות שיש לרמות אותו כי האדם יראה לעינים, עאכו"כ איך שצריכה לפעול הנוכחות של אבינו שבשמים אשר איהו ממלא כולהו עלמין את השמים ואת הארץ, ובחסדו הגדול הודיע את כ"א מהו מבקש, ואינו מבקש אלא לפי כחם, הם המצות האמורות בתורתנו הק' תורת חיים, ואחת המצות היסודיות מיוסד על מה שכתוב ואהבת לרעך כמוך, שאין להסתפק בהנהגה טובה של עצמו, וצריך להשפיע גם על הנמצא בסביבתו מבני ישראל שגם הם ילכו בדרך התורה והמצוה, וכשרוצים באמת מצליחים גם בזה, ואחכה לבשו"ט מפעולותיו בכל העינים האמורים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקי

ב"ה, ו' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, בו כותב אשר קשה לו להתרכז בעת התפלה וכו', אבל אינו מזכיר דבר מהקביעות עתים שלו בתורה ומהנהגתו בשמירת המצות בכלל, והרי הא בהא תליא, ובטח ימלא עד"ז במכתבו הבא.

ובענין האמור, ילמוד בעיון המתאים בספר התניא קדישא פרק כ"ח בו

רמה

אדמו"ר שליט"א

הוראה ברורה בשאלתו, נוסף על זה על פי המבואר בספרים אחרים עליו להשתדל להיות זהיר בטבילת עזרא ולתת בכל יום חול קודם התפלה בבקר איזה פרוטות לצדקה, וישמור את שלשת השיעורים השווים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים.

ועל פי הודעת רז"ל דמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, מוכרח שינצל את השפעתו בסביבתו בה הוא נמצא להפיץ בה רוח יחדות, ועד כדי כך שיביא תוספת בקיום המצות בפועל על ידי הנמצאים בסביבה זו, ובפרט בהנוגע להם שנכפל ציווים והי' מחנך קדוש, ובודאי לא יחסרו לו אותיות הסברה המתאימות, וצעירי אגודת חב"ד יסייעו בידו כפי יכולתם אם יצטרך לזה, ואשרי חלקו שהשגחה העליונה נתנה לו האפשריות להשפיע בחוג מסוים לקרב לבם עוד יותר לאבינו שבשמים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור בקרוב,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקיא

ב"ה, ח' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף, אין וועלכען איר שרייבט די נעמען פון
אייערע טעכטער תחיינה.

בעת רצון וועט מען מזכיר זיין אייך און אייערע קינדער שיחיו אויף
דעם ציון הק' פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

וואס מען האט אייך געשריבען צו געבען צדקה אין באשטימטע צייטען,
אזוי ווי די אנגעוויזענע צייטען זיינען באזונדער מזלידיק אז השם יתברך זאל
מקיים זיין און אננעמען די בקשה, איז ווען אפילו איר גיט פיל צדקה אין
אנדערע צייטען, זאלט איר אבער דורכאויס טאן אין די אנגעוויזענע צייטען

מעג זיין אפילו נאר א פעני אדער צוויי, און השם יתברך ויתעלה זאל אייך מצליח זיין צו אנזאגען גוטע בשורות וועגען זיך און אייערע קינדער שיחיו.

בברכה.

נ.ב.

דאס וואס דער פריערדיגער בריף איז געווען גע'חתמ'ט דורך דער מזכירות איז דאס נאר די חתימה, אבער דאס גאנצע איז געשריבען געווארען, וואָרט באַ וואָרט, ווי איך האב איבערגעגעבען, און צו באשטעטיגען דאס, חתמ'ע איך – אלס אויסנאם – דיון בריף.

ד'תקיב

ב"ה, ח' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתמהון רב קבלתי מכתבו מדי' תמוז (עם הפי"נ המוסגר בו), ממנו נראה שכל הזמן אינו נמצא בישיבת לוד, אף שכותב הלשון מכמה סיבות, חוששני שהסיבה העיקרית היא המאורע לי"ע ול"ע בכפר חב"ד, וגם שאר הסיבות קשורות ותוצאה מסיבה זו, ותמהון זה מהולל גם בצער וע"ד הכתוב, האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה, ובשעת מנוחה כו' וכו' נמצא עם חבריו, וכשהי' בלבול לי"ע ברח מן המערכה, אשר לא לבד שמובטחני שהחליש את עצמו (כוונתי לא רק נפה"א כ"א גם נפש השכלית, ואף אפשר שע"י תשות זה נתוסף עוז לנה"ב), הנה עוד זאת שכהמשך הכתוב שם, למה תניאון את לב בני ישראל מעבור אל הארץ אשר נתן להם ה', כי הרי אמיתית הארץ אשר נתן להם ה' הם ד' אמות של תפלה ודי' אמות של תורה, שמשחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה אלא הם, ואי אפשר שיהי' זה במקום אחר כמו שהוא בישיבה, ובפרט כשנסע מן הישיבה ומחשבים המקום בו נמצא למקום יותר מובטח אף שזה היפך המובן בשכל איש הישראלי, וראה ג"כ הלכה פסוקה בשו"ע יו"ד סי' רמ"ב סעיף כ"ה, והאריכות בדבר הפשוט אך למותר, ובפרט

ד'תקיב

המאורע לי"ע ול"ע בכפר חב"ד: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.

רמז

אדמו"ר שליט"א

שחוששני שכל האמור לעיל עמד ע"ז גם קודם קבלת מכתבי, אלא שהכריע להשאיר במקומו עתה ולא קב"ע דקדושה היי המכריע.

ובמ"ש אודות יום ההולדת שלו, בטח ינהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום זה, ויה"ר שתקוים הבקשה דתחלת כל יום ויום, ואל תביאנו לידי נסיון, ובאם אי אפשר בשו"א בלא"ה הרי יעמוד בו, ודלא כנ"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תקיג

ב"ה, ח' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א רב פעלים אהרן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו סיון, בו כותב אודות עניני הישיבה בפרט ועניני חב"ד במדינתם בכלל, ובטח גם להבא ימשיך בכגון דא.

במ"ש שמפני סיבות הפסיקו ההדפסה במכ"ע (מעניני חסידות על פרשת השבוע), מובן שאין מספיק אם יחליפו בהדפסה רק בקשר עם מועדים וזמנים מיוחדים, אלא שצ"ל דבר קבוע, שעוד מעלה בזה שהקורא יודע שעליו לקנות המכ"ע ביום פלוני שבודאי ימצא בו ענינים האמורים, והרי קל עתה שלא בערך יותר מזמנים שעברו כיון שיש להם להשתמש בהפתגמים מהיום יום וספר השיחות וכיו"ב שבהם כמה ענינים הקשורים עם הפרשיות וכו' . . .

בטח ינצלו ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל באופן הכי אפשרי ויהי בהצלחה.

בברכה.

ד'תקיג

אהרן שי: סרברנסקי, מלכורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תיב, ובהנסמן בהערות שם. ההדפסה במכ"ע: ראה גם לעיל שם ובאגרת ד'תעב.

ד'תקיד

ב"ה, ח' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבי' תמוז, בו כותב אשר אינו יכול ללמוד כדבעי,
וכשלומד אז הראש לא פועל טוב.

וכבר ידוע פתגם רבותנו נשיאנו הק' בהנוגע לתביעות ולענינים כגון דא,
"וואס מאנסט דו בא מיר מאן בא זיך", כי הרי ברור הדבר שמה שכותב
שאינו יכול ללמוד, אינו כן, כי כל איש הישראלי מחוייב בתלמוד תורה,
וכמ"ש והגית בו יומם ולילה, ועאכו"כ מי שנתחנך בבית חסידותי ולומד
בישיבה חסידותית, ומובן גם כן שלומר שהלימוד לא פועל טוב, גם זה אי
אפשר הוא, כיון שהתורה מעידה שתלמוד מביא לידי מעשה, ועל פי האמור
מובן שהחסרון הוא לא בהיכולת אלא בהרצון, וכיון שהרצון ברשותו יכול
לשנותו ובאופן שיפעול על כל הכחות שלו, ואף שאפשר שצריך לזה יגיעה,
הרי כלל כללו, לא יגעת ומצאת אל תאמין, יגעת ולא מצאת אל תאמין, ואינו
ענין כלל שאם בתחלת היגיעה אין רואים שינוי מן הקצה אל הקצה תומי"י
מתחילים לחפש עצות מעבר לים, בה בשעה שהעצה היעוצה ידועה לכל
ומבואר בכ"מ בחסידות ומהם גם בספר תניא קדישא, ויהי רצון שיקרא כל
האמור לעיל אליבא דנפשי וממילא יתוקן המצב ובמשך הזמן מן הקצה אל
הקצה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תקיד

העחק אגרות זו נשלח לכמה, בצירוף אגרת מהמזכירות:
מוסגר בזה העחק מכתב מ"ש לאחד מתלמידי הישיבה, וכיון שכמה תלמידים כותבים
בכגון דא, אף שפשוט המענה על השאלה, וכן פשוט ג"כ הטעם לכתיבת מכתב שאלה
ולא יגיעה על הענין. בכל זה העדר המענה על שאלת כאו"א יכול להחפרש שלא
לאמיתתו. ולכן מטובו לפרסם העחק המענה או עכ"פ תוכנו, ועי"ז יענו רבים מהשואלים.
ולא יצטרכו לשאול כאו"א בפני עצמו.
פתגם: ראה גם לעיל ח"ו אגרת א'תתקלא, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקטו

ב"ה, ח' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

פון צייט צו צייט פרעג איך זיך נאך און באקום גרוסען פון אייד –
דורך אייערע קינדער שיחיו, און עס וואונדערט מיך וואס עס טרעפט אז זיי
גיבען מיר איבער, אז אייער שטימונג איז ניט ווי עס באדארף זיין,

בכלל איז יעדערער פון אונז, ווען ער וועט זיך אריינקוקען און
אריינטראכטען זיך אין זיין לעבען, און אפילו נאר פון די לעצטע יארען, וועט
ער זעהען די חסדים פון השם יתברך אפילו אין אזעלכע זאכען אויף וועלכע
ער האט ניט ערווארטעט. און נאך מער פון א צווייטען וואס קען אנווייזען
אויף דעם – ווייס יעדערער בא זיך אליין. און דאס דארף בריינגען דעם
מענשן צו אנערקענען די ברכה פון השם יתברך וואס ער האט באקומען, און
אפשר מערערע מאל, אפילו ניט געהארעוועטערהייט אויף דעם.

און פון דעם מוז מען קומען צו א אויספיר, אז אויב עס זיינען פראן
זאכען וועלכע זיינען ניט ווי מען וויל, איז ערשטענס – זייער אפט, ווייס דער
מענשן ניט וואס איז בעסער פאר עס, און אויב וואס ער וויל, וועט עס גוטס
טאן אדער אומגעקערט. און אפילו ווען ער נעמט אן אז ער איז הונדערט
פראצענט גערעכט און עס איז גוט פאר עס, ווייס מען דאך אבער ניט די
טעמים פארוואס, פארלויפיג, גיט מען עס דאס ניט.

אט אזוי ווי אין מסחר, אז א גוטער ערפארענער סוחר, פארקויפט ניט
קיין ווארע אין א ניט-פאסענדער צייט, אפילו ווען עס איז דא פראפיט –
אויב ער רעכנט אז אין א צייט ארום וועלען די פראפיטען זיין פיל גרעסערע.
און אזוי אויך מיט דאס גוטעס פון הקב"ה, אויב דאס האלט זיך אפ, איז
דאס מן הסתם, וואס אין א צייט ארום, וועט דאס גוטע זיין אין א
גרעסערען אופן, און פארנעם.

און בפרט אין אייער שטאנד, אז השם יתברך גיט אייד אמת'ן נחת פון
קינדער, וועלכעס מען טרעפט ניט אזוי אפט בא אמעריקאנער, און אז

ד'תקטו

נדפסה בלק"ש חכ"ד ע' 525.

צוזאמען מיט אייער פרוי תחי' קענט איר ערווארטען נאך מער נחת. — איז דאס ארומגיין ניט קיין צופרידענער (וואס דאס קען אויסגעטייטשט ווערען ווי א ניט-צופרידענהייט ח"ו ווי השם יתברך פירט אייערע ענינים), איז דאס העכסטע ניט-פארשטענדליך, און אין [א] געוויסער מאס — אונדאנקבארקייט צו השם יתברך.

זעלבסט-פארשטענדליך אז דאס שרייבען פון מיין בריף צו אייך איז ניט צו זאגען אייך מוסר, נאר צו איבערצייגען אייך, אז אפילו לויט אייער חשבון, איז דאס גוטע וואס איר האט, איז ניט בערך גרעסער וויכטיגער — איידער די זאכען וואס איר דיינקט אז, פארלויפיג, זיינען זיי ניט ווי געהעריג. — און א סוחר ווען ער מאכט א חשבון, רעכענט ער ניט יעדער אייטעם סעפעראט, נאר מאכט א גאנצען באלאנס פון דעם אינווענטאר.

איך וויל האפען אז די ווייניגע שורות, וועט אייך באוועגען צו דורכגיין נאך אמאל אייערע "חשבונות" וואס איר מאכט, און דענסטמאל בין איך זיכער וועט איר קומען צו א פריילעכערען סך-הכל. און השי"ת זאל מזכה זיין אייך און אייער פרוי, אז לאריכות ימים ושנים טובות זאלט איר טאן אין ענינים פון צדקה און מצות בכלל, און מיט פיל אמת'ן נחת פון קינדער און קינדס-קינדער.

בברכה.

ד'תקטז

בי"ה, ט' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' תמוז והקודם לו, בו שואל חו"ד במה שהוסיפו לפלונית שם מחמת חולי ואח"כ נזכרו שהשם שהוסיפו הוא גם שם אחותה.

ולפלא שאינו מזכיר אם כבר עברו שלשים יום שהחזיקו בשם הנוסף, אף כי בכל אופן לדעתי אין לעשות מילתא דתמיהא, וכמבואר בכ"מ ובפרט

ד'תקטז

נדפסה בלקו"ש ח"י"ז ע' 474 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

רנא

אדמו"ר שליט"א

בצוואת רבי יהודא החסיד, ולכן אם אפילו עברו שלשים יום הרי ע"פ המבואר להלכה למעשה בשם שנשתקע, יש להוסיף לה שם חדש וכמנהג ישראל במי שברך בעת שאחד מקרובי יעלה לתורה ולהחזיק בו, וכבר מבואר בכ"מ בשם הנוסף שהוא בא לראשונה, ויה"ר ששינוי השם ישנה המזל לטובה ולברכה בטוב הנראה והנגלה.

בברכה.

ד'תקיז

ב"ה, ט' תמוז, תשט"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' תמוז, בו כותב אודות פעולותיו במסגרת דצעירי אגו"ח. ת"ח על כתבו עכ"פ בקיצור, ובודאי יעורר גם את שאר המתעסקים שישתדלו שיודיעו אודות פעולות הני"ל אם בהדו"ח שמתקבל מצעירי אגו"ח או עכ"פ בפ"ע, והעיקר שיוסיפו בפעולות כאלו מתאים לדרישת השעה וההכרח שלה, כי על תקופתנו נאמר ה"ז עומד אחר כתלנו, ואף שאינו מזכיר אודות הכנה לניצול ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל, תקותי שהכינו תכנית רחבה ומסודרה, ויה"ר שיהי' בהצלחה.

ובמ"ש מה יש לבכר יותר בתפילין של ראש, אם ההידור דאצבעים אל אצבעים או ההידוק יפה. תמוה שאלתו, כי מה זה שייכות בין שני הדברים, ואת"ל שאפשרי שאלה כזו היינו שאי אפשר שיהיו שני העניינים ביחד, מובן שההידוק במקום הוא ראשונה במעלה כיון שהוא מעיקרי המצוה.

בהנוגע לענין אצבעים על אצבעים כבר נאספו הדיעות בזה בספר מאסף לכל המחנות על אתר.

ד'תקיח

ב"ה, ט' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ט סיון, נעם לי לקרות בו שהרבה בזמן האחרון בשיעוריו בדא"ח ובודאי לא יסתפק גם בזה כידועה הוראת תוה"ק תורת חיים שצריך לילך מחיל אל חיל והרי זהו תכלית ירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא בכדי שמבחי עומד שבה עמדה קודם ירידתה תתעלה לבחי מהלך, ואין הדבר תלוי אלא ברצון איש הישראלי, כי היכולת בזה ניתנה לכאור"א, וכבר ידוע ושכרו מבואר בכ"מ ומהם בדרז"ל על הכתוב אם בחקותי תלכו ופירשו רז"ל שתהיו **עמלים** בתורה ונתתי וגוי וכל הברכות המפורשות בפרשה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וע"ד אביו שי, וכן בהנוגע להחלטות הטובות בימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל וקיומם בחיי היום יומי.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקיט

ב"ה, ט' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו – בלי הוראת זמן הכתיבה – בו כותב על שמקטנותו התרועע עם נער אחד יתום, אבל אח"כ גבה טורא ביניהו והני"ל נתרחק מהסביבה החרדית בה נתחנכו ונתגדלו וכו', ויודע שעתה מסתובב הוא בסביבה חפשית, ומתייעץ בעצמו איך להשפיע עליו וכו'.

ופלא הקור רוח בו נכתב כל הני"ל, אף שהדבר נוגע בהצללת נפש אחת מישראל לחיי העולם הבא וגם לחיי העולם הזה, וגודל ענין כזה אין צריך ביאור, ומובן ופשוט שבהקדם האפשרי עליו להתחיל בהשפעה על האמור באופן הכי יעיל אשר לא כל האישים והמצבים שוים בזה כמובן, אבל בודאי

רנג אדמו"ר שליט"א

כשיתייעץ בזה עם אלו הנמצאים על אתר והמכירים בתנאי המצב ויטכסו עצה ויקוים כמ"ש ותשועה ברוב יועץ, וההקדס בכל זה ישובח וגם מוכרח, כיון שכל רגע וכל יום הם אבדה שאינה חוזרת, וכבר ידוע פסק תוה"ק לעולם יראה עצמו שקול וכל העולם כולו שקול ועיי ענין אחד יכול להכריע עצמו וכל העולם לכף זכות וכו' ובהתבוננות קלה שההכרעה יכולה להיות ממש ברגע ודוחה הפעולה מאיזה סיבה שתהי', הרי תסמרנה שערות הראש מהתוצאות האפשריות מדיחוי זה, והאריכות בזה אך למותר, ויהי רצון שכאמור יתחיל תיכף בפעולה ההתחלה עכ"פ ויהי' בהצלחה.

בטח יודע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע בחומש תהלים ותניא הידועים, וישמור אותם עכ"פ מכאן ולהבא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכיר

ד'תקיט'

[ט' תמוז, תשט"ז]

יוני 18, 1956

רב ראשי הרצוג
ירושלים

חוגים ידועים מפרסמים שמועה מבהילה, שהרבנות הראשית בארץ ישראל התירה נסיעה באניה ישראלית שמלחיה יהודים וחזקתה וברור שתסיע גם בשבת. על סמך זה רוצים אחדים מהנוער האמריקני שומרי שבת להפליג באניה כזאת בערב שבת הבע"ל. בטח כהדרי"ג יאחז באמצעים המתאימים בעוד מועד.

בכבוד ובברכה,

מנחם שניאורסאהן

ד'תקיט'*

רב ראשי הרצוג: אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שו, ובהנסמן בהערות שם.
נסיעה באניה ישראלית: בהמשך לזה — לקמן אגרת ד'תקנה.

ד'תקכ

ב"ה, י" תמוז, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

כבוד הנדיב המהולל נכבד ונעלה איש ירא אלקים
עסקן נמרץ ורב פעלים מוכתר במדות תרומיות וכו'
הא' יצחק ני"ו אלמליח

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מיו"ד סיון.

ולקראת חג הגאולה דיי"ב-י"ג תמוז, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע צדיק יסוד עולם, שנגאל ממאסרו אחרי שחרף נפשו
מגד במלחמתה של תורה ומצוה והמשיך כוחות נעלמים וסייעתא דשמיא
לכל ההולכים בעקבותיו וממשיכים עבודתו הק', יהי רצון שיושפע שפע רב
לכל אחד מאתנו בימי סגולה אלה להצליח במילוי השליחות הנפשית של כל
אחד מאתנו בלי הסתרים והעלמות בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

אודות ניירות דרישה — מסרתי להמזכירות, כבקשתו.

ד'תקכא

ב"ה, י" תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מו' תמוז, ונעם לי לקרות בו אודות אופן
חתונת בנו ... שליט"א בשעה טובה ומוצלחת. ובטח לא יסתפק
בהתעוררות בעת רצון זו אלא יעשה כל התלוי בו שימשיכו שבע הברכות

ד'תקכ

כבוד ... אלמליח: אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תשפא, ובהנסמן בהערות שם.

רנה

אדמו"ר שליט"א

בכל משך ימי חייהם. וע"פ המבואר עה"פ שבע ביום הללתיך הן בגלה והן בדא"ח (ועיין בקיצורים והערות לתניא בהערות הצ"צ ד"ה משביעין אותו ע" נט ואילך, ושם נסמן).

בודאי יתועדו בימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל התועדות חסידותית וכמבואר בספר השיחות עמוד ל"ד.

בברכת חג הגאולה ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

ד'תקכב

ב"ה, י' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד בירושלים עיה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבם מג' תמוז, ומחכים להמשך בשורות הטובות מפעולותיהם, ויה"ר שיהיו גם מפורטות ולא בקיצור נמרץ וראשי פרקים כמו במכתבם זה, ובפרט בהנוגע לניצול ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז הבע"ל ועריכת תכנית מסודרה לניצול הימים לאחר זמן הלימודים.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקכא

בספר השיחות: קיץ ה'ש"ת.

ד'תקכג

בי"ה, י' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' הרב מו"ה עזריאל זעליג שי

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתו הארוכה, נעם לי לקבל מכתבו מיום הששי, אף כי כתוב
הוא בקיצור נמרץ, וגם בו לא מצאתי טעם להפסק ארוך במכתביו. ונעם לי
לראות במכתבו שינצלו ימי החופש במחנה קיץ להתלמידים, כי הרי דוקא
זמן זה מוכשר להחדיר בהתלמידים עניני יראת שמים ורוח התורה בכלל,
כיון שאין לימודי חול מבלבלים אותם ואין הדבר תלוי אלא בהמורה
והמדריך.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל וכן אשר נוטרים את כרמם שלהם היינו
הפצת המעינות תורת החסידות הדרכותי ומנהגי בסביבתם הקרובה
והרחוקה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקכד

בי"ה, י' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

בתמהון קבלתי מכתבו מעש"ק, וואס נאכן באשרייבען דברי ימי חייו

ד'תקכג

מו"ה עזריאל זעליג שי: שרפשטיין, סיינטי. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'תקטו.

ד'תקכד

נדפסה בלקו"ש ח"ז ע' 488.

קומסטו צום אויספיר בפשיטות אז דער איינציגער אויסוועג וואס דו האסט צו איינארדנען זיך אין לעבען, איז דאס נאר דורך לערנען זיך... ענגליש און דערנאך... כימיע וכו' און דענסטמאל קענסט דו האבען בטחון גמור בהקב"ה להסתדרות וכו'. און פון דעם קען מען זען ווי דער יצר הרע קען אריין נארין א מענשן — וויסענדיק אז אין דעם גאנצען קרייז, איז ניטא אפילו איינער וועלכער זאל האבן געאנגען אויף דער וועג. פון וואס קענסט זיך דאס פארשטעלן און דאס נאך בהחלטה גמורה — אז אלע איבעריקע וועגען זיינען ניט פאר דיר, און אט דער נייער וועג פארזיכערט דיר א הסתדרות טובה? און ביזט נאך מוסיף, גם ברוחניות! — אמת דו שרייבסט אויך, אז אויב עס וועט זיין... א ספעציעלער נס, קענסט דו זיך אויך איינארדנען אויף אן אנדער אופן. — זעלבסט פארשטענדליך, אז עס איז קיין רא"י ניט צו דיינע רייד פון דעם וואס דו שרייבסט וועגן התמים... ש"י וואס ער איז געקומען גאר פון א אנדער קרייז. ניט קוקענדיק אויף דעם וואס ער לערנט עטליכע שעה לימודי חול, הלואי וואלסט דו געווען פארקאכט אין דעם — ניט מער פון עס. און הלואי וואלסט דו געווען פארקאכט אין לימוד החסידות — ניט ווייניקער פון עס, און גיין אלץ מער צו **רעכטס** — אזוי ווי ער גייט פון יאר צו יאר — אלץ מער צו רעכטס.

ובהנוגע לפועל. אויף דיר ווי אויף אלע אידן, שטייט געשריבען, לא יגעת ומצאת אל תאמין. און אויף דיר ווי אויף אלע אידען שטייט געשריבען, אין אדם יודע במה משתכר, וכמבואר באגרת הקדש סי' כ"ב, און די אלע חשבונות קומען ארויס דערנאך **קאפוייר**. און בפרט — אז דו ווילסט גיין אויף א וועג וואס קיינער פון דעם קרייז האט זי ניט דורכגעטראטן, און דו ביזט גארנישט **משער** אפילו די נסיונות וואס זיינען פארבונדען מיט דעם, און גרויסע שוועריקייטן בנוגע צו הסתדרות גשמית אין דעם וועג פאר בחורים אזעלכע ווי דו כיו"ב. און דאס וואס דו שרייבסט אז דו האסט ניט קיין געשמאק אין דעם ענין און אין א צווייטען ענין וכו' — איז דאס ע"ד ווי דער וואס זאגט אז ער האט הנאה פון תעניתים און איז ממאס במאכלים מעדנים, וואס רצון **בעקשנות הימך השכל** קען אויך דערצו בריינגען מיט דער צייט.

איך ווייס ניט ווער האט דאס דיר אריינגעגעבען דעם רעיון התמוה און מצער, און וואס דו זעהסט ניט וואס דא האנדעלט זיך. ואם לדעתי ועצתי ישמע, האסט דו געדארפט אפלאזען אלע מחשבות וועגען תכלית, און זעצען זיך לערנען בהתמדה ושקידה און נאר דורכאויס לימודי קדש נגלה וחסידות, לכל הפחות אויף נאך דריי פיר יאר. און איך בין זיכער — אויב דו וועסט אזוי טאן, וועסט דו האבען א הסתדרות בחיים פרנסה בגשמיות ופרנסה

רנח

אגרות קודש (ד'תקכד)

ברוחניות. און זעלבסט פארשטענדליך אז מען דארף זיך ניט אפנארען און
איינריידען זיך אז אלע ארום ווילען דיר נאר איינג מאכען און טראכטען ניט
פאר דיין טובה וכו'.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקכה

ב"ה, י' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו, בו כותב שהתחיל בפעולות טובות בהפצת
היהדות בסביבתו עתה הארעית, ויה"ר שיצליח בפעולות אלו בהצלחה
מופלגה וזה ימהר גם רפואתו כפשוטה רפואת הגוף, ואף שבמכתבו מזכיר רק
בהנוגע לעניני מצות תקותי שמסביר להם גם דברי תורה ותורת החסידות
ביחוד, וכמובן מהכתוב שמתלוננת שמוני נוטרה את הכרמים, שעדיין אין זה
מספיק אף שכרמים אמיתיים הם, וצ"ל נוטרה כרמי שלי, וק"ל.

בברכה לבשר טוב בכל האמור ולהטבת בריאותו בקצב מהיר יותר
והולך וגדול.

ד'תקכה

וכמובן מהכתוב: ראה גם לעיל אגרת ד'שנט, וכהנסמן בהערות שם.

ד'תקכו

בי"ה, י' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

מרת ז. אלטהויז תחי', מרת ג. גנצבורג תחי'
מרת ב. זלמנוב תחי'

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבן מכ"ח סיון, נעם לי לקרות בו אודות שיתוף הפעולה עם הנהלת הרשת, וביותר משיתוף הפעולה עם המתעסקים דביה"ס לבנות בכפר חב"ד ובודאי ממשיכות בזה, אבל לפלא קצת, שבתור התחלה כבר מזכירות הסכום דעשירות אלפים לירות ורק על בנין לחוד יותר נכון לשיפור והרחבת בנין הקיים, והרי בתחלת כל דבר בטרם ידוע באיזה כיוון יתפתח, יש להשקיע סכום לפי"ע ובעניינים המוכרחים ושאי אפשר להתחלת הענין בלעדס, ולכן הם קודמים לשאר העניינים, ואף שמוכן שגם הבנין צריך להמשיך לב התלמידות, אבל עוד יותר מוכרח שיהי' סגל המורים ורמת הלימודים בגובה הדרוש. ומהאמצעים שיעמדו לרשותן מוכרח להשתמש בהם לתכלית זו, ובהנוגע להשקעת כמה אלפים בשיפור הבנין אף שאפשר שאחר זה יוכרח לשנות מקום הלימוד בכפר עצמו וכיו"ב יש לזה מקום רק לאחר שיתבסס הדבר, ובפרט שאז יהי' גי"כ סיכויים טובים לקבלת תמיכת המשרדים המתאימים.

המורס מכל האמור, שהתכנית שלהן לשבועות וחדשים הראשונים צ"ל כפי הנראה בהוצאה מצומצמת ביותר על שיפורי בנין וכיו"ב, ועיקר ההשתדלות תהי' ברמת הלימוד בהנוגע המשכת לב התלמידים ובהגדלת מספרן, ואפשר גם עתה כבר יש לברר גודל התמיכה הניתנה למוסדות כגון אלו, ותקותי חזקה שבאם יעבדו בזה במרץ הדרוש יוכלו להתחיל הלימודים לא יאוחר מתחלת זמן הבע"ל ובסדר מסודר וקיום המוסד מבוסס, מובן שעכ"פ במשך חדשים הראשונים אשתתף בהוצאות המוסד במדה חשובה בלי נדר על ידי שאעורר את אנ"ש במגבית מיוחדת באופן שלא תגע במגביות

ד'תקכו

מרת ... תחי': אגרת נוספת עליהן — לקמן ד'תשכב.
ביה"ס לבנות בכפר חב"ד: ראה לקמן אגרת ד'תרי, ובהנסמן בהערות שם.

אחרות, ובלבד שמצדן תשתדלנה בהתפתחות המוסד בכמות ובאיכות, ואז מובטחני שיהי' בהצלחה ולתפארת בסביבה הקרובה והרחוקה.
בברכה לבשורות טובות ומפורטות בכל האמור בקרוב.

ד'תקנז

ב"ה, י"א תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... דא"ג סיפרו לי ענין מוזר וגם מבהיל; והוא אשר לימי חג הפסח שעברו, האט מען **פאנאנדערגעשיקט** את התלמידים שבאו מכאן לבע"ב ועל דרך המנהג פון עסען טעג, ואף שבמכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (במבוא לקונטרס עץ חיים) מפליא בהנוגע להנהגה זו להבית שם אכלו די ישיבה בחורים טעג; אבל מובן שלא היתה זו כוונתי ובטח גם לא כוונת התלמידים שנסעו מכאן (אפילו את"ל שהכשרות אצל איש פרטי היינו הך כהכשרות דתו"ת היינו מוסד צבורי שצ"ל מתאים לרצון נשיאנו מייסדי תו"ת) ועאכוי"כ לא דהורי התלמידים וקרוביהם וד"ל, ויהי"ר שבכח המפליא לעשות הרי גם זה יהי' לטובה, אבל מסופקני אם סומכין על הנס בכגו"ד.

המחכה לבשו"ט ומפורטות וחותם בברכת חג הגאולה.

ד'תקכח

ב"ה, י"א תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ח אורי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבדר"ח תמוז, במ"ש אודות חופש הקיץ שחלק ממנו

ד'תקכח

מו"ח אורי: בן שחר, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שיב, ובהנסמן בהערות שם.

לקחו להמשכת הלימודים בבתי ספר הרשת, שלדעתו יפריע זה להשתלמות המורים וכו'. — הנה החלק שלקחו הוא פחות משבועים, ובכלל הרי נחוצה ההוספה ביותר כיון שהיא תועלת כו"כ תלמידים, ולכן מובטחים אנו שלא רק שלא יגרום היזק להמשתדלים בזה, אלא אדרבה, ובפרט שהוספה הנייל בבתי ספר הרשת מוכרח שהרי צ"ל ה'ונפלינו, ולכן תקוטי שישפיע על כל המורים-ות שבהנהלתו שישתפו פעולה בהני"ל.

אחכה לבשו"ט מהוספת תלמידים מתאים לכתבו ולהרחבת ביה"ס לא רק בכמות אלא גם באיכות.

ולהודעתו עוה"פ שנכנסו לדירה חדשה אכפול ברכתי שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה . . .

בברכת חג הגאולה.

בודאי משתף פעולה ככל הדרוש בעניני הקייטנא בכחב"ד.

ד'תקכט

בי"ה, י"א תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

מחותי הווי"ח אי"א נוי"נ ענף עץ אבות
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו שנתקבל ערב יום הבהיר יום הגאולה, וכבקשתו אזכירו ואת ב"ב שיחיו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בעל השמחה, ויה"ר שלאריכות ימים ושנים טובות יתעסק בסביבתו בהפצת המעינות חוצה ענין בו עבד בעל השמחה ועד כדי מסי"נ, והרי מבואר באגה"ק דבתר דאתפטר אשתכח יתיר ונקל מאד לתלמידיו לקבל חלקם מבחי' רוח רבם העצמיות וכו' ולא זיוס בלבד, ולפום גמלא שיחנא.

בברכת חג הגאולה ופי"ש ביתו שי"ב שתליט"א.

ד'תקכט

מו"ה שניאור זלמן: בעזפאלאור, פריסקא. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"א ג'תרנב, ובהנסמן כהערות שם.

ד'תקל

ב"ה, י"א תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

ש"ב הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שמואל מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת המכתבים מח' סיון (ח' ח"י כ"ח) והקודם לו, ובו המשך דו"ח פעולות צעירי אגו"ח, ולפלא שאין מזכיר אודות שמתיעצים ומתכננים עבודתם לימי החופש דבתי ספר הבע"ל, והרי בכגון דא כל ההקדם ישובח, ובטח יעשו ויעוררו כל השייכים לזה אשר בעוד מועד יעשו את הנ"ל, ומובן שכוונתי לא רק לעניני צעירי אגו"ח אלא גם לכללות אנ"ש, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

בהערותו בתניא (ע, ב): יש מתפעל כו' למה מרמז בתיבת כו' — ע"פ פשוט לאופן ההתפעלות ומהותה, שאכ"מ לבאר זה. ולהעיר ג"כ מהקדמת התניא שהוסיף תיבת **ומתעורר**. ומלקו"ת ר"פ במדבר וביאורו.

במפתח שמות כו' דהתניא בתחלתו תיבת **באריכות** מיותרת, כמובן.

ד'תקלא

[י"א תמוז, תשט"ז]

מהומה גדולה כאן בענין האנ"י הישראלית העומדת להפליג מכאן ערב

ד'תקל

מו"ה שמואל מנחם מענדל שי: שניאורסאהן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"ח, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקלא

המברק הוא אל מר שלמה זלמן שרגאי. לתוכנה ראה לקמן אגרת ד'תקנא, ובהנסמן בהערות שם.
אגרות נוספות אליו — לקמן ד'תקצו. ד'תשלג.

שבת זה ובה נוסעים כתות המאורגנות ממחלקת תרבות תורנית וכדומה ונוסף להנ"ל מסרבים להחזיר הממון לאלו שביטלו נסיעתם בכדי להמנע מחילול שבת . . . דעת הקהל הולך וסוער ותקותי שכבודו יאחז באמצעים נמרצים לתקן כל הנ"ל. איסור ברור לנסוע בשבת באניות האמורות ואין צורך בשקו"ט כיון שידוע לכל מכונאי שאין סכנת נפשות לעגן הספינה ואפילו לכבות המכונות למשך זמן שרוצים, וחזקה וברור שלא יעשו זה.

בכבוד ובברכה,

מנחם שניאורסאהן

ד'תקלב

ברכות לכל המשתתפים והנוכחים להתועדות חסידותית שמחה ללכת בדרכי בעל השמחה מיסד הכפר ולעשות הכפר והמוסדות שבו מרכז אהבת השם התורה ומצוותי ישראל חדורות אור וחיות החסידות על ידי הפצת מעינותי מתוך מנוחה והרחבה בגו"ר לאלתר לגאולה אמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

ד'תקלג

בי"ה, ט"ו תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח הרה"צ בנש"ק בעל מדות
מו"ה חיים שמעון זאב שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום שהוכפל בו כי טוב,

ד'תקלב

המברק נשלח למשחתפי חגיגת י"ב תמוז בכפר חב"ד ונדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 393.

ד'תקלג

מו"ה חיים שמעון זאב: רובין, ירושלים. אגרות נספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקס, ובהנשמך בהערות שם.

וכלשונו במכתבו לסדר כרע שכב כארי, שבפסוק זה הותחל ג"כ מאמר דא"ח שנאמר ביום הבהיר הוא יום הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר י"ב וי"ג תמוז, ואחת הנקודות שבמאמר, שאף שכרע שכב שכמבואר הפירוש בב"ר ויחי פי צ"ח, היא התקופה שמצדק"י עד מלך המשיח זמן הגלות, בכ"ז הוא כארי וכלביא, כי האפשרית דישראל בגלות הוא רק דאנוסים ע"פ הדבור וגם זה בשביל ללקט ניצוצות הקדושה וכמבואר בזה"ק בארוכה (חלק א' רל"ז ב') ...

בברכה.

ד'תקלד

ב"ה, ט"ו תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט' תמוז, נעם לי לקרות בו אשר ממשיך בלימודו, ולימודו בתורת החסידות בפרט, ובדאי לא דייק בהביטוי **ממשיך** כיון שציווי תוה"ק הוא **מעלין** בקדש, פירושו שצריך להוסיף ולא רק להמשיך כמקדם, ובטח עכ"פ מכאן ולהבא יוסיף מזמן לזמן ותקוים בו הבטחת רז"ל כל המוסיף מוסיפין לו בהמצטרך בגשמיות וברוחניות.

ובמ"ש שמטעם [זה] לא הצטרף לצעירי אגו"ח. — לפלא הדבר כיון שהוא עצמו מביא מאמר המשנה אל תפרוש מן הצבור שזה בהנוגע לכל פעולות האדם שאפשר לעשותם אם בצבור או ביחיד, ופשיטא שבהליכה בדרך התורה (הן בנוגע ללימוד תורתה וכן בהנוגע לפעולות מתאים למרז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה), ועיין ג"כ במפרשי המשנה אבות פ"ב משנה ב' וכל העוסקים עם הצבור כו' ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה וכו' ופשוט.

במ"ש אודות חידושי בלימוד החסידות, הנה לא זו הדרך בלימוד התורה ותורת החסידות בכלל להתחיל מחידושים אלא שצריכה להיות ההנהגה כהוראת רז"ל ילמוד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"ז י"ט א) וזה **נוגע**, והן בהנוגע להגירסא והן בהנוגע להבנה וכמבואר במפרשי השי"ס שם.

רסה

אדמו"ר שליט"א

בטח השתתף בהתועדות ימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז, ויה"ר שתומשך
ההתעוררות על כל השנה כולה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקלה

ב"ה, צום הרביעי יהפך לששון ולשמחה, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים אליעזר שיי הכהן

שלום וברכה!

... מכתבי במה שהעיר כת"ר בהר"ש וכו' בטח נתקבל בעתו.

ז"ע נתקבלה גלוית כת"ר הערתו במש"נ בהתועדות דחג הגאולה. אבלי
דברי היו ע"ד ממון הבא מחילול שבת (ולא – ממחללי שבת) ומהלואה
ברבית (ולא – מלוקחי רבית) – ותוכן שיחתי אשר טועין אלו האומרים
אשר ממון זה עוזר להמחלל שבת ולהמלוה ברבית (וכדוגמת המכבה שריפה
ע"י מי שופכין) אלא **אדרבה** הוא עדמשי"כ שמור **לבעלו** לרעתו (וכדוגמת
המכבה שרפה ע"י נפט) – וכוונתי בזה הייתה לאלו האומרים שעוזרים
לאה"ק ת"ו 1) ע"י מלוה הבאנדס ואין רוצים לרשום על הבאנדס עכ"פ בר"ת
עפה"ע. 2) ע"י ריוח האניות הישראליות הנוסעות גם בש"ק (שני ענינים שהנני

ד'תקלה

מוה"ר אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'תס, ובהנסמן
בהערות שם.

מכתבי: דלעיל שם.

בהתועדות דחג הגאולה: "שיחות קודש" תשט"ז ע' 307.
וכדוגמת המכבה שרפה: ראה גם לעיל ח"כ נספח לאגרת ג'תתלר, ובהנסמן בהערות שם.
לקמן ד'תקצו. ד'תשז.

עפה"ע: ראה גם לעיל ח"ו אגרות א'תקסו. א'תשסח. ח"י ג'רמו.
האניות הישראליות: ראה גם לקמן אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם.

מזעיק עליהם זה מזמן — מפני טעמים המובנים בקלא דלא אשתמע בחוץ ממשי. — ולע"ע, לצערי ולתמהוני הכי גדולים, אין שומע לי)

— ראיתי "היתר" הרב עוזיאל בענין הבאנדס והשקו"ט בהפרדס בזה "ושארי לי" מאריי", ונתערער גם מעיקרו ע"י העובדא שבאלו הנמכרים באה"ק ת"ו הי' כן רשום (עכ"פ לפני איזה שנים) עפה"ע.

— כן ראיתי הסי' שביתת הים בענין השני ועתיד המחבר ליתן את הדין על סגנונו המטעה את הקורא התמים כאילו הנסיעה מותרת ח"ו, אף שהקורא מד"ע עכ"פ ר"פ באניות ואופן הנהגתן בזמננו — מוכרח להחליט שהנסיעה איסור ברור (וע"פ שו"ת החת"ס ח"ו — הידוע — לדעת הרמב"ן גם דאורייתא. ואכ"מ).

דרך אגב במשי"כ בגדרי מצוה הבאה בעבירה — יעוין במשי"כ בס' המועדים בהלכה במאמרו ד' מינים. ברי"ח (סוכה לה, א) ובפיה"מ שם דלולב של עיר הנידחת פסול מטעם מצהב"ע, ודלא כסברת התוס' (ל, א).

ד'תקלו

בי"ה, י"ח תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח' תמוז, ות"ח על הבשו"ט מהגדלת ביה"ס בכמות, ובטח יגדל גם באיכות ובשתי הגדלות אלו לא יסתפקו אלא ישתדלו ככל התלוי בהם שתהיינה ביותר וביותר הן בכמות והן באיכות, ויה"ר אשר חפץ ה' בידם יצליח.

במ"ש אודות רמת המורים-ות, מובן עד כמה מצער ומכאיב, וזה שנים שהנני מעורר עדי"ז בכל הזדמנויות, ומהנכון הי' שבאסיפה היותר קרובה של הנהלת הרשת ידונו את הענין ויבואו להחלטות ממשיות, ובפרט איך לנצל את ימי החופש להתקדמות והשתלמות המורים-ות, ויה"ר שגם בזה יצליח ויבש"ט, ובפרט שזה עתה אזלינן מימי י"ב וי"ג תמוז גאולת כ"ק מו"ח

מד"ע עכ"פ ר"פ: מדעת עצמו על כל פנים ראשי פרקים.
שו"ת החת"ס: ראה גם לקמן אגרת ד'תקנה בסופה.

אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נצחון התורה והמצוה במס"נ למעלה מדרך הטבע.

בברכה.

ד'תקלז

בי"ח תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה חיים שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיו"ד תמוז, ובודאי קבל מכתבי מענה על מכתבו מאז.

בו כותב אודות הקב"ע שלהם בתורת הנגלה ובתורת החסידות, ובודאי לא יסתפקו בזה ויוסיפו מזמן לזמן, וכפסק תוה"ק מעלין בקדש, ופשוט שדברי אלה אמורים גם בנוגע ללימוד תורת החסידות, ובפרט שזכה שהשגחה העליונה הביאתו להתיישב בכפר חב"ד שנתייסד ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל שלימוד תורה זו הוא הצנור והכלים להמשכת ברכות השי"ת ביחוד במקום זה, ויה"ר שיומשך בין בגשמיות ובין ברוחניות בטוב הנראה והנגלה.

בשאלתו אודות נוסח התפלה, הנה אף שידוע מרז"ל אל תשנו מנהג אבותיכם מנוחי נפש, כבר פסקו גדולי ישראל שמותר לשנות מנוסח אשכנז לנוסח ספרד ועדי"ז מותר ונכון לשנות מנוסח ספרד לנוסח אר"י שהוא סולת מנופה ע"י רבנו הזקן בעל התניא — פוסק בנסתר דתורה — והשולחן ערוך — פוסק בנגלה דתורה. והשי"ת יצליחו למילוי משאלות לבבו לטובה בתפלותיו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תקלז

מו"ה חיים: פרץ, כפר חב"ד.

ד'תקלח

ב"ה, י"ח תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב על העדר ההתמדה והשקידה ועל העדר הלימוד שלו וכי.

וכבר מלתו אמורה ובכמה מקומות ומהם גם בתחלת ספר התניא אשר לכל איש ישראל יש נפש אחת מצד הקליפה וס"א אלא שהיא מקליפת נוגה שיש בה גם כן טוב, ונפש זו נלחמת על הגוף ולבושיו שיהיו שייכים אלי דוקא, וכשמניחים לה שליטה אפילו כחוט השערה הרי על זה נאמר הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה (ישעי' ה, יח. ועיין שם במפרשים) אבל מצד השני ניתנה הבחירה לכאוי"א מישראל להתגבר על יצרו הרע, ועוד זאת שאם רק מתחיל במלחמה זו, הקב"ה עוזרו.

וככל הדברים האלה הוא בהנוגע אליו, שאינו יוצא מן הכלל שאין יכול להתגבר וללמוד בהתמדה וכי וכמו שאין יוצא מן הכלל ויש לו יצר הרע, ומזה מובן בפשטות שהכל תלוי ברצונו, ואם ירצה בזה יוכל להלחם נגדו ויוכל ללמוד כדבעי הן בנגלה והן בחסידות וללמוד כמו שציוה בורא העולם ומנהיגו ונתן לו הכחות לקיים הציווי ובלבד שלא יקלקל את הניתן לו ויחדול מלהתבונן איך שקשה עליו ענין פלוני או פלוני, כי אין קשה עליו יותר מאשר עוד כמה ואדרבה מה שהשגחה עליונה הביאתו לישיבת תומכי תמימים, אינם רבים שכאלו שזכו לסיוע זה, אלא שלצערנו ראו רבים שניתן להם הון גדול בגשמיות, ולא רק שלא ניצלו להענינים שלהם אלא עוד אדרבה, ולכן צריך להשמר שלא יהי ח"ו כן כעין זה בהון רב רוחני, והנמשל מובן, ויה"ר שיחזור לדרך הטובה בהנוגע להפועל, והשי"ת יצליחו.

בברכה.

ד'תקלט

ב"ה, י"ח תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' תמוז.

בשאלתו אם יעשה גם בשנה זו בחינוך ילדים בימי החופש מטעם צעירי אגו"ח.

נכון הדבר במאד מאד. ובפרט אשר בימי החופש אפשר להחדיר בהילדים עניני תורה ומצות ויראת שמים – בקל יותר, כיון שאין לימודי חול מבלבלים, וק"ל. וכבר שכרו מבואר בכמה מקומות. וכללותו, אשר נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה. ובפרט ע"פ הפתגם הידוע של הבעש"ט אשר אהבתו של בורא עולם ומנהיגו לכל אחד ואחת מישראל היא באין ערוך גדולה מאהבת הורים לבן יחידם שנולד להם לעת זקנותם, שמזה מובן השכר הניתן להעוסק בזה והמשתדל בטוב האמיתי של בן ובת ישראל, היינו הדרכתם בדרך התורה והמצוה.

בשאלתו בהנוגע לשידוך, נכון הדבר שיתענין בזה. וזכות התעסקותו בהאמור בסעיף הנ"ל – יעמוד לו להצליח גם בזה.

בודאי שומר שלשת השיעורים השווים לכל נפש בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ד'תקלט

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 407.
הפזנט: ראה גם לעיל ח"י"ב אגרות ג'תתקלח. ד'קמה.

ד'תקמ

בי"ה, כ' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מתחלת תמוז, בו כותב אודות היחס מכמה אנשים אליו, אי הצלחתו להוציא מת"י דבר מתוקן ושלם וכו'.

ובהנוגע לסעיף א', ילמוד בעיון הראוי אגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ה ויראה שאין יסוד להחששות שלו, ובהנוגע לענין השני, כמו בכמה ענינים צריך לבחון מאיזה צד באה טענה זו, וכידוע הסיפור מהרה"ח הרה"צ כו' וכו' הרמ"ן מטשערנאביל (נדפס בשיחת חגה"פ תשי"ג) והבחינה ע"ז הוא ע"פ המבואר בשיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפס בהיום יום כ"ג סיון) כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהיי לדבר זה אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולותי של נה"ב. וכיון שכנראה ממכתבו ההתבוננות בשני הענינים מונעים אותו מפעולות בשטח חב"ד ובהפצת המעינות, הרי ברור ופשוט שהתבוננות זו מזיקה ומקורה בלתי טהור, ויה"ר שימשיך להתעסק בהרמת קרן ישראל סבא ע"י הפצת המעינות עד שיגיעו גם חוצה, וכבר הובטח שכשמתעסקים בזה מצליחים, וכפסק בי"ד של מעלה, אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהיי יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה (נדפס בס' קיצורים והערות לתניא ע' קכ"ב).

לפלא שאין מזכיר במכתבו זה ע"ד ניצול ימי הסגולה י"ב וי"ג תמוז, וביחוד בהנוגע להמשיכן על שאר ימות השנה בענינים של פועל, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

בברכה.

ד'תקמ

וכידוע: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד"ח, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תרלז. ד'תשא. ד'תש"ז. ד'תשכז.

רעא

אדמו"ר שליט"א

ד'תקמא

[יום ו' עש"ק פ' פינחס, כ' תמוז ה'תשט"ז]

ב"ה.

מחנה גן ישראל על יד המרכז לעניני חינוך,
עלענוויל, נ.י.

לשבת הראשונה בגן ישראל שולח אני את ברכתי לכל הילדים
המדריכים המנהלים ועוזריהם שליט"א.

ובאשר מהשבת מתברכין כולהי יומין יתברכו לכל ימי היותם בגן
ישראל להתחזק ולהתאמץ בגשמיות וברוחניות בבריאות הגוף ובבריאות
הנפש גם יחד. וגן ישראל ישפיע על חניכיו להוספה בהתמדה ושקידה בלימוד
תורתנו תורת חיים וקיום מצותי' בהידור באור וחום חסידותי. וזכות כל
המשתדלים ומסייעים בזה והמדריכים בראשם – וכדרשת רז"ל על הכתוב
ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד – תעמוד להם ולכל בני ביתם
בהמצטרף להם בגשמיות וברוחניות.

בברכת שבתא טבא,

מנחם שניאורסאהן

ד'תקמב

ב"ה, כ' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד נתן שי

שלום וברכה!

נמסרה לי הידיעה אודות מצב בריאותו, ובעת רצון אזכירו על הציון

ד'תקמא

המברק נרפס בלקו"ש חי"ח ע' 494.

ד'תקמב

מו"ה דוד נתן: לעסער, ברוקלין. אגרות מספות אליו – לעיל ד'שפז, ובהנסמן בהערות שם.

הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל, אשר זכה לקבל פניו וליהנות מזיו תורתו ובספ"י ודברי צדיקים חיים וקיימים לעד ופועלים פעולתם בגשמיות וברוחניות, ויה"ר שירחיב הצנור והכלים לקבלת ברכות צי"ע (מדתו של יוסף הצדיק, וראה ג"כ לקו"ת להאריז"ל פ' וירא ובע"ח שער פרצופי זו"נ פרק ג' שיצחק הם אותיות קץ חי כי ה' גבורות הנק' יצחק הם ביסוד הנקרא חי, עיי"ש), כוונתי על ידי הוספה בלימוד תורתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר חיזוק בשמירת תקנותיו ומהם שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא ובהשפעה בכל הסביבה לעשות כזה, וכבר ידוע פתגם רבותנו נשיאנו הק' – חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות והרחבת הדעת.

שייכות ציצית למדת היסוד מפורשת במנחות מד, א.

ד'תקמג

בי"ה, כ' תמוז, תשט"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"א תמוז.

במה שכותב אודות הקושי לרכז את המחשבה – הנה מובא בכמה ספרים אחת העצות לזה, שבעת הלימוד יעיין בספר ואפילו בעת העיון שעובר על הענין במחשבה יהי הקונטרס או הספר מונח לפניו, וכשמרגיש שהמחשבה נוטה מן הדרך יעיין בספר והאותיות מקשרות ומחכימות, ומובן שכן הוא גם בנוגע לתפלה.

ובמ"ש בענין המלחמה ויצה"ר. – ילמוד בעיון הדרוש ספר תניא קדישא בתחלתו וביחוד בהפרקים כ"ד, כ"ה, כ"ט.

במ"ש אודות הרגשה פנימית בשעת הלימוד, צריך הי' להתעסק יותר בלימוד תורת החסידות, ובכדי שיוקלט אצלו הלימוד בהקדם ובקליטה טובה יותר, צריך להלון בהדרכותי ומנהגי, שאז המעשה מחזיק את הלימוד

שייכות ציצית: ראה לעיל שם.

רעג אדמו"ר שליט"א

כמו שהלימוד מביא לידי מעשה. ובפרט יתבונן בתוכן פרק מ"א יעו"ש בתניא.

בברכה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תקמד

בי"ה, כ' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה נפתלי ש"י הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הבהיר חג הגאולה י"ג תמוז, נעם לי לקרות בו מהחלטתו להוסיף בעבודת הקדש ביתר שאת וביתר עז – בהנוגע לעצמו ובהנוגע למושפעי ו בסביבתו בכלל. ויה"ר שישפיע במושפעי להעשות גם הם משפיעים ומעוררים בהאמור, וע"ד פתגם הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר שלימות האדם הוא כשנולד לו נכד, ועד"ז הוא גם ברוחניות – כשיש תלמיד לתלמידו ומושפע למושפעו, ונרמז ג"כ במרז"ל במעלת מי שזכה שיהי תלמיד לתלמידו (תוספתא עדיות בסופה עפמשי"כ בערוך מע' אביי ואגרת רב שרירא גאון שם).

תקותי אשר לעת קבלת מכתבי זה כבר הוטב מצב בריאותו, ויבשר טוב גם בזה.

במ"ש אודות אחיו ש"י המגיע לעול מצות בשילהי שתא, ויש לו נטי' לדרך חב"ד, ושואל אם לשנות מנהגיו עד עתה – לנוסח אר"י וכו', וגם אבותיו ש"י מסכימים לשאלה זו ולהנהגתו מתאים להמענה.

לדעתי יתחיל בזה מיום קבלת עול מצות, ובתור הכנה – איזה זמן

ד'תקמד

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ט ע' 277 וחלקה בחכ"ג ע' 471 והושלמה ע"פ צילום האגרת. מו"ה נפתלי: ראטה, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'שסח, ובהנמקן בהערות שם.

לפני זה, ולהעיר מתשובות האחרונים* שמותר לשנות מאשכנז לספרד (ולא להיפך), שעפ"י זה מובן שכן הוא גם מנוסח ספרד לנוסח האר"י (ולא להיפך) ונוסח רבנו הזקן. ובפרט שידוע שהנהיג רבנו הזקן [בעל התניא – פוסק בנסתר שבתורה – והשו"ע – פוסק בגלה שבתורה] – מנהגיו ועניניו בעיירות ובחוגים שעד אז נהגו אחרת, וק"ל.

במה שמסיים במכתבו בענין החזרת הפנים בברכת כהנים – יש לברר מנהג אנ"ש באה"ק ת"ו, שבטח יש להם קבלה מחסידי חב"ד הראשונים שבאו לאה"ק ת"ו עוד בימי אדמו"ר האמצעי.

בטח ניצלו ימי חג הגאולה באופן הכי פעיל, וישתדלו ככל הדרוש להמשיך ההתעוררות על הימים שלאח"ז. והשי"ת יצליחם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ד'תקמה

ב"ה, כ' תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מ"א תמוז, במה שכותבת אודות חבר לבעלה בלימוד תורת החסידות, מהנכון הי' שתדבר בזה עם עסקני צעירי אגודת חב"ד, שענינים אלו הם ממטרת אגודתם בטח ישתדלו בזה כפי האפשרי, אבל זאת להעיר, שאף שאחד מהענינים שהתורה נקנית הוא הלימוד בדבוק חברים בכ"ז מובן ופשוט שגם באם אי אפשר באיזה תקופה ומאיזה סיבה שתהי' להשיג חבר או גם מורה דרך בזה, אין זה פוטר מן הלימוד כלל וכלל, לא מלימוד חלק תורה זה כמו שאין פוטר מלימוד חלק תורה אחר, ובפרט

(*) דברי חיים ח"ב ס"ח. בית היוצר חאו"ח וחיו"ד. מנח"א ח"א ס"א.

ערה

אדמו"ר שליט"א

שלמי שיש לו ידיעה בנגלה בתורה ובלימוד המוסר שבלי ספק שיכול ללמוד גם בפני עצמו, ובפרט לאחר שמשך זמן קבל לקח מהרגילים בלימודים אלו, ומובן ופשוט שגם על לימוד חלק תורה זה, אמרו רז"ל יגעת ומצאת, ויגיעה היינו כפשוטו שצריך לייגע את כח שכלו והתבוננות שלו, ולכן אין להתרשם אם הידיעה וקליטת הענינים באים בגישה ראשונה לא כדי כל צרכם, וכן אין להתרשם אם אין עדיין מבינים כל דיוקי הלשונות ועוד ועוד.

בטח יש להשיג את הקונטרס לימוד החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר שממנו יבואר האמור לעיל בפרטית ובהסברה יותר, ובפרט בפרק י"א שם.

בטח השתתפו היא וגם בעלה שיחיו בהתועדות דימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז כ"א מתאים לענינו, ויה"ר שיהי' בהצלחה היינו שישפיע על הימים שבועות וחדשים שלאח"ז.

כיון שאין מזכירה ע"ד בריאותה — תקותי שמתאים למכתבי מאז הסיחה דעתה מזה, כי בריאה היא.

בברכה לבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ד'תקמו

ב"ה, כ"ב תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד אשר באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נתקבלו הפ"כ של האסיפות דכ"ז אייר, ט"ז סיון, א' ויו"ד תמוז, ובטח קבלו מכתב אישור ומענה על הפ"כ הקודם ויענו על השאלות אשר בו שלא נענו בפ"כ הנ"ל ובפרטיות, ותי"ח מראש.

וכיון שהצליח בידם הענין דעכוב הרכבת הנוספת בכפר חב"ד צריך הי' להתענין בהנוגע לפתיחת סניף מהדואר, **בתנאי מראש** שיהי' סגור בשבתות

וימים טובים, וכוונתי בזה אפילו בהנוגע למברקים ומבלי כל היתרים, ובאם אי אפשר להיות בטוח בזה אין כדאי להשתדל לעי"ע.

כבר עוררתי כ"פ, אבל כנראה שעדיין אינו מספיק, והוא שבהנוגע לכל הבני שבכפר חב"ד נחוצה זריזות **הכי גדולה** ואצ"ל שמופרכת בתכלית התרשלות שהיתה בזה עד עתה, אף שיש למצוא כמה סיבות לה, ומה יועילו התירוצים והסברות אם סו"ס חסר הפועל, ומעורר הנני עד"ז בקשר עם הידיעה שאשרו הסוכנות לסלילת כביש פנימי וכ"ש וק"ו שככל האמור לעיל בהנוגע לבנין בית הכנסת ולהבדיל בית הטבילה ואפילו בנינים הפרטים . . .

אף שאינני יודע פרטי ההוצאות הקשורים בהתועדות, אבל לכאורה הסך 30 ל"י להתועדות דיום הבהיר י"ב תמוז פעוטה ביותר, ובפרט שהתועדויות כאלו אם רק תסודרנה כדבעי, מובן שכרו בצדו ועל אתר גם בענינים גשמים ועאכו"כ בהנוגע לאחר זמן ועאכו"כ בהנוגע לענינים רוחניים, ובכ"א משתתף הנני ג"כ בסכום האמור ואם כבר נמצאו כל האמצעים הדרושים לממון החגיגה האמורה, אכניס בל"נ סכום זה להוצאות התועדות הבע"ל, ובלבד שיהי' לירה נגד לירה הניתנה ע"י ועד הכפר.

ולאחרונה, אף שענין זה הוא מהראשונים, שבקרוב יגיעו שלוחי אברכי חב"ד שליט"א לשהות באה"ק ת"ו ע"י מ"צ למשך זמן; ובזמן זה כשבועים בכפר חב"ד אשר שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם, ובודאי יעשה הועד כל התלוי בו, ומה טוב ע"י מינוי מתעסקים מיוחדים לתכלית זו בכדי שתוכל להיות שהותם בכפר חב"ד מתאימה להמטרה שיוכלו ללמוד שם במנוחה ע"י הסידור דעניני אש"ל כדבעי, להשתתף שם בהתועדות לחזור דא"ח וכו', וינעם לי להודע בפרטיות הדרושה שמות האנשים שנתמנו לסדר ענין זה ואשר כבר התחילו בפעולה.

בברכת הצלחה מופלגה למילוי עבודתם בקדש, התפתחות כפר חב"ד הן בכמות והן באיכות וככל הדרוש.

ד'תקמו

בקרב יגיעו שלוחי: ראה בזה לעיל אגרות ד'תב. ד'תע.
לראשונה פרסם כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכים על תוכנית נסיעה זו — בהתועדות חג השבועות. השיחה בדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 257.
בנושא השליחות הזאת ראה גם לקמן אגרות ד'תקמו. ד'תקנב"ד. ד'תקנו. ד'תקסא. ד'תקסה"ו. ד'תקעג. ד'תקפא"ב. ד'תקפה. ד'תקצ. ד'תקצא. ד'תרג. ד'תרה. ד'תרט. ד'תריא. ד'תריח"ט. ד'תרכא. ד'תרכג. ד'תרמכ"ג. ד'תרסב. ד'תרפד"ט. ד'תרצו. ד'תרחצ. ד'תשכג. ד'תשכח. סקירה מפורטת מהשליחות הזאת ראה במבוא שכתחלת הספר.

ד'תקמז

ב"ה, כ"ב תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפרטי כל מימי י"ב וכ"ד סיון וב' תמוז, ובטח ימשיכו במנהג טוב זה, כוונתי לא רק לשלוח הפ"כ אלא לתוספת סדר בעבודתם אשר הרבה מסייע בזה העלות הדברים על הכתב מהאסיפה ובעת האסיפה השני לבקר החלטות הקודמות עד כמה שנתקיימו סיבת אי קיומן של איזה פרטים שבהם וכו', ויה"ר שתיכף על אתר יראו פעולות טובות מהאמור.

כיון שאחת ממטרות הראשיות דצעדי אגו"ח ואגו"ח הפצת המעינות ע"י כל האופנים האפשריים, מהנכון שיעוררו גם שאר הסניפים של צעירי אגו"ח להנהיג סדרים האמורים לעיל כיון שרב טוב צפון בזה, וכנ"ל, ומובן שברשותם לומר שעושים זה ע"פ הצעתי.

לפלא שלא נגעו בהפ"כ בשאלת הסיוע להתפתחות סניף נשי ובנות חב"ד אשר בכפר חב"ד, כיון שמתאוננות הן על העדר הסיוע מצד האנשים בהנוגע להוצאות ללמוד לפנייהן וכו' . . . ויה"ר שיצליחו גם בזה, וגודל הזכות אין די באר.

בודאי יודיעו גם ע"ד התועדויות דיום הבהיר י"ב תמוז, כיון שכנראה מהפ"כ, הם מראשי המתעסקים בזה.

בודאי למותר לעוררם לעשות כל התלוי בהם להצלחתה הכי גדולה של שהות השלוחים שליט"א באה"ק ת"ן.

בברכת הצלחה בעבודתם בקדש ולבשו"ט.

ד'תקמז

השלוחים: ראה גם אגרת הקודמת, ובהנסמך בהערות שם.

ד'תקמח

ב"ה, כ"ב תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז תמוז, בו כותב אודות הענין הידוע – הנה יסיח דעתו לעת עתה אפילו מתיקון הדבר, וישמור שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא ונתינה לצדקה איזה פרוטות בימות החול לפני תפלת הבקר, ויהי זהיר בטבילת עזרא, ולהשתדל בהשפעה על הזולת וביחוד על הנוער לקרבם לתורת ה' ומצותי ויהי חקוק בזכרונו, היינו שידע בעל פה איזה פרקים משניות ואיזה פרקים תניא ומזמן לזמן יחזור עליהם, כמובן מבלי בליטות, אם בדבור או במחשבה, ועל ידי כל האמור ילך הלוך המצב וטוב, ובלבד שכנ"ל יסיח דעתו ככל האפשרי, ומבואר גם ע"פ נגלה, אשר היסח הדעת אינו ע"י מלחמה בשקו"ט בשלילת הדבר אלא בהעדר המחשבה אודות זה, וכיון שמחשבה משוטטת תמיד, כשרוצים להפטר ממחשבה הבלתי רצוי העצה היא ע"י חילוף כח המחשבה ותקיעתו במחשבה רצוי.

בברכה לבשו"ט בכל הני"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקמט

ב"ה, כ"ב תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' הרב אשר שי

שלום וברכה!

... במה שהעיר בהחלוקות דצדיק וטוב לו כו' שכפשוטו הרי גם

ד'תקמט

הרב אשר: דורשט.

בבינונים ישנם שני סוגים אלו דטו"ר, היינו שהוא בינוני בתורה ומצות וטוב או רע לו בגשמיות ומובן שצודק בזה, אבל בבינוני אין זה קושיא לטעם מצבו כיון שהוא בינוני, משא"כ בצדיק ורשע שלכאורה צריך הי' להיות רק סוג אחד בכל אחד ואחד, ולכן שאל משה רבינו רק בהנוגע לצדיק ורשע וכמרו"ל ברכות ז, א.

בטח שומר שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקנ

ב"ה, כ"ב תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מצום הרביעי, יהפך במהרה לששון ולשמחה, בו כותבים אודות אופני עבודתם בסניף הנוער האגודתי אשר במחנה הטי' בשביל להמשיך מספר יותר גדול של הנוער לתורה ומצותי' שיש בזה כמה ענינים שההשתמשות בהם מוטלת בספק כיון שמופרכים הם ע"פ השקפת חוגים ידועים.

והנה בשאלות כמו אלו ההחלט תלוי בתנאי המקום והזמן ותגובת הצבור על אתר שבכ"ז חלים שינויים מזמן לזמן והוא ע"ד הוראת רז"ל (יומא פו, א) אמר רב כגון אנא כו' לא שנו אלא באתרא וכו', ומובן עוד יותר ע"פ ההמשך שם, אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דתבעי, שלכאורה אינו מובן למה הוזקק רבינא להודיע עד"ז כיון שצריך הי' להיות ידוע לכל דרי מתא מחסיא ומה מחדש בזה, שזה מכריח לומר שאפילו בכגון דא צריך התבוננות מעמיקה בכדי לדעת אם אותם דתבעי הם המייצגים את העיר או אותם דלא תבעי, וק"ל.

ד'תקנ

חלקה נדפס בלקר"ש ח"כ ע' 587 וחלקה בחכ"א ע' 390.

— וככל הדברים האלה הוא בהנוגע לשאלתם ובפרט שנמצאים הם בעיר המשמשת דוגמא של סדר חיים מסויימים, ולכן האחריות גדולה יותר בשינוי לצד שמאל, ולאידך גיסא אין להשתמש בזה בההוראה שכיון שספק בדבר יחמירו, כיון שחומרא זו עלולה למעט מספר הנוער שיהיו בהשפעתם, ובעניינים כגון אלו מהנכון שיתיעצו עם אחדים בעלי סוד הנמצאים במחנם ויודעים התנאים שם וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ.

נקודה כללית בשטח החינוך ותעמולה בכלל שחילוק גדול בין טופח ע"מ להטפיח, וטופח סתם, והוא חילוק לא רק בכמות אלא גם באיכות, ועפ"ז מובן, כיון שהשגחה העליונה העמידתם בקרן אורה שיכולים להשפיע על הנוער דבני ישראל, עליהם להיות טופח ע"מ להטפיח ככל הדרוש, אלא שבכנון דא במקום ספק אם יצאו כבר ידי חובתם יש להחמיר בלי פקפוק כיון שכל הוספה בתורה ומצותי טובה באמת ומביאה להוספה בפעולות בהנוגע לעצמו ובהנוגע לזולתו.

כבר מלתי אמורה בכ"מ מיוסד על מאמר האריז"ל אשר בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה (ראה אגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ו) אשר בתקופתנו שרבו השמים חשך לאור ואור לחשך, אין זה רק ענין של גילוי זאת החכמה אלא שבזה תלוי לימוד התורה וקיום המצות כדבעי ובהשתלשלות בזמן, ולפעמים ע"י שינוי ממקום למקום, יש מקום לומר שבזה תלוי לימוד התורה וקיום מצותי בכלל כיון שרוחות אי מצויות מנשבות בעולם, ובפרט בעולמם של הנוער היוצא זה עתה מכותלי בית המדרש ובית הכנסת לאויר העולם, ואפילו בעולם הנוער היוצא מכותלי בית הוריהם לחוץ (וראה ג"כ קונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ובהמכתב שם לכ"ק מו"ח אדמו"ר בהמבוא), שלכן הכרח הכי גדול לקבוע עתים ללימוד תורת החסידות קביעות בזמן וקביעות בנפש והליכה בהדרכותי ומנהגי, וקביעות זו מוכרחת לא רק לאלו שהם צריכים להיות טופח ע"מ להטפיח אלא לכאוי"א מבני ישראל.

ויהי רצון אשר במהרה יקוים היעוד כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקנא

בי"ה, כ"ב תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ מו"ה יצחק צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי"ז תמוז, בו כותב אודות פעולותיו בקדש בשטח
חינוך על טהרת הקדש, ויה"ר אשר הוא, וכן המתעסקים בזה ביחד אתו, לא
יסתפקו בהענינים אודותם כותב ובאופן פעולות ענינים אלו, כיון שאפשרי,
ולכן גם מוכרח היקף גדול יותר ופעולות מסונפות יותר, ואין הדבר תלוי
אלא ברצון המתעסקים כיון שהיכולת ניתנה להם מבורא עולם ומנהיגו הכל
יכול ובטח יוכל למצוא האותיות המתאימות להסביר הנ"ל לחבריו וכן
לעצמו עד שיפעלו הדברים בהנוגע לפועל, ואז מובטחים ע"פ הפסק בי"ד של
מעלה הידוע שתהיי ידם על העליונה למרות העלמות והסתרים.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ ז"י"ע להמצטרף לו מתאים לכתבו, והגדלת התעסקותו בהאמור
והוספתו בזה תמהר מילוי בקשתו עבורם ועבור עצמו.

אף שאינו מזכיר, בטח שומר שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים
ותניא נוסף על שיעוריו בלימוד התורה בכלל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקנא

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 371 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יצחק צבי: אייזנבך, ירושלים.

ד'תקנב

ב"ה, כ"ג תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

ש"ב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מור"ה יהודה ליב ש"י

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מיום הבהיר חג הגאולה, בו כותב אודות החגיגה וההתועדות דימים אלו, ויה"ר שתומשך ההתעוררות על כל השנה כולה מתאים לרצון בעל השמחה וביחוד בנקודה התיכונה הפצת המעינות עד שיגיעו גם חוצה.

בטח יגיעו ימים אלו האברכים השלוחים שליט"א לאה"ק ת"ו ולירושלים עיה"ק ת"ו, ויה"ר שיצליחו גם הם בשליחותם אשר הנקודה התיכונה גם בה הוא הפצת המעינות חוצה, כיון שזהו דרישת השעה הקדמה והכנה לביאת משיח צדקנו אשר אז קאתי מר לכשיפוצו המעינות, ואשרי המשתדל בזה שהוא הנוטל חלק בראש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תקנב

מור"ה יהודה ליב: סלונים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תלו, ובהנסמן בהערות שם.
יגיעו ימים אלו: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקנ

ב"ה, כ"ג תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה אוריאל שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מט"ו תמוז והקודם לו עם המוסגר בו, ולפלא שאין מזכיר ע"ד ביקורו אצל האנשים אודות דברנו בהנוגע להפצת המעינות ע"י הנהגת לימוד החסידות באופן קבוע, כדרישת רבנו קביעות לא רק בזמן אלא גם קביעות כנפש, ובטח ימלא בזה בפעולה וגם בכתיבה מה שלא נעשה עד עתה, ואף שכנראה חושש לסבר הפנים בו יקבלוהו, תקותי שלא אלמן ישראל ח"ו ובכמה מקומות יצליח במדה מסוימת וע"ד לקיחת לקח בערב יום הקדוש הרי אם נגזר ח"ו שבאיזה ענין לא יקבלוהו בספ"י בתכלית השלימות, יה"ר שיצא ידי הגזר ע"י דבורו ע"ד לימוד פנימית התורה תורת החסידות המאור שבתורה, ובפרט שבכלל ה"ז דאגה מוגזמת . . .

אף שמצדי לא פרסמתי הדבר, אבל כנראה שהגיע גם לחוץ, שמשדל אני בהנוגע לפרסום הפס"ד בהפלטת אניות ישראליות הנוסעות גם בש"ק, ות"ח אם יודיע הנעשה בזה והמשך הדברים.

בברכה להצלחה מופלגה בענייני הפרטים והטפול, ובטח יבקר הוא וכן זוגתו שתליט"א במקומות הקדושים ובהגשת פתקא למילוי משאלות לבבם לטובה בקרוב.

המחכה לבשו"ט.

נ.ב.

האברכים שליט"א שלוחי אני"ש וב"כ שלי יגיעו לאה"ק ת"ו בתחלת מנ"א, ובטח מצדו יעשה התלוי בו להצלחת שליחותם, ובפרט בהעיקר הפצת המעינות חוצה עלי' נדבר גם עמו טרם נסיעתו.

ד'תקנ

מו"ה אוריאל: צימר, ירושלים. אגרות נוספות אליי — לעיל ד'תמוז, ובהנסמן בהערות שם.
אניות ישראליות: ראה לקמן אגרת ד'תקמ, ובהנסמן בהערות שם.
שלוחי אני"ש וב"כ שלי: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקנד

ב"ה, כ"ג תמוז, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נו"מ עוסק בצרכי ציבור בעל מדות
תרומיות ענף עץ אבות וכו' מהרש"י שי

שלום וברכה!

בהמשך לשיחתנו בהיות כ' כאן בענין התועלת הרבה הצפוי מביקור
תלמידינו מכאן באה"ק ת"ו, ונתחזק אצלי הרעיון בקשר עם המאורע ל"ע
ול"ע בכפר חב"ד אשר ביקורם נעשה הכרחי כדי להביא התחזקות ועידוד
ברוח אנושי שי בכפר וכללות אנושי שי, וכפי שבקשתי את הרב הגאון
והרה"ח וכו' וכו' הרש"י שי ז"ל לדבר את כ' בזה.

הנני להודיע לכו' בנועם אשר יצאו מכאן עשרה מהתלמידים התמימים
שי בתור שלוחי אנושי ובאי"ח, ואחרי שיעשו איזה ימים בביקורם במדינות
שונות בדרכם, יגיעו אי"ה ללוד בעש"ק ה' מנ"א.

והגם אשר הלחץ הכספי כאן גדול ביותר, אבל בתקוה אשר שיחתנו
תעשה פרי לויתי על חשבון זה את הכסף להוצאות הנוסעים.

ושמחתי להידיעה מהרה"ח והרה"ח וכו' וכו' הרש"י שי אשר דיבר את
כ' בענין זה ואמר שמחפש מקור להשיג הוצאות האש"ל וחצי הוצאות
הנסיעה, ותקותי אשר גם שאר ההוצאות ישתדל להשיג והענין יבוא לגמר
טוב (מלבד השתתפות סמלית, בהוצאות נסיעה זו, של הנוסעים עצמם ושלי).

בסמיכות להנסיעה הדפסנו מחדש סדור תהלת ה' נוסח האריז"ל
בפורמאט כיס עם כמה הוספות ושכלולים, שרואה אני בזה סימן טוב, והנני
שולח לו סדור זה בקורת-רוח מיוחדת.

בכבוד ובברכה לבריאות ולהצלחה.

ד'תקנד

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ד"שט. ובהנסמן בהערות שם.
מביקור תלמידינו: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.
שבקשתי: ראה לעיל אגרת ד'תכ. ד"תע.

ד'תקנה

ב"ה, כ"ג תמוז, ה'תשט"ז
ניו יורק.

שלום רב וברכה!

בהמשך להמברקים ששלחתי לכהדרי"ג שליט"א, ואחרי בקשת סליחתו על שילוחם באופן דחוף, כיון שהשאלה עמדה על הפרק וכמה אנשים ונשים מבני ישראל החרדים לדבר ה' היו במבוכה כי פיתו אותם באמור להם כי ישנו היתר ברור מהרבנות הראשית לנסוע באניות ישראליות אלו ועמדו להפליג כעבור ימים אחדים בערב שבת קדש ההוא. וכיון שביניהם היו גם כאלה שפנו אלי בשאלה ואמרתי אליהם – על פי הדברים דלהלן – שברור בעיני שאי אפשר הדבר שהרבנות הראשית התירה נסיעה כזו וליתר שאת אפנה אליהם במברק לברר הענין, נאלצתי לשלוח המברקים הנ"ל. ומובן גודל הסיפוק רוחני בהתקבל המברק מכהדרי"ג שאין נכון הדבר ולא נתקבל היתר מהם.

ואידי דאתי לידי, אבוא בזה באיזה נקודות שעליהם מבוססת חוות דעתי כאמור במברקי ולא אביא כאן המראה-מקומות שבודאי אין נצרך לדכותי וידועים.

השאלה הנ"ל אינה מסוג השאלה המובאת בשו"ע, בראשונים ובאחרונים, אשר ישנה ספינה (או שיירה) והשאלה היא האם מותר לו לפכ"פ להפליג בה כו'. כפי המצב עתה – השאלה היא על עצם הספינה אם מותרת להפליג באופן שתסע גם בשבת, או שאסור לה. במלים אחרות, הפס"ד, לראשונה, הוא בהנוגע לבעלי הספינה אם מותרים הם לסדר זמני הפלגת

ד'תקנה

מהדורה מוגהת ומתוקנת של האגרת הזאת, ודלקמן אגרות ד'תקפ. ד'תקפג"ד, נדפסו בשנת תשח"י בקוני' מיוחד ובכטאון חב"ד חב"י יט ע' 20 ואילך ומשם בלקו"ש ח"ו ע' 398 ואילך. האגרות האלו נדפסות בזה בטוס המוגה הנ"ל, וההחלה וסיום הושלמו ע"פ העתק המזכירות.

האגרת שלפנינו היא אל הרכנים הראשיים מוהרי"א הרצוג ומוהרי"ר נסים. אגרות נוספות אל מוהרי"א – לעיל ד'שו, ובהנסמן בהערות שם. אגרות נוספות בנושא הזה – לעיל ח"י גיד, ובהנסמן בהערות שם. ח"א ג'תשפח. ח"ב ג'תתלד. לעיל ד'שלט. ד'תע. ד'תקט"א. ד'תקלא. ד'תקלה. ד'תקנ. לקמן ד'תקנו. ד'תקפ. ד'תקפג"ד. ד'תקצו. ד'תריז. ד'תרכד. ד'תרלד. ד'תרצו. ד'תשז. ד'תשט. ד'תשלג. להמברקים ששלחתי: לעיל ד'תקט"א.

האני' ונסיעתה באופן שגם ביום השבת תפעלנה המכוונות ותמשיך נסיעתה, או שאסור עליהם דבר זה ומוכרחים לסדר זמני נסיעות האני' באופן שביום השבת תפסיק הנסיעה, אם בשביתה בנמל או על ידי העמדתה בלב ים. ועל פי האמור, הרי כל השקו"ט המובאים בראשונים ובאחרונים בשאלת הפלגה בספינה הנ"ל אין כאן מקומם.

ומה שיש לדון בנידון דידן הוא אם הפעלת המכוונות והנהגת האני' בשבת יש בזה איסור אם אין, ובאם יש בזה איסור האם יש בזה ענין של פיקוח נפשות, ולאחרונה אם שייך כאן הדין דמוטב שיהיו שוגגין (באם לא היו באים בשאלה מותר או אסור – כי באם שואלים אין מקום לענין דמוטב כו').

ובהנוגע לנקודה הראשונה, מי שיש לו ידיעה, עכ"פ בראשי פרקים, באופן הנהגת אני' והפעלת המכוונות, יודע אשר אין כל ספק שיש בזה איסור מן התורה דמבעיר, מבשל, ועוד ועוד, אשר זהו מצד המכוונות עצמן. ונוסף על זה יש עוד כמה וכמה איסורים בקשר עם הנוהג וחוקי חברות אניות וחוקי ומנהגי התחבורה בכלל, אשר לעתים תכופות ביותר, כמה וכמה פעמים במשך המעת לעת – מודדים ונכתבים בפנקסים מיוחדים כמה פרטים בהנוגע לנסיעת האני' ועניני', נשלחים מברקים וגם מתקבלים בהנוגע לכמה ענינים הקשורים וגם מכוונים את מהלך האני', ועוד ועוד. ולהעיר ג"כ אשר חלק מהנ"ל קשור בהדלקות נר (חשמלי) וכיבוי.

שמעתי שמועה הכי מוזרה, אבל מפני אי הבקאות בדבר כנראה שישנם אנשים שמתקבלת היא אצלם, והיא

שמכוונות האניות שבזמננו מתנהלות באופן אוטומאטי. ואף שללשון זה יש הסברה, אבל אין לו כל שייכות לענינינו, שאמת שהמכוונות יכולות להתנהל באופן אוטומאטי משך איזה זמן, אבל כמה פעמים ביום מוכרחים למרחם (במין שומן), לכוונם או גם להעריכם מחדש (אלא שבין הערכה והערכה פועלות המכוונות באופן אוטומאטי), ולא רק הערכה מחדש – אלא גם שינויים במהלך המכוונות, התאמה לכמה פרטים של המכוונות ושל ענינים שמחוץ למכוונות, שאין כאן מקומם לבארם. והערכה ושנויים הנ"ל גם בהם כמה ענינים במלאכות **דאורייתא**, כידוע לכל מכונאי. והאומר אשר אפשר להעריך המכוונות ולהכינם לפני כניסת השבת באופן אשר משך כל המעת לעת דשבת קדש יפעלו באופן אוטומאטי ולא יצטרכו אף פעם להעריך ולשנותן וכו', הרי זה – מנקודת מבט של מכונאי – עם הארצות היותר גדולה.

(ואף שבשכל עיוני אפשר לסדר אני' שתוכל להמשיך דרכה באופן

אווטומאטי לא רק יום אחד אלא זמן בלתי מוגבל, אבל עוד כמה שנים יעברו עד שתתגשם אפשריות זו).

* * *

ובהנוגע לנקודה השני' הנ"ל, היינו אם יש מקום לסכנת נפשות, או על כל פנים ספק דפקוח נפש, באם יסדרו נסיעת האני' באופן שתשבות כל השבת בנמל או אפילו לעגן אותה בלב ים, הנה פשיטא שאין מקום אפילו לספק פקוח נפשות בהעמדת האני' בנמל, ופשיטא גם כן שאין כל מקום אפילו לספק פקוח נפשות בהעמדת האני' בלב ים, ולא רק ברוח מצוי' אלא אפילו ברוחות בלתי מצויות, כיון שאין הצלת האני' מסכנת רוח בלתי מצוי' על ידי פעולת המכוונות, אלא על ידי בנין המתאים שלה ולפעמים רחוקות ביותר על ידי בריחה מן הרוח סערה. ועוד זאת ועיקר למודעי – שלא כימים הראשונים ימים אלו, כי ידיעות ע"ד רוח סערה המתקרבת מתקבלות כמה וכמה שעות לפני בוא הרוח למקום פלוני. ויש די זמן להפעלת המכוונות מחדש, אם נכבו מקודם מפני קדושת השבת וכיו"ב.

עוד יש אומרים, וגם אמירה זו לא פחות מוזרה מהשמועה הנ"ל, אשר עמידת האני' בלב ים עלולה להגדיל החשש דהתנקשות שתי אניות – יותר מאם האני' במהלכה. ופשוט שזהו היפך שכל הבריא והפשוט, כיון שאני' המתקדמת ובמהירות גדולה – לפי ערך – דאניות דזמננו, קשה יותר לשנות מהלכה או להעמידה באם לפתע פתאום נודע שאני' שני' מתקרבת אלי', מה שאין כן אם נמצאת האני' במצב של מנוחה. ובפרט שחשש זה בכלל רחוק הוא על פי הסדר המסודר בזמננו שאניות ההולכות בים שולחות ידיעות מברקיות לכל אניות שבדרך בשביל למנוע התנקשותן זו בזו. ושליחת ידיעות אלו ביחד עם פנסי אור שנמצאים על האניות – הם אופני מניעת התנקשות ולא הליכת האני' אשר אדרבה מקשה בזה.

באמת אין כל הנ"ל צריך אריכות, ולא באתי בשורותי האמורות, אלא מפני ששמעתי לתמהוני, שיש שני סוגים "מתירים" הפעלת המכוונות ונסיעת האניות בשבת מפני ב' טעמים הפכיים: סוג אחד אומר שאין כל צורך לתפיסת יד אדם כיון שבמשך כל המעת לעת האני' מתנהגת בפועל באופן אווטומאטי; וסוג שני אומר היפך הגמור, שיש סכנה או עכ"פ ספק סכנה באם לא תופעלנה המכוונות ע"י בני"א, וצריכות הן השגחה מיוחדת, וסכנה גדולה ... בהעמדת האני' בלב ים.

(אף שגם לדעתם אינו מובן כלל מפני מה אי אפשר להעמידה באיזה נמל, כי כמה וכמה איים ונמלים נמצאים בדרך מהכא להתם ומהתם להכא.

ומדגיש הנני זה כי ימים אלו התחילו לפרסם כאן נימוק חדש להיתר והוא: א"א לאניות הנ"ל להגיע מכאן לאירופה במשך ששת ימים. — ומשמיטים הידיעה אשר בדרך ישנם כמה נמלים, נוסף על האפשריות דהעמדה בלב ים).

על פי כל האמור לעיל מובן ג"כ שאפילו אם לא הי' שום שואל — אין שייך כאן הענין דמוטב שיהיו שוגגין, כיון שהוא מדאורייתא ומפורש בתורה (הבערה) וכו'. ועוד ועיקר גדול שבהתחשב שחלק גדול של הנוסעים הם מאלו שישמעו להוראת מורי הוראה בישראל וימנעו לנסוע באניות הנוסעות גם בשבת קודש, קרוב לודאי שעל כל פנים חלק מהאניות הישראליות יסדרו זמני נסיעתן באופן שביום השבת קדש ינחו, והרי כדאי הדבר אפילו בשביל אני אחת. ואין צריך לומר שכל הנ"ל צודק בפרט בהנוגע לנסיעות המאורגנות ע"י מפלגות הדוגלות בשם הדת. שאם תהי' הוראה האמורה ישמעו לה.

* * *

בתור הוספה, אף שכנ"ל אינו שייך לענינינו באופן ישר, הרי גם בהשאלה באם יש אני המפליגה בלאו הכי אם מותר לנסוע בה, הנה בכל השקו"ט שראיתי בכתובים וגם בדפוס בהנוגע להאניות הישראליות, כנראה לא שמו לב לנקודות שהן עקריות בנדון זה, והן:

ישנה האפשריות לנסוע באני' שאינה ישראלית. ואפילו אם תרצה לומר (היפך האמת) שהענין דקנה מיד עמיתך יש בכחו להתיר ההפלגה שבנדו"ד, ישנה אפשריות מלאה לנסוע אפי' באניות ישראליות באופן שלא יוצרכו להיות על האני' ביום השבת באם ירד הנוסע מעל האני' טרם בוא יום השבת ויחכה לאני' ישראלית אחרת, אף שזה יאריך זמן הנסיעה. ואפשריות זו מבטלת ג"כ הנפק"מ בין ג' ימים לפני השבת ולאחרי זה (לדעת הר"ח, הרמב"ן, הרז"ה ועוד*). נוסף על זה יש אפשריות לנסוע באוירון ישראלי — היוצא לדרכו והבא — בימות החול.

מלבד עצם השאלה, נתוסף באניות שבדורות האחרונים עוד ענין, שכל השירותים דהנוסעים באני' קשורים בעשיית מלאכה ובחלקם — מלאכות דאורייתא, וכמו המתקת המים וכן הספקת המים לתאי הנוסעים נעשית ע"י מכוונות, והוא הדין להארת חדרי הנוסעים, ומהם גם מקום התפלה וכו' וכו'. ואין בזה הענין דבר לאחד נר למאה, כיון שעכ"פ רובם המכריע של הנוסעים הם יהודים, ועוד זאת — כשמתרבה מספר הנוסעים מוסיפים במספר

* עיין שו"ת הצ"צ חיו"ד ר"ס צב.

המכונות או בשעות עבודתן (ראה ג"כ כלכלת שבת לבעהמ"ס תפא"י מלאכת שבת ס"ט). ז.א. שבמקום סכנת נפשות אמיתית דהנוסע, שיתירו לו הנסיעה, על הרב להודיעו שאסור, איזה זמן לאחרי כניסת השבת, ליהנות מהמים שבאני, מהאור וכו' (כי ברוב הפעמים אין חולה באני – כנראה ביומני האניות, נוסף על העיקר שאין בזה כלל הענין דנר לאחד – נר למאה), אסור לקדש על היין וכו' וכו'.

כן להעיר אשר באניות גדולות כהנ"ל – הוא בגדר **דפסיק רישי** שבמשך מעל"ע לא יהי קלקול בשום אחת מהמכונות ויודרש תיקון על אחר.

* * *

בכדי לצאת ידי כל הטוענים, מביא אני עוד טעם הנשמע באור, והוא שהעמדת האני או הפסקת הנסיעה מעת לעת קשורה בהיזק כספי גדול, ולכן יחסרו האמצעים הדרושים לקניית נשק וכו' וכו'. אבל מובן שמטעם זה אין כל מקום למלחמה על שמירת השבת בבתי החרושת ובשדות וכו' אשר באה"ק ת"י, שהרי ע"י שביתתם בשבת ההיזק הכספי עוד יותר גדול מהיזק הכספי אשר ע"י שביתה בנסיעת האניות.

ועוד להוסיף, שבכל האמור לעיל לא נעתי כלל בהשאלה דחילול קדושת השבת בשם חלק חשוב של בני ישראל, שהרי בהנוגע להאניות האמורות הנה עמא דבר – והרבה יותר מעשרה בישראל – מביטים עליהן כנכסים של כל עמנו בניי והאניות דוגלות בשמו. על אכו"כ בהנוגע להערכת אומות העולם עליהן.

קשה להאריך בדבר המכאיב ומבהיל וביחוד שעל פי דברי הרמב"ן הידועים שעליהם תמך יתדותיו החתם סופר (שו"ת ח"ו סי' צ"ז) יש באופן הנהגת האניות הישראליות, אפילו אם לא הי' מקום לכל האמור בענין דאיסורי דאורייתא, ענין של פרהסיא והעדר שביתה הכי גדול – שעל פי דבריו חל על זה ענין דאורייתא.

ולהעיר ג"כ מרמב"ם הל' שבת רפכ"א וס"פ כ"ד. מכילתא דרשב"י ויקהל לה. רש"י (בש"ס ועל הרי"ף) ביצה לו, א. ועוד.

והגודר פרצות עמו ישראל יערה ממרום רוח טהרה לחזק חומת השבת וישמרוה ישראל כהלכה ומיד הם נגאלים.

בכבוד ובברכה.

אסור לקדש על היין: ראה גם לקמן אגרת ד'תקפד.

ד'תקנו

ב"ה, כ"ג תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק והקודמו. ובמ"ש שמתפלא על אשר
שלחתי מברקים וכו', לפלא התמ"י, כיון שבטח כבר ידוע לכת"ר אשר גם ממר
שרגאי שי מפריז נתקבלה ג"כ השאלה להרבנות הראשית באופן דחוף, עכ"פ
כך הודיעו לכאן. וטעם הדחיפות מבואר בהעתק מכתבי להרבנים הראשים
שי המוסג"פ, ואם לא יטריח ביותר על כת"ר — מטובו לקרות ההעתק
בשימת לב הראוי, ובטח תהי' הזדמנות לדבר עם הרבנים הראשים. ובנוגע
לנמוק האמור במכתבו — אדרבה מפני הכבוד עוד עצרתי במלין ועאכו"כ
בביטויים, בידעי ולצערי ידוע גם בחוץ ממש, אשר המשגיח נוסע בתור ב"כ
שלחם, ואין לך היתר מגולה יותר מזה. וכטעות כו"כ מבניי התמימים דכאן,
ואין מלה בלשוני איך להסביר הדבר — בה בשעה שלדעתי נעלה מכל ספק
שהוא איסור ברור. ולא עוד אלא שבעצם השאלה — הוא כמ"ש במכתבי
להנ"ל שהשאלה חלה על בעלי האניות והוא איסור דאורייתא. וקשה להאריך
בדבר המצער ביותר.

— ובמ"ש שמה תהי' התועלת מהאיסור וכו' — הנה אפילו בשביל נפש
אחת מישראל ג"כ כדאי הדבר, ובפרט שבטוחני שמאות ואלפים מבני ישראל
ימנעו מהענין, באם יהי' פסק הדין של הרבנות הראשית ברור כדבעי. ולא עוד
אלא שבי"כ "צים" בכאן אמר בפומבי — שהפלגת האניות באופן כזה (היינו
שנוסעים גם בשבת) — ברור הי' בעיניו שאין כל חשש כיון שמעשים בכל

ד'תקנו

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 502, חלק קטן בחכ"כ ע' 332 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
מוהרש"י: זיין, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שי, ובהנסמן בהערות שם.
שלחתי מברקים: דלעיל ד'תקט"ז.
ממר שרגאי: ראה לעיל אגרת ד'תקלא.
מכתבי להרבנים הראשים: ד'תקנה דלעיל.

שבוע ואיש לא מיחה בזה, ולו ידע שהרבנות הראשית אוסרת הי' משתדל לסדר הענינים. — ונוסף על האמור, הרי הפס"ד מוטב שיהיו שוגגין ההגבלה בזה שזהו בענינים דרבנן, ואם אין שואלים עד"ז, ולא כנדו"ד ובענינים דאורייתא אינו לכלל זה. ובפרט אם כאמור במכתבי, שעכ"פ חלק מהאניות יסדרו באופן יותר מתאים, ואז הרי פשוט שכדאי הענין.

במה שהעיר שאין להני"ל לקבל מרות — הנה נזהרתי בנוסח המברק שלי עד כמה שאפשר, בכדי שלא יוכלו לפרשו שזהו ענין של מרות, והדגשתי רק הצד הטכני שבדבר — כיון שבטח אין הם בקיאים בזה ולא התעסקו בזה. וכשיזמינו מומחים — כלשונו במכתבו — חוששני שיהי' ע"ד הפצת השמועות כאן. והוא ע"ד גביית עדות הידוע שחסידיים רקדו בת"ב בתערובות, אלא שהשמיטו להוסיף — שהי' זה תשעה באב שחל להיות בשבת ובהולדת בת לאחד החסידיים ורקדו עם התינוקת בת ימים אחדים ומונחת על סס, והי' בנדון זה שאומרים שיש תעודה ממכונאי שהמכונות הם באופן אוטמטי וכו' וכהעתיקתי במכתבי, ולא יאומן כי יסופר, אשר גם בזה המפלגות דכאן יוצאות בקול תרועה, ודוקא אלו אשר בשם הדת ידגולו (אף שלכאורה אין כל קשר בין מפלגתיות לפס"ד בישראל). ומראשי המפלגה הוא הוא הפוסק בשו"ע, וכפי שמספרים בשמו תוכן פסק דינו, לא מצא ידיו ורגליו בשו"ע וגם לא בידיעה במכונאות, אבל חוצפא כלפי שמיא מהני ועאכו"כ כלפי ארשא ובארצוה"ב.

ובמ"ש שפב"פ אמר לו שתנועת האני' בשבת נוגע וכו' ואי אפשר להעמיד אני' בלב ים, הרי זהו עם הארצות מבהילה במכונאות, אשר כל השומע יצחק לו. — ומה שכותב שלא יצא מזה כלום — כבר למדנו (מהנסיון המר), אשר בהאזינונים דאל על היוצאים מכאן, אחד עכ"פ יוצא בימות החול והשני כו'. וצ"ע מפני מה אין לקוות שגם בהנוגע לאניות יסדרו כן.

ת"ח ת"ח על מ"ש אודות התרעומות של שילוח המברקים. ובטח גם להבא ינהג בכגון דא. וכמו שכתבתי לכו"כ, שטוב יותר לקבל ידיעות בלי כחל ובלי שרק מאשר ידיעות מסולפות אפילו לטוב, ובפרט שסו"ס מתקבלות כל הידיעות ע"פ רוב בהגזמה. והאמת אומר, שבתחלה לא הי' בדעתי לכתוב להרבנים הראשים בענין זה, כי הרי ממ"נ, אם ירצו לפסוק הדין ע"י חקירה ודרישה כדבעי — אין דרך לפנות מאיסור ברור. ואם לא ירצו מה יועיל מכתבי, ואדרבה יוכל להתפרש כענין השגת גבול דמרא דאתרא. אלא ששורות כת"ר בנדון זה הביאוני לכתוב המכתב. ובטח גם להבא יודיע בפרטיות מהמשך הענינים, ות"ח מראש.

ת"ח במיוחד על המשך המו"מ עם ידידנו שי' בהנוגע לנסיעת התלמידים שי'. ומוסג"פ העתק מכתבי להנ"ל. והתלמידים כבר יצאו לדרכם צלחה, וע"פ התכנית יגיעו לאה"ק ת"ו בתחלת מנ"א, ויה"ר שחפץ ד' בידם יצליח וביתוד בהנקודה העיקרית, בהפצת המעינות חוצה.

— מובן שנסיעתם נסתדרה שבכל מקום האפשרי יסעו דוקא באל על וכדרז"ל עה"פ קנה מיד עמיתך.

המחכה לבשו"ט ומפורטות וחותרם בברכה,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

הגיעני ידיעה ע"ד "אינצידנט", כלשון הכתוב, בחגיגת יום הגאולה בירושלים עיה"ק ת"ו. וכנ"ל איני יודע אם מסולפה או מוגזמה. ובטח בהזדמנות יכתוב כת"ר גם עדי"ז.

ירא אני מנתינת "היתר" להנ"ל בתנאי העמדת "שבת-גוי" באני. ויה"ר שלא יתפתו מסברא חבי מגוחכת אשר איש אחד או שנים יכול לנהל כל המכוונות באני במשך מעל"ע! לא רציתי לכתוב גם עדי"ז במכ' להר"ר — כיון שנתנת מקום וחשש לפיתוי כזה — יוכל להחשב כפגיעה בכבודם.

מה שלא פרטתי (בהמברקים?) מפני מה אין סכנה בהעמדת האני בלב ים, וכן לא במכ' שהעתיקו מוסג"פ. וגם לא פרטי המלאכות דאורייתא שבהנהגת אני דזמננו (שרובן המכריע לא הי' להם מקום בספינות — שיט או מפרשים — שבזמן השי"ס) הוא: בא' — לרוב פשיטות הדבר. והקורא בס' שביתת הים אפילו, שחותר בכל כחו לאסוף קולות מכל הצדדים, יראה שלא מצא בסיס לחשש סכנה ע"י הנ"ל. ובהנוגע להב' — כי ידועים לכל מכונאי ואפילו מתחיל (אפילו במכוונות שביבשה בבתי חרושת וכיו"ב, שעיקרי הפעלתן שוות להנ"ל. מלבד מכונת ההגה). והיא מבוארת, אף שרק בחלקה, בס' שבה"י.

— דרך אגב: עד כמה גדול העוררן ע"י השוחד דרצון המפלגה וכיו"ב — שדורשים הוכחות שא"א לאני שתתנהג אוטומטית במשך מעל"ע, אף שידוע לכל שאני מתנהגת ע"י הגה, ומובן וידוע ג"כ שכיוון הליכתה משתנה משעה

ידידנו: שדר.

נסיעת התלמידים: ראה לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם. העתק מכתבי להנ"ל: דלעיל ד'תקנד.

רצג

אדמו"ר שליט"א

לשעה. וא"א שיהי' אותו הכיון במשך כל המעלי"ע ויסמכו אל אוטומט שיעריכו אותו עשירות בשעות לפני זה!

ד'תקנז

[כ"ג תמוז, תשט"ז]

...הדי"ר שפירא שי', שמזכיר אודותו, כפי הנשמע הוא מומחה במקצוע דנדו"ד. ואם הוא דורש בדיקה באופן ישר לאחר שכתב בדק בלקיחתו אח"ת מן האשה, ואומר שזה נוגע לקביעות דרכי הרפואה, ישנה הוראה למעשה בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר "מען דארף זיך מסני"פ זיין און טאן דאס".

ד'תקנח

ב"ה, כ"ג תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה שמואל מאיר שי'

שלום וברכה!

...בהתענינות מרובה קראתי מ"ש ע"ד מצב הקהלה והענינים הצבוריים במחנו הטי', ובטח יקח חלק חיוני בהחזקת והפצת היהדות ובענינים הקשורים בזה, ומובן מעצמו ופשוט ובפרט כמבואר באגה"ק ובכ"מ ע"י אהבת ישראל וקירוב הלבבות לאבינו שבשמים, וידוע הפתגם של כ"ק מו"ח אדמו"ר שכל יחיד הוא רבים ובפרט אנ"ש שניתנה להם הברכה מנשיאנו הקי', וכפסק בי"ד של מעלה אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהיי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה (נדפס בס' קיצורים והערות לתניא עמוד קכ"ב).

ד'תקנז

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 301.
ישנה הוראה: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תשכח, ובהנמך בהערות שם.

ד'תקנח

מו"ה שמואל מאיר שי': זילכרשטיין, אנטווערפן.

ד'תקנט

ב"ה, כ"ג תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

ועד לעניני הדת במאנטעווידעא
מחלקת לטהרת המשפחה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון יום ה' תמוז, אין וועלכען איר שרייבט וועגען דעם צושטאנד צו פארענדיגען דעם בנין פון בית הטבילה מיט די נויטיגע אויסבעסערונגען וועלכעס בריינגט צו באזונדערע געלט שוועריקייטען און פארלאנגזאמט די פארווירקליכונג פון דעם אזוי וויכטיגער מוסד פאר אידישקייט.

אף על פי וואס די קאסע וועלכעס איז צו מיין דיספאזיציע ווערט אויפגעפאדערט צו בייהילפיג זיין אין א פיל גרעסערער מאס ווי די מעגליכקייטען אירע, און בפרט אז עס האנדעלט זיך וועגען א עיר ואם בישראל ווי מאנטעווידעא, וואס לכאורה איז זיכער דא א גענוגענדע צאל יהודים חרדים וועלכע פארשטייען די לעבענס נויטווענדיקייט פון טהרת המשפחה, און דארפן זיך אנשטריינגען צו פארענדיקען און אויסהאלטען די מקוה.

אבער נעמענדיק אין אכט אז כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע האט גענומען א פערזענליכען אינטערעס אין דער מקוה נאך בא די ערשטע שריט פון איר פארווירקליכונג באם קויפען דעם פלאץ פאר דער מקוה, איז מילתא אלבישיהו יקירא, וויל איך אויך באטייליגען זיך אין דער פארזעצונג און פארענדיגונג פון דער מקוה, און בייגעלייגט איז א טשעק אויף דעם נאמען פון ועד טהרת המשפחה.

און השם יתברך זאל העלפען, אז בקרוב זאל מקוים ווערען די הבטחה וזרקתי עליכם מים טהורים, מקוה ישראל ה', און בפרט ווי ערקלערט אין

ד'תקנט

גענומען א פערזענליכען אינטערעס: ראה אג"ק שלו ח"ט אגרת ב'תתקנז.

רצה

אדמו"ר שליט"א

רמב"ם סוף הלכות מקואות, אויך די הבטחה, כי מלאה הארץ דעה את ה'
כמים לים מכסים.

בברכה.

ד'תקס

בי"ה, כ"ד תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה שלמה שי

שלום וברכה!

נאך א גאר לאנגען איבעררייס, איז אנגעקומען אייער בריף פון עש"ק,
און אין דיזן בריף שרייבט איר ניט וועגען אייער השתתפות אין די שיעורים
וועלכע ווערן געלערנט ברבים, וועגען אייער השפעה אויף אנדערע צובריינגען
זיי צו חסידות הדרכותי ומנהגי, וואס צדקה רוחנית פארגרעסערט די
ברכות פון השי"ת, אז מוחו ולבו נעשים זכים אלף פעמים ככה, וואס זיכוך
הלב בריינגט תיכף צו הטבת המדות אפילו איידער עס איז פראן אתהפכא,
ובהמשך למכתבי מאז, ערווארט איך צו הערען פון אייך בשורות טובות
ספעציעל אין דעם.

וואס איר שרייבט וועגען דער פאסירונג מיט דעם דיזל לאקאמאטיוו
מיט די וואגאנעס.

— לויט דעם באוואוסטען פתגם פון בעש"ט אז אין יעדער ענין איז
פראן א הוראה אין עבודת השם יתברך, און אויב דער ענין איז ניט געהעריג
דארף דאס דינען אלס באווייז צו א מעשה ענדערונג, וואס דאס איז אויך דער
תיקון פון דעם ענין בלתי רצוי, — אזוי אויך אין דעם צופאל.

— דער לאקאמאטיוו מאטאר איז דאס בעבודה דער נפש אלקית אויף
וועלכער מען זאגט, נשמה שנתת בי כו', כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני

ד'תקס

נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 306 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מזיה שלמה שי: מדנציק, כפר חב"ד.
דער פאסירונג: תאונה.

לפניך מיט דעם נפש הבהמית וגוף צוזאמען, און אין כללות האדם איז דאס די קאפ און שכל, און דער כלל איז — אז עס דארף זיין מוח שליט על הלב, די עבודה אבער דארף זיין ניט אין א אופן פון תוהו, קלאפען און ברעכען, נאר כדברי הבעש"ט, עזב תעזוב עמו, ווי עס איז מבואר אין דעם לוח היום יום אויף דעם פסוק, כי תראה חמור (היום יום כ"ח שבט ה'תשי"ג), און דורך א טאג טעגליכע עבודה, דארפמען ניט קלאפען דעם מאטאר און אומווארפען וואגאנעס, ווארום יעדער טאג איז מעט מעט אגרשנו דורך דעם טאן וואס שטייט אין תורה ומצות ובחסידות, און אויף דעם שטייט אויך לא בשמים היא כי קרוב אליך הדבר מאד ווי ערקלערט דורך רבנו הזקן. און די תורה איז א נצחית וואס איז אזוי בא יעדער אידן און יעדער ארט און צייט וואו מען זאל זיך ניט געפינען.

און השם יתברך זאל אייך מצליח זיין צו אנזאגען גוטע בשורות בכל האמור לעיל און משפיע זיין אויך אויף אנדערע אין די אויבען געזאגטע ענינים און אויך אז איר זייט מגדל אלע אייערע קינדער שי' לתורה ולחופה ולמעשים טובים ...

בברכה.

ד'תקסא

ב"ה, כ"ד תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה א[ה]רון דוב שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י תמוז, בו כותב:

(א) בענין סתימת פתח, מובא בצוואת רבי יהודה החסיד בענין סתימת

ד'תקסא

נדפסה בבטאון חב"ד גליון 34-35 ע' 47 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה אהרון דוב: סופרין, גייטסהעד.
סתימת הפתח: ראה לעיל ח"ז אגרת א'תתקכג.

תנור, צוואה סיי כי ומייט ובפנים הספר סיי תרי"א ותתשמ"ו, ונמצא בכתבי נשיאנו הק' וכנראה הוא מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, וז"ל: ולענין סתימת החלון ודלת צוה כ"ק א"א זקני מו"ר זצוקלה"ה נייע לעשות חור בהסתימה בקנה (טרייבעל) של מתכות ואפי' סתימה מבי הצדדים וגם יכולים אח"כ לטוח בטיט. ובמכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כ"ז טבת תשי"ח, וז"ל: נוהגים אשר במקום החלון שסותמים מניחים חור עגול כטפח וחצי, ובחור זה מכניסים שפופרת של בלעך פתוחה משני העברים וכאשר גומרים מלאכת הסתימה אז עושים דעקלעך על השפופרת ואז עושים המעזיבה כנהוג.

(ב) במ"ש שאינו בקי במנהגי חב"ד וכו' ושואל אם יש ספר בו נקבצו המנהגים בזה. — הנה אף שמכילים זה להדפסה, אבל עדיין לא בא לפועל, ונדפסו המנהגים בכמה מהקונטרסים, מנהגי פסח, בהגדה של פסח הוצאת קה"ת, מנהגי אלול ותשרי במחזור השלם של הוצאת קה"ת, וכיו"ב, כן נשלח לו בפ"ע לוח היום יום שגם בו כמה מנהגים וכמצוין במפתח, ובטח תהי' עינו טובה גם בשל אחרים להודיעם ג"כ ממנהגים אלו וזכות הרבים תלוי בו.

נעם לי לקבל מכתבו ע"ד הרושם מביקור השלוחים שליט"א. ויהי רצון שיבוא הרושם ויפעול בענינים של מעשה ובחיי היום יומיים, כי זה כל האדם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקסב

בי"ה, כ"ד תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א תמוז, בו כותב אשר התדבר עם הרה"ח וכו' הרנ"ן שיי המשפיע שלו וגם עם הרה"ג הרה"ח מוהרב"א שיי גאראדעצקי,

בכתבי נשיאנו ... הצ"צ: האריכו בזה כמה, וראה הערות ובאורים גליון תצט ע' 21-17. ובמכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר: אג"ק שלו ח"ט ג'קעז.
מביקור השלוחים: ראה לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקסב

הרנ"ן: ה"ר ניסן נמנוב.

ושניהם הסכימו שיסע למרוקה על מנת לעשות שם בחינוך על טהרת הקדש של בני ישראל.

ואם כנים הדברים ומקבל זה על עצמו בתום לבב, נכון הדבר וטוב, אלא שעוד זאת שעליו להביט על עצמו כמו שהוא באמת תלמידה של הישיבה הקי' תומכי תמימים שנקראים בשם נרות להאיר, פירוש שבכל מקום בואו עליו להאיר נשמות בני ישראל באור אלקי על ידי השפעתו עליהם בלימוד התורה ביראת שמים וקיום מצותי' בהידור, ועל ידי זה יצליח בכל האמור. בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תקסג

ב"ה, כ"ד תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח"י תמוז.

(א) במה ששואל אם ישנה נוסח התפלה לנוסח אר"י רבנו הזקן, נכון הדבר במאד ובלבד אם יחליט בזה בתוקף, כי ע"פ המבואר בשו"ת האחרונים*, יש לשנות מנוסח אשכנז לספרד ולא להיפך, ועד"ז הוא ג"כ בנוסח ספרד עצמו לנוסח אריז"ל רבנו הזקן.

וביחוד שהזמן גרמא, כיון שבחמישי למנחם הוא יום ההילולא של האריז"ל, וכפי כתבו — יום ההולדת שלו.

ידוע מרז"ל, אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש, אבל כבר האריכו בזה בשו"ת הנ"ל. ובפרט שמעשה רב מימות רבנו הזקן (בעל התניא — פוסק

(*) נסמנו בשו"ת מנח"א ח"א סי"א.

ד'תקסג

ישנה נוסח התפלה: ראה גם לעיל אגרת ד'שנ, ובהנסמן בהערות שם.

בנסתר שבתורה – והשו"ע – פוסק בנגלה דתורה, שרובא דרובא מאלו שנקטו בנוסח האריז"ל מדויק ע"פ רבנו הזקן – הי' עליהם לשנות ממנהגם הקודם, כמובן.

(ב) במ"ש אודות לימודין. – בכל עת ובכל זמן, ועאכו"כ עתה, מוכרח לימוד קבוע בהלכות הצריכות בחיי היום יומים בשבתות ומועדים וכו' כי סו"ס – לא המדרש עיקר אלא המעשה, וכבר נאמר, את האלקים ירא (שצ"ל לימוד המביא לידי יראה) ואת מצותיו שמור – כי זה כל האדם, כן מוכרח לימוד דלמיגרס, בכדי שתהי' עכ"פ ידיעה שטחית בעיני תורתנו לרוב. וכבר אמרו רז"ל ליגמר אינש והדר ליסבר, וסדר זה נוגע גם בהלימוד דליסבר, כמובן ממרז"ל בזה (ע"ז יט, א).

והאמור בענין למיגרס הוא בהנוגע לנגלה דתורה וגם לתורת החסידות, שבשניהם צריך להיות הלימוד לעיונא, אבל בהכרח תמיד כל הזמן גם הלימוד למיגרס, ועיין הדיק היטב בהלכות ת"ת לרבנו הזקן פ"ב.

(ג) ולהודעתו מיום הולדתו, שבטח ינהג במנהג אנ"ש ביום זה בתקופה האחרונה, הנה יה"ר שתהי' שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה ביר"ש וקיום מצותי' בהידור ובהפצת המעיינות היא תורת החסידות בחוגים רחבים ככל האפשרי. וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ינהג במנהג אנ"ש: ראה גם לעיל אגרת ד'שלט, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקסד

בי"ה, כ"ה תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה מרדכי שי

שלום וברכה!

... אין דעם וואס איר שרייבט אז אייער באטייליגונג אין דער פארשטארקונג און אויסברייטערונג פון דער ישיבה אהלי יוסף יצחק איז א באגרעניצטע דורך די אנדערע ארבעט וועלכע איר דערמנט אין אייער בריף.

איז דאס באוואוסט די אנווייזונג פון תורתנו הק' תורת חיים, אז ותלמוד תורה כנגד כולם, אז די ארבעט פון פארשטארקען תורה, תורת משה, איז כנגד די אלע ענינים וועלכע זיינען אויסגערעכענט פאר דעם, און בפרט ווען עס האנדעלט זיך וועגען אזא מוסד וואס ליידער בדורנו דור יתום, איז ניט אלע באגריפען די נויטיגקייט פון אזא חינוך וואס דער מוסד גיט, און דעריבער, איז די אחריות און גלייכצייטיג דער זכות פון די אלע וואס השי"ת האט זיי געגעבען א לב נבון צו פארשטיין דאס, פילפאכיג גרעסער און צוזאמען מיט דעם אויך פילפאכיג גרעסער די ברכות פון השי"ת וואס מען געפינט אין דעם שטח פון דער ארבעט, און דאס פארגרעסערט אויך די ברכות בורא עולם ומנהיגו אין די ענינים הפרטים בכלל און אין אידישען נחת פון קינדער בפרט, און איך האף אז עס איז איבעריג צו מאריך זיין אין דעם לדכוותי און דאנק אייך פאראויס פאר מודיע זיין מיר גוטע בשורות אין דאס אויבען געזאגטע.

וויבאלד איר דערמאנט ניט וועגען אייער געזונט זעלבסט, נעם איך אן אז עס איז בסדר ובשלום.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תקסד

מו"ה מרדכי: ריטש, מלבורן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י גיב. ח"א ג'תח.

ד'תקסה

ב"ה, כ"ה תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסקים בצ"צ
מו"ה חיים שלום שי' הלוי, מו"ה יעקב שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבם למלאת השנה לקיום בית מדרש חב"ד במזכרת
משה, ובו גם ראשי פרקים מפעולת והתפתחות בית הכנסת ובית המדרש.

— ויהי רצון אשר עוד רבות בשנים יזכם בורא עולם ומנהיגו לבשר
מהגדלת מקדש מעט שזכו בבנינו, הגדלה הן בכמות והן באיכות ובכל שלשת
הסוגים נר מצוה תורה אור ומאור שבתורה, הדרכותי ומנהגי, וברור הדבר
שנאמן נותן התורה לקיים הבטחתו אשר מזכי הרבים הם בלשון הכתוב
ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, והעומדים בראש נוטלים חלק בראש
כמובן ופשוט.

בודאי ניצלו ימי הסגולה והגאולה י"ב וי"ג תמוז באופן המתאים
ויודיעו גם עד"ז בפרטיות הדרושה.

כן בטח למותר לעוררם אשר ינצלו ביקור השלוחים שליט"א שעלו
מכאן למשך איזה שבועות לאה"ק ת"ו בתור ב"כ אנ"ש ובאי כחי שיתועדו גם
בבית הכנסת ובבית מדרש שלהם, ומניהו ומנייהו יתקלס שם עילאה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ותוספת האומץ בהפצת המעיינות חוצה
ימהר ביאת משיח צדקנו כהבטחתו הידועה שנמסרה לנו ע"י הבעש"ט ויהפכו
ימים אלו לששון ולשמחה.

בברכה.

ד'תקסה

מו"ה חיים שלום: סגל, ירושלים.
מו"ה יעקב: אורנשטיין, ירושלים. אגרת נוספת אליו — לעיל ד'תלז.
ביקור השלוחים: ראה לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקסו

ב"ה, כ"ה תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה זאב שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו, עם המוסגר בו תוצאות ביקורו במוסדות חינוך חב"ד ורושמיו מעניני חב"ד אשר באה"ק ת"ו בכלל. ותקותי חזקה אשר גם להבא יכתוב ובפרטיות הדרושה ובלי כחל ובלי שרק, כיון שנוגע להבפועל ממש ונוגע לרבים. וכנראה גם במוחש אשר ע"י פעולותיו עד עתה נתקנו כמה פרטים אף שהתחלות קשות, ומזה מובן שבעתיד יהי קל יותר ובלבד שישתפו פעולה כל השייכים לזה ויתעסקו מתוך כוונה אחת להרחיב הענינים ולפתחם בכמות ובאיכות מתאים לרצון נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, וגדול זכות כאו"א מהמשתדלים בזה וביותר גדול זכות אלו שגרמו להזהר ולשימת לב אפילו לענינים מוזנחים, וק"ל.

תקותי שממשיך בביקורו במוסדות חב"ד ומתענין בעניני חב"ד למרות תכסיס יצה"ר המשונה שקרא לו בשם ימי חופש, ולצערנו ולדאבונו מתקבל אפילו אצל כמה מהחרדים לדבר ה' במשך כל השנה באמרם שימי חופש שאני, ואין אז מקום לעמל ויגיעה ואין מרגישים שזהו היפך התורה, אשר הודיעה שאדם לעמל יולד, לא יגעת ומצאת אל תאמין, ימים יוצרו ולו אחד בהם (שאין אף יום אחד מיותר ולא שעה אחת כי ניתנו בקצבה לא פחות מהדרוש לאדם למלא תפקידו הפנימי שהוא כמאמר המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, אבל לא גם יתר על המדה, שלכן כל רגע שאין מנצלים אותו ולא יהי בימים האמורים הנ"ל ה"ז אבדה שאינה חוזרת, ימים ערטילאין וכלשון זוהר הק"י, והאריכות בדבר המובן לכל אדם ישר הולך, אך למותר.

ימים אלו יגיעו לאה"ק ת"ו השלוחים שליט"א שעלו מכאן למשך איזה שבועות בתור ב"כ אנ"ש וב"כ, ובודאי למותר לעוררו להפגש אתם ובמדה האפשרית להלוות אתם בביקוריהם, וזכות הרבים מסייעתו.

המחכה לבשו"ט ומפורטות בכל האמור.

ד'תקסו

גרפסה בלקו"ש חי"ג ע' 300 והושלמה ע"פ העתק המזכירות והעתקה.
מו"ה משה זאב שי: ירוסלבסקי, חל אביב. אגרת נוספת אליו — לעיל חי"א ג'תשכח.
השלוחים: ראה לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

שג

אדמו"ר שליט"א

ד'תקסז

בי"ה, כ"ה תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

האברך נחמן שי'

שלום וברכה!

במענה על הפתקא שלו בצירוף מכתבו שקבל מחברו שי'.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע להתעוררות ר"ר בהמצטרך לו.

וכבר ידוע הוראת בורא עולם ומנהיגו, לא יגעת ומצאת אל תאמין,
ועוד זאת אשר על כאו"א בתוך כלל ישראל נאמר ראה נתתי לפניך את החיים
ואת הטוב גוי' ובחרת בחיים, ובחרת אתה דוקא בעצמך, אלא שהבא לטהר
מסייעין לו, ויה"ר שימצא האותיות המתאימות להסביר לחבירו אשר **ניתנה**
לו היכולת **המלאה** לשמש פנס אור במקומו עתה וצנור דרך בו יבוא אור
התורה וחיות בקיום המצות לכל אלה הנמצאים בסביבתו, אבל ע"פ האמור
לעיל צריך הוא לבחור בדרך זו ואז יצליח לא רק במילוי תפקידו האמיתי
אלא גם לתוספת הברכה וההצלחה בעניניו הפרטים, ואם בכל מקום ובכל
זמן יש תפקיד זה מגדיל האחריות וגם הזכות שאכו"כ המקום שם נמצא
ומצבו הוא וגדולה אחריותו כ"פ ככה כיון שנשמת אביו והדורות שלפניו
עומדים ותובעים ממנו, האם על זה מסרנו נפשנו, ואפילו בכל יום ויום, על
התורה והמצוה בכדי שבני וכו' יבלה חלק חשוב מזמנו על ענינים של מה בכך
ויצדיק את עצמו בטעמים שגם הוא בעצמו יודע שאינם צודקים, ויה"ר
שזכות אבותיו תעמוד לחבירו להעמידו בקרן אורה ולהאיר גם את סביבתו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקסז

נחמן שי': סודק, ברוקלין.

ד'תקסח

ב"ה, כ"ה תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה שמעון שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו שהחליטו הוא ואחדים מחבריו שיחיו ליצור קרן.
עזרת אחים, וכבר התחילו בפעולות ממשיות בזה.

הנה יהי רצון שתהי' ההתחלה בשעה טובה ומוצלחת ותלכנה הפעולות
הלך והתרחב כפי הדרוש ועזרתם תהי' בהצלחה מתאים לדו"ל;

על הכתוב, יברכך ד' וישמרך – יברכך בממון ובנכסים וישמור הממון
והנכסים, היינו שינצלו הממון והנכסים באופן הכי טוב ובטוב הנראה
והנגלה (ראה ספרי ומד"ר במקומם).

ואשרי חלקם של כל המשתדלים בזה, ויהי"ר שע"פ פתגם הרה"ג הרה"ח
הרה"צ וכו' הרה"ה מפאריטש, יקוים בכאו"א מהם, שכל ההידור במצות
ומעשים טובים עושה בשביל שיונח אצלו (עס' זאל זיך אפלייגען) א וואָרט
חסידות, והנחה זו תביא לתוספת בלימוד תורת הנגלה והחסידות בהידור
בקיום המצות ובעבודת התפלה.

בברכה ובפ"ש כל המשתדלים בהנ"ל, אשר כמוכר גם אליהם כל הנ"ל
מכוון.

ד'תקסח

מו"ה שמעון שי: גולדמן, ברוקלין.
פתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תפז, ובהנמנן בהערות שם.

שה

אדמו"ר שליט"א

ד'תקסט

ב"ה, כ"ו תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה גדלי' שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מטי"ז וי"ט תמוז. כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב
אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע
להמצטרף להם, מתאים לכתבו.

ומאחר שהוא המבקש עבורם, הנה ככל שיוסיף הוא בעניני תורה
ומצותי שהן הם הצנור והכלים להמשכת וקבלת ברכות השי"ת, יוסיף
השי"ת במילוי בקשתו.

על פי המבואר בכמה מקומות בגודל מעלת ענין הצדקה, מהנכון שאמו
שתליט"א תפריש בכל יום חול בבקר איזה פרוטות לצדקה וכן יבדקו את
המזוזות בדירתה בה נמצאת.

ענין מיוחד מצאתי, במה שכותב במכתבו שהי' מראשי ברית סטודנטים
דתיים יבנה, ובודאי ממשיך בקישורים לא רק עם חבריו בברית זו מלפנים
אלא גם חברי הברית זו בהווה, אף שהוא כבר בוגר האוניברסיטה כפי כתבו,
כי אף שבהנוגע לכל אחד ואחד. כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך, ואם
בלווע להטבה גשמית וגופנית של רעהו הדברים אמורים עכ"ל"כ בהטבתו
רוחנית המביאה לחיי העולם הבא ולחיי העולם הזה, הנה במיוחד ובמדה
גדולה יותר מוטל ציווי זה על אנשים שמסוג אחד וחינוך דומה וכו', וכפתגם
הקצר של חז"ל עניין קודמין, ואין עני אלא בדעת, וכמובן נקרא בשם זה
החסר במקצוע אחד אף שעשיר הוא במדע מקצועות אחרים, ועוד חיוב גדול
יותר כשהמדובר הוא ברעהו איש צעיר המתכוון לסדר חייו, שלפעמים
תכופות הגישה להסתדרות זו והתחלה טובעים את חותמם על כל משך שני
חיי הצעיר וביתו אשר יקים במשך הזמן, היינו שהוא רושם לדורות ולדורי
דורות, שעל פי זה מובן שכל יגיעה ומאמץ כדאים כיון שתוצאותיהם הן
לעשירות בשנים, וביחוד להשפיע בשטח הדת דחיי עם ישראל ובעבודת השם

ד'תקסט

מו"ה גדלי': רחמן, תל אביב.

שזהו תכלית בריאת האדם וכדבר משנה (סוף קדושין) אני נבראתי לשמש את קוני, וינעם לי לקבל בשורות טובות בפעולותיו בשטח זה.
בברכה לבשו"ט.

ג.ב.

נוהגים בחוגים שונים לשלוח להספריי שעל ידי מהנדפס ויוצא לאור על ידם בכל המקצועות ובכל הלשונות, כיון שספריי זו גם תועלת הרבים בה, ובטח ינהג גם הוא באופן כזה ובפרט שהמקצועות שלו הם כפי כתבו פילוסופי חינוך ומטמטיקה, ותודה מראש.

ד'תקע

ב"ה, כ"ז תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ וכו' מו"ה שמואל דובער שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המעטפה מ-7/3 עם המוסגר בה.

ולפלא שאינו מודיע מהשתדלותו בהפצת היהדות והפצת המעינות ביחוד, שהרי הנ"ל הם הן מתפקידו של האדם וכדבר משנה, אני נבראתי לשמש את קוני, אשר השמוש הזה געשה על ידי ענייני תורה ומצוות שכלל גדול בהם הענין דואהבת לרעך כמוך ועל ידי העזר לבני ישראל בענייני תורה ומצוות מוסיפים ההצלחה בעבודת עצמו בזה, ואף שצריך להעמיד כאו"א מבניי על החזקה דשליח (היינו כאו"א מבני ישראל) עושה שליחותו של אדם העליון — כמבואר בלקו"ת ס"פ ויקרא — בכל זה ידוע הפס"ד שבמקום שיש לברר אין סומכין על החזקה (שו"ע יו"ד בתחלתו), ובפרט שכל ישראל ערבים זב"ז, וביחוד בדורנו דרא דעקבתא דמשיחא שהנה זה עומד אחר כתלנו, ובודאי לדכוותי האריכות בזה אך למותר.

בברכה ובלשון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר צו א געזונטען זומער ויבשר טוב בכל האמור.

ד'תקע

מו"ה שמואל דובער: גאנעלעס, נ"י. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב קצג. רטו.

ד'תקעא

ב"ה, כ"ז תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים שאול שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ב תמוז, בו כותב אודות לקיחת מדריך וכו' –
ומובן שבכגון דא מחליטים על אתר ואחרי ראות הצלחתו בהתלמידים,
ויה"ר שתה"י הצלחה מופלגה וכולם יחד יקימו גידולין שבצדק יוכלו עליהם
לומר ראו גידולים שגדלתי, והעומדים בראש עבודה הכי קדושה זו לוקחים
חלק בראש באריכות ימים ושנים טובות, טובות עם כל הפירושים כביטוי
כ"ק מו"ח אדמו"ר ולהצלחה במילוי תפקידם הפנימי והעיקרי לעשות לו ית'
דירה בתחתונים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תקעב

ב"ה, כ"ט תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז תמוז. ת"ח על כתבו אודות ההתועדות בימי
הסגולה שעברו, אף כי קיצר בערך חשיבות העניינים (ובטח ימלא בהזדמנות
הבאה). ותקותי חזקה אשר מתאים לדבר משנה לא המדרש עיקר אלא
המעשה, שמזה מובן שגם המדרש גדול אלא המעשה עיקר יותר, ישתדל
כאו"א מתאים למעמדו ומצבו, להביא ההתעוררות שעל אתר בשינוי לטוב
בעיני מעשה דבור ואפילו מחשבה של המשתתפים והמושפעים שלהם בימים

ד'תקעא

מו"ה חיים שאול: ברוך, ראשון לציון. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'תז, ובהנסמן בהערות
שם.
מדריך: לשיבת אחי תמימים בראשל"צ.

שאחרי זה. ויהי'ר שיהי' בהצלחה מופלגה, וכשם שהוא מבשר טוב אודות ההתועדות — יזכהו השי"ת לבשר טובות גם בזה.

ועי"פ הנ"ל מובנת ג"כ תמיהתי על תחלת מכתבו, אשר לבו התחיל בווער ללמוד ובכ"ז מתעכב — בה בשעה שבורא עולם ומנהיגו מצוה בכל יום ויום על ענין לימוד התורה בכל חלקי, וכידוע הפסק בזה בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן בעל התניא ושו"ע, פרק א'. פי"ד ופי"ד. ועוד יותר עי"פ מרז"ל (עירובין סד, א) כל האומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה (אף שמודה שגם היא שמועה היא, אלא שאינה נאה עכ"פ בשבילו, וק"ל). ובלשון התניא קדישא (ריש פרק מ"א) ה' נצב עליו ומביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי. והאריכות בכגון דא אך למותר. ובטח יודיע בחוזר, אולי לא דייק בכתבו הנ"ל, ואין כוונתו כפשוטו של הלשון. או שעכ"פ תיקן הענינים תומ"י ובאופן של חרטה ותשובה על העבר, שאם הי' רגיל לקרות דף אחד (לולי הכרח תיקון העבר) יקרא ב' דפים כו' — ראה אגה"ת סוף פרק ט' —

מובן שכל הנ"ל הוא לא רק בהנוגע אליו בעצמו, אלא לכל מושפעי, וכבר ידוע אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה, ואחכה לבשו"ט גם בזה.

בבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בטח שומר שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא מדי יום ביומו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

נתקבל מכתבו מכ"ד תמוז. ובשאלתו לבריאותו — יחדל מלחשוב עד"ז כלל. אבל יפנה לרופא וימלא בפועל כהוראותיו בהנוגע לסדר היום שלו וכו', מבלי להעסיק בזה כח המחשבה שלו. כן במש"כ ע"ד אחותו תי' — ג"כ צריך הי' להתייעץ עם רופא. והרי ארז"ל אשר התורה נותנת רשות לרופא לרפאות. ולכל דבר ארז"ל שצ"ל אחיזה בטבע. והרופא כל בשר ישלח רפואתם.

ד'תקעג

בי"ה, כ"ט תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי'

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק נתקבל מכתבו ממוצש"ק, בו כותב ראשי פרקים מפעולותיו בכלל ובימים הבהירים חג הגאולה בפרט, ומצער שהקבוצה היתה מחבריו קטנה בכמות, ויה"ר שכל אחד מהקבוצה יהי טופח ע"מ להטפח בין חבריו, ובטח ככתבי מאז עומד עמם בקישור גם לאחרי ההתועדות.

נעם לי ביותר לקרות ע"ד הרצאתו בסניף נשי ובנות חב"ד, ובודאי יעשה כזה גם להבא ויזרז ככל הדרוש גם את שאר אנ"ש על ענין זה, ובפרט שבזמן האחרון מתאוננות שאין מסייעים בידם ע"י הרצאות לימוד לפנייהן וכו' . . .

לפי התכנית, הנה בתחלת חדש מנ"א יגיעו האברכים השלוחים שליט"א לאה"ק ת"ו, ויה"ר שיצליחו בשליחותם, אשר הנקודה התיכונה היא הפצת המעינות עד שיגיעו גם חוצה כיון שזהו דרישת השעה, הקדמה והכנה לביאת משיח צדקנו ב"ב אשר אז קאתי מר לכשיפוצו המעינות, ואשרי המשתדל בזה שהוא הנוטל חלק בראש.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

נ.ב.

נתקבלה החוברת מחנים משבועות וכן החוברת פ"ג, ולפלא שחסרים החוברות שבינתים היינו מחוברת פ' ועד זו שנתקבלה, ובמדה האפשרית בטח ישתדל למלאות החסרון, ות"ח מראש.

ד'תקעג

חלקה נדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 439 וחלקה שם ע' 469 והולשמה ע"פ העתק המזכירות. מו"ה יחיאל מיכל יהודא ליב שי': זלמנוב, בני ברק. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רפב, ובהנסמן בהערות שם.
האברכים השלוחים: ראה לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.
מתאוננות: ראה לעיל אגרת ד'תכט.

נתקבלו לאח"כ גם החוברת פ"ד – פ"ה ובקופיר החוברת א"ז, ט"א, ט"ו. ההופיעו רק בקופיר!

מסיבה נתעכב השלוח, ונמסר לי בינתיים מכתבו להמזכירות מג' מנ"א, ע"ד התכנית לקבלת פני הנ"ל. ואחכה להמשך בשו"ט. ומובן שאם תהינה בזה הוצאות נוספות שאין מקור לסילוקן – יודיע ואעורר את אנ"ש שי לתרום ע"ז. ובודאי הביאו החלטות אסיפתם בפועל. ויה"ר שיהי' בהצלחה ובכיוון הרצוי.

זה עתה נתקבלו החוברות מחניים פר"ז, ות"ח עבורן, בטח באם באפשרי, ישלח גם התנ"ך שבהוצאת צה"ל, ות"ח מראש.

ד'תקעד

ב"ה, כ"ט תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו המהיר והדחופים מכ"ב כ"ד וכ"ו תמוז, וכבקשתו שלח המענה דחוף, אף שאין מובן מה המהירות בזה איזה ימים לפני סיום זמן הלימודים.

בהם כותב אודות הנהגת פב"פ ופב"פ מהתלמידים שאינה כדבעי ויש בזה חילוקי דיעות בינו ובין הנהלת ... איך להתנהג עמהם, ולכן רוצה שמכאן יפסקו את הדין.

והנה (מלבד הדין הידוע שאין פוסקין על יסוד שמועה מצד אחד), האם לפי דעתו הסדר שיתערבו מעבר לים בנוגע לתלמידים פרטים במוסד שיש לו הנהלה בת כמה חברים, ובטח ידוע לו שבמוסדות ליובאוויטש הנמצאים בכל קצוי תבל נמצאים כמה אלפים תלמידים-ות, ואם החלטת שאלת הטלת קנס וכיו"ב יוכרחו להורות בזה מן המרכז, יהי' זה ע"ד הכתוב נבול תבול אלא שבמדה עוד יותר מבהילה, ואין ללכת בהנהגות שאינן מעולם התיקון, וכשיש חילוקי דיעות בהנהלת איזה מוסד, מבקשים לעשות אסיפה של כל החברים

ד'תקעד

נדפסה בלקו"ש חכ"ב ע' 408 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

שיא

אדמו"ר שליט"א

ושכל הצדדים יציעו טענותיהם ויחליטו ברוב דיעות כנהוג כיון שסו"ס הרי
כוונת כל חברי ההנהלה צ"ל טובת המוסד והתלמידים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובוה שנסדרו הענינים בטוב,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקעה

ב"ה, כ"ט תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ באמונה
מו"ה ברוך שי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ה' חקת און דעם פריערדיקען, אין
וועלכען איר שרייבט וועגען אייער לעצטען באזוך בא . . . בנוגע דער בית
הכנסת שבמחנה הטי.

לויט ווי עס זעהט זיך פון אייער באשרייבען, האט מען אייך מלמעלה
געגעבען א זכות ועל פי מאמר רז"ל אין אדם נוגע במוכן לחבירו, דעריבער
לאזט מען ניט אוועקנעמען דאס פון אייך, חאטש עס איז פארשטענדליך אז
מען דארף טאן אלס מעגליכע צו פארזעצען אין דעם און בנוגע צו געלט אבער
די ניט געהעריגע פאראינטערעסירונג וואס עס דאכט זיך אייך, דארף דאס
אייך ניט קאלט מאכען אייער ארבעט נאר אדרבה, ווי געזאגט אויבען.

אויף אייער פראגע ווי קען דאס זיין אז איר זאלט קענען דורכפירן די
זאך.

— ווי עס איז באוואוסט איז איינע פון די יסודות פון תורת הבעש"ט

ד'תקעה

מורה ברוך: ליטוין, מט' קלעמעס. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תעו, ובהנסמן בהערות
שם.
בית הכנסת: משפט המחיצה. ראה לעיל שם.

אז פון יעדער זאך קען מען און מען דארף ארויסלערנען א הוראה אין דער עבודת ושליחות האדם בעולם הזה, און איינע פון די הוראות וואס מען קען ארויסלערנען פון דעם פאפולערען באגריף "אטאם איידזשי" אז א קליינער טייל אין קוואנטום קען צושטערען א גאנצע שטאט און הונדערטער טויזענטער מענשן ר"ל, ווייל אין דער קליינער טייל האט השי"ת אריינגעגעבען א אויסערגעוויינליכע ענערגיע, איז אויב עס איז אזוי אין מדת פורעניות וחורבן ר"ל, און אפילו אין פיזיש מאטעריאל, על אחת כמה וכמה וקל וחומר בן בנו של קל וחומר, אז אזא קראפט איז פראן אין א נפש איש הישראלי און קען אויפטאן במדה טובה אין תיקון ובנין. און איך בין זיכער אז די ווייניגע שורות וועלען איך צוגעבען מוט און באלייכטונג אין אייער ארבעט.

בנוגע צו עקספערטען וועלכע זאלען באטייליגען זיך אין דעם משפט מצד הימין, לויט ווי מען רעאגירט דא, דארפמען האבען אזעלכע וועלכע ריידן א גוטען ענגליש, און וועלכע זיינען זיכער פראן צווישען אגודת הרבנים און איגוד הרבנים הסתדרות הרבנים וכו'.

אין ערווארטונג פון גוטע בשורות שיוצא לצבא בישראל לנקום נקמת ה' און ניט אפגעשוואכט ווערען, ויה"ר שיהי' בהצלחה גדולה.

ד'תקעו

בי"ה, כ"ט תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

ש"ב הווי"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אברהם דוד שי

שלום וברכה!

... נעם לי לקרות במכתבו שחזר כ"פ מאמרי דא"ח, ויה"ר שיקוים דבר משנה מצוה גוררת מצוה אפילו מצוה יחידה כדיוק הלשון בלשון יחיד,

ד'תקעו

מו"ה אברהם דוד: ינובסקי, רמת גן. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'חתנו, ובהנסמן בהערות שם. לקמן ד'תשמה.

שיג

אדמו"ר שליט"א

עאכו"כ מצוה שנשנית כ"פ שגוררת הרבה יותר ממספר מצות הגורמות, ע"פ המבואר בשער היחוד והאמונה ריש פרק י"ב עוד זאת העולה על כולנה כו' — כח הבא ע"י הצירוף של כמה אותיות, וכוונתי כפשוטה שיוסיף כהנה וכנהנה בחפצת דא"ח, ובודאי יהי בהצלחה, ויה"ר שיעשה זה מתוך מנוחת הנפש והרחבת הפרנסה והרחבת הדעת.

בברכה.

ד'תקעז

ב"ה, כ"ט תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מ'7/5, ואף שכותב שלפי דעתו קשה לו לפעול על צבור ובנקל הרבה יותר השפעתו על היחיד:

גם על זה קאי לשון הידוע, מזה ומזה אל תנח ידך, ובמשך הזמן בודאי יוכל לפעול גם על קבוצי אנשים ולא רק על אחדים, אף שכל התחלות קשות כמו בכל הענינים, ופשיטא שצריך להמשיך בפעולות ובהשתדלות עם יחידים, וכבר ידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר, א יחיד איז א רבים, וכנראה במוחש, אשר לפעמים על ידי יחיד מתקנים את הרבים הבא לאחר זמן תחת השפעת יחיד זה.

נעם לי לקרות ביחוד במכתבו אודות הדעי קעמפ, ותקותי שלא יסתפקו במספר הילדים שכותב אודותם, אלא ישתדלו להוסיף עליהם ויהי עתה בנקל יותר אחר שנתפרסם טיב הנהגת הקעמפ, וככל זה גם בהנוגע למסיבת שבת המתנהלת על ידי זוגתו תח"י, והשי"ת יצליחם להוסיף אומץ בכל האמור להצליח באופן יוצא מן הכלל שעל ידי זה תתרבה גם כן ברכת השי"ת והצלחתו בעניניהם הפרטים.

בברכה.

ד'תקעז

פתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תקנח.

ד'תקעח

ב"ה, כ"ט תמוז, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בשאלתו במכתבו האחרון אם יש לדחות קיום המצוה לחדש – פשיטא שאין לעשות כזה, ובפרט שבעינינו כגון אלו צריכים הסכמה מלאה של הצד השני, וע"פ המבואר בפוסקים כיון שהוא צערא דגופא קשה הברור אם ההסכם בלי שיור הוא וד"ל.

– וכבר כתבתי לכמה בכגון דא, שחומרא בזה קולא היא ועוד גרוע מקולא, כי בדורנו דור יתום מועטים הם אלו השייכים לפרישות מבלי שיכשלו כו' ר"ל. ויה"ר שיחדל להתעמק בעינינו אלו כיון שאין ההתעמקות בזה רצוי' ופשיטא שאינה נדרשת, וינצל כח ההתעמקות בהפצת המעינות. חוצה ככל האפשרי במסגרת צעירי אגו"ח וגם בשאר, והשי"ת יצליחו. בברכה.

ד'תקעט

[שלחי תמוז, תשט"ז]

במש"כ בענין חנוכת הבית משאילתות בתחלתו – (וכ"ה בתנחומא, כמצוין שם) – ומג"א סתקס"ח ס"ה.

רשום אצלי שמדובר בהשייך לזה: שלי"ה עמוד השלום בסופו. שו"ת חת"ס חיו"ד סקל"ח (הובא בפ"ת יו"ד סקע"ט סק"ד). תורת השלמים סיי"ט.

ד'תקעח

וכבר כתבתי: ראה לעיל ח"ט אגרת ב'תתקסב. ח"י"ב ג'תתצו.

ד'תקעט

נעתיקה מגוכח"ק ע"ג אגרת הרא"א יאלעס, מיום י"ט תמוז תשט"ז. אגרות נוספות אלי – לעיל ד'תס, ובהנסמן בהערות שם. במש"כ בענין חנוכת הבית: בספק המג"א אם הוי סעודת מצוה. משאילתות בתחלתו: הקב"ה נח ביומא דשבתא וברכו וקדשו כאינש רבני ביתא ... עב"ד הילולא חד יומא.

שו"ת חיים ביד סלי"ב. חנוכת הבית (אמשטרדם, תקנ"ג). כתר ש"ט (לרש"ט גאון) ח"א, ע' תרס. — ועין סדי"ה ויגש תרס"ו.

ד'תקפ

ב"ה, ראש חדש מנחם-אב, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

במענה על המברק, ונתעכבה התשובה מפני שבא המברק בלי חתימה, ורק אחרי דרישה מיוחדת נתקבלה הידיעה שהמברק צריך הי' להיות בחתימת כהדר"ג שליט"א.

בטח בינתיים כהדר"ג שליט"א קבל מכתבי מיום כ"ג תמוז, אשר יש בו כבר מענה על השאלה אם יכולה אני להתנהל באופן אוטומטי כל מעת לעת בלי חילול שבת. בכל זאת אבוא כאן בתוספת איזה פרטים.

באני (ומעין זה גם במסילת הברזל, או בבתי חרושת) יש ג' סוגים של מכוונות: (א) מכוונות המפעילות, (ב) מכוונות הממציאות את האנרגי, (ג) מכוונות לקישור בין מחלקות שונות, העברת וקבלת הוראות ועוד. ולענינים שאינם עקריים כ"כ אבל גם כן מוכרחים.

וכמו — באני — העברת הפקודות לבעל ההגה, או לחדר המכוונות, או לחדר הרדיו, וכיו"ב שכל זה נעשה ע"י הטלפון, או בכתב, ובכ"מ — סוג מסוים של פקודות והוראות נמסר ע"י הדלקת נר חשמלי; וכן שידור מברקים וקבלתם מחוץ, וכוונתי בעיקר, בהנוגע לנדו"ד, למברקים השייכים לאופן הנהגת האני שתוכן המברק קובע כיוון מהלך האני ופרטיו ושילוח וקבלת המברק מהווה ע"י חלק מוכרחי של הנהגת האני, כיוונה וכו',

אשר בלעדי כל אלה אין אני מודרנית מתנהלת.

ד'תקפ

מהדורה מוגהת ומחוקקת נדפסה בשנת תשי"ח בקונ' מיוחד ובלקו"ש ח"ו ע' 403. האגרת מודפסת בזה בנוסח המוגה הנ"ל, וההתחלה וסיום הושלמו ע"פ העתק המזכירות. ראה גם לעיל אגרת ד'תקנ"ה, ובהנסמן בהערות שם.
האגרת שלפנינו היא אל הרב הראשי מוהרי"א הרצוג. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שו, ובהנסמן בהערות שם.
אגרות נוספות בנושא הזה — לעיל ד'תקנ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

נוסף על ג' סוגי המכונות הנ"ל שיש להם קשר במישרין עם עצם הנהגת האני, הרי יש באני כמה וכמה מכונות שהן מפעילות שירות הנוסעים ואנשי הצוות, שירות מכל המינים (המתקת מי הים ע"י **הרתחתם**, הספקת מים, אור, חום, אויר צח, הבאת האוכלין מדיוטא אחת לחברתה וכיו"ב). אף שאין מכונות אלו קשורות באופן ישיר עם הנהגת האני.

מכל הסוגים הנ"ל, מובן אשר מכונות ההגה, מכונות שידור המברקים וקבלתם וכיו"ב, אי אפשר **כלל** שתופעלנה באופן אוטומאטי.

— הערה: במקרים יוצאים מן הכלל, היינו כשהאני הולכת בכיוון **אחד ומדויק** מבלי כל שנויים, אפשר להעמיד מכונת ההגה שתפעל באופן אוטומאטי ולהסתפק בהשגחה, אבל זה אפשרי רק **לשעה קלה**, כאשר כיוון האני משתנה מפני הרוחות שהן משתנות שזה מחייב שנוי בהגה לצד ההפכי לבטל השפעתן. והעיקר — **שבמציאות** אין אני הולכת בכיוון אחד משך מעת-לעת שלם. ובפרט בהביא בחשבון הרוחות וזרמי המים שבים ואוקינוס, הידיעות המתקבלות ע"ד אניות שבדרך וכו'.

בהנוגע למכונות הממציאות את האנרגי, הרי **בפועל** גם הן אינן מתנהלות באופן אוטומאטי במשך כמה וכמה שעות בלי הפסק, **ופשיטא** שאי אפשר שיהי' כך במשך מעת-לעת שלם. כי הספקת החומרים הנצרכים, כמו המים, הדלק, הנפט וכיו"ב **אי אפשרית** בהשגחה בעלמא, ומוכרח שתהיי' התאמה מזמן לזמן, התאמה לכמה ענינים המשתנים מזמן לזמן וכמו גובה המים בדוד, שינוי בכמות הדלק, שינוי הלחץ ועוד, שבהתאם לזה **מוסיף או גורע** הנפט, המים בדוד וכיו"ב (היינו מבעיר, מכבה וכו').

וכן הוא גם בנוגע לריחוק החומרים הנפסלים (שירי הדלק, המים וכיו"ב) שגם זה טעון פעולה ולא סגי בהשגחה בעלמא.

וגם מכונות המפעילות את האניות בפועל, אף שלכאורה יש מקום **בשכל** לומר שיכולות לפעול באופן אוטומאטי משך זמן בלתי מוגבל, אבל לא כן הוא בפועל, כיון **שכמה פעמים במשך המעת-לעת, זורשות** התאמה, שנויים וכו' — שכל זה נעשה בתפיסת ידי אדם.

הצד השוה בכל סוגי המכונות האמורות, הוא שכל מכונה טעונה מירוח, בשמן מיוחד לזה בכדי למעט "חיכוך" (השוואת גומות הקטנטנות שבחלקי המכונה המתנענעים אחד בצד חברו), הידוק או הקטנת ההידוק של פרקי המכונה, הברגים ועוד, אשר רק **בחלקו** ובמכונות **הגדולות** נעשה באופן אוטומטי, וג"ז ע"י כמה התאמות במשך מעל"ע.

עוד נמצא צד השוה בחלק גדול של המכונות והוא, שבכדי לדעת אופן פעולתן משתמשים בכמה כלי מדידה, נוסף על עצם ענין המדידה (אשר פעולת אחדות מהן קשורה בהדלקת נרות, נוסף על כ"ז) נרשמות תוצאות המדידה בפנקסים מיוחדים.

מובן ג"כ שמכונות השייכות לשירות הצוות והנוסעים, אי אפשר שתופעלנה משך מעל"ע שלם באופן אוטומטי, כיון ששנויים חלים בשירות הדרושה מהמכונה משך המעל"ע, ישנם שירותים שעקרם בלילה וביום רק מקצתם, או להיפך וכו'.

ובהתחשב עם המציאות, הנה נתינת היתר על הפלגת האני' — הרי זה נתינת היתר על אופן המציאות של אופן הפלגתה והפעלתה, שבוה נכללים כל הסוגים האמורים.

מלבד הדיון ע"ד המכונות וכו' — הנה, כמו שכתבתי במכתבי הקודם, בא הענין דהעדר השביתה, על פי דברי הרמב"ן, החתם סופר וכו'; הענין דאושי מלתא, כיון שאני' בימינו אלה הרי היא בדוגמת עיר קטנה, אלא שנשתנה לגרועותא בנוגע לנדו"ד, שהנסע בה, במדה חשובה איננו ברשות עצמו, משא"כ בעיר, ועוד.

* * *

בחפשי ובחתרי למצוא איזה אופן היתר לאניות אלו, מובן שהתבוננתי בהאפשרויות שביום הש"ק תופעלנה המכונות ע"י אינו יהודי. אבל מלבד שאי אפשר במציאות שאנשים אחדים יספיקו על זה, ובאני' המובילה מאות נוסעים — צריך לזה מספר גדול ביותר של אנשים, ואנשים בעלי מקצוע ומומחים דוקא, הנה לדעתי — ע"פ דין תורה תיקון זה אין מקומו כאן, כיון שבעלי האני' — ישראלים, ורוב הנוסעים (ובמציאות — כמעט כולם) הם ישראלים. ומה תועיל בזה (לעשותה היתר) עשיית קצת המלאכות ואפילו כולן — שאי אפשר הוא בכלל כני"ל — ע"י עכו"ם. וגם שטר מכירה אין בזה מקומו אפילו לתקן ענין הבעלות לחוד, כי בכגון דא ערמה אינה מועילה, כיוון שהיא מתבטלת בש"ק עצמו על כל צעד ושעל ע"י רב החובל, הצוות וכו'.

ולפיענ"ד אין מוצא אחר כ"א העמדת האני' למשך יום השבת קדש. וכיון שבלאו הכי אין האניות נמצאות בדרכן בלי הפסק, יש למצוא כמה אופנים לסדר זמני הנסיעות באופן שההיזק הכספי ע"י הנ"ל יהי' מינימאלי.

ועוד הערה אחת. אף שעל פי דין יש מקום, לכאורה, להתיר הפלגת

האני באם תענן לכל משך הש"ק אפילו בלב ים באם יכבו המכונות, שאז לא יצטרכו להספקת המים (להמכונות) והדלק, להמדידות וכו' וכו', הרי מלבד אשר שידורי המברקים וכו"ב יופעלו גם אז, הנה בהתחשב עם המציאות – ברור שלא יקיימו התנאים של כיבוי המכונות בזמנם והדלקתן בשעה המותרת, נוסף על הפעלת המכונות העומדות לשירות הנוסעים והצוות שלא יישמר איסור הפעלתן למשך זמן, אף אם יקבלוהו לראשונה.

שלכן התיקון – העמדת האניות באחד הנמלים שכמה מהם נמצאים בדרך נסיעה זו.

וזהו, לפענ"ד, האופן היחידי האפשרי בסידור נסיעות אלו.

* * *

זה עתה הביאו לי העתקת מכתב הנהלת חברת אניות ב"כ "צים" כאן, כתוב במיוחד בקשר עם נדו"ד, ובמענה על שאלת הרוצים להקל בזה, והמענה הוא בנוגע להאני "ישראל" ו"ציון". וז"ל:

... This ships are modern turbine driven ships with fully automatic operational features. Actually, the duties of the engine room crew are supervisory rather than functional.

Incidentally, for your further information, the service speed of these ships is 18 knots per hour. It is impossible for either the Israel or the Zion to reach a European port within the given seven (7) day period ...

על השאלה – שלכאורה מכתב כזה צריך להיות חתום ע"י מומחה במקצוע – רב החובל וכו"ב, לא קבלתי תשובה ברורה, אף שמאחורי הפרגוד נודע כו'.

ובכל אופן נוסח זה עצמו מוכיח על המציאות, שלאחרי הלחץ וכו' כותב רק ע"ד המכונות המפעילות את האני ולא ע"ד אלו המספקות את האנרגי – החדר בו נמצאות מכונות אלו – נקרא Fireroom, ולא Engine room שנוכח במכתב הנ"ל. – וגם לא אודות מכונות שידורי הרדיו, המדידה, העברת הפקודות, המכונות לשירות הנוסעים וכו' – שבהן עיקר המלאכות דאורייתא, וכנ"ל. ולא עוד אלא אפילו בהנוגע למכונות המפעילות – כתוב שהן אוטומטיות ושתפקיד האנשים המטפלים בהם הוא ענין של השגחה

שיט

אדמו"ר שליט"א

יותר מאשר ענין של פעולה. ותו לא מידי. כן בפסקא השניי שבמכתב, אשר אי אפשר להגיע לחוף באירופה במשך שבוע ימים. שגם בזה הוכרחו להשמר שלא ייתפסו בשגיאה וכתבו כנ"ל. ועי"ז בטלה השייכות לנדו"ד כיון, וכמו שכתבתי במכתבי הקודם, שכמה איים ונמלים נמצאים בין ארצה"ב לאירופה, ומלאכה איזה פעמים במשך הש"ק ואפילו רק באחדות מן המכונות ג"כ אוסרת. ובפרט כו'.

בהכתוב בהמברק אודות ביקורי באניי המעגנת כאן עתה, הנה מלבד קשויים שונים שבזה, הרי אין נ"מ בין אניי מודרנית לחברתה בהנוגע לשאלות האמורות, ופשוט ג"כ שאין דומה הפעלת המכונות בעת מנוחה ועיגון האניי ל[ה]פעלתן בעת שהאניי מהלכה. וראיתי מכונות אניי בעת מהלכה. ומבוארים הדברים גם בספרים שבמקצוע זה. ועי"ז כתבתי כהנ"ל. בכבוד ובברכה.

ד'תקפא

בי"ה, אי' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ רב פעלים מו"ה מאיר שיי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מכ"ו תמוז, בו כותב אודות הביקור של השלוחים שליט"א במחנך הטי. ויהי"ר שהרושם אודותו כותב – יביא פירות ופירי פירות וכמליצת רז"ל עד סוף העולם, ומבואר בחסידות הפירוש עד שיהי סוף להעלם וההסתר, ובפרט בתוככי יושבי אהל בעלי תורה ובחורי הישיבות. ולאחר הזריעה של ביקור השלוחים – בודאי אני"ש על אתר ימשיכו בחרישה (דלאחרי הזריעה כו') וכ"ז עד שיהי המכה בפטיש. וכהמשך הענינים במשנה דכלל גדול. ואין הדבר תלוי אלא ברצונם, כי היכולת ניתנה

ד'תקפא

מורה מאיר: גורקאוו, לונדון. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ב ג'תתקנח, ובהנסמן בהערות שם.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

לכאוי"א מהם ע"י ההשגחה העליונה שהעמידתם דוקא במקום פלוני ובזמן פלוני, ויה"ר שיה"י בלא העלמות והסתרים – ובהקדם.

בברכה ובפ"ש כאוי"א מאנ"ש, הם וב"ב, כיון שגם בני הבית מחוייבים בעבודה האמורה, מתאים למעמדם ומצבם הם, וע"ד האמור בימי צאתנו מארץ מצרים, שהנשים אמרו שירה בפ"ע ג"כ, וגאולה העתידה בב"א ה"ה – כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות,

מ. שניאורסאהן

ד'תקפב

ב"ה, א' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף תל אביב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל הדו"ח מפרט הפעולות דימי הגאולה י"ב וי"ג תמוז, ולפלא שאין כותבים ע"ד שאר הענינים, והרי בודאי ה' זמן ומקום לכמה פעולות מעת הדו"ח האחרון ועד דו"ח זה, ואולי ימלאו בהזדמנות הבאה, ויה"ר שיה"י תוכן משמח ומתאים להיכולת וליכולתם.

בודאי למותר לעוררם אשר ינצלו ביקור השלוחים שליט"א שעלו מכאן למשך איזה שבועות לאה"ק ת"ו בתור ב"כ אנ"ש ובאי כח, ומניכו ומיניהו יתקלס שם עילאה. ואחכה לבשו"ט ומפורטות.

בברכת הצלחה.

ד'תקפב

השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקפג

בי"ה, ב' מנחם-אב, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

במענה למכתב בצירוף העתק מכתב צים, המתאר רק חלק מפעולות המכונות ואינו מזכיר כמה ענינים יסודיים. ואזכיר חלקם:

(א) ההגה לא יתכן שיפעול באופן אוטומאטי משך מעת לעת, ופעולת ההגה משפיעה על לחץ הקיטור וגורמת שנויים בחספקת השמן, דלק ואויר היינו מבעיר ומכבה.

(ב) שידור וקבלת מברקים – ההכרחיים לקביעות מהלך האני' וכיוונה.

(ג) המתיזים הנקראים atomizer מתחלפים כמה פעמים ביום ומנקים אותם בו ביום באופן האסור בשבת וטעונים הדלקה לאח"כ.

(ד) ככל הנ"ל בהנוגע למסננים הנקראים באנגלית oil strainer.

(ה) התאמת הספקת שמן, דלק ואויר לא יתכן שתהיי אוטומאטית משך מעל"ע, ושינוים אלה היינו מבעיר ומכבה.

(ו) מהלך פעולות המכונות ועוד – נכתב ע"פ חוקים בין לאומיים שאין ביד החברה לשנותם – תיכף בפנקסי האני'.

(ז) כמה מכונות עזר קטנות ישנן בכל אני', אף ששונות מאני' לאני', ונפעלות לא אוטומאטית.

(ח) העברת הוראות ממחלקה לחברתה קשורה – בחלקה – באיסור (טלפון, צלצול פעמון וכיו"ב).

(י) זה דורש כיבוי – בחלק המתאים של הכור – לפני החילוף.

ד'תקפג

מהדורה מוגהת ומתוקנת נדפסה בשנת תשח"י בקוני' מיוחד ובלקו"ש ח"ו ע' 402. ראה לעיל אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם.
האגרת מודפסת כזה בנוסח המוגה הנ"ל, וההתחלה וסיום הושלמו ע"פ העתק המזכירות, שבראשה:
נוסח המברק של כ"ק אדמו"ר שליט"א שנשלח היום לכבוד הרבנים הראשיים וכו' מוהררי"א שליט"א [הרצוג] ומוהררי"ר שליט"א [נסים].
העתק מכתב צים: ראה לעיל אגרת ד'תקפג בסופה.

ט) **במציאות** — בלתי אפשרי שבמשך מעלי"ע לא יהי' תיקון, שנוי והתאמה במכונות, שאין לדחותם ודורשים מלאכת אדם.

י) **הוכחה ברורה על הנ"ל ואודות עוד כמה מלאכות דאורייתא הנעשות ביום השבת** — תמצא ברשימות בהיומנים של ימות השבת המוכרחים להתנהל באניות וגם הם נכתבים ע"פ חוקים בין לאומיים תיכף.

כתבתי בארוכה, ומכתב שני בא.

בכבוד וברכה,

מנחם שניאורסאהן

הוספה לאחר זמן: ע"פ החוק הבין לאומי — כל ארבע שעות מתחלף הצוות המטפל במכונות, ומשמר הנכנס בודק אם המכונות פועלות בסדר, והבדיקה באופן שמניעים. בידם הידות וכיו"ב, המרביות או ממעטות בהספקת הדלק, השמן, האויר וכו'. היינו מבעיר ומכבה. כן כמה פרטים נרשמים ונכתבים בפנקס מיוחד — ע"י משמר היוצא בעת יציאתו.

ד'תקפד

[מני"א תשט"ז?]

במש"כ ע"ד פ' שנסע באני הנ"ל ובש"ק היתה בידו היכולת לקדש על יין וכו'.

תמיהני — האם זה מתיר חילול שבת בפרהסיא!! עוד זאת — הרי קידש על היין השייך לבעלי האני הנוסעת בחילול שבת בפרהסיא שהיין אסור הוא (והשגחה בנדון זה הרי זה חוכא וטלולא, כי אין איסור יינו של מחלל שבת בפרהסיא מפני מגע עכו"ם, וק"ל). ומזה נכשל בספק אם יש לברך עליו, וכידוע המחלוקת באיסורים כגון דא. מזה נגרר לעוד ספק — אם סעד אותו הלילה בלא קידוש, כן בטח קרא — או השתמש באופן אחר — באור העלעקטרי שבספינה, שהנוסעים והצוות שלה הם בני ישראל ובמילא כל

ומכתב שני: דלעיל ד'תקפ.

ד'תקפד

נדפסה בלקר"ש ח"ו ע' 405. ראה לעיל אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם.

האור הנעשה בשבילם אסור גם לאחרים אפילו בהענינים דנר לאחד נר למאה, כן נגרר מזה עוד לשתיית המים, ונטילת ידים בהם, אשר בספינות דזמננו, הרי בעת הנסיעה לוקחים ממי הים ומרתיחים אותם כדי להפכם למים מתוקים, שמזה מובן אשר המים שמשמשים בהם בלילה באו מהרתיחה מיום שלפניו עד"ז המים שמשמשים בהם ביום באים מהרתיחה שלפני איזה שעות, ז.א. שמים המתוקים שבספינה באמצע היום הם אלו שהרתיחום בלילה או בבקר דיום השבת, ובזה הדין דנר לאחד נר למאה אינו.

ד'תקפה

בי"ה, בי מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים הרנין שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז תמוז. — מתאים למכתבו, נמסר להמזכירות לשלוח הניירות בשביל התלמידים. ובטח יבואו עמו בקישור, כיון שמכמה טעמים מהנכון שידעו שעל ידו נעשים ענינים אלו, ובפרט — שיקבלו עליהם בהנחה וקליטה יותר ענין תועלת הרבים מנסיעתם, וכפי המדובר.

בודאי יכתוב בפרטיות בהנוגע לשהותם של השלוחים שליט"א ומהשפעת ביקורם על שאר התלמידים, ומודאג במקצת מה שאין מזכיר במכתבו זה, כיון שבלתי אופיציעל — אחת הכוונות היא, שביקורם יוסיף בחיות תלמידי המוסדות במקומות השונים. וכמבואר בכ"מ פעולה דדבר חדש, עד שנצטוינו במיוחד שבכיו"י יהיו בעיניך כחדשים. וכנראה משתיקתו שלא ניצלו ביקורם לענין זה, שהרי אז בודאי הי' מזכיר במיוחד. ואולי ימלא בהזדמנות הבאה. וכן גם בהנוגע להאברך שי' שבחרו בו להצטרף להשלוחים

ד'תקפה

הרנין: ה"ר ניסן נמנוב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תפד, ובהנסמן בהערות שם. לשלוח הניירות בשביל התלמידים: ראה לעיל שם. השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם. האברך שי' שבחרו בו: ע"פ אגרת המזכירות המועתקת לעיל במבוא. וראה אגרת הבאה.

שכד

אגרות קודש (ד'תקפה)

— מאניש דצרפת, מהותו בנגלה בחסידות ובעבודה, והשייית יצליחו לבשייט
בכל האמור.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ד'תקפו

ב"ה, ב' מניא, תשט"ז
ברוקלין.

האברך שלום שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז תמוז, בו מודיע שנבחר להצטרף להשלוחים
שליטיא ב"כ אניש ובאי כח בעלייתם לאה"ק ת"ו למשך איזה שבועות.

ובודאי למותר לעוררו על גודל הזכות וביחד עם זה גודל האחריות
שהוטלה עליו ע"י בחירה זו, שצריך כ"א מהשלוחים לשמש דוגמא חי —
בהנהגתו ובכל עניניו — לשליח אניש שי, אבל לפוס גמלא שיחנא, ובודאי
ניתנים מראש הכחות למלאות דרישות אלו ואין הדבר תלוי אלא ברצונו,
ויה"ר שירצה ויצליח ככל הדרוש.

בברכה.

ד'תקפז

ב"ה, ב' מניא, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד תמוז, ולפלא ההפסק במכתבים וכן שתיקתו

ד'תקפו

האברך שלום שי: איידלמן, פריז (ללוד). אגרת נוספת אליו — לעיל ח"א ג'תשמ.
שנבחר להצטרף: ראה אגרת הקודמת.

שכה

אדמו"ר שליט"א

בהם בהנוגע להשתתפותו בשיעורים הנלמדים ברבים בהנוגע לשיעוריו בפ"ע ובהנוגע להפצת המעינות (עד שיגיעו גם) חוצה, והרי כבר מבואר בכ"מ אשר כל האמור הם הן הצנור והכלים להמשכת ברכות השי"ת בהמצטרך לאדם ולב"ב, ויה"ר שעכ"פ מכאן ולהבא יעשה ככל הדרוש, ועוד זאת שיעשה מתאים להאמור באגה"ת פרק ט' כשצריכים לתשובה על העבר הי' רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים כו'.

במ"ש שקבל ההצעה לעבוד בתור . . . יהי רצון שיצליח בזה מתוך עבודה מסורה ונתונה שע"ז יגרום נח"ר למייסד הכפר ומנהלו הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובודאי ששכרו יהי' גם בזה בהנוגע לו ולב"ב שיחיו בעניניהם הפרטים.

בברכה לבשו"ט בכל האמור מתוך בריאות הנכונה בגשמיות ובריאות הנכונה ברוחניות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תקפה

ב"ה, ב' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתבו מכ"ז תמוז. ומ"ש שנוסע לשם מפני עניני בריאות הגוף, הנה אין זה אלא לבוש הטבע וכמבואר בכ"מ ובקונטרס ומעין על הכתוב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה, שעניני האדם זקוקים הם הלבשה בטבע ובפרט בזמן הגלות, אבל פנימית הכוונה היא שישמש צנור דרך בו יבואו המעינות תורת החסידות הדרכותי ומנהגי להאנשים ולהבחורים בפרט הנמצאים עתה בסביבתו, ולכן עליו להתאמץ בזה ככל האפשרי, ובודאי שאין בזה סתירה לעניני הבריאות כיון שדי זמן לזה וגם לזה, ופעולותיו בהפצת המעינות תוסיפנה בברכות השי"ת בעניניו הפרטים ובבריאותו ביחוד.

המחכה לבשו"ט בכל האמור.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תקפט

בי"ה, בי מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה סעדיי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו תמוז. ולפלא שריבוי התלמידים בימי החופש אינו כדי צרכו. ובפרט שזמן החופש מלימודי חול יש לנצלו ביותר וביותר, כיון שאז התלמידים אין ענינים אחרים מבלבלים אותם מלימודי קדש, וק"ל.

ומ"ש שמקומו של האש"ל אינו מספיק, הנה נוסף על שבטח יש להרבות תלמידים מתושבי העיר, צריך הי' להתדבר בזה עם הרה"ג הרה"ח כו' הרבא"ג שי ע"ד הרחבת המקום בכלל. וההחלטה בזה הרי אפשר להתחיל להביאה לפועל עתה, ובמילא יהי' מקום לעוד תלמידים כמה וכמה, ובמ"ש בענין ההכבדה, הנה חלק מזה — הוא בטח בבחי' נר לאחד נר למאה, ובחלקי הנשאר יש להשתדל ולמצוא מדריכים מבין אחב"י שבמרוקה עצמה. ובלא"ה יש לחפש אחר מדריכים ומורים מתאימים **מביניהם**. ובכלל כנראה שעדיין צריך הסברה נוספת אפילו לאנ"ש, שהאמור ונצטוינו שמעלין בקדש הוא בכל עניני קדושה, ולא רק באחדים מהם ובאותם שאינם קשורים בטרחה, ופשיטא שמוסד חינוך מהראשונים בציווי זה, כיון שנוגע לדורי דורות. ובפרט ע"פ המבואר בדא"ח שדוקא בזה — בבנים ובנות ובבני בנים — מתגלה כח הא"ס בעלמא דין, וק"ל.

במ"ש אודות קשוה"ת וקביעות זמן החתונה. — בטח ידועה השקפתי מאז, ע"פ המבואר בכמה ספרים — ובפרט בדורנו דור יתום, שכל המקצר בזמן שבין תנאים לחתונה ה"ז משובח. והשי"ת יצליחו ואת זוגתו לרוות רוב נחת חסידותי מכל יו"ח — שיחיו — מתוך הצלחה בעבודתו בקדש.

בברכת מז"ט לקשוה"ת ולחתונתם בשטומו"צ,

מ. שניאורסאהן

ד'תקפט

חו"ה סעדיי: ליברוב, צפרו. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שכח, וכהנסמן בהערות שם.
הרבא"ג שי: ה"ר בנימין אלי גורודצקי.

ד'תקצ

בי"ה, ג' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אודות ביקורי השלוחים השליט"א במחנם
הט' ובגעטסהייד, ויה"ר שהרושם הטוב ודברי ההתעוררות יביאו לפעולות
ממשיות מתאים להנקודה התיכונה שמוכרח להפיץ המעינות עד שיגיעו גם
חוצה, וענין מעין ברוחניות מובן שמתאים לענין מעין בגשמיות שדין מעין
עליו כשהמים מקושרים להמקור ולדעת הרמב"ם מוכרח ג"כ שילכו מחוץ
למקום מציאות המעין, ובאם לא יוצאים חוצה בטל זה מדין מעין, והנמשל
מובן, וכיון שדוקא מדורנו נדרשת עבודה זו בודאי מוכשר הדור לקבלו, ואלו
היודעים מדרישה זו חרי ניתנה להם היכולת למלאות תפקיד זה, והשי"ת
יצליחו ואת זוגתו שיחיו לעשות כ"א מהם בהאמור מתאים לענינו ונוסף על
ששכר מצוה מצוה יתברכו ג"כ ברוב נחת חסידותי מכל יו"ח שי מתוך
בריאות והרחבת הדעת.

במש"כ שמפרק ל"ה בתניא מתחילים ענינים עמוקים יותר ולכן כו' —
צריך הי' להשתדל שילמדו עד לאחרי פלי"ז שתוכנו ענין כללי ביותר מובן
אפילו כשלומדים בשטחיות וכלפני בעה"ב.

בברכה.

ד'תקצ

מו"ה דובער: לוי, זונדלנד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רצט, ובהנסמן בהערות שם.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.
ענין מעין ברוחניות: ראה גם לעיל ח"ה אגרת א'רסב, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תקצא

בי"ה, ג' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ רב פעמים בעל מדות כו'
מורי"ה יצחק שי

שלום וברכה!

נעם לי לקבל מכתבו מועש"ק, מביקורי השלוחים שליט"א במחנם הט',
ויה"ר שיפעלו דברי ההתעוררות שנדברו במסיבה זו בהנוגע למעשה לימים
יבואו וכדבר משנה לא המדרש עיקר אלא המעשה, ובפרט ע"פ שנדבר בכמה
מההתועדויות שהביטויים של חז"ל בודאי מדויקים בכל הפרטים (וכמובן
ע"פ תורת החסידות, ודלא כדעת כמה מחוקרי ישראל וגדוליו, עיין ג"כ
בהקדמת מורה נבוכים) ודייקו חז"ל דברים בטלים ולא דברים אסורים
ואפילו לא דברים מאוסים, ובסוג דברים בטלים בדקות הרי נכנסים גם דברי
התעוררות הנאמרים ע"מ לפעול במעשה, באם אין פועלים פעולתם, וק"ל.
ובזה יש להסביר ג"כ דיוק הלשון, ווי למאן דמליל על אודנין דלא שמעין. —
ולהעיר מפיה"מ אבות ספ"א. ברכות ו, סע"ב: כל כו' יר"ש דבריו נשמעין.

נהניתי מתיאור המקוה שבמכתב כת"ר ובפרט ע"פ דברי התשב"ץ הובא
בכ"מ שבמקוה יש להשתדל לצאת ידי חובת כל הדיעות.

ויהי רצון שמקוה ישראל ה' שלפנינו מטהרין בניי, ומהדברים לטהרה
ברוחניות היא הטהרה כפשוטה טהרת בנות ישראל [וגם טהרת בני ישראל
(ראה שו"ת מן השמים ס"ה), וכידוע דברי הרמב"ם, שמעולם לא ביטל
טבילת טהרה הידועה ובפרט בהנוגע לתפלה. (עיין רי"ף בתלמידיו ר"י ברכות
פרק ג בשם רב האי גאון, ושם) שלדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם
הטבילה, ומבוארים הענינים גם בלקו"ת לרבנו הזקן פי תבא מ"ג סוף ע"ב],
ועי"ז יקרבו גם גאולתנו האמיתית, עיין תוס' יו"ט יומא בסופו ורמב"ם סוף

ד'תקצא

מורי"ה יצחק: גאלדיטש, מנטשסטער.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן כהערות שם.
דברים בטלים: ראה גם לעיל ח"ב אגרות ג'תחקט. ג'תחקנח. ד'פת.
ויהי רצון שמקוה ישראל: ראה גם אגרת הבאה. לקמן ד'תרנא.

שכט

אדמו"ר שליט"א

ה'ל' מקואות. וכנ"ל שביטויי רז"ל מדוייקים, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בכבוד ובברכה.

נ.ב.

מכתב כ' נפתח ע"י מבקר הדואר באנגליא.

ד'תקצב

ב"ה, ג' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אף שזה מזמן שלא הגיע מכת"ר כל ידיעות, מעמידו אני על החזקה דשליח עושה שליחותו, שהרי כל אדם – איש הישראלי – שלוח הוא מאדם העליון שעל הכסא למלאות התפקיד מתאים לדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני, אשר צריכים לזה להיות בריאים ושלמים כפסק הרמב"ם הלכות דיעות ריש פרק ד', ובטח אתבשר בפירוש עד"ז, שהרי במקום שיש לברר אין מעמידין על החזקה.

ועל של עתה באתי, שקבלתי מכתב מרב חיים אקסלרד בהנוגע לבנין מקוה בעירו ובקהלתו, וכותב שאף שפנה אל כת"ר בזה לא נענה וכו', וכיון שאינו כותב לי כל פרטים וגם אינני מכיר השכונה והכותב, כותב הנני ישר לכת"ר בזה ובטח יעשו מתאים להדרישה והמצב, והשי"ת יצליחם.

ויהי רצון שמקוה ישראל ה' שלפניו מטהרין בני ישראל, ומהדברים לטהרה ברוחניות היא הטהרה כפשוטה, טהרת בנות ישראל [וגם טהרת בני ישראל, וכידוע דברי הרמב"ם שמעולם לא ביטל טהרה הידועה ובפרט בהנוגע לתפלה (עיין רי"ף בתלמידי ר"י ברכות פ"ג בשם רב האי גאון ושם) שלדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה, ומבוארים הענינים גם בלקו"ת לרבנו הזקן פי' תבא, מ"ג, סוף ע"ב], ועי"ז יקרבו גם גאולתנו האמיתית, עיין תוס' יו"ט יומא בסופו ורמב"ם סוף ה'ל' מקואות, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה.

בכבוד ובברכת הצלחה.

ד'תקצג

ב"ה, ג' מניא, תשט"ז
ברוקלין.

האברך מנחם בן ציון שי

שלום וברכה!

במענה על שני מכתב. בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על
הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ויה"ר שיבשר טוב
אודות כאו"א מהם.

במ"ש אודות פעולותיו במסגרת צעירי אגו"ח, בודאי לא יסתפק הוא,
ולא יסתפקו בכלל — בהנעשה עד עתה, כיון שהכרח השעה הוא פעולות
בממדים הרבה גדולים יותר. וכיון שהדבר מוכרח בודאי ניתנו האפשרויות
למלאות את הדרישה. ואין הדבר תלוי אלא בהעובדים בזה. ויה"ר שיבש"ט
ובפרטיות גם בענין זה.

ולהודעתו מיום ההולדת שלו, ובודאי נהג במנהגי יום זה שנהגו בהם
אנ"ש בזמן האחרון, יה"ר שתהיי שנת הצלחה אצלו בלימוד התורה, בקיום
המצוות בהידור ועבודת התפלה בכלל כמובן, ופשוט שהעבודה בהפצת
המענינות כלל גדול בתורה, וכמאמר רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך זה כלל
גדול בתורה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

במש"כ ע"ד הטענות על צאגו"ח וכיו"ב — כלך משקו"ט בזה, כי חלק
הטוענים היו טוענים בלאה"כ. והשאר — אינם מבחינים בהחילוק היסודי

ד'תקצג

חלקה נדפס בלקו"ש ח"ט ע' 254 חלקה בחי"ב ע' 204 וחלקה בחי"ח ע' 435 והושלמה ע"פ
צילום האגרת.

מנחם בן ציון שי: וילהלם, ירושלים.
במנהגי יום זה: ראה לעיל ד'שלט, וכהנסמן בהערות שם.

שלא

אדמו"ר שליט"א

שבין שיטת קירוב חב"ד להשיטה של כו'. חב"ד נוהגין **כציווי רז"ל**, הובא בענין זה ע"י אדה"ז בתניא פל"ב, אוהב את הבריות ומקרבן (את הבריות) לתורה. והשיטה של הני"ל **הפכית** ל"יקרב" את התורה אל הבריות. ומי שאינו מבחין בין שתי קצוות **הפכיות** – האם הוא יפס"ד בזה!! והטוענים על שיטת חב"ד בהני"ל – אינם שמים לב לחלקו הראשון של **ציווי רז"ל** הני"ל. והמתבונן בגודל ענין דלהוציא יקר מזולל (עיין היטב ב"מ פה, א) יקבל בניחותא הזלזולים וכו'.

ס' המפתח נתקבל ות"ח.

סדר השלמת שיעורי חת"ת – פשיטא אשר השיעור דאתמול קודם, שהרי נכון לקיימם על הסדר, ולא ללמוד פ"ב קודם פ"א. וק"ל.

בהערתי למה לא ידחו לכתחילה שיעורי חת"ת למוצאי ת"ב, כיון דמדמינן חת"ת לקדשים דהלילה הולך אחר היום. מובן דלא אמרו להשלימן בלילה שלאחריו אלא בדוחק ובדיעבד, ומצאו סמוכין לזה מקדשים כו'. אבל לא לכתחילה, שתפלתו ערבית וכו' היא בסתירה לשיעוריו. – וכמה עניני תשלומין – הם רק בדיעבד. במילות אחרות; התשלומין שבהלכה – יש מהם כמה (ולא כולם) שמשלימין לא את כל העיקר, אלא חלקו. – ועוד להעיר; ידוע מש"כ בכתהאריז"ל שאין ללמוד מקרא בלילה. כן נוהרים מאמירת תהלים בלילה עד חצות.

ד'תקצד

בי"ה, ג' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה יהודה שי

שלום וברכה!

במש"כ אשר בת"י לויקרא יג, א לא תרגם "ואל אהרן" – יש לחפש

ד'תקצד

חלקה ג' דפס בלקו"ש ח"ד ע' 1361 וחלקה בח"ו ע' 308 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מורה יהודה: שמוטקין, חל אביב. אגרות נוספות אליו – לעיל ח"ט ב'תחמא. ב'תחצ. לקמן
ד'תשמג.

בדפוסים הראשונים (וביחוד בהנדפס ע"י דר. משה גינזבורגר. ברלין תרנ"ח, תרס"ג), כי בטח הוא השמטת איזה מדפיס. והבאים אחריו לא שמו לב לתקן.

במש"כ לענין אמירת ולקחת סולת ביוהכ"פ שחל להיות בשבת: (א) אין מספיק מה שמזכירים בעבודה, כיון שטעם אמירתו הוא ונשלמה פרים שפתינו העוסק בתורת כו' (ראה שו"ע אדה"ז מהד"ב סוס"א). (ב) א"א לאומרו על הסדר — כיון שתפלת מוסף כוללת מוסף היום ומוסף שבת, ולחה"פ בא בין זל"ז. (ג) במש"כ שעבודות יוהכ"פ צ"ל על הסדר דוקא וכו' — היינו דוקא אלו הנעשות בבגדי לבן (יומא ס, א), ובפרט לחה"פ דשייך לשבת ולא ליוהכ"פ, וראה נ"כ הרמב"ם ה"ל עבודת יוהכ"פ פ"א, ה"ב. וזבחים (צא, א) תדיר ושאינו תדיר וקדים ושחט כו'.

ד'תקצה

בי"ה, ג' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

מרת שרה תחי'

ברכה ושלוס!

... בודאי למותר לעוררה על חובתה העיקרית והפנימית של כל מורה ומחנכת שהוא לחסן את תלמידיהם שיוכלו לעמוד בנסיונות החיים ובפני הרוחות המנשבות בעולם מבלי לנטות מדרך החיים היא דרך תורתנו תורת חיים, ואפילו אלו שמורים הם לימוד שבהשקפה ראשונה אין לו שייכות להאמור, יש לנצלו גם הוא כרצוי כצנור להחדיר בהתלמידים אמונה פנימית בבורא עולם ומנהיגו שהוא עצם הטוב ואשר בטובו הגדול הורה לנו אורח חיים המביא לחיים מאושרים, ובהתבוננות המתאימה מוצאים האותיות

בהנדפס: תרגום יונתן בן עוזיאל עה"ת. ושם: [ועם אהרן].
לענין אמירת ולקחת סולת: בהמשך לזה לקמן שם.

ד'תקצה

מרת שרה: שפר, הרצליה.

שלג

אדמו"ר שליט"א

איך להסביר את האמת להתלמידים בהסברה המתאימה לגילם ולמדת הבנתם, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תקצו

ב"ה, ד' מנחם-אב, ה'תשס"ז.
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוהרשי"ז שי

שלום וברכה!

זה עתה קבלתי מכתבו מכ"ה תמוז, וכיון שאינו מציין כתובת אחרת הריני מניח אשר עוד יעשה איזה זמן בפריז, ולכן נשלח מכתב זה לשם.

ובהנוגע לתוכן מכתבו, שאלת האניות, בטח ידוע לך השתלשלות והתפתחות הענין, כיון שעומד בקישור עם משרדו באה"ק ת"ו. וככל עניני ובעיות אה"ק ת"ו, הנה גם בעי' זה אינה מצטמצמת עתה לעצם השאלה, אלא לובשת צורה של בעי' כללית המשקפת את היחס לתורתנו ולמצוותי'. וביחוד מודגש הדבר ברחוב היהודי שבארצות הברית, ובפרט אצל הנוער שאינו נכנס בדקות העניינים. ומאחר שמקבלים ידיעות מחבריהם ומכריהם שנסעו באניות הנ"ל, ויודעים מהנהגת הצוות בין בשעות שירותם ובין בשעות שמתפנים מעבודתם וכו', הרי מובן שהשאלה תופסת בעיניהם אופי חריף ביותר המשקפת באופן בולט את היחס באה"ק ת"ו לתורתנו ודתנו. ובפרט אשר ידוע כי בעלי האניות מבני ישראל הם והאניות ישראליות, ומתעוררת אצלם השאלה אם הישוב והמשטר הוא זה של ממלכת כהנים וגוי קדוש, או משטר נייטרלי אשר איש כל הישר בעיניו יעשה, או של הקצה השמאלי.

ד'תקצו

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 351 [חלקה נדפס בשנת תשי"ח בקונ' מיוחד, ובלקו"ש ח"ו ע' 403, במהדורה מוגהת ומחוקקת, ומודפס כאן בנוסח המוגה הנ"ל] והושלמה ע"פ העתק המזכירות. ראה גם לעיל אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם.
מוהרש"ז: שרגא. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תקלא, ובהנסמן בהערות שם.

כנראה לא נשלח לכי המברק ששלחתי לו ע"י הרב זוין שיי לירושלים ת"ו בחשבי כי נמצא שם. והעתק ממנו מוסג"פ.

למותר להעיר, אשר לא מתוך דיון שטחי באתי לידי ההחלטה האמורה בהמברק, אשר באופן הנוהג עתה באניות אלו איסור גמור הוא. ורק אחרי העיון ואחרי היסוסים בהנוגע להתערבותי בבעי' זו ובפרט בהתחשבי עם כבוד הרבנים הראשיים שליט"א, הכריחני המצב לפרסם עמדתי ברורה, ובפרט בהסתמכי על ידיעותי במכונאות, וכפי שכתבתי בארוכה במכתביי להרבנים הראשיים שליט"א.

ומסקנת העיון בזה היא שאי אפשר להנהיג אני' משך מעת לעת שלם ע"י הפעלה אוטומטית. ושבידון דידן אין מקום לעצה להעסיק בעבודות ידועות את שאינם יהודים כמו שמזכיר במכתבו (נוסף על זה שצריכים להיות מומחים במקצוע הספנות והרבה אנשים דרושים לזה, שכל זה יעלה בכסף תועפות. שהרי בודאי לא יסדרו האניות שיהיו העובדים ואנשי הצוות רק אינם-יהודים. ואפילו אם יהי' מי שהוא שירצה לעשות זאת, הנה מובנת תגובת השמאליים להצעה שכזו).

אבל ישנו מוצא לפתור השאלה, ובאופן קל ופשוט לפי ערך, והוא שבמשך כל יום השבת יעגנו את האניות בנמל, וכמה נמלים נמצאים בדרך מהכא להתם ומהתם להכא.

וזאת למודעי, שבלאו הכי אין האניות נוסעות בלי הפסק כל הדרך, מכמה טעמים. ואף שהעמדת האני' בנמל משך יום שלם תגדיל ההוצאה, אבל פחות יותר משכירות צוות-משנה של אינם-יהודים בשביל יום אחד בשבוע, ושלא בערך פחות משמירת השבת בעבודות בשדה ובבתי החרושת וכיו"ב באה"ק ת"ו.

מובן שעיינתי ג"כ בהאפשרות של העמדת האניות בלב ים משך יום השבת. ופשוט שאין בזה כל סכנה, ואפשרי הדבר מצד הטכני וכו', אלא שהצעה זו רק תקל במקצת שאלת השבת (מצד שהמכונות המפעילות את הנהגת האני' תשבותנה) אבל לא תפתור את השאלה, כי אפילו אם תמצא לומר שישמרו ההוראות לכבות את המכונות האמורות, ישארו כמה וכמה מכונות בפעולתן, כמו מכונות שידור המברקים וקבלתם (בהנוגע למזג האוויר והרוחות, תנועות אניות אחרות וכדומה) שמוכרחים הם בשעה שאני' נמצאת על הים. וכן המכונות הקשורות עם העברת הפקודות ממחלקה לחברתה, והוא הדין במכונות לשירותי הנוסעים ועוד ועוד נוסף על כתיבת הידיעות

שלח אדמו"ר שליט"א

בפנקסים המיוחדים שעל פי הנוהג הבין לאומי עושים בכל יום ויום שנמצאת האני' על הים.

ועוד זאת שבהנוגע להעדר השביתה אוושי מילתא ולצערנו ולדאבוננו אין הצוות נשמ[ע] כלל וכלל להוראות בזה, ולא רק בענייניהם הפרטיים אלא אפילו בעניני האני' ובפרהסיא, וכידוע מפי מאות עדים שנסעו באניות אלו, ועד שנתפרסם גם בעתונות.

בטוחני שלדכוותי אין צורך בהערה הבאה לקמן, אף על פי כן לשלמות הדבר הנני כותב גם זה, והוא:

ישנם באים בטענה שמצד אהבת ישראל והחיוב לתמוך באחב"י בכל מקום שהם על אחת כמה וכמה באה"ק ת"י – ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית שנה – צריכים להשתדל ככל האפשר להגדיל הכנסת האוצר כיון שעייז מסייעים לאחב"י אשר באה"ק ת"י וכו'.

– וכנראה אין הטוען זה יודע שזהו אחד הטעמים של אלו הרוצים שיעבדו, היל"ת, בש"ק בכל בתי חרושת ובשדות שבארץ ישראל. ועייז הרי מרויחים כסף הרבה יותר מאשר עיי האניות. –

ועניתי להם במאמר הידוע של כ"ק מו"ח אדמו"ר אשר שאלוהו לפני כמה וכמה שנים בשאלה דומה לזו, ובמשל, שכשמכבים שריפה אין משגיחים אם המים ראויים לשתיי אלא מכבים האש אפילו במים שופכין. וענה כ"ק מו"ח אדמו"ר שאף שצודקים בהאמור, אבל הרוצה לכבות שריפה בנפט ובשמן דלק כיון שגם זה נוזל הוא, לא רק שאינו מביא תועלת אלא עוד מגדיל החורבן. והוא הדין כשרוצים לסייע אחד מישראל, ועל אחת כמה וכמה רבים מישראל, באופן האסור על פי תורתנו, תורת חיים, שאין זה סיוע אלא היזק וחורבן.

כי אנו אין לנו אלא הודעת תורתנו, אשר עיי חילול שבת לא לבד שאין מתוסף בקיום ובבנין, אלא אדרבה – בני"א מתמעטין והדרכים משתוממין (שבת לג, א), ועוד אמרז"ל לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת כו' (שם קיט, ב).

וכל מאמין בה' ובתורתו רוצה בקיום א"י ומתאבל ומצטער על חורבנה – פשיטא שלא יוסיף בחורבן, עיי פעולות כהנ"ל.

ועניתי: ראה לעיל אגרת ד'תקלה.

עד כמה מוזר הדבר, שאפילו אלו הלוחמים נגד מכירת בשר ד"א באה"ק ת"ו בכל תוקף, אף שהנבלה הזאת נעשית בפרהסיא בלי רמי' ובלי כל הכרח ועל ידי אנשים פרטיים, ואין כאן ענין של נתינת הכשר כו' הנה בהנוגע לבעית האניות שרוב הנוסעים אין עולה על דעתם שיש איזה איסור בזה (כיון שהורגלו שהפלגה בסתם אניות מותרת, ובפרט אם מפליגים ג' ימים לפני השבת, ולא נתנו דעתם להתבונן שהאניות האמורות הנה התנאים שבהן שונים תכלית שנוי מהספינות אודותן מדובר בש"ס ובראשונים ואפילו באחרונים), ודוגלות האניות בשם כלל ישראל, וההנהגה על האני' בודאי ידועה גם לכבודו — הנה דוקא בבעי' זו לא רק שאין רוצים להוודע דעת השו"ע, אלא עוד זאת שלוחצים ומאיימים וכו' וכו', וקשה להאריך בדבר המצער.

וכיון ששמא מילתא הוא, ועל אחריות כ' (חלק מ) העלי', בודאי ינצל כל השפעתו ואפשרויותיו (שגדולות הן הרבה מאשר משער) לשמור מאות ואלפים מאחב"י מחילול שבת, ועל פי הנ"ל. ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצליח.

ויהי רצון שבימיו ובימינו יקוים בפועל מאמרז"ל השלישי (ירושלמי תענית פ"א סוף ה"א) אילו היו ישראל משמרין שבת אחת כתיקונה מיד ה' בן דוד בה. ובהוספה בשמות רבה (סוף פכ"ח): למה — שהיא שקולה כנגד כל המצות ...

בכבוד ובברכה המצפה לבשורות טובות.

בבבלי (שבת קיח, ב) איתא שתי שבתות כהלכתן. ואינו סותר להמאמר בירושלמי דתענית הנ"ל, וכמו שביאר רבנו הזקן בספרו לקוטי תורה פ' בהר רד"ה את שבתותי תשמרו. עיי"ש.

של

אדמו"ר שליט"א

ד'תקצז

ב"ה, ד' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יעקב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מערי"ח מנחם:

במ"ש בכפילת ובשינוי אמירת תיבות "ולהרוג" "לפניהם" – אפשר
שהי' בזה משנה ראשונה ומשנה אחרונה, כיון שמנהגי פורים נדפסו בחיי כ"ק
מו"ח אדמו"ר בעלמא דין ולאחרי שעבר עליהם.

במ"ש בהנוגע לברכת, הרב ריבנו – כן ראיתי כ"ק מו"ח אדמו"ר
מברכה ביחיד – בהיותו בפאריז. דא"ג אז קראתי המגילה לפניו בכפילת
הנ"ל, והביע תנועה של שביעת רצון (כמובן רק תנועה כיון שהיתה באמצע
הקריאה. ולאחר הקריאה נסתובבה השיחה לענינים אחרים).

במ"ש בהנוגע לזכר אם בחמשה נקודות או ששה, – בטח ראה חילוקי
השמועות בזה המובאות בקצות השולחן. ולא אסתייעא מילתא לשמוע בזה
הוראה מכ"ק מו"ח אדמו"ר. וטעמי ונמוקי בהצעתי בזה – הי"ה כתובה
בהערה למנהג זה שבקונטרסי פורים. ועוד טעם שלא נכתב שם – ע"ד

ד'תקצז

מו"ה יעקב: לנדא, בני ברק. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'שיא, ובהנסמן בהערות שם.
ובשינוי: באגרתו מערי"ח משיב על אגרת ד'תמג דלעיל:
כנוגע לזכרונותי מהוראת רבינו הק' נבג"מ . . . בפעם הראשונה כשקרא לי [כ"ק אדמו"ר
מהרש"ב נ"ע] לקרא את המגילה בראסטוב, כלומר באותה המגילה שהוא בעצמו החזיק,
אמר לי בפני שהתחלתי: "ביי אונז זאגט מעט ניט איבער, מען זאגט ולהרוג און לפניהם".
וככה הייתי קורא, וככה גם קראתי במוסקבא בפני כ"ק חותנו נבג"מ באותו הפורים שחזר
מדרכיו ראסטובה, מחשש חיפושים כלליים שוערכו אז בראסטוב [כשנת תרפ"ד, ראה
אג"ק שלו ח"א אגרת שמ (ע' תריח). וא"כ היה זה לפני הגסיעה לרוסטוב, עיי"ש], וקראנו
את המגילה ביחידות כמלון בזאראדיא (דרך אגב אמר לי אז לברך את ברכת הרב את ריבנו
גם ביחיד) . . . כן תמיד בפ' זכור קראו רק זכר, ובפ' ויבא עמלק זכר.
בהיותו בפאריז: בפורים תרח"ק.

הביאור דאתקן רבי אבוה בקיסרי (ר"ה ל"ד) כדי לכלול כל המנהגים ולא יראו הדברים כשתי תורות.

במ"ש ששלח לכאן העתק המנהגים שידועים לו, — אין נשמר זה בזכרוננו. ואפשר ששכחתי או נשלח למי שהוא אחר, ובמילא הצעתי במקומה עומדת, ולתועלת הרבים.

דא"ג, כל אותם המנהגים שפורסמו בהקונטרסים והחבורות כו' — אותם שהו"ל בחיי כ"ק מו"ח אדמו"ר בעלמא דין, פשוט שעבר על כל המנהגים. ואלו שהו"ל לאחר זה, ציינתי — באם זה מסברא דילי ואז כתבתי גם טעמי בזה. ובא"ל — הרי זה ממה ששמעתי או ראיתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר.

בשבוע העבר בקרוני שלשת בחורים מקנדה — בעברם דרך פה בנסיעתם לביקור באה"ק ת"ו, והרשיתי לעצמי לתת להם כתבת כת"ר ובהערה, שעל ידו יוכלו לבנוא בקשר עם אלו שמהם ידוע המצב בהנוגע להחינוך ולהנוער באותם הפרטים שאחרים ירצו להעלים מהם. ואף שראיתם רק פעם אחת, אבל משפחתם ממשפחות אני"ש, ובאמריקה — הרי גם אברכים בסוג יר"ש הם. ולו ידעו יותר ענינים וגם יותר מערך הענינים — היו יר"ש עוד יותר.

הגיעתני ידיעה, אשר לא הי' בקו הבריאות. ויה"ר שיחזור לאיתנו, ובלשון המורגל במ"א — לאיתנו כפשוטו ולאיתנו כמשמעו כפירוש רבנו הזקן בד"ה משכיל לאיתן האזרחי (נדפס בקונטרס לימוד החסידות).

בברכה,

מ. שניאורסאהן

שלט

אדמו"ר שליט"א

ד'תקצח

ב"ה, ה' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

ועד כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על הפ"כ ובו גם בנוגע לבנין המקוה, – ומוכרחני לחזור עוד הפעם, אף כי בנקודה בעלמא. בהשקפתי על אופן הבני' בכפר חב"ד – שהיא ברשלנות מבהילה. והלואי שלא תגרום רשלנות זו למעות ולאסון שקשה יהי' למלאותם. ורשלנות זו התקועה ברצון מובן שמטה את השכל, ותופסים כל ענין וסיבה לדחות עניני הבני' למשך זמן אפשרי ואפילו בלתי אפשרי. וכנראה שגם בהנוגע להמקוה נתאחזו במכתבי אודות יופי המקוה השיפורים וכו' שלכן בטלה הבני' מעיקרא ותתחל השקו"ט מאל"ף – ובכדי לבטל גם את זה הנני מקבל על עצמי – בלי נדר – להתרים את אני"ש בסכום של שני אלפים לירות ואפשר עוד יותר, אבל הסכום אתן לאחר גמר הבנין, ז.א. שלאחרי שיבנו את בית הטבילה מתאים להתכנית שבהפריטי כל ויחסר סכום הנ"ל להגמר, אז אמציאם. ובמילא מובן שתיכף לקבלת הסכמתי זו – עליהם לגשת לבניית המקוה, אם כנים הדברים שרק הסכום הוא העכוב.

כנראה שגם בהנוגע לבנין בית הכנסת המצב ככה, שהסכום הראשון שהוכנס על זה מונח כאבן שאין לו הופכים זה עשירות חדשים. וכנראה שאין שמים על לב הכרח הדבר.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ויה"ר שיהי' בהקדם ובמענה מפורט ומשמח.

ד'תקצח

מהעחקה.

ד'תקצט

ב"ה, ה' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בהנוגע לשאלתו הפרטית לשחררו מתפקידו, הנה כבר נלאיתי מקבלת בקשות כמו אלו מכמה אנ"ש, ואביע אחת ולתמיד השקפתי ואח"כ יעשה כפי שיעלה ברצונו, והוא:

המשרות בכפר חב"ד ובמוסדות חב"ד שיש לאנ"ש באה"ק ת"ו הם הן הצנור והכלים לקבלת ברכות נשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לא רק בענינים רוחנים אלא גם בענינים גשמיים כפשוטם להם ולב"ב [וה"ה בהנוגע לקביעת דירה בכפר חב"ד] אלא שאף שאמרו רז"ל, זכין לאדם (אפילו) שלא בפניו, הנה אי אפשר לזכות לאדם בעל כרחו, מובן שאפשר ג"כ שאחדים מאנ"ש ינסו להעמיד צנור וכלים אחרים וגם בזה יצליחו, אף שמובן שאיני מוצא טעם ושכל בהנהגה כזו וחיפוש כזה, אבל כבר ידוע פתגם המובא בדא"ח, א קאפ קען מען ניט ארויפשטעלען, ואין דיעותיהם שוות, — וככל הדברים האלה הוא בהנוגע אליו ולמשרתו בקדש ...

— ובמ"ש שישנם כאלו שאינם שבעים רצון מהנהגתו וכי' — בטח כמו שבכל הענינים שבין אדם לחבירו שני הצדדים אשמים אף שלא במדה שוה, ובהחלק אפילו שהוא קטן ביותר שהוא האשם בהנ"ל יש עליו לשפרו, וכשלא יהי' כל מקום לתלונה ואחיזה לתלונה מצדו תתבטלה התלונות בכלל.

בברכה שיחליט מתאים לטובתו ולא מתאים לרצונו.

ד'תקצט

פתגם: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תשד"מ, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תר

בי"ה, ה' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף דיין בריף, אין וועלכען דו שרייבסט אז ליידער האסט
דו נישט געקענט קומען באטייליגען זיך אין דער התועדות פון ימי הסגולה י"ב
וי"ג תמוז.

יעדער ענין איז בהשגחה פרטית, ווי עס [איז] באוואוסט פון תורת הבעל
שם טוב און תורת החסידות בכלל, און דארטען ווערט אויך ערקלערט
בארוכה, ווי פון יעדער זאך קען מען ארויסלערנען און ניצען דאס צו עבודת
השם, און אויך אין דעם פאל איז אזוי, אז בכלל דאס וואס א צווייטער קען
שטערן א אידען צו נעמען איינטייל אין א התועדות אזא, אפילו ווען דער
צווייטער זאגט, אז דאס וויל ער שטערן, איז על פי רוב נעמט זיך דאס פון
דעם וואס דער וועלען איינטייל נעמען איז נישט גענוג שטארק אדער נישט
בטהרתו, ד.ה. אז אין דעם וועלען איז אריינגעמישט אויך זייטיגע זאכען, און
דאס גיט א ארט אז א צווייטער זאל זיך נאר וועלען נישט לאזען דעם איינטייל
נעמען און אויך אויספירען. דאס איז אין דער ערשטער נקודה.

און בהנוגע צום צווייטען ענין — איז דאס על דרך ווי עס ווערט
ערקלערט אין מערערע ערטער אין חסידות, אז דער הסתר אויף א רצון
דקדושה דארף ארויסרופען א שטארקערען צמאון צו וועלען דעם ענין
דקדושה, ביז דער צמאון ווערט אזוי שטארק, אז עס ווירקט אויף די אנדערע
וועלכע ביז היינט האבען געשטערט צו דעם, אז אויך זיי זאלען אנערקענען די
וויכטיקייט און הייליקייט פון דער זאך, אזוי אויך אין דעם ענין, דער נישט
קענען משתתף זיין זיך אין דער התועדות, וואס דער תכלית אירער איז צו
פארטיפען זיך מער אין אהבת התורה אהבת השם ואהבת ישראל, דארף
פארגרעסערען די התמדה ושקידה אין תורה און בהידור לקיום המצות, און
דער הסתר איז תכליתו ארויסרופען אט די תשוקה צו אנהויבען גלייך אין די
אלע ענינים ווי געזאגט, וואס דענסטמאל וועט סוף כל סוף זיך בייטען די
באציאהונג פון די צדדים וועלכע שטערן צו דעם געזאגטען ווילען, און די הכנה

ד'תר

צו דעם איז כפשוטו לערנען מער און מקיים זיין מצות מער בהידור והשם
יתברך יצליחו.

אין דעם שרייבען דיינעם וועגען דער מעגליכקייט צו לערנען אין דער
ליובאוויטשער ישיבה אין נויארק, האסט דו געדארפט בעטען פון דער הנהלת
תומכי תמימים אין מאנטרעאל אז זיי זאלען זיך פארשטענדיגען מיט דער
הנהלת הישיבה דא, צו אויסגעפינען אויב דאס איז א פאסענדע הצעה.

געוויס היסט דו אפ צו זאגען יעדער טאג נאכן דאוונען דעם שיעור
תהלים — ווי דער תהלים איז פארטיילט אויף די טעג פון חדש.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרא

ב"ה, ה' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען א גרוס פון אייך דורך האברכים
הנוסעים לאה"ק ת"ו מר דאלעפן שי' ומר זאנד שי', אויך איז אנגעקומען
אייער בריף פון כ"ה תמוז, ויהי רצון שתמיד כל הימים יבשר טוב בטוב
הנראה והנעלה, און ספעציעל לויטן מאמר רז"ל אין טוב אלא תורה זאלט
איר אנזאגען גוטעס וועגען לימוד התורה בכלל און תורת החסידות ביחוד,
ועד מתי אתם מחשים, און ווי עס ווערט ערקלערט בארוכה בשער ההקדמות
להרח"ו, אז דורך מיעוט בלימוד פלימיות התורה איז מען מעכב די גאולה
(דרך אגב שרייבט אויך, אזוי הגר"א בפירושו למשלי), און דורך הפצת לימוד

ד'תרא

מו"ה דוד: טנהויז, בטהורסט. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ה ב'שצב. ח"ט ב'תרלט.
האברכים הנוסעים: בשליחות המרכז לעניני חנוך. ראה ס' תולדות חב"ד בארה"ב ע' רעט"רפ.
הגר"א: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תתפ"ו, ובהנסמן בהערות שם.

זה אין אייגענעם חוצה און אין דעם חוצה בפשטות – איז – קאתי מר, ויהי רצון אז איר זאלט גלייך אנהויבען אין דעם און זעהען אז אויך די סביבה זאל אזוי טאן, והשי"ת יצליחו.

בייגעלייגט איז דא א קונטרס וואס איז איצטער ערשינען, און געוויס וועט איר אויך מזכה זיין את הרבים אין דעם. וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה.

ד'תרב

ב"ה, ה' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח מנ"א, בו כותב אודות העסק שקנו אצלו סחורה ועתה קישוים בהנוגע לתשלומין, וספק אם יבוא הדבר לפועל וכו'.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע לפרנסה בכשרות ובמנוחה, ויהי רצון שככל התלוי בו יקים ההודעה המפורסמת של רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע, אז הקב"ה גיט אידן גשמיות און זיי מאכען פון גשמיות רוחניות, פירוש, שמשתמשים בהפרנסה לענייני תורה ומצותי' והחלק של פרנסת עצמו ובני ביתו ג"כ על פי הוראת השו"ע שאז גם זה קדושה היא, וכמ"ש בכל דרכיך דעהו, וכמבואר בארוכה בשו"ע אורח חיים סי' רל"א, ומהנכון הי' שינהג בהפרשת מעשר מהריוח לצדקה וכבר נאמר על זה, ובחנוני נא בזאת וגו'...

בטח יודע משלשת השיעורים השוים לכל נפש מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע והם: א) אמירת שיעור תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש – בכל יום אחר תפלת הבקר, ב) לימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע (ביום א' מהתחלת הסדרה עד פרשת שני, ביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו'), ג) לימוד שיעור תניא בכל יום – כפי שנחלק התניא לימות השנה – ועכ"פ ישמור אותם מכאן ולהבא.

בברכה לבשו"ט.

ד'תר"ג

ב"ה, ה' מנחם-אב, תשט"ז
ברוקלין.

לכבוד התלמידים התמימים
שלוחי כ"ק אדמו"ר שליט"א
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בטח קבלתם בעתו המברק של כ"ק אדמו"ר שליט"א לקראת בואכם צלחה
לאה"ק ת"ו ומועתק בזה הנוסח:

בואכם לארץ הקדושה לשלום ובקורכם בה להצלחה מופלגה במילוי
שליחותכם ונקודתה הפנימית הפצת המעינות חוצה לאלתר לגאולה בפריסת
שלום כל אנ"ש.

ד'תרד

ב"ה, ה' מנחם-אב, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הועידה הארצית של הסתדרות
מורי אגודת ישראל באה"ק — תבנה ותכונן
ע"י משיח צדקנו במהרה בימינו —
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

במענה להזמנתם, אבוא בזה, בנקודות אחדות ואקצר — במה שהי
ראוי להאריך, אלא שקשה האריכות במכתב.

ד'תר"ג

שלוחי: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תרד

נדפסה בלקו"ש חכ"א ע' 392.

ומובן אשר דברי אלו אמורים ומכוונים על ידם גם לכל המורים והמחנכים.

שומה על המורה והמחנך לזכור תמיד אשר אין הנוער מאמין בפשרות ואין דעתו מקבלת חצי-אמת, אם בכלל יש, ענין שכזה, ומשום כך מצליח ביותר חינוך שלם ולא חינוך בפשרה למחצה לשליש ולרביע, ובפרט בהנוגע לתורה ולמצוות¹.

שלא כדעת הטועים, אשר חוששים שחינוך שלם יש בו כדי להפחיד את הנוער בבחינת תפסת מרובה. ונהפוך הוא, אשר כל פשרה בעיקרי שיטה וענייניי – מעוררה אי-אמון בלב המחנך והמחונכת ולא רק אי אומון במחנך עצמו אלא גם בכל השיטה שהוא דוגל בה ומייצגה.

ועוד זאת, וגם זה עיקר: פשרה, שענינה וויתור ונטי' מן הדרך – הנה אפילו סטי' קלה מדרך האמת לאמתו בחינוך הנוער, למה הדבר דומה, לשריטה בגרעין הנזרע, שאפילו שריטה קטנה בו – סופה לגרום לאחר זמן מום גדול באילן הגדל ממנו, מום אשר קשה לשער מראש. והנמשל מובן.

לאידך גיסא, יש להביא בחשבון אשר כל ישראל מאמינים בני מאמינים הם, וכפתגם רבנו הזקן, בעל התניא והשלחן ערוך: א איד, ניט ער וויל און ניט ער קען זיך אפרייסען פון אלקות (אין יהודי רוצה וגם אינו יכול להנתק מאלקות). ומה שרואים שבחיים המעשיים ישנם כאלה שהנהגתם בכמה עניינים לא מתאימה להנ"ל, ולא עוד אלא שגם עושים שיטה מהנהגתם היפך תורת אמת ומצוות², הנה המתבונן בזה יווכח לדעת הסבר הדבר, והוא:

האדם הוא בשר ודם, ושתי נפשות יש לו נפש האלקית וגם נפש הבהמית – ולכן לא תמיד עומד בנסיון, וכאשר נכשל באיזה ענין של תורה ומצוה ועושה החיפך מזה, הנה מי שיש לו אומץ-לב לא יתעלם מאמתיות המצב שלא עמד בנסיון ועבר על רצונו של הבורא, וגם על רצונו האמיתי ומצפונו הוא, ומודה ועוזב ירוחם, ושב לדרך הישרה ורפא לו. אבל מי שהוא מוג לב ואפילו כלפי עצמו – מתחיל להפוך בזכות עצמו ולחפש הצטדקות על הנהגתו הבלתי מתאימה. ובפרט שכמאמר רז"ל, עבירה גוררת עוד עבירה, ומרגיש הוא צורך דחוף להצדיק הנהגתו, להצדיקה כלפי עצמו וכלפי אחרים ולרומם את כבודו המחולל גם בעיני עצמו על ידי חולשתו. ועל כל פשעים תכסה אהבה, ובפרט אהבת עצמו. והשוחד – יעוור, שוחד אהבת עצמו – מטה

בפשרות: ראה גם לעיל אגרת ד"חסג, ובהנסמן בהערות שם.
וכפתגם: ראה גם לעיל ח"ז אגרת ב'עט.

את שכלו ו"מזמין" אצלו שיטה "שכלית", או גם השקפת עולם כוללת את כל הבריאה, אשר תצדיק את הנהגתו ותשתיק את ההרהורי תשובה שלו — ע"י "הסברה" שהנהגתו אינה כשלון ונפילה — כי אם עלי, אינה עבירה — אלא אדרבה מצוה.

ושיטות אלו הקימו כמובן, גם אופני חינוך המתאים להן: שיטות השומרות על המחצה — חינוך בפשרה למחצה וכו'.

הצד השווה שבכולם — ששמים את הסטי" מן הדרך, את הנפילה והחושך — לעלי ואור.

ולכן החינוך בלי פשרות, בשלילה המוחלטת של הגישה "נשתנו הזמנים ולכן יש להתאים להם את התורה ואת המצוות" —

אינו רק ענין של הוספת מספר שעות לימוד תורתנו והוספת מספר המצוות דינים ומנהגים בתכנית החינוך ובחיי המחונוך,

(שזה נותן מקום לחשבון ולהגבלה — כמה יגיעה כדאי להשקיע בזה),

אלא — החינוך בלי פשרות הוא בעיקרו העמדת המחונוך על האמת, אשר החושך הוא חושך והאור — אור, אשר התורה אחת היא ותמימה מעת נתינתה ועד עתה ולנצח, והיא היא — בשלימותה — תורת אמת ותורת חיים (חיים גם כפשוטם בעולמנו זה) גם יחד.

ויהי רצון אשר כינוסם יביא תוספת אומץ וחיות במלאכתם, היא מלאכת הוי', מלאכת החינוך וההוראה, להביא לבני ולבנות ישראל דברי אלקים חיים, דבר ה' בשלימותו ובטהרתו (מבלי לערב בזה מעשה אנוש ותחבולותיו),

ועל ידי זה יצליחו לרכוש את הנוער לחנכו ולהנהיגו בדרך ה', דרך התורה והמצוה, עדי הקטן יהי לאלף והצעיר לגוי עצום.

ובימיהם ובימינו יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, ולא ילמדו עוד איש את רעהו, כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

בכבוד ובברכת הצלחה,

מ. שניאורסאהן

ד'תרה

ב"ה, ז' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

תקותי אף שאין מהם עדיין ידיעות מפורטות שענין הקייטנא מתקדם ככל הדרוש, וכיון שכנראה התחילו באיחור זמן, ידוע דבר הוראת רז"ל בכגון דא, הועתק ע"י רבנו הזקן באגה"ת פרק ט', ה"י רגיל לקרות דף אחד יקרא ב' דפים כו', זאת אומרת שההשתדלות בסידור הנ"ל צריכה להיות בכפלים השתדלות הנדרשת מפני הענינים עתה והשתדלות שצריכה היתה להעשות לפני זמן, ואחכה לידיעות מפורטות בזה.

(ב) אף שלרוב פשיטות הדבר לא כתבתי לועד הכפר שיסייעו בענין הקייטנא ביותר וביותר כי טובתם היא לא פחות מאשר טובת אורחי הקייטנא ואפשר עוד יותר, הנה ליתר שאת בא' הנני בזה, אף שכתובים הדברים להנהלת הרשת אהלי"י נאמנים הם למסור דברי כצורתם לועד הכפר, ובבטחה האמורה לסיוע חפי גדול מצדם, ואם אפילו ישנם עניני הכפר שלכאורה אי אפשר להוציאם לפועל כ"א על חשבון גרעון בהקייטנא, כבר ידוע אשר מצוה שעובר זמנה דוחה כמה ענינים, וגם בנדון זה כן הוא שהקייטנא ענין שהזמן גרמא, ומפני שאורחי הקייטנא מתפזרים אח"כ לכו"כ מקומות, חשיבות מיוחדת להשלימות הכי גדולה בכל פרטי.

ואם בהנוגע לועד הכפר הדברים אודות סיוע אמורים, שאכו"כ לכל חברי הנהלת הרשת, לכל בתי הספר אהלי"י ולסגל המורים-ות שצריכים לעשות בזה להראות דוגמא לכל השאר, ואם אפילו מאיזה סיבה שתהי' אחדים מהם לא השתתפו בכל הדרוש, תקותי שבהתקבל מכתבי זה יתעסקו גם הם וע"ד הנ"ל כמ"ש רבנו הזקן באגה"ת הנ"ל ...

(ד) לע"ע לא קבלתי כל ידיעות מתכנית ניצול ימי החופש וסידור שעכ"פ איזה פעמים יפגשו עם התלמידים-ות במשך שבועות אלו או יעמדו אתם

ד'תרה

השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

אגרות-קודש (ד'תרה)

שמח

בקשר באופן המתאים, ואפשר כדאי לנצל לכגון דא גם שהותם של השלוחים שליטי"א באה"ק ת"ו.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה מופלגה בכל הענינים.

ד'תרו

ב"ה, ז' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מדי' מני"א:

לפלא וגם מצער מה שכותב אשר אין מקום לקבל עוד תלמידות אף שבאים הם בבקשה להתקבל, כי מובן שבכגון דא יש לנצל את העת רצון של הורי הנערות וגם של הנערות, ושאלת המקום בודאי יש למצוא פתרון, ובפרט שימי הקיץ עתה ורוב היום נמצאים בין כך ובין כך לא בחדר, ואם אפילו תהי' איזה הוצאה נוספת בזה כדאית היא, וביחוד שיש לקוות שחלק מתלמידות ימי החופש תשארנה ללמוד במוסד גם אחרי כן, ועי"ז יסתפחו למחנה אני"ש ואפשר גם משפחותיהם, וק"ל.

ושולח הנני מכתבי זה במהיר ואפשר עדיין יתקנו את הנ"ל במילואו, והשי"ת יצליחם.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א
מזכיר

שמט

אדמו"ר שליט"א

ד'תרז

בי"ה, ז' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מג' מני"א. בו כותב על ההצעה שקבל מהרה"ח כו' יצחק גנזבורג שי' בהנוגע למשרה בבתי ספר אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק ת"ן, והסכים על זה, והודיע לו הסכמתו גם בכתב, ונתעורר אצלו עתה ספק כיון שממקום משרתו בעבר מציעים לו להשאר אצלם, – ועפ"י האמור לעיל כיון שכתב הסכמתו הרי נמצא הענין בידי הרה"ח שי' גנזבורג מנהל המוסד, ואם ידרשו ממנו שינוי בזה עליו לכוון את הדורשים להרב גנזבורג, ומובן שבלא הסכמת האחרון אי אפשר לחזור מהסכמתו.

בודאי למותר לדכוותי להדגיש אשר אם בכל הזמנים והמקומות אמרו חז"ל שהיראה צ"ל קודמת להחכמה עאכ"כ בדורנו דור יתום, ובארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, שמגמה זו צריכה להיות תמיד נגד עיני המחנך והמורה ושמבלי הבדל איזה מקצוע מלמד לתלמידים לכל לראש וראשית חכמה יראת ה', ועליו לנצל כל הזדמנות וגם ליצור הזדמנות להחדיר יראת שמים ואהבת השם בתלמידיו, וזה ישמש יסוד חזק לקליטתם את הלימודיהם כדרוש, ובהתבוננות המתאימה תמיד יש למצוא אופנים איך להביא הנ"ל לפועל.

בברכה לבשו"ט ולהצלחה.

ד'תרח

בי"ה, ז' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השלישי, בו כותב אשר עניני חסידות וחסידים נגעו ללבו, ושואל הוראות הדרך ללימוד החסידות ולהבנתה כאחד שנולד בה כו'.

והנה בודאי ידוע לו סיפור רז"ל אשר קבלת התורה היתה על ידי הקדמת נעשה לנשמע, אף שהתורה חכמה עמוקה היא, וכמה שכתוב כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, ובכל זה אפשרית קבלתה באופן האמור דוקא, זאת אומרת על ידי קבלת עול, וכן הוא בכל חלק מחלקי תורתנו ותורת החסידות בכלל זה כמובן.

כוונתי שאין לדרוש בתחלת הלימוד שתיכף יבין כל הדיוקים וכל הפרטים אשר בתורה זו ותבוא ההבנה מבלי יגיעה ומבלי קושי וכיו"ב, כי אין זו הדרך לתפיסת חכמה איזה שתהי, ועאכו"כ חכמת תורתנו, וגם זה מתבטא בפתגם רז"ל קצר וקולע, לא יגעת ומצאת אל תאמין, אף תיכף הודיעו ג"כ יגעת ולא מצאת אל תאמין, וזהו נותן הבטחה שבודאי ישיג מטרת הבנת תורה זו אם רק יתמסר ללימודה כדרוש, ועל יסוד הנ"ל, מובן שסדרי הלימוד תלוי בידיעותיו של הלומד ובכשרונותיו, ולכן יפגש עם זקני החסידים אשר בסמיכות לו, והם יורוהו בזה ע"י הנסיון שהי' להם במקרים דומים.

בטח ידוע לו מסניף צעירי אגודת חב"ד אשר בבני ברק, והפגישה עמהם בודאי תביא תועלת גם בענין האמור.

כמו בכל חלקי התורה שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה, גם בתורת החסידות, כן הוא אשר הלימוד צ"ל ע"מ לעשות, אבל גם זה לא בשמים היא ולא נפלאות היא ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרט

ב"ה, ז' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח איינא נוי"נ עוסק בצ"צ רא"ש שי

שלום וברכה!

באשטעטיגען די ערהאלטונג פון אייער בריף פון ר"ח מנחם אב, און
דאנק אייך פאר די ספרים וואס איר האט געשיקט, און אויך פאר אייער
טרחא אין דעם.

איר דערמאנט אין אייער בריף וועגען הרב זאקהיים, וואלט מיר
אינטערעסירט צו וויסען צי איז ער געווען א קרוב פון הרב בנימין זאקהיים
וועלכער איז געווען רב אין יעקטערנאסלאוו (וואו עס איז געווען רב אויך
מיין פאטער אאמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע).

איך האף אז איר האט זיין שוין געטראפען מיט אברכים השלוחים
שליט"א פון דאנען, און וועלען האבען אויך א געלעגנהייט צו זיין בא אייך
אין בית הכנסת ובית המדרש, חאטש זייער צייט איז זייער באגרעניצט, און
האף צו הערען פון אייך גוטע בשורות אויך וועגען זיי, ויהי רצון אז זייער
שליחות וועלכעס איז בעיקר געמיינט פאר הרמת קרן אנ"ש והרמת קרן
חב"ד זאל זיין בהצלחה, ובימיהם ובימינו יחפכו ימים אלו לששון ולשמחה,
און לויט ווי די גמרא דערציילט (מגילה כט, א) וועלען אלע בתי כנסיות ובתי
מדרשות וועלכע ווערען אנגערופען מקדש מעט, איבערגעפלאנצט ווערען אין
ארץ הקדושה און צו זוכה זיין צום מקדש השלישי במהרה בימינו.

בייגעלייגט איז דא א קונטרס וועלכער איז ערשינען די טעג, און זיכער
וועט איר מיט עס מזכה זיין את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה.

לע"ע נתקבלו הספרים: כתם פרחי — ב"ה. פרדס פתחי. דעת רש"י.

ד'תרט

רא"ש: ר"א שקלובסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רחצ, ובהנסמן בהערות שם.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'חקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תרי

ב"ה, ח' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

ועד ליסוד ביי"ס תיכון — סמינר בכפר חב"ד
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לפלא שזה מזמן רב שאין מהם כל ידיעות מהתפתחות העניינים, והרי
הזמן קצר ביחוד, ואף שבטח למותר לעוררם על הנקודות הבאות להלן, בכ"ז
ליתר שאת הנני כופל בזה עוה"פ, והוא:

א) כיון שבטח יהי חילוקי דיעות בהנוגע לתכנית הלימודים, הנה כבר
כתבתי דעתי ברורה ומבלי שום ספק, שהתכנית צ"ל כתכנית בתי ספר בית
יעקב היותר חרדים שבהם באה"ק ת"ו, וכפי הידוע כאן שזהו הבית יעקב
אשר בירושלים עיה"ק ת"ו, מובן שמוכרחים להוסיף על לימודיהם בהנוגע
עכ"פ צו ארום פון חסידות, ומובן ג"כ שביכולתם להרבות בענייני יראת שמים
עוד יותר מבתי ספר ב"י האמורים, ובמכש"כ וק"ו ומה במדינתם לפנים
שהדבר היי קשור בסכנה, סכנת ההורים גם סכנת הילדים שיחיו, בכ"ז לא
חסו מפני כל, ורק עיי"ז הצילו את ילידיהם לחיי העוה"ב וגם לחיי העוה"ז,
עאכ"כ כשנמצאים במקום שאין בזה כל סכנה כלל, והארץ נקראת בפי כל
האומות אפילו ארץ הקדושה והעידה תורתנו אשר זוהי ארץ אשר עיני ה'
אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, פשוט שאין להתרשם מן
המלעיגים ואין להתרשם משאר העלמות והסתרים שאפשר יהיו בזה,
ומוכרח שביי"ס התיכון — סמינר, יהי דוקא בתכנית האמורה.

ב) בהתאם להאמור מובן ופשוט, שבבחירת סגל המורות, לכל לראש
צריך להתבונן שלא ישפיעו על התלמידות לרעה ח"ו בהנוגע ליר"ש ליהדות
וענייני, והשפעה למוטב בזה יכולה להיות לא רק עיי דבור גלוי אלא אפילו
עיי הנהגה וכיו"ב, ובק"ו, ומה בהנוגע ללימוד תורה צריך להיות הרב דומה
וכו', כהוראת חז"ל ואפילו באלו שדעתם חזקה עאכ"כ בנדון דידן.

ד'תרי

ליסוד ביי"ס תיכון — סמינר: ראה בזה לעיל ח"ב אגרת ג'תתכח, ובהנסמן בהערות שם. לעיל
ד'שח. ד'תד. ד'תנא. ד'תסז. ד'תקכו. לקמן ד'תשכב.

שנג

אדמו"ר שליט"א

ג) ואל יהי האמור קל בעיניהם, וכידוע תוצאות שיטות אנשי הפשרה המפתים א"ע לומר שע"י ויתורם על ענינים קלים ישתכרו ענינים עיקרים וכו', שהנסיון הראה ההיפך הגמור, שהויתור שנותנים משמש פתח לויתור יותר ויותר, וכעבור איזה זמן נפתעים בעצמם, לאן הגיעו, ואין להאריך בדבר הנראה במוחש.

ד) בודאי למותר לעורר ג"כ שמהנכון ביותר שישתפו פעולה עם אלו המתעסקות ביסוד בייס המשך לבתי ספר הרשת, כי הרי בעצם מטרתם אחת, ויש לקוות שבמשך זמן קצר ימצאו הדרך גם לאחד שני המוסדות, ובודאי שיש בזה כמה ענינים דנר לאחד נר למאה ויוכלו לנצל הכחות להתחזקות ולהתפתחות, במקום להכפיל עבודתן, ואחכה לבשו"ט בכל האמור וכן לידיעות ע"ד המועמדות בתור מורות, ומי המעיד עליהן בהנוגע לאופן חינוכן וליראת שמים שלהן וכן המעיד על ידיעותיהן, וכיון שכל התחלות קשות, יש להשקיע כל השתדלות ומרץ הדרושים להקמת הענין כדבעי.

המחכה לבשו"ט וחותרים בברכת הצלחה מופלגה בסידור הדברים מתאים להוראת תורתנו תורת חיים וכמבואר ע"י נשיאינו הק'.

ד'תריא

בי"ה, ח' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה ישראל זוסמאן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מער"ח מנ"א, ובטח בינתים קבל מכתבי מענה על שאלותיו במכתביו הקודמים.

שיטות אנשי הפשרה: ראה גם לעיל אגרת ד'תסג, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תריא

מו"ה ישראל זוסמן: דבורץ, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תג, ובהנסמן בהערות שם.

ובמ"ש אודות הוראות איך להגיד להזולת, וכו' – הנה יארכו הדברים לכותבם, ובפרט שאין צריך בזה כיון שבדורנו זכינו לפרסום הוראות נשיאנו הק' זצוקלה"ה נב"מ זי"ע בכגון דא. וכמבואר בהשיחות הק' שנדפסו בלקו"ד, ספר השיחות ועוד ועוד. והנקודה העיקרית היא – ורואים גם במוחש – שדברי נועם וקירוב פועלים שלא בערך יותר מאשר ע"י הנהגה הפכית. אף שפשוט שהדברים אמורים רק בהנוגע להלבוש, היינו אופן הגישה להזולת שצ"ל בדרכי נועם, אבל הפנימיות צ"ל בתוקף המתאים בכל עניי התורה ומצותי. אלא שגם ע"ז נאמר מעט מעט אגרשנו, ולא כל הענינים יש לדרוש בפגישה הראשונה. ובטח לדכותי האריכות בזה אך למותר. ועיקר העיקרים הוא – שטובה פעולה אחת מאלף אנחות, שהרי דבר ברור שהעדר הפעולה אפילו אם יתרחשו ע"י כו"כ טעמים, בודאי לא תהיינה כל תוצאות ולא יחול כל שיפור, משא"כ ע"י פעולה קרוב לודאי שיראו פירות במשך זמן קצר, ואצ"ל – במשך הזמן.

בטח נפגש עם האברכים השלוחים שליט"א וינצלו שהותם באה"ק ת"ו באופן המתאים.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ד'תריב

בי"ה, ח' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נ"נ עוסק בצ"צ מו"ה משה צבי שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ז תמוז, בו כותב ע"ד סברא דפני לאו"ה בהנוגע לתשובה וכו', ושואל חו"ד בזה.

השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תריב

מו"ה משה צבי: סגל, כפר חב"ד.
סברא דפני לאו"ה בנוגע לתשובה: לעוררם לחזור בתשובה ולקבל עליהם את ד' מצוות בני נח ... בקריאה זו צריך לבשר לעולם כי התשובה תביא את גואל העולם המקווה אשר יופיע בשם ה' ותורתו.

שנה

אדמו"ר שליט"א

והנה מבלי להפחית בערך הענין מצד עצמו, הנה כל המתבונן במצב הרוחות בתקופתנו, בטח יבוא לידי המסקנא, שלע"ע אין כל סיכויים שפני"ז תמצא הד אצל אלו שביכולתם לפעול מה בזה. ואלו שיענו להקריאה – בטח אין נזקקים להתעוררות ואין להם השפעה על מהלך הדברים. וע"ד המובא בכ"מ – המצב בעולם הוא באופן כזה, שבעוה"ר, אינו מוכשר לע"ע לתשובה מתוך אהבה ואפילו לא לתשובה מפני היראה, אלא רק לתשובה מפני יראת העונש על אתר, דאפילו עונש שלאחר זמן אינו משפיע. ובהתאם להשקפה הנ"ל, חבל על המרץ והיגיעה שישקיעו בהאמור – בה בשעה שנדרשים הם בכו"כ עניינים חיוניים, ומהם – בבחינה דאי אפשר לעשותם על ידי אחרים.

ומהאמור ג"כ ראוי והוכחה נוספת, אשר כל אלו האומרים שגאולת ישראל תבוא בדרך הטבע ולאט לאט ומסתמכים מירושלמי הידוע וממש"כ בפירוש המיוחס להרמב"ן בשה"ש, מתעלמים מהמציאות ומתעלמים גם מראות את העבר, וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים – שגם שם היתה הגאולה ע"י קפיצה ממ"ט שע"ט לגאולה שלימה וביד רמה. וזהו ג"כ המענה על השאלה, שאת"ל שהשקפה הנ"ל צודקת היא (והמתבונן בישרות אי אפשר לבוא להשקפה אחרת), א"כ מה תקוה ישנה שיתוקן עולם במלכות ש"ד"י, והמענה על זה שכך היא ענין גאולתם של ישראל שע"י תה"י גאולתו של העולם, אשר כהרף עין יצאו צבאות ה' ממצרים ערות הארץ ונשאו על כנפי נשרים להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, וע"פ המבואר בתניא פרק ל"ז, בד"מ תבוא המהפכה בכל הבריאה כולה, וק"ל.

בברכה.

ד'תריג

ב"ה, ח' מנחם-אב, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד ראשי וטובי קהלת נדחי ישראל במקסיקו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

באשר נמצא במחנסי השד"ר של ישיבות "תומכי-תמימים" ליובאוויטש,
הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצרכי ציבור בעל מרץ וכו' מוה"ר מרדכי דוב

שי' טעלעשעווסקי, בטח יושיטו לו יד עזר וסיוע למלא שליחותו על הצד היותר טוב, ובפרט בשים לב למצב הדחוק של מוסדות התורה דליובאוויטש, אשר עזר כספי הגון דרוש בהקדם.

ובימים אלו של חודש מנחם אב, אשר תחלתו ענייני חורבן, אבל תיכף לזה ענייני נחמה ובנין, מנחם ציון ובונה ירושלים, הנה עיקר הנחמה היא תורתנו הקי', וכמאמר רז"ל אין לנו שיור אלא התורה הזאת, ובתי כנסיות ובתי מדרשות הם מקדשי. מעט דזמן הזה. שלכן כל סיוע להיכלי התורה שלומדים שם תורת ה' תמימה ביראת שמים, הרי זה נחמה ובנין ומקרב הגאולה האמתית והשלמה, שאז יהפכו ימים אלו לימי ששון ושמחה, במהרה בימינו.

ובמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה וכמה פעמים ככה, יתברכו כל העושים ומעשים בהצלחה מרובה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

ד'תריד

בי"ה, ח' מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז"ך לתמוז.

— נבהלתי להקסי"ד שלו שרוצה להתחיל בסדר תעניות ומסתמך על האמור באגה"ת לרבנו הזקן פ"ג, אלא שמוסיף על הני"ל שבכחו לעשות כן גם בימי הקיץ. ואם בקולי ישמע הרי תיכף לקבלת מכתבי יבטל סברתו זו, ובאם כבר נהג ג"פ בזה יושיב גי' מידידיו ויתירו לו, וכבר מלתי אמורה במקום אחר אשר לא כדעת הטועים לומר שמחמירים הם על עצמם בזה שמתענים וכו', אלא אדרבה, קולא היא כיון שעיי"ז מתבטלים מתורה ועבודה ככל הדרוש מצדם, וכמו שהעיד רבנו הזקן על דורותנו, וכמ"ש בפ"ג כמו בדורתנו אלה אסור וכו', ובודאי אין צריך לביאור נוסף בזה, כי רואי' במוחש התוצאות מתעניות האמורות, אף שלא כל הגופים שוים ויש גוף שהתוצאה נראה בהקדם ויש שמתאחרת, אבל הצד השונה שבהם שמונע במשך הזמן מתורה ועבודה, ואם באמת הכוונה למעט חלב ודם וכו' (שבעצם אינו מובן מפני מה

צריך לעשות היפך הוראת הבעש"ט שצריכה העבודה להיות באופן דעזב תעזוב עמו כו' ולא ע"י תעניות וסיגופים, ואם בכ"ז ירצה דוקא בעבודה האמורה, הרי כבר ידועה הוראת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש שאפשר להתענות כמה תעניות ע"י איחור הדבור, מחשבה וכו' (ועיין בס' תולדות מוהר"ש ע' עב), ורואים במוחש אשר, א) קשה יותר לפעול תעניות אלו מאשר תענית כפשוטו. ב) אין מזה שביעת רצון מהנהגת עצמו כמו שלפעמים ישנה שביעת רצון מעצמו בתענית כפשוטו.

והעיקר בכל הנ"ל הוא שכל בני ישראל החרדים לדבר ה' – הם במצב של מלחמה כבדה נגד החשך כפול ומכופל של הגלות דעקבתא דמשיחא, ובפרט שנשארנו כ"א מאתנו כאודים מוצלים מאש, ועלינו לעשות גם אלו העניינים שהיו מוטלים על הקדושים שנהרגו עקה"ש הי"ד, וכל רגע פנוי צריך לנצל לזה, היינו להאיר חשכת העולם בנר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות, וראינו במוחש שהצלחה בזה גדולה יותר באם אין הגוף מבבל לזה ע"י שרעב הוא צמא או עצב הוא, ותיקונו של איש פרטי הי"ה ענין פרטי ואין אתנו יודע עד מה, איך נערך בבי"ד של מעלה, משא"כ השתדלות בקירוב לבן של בני ישראל לאבינו שבשמים ודוקא מתוך שמחה ואהבה רואים פירותיהם בעוה"ז, וכפתגם רבותנו נשיאינו הק' חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, וכבר כתבתי, וכמדומה גם לו שאין לנו לחפש מסילות וארחות עקלקלות איך לעלות בית ה' בה בשעה שרבותנו הק' סללו לפנינו דרך רחבה בה אפשר לכאור"א מבני ישראל מהקטן שבקטנים עד הגדול שבגדולים ללכת גם בחיי היום יומים ולעשות לו ית' דירה בתחתונים ע"י ההנהגה דבכל דרכיך דעהו, ויה"ר שאזכה שבמכתבו החוזר יבשרני טוב שביטל סברתו האמורה בתחלת המכתב, ורואה פרי טוב בהשתדלותו מתוך שמחה להאיר חלקו בעולם והד' אמות שלו גם כפשוטו בביתו ע"י שיהי' גוף בריא גם כפשוטו ובריאות בפנימיותו שגם הנשמה בריאה.

המחכה לבשו"ט בחוזר.

ד'תריד

הוראת הבעש"ט: ראה גם לעיל אגרת ד'שפד, וכהנסמן בהערות שם.
הוראת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד'קנט* וש"נ.

ד'תרטו

ב"ה, י' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בהמשך למכתבי ד' מני"א — ובינתים נתקבלו מכתבים מד' וז' מני"א,
כן נתקבלו התמונות המפות וההקלטות. ות"ח.

כבר כתבתי, שהמגבית לביה"ס לדפוס, ככל מגביות, צריך לנצל העת
רצון ככל הדרוש. ומובן שכל שמתרחקים מהמאורע וההנחת אבן הפנה —
מתמעטת ההתלהבות, במילא קשה יותר לחזור ולחדשה.

ומי"ש ששלחו בהנ"ל מכתבים וכו', סדנא דארעא חד הוא בכגון דא,
ובפה שילוח מכתבים משמש רק חרישה והכנה להביקור דאחרי זה. ואי
אפשר לסמוך על זה בלבד.

מזה מובן ג"כ, שלחכרין עתה הנחת פנה לבנין חדש בכפר חב"ד לשיבת
לוד וכו' — הי"ז קלקול ברור להמגבית דבי"ס לדפוס (נוסף על המעטת
ההכנסה אפילו לבנין החדש, כיון שבא בסמיכות זמן להמגבית דבי"ס
לדפוס). ותחת להתבונן בעריכת מגבית חדשה — צריך להתבונן בניצול כל
האפשרויות דמגבית בי"ס לדפוס.

למכתבם דט"ו סיון סעיף שמיני — מובן שאינו נוגע מי הלוח הרשמי,
אלא נוגע מי ישתמש בכסף ההלואה — שעליו מוטלות הוצאות הקשורות
בזה.

לסעיף ט' שם, כיוונו לדעתי בהנוגע לכיוון בי"ס לדפוס. והלואי הייתי
זוכה והיו מתחילים בפעולות ממשיות, והלואי שלא יהי ע"י איחור הזמן
חסרון לא יוכל להמנות ח"ו.

ד'תרטו

מהמאורע: ראה לעיל אגרת ד'רפא, ובהנסמן בהערות שם.
מי הלוח הרשמי: ראה גם לעיל אגרת ד'שמא.

שנט

אדמו"ר שליט"א

בפ"כ ז' סיון המצורף להנ"ל: — ישנה החלטה ע"ד תלמידים אשכנזים. ואתענין לדעת מהתוצאות בזה או עכ"פ תיאור בפרטיות הצעדים שנעשו להשגת הנ"ל. כי חוששני, בהעדר הזכרון עדי"ז בכל מכ', שההחלטה נשארה בכתב, וכלשון המורגל עתה — עברו לסדר היום.

כן אעורר על עוד נקודה (ועיקרית היא, כיון שיש בזה לבחון התענינות הר"מ והר"י בעניני הישיבה): מה עושים התלמידים במשך כל המעל"ע דשי"ק, ומי המשגיח על זה . . .

בשאלותיהם מזמן לזמן אודות קבלת פכ"פ לתפקיד פלוני וכיו"ב, מובן שבזה על ההנהלה להחליט על אתר, מתאים לכשרונות המועמד לאחר הנסיון או מתאים להצלחתו בעבודתו, באם כבר שרת במקום אחר בתפקיד דומה. אבל מובן: א) שיש להזהר פון פרעמדע ברוח, ומכמה טעמים. ב) מסירה ונתינה לעניני חב"ד עלולה יותר אצל השייכים לחב"ד, והרי מסירה ונתינה זו הכרחיות הן, ובפרט במוסדות חב"ד. ג) אלו שנתקרבו לחב"ד (געווארענע, ניט געבארענע) ונתקשרו — צריך לקרבן ביותר. ובפרט, ע"ד מרז"ל, שבכמה ענינים מדקדקים הם יותר מן הגיבארענע. וכנראה במוחש, — וזה בא במענה גם על שאלותיהם בהנוגע למר . . . וב"ב — שיחיו. ומזה מובן שצריך לסדרם באופן שיהיו הנ"ל שבעי רצון (ובודאי כמה אופני הסתדרות כזו — מבלי שיסבלו הענינים) . . .

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ד'תרטז

ב"ה, יו"ד מניא, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מו"ה אפרים אליעזר שי הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני הגלוי' שלו מער"ח מנחם ומכתבו הקודם, וכבקשתו אזכיר
בל"נ להענינים שכותב — על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבגי"מ זי"ע נשיא ישראל.

ובמה שהעיר בפירוש המשנה נזיר פ"ח משנה ו' בעיקר השני דתגלחת
מצורע אחר הטבילה וזהו נגד הכתוב בתורה.

ויש להעיר גם מנגעים פי"ד מ"ב, ונזיר פ"ו מ"ו (והרי ילפינן תגלחת א'
מהשני) — דמשמע דטבל ואח"כ גלח לא עלתה לו טבילה. ויל"ע ברמב"ם
ה' טומאת צרעת פי"א ה"ד ובמפרשים שם.

ומתחילה רציתי לתרץ שהי' כתוב בפיה"מ "אחר" הטבילה", היינו
אחרי — הטבילה. וכשנגרר או נשמט הקו קטן שע"ג תיבת אחר לא שמו
לבם המדפיסים שלאח"ז לתקן.

או — שצ"ל "אחר הכביסה" וכלשון הכתוב. ועיין בתפא"י ובמשנה
אחרונה (נגעים פי"ד מ"ב). ובמני"ח מצוה קעג סק"ז.

שוב ראיתי שעדיין לא נתרץ עי"ז תמ"י יותר פנימית, והיא: מהי בכלל
כוונת הרמב"ם במה שמזכיר כאן הטבילה, והרי אינו נוגע כלל בנדו"ד, והרי
לא הביא ענין ההזי", צפרים וכו'.

ולכן נ"ל שטה"ד יש כאן. וצ"ל "אחר ההחלט", או "אחר ההחלטה".
והבחור הזעזער שלא הבין פירושו וראה בכתוב **וטבל** — "תיקן".

ד'תרטז

מו"ה אפרים אליעזר: יאלעס, פילדלפיה. אגרות נוספות אליו — לעיל ד"הס, ובהנסמן
בהערות שם.

וההודעה שהוא אחר ההחלט מוכרחת, כי זהו עיקר בעיקר השני, דמתוך הסגר אינו בתגלחת (נגעים פ"ח מ"ח).

ומדאיתן להכי יש להעיר, אשר בנוזיר כנראה צ"ל התגלחת טומאה דוקא לאחר הטבילה. וטעם החילוק בין מצורע לנוזיר, י"ל ע"פ המבואר בנוזיר פ"ו מ"ו שמצורע טהרתו בתגלחתו ונוזיר טהרתו תלוי בימיו. וכיון שע"פ הני"ל יכול לגלח לאחר זמן צריך לגלח דוקא לאחר הטבילה, שהרי ילפינן תגלחת טומאה מתגלחת טהרה לכמה ענינים, ותגלחת טהרה צ"ל בטהרה דוקא. ועוד – בתגלחת טומאה נתן השערות תחת הדוד יצא, זאת אומרת שהתגלחת צ"ל דוקא לאחר הטבילה, ומה שלא הביא הרמב"ם דין זה בפירוש, י"ל שהוא כידוע בכללי הרמב"ם שאינו מביא אלא דינים המפורשים להדיא ולא שיש ללמדם. ועיין ג"כ לחם משנה להלכות נזירות פ"ו הלכה י"א (ועיין שם בדיוק לשון הרמב"ם). כן במנחת חינוך מצוה ת"ו שהתגלחת היא לאחר הטבילה. ואין הזמן גרמא לחפש אם הובא דין זה באיזה מקום אחר בפירוש.

במה שהעיר בלקו"ת בלק (ע"ב, ב) דאומרים במוצי"ש אל תירא עבדי יעקב, ומדוע לא נדפס בהסידור.

הטעם פשוט מפני שלא נוחגין לאומרו. ואעפ"כ נתבאר מנהג האומרים – כיון שכל מנהג יש לו מקום. וע"ד המבואר בפע"ח לענין מנהגי התפלה (שער התפלה ריש פרק א'). ולהעיר מלקו"ת שה"ש (כ, ב): אור חדש על ציון תאיר כ"ו ופי' אור חדש כ"ו. ומעין זה שם נצבים (מה, א) שופר של ר"ה של יעל פשוט כ"ו ועוד.

בברכה.

ד'תריז

ב"ה, י' מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

נתקבל כרך השביעי של האנציקלופדיא התלמודית, וכמו בראשונים אין גומרין עליו את ההלל על ריבוי הענינים המובאים בכל ערך וערך וסידורם הטוב, ונוסף על זה, וגם זה עיקר, שכמעט בכל ערך וערך יש למצוא פרטים שאפילו העוסק באותו ענין חידוש הם בשבילו, ואך דא עקא על אריכות הזמן בין כרך לכרך. ובכגון דא בודאי אין להתחשב בהוצאות ולסדר שכת"ר מתעסק רק בענינים שא"א לעשותם ע"י אחרים, משא"כ בדברים הטכנים וכו', ואין מזרזין אלא למזרזין, ובענין כזה נוגעת ההופעה דהכרכים ביותר, וכמו שאמרתי להרב הוטנר שי' בעת בקורן, שקו מיוחד בספרים המסודרים ע"ס אי"ב, שכל זמן שלא הופיע כרך התי"ן, חסר בשלימות אפילו זה דאות אלי"ף.

מוסגר בכרך פתקא שנשלח ע"י הרב הוטנר שי'. ובטח היינו הך שכתב כת"ר מאז — שנשלח.

ועוה"פ מוכרחני לחזור להענין המכאיב ומצער, הוא ענין האניות. ובקשר עם שני פרטים, משמח והפכו.

א) הכתה דבני עקיבא שהבריקו לכת"ר אודותה, כבר נקבע סופית שאין מסכימים לנסוע באני ישראל ההולכת גם בש"ק, והודיעו רשמית על סיבת המנעם, וכתבו ג"כ בפירוש הנקודות ברור שקשורים בחילול שבת דאורייתא והם מהנוהג בכל אניות. ובקשו מענה רשמית — באם אפשר יהי לסדר מהלך האני' בלא זה.

ד'תריז

נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 353 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מוהרש"י: זי"ן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שי, ובהנסמן בהערות שם.
ענין האניות: ראה לעיל אגרת ד'חקנה, ובהנסמן בהערות שם.

(ב) ז"ע הגיעני קטע מעתון ידיעות אחרונות – כנראה מיום ב' מני"א – כתוב מאת ירמיי הלפרין, בכותרת נציגי שוהם בדיון אצל הרבנים הראשים. ותוכן דו"ח זה מהדיון – מבחיל, ולא אחזור על נקודות פרטיות שבחם, כיון שגם כתי"ר יראה הקטע. ואבוא רק באיזה הוספות, שכנראה גם הלפרין העלים, אף שאין מובן מאיזה טעם כי הוי' מילתא דעבידא לאגלוי' [אפשר שאין הדו"ח מתאים להמציאות? היינו שבפועל היתה השקו"ט באופן אחר לגמרי?]

ומה שרוצה אני להוסיף, שמוכן שאין הדיון ע"ד הצי המסחרי – כיון, שלבשתנו ובפני כל העמים, אין אניות המסחר פונות כלל בשאלה, ובינינו לדבר ספק גדול אם ישמעו להוראה, ודנים בשאלה שבמציאות אודות האניות בם נוסעים אנשים (ורק בתור טפל מובילים הם סחורה, וברובה הסחורה היא – חפצי הנוסעים, כי פשוט שאין מתרצים לשלם בעד סחורה אותו המחיר שמקבלים בעד אנשים. ולכן באניות הני"ל משתמטים מלקחת סחורה, ורק במחיר מוגבל וכמפורסם). – ובעצם הטענה המוזרה – שיתירו חילול שבת מדאורייתא עתה כיון שבמשך הזמן ישנה אפשריות שאניות אלו ישתמשו בהן לצורך מלחמה, מגוחך (אם לא הי' מצער). כן הטענה שיחדלו לשלוח הסחורה ע"י אניות אלו, הנה המציאות אינה כן, כי רוב האנשים הנוסעים באניות ישראל והסחורות הנשלחות באניות – המסחר (אניות צים וכיו"ב) אפשר להם לנסוע באניות אחרות שהתנאים שם נוחים יותר, אלא שחיבת ענייני ישראל עומדת לאניות אלו שמבכרים אותן ואפילו במקום שנוגע לנוחיות או אפילו להוצאות יתירות. וכיון שעל כל דבר פשוט ג"כ צריך להראות מקום וראי' והוכחה, הנה – כשיכנסו למשרד מוכר כרטיסי.אני' וישאלו לתנאים באניות אלו ובאניות אחרות יבררו את האמור – כמוכן אם המשרד יתן הידיעות המתאימות להמציאות.

במ"ש בדו"ח זה בהנוגע לאוטאמטיזאציע, – כבר כתבתי הידוע לי בשני מכתבי. וביארתי ג"כ שבכ"ז אין מפחד מי שהוא לומר שהנהגה באופן אוטומטי, כי זהו ע"ד דין מרומה, היינו שהאני' מתנהגת אוטומטית אבל צריך להתאים ולפעמים תכופות גם להעריכם כ"פ במשך המעל"ע. ולא עוד אלא שישנו נוהג בין-לאומי; כשמתחלפים המשמרות דהצוות המשרתים את המכוונות, והיא אחת לארבע שעות, ז"א ששה פעמים במשך מעל"ע – צריך המכוונאי הבא לבקר את כל המכוונות הפועלות, ולכל לראש אם פועלים חלקי ההנהגה והקאנטראל של המכוונות, והביקור נעשה ע"ז שמנסה את גלגלי

הקאנטראל והידות וכו' (די הענטלעך און רעדלעך) אם הם פועלים פעולתם, והי"ה בהנוגע להקאנטראל של דוד המים או השמן דלק, הקאנטראל של תנור האש, הספקת האויר לתנור זה וכו', ז.א. שבניסוי זה מרבה או ממעט באש ובהשמן דלק וכו' — היינו מכבה ומבעיר.

ועוד להוסיף — שאלוני בכאן מפני מה התעוררה שאלה זו דוקא עתה, והרי אניות אלו מהלכות כמה שנים. — ועניתי ע"ז שבשאלה זו יש לפנות לא אלי אלא לרבנות הראשית או לרבנים שענינם בדברים כאלו לפס"ד הנמצאים כאן. והעיקר — שאין קושיא זו משנה גוף השאלה וההחלטה בזה, ואיזה סיבה שתהי' להתעוררות השאלה דוקא עתה, הרי התורה ומצותי נצחים הם, וכחכם לפני שנים אחדים כן כחם עתה.

כן נשאלתי מפני מה התערבתי עתה בזה, ועניתי מתאים להמציאות, שלפני איזה שבועות פנו אלי בבקשת ברכת פרידה לעלי לאה"ק ת"ן, ובשאלה באיזה אופן לנסוע. ומוכן שעניתי מתאים להשו"ע — שאיסור ברור לנסוע באניות האלו, ואיסור ברור עוד יותר ומדאורייתא להסיע האניות בשבת (כוונתי בחלק הראשון — בהנוגע לאיש פרטי הנוסע ובחלק השני — בהנוגע לבעלי האני', כמו שכתבתי בארוכה בשני מכתבי לרבנים הראשים). מענה זה נתפרסם בכתות אחדות של הנוסעים, ובאו אלי בטענה מפני מה אינני מודיע דעתי להרבנות הראשית והרי הם התירו, ולכן פניתי להרבנות הראשית בבירור הענין.

וכפי שרואה אני עתה, כנראה, שבמחילת כתי"ר, הנהגתם עד עתה בזה היתה בחסרון ידיעת המצב הטכני.

ועוד להוסיף והוא העיקר, אף שאין עניני להגיד עתידות, אבל כפי הנראה המצב כאן, באם יצא פס"ד הרבנים הראשים באיסור ודאי — יסדרו (מכאן) מהלך האניות באופן שלכח"פ אחדות מהם ועכ"פ אחת תסע באופן המותר ע"פ שו"ע, היינו שתענן בנמל למשך יום השבת, ולולי דמסתפינא, הייתי אומר שזהו ברור במאה אחוז — ובלבד שלא יכנס הדבר בענין של נצחנות עם השמאלים באה"ק ת"ן, ושפס"ד הרבנות הראשית לא יניח מקום להיתרים מסולפים (ע"ד האמור בדו"ח שבמכ"ע הני"ל — שיש מקום להתיר ההפלגה בתנאי ששוהם תתחייב בכתב שגוי"ש-שבת יצית את האש בתנורים במקרה אם תכבה! יש מקום לחשש שלא איכפת למי שהוא לתת התחייבות כזו, ומוכן שלא יתקן הדבר כלל — אפילו את"ל שיקיימו התחייבותם — וכמ"ש בארוכה במכתבי הקודמים, שאפילו אם לא תכבה האש בתנור ישנם מלאכות דאורייתא בעשירות העשויות באניות ושדרושים מומחים לזה)).

ובמ"ש לאחרונה – ג"כ מענה על השאלה שנשאלתי, האומנם תקותי שיפעלו מה ע"ד הכרזת איסור. והוא – אף שבכלל איני בעל מרה לבנה, וביותר בענינים שהמפלגות באה"ק ת"ו מתערבות בהם, והעיקר ש"המפלגות דתיות" מתערבות בהם, הנה דוקא בנדון דידן בטוחני – שיצליחו ובלי קישורים, שכנ"ל, אחדות מהאניות תסענה באופן המותר. ואפילו השמאלים שבכאן אומרים כנ"ל – שלו היי איסור מהרבנות הראשית, היו מסדרים הנסיעות באופן אחר. ואף שכבר חשודים הם לחזור בדבורם, הנה כיון שהדברים האמורים נאמרו במענה ללחץ הדעת. הקהל החרדי כאן. יוכרחו לקיימם עכ"פ בהנוגע לאניות אחדות.

לא כתבתי כל הנ"ל ישר לחרבנים הראשית, כיון שהדו"ח במכ"ע הוא מבהיל כ"כ, שלע"ע איני חפץ להאמין שהיתה אפילו קס"ד שלהם להתיר בתנאים האמורים בהדו"ח. אבל באם, ח"ו, נכון הדבר, הנה אף שקשה עלי להטריח את כתי"ר עוה"פ ובענין שאינו "פפולרי" כ"כ, אבל כפי שרואה אני את המצב כאן, הנה אם יתנו איסור ברור ועי"ז יסודר מסע אני אחת לכה"פ, יהי קידוש השם גדול [ומזה מובן הפכו – באם לא יעשה כזה], ומבלי גוזמא יצילו כו"כ מבניי מחילול שבת בפרהסיא – אם יוציאו האיסור מתאים להשו"ע, ושולח אני את המכתב במהיר דחוף, ובדאי ימצא הזדמנות לקדם פני הרעה בעוד מועד. וזכות הרבים תלוי בו.

הערה דא"ג: ועד כמה גדלה הערמומית (שווינדל) שבכל ענין זה, הוא שהכריזו כאן שאלה חדשה, האם נמצא נמל בכיוון זה בדרך מכאן לאירופא שאני תוכל לעגן שם למשך יום. וכמו שכתבתי כבר – נמצאים כמה מהם, ולא אזכיר אלא שנים והם, בהקדמה שמהלך הדרך מנויארק לפארטוגאל הוא בערך 3200 מיל, במרחק מנויארק למזרח, ובנטי קלה מן הדרך שבה רגילות האניות להפליג נמצאים איי בערמודא והנמל הראשי האמילטאן, והוא לערך 700 מיל מנויארק, וכן בערך 800 מיל למערב מפארטוגאל נמצאים איי אֶזְנֶרֶן ובהם הנמל פאנטאדלֶאגָאדָא, ז.א. שבין שני הנמלים האמורים המרחק הוא בערך חצי המהלך שבין נויארק לפארטוגאל – שלכל הדיעות אפשר לעברן בזמן קצר יותר מששה מעל"ע.

בברכה – המצפה לבשו"ט.

ד'תריח

ב"ה, י"א מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... בודאי ובפרט במסגרת נשי ובנות חב"ד. ראתה את השלוחים שליט"א מכאן, שכפי המדובר יבקרו בסניפי נשי ובנות חב"ד שבארצנו הק' תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו, להביא פרישת שלום מכאן, ובמשך הזמן להיות שלוחים להולכת פרישת שלום מהתפתחות עבודתן הכי נעלית דנשי ובנות חב"ד לכאן, ואחכה לבשורות טובות בכל האמור.

בברכה.

ד'תריט

ב"ה, י"א מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

ארגון נשי ובנות חב"ד סניף תל אביב
ה' עליהן תחינה

ברכה ושלוש!

מאשר הנני קבלת מכתבן מכ"ו תמוז, לאחר הפסק הכי ארוך, ונעם לי לקרות בו אשר מתקיימים השיעורים וקביעות האסיפות, ובטח אני"ש יסייעו בידם בהנוגע להוצאות וכיו"ב, מתאים למה שעוררתם כמה מהם עד"ז.

אף שאין מזכירות ע"ד זה בודאי מנצלות ימי חופש הנוער מבתי הספר, שחלק מהם מסתובבים ברחובות ללא מטרה מסוימה בכדי לארגנם בכתות או קבוצות מתאימות ולהעניקם בענין של תוכן, ומהנכון שיעוררו גם שאר הסניפים ע"ד פעולה זו כי רב ערכה.

ב'תריח

השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

שסז

אדמו"ר שליט"א

תקותי שהשלוחים שליט"א מכאן מסרו פ"ש, ופגישתם יחד בטח תביא
תועלת בכמה פרטים, ויה"ר שתומשך התועלת על כל השנה ובהצלחה.
בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תרכ

בי"ה, י"ב מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו ממוצש"ק, ומובן שהקביעות עתים שלו
ללימוד תורת החסידות אינה מספיקה, נוסף על שבכלל אמרו רז"ל מוסיפין
בקדש, זאת אומרת שאפילו אם הי' מספיק הי' צריך להוסיף עליהם למחר,
וכידוע פתגם אחד מזקני החסידים משכיל ועובד, שלאחרי התבוננות
בקריאת שמע שעל המטה בארוכה ובעיון וביגיעת נפש ויגיעת בשר, הי'
מסיים, למחרת צריך להיות אחר לגמרי – מארגען דארפמען אויפשטיין
גאר אן אנדערער – ונרמז זה במה שהאדם נקרא מחלך, וכמ"ש ונתתי לך
מהלכים בין העומדים האלה, שזהו תכלית ירידת הנשמה בגוף, עיין ג"כ
תורה אור ס"פ וישב ד"ה כה אמר, ובכ"מ, וכיון שדורשים את זה מכל אחד
מאתנו, בודאי שניתנו מראש הכחות על זה, ואין הדבר תלוי אלא ברצון.

בברכה לבשו"ט בהאמור.

ב'תריט

השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'חקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תרכא

ב"ה, י"ד מניא, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד מניא, ותי"ח על הקורת רוח שגרם לי בתוכן
מכתבו להמזכירות — מתאר ביקור השלוחים שליט"א במחננס הט', ויה"ר
שימשיכו הרושם על הימים הבאים, ובהנוגע לפועל — הפצת המעינות חוצה.
מוסגי"פ הקונטרס שהו"ל, ובטח יזכה בתכנו את הרבים וזכות הרבים
תלוי בו.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

במש"כ בפרש"י (במדבר טז, ד) — והוא מבמדב"ר ותנחומא — כשסרח
רביעית נתרשלו כו' שמא לא יקבל עוד ממני, מהמבואר באגה"ת פי"א
דבמדת (סליחת) הקב"ה אין הפרש בין פ"א לאלף פעמים כו',

— ועדיפא הו"ל להקשות מדין המפורש בזה (יומא פו, ב).

והחילוק — שביומא ובמדרש מיירי (אפילו) בלא תשובה. יעו"ש
במפרשים ופוסקים.

ועוד להעיר, אשר כשנעשה כ"פ, קשה ביותר שתה"י חזרה בתשובה
שלימה. וכמרז"ל עבר ושנה כו'. ובפרט בסרחון רביעי, דבזמנא תליתאה
אתפשט ההוא כתמא כו' (זוה"ק. הובא באגה"ת רפ"ג).

במש"כ בע"ז (יט, א) אע"ג דלא ידע מאי קאמר, והרי בלקו"ת ביאור
דולא תשבית איתא שבתושבע"פ צ"ל הבנה דוקא,

הרי מפורש בפרש"י בע"ז על אתר שישנה הבנה, אלא שחסר העומק.

ד'תרכא

מו"ה יצחק: דובאור, מנטשטער. אגרות נוספות אליו — לעיל ד"שיג, ובהנסמן בהערות שם.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

שסט

אדמו"ר שליט"א

ד'תרכב

ב"ה, י"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ב' מני"א, אין וועלכען איר שרייבט
וועגן די שוועריגקייטען פון אייער לעבען.

אין דער צייט אז השי"ת האט אייך געהאלפן און איר האט
אויסגעהאדעוועט קינדער וועלכע גייען אין אידישען וועג, אויב אפילו
אונטערשיידען זיך איינער פון צווייטען, און קענט זיין שטארק אין האפענונג
אז אויך אויף ווייטער וועלען זיי גיין אין דעם לעבענס וועג, איז
אריינטראכטענדיק זיך אין די ניט לאנג פארגאנגענע יארען, זייט איר איינע
פון די גליקליכסטע וועלכע מען טרעפט, און בפרט ווען מען פארגלייכט מיט
די קרובים וועלכע א טייל זיינען פארבליבען אויף דער אנדער זייט און א
טייל פון זיי וכו' — זעלבסט פארשטענדליך אז דאס מיינט ניט אז עס קען
ניט זיין נאך בעסער, און השי"ת וועלכער איז דער עצם הטוב זאל געבען און
וועט געבען מיט דער צייט כחנה וכחנה, אבער גלייכצייטיג מיט דער האפענונג
אויף דער פארבעסערונג פון דעם איצטיקען מצב אין דער נאהענסטער
צוקונפט, דארפמען ניט ח"ו פארגעסן אויף די חסדים און דאס גוטע וואס
השי"ת האט געגעבען, וואס דאס גיט אויך צו א שטארקייט אין אמונה
ובטחון, עס בעסערט דעם געזונט און עס מאכט די גאנצע הויז געזינטער
אידישער און חסידישער ...

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תרכג

בי"ה, י"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סניף תל אביב
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבם, ואחכה לחמשך בשורות הטובות, ובפרט
בסידור ובניצול שהות השלוחים שליט"א באה"ק ת"ו ככל הדרוש, ומובן
שזה תלוי בשיתוף פעולה של כל אנ"ש אשר באה"ק ת"ו, ובזה הצעירים
צריכים להיות מהלוקחים חלק בראש, כיון שכחותיהם עדיין לא נשתמשו
כ"כ שנים בעניני חול מרצם צ"ל גדול יותר והרתיחה דימי הבחרות עד ימי
העמידה צריכים להשתמש בה כבכל שאר עניני הבריאה בכדי לעשות לו דירה
בתחתונים ע"י עניני תורה ומצות, וע"פ המבואר בחסידות שענין דירה היא
שאדם נמצא בו בכל עצמותו ועד"ז בדירת אדם העליון מוכרח לזה הפצת
המעינות סתים דאורייתא שע"ז מתקשרים בסתים דקוב"ה.

המצפה לבשו"ט וחותם בברכת הצלחה מופלגה בעבודתם בקדש שזהו
תלוי בזה שיחיו כולם כאחד, וכמבואר בדברי רבנו הזקן בתניא פרק ל"ב.

ד'תרכג

סניף תל אביב: נוסח דומה לצא"ח ירושלים.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

שעא

אדמו"ר שליט"א

ד'תרכד

ב"ה, י"ד מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ חו"ב צנמ"ס כו'
מו"ה משה שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעשרה במנחם, בו כותב אודות שאלת האניות
בהמשך למכתבי, וכנראה שלא פירשתי המצב כדי צרכו במכתבי האמור,
והוא:

בטח גם לכת"ר ידוע המצב שבעוה"ר בעלי האניות ישמעון לפס"ד
השו"ע באם יהי' מתן שכרם בצדק, יותר נכון באם יראו שהעדר קיום הפס"ד
יגרום להפסד מעות, פירושו שיוגרע מספר הנוסעים, שילוח הסחורות ע"י
אניותיהם וכו', ולכן כל הנוסע באני' מחליש עי"ז האפשריות שישמעון הנ"ל
לפסק התורה, וכיון שנסיעת האני' ברור שאסורה אפילו באם תפליג ביום א'
וכדברי כת"ר במכתבו, הרי נתינת היתר ח"ו לנסוע באני' זו אפילו אם הי'
ההיתר ברור מכל וכל, שולל האפשריות שסו"ס יתוקן חילול שבת בפרהסיא
ובמלאכות דאורייתא ע"י בעלי האניות.

שבנדון דידן מחוייב כאו"א להשתדל במניעת זה לא רק מפני הענין דכל
ישראל ערבים זב"ז, אלא שמפני בעיני או"ה ובעיני חלק חשוב מעמנו בניי
אניות אלו מייצגות כל בני ישראל ונחשבים לרכושם, היינו שכל בני ישראל
הם הבע"ב בזה, ובקשר לזה לא אוכל להתאפק מלהביע תמהוני ועוד יותר
צערי הגדול אשר אגודה"ר שותקת בכל הענין, אף שבודאי נודע גם להם
שהחלץ בהנוגע לדתיות באה"ק ת"ו הוא דעת הקהל בארצוה"ב, ולו לא היו
נפחדים מעניינים שהם פחד שוא ומגלים דעתם ברורה בהנוגע להנהלת
האניות וכן בהנוגע לשארי עניני יהדות אשר שם, ברור אשר המצב שם הי'
שונה לגמרי מאשר שהוא עתה, והטענה הכוזבת דיש שם מרא דאתרא וכו',
מובן שאין לה כל אחיזה במציאות כיון שידוע שהמלחמת מגן על הדת של

ד'תרכד

מו"ה משה: פיינשטיין.

מכתבו: שנדפס ב"אגודת משה" חאו"ח סי' צב.
שאלת האניות: ראה לעיל ד'תקנא, וכהנסמן בהערות שם.

הרבנים באה"ק ת"ן תלוי באם יראו שעוזרים להם מארצות"ב, כיון שמכאן בא הממון והכסף יענה גם את הנ"ל.

בתור הוספה, אף שאינו נוגע לנדון דידן, ע"פ המבואר ובמכ" הארוכים עצם ההנחה שלו שאם היתה השאלה רק בהנוגע להנוסע מותרת ההפלגה בג' ימים לפני השבת אף שביום השבת יוכרח לחלל השבת, וכמבואר בכמה ראשונים בזה, וכת"ר מעתיק סברא זו בהנוגע לנדון דידן.

— לפענ"ד אינה שייכת בזה, כי במה היתר הנ"ל באם יש איזה דבר המכריח נסיעתו ג' ימים לפני השבת ובאופן כזה, אבל אם אין כל סיבה לזה ויכול לנסוע באופן אחר פשיטא שמחוייב לעשות כזה, ובלשון הגמרא (מנחות מא, א) טצדקי למיפטר נפשך, אף שהוא בנוגע לקיום מצות עשה ושהוא חובת מנא, עאכ"כ בנוגע לעבור על מצות ל"ת, וכדברי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בשו"ת שלו חלק יו"ד ריש סי' צ"ב, וכמדומה שצינתי לשו"ת בזה על גליון העתק מכתבי.

ועוד זאת בנדון דידן, שאפילו אם הי' הכרח ליסע דוקא באופן הנ"ל, הרי הרב המתיר ביחד עם ההיתר צ"ל לחשוף שההיתר כחו רק בנוגע לעצם הנסיעה אבל אסור לו להשתמש בחמים אשר מספיקים לו באני' באם מכינים אותם במשך יום השבת, כי ברובא דרובא תיקון המים שיעשו מתוקים וראוים גם לרחיצה נעשה בכל יום ויום, כי אין מקום פנוי באני' להיות אוצר של מים מתוקים לכמה מאות אנשים למשך מעלי"ע, וכיון שרוב (וכמעט כולם) הנוסעים הם בני"י אין בזה ההיתרים, ובפרט שאין בזה הענין דבר לאחד נר למאה כמובן, כן אסור לו ליהנות מאור העלעקטרי במשך המע"ל והלילה בפרט, ועוד ועוד.

ועוד להעיר, דבנדון דידן כיון שאיסור הנסיעה בספינות אלו הם לא רק עשיית מלאכה סתם אלא גם הענין של חילול שבת בפרהסיא ע"י אני' זו ולא רק משום הענין דשביתת כלי וכיו"ב אלא גם הענין דאפשא מילתא דמאות נוסעים משתתפים בזה, וכל שיתרבה מספר הנוסעים מתרבה ג"כ החילול שבת, כי פשיטא שאינו דומה חילול שבת בעשרה לחילול שבת בריש גלי ע"י מאות מבני"י ר"ל, הנה כ"א מהנוסעים לוקח חלק בהאפשא מילתא, ואף שמילתא מתחילה תיכף בהפלגת האני' שאז יודעים הנוסעים וב"ב וכו' שמסיעים האני' ע"מ לחלל שבת אף שאסור הדבר.

ועוד אחת, וגם בזה תמיהני מפני מה לא עמדו על נקודה זו. — באני' נמצא מטבח כשר בהשגחת רבנים, ושייך המטבח והאוכלין ומשקין לבעלי האני' כמו שאר הענינים שבאני', וע"פ האמור שהם מחללי שבת בפרהסיא

שעג

אדמו"ר שליט"א

צע"ג בהנאמנות שלהם על כשרות המאכלים, וכן אפילו בנאמנות המשגיח
ופשיטא בהנוגע להיין, וזהו נוסף על מה שהמקרה (פריזשידירער) שבו
נשמרים המאכלים וכו' מופעל ע"י מכוונות המקבלים את הנענועים שלהם
ממכוונות האני' המופעלות בשבת ע"י מלאכות דאורייתא, וע"ד הספקת
המים כנ"ל.

ופשוט שאי אפשר לרב הנותן היתר לאמר לעצמו שכיון שנשאלתי רק
ע"ד הנסיעה איני מחוייב להוסיף את כל האזהרות האמורות כיון שבעמא
דבר עסקינן ונתינת היתר על עצם הנסיעה הוא בשבילו נתינת היתר על כל
פרטי הנסיעה שבהם אכו"ש וכו', כי פשיטא שלא יתענה ביום השבת.

ע"פ השמועה בעוד כשבועים ושלוש תצא אני' ולא בערב שבת, וי"א
שכבר נמכרו כל הכרטיסים, כי רוב הנוסעים רוצים לבלות ימים הנוראים,
ר"ה עשיית ויום הקדוש דוקא באה"ק תבנה ותכונן ע"י משיח צדקנו, שלכן
נוגע כל יום שיוודע הדבר שאין היתר לנסוע באניות אלו, והיאומן כי יסופר
אשר בשביל להיות ראש השנה וכו' בפלטרין של מלך מה"מ הקב"ה יעשו ענין
כהאמור שהן העושה כן כו', וכפסק השו"ע יו"ד סי' ב' סעיף ו' יעו"ש בקו"א
לרבנו הזקן ס"ק יו"ד ובשו"ת צמח צדק יו"ד סי' א' סעיף ג', כנרשם שם על
הגליון, וכיון שכמה תלו הנהגתם בהיתר מדומה של כת"ר וככל שיבוטל
טעות זה בהקדם יקל עליהם ה"נסיון לתקן מעוות זה, כיון שיוכלו לקבל
כרטיס נסיעה באוירון וכיו"ב, ארהיב בנפשי להציע שיפרסם כת"ר דעתו
ברורה ובפרסום המתאים בהקדם הכי אפשרי.

בכבוד וברכה המחכה לבשו"ט.

ד'תרכה

ב"ה, ט"ו מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיו"ד מני"א, במ"ש אודות תיקון המאורע, הנה
כיון שהמרא דאתרא הורה בזה אין מקום לדאגה בזה ח"ו, אלא שמכיון

ד'תרכה

תיקון המאורע: שחושש שהייתה נדה.

שעד

אגרות קודש (ד'תרכה)

שכופל במכתבו בבקשת הוראה בזה. — מהנכון שיעשה בקי באגרת התשובה
לרבנו הזקן ביחד עם לימודן י"ב הפרקים בעיון.

בודאי ישתף פעולה גם להבא בהנוגע להצלחת השלוחים שליט"א,
ויבשר טוב בזה.

בברכה.

ד'תרכו

ב"ה, ט"ו מני"א, תשט"ז

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה יצחק דוב שי

שלום וברכה!

... בודאי למותר לעוררו להתעסק בהפצת המעינות חוצה גם במקומו
עתה, וכמדובר כ"פ אשר לא כדעת הטועים שבימים הנק' בלע"ז ימי חופש יש
למעט ח"ו בעיני תורה ומצות בכלל ובעיני הפצת המעינות חוצה בפרט,
אלא אדרבה, כיון שבימים אלו פטורים מעניינים שהם עמלקי"פ בעוה"ז
הגשמי וגם החומרי, יש להוסיף בכל אותם העניינים שהם שלא עמלקי"פ עד
לשליטת פרס גם בדקות, וכמבואר בלקוטי תורה שזהו כל הגילויים הנקראים
בשם פרוסה כיון שהם בסי' השתל', זאת אומרת במדידה והגבלה, ובודאי שעל
כל צעד ושעל יש למצוא מקבל למעינות אלו, אף שלפעמים צריך המוצא
לעשות מהגולמי כלי לקבלה, וק"ל.

מוסגי"פ קונטרס שהו"ל, כיון שאיני יודע אם נמצא אתו, וכבר ידועים
דברי אדמו"ר האמצעי בהנוגע ללימוד החסידות אפילו בדורות ההם
שהדרושים החדשים מתקבלים בחביבות יותר.

ומה איכפת לנו, ובלבד שילמדו חסידות ובשופי, ויפוז הלימוד בכל
הסביבה ולאח"ז גם בהרחוקה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תרכו

מו"ה יצחק דוב: אושפאל, ברוקלין.
פרס ... פרוסה: ראה גם לעיל אגרות ד'שנב. ד'תלה.

שעה

אדמו"ר שליט"א

ד'תרכז

בי"ה, ט"ו מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק. לפלא שאינו מזכיר דבר מפעולותיו במקום בו נמצא בהנוגע לעניני יהדות, כוונתי להשפיע על חבריו שיתקרבו יותר לתורה ומצותי, והעיקר בהנוגע לפועל, והרי כל עניני איש הישראלי הם בשביל שיוכל למלאות תפקידו העיקרי, בלשון המשנה אני נבראתי לשמש את קוני, אשר שימוש זה נעשה ע"י אורח חיים מתאים להוראת תורתנו תורת חיים ובהשפעה על הסביבה בכגון דא, ובפרט שמתכוון ללמוד גם קורס קצינים שזהו עוד מגדיל האחריות שלו בכל האמור. ומוכן ופשוט שבכל יום ויום צריך להיות לו שיעור קבוע בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות, נוסף על שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא. ויה"ר שיבשר טוב בכל האמור.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרכח

בי"ה, י"ז מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובאתי בזה רק להוסיף (כי אף שלכאורה פשוט הוא, כנראה שעד עתה לא נעשה כזה בפועל, וחוא) סיפור חז"ל אשר רב אשי, אף שהי' בעצמו ראש ישיבה גדול וסידר כל פסקי תורה שבעל פה וגם הי' עשיר, שזהו מרחיב דעתו של אדם, בכל זה כשהיתה באה שאלה לפניו, הי' מקבץ את כל הקצבים

ד'תרכח

סיפור חז"ל: ראה גם לעיל ח"ט אגרת ב'תרסח. לקמן ד'תשכו.

ושואל דעתם בזה, שמזה מובן שמי שחסרה לו עכ"פ אחת ממעלות רב אשי מכש"כ וק"ו שצריך להתייעץ עם אלו שיש להם ידיעה בשטח הנדון, ומכש"כ וק"ו אם אין הם קצבים אלא אנשים שבערכו, והנמשל מובן, ודברים אלו הם לא רק בנוגע לשאלת... דעתה, אלא גם בשאר השאלות העכשויות ושלעתידי.

במ"ש אודות נסיעת האברכים פב"פ לכאן לביקור – הנה באם שואלים הנ"ל הסכמתי וחוות דעתי, הרי כיון שזהו לביקור ה"ז תלוי בעיקר בשתי נקודות, א) באם לא יהי עי"ז חיזוק בבתי ספר במ נמצאים הנ"ל. ב) אם תחי' תועלת לעוד מביקורם כאן, זאת אומרת שבחזירתם, ומה טוב גם בדרכם, יהי ניכר רושמי הביקור בחסביבה בתוספת בפעולות חב"ד בכלל ובחפצת המענינות כפשוטה, היינו חזרת דא"ח והתועדות חסידותית וכיו"ב, ובהתאם לזה עליהם להחליט על אתר בידעם המדוברים וכו'. ולהודיע הסכמתי למי שנצרך.

בברכה לבשו"ט וגם בהמענה שלהם על שני מכתבי הקודמים.

ד'תרכט

בי"ה, י"ז מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג ווי"ח אי"א איש רב פעלים עוסק בצ"צ
מו"ה יהושע שי

שלום וברכה!

בנועם מאשר הנני קבלת כרך השביעי של אנציקלופדיא התלמודית, ות"ח על שימת לבבו במשלוח זה, ויה"ר אשר מתוך הרחבת הדעת ימשיך בפעולותיו במפעל נשגב זה, ולהוסיף בדעת מתורתנו הק' תורת חיים דא"ח בחוגים הכי רחבים מעמנו בניי.

ויה"ר אשר מתאים לשיחתנו בבקורו כאן, יופיעו הכרכים שלאחריו בקצב יותר מהיר, והוצאה נוספת הנדרשת עי"ז הכנסה היא לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, הכנסה כפשוטה, ובודאי אשר כ"א מחברי ההנחלה

ד'תרכט

מו"ה יהושע שי: הוטגר, ירושלים.

שעז אדמו"ר שליט"א

והמערכת יכולים לעשות בכיוון הזירוז בזה מתאים למעמדו ומצבו, וזכות הרבים תלוי בהם.

בברכה.

נ.ב.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לא כבר, ובטח יזכה בתוכנו גם את הרבים.

ד'תרל

בי"ה, י"ז מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה זישא שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו שנתארך דרך הילוכו, בו כותב אשר לאור המצב כיום נתעוררה השאלה אם כדאי למכור עכשיו בנין הישיבה, ושואל דעתי בזה.

וסברא זו לא נראית לי כלל וכלל, כי דוקא לאור המצב העכשוי מוכרח להשתדל ביותר בשטח חינוך הכשר שעל טהרת הקדש, ומובן שעצם ענין מכירת בנין מחליש לא רק את הבע"ב והורי הילדים אלא אפילו גם הנהלת הישיבה, וכנראה במוחש, ובפרט עפ"י המבואר בכ"מ שמעשה האדם עושה רושם גם למעלה ושלילת הסברא דצמצום וקצוץ בממדי מוסד חינוך מוסיפה כח למלמדי סגוריא על מוסד זה למעלה, והוא ע"ד דברי הזהר הק' פרשת תצוה קפ"ד ע"ב עיי"ש, ומרומז גם במרוז"ל בנגלה שבתורה, אל תפתח פה כו' אפילו בדבור, עאכו"כ בענין של מעשה.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לא כבר, ובטח יזכה בתוכנו גם את הרבים, וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה.

ד'תרל

מו"ה זישא: וואלטנער, טמשיר. אגרת נוספת אליו — לעיל ד'שנר.

ד'תרלא

ב"ה, י"ח מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

עסקני אני"ש אשר במעלבורן
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לאחרי שתיקתם הארוכה נתקבל מנ"א מני"א מנחם אב, כתוב ע"י הרה"ח
וכו' מו"ה יהושע שניאור זלמן שי, ובמענה עליו:

א) ענין בית הספר לנערות, מוכרח הוא ביותר וביותר, ולפלא גם
הספיקות בזה — לכל אלו שמתבוננים בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע ובכמה ממכתביו, שעשירות פעמים הדגיש את
ההכרח דחינוך הבנות, עכ"פ לא פחות מחינוך הבנים, וד"ל.

ב) מזה מובן, שכמו בהנוגע לחינוך הבנים, הרי אף שישנם במחנה הטי'
מוסדות חינוך מחוגים שונים, בכ"ז יסדו מוסד חב"ד, ורואים במוחש
הצלחה מופלגה — מוכרח ג"כ שייסדו מוסד חינוך לבנות וג"כ במרותם
המלאה, ובלי ספק אשר גם בו יראו הצלחה מופלגה, כיון שהמקור אחד הוא,
וק"ל...

ויה"ר שגם הם יכירו את המצב כמו שהוא — שניתנו להם כחות, און
אין באנק ליגט געלט, ואת שני הענינים אינם מנצלים כדרוש וככל האפשרי,
ואף שעד שהנפקד מעבירו לידם — מונח הכסף בבאנק על הקאנטא של זה
שמופקד אצלו בעד אהלי"י, צריכים להסביר להמופקד גודל הענין וכו'. והרי
סוכ"ס ראו בעבר שעלה בידם הדבר. וככל שיגדל הכלי — תגדל ג"כ
ההשפעה. וכמבואר בדא"ח בכ"מ ענין אור וכלי דקדושה, שהם בהתלבשות
ומתאימים זל"ז, וכמרומו גם במרז"ל דכלי שרת מקדשין מלאים, זאת
אומרת שכשהכלים הם דעניני קדושה, לשרת בעבודת הקדש — מנהיג בורא
עולם שיהיו מלאים, וק"ל.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תרלא

מורה יהושע שניאור זלמן שי: סרברנסקי. לתוכנה ראה לעיל אגרת ד'תנז.

שעט

אדמו"ר שליט"א

ד'תרלב

בי"ה, חיי מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בבשורה הטובה אשר בנו ש' עומד לבוא בקשורי
תנאים בקרוב, — הנה יהי"ר שיכיר ביד ההשגחה העליונה ויבוא למסקנות
הנכונות מזה והן להדריך חיינו בדרך התורה והמצוה במילואה, ולפוס גמלא
שיחנא, וניתנו לו כל הכחות הדרושים ואין הדבר תלוי אלא ברצונו . . .

לפלא שאין מזכיר מהשתתפותו הוא בעניני חב"ד, וחוששני לומר שהוא
ע"ד הפתגם הידוע, שכשהאב נוטה צעד אחד הצדה נוטה בנו כמה צעדים,
כוונתי שבוה שהוא עומד בריחוק מעניני חב"ד בהעדר פעולה חיובית
והשתתפות מלאה, גרם לנטיית בנו ש' כמה צעדים בנטי' מכרס חב"ד, אבל
כבר ידוע שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר בלימוד המיוחד בענין דפסח שני, אז עס
איז קיינמאל ניט צו שפעט, וק"ל.

בטח לא יאריכו עד לזמן החתונה והקדם בכגון דא משובח.

בברכת מזל טוב, המחכה לבשו"ט.

ד'תרלג

בי"ה, י"ח מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכ' מכ"ב וכ"ט תמוז — עם הפ"נ המוסגר בו שיקרא בעת
רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, — במ"ש
שרגיל הוא לסיים, שיתן השי"ת הגדלת וכו', לפלא על רגילות זו — בה בשעה

ד'תרלג

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 495 והושלמה ע"פ צילום האגרת והעתקה.
שרגיל הוא לסיים שיתן השי"ת הגדלת: מלכות ישראל ומדינת ישראל. ראה לעיל אגרת
ד'תקח.

שהיחס להענין — חילוקי דיעות בו. ובעוה"ר ע"י הענינים וההנהגות המתוספות מזמן לזמן, נחלשה דעת גם המתיחסים בחיוב להענין. ומתוספות כמה ראיות לדעת אלו המתיחסים בשלילה. ובפרט אינו מובן מה השייכות בכתיבת מאמר לערב ענין שאין הכרח כלל וכלל לנגוע בזה, ואשר לדעת שני הצדדים היא שאלה עיקרית.

במ"ש אודות הקונגרס של הקהלות. — כבר ידועה השקפת כ"ק מו"ח אדמו"ר בכגון דא, שבכל אסיפה שיש ספק או ס"ס שיוכלו לנצלה לאיזה ענין ביהדות בתורה ומצות — כדאי להשתתף בה וכולי האי ואולי. ובפרט כפי כתבו שזהו רק פעם אחת לשלש שנים כמדומה לו. ומה שכותב שאין לקונגרס זה שום שיווי בהנוגע ליהדות, בכגון דא אין מביאין רא"י מן העבר על העתיד ואפילו על ההווה. ובפרט שאין כוונתי דוקא להשתתף באופן אפיציעלי ושהפעולות תהיינה ע"י נאומים וכיו"ב, אלא שקונגרסים כגון אלו נותנים האפשריות להפגש עם עסקנים מכוי"כ מקומות בבת אחת מבלי השתדלות יתירה, ובדאי שבמשך פגישות אלו יש לפעול להחזקת היהדות. וביחוד אם ישתדלו ביגיעת נפש וביגיעת בשר. והנה אין צועקין על העבר, אבל בטוחני שישנן עוד אסיפות כגון האמורה מזמן לזמן ב... וצריכים להוודע עדיין בעוד מועד, ולמצוא איש המתאים שיבוא לשם וישתדל בדברים האמורים לעיל. ומובן שהוצאות הקשורות בנסיעה יסולקו — בלי נדר. וברור הדבר — שבהעדר ההשתתפות, העדר הנסיעה והעדר הפעולה בכלל לא יבוא כל שיפור במצב. ולא בשביל ההעדר — איזה שיהי' — נברא העולם.

ומזה בנין אב גם לשאר הענינים אודותם כותב בטעמים ונימוקים לשלילת הפעולה.

בברכה לבשו"ט מהטבת בריאותו, וגם אשר נגש במרץ לפעול מתאים להאמור. וכידוע הפתגם — ועדי"ז גם בהקדמת הרמב"ם לשמונה פרקים — קבל את האמת ממי שאמרו.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

הקונגרס של הקהלות: ראה לעיל שם.
לא בשביל העדר: ראה לעיל אגרות ד'תכ"ו. ד'תמ"ז.
וכידוע הפתגם: ראה גם לקמן אגרת ד'תשכ"ד.

ד'תרלד

ב"ה, י"ט מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום החמישי, בו כותב שהוא שיעץ לקחת את רב החובל י.ה. כמשקל נגדי כו' ומסגיר במכתבו קטע העתון בדברי הני"ל אשר מזה משמע שמתאים הנדפס למה שאמר בפועל...

ובהנוגע למומחיותו הני"ל ואופן הנהלת האניות, נוסף על שלא אמר (אפשר לא נודע לו המציאות זה כמה שנים) שהאניות העבריות במציאות לא מפני הרנטביליות שבהן אלא מפני שבני ישראל רוצים להשתמש דוקא בהן, וחלק חשוב מהנוסעים והסחורות נשלחים על ידי ארגוני בני ישראל וארגוני הממשלות — שבל"ה יעשו זה.

דרך אגב, מה שכותב בענין הצי המסחרי, גם זה אינו מתאים, כי השאלה שנשאלה היא באניות שבעיקר מובילים אנשים, ואפשר גם זה נכלל בשם צי המסחרי, ולא בא לשלול אלא אניות מלחמה.

ומה שכתבתי לעיל שחטעה גם בהנוגע למקצוע שלו, הוא שעליו הי' לומר שנוסף על הבערת האש ישנן מלאכות אסורות מדאורייתא לעשירות באופן הנהגת אניי העכשויות, ולבארן להם — כיון שיש רוצים להטעות בדבר הפשוט אשר אם לא תכבה האש בדוד ע"י מקרה אפשר לאניי שתתנהל אוטומטית, היינו מבלי שיעברו אפילו על מלאכה אחת דרבנן ועאכו"כ דאורייתא, בה בשעה שלומר כן זהו עם הארצות הכי מבהילה מנקודת מבט אפילו של מתחילים בימאות, וכמבואר במכתבי הני"ל.

במ"ש אודות הרנטביליות שאפשר לסדר באניות, הרי לצערנו הכי גדול לא זוהי הסיבה להפקפק בדיון הני"ל, ועוד זאת, שעד שיתחילו לדון בהצעה שלו על יסוד הפטנט אודותו כותב, ושכנראה עדיין לא נעשה בפועל בשום אניי, יעברו עדן ועדנים, וכל שבת ושבת שעובר מחללים אותה בסיטוניות, וקשה להאריך בדבר המזיק לעיקרי היהדות, ואין איש שם על לב.

ד'תרלד

עוד בענין האניית הישראלית הנוסעות בשבת — לעיל אגרת ד'תקנ"ה, ובהנסמן בהערות שם. את רב החובל י.ה.: ירמיה הלפרין. ראה לעיל אגרת ד'תר"ח.

מתאים לסיום מכתבו, בטח שיש לו קביעות עתים בלימוד תורת
החסידות, ומתאים לחינוכו ומשפיע גם על סביבתו בכגון דא.
בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרלה

ב"ה, י"ט מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז מנ"א, בו כותב בהנוגע לשאלת משרת שי"ץ
לימים נוראים וימים טובים הבע"ל.

ומובן שיש להשתדל ככל האפשרי לקבל משרה זו בביהכ"נ שם
מתפללים בנוסח האריז"ל, ומכמה וכמה טעמים, וכיון שבשנה העברה עלה
הדבר בידו בטח בהשתדלות גם בשנה זו יצליח.

במ"ש אודות סדר הסליחות. — כבר נדפס מנהגנו בזה, ובטח הגיע גם
לאה"ק ת"ו, כן נמצא בסידור תורה אור הוצאת קה"ת דף רכ"ט ע"ב, והוא
בהוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

לפלא שאין מזכיר דבר בהנוגע להשתתפותו בשיעורים הנלמדים ברבים,
ובפרט מהפצת המעין (עד שיגיעו גם) חוצה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרלה

מו"ה מאיר: חרלוב, רמת גן.

שפג

אדמו"ר שליט"א

ד'תרלו

בי"ה, י"ט מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה אברהם שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ד מנחם, נעם לי לקרות בו אשר נצר הוא לזקני חסידי חב"ד, ועוד יותר ממה שניכר מבין השיטים שמכיר הוא בגודל הרכוש והאושר אשר בירושה זו, וכמבואר בכמה מקומות אשר ירושה אין זה עיקר ענינה שהנכסים עוברים מרשות אחד לרשות השני – אלא והוא העיקר וכלשון המשנה עדיות (פרק ב' משנה ט') האב מוריש לבנו, דזוכה בנוי ובכח ובעושר ובחכמה, ובפי' משניות שם, חכמה חסברא הישרה – אלא שבורא עולם ומנהיגו רוצה שיקבל האדם הטוב בשלימותו היותר אפשרית, ולכן נותנים מקום לבחירה בין שני דרכים, והאיש הישראלי מקיים מה שנאמר ובחרת בחיים, שאז אין זה נהמא דכיסופא שמקבל בתור מתנה אלא הבא על ידי יגיעה, ותקותי שממשיך בשלשלת הזהב מתאים להוראת תורתנו תורת החסידות הדרכותי ומנהגי ומשפיע בסביבתו ועל בני ביתו ביחוד שילכו בדרך זו דרך חיים מאושרים.

כבקשתו אזכיר את כל אלו שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

ולחודעתו מקשורי התנאים של בתו צפורה שתליט"א, הנה יה"ר שיהיי למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

בברכת מזל טוב.

אתענין אם נמצאו ברשותו גוף כתיי של נשיאינו הקי או מרשימות המשפחה שתוכנן שייך לכללות דברי ימי החסידים מדורות הראשונים וכיו"ב.

ד'תרלו

מו"ה אברהם: יפה, ירושלים.

ד'תרלז

ב"ה, כ"א מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמה שמתאונן שעובד ובכ"ז התוצאות אינן כדבעי ולא הצליח בענין פלוני וכו', הנה כלך מכל דבר המונע או מחליש העבודה בפועל, ובודאי ראה שיחת מו"ח אדמו"ר מיוסד על סיפור מהרה"צ כו' הרמ"מ מטשערנאביל; שכיון שמונע מעבודה בפועל מקורו בלתי טהור, ויש לגרש מחשבות אלו מדי אמות של איש הישראלי בכלל, ועאכו"כ תמים בן תמים שזכה אשר השגחה העליונה העמידתו בקרן אורה לקרב לב בני ובנות ישראל לאבינו שבשמים, זכה לעזר כנגדו גם בענין זה ומזמן לזמן עוד מגדילים האפשרויות, ובד"מ גם הכחות לפעול גדולות בזה, והאריכות בדבר המובן בהתבוננות קלה אך למותר.

בברכה לבשו"ט מתוך מצב רוח שמח וע"ד מ"ש עבדו את ה' בשמחה ובטוב לבב.

ד'תרלח

ב"ה, כ"א מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו מני"א, בו כותב שאינו יכול להמשיך להתנהג כפי חובותיו של תמים בהיותו בתומכי תמימים דלוד, ולכן מחדש עוד הפעם הסבר שיסע ללמוד בתו"ת דארצוה"ב; אף שאינו מובן מה יתוקן בזה, כיון שגם כאן תהי' הבחירה בידו כמו שהבחירה בידו בהיותו באה"ק ת"ו לקיים מ"ש ובחרת בחיים; אבל כיון שגם הרה"ח המשפיע כותב ג"כ בענין זה, הרי אם במשך שנה הבאה יתנהג כראוי למים בישיבת תו"ת דלוד ומבלי כל אמתלאות ותירוצים בזה הנני מסכים שלראש השנה תשי"ח יסע לכאן ע"י

ד'תרלז

שיחת: ראה גם לעיל ד'תקמ, ובהנסמן בהערות שם.

שפה

אדמו"ר שליט"א

ללמוד כראוי לתמים; ושולח הנני המכתב ע"י הנ"ל בכדי שידברו ביניהם
דברים ברורים בהאמור, ויהייר אשר זכות יעמוד לו ללכת במסילה ובדרך
העולה מעלה מעלה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרלט

ב"ה, כ"א מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה עזריאל שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מ"יד מני"א, בו כותב אודות
ההתועדות דיום הבהיר יום הגאולה והסדרים בימי החופש, ולפלא קצת
שכנראה עושים צמצומים בביה"ס דנערות אף כי הצמצום ע"י צירוף כתות
וכיו"ב, בה בשעה שעתה הוא הזמן להתרחבות והתפשטות ולא לעמידה
במצב אחד ועאכו"כ שלא לצמצומים, ואפשר יש עוד לתקן גם בהנוגע לימי
החופש, ועאכו"כ לסדר לימודים כסדרם, וכדאי שיתדבר בדבר זה עם הרה"ג
כו' הרבא"ג שי, וכן בהנוגע לקנין בית מתאים, ומובן שיכול לכתוב שעושה
זה ע"פ הצעתי.

מוסג"פ הקונטרס שהו"ל לא כבר, ובטח יזכה בתוכנו את הרבים וזכות
הרבים תלוי בו.

בברכה.

ד'תרלט

מריה עזריאל שי: חייקין, אגאדיר. אגרת נוספת אליו — לעיל ד'חיג.
הרבא"ג שי: ה"ר בנימין אליהו גורדצקי.

ד'תרמ

ביה, כ"א מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מו"ה אלכסנדר סענדר שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק חכי ארוך נתקבל מכתבו מט"ו באב, יומא דקיימא
סיהרא באשלמותא ביותר, שלכן לא היו ימים טובים לישראל כיוהכ"פ וט"ו
באב כו', וכמבואר בדא"ח הטעם, כיון שבא לאחרי הירידה שלא בערך שלפני
זה, וכמו בכל הענינים גם בזה הוראה בעבודת השי"ת אשר ההתבוננות
בהירידה צריכה להביא לעילוי יותר גדול מבעבודה כסדרה, ומובן שירידה
האמורה יש להעריכה בערך מדריגתו של כאו"א, וכמרז"ל הידוע כגון אנא
כו', וראה ג"כ בהקדמה לשער היחוד והאמונה בסופה, וכבר ידועה שיחת
כ"ק מו"ח אדמו"ר בחיוב התשובה דצדיק באם בטל מעבודתו אפילו ע"י
אונס וחולי, וכיון שהצלחה בעבודה נגדלת ע"י השמחה גם שמחה מוכרחת
בענין זה.

נהניתי ממה שעלה בידו להשפיע על מחנך ילדים שילמדם בסדר
המתאים לקדושת האותיות והנקודות, והרי כל ענין של חינוך הוא דבר
עושה פירות ופירי פירות עד סוף כל העולם וק"ל.

מוסג"פ קוני שהו"ל לא כבר, ובטח יזכה בתוכנו גם את הרבים וזכות
הרבים תלוי בו.

בברכה.

נ.ב.

כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"יע.

ד'תרמ

מו"ה אלכסנדר סענדר: מענקין, פריז. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ו א'תתנג.

ד'תרמא

ב"ה, כ"ב מניא, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה חיים מנחם שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילחי תמוז, כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב
אודותם על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ואותו
לתוספת הבנה בלימוד ספר תניא קדישא הנלמד בדבוק חברים ובראשות של
הו"ח אי"א נוי"נ בעל מרץ רב פעלים מו"ה חיים אליעזר הלוי שי', וכבר ידוע
דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר המתחיל והגדול שבגדולים וכל אחד, יכולים
ליקח מלימוד התניא קדישא.

ובפרט כשלומדים זה ברבים ומתייגעים להבין דבריו הקדושים שעיי"ז
מתרבה הצלחת השי"ת להגדלת ההבנה ושתה"י באופן שתביא לידי מעשה, כי
המעשה הוא העיקר, וגדול לימוד פנימיות התורה הנקרא בזוהר הקי' נשמתא
דאורייתא, שכאשר נתוסף חיות בהנשמה נתוסף במילא בכל אברי הגוף ולא
באבר אחד לבד (משא"כ כשמוסיפים בחיות באחד מאברי הגוף שההוספה
רק במקום זה ובשאר האברים מגיע רק שירים, והנמשל מובן).

בפ"ש כל חבריו לשיעור תורה זה ובברכה לבשו"ט מההתקדמות
בלימוד, ושהלימוד הוא – בלשון תפלתנו בכל יום – ללמוד וללמד לשמור
ולעשות ולקיים.

בברכה.

ד'תרמא

חיים אליעזר: הבר. ראה לעיל אגרת ד'שצח.

ד'תרמב

ב"ה, כ"ב מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ז מני"א, ולפלא שאינו מזכיר מפגישתו עם האברכים השלוחים שליטי"א והשתתפותו בהתועדות שלהם וכו', אשר עי"ז הי' נתוסף חיות (און אפגעפרישקייט) בכמה מהענינים, ואז הי' רואה שצדק בדבריו שההתבוננות במצבו הוא ככתבו, עצת היצר, וכידוע הבחינה בזה לראות השפעת ההתבוננות והמחשבה בהנוגע לפועל, שבאם עי"ז באה חלישות בלימוד התורה וקיום המצות, מקורה בלתי טהור, וק"ל.

ולפלא שבה בשעה שבמקומו כר נרחב ביותר להחזקת היהדות בכלל ולהפצת המעינות ביחוד, מחפשים הם ענינים אחרים ואפילו מעבר לים, בה בשעה שההשגחה העליונה הזמינה להם פרנסתם ברוחניות ובד' אמות בסביבה שלהם, והפרנסה בגשמיות הרי אצל איש הישראלי היא מסובבת מהפרנסה ברוחניות.

ויהי"ר ששורותי אלה המעטות תספיקנה להבהיר המצב וישפיע גם על חבריו ידידיו ומכיריו בזה ויהי' בהצלחה, כוונתי שיתוסף חיות במרצם ובפעולותיהם בקדש ואל ישעו בחיפושים לענינים שצריך עיון גדול אם בשטח עבודתם הם — עכ"פ לעת עתה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א
מזכיר

ד'תרמב

השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

שפט

אדמו"ר שליט"א

ד'תרמג

ב"ה, כ"ב מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילחי תמוז, כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב
במכתבו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע וביחוד
את אמו תחי' להטבת מצב בריאותה.

אקוה אשר נזדמן לו ועכ"פ חפש הזדמנות להפגש עם האברכים
השלוחים שליט"א מכאן ולשוחח אתם בד"ת בנגלה ובחסידות, וכבר ידוע
פתגם נשיאנו הקי אשר כששני יהודים נפגשים, ועאכו"כ כ[שמ]שוחחים בד"ת
נצמח מזה טובה גם לעוד מי מבני ישראל, ובפרט כשהמדובר בכאלו שיש
להם שייכות להשפעה על הזולת, אשר כל ענין שמתוסף בהם נותן מקום
שיתוסף עי"ז בכאו"א מהמושפעים, זאת אומרת, שההוספה נכפלת כמה
פעמים ככה, וק"ל.

במשלוח מיוחד נשלח לו הקונטרס שהו"ל זה לא כבר, ובטח יזכה
בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בברכה.

ד'תרמג

מו"ה יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים: סגל, תל אביב. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שנב,
ובהנסמן בהערות שם.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.
פתגם: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תרכו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תרמד

ב"ה, כ"ב מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה לכתבו, בו כותב אשר בתו . . . שתליט"א נשתדכה.

יהי רצון מבורא עולם ומנהיגו שיהי בשעה טובה ומוצלחת ולבנין בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה.

ובודאי לאחר החינוך שקבלה בבית יעקב אינה זקוקה לאריכות הביאור בדיוק לשון הברכה שנתקנה מאנשי כנסת הגדולה בברכת נשואין שנקראים הנשואין בשם בנין, אשר כל דברי רז"ל מדויקים הם ואינם ח"ו מליצה יפה אך ריקה, ודיוק פירושו מתאים בכל הפרטים.

וכמו בבנין אשר הכתלים, הגג וכל הנמצא בפנים ככל שישכללו וישפרו בההידור והיופי, במה דברים אמורים שיש לזה ערך וקיום באם היסודות חזקים ואיתנים ויכולים לעמוד בפני קור וחום וכו', והחלישות הכי קלה בהיסוד ערכה גדול ביותר וביותר מכל עניני הקישוטים, היופי וההידור דחלק הבנין הנמצא על פני הארץ.

וידוע ופשוט אשר בהנוגע לחומרי היסוד אינו נוגע כלל יופי חיצוני מה יאמרו הבריות ואיזה רושם יעשה עליהם, והתנאי היחידי הוא אשר חזקים הם ועומדים בנסיון בכל השינויים שעלולים לעבור עליהם מבלי להשתנות.

והנמשל מובן, אשר כיון שהנשואין הם בניית הבנין, מובן שההכנה לזה ויום החופה הם הנחת היסוד, זאת אומרת, קבלת החלטות בלבב שלם ובתוקף איך לסדר החיים ביחד, וכנ"ל בזה תלוי האושר הרוחני והגשמי גם יחד, וכנ"ל אין נוגע בזה כל חוות דעת הרואים והמלעיגים, ובלבד שידעו אשר היסודות נוסו בכל הנסיונות האפשריים ועמדו בנסיון, ואלה הם הוראות תורתנו תורת חיים תורה נצחית, אשר מיום נתינתה במעמד הר סיני עברה כמה נסיונות שונים ומשונים ותמימה היא, ואורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, אורך ימים ואושר אמיתיים שיהיו החיים מלאים תוכן ושלמים בריאים, חיים של אנשים שמחים בחלקם ומבורכים מהשי"ת בהמצטרך להם, ויהי רצון שכת"ר שי ירווה מהם רוב נחת אמיתי לאורך ימים ושנים טובות.

בברכה.

שצא

אדמו"ר שליט"א

ד'תרמה

ב"ה, כ"ב מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלי הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אודות בתו
תחי' בקשר עם שידוכין ונשואין ומסיים בסברא אשר אכתוב אלי' או
להמדובר שלה.

הנה אין זה נוהג כלל בית הרב, ואחד הטעמים העיקרים בזה, אשר
דברי התעוררות הבאים מבלי שאלה מוקדמת ולבלי אחיזה כל שהוא במי
שכותבים אליו, השפעתם מתמעטת כו"כ, ועוד זאת אשר גם אם אחרי זה
פונה זה שנכתב אליו בשאלה גם המענה שבא על זה, כחו נחלש, כיון שאין
בזה הענין דפנים חדשות אשר במענה בפעם הראשונה, נוסף על כל האמור,
הרי בנדון ידידי יש עוד טעם אשר כיון שבתו תחי' הבטיחה לו כל אותן
הענינים אודותם כותב מהנכון ביותר שיהי' אצלה ההרגש שנתקבלו דברי'
בבטחה הכי גדולה וכאילו סומכין על דברי' במאה אחוז, אשר עי"ז מתגדל
רגש האחריות למילוי ההבטחה, וכנראה במוחש, ובפרט שהענינים אודותם
כותב הרי הם תלויים בהאשה (במדה קטנה ביותר — בחבעל), זאת אומרת
שברצונה הטוב של האשה יכולה לנהל כל ענינים אלו באופן הכי טוב ומבלי
קישוים ניכרים.

בכל זה באתי עכ"פ במכתבי המוסגר בזה, ואם לפי דעתו יכול להביא
תועלת, ינצלו באופן המתאים לתכונת נפש הני"ל ולתנאי הזמן.

כיון שכל ענין הוא בהשגחה פרטית מבורא עולם ומנהיגו, מרגיש אני
החובה וגם הזכות להודיע ע"ד התקנה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נבג"מ זי"ע בשלשת השיעורים השווים לכל נפש, והם: אמירת שיעור תהלים
— כפי שנחלק לימי החדש בכל יום אחר תפלת הבקר, (ב) לימוד פרשה חומש
עם פירוש רש"י מהסדרה של השבוע, (ג) לימוד שיעור תניא בכל יום כפי
שנחלק התניא לימות השנה, ומה טוב ונכון שישמור אותם עכ"פ מכאן
ולהבא.

בבשו"ט לכל האמור.

ד'תרמו

ב"ה, כ"ג מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

... אף שפשיטא שכל אורח הרוצה לבוא לבקור לכאן בכלל, ובפרט בימים טובים ומועדים, חביב ביותר וביותר, הרי בהתחשב עם האמור לעיל, עליהם לפרסם – שמלבד אלו שיש בביקורם תועלת לרבים באה"ק ת"ו, וביחוד תועלת להחזקת והתפתחות המוסדות אשר בשם, ותועלת לא בהשערה אלא קרובה למציאות ובפועל, – אין דעתי נוחה מהאורחים ומבקרים (כאלו שאינם נכנסים בסוג האמור) במה שמוציאים הממון על הנסיעה, בה בשעה שנכון יותר שיתנוחו לקופות המוסדות חב"ד אשר באה"ק ת"ו הזקוקים לאמצעים, ושע"י החסרון באמצעים מתעכבת התפתחותם. ואפילו את"ל שלדעת האורח תועלת בשבילו בביקורו כאן, הרי תועלת הרבים – המוסדות שיתן לשם הכסף של הוצאות הנסיעה – ותועלת היחיד וכו'.

המחכה למענה מפורט על מכתבי זה והקודם. ויה"ר שיהי מבשי"ט בכל העניינים,

מ. שניאורסאהן

ד'תרמו

בביקורם תועלת לרבים: ראה גם לעיל אגרת ד'תפד, ובהנסמן בהערות שם.

שצג

אדמו"ר שליט"א

ד'תרמז

ב"ה, כ"ג מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח"י מני"א, ולפלא שמקצר כ"כ במקום
שאמרו להאריך בעניני כפר חב"ד בכלל ובהנוגע לנשי ובנות חב"ד ביחוד, כיון
שזכה אשר השגחה העליונה העמידתו על המשמר לעודדם ולחזקם בעניני
יהדות וחסידות, ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

כבקשתו יזכירם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבג"מ זי"ע וביחוד את זוגתו תחי' להטבת מצב בריאותה, ושיגדלו את כל
ילדיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרמח

ב"ה, כ"ג מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ח מני"א, בו כותב שהוא בן שבע עשרה שנה, ואביו
מציע לו לחזור למרוקה לעזור לו בפרנסתו.

והנה אף שידוע גדול הענין דכבוד אב, הנה בענינו אין נראה לי האמור
כלל וכלל, כי כיון שפרנסת האדם תלוי' בנותן התורה, בודאי שעל ידי זה

ד'תרמז

מו"ה דוד: בראוומן, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תה, ובהנסמן בהערות שם.

שיבטל מלימוד תורתו אין זה תועלת להיטיב מצב הפרנסה, ועוד זאת, שעל ידי שיוסיף ללמוד בהתמדה ושקידה בלי ספק אשר הזן ומפרנס לכל ייטיב מצב פרנסת אביו, וכמה דרכים למקום, ואם לדעתי ישמע יוסיף בלימוד בנגלה ובחסידות בהידור בקיום המצות ובעבודת התפלה מהעיקרים בזה, כמובן וטוב יהי' לו וגם לאביו ובני ביתו שיחיו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרמט

ב"ה, כ"ג מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום החמישי, בו כותב ע"ד תאונת דרך שאירעה לו לי"ע ולי"ע, ואזכירם בעת רצון על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע אשר הכל יסתיים בכי טוב ומכאן ולהבא לא ידע מצער ועגמ"נ ח"ו.

מהנכון הי' שלהבא יחזיק בהקאר שלו סידור תהלים וגם תניא, ומה טוב גם איזה חוברות בעניני יהדות בשפת המדינה, ומדי נסעו יחפש הזדמנות להנאות בתוכן חוברות אלו או גם בהחוברות עצמן את אלו שנפגש עמהם, שעיי"ז יתוסף בהם בעניני יהדות, וכשעומד לנוח ומפסיק נסיעתו יאמר קאפיטל תהלים או ילמוד איזה שורות מאחד מספרים הנ"ל, אשר עיי כל זה תעשינה נסיעותיו שליחות של מצוה, וידועה הודעת תורתנו תורת חיים בשמירת שליח מצוה בהליכתן ובחזירתן ...

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

שצה

אדמו"ר שליט"א

ד'תרנ

ב"ה, כ"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ז מני"א, בו מעיר:

(א) ע"פ המבואר בסי' תניא קדישא סוף פרק כ"ב בביאור מאמר רז"ל שגסות הרוח שקולה כע"ז ממש, — איך אפשר לבאר דעת המ"ד אשר ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית (סוטה ה, ע"א).

והנה מובן, אשר הערתו אינה על הכתוב בתניא, אלא על בי' מאמרי רז"ל, איך שיפרשו אותם. ובפרט ששניהם בסוגיא אחת שם. וראה ג"כ שו"ע לרבנו הזקן או"ח סי' קנ"ו סעיף ג'.

וישוב דרמינהו הנ"ל הוא — שמה שהת"ח יש בו שמינית שבשמינית הוא מהכרתו במעלת התורה שלומד שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ולא גסות עצמו אפילו לאחר שלמד התורה. משא"כ גסות הרוח הוא כמבואר בתניא שם, והביאור בארוכה בדרך החסידות ימצא בהוספות לתורה אור מגילת אסתר ד"ה ויקח המן סעיף ג' ואילך.

(ב) במה שהעיר בתניא פרק כ"ג, והוא דמי שאין תורתו אומנתו צריך להפסיק מאחר שמפסיק ומבטל בלא"ה, ומתמה, דמי שאכל שום כו' יחזור ויוכל שום.

מובן שאינו דומה להנ"ל — כיון שאין ציווי על כאו"א להיות תורתו אומנתו, ואין זה ענין דאכילת שום, אלא כמה סוגים באנשים, ומתאים לזה אופן חיובם בתלמוד תורה. ו"כיון שמבטל בלא"ה" — המדובר בעושה ע"פ תורה, וכמוכח בסוגיא דשי"ס שבת (יא, א) — הרי הוא מסוג זה שגם בתפלה חייב. ומבוארים סוגי האנשים — בהלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן פרק ג'. ועיי"ש ג"כ פרק ד' ושייך למ"ש לעיל.

בברכה,
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

נ.ב.

בודאי יודע משלשת השיעורים הידועים — בחומש תהלים ותניא —
וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

ד'תרנא

ב"ה, כ"ד מניא, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שניאור זלמן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום הרביעי, יישר כחו אשר כפי כתבו תיכף לקבלת
מכתבי עשה אסיפה דחופה, אף שלע"ע לא קבלתי עדיין הפ"כ, אבל העיקר
הוא שיבוא הדבר לפו"מ ויפה שעה אחת קודם וכמבואר בכ"מ, בהנוגע לבית
טבילה, גודל ענין הטהרה, ובהנוגע לבית תפלה גודל ענין התפלה, ומובן שיש
שייכות בין שני הענינים, ובפרט ע"פ המבואר בלקו"ת דאף שבטלה לטבילה
בהנוגע לתורה וכו', ומועתק לקמן מ"ש לא' בזה איזה שורות ...

מז"ט בעד גמר העירוב בשעה טובה ומוצלחת, ויהי רצון שע"י פעולה זו
הנוספת בעניני שמירת שבת יתקרב עוד יותר זמן גאולתנו בפועל, וכנודע
מאמר רז"ל אלמלי שמרו ישראל שבת אחד מיד הן נגאלין.

בברכה לבשו"ט.

ד'תרנא

מו"ה שניאור זלמן: גרליק, כפר חב"ד. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'רפא, ובהנסמן בהערות
שם.

לקבלת מכתבי: דלעיל ד'תקח*.

בהנוגע לבית טבילה: ראה לעיל אגרת ד'רפד, ובהנסמן בהערות שם.

ובהנוגע לבית תפלה: ראה לעיל אגרת ד'שיח, ובהנסמן בהערות שם.

מ"ש לא': לעיל אגרות ד'חקצא"ב.

שצז

אדמו"ר שליט"א

ד'תרנב

בי"ה, כ"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים
מו"ה חיים מאיר שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מט"ו מני"א, יום בו קיימא
סיהרא באשלמותא ביותר, וכמרו"ל לא היו יו"ט לישראל כט"ו באב ויוהכ"פ
כו'.

נעם לי לקרות בו שהצליח להגיה כמה מספרי תורה, אשר גודל הענין
אין די באר, ובפרט עי"פ המבואר בזהר חלק ג' עי"א עמוד א' על דאשתכח וא"ו
יתיר כו', ועד"ז בתקו"ז תקון כ"ה בעניני דחסר ומלא.

ולהעיר אשר עפ"י הנ"ל מובן ג"כ גודל הענין דאהבת ישראל לכאנ"א,
וכמבואר ג"כ באחת ההתועדות ונעתק קטע זה בקובץ ליובאוויטש חלק ג'.

פשוט אשר כל הנ"ל אין פוטר משיעורים בלימוד הנגלה והחסידות,
נוסף על שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, והשי"ת יצליחו.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תרנב

מו"ה חיים מאיר: גרליק, כפר חב"ד. אגרות מספות אליו — לעיל ח"ז א'תתקלט. ח"י"ב ד'רל.
בקובץ ליובאוויטש חלק ג': ע' 176, משיחת ליל ב' דחה"פ תשט"ז.

ד'תרנג

ב"ה, כ"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת ישיבת אחי תמימים ליובאוויטש
דראשון לציון
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת החנוכה הבית ובמענה להמכתב והמברק — נשלח היום מברק מכ"ק
אדמו"ר שליט"א ומועתק בזה הנוסח:

לחנוכה בית אחי תמימים. ראשון לציון, יהי רצון שיהי להצלחה
מופלגה להגדיל ולהאדיר תורה תמימה הנגלית והפנימית משיבת נפש
האלקית והבהמית ואהבת בשני יצריך להקים תלמידים מפיצי מעינות דברי
אלקים חיים, ועבודתו בלבב שלם ובחוגים ההולכים ומתרחבים עדי תמלא
הארץ דעה את הוי' בגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

בברכה,

מנחם שניאורסאהן

בטח נתקבל במועדו. ובודאי יודיעו לכאן בפרטיות הדרושה מהנעשה. ות"ח
מראש.

בכבוד ובברכה,

מזכיר

ד'תרנג

לחנוכה בית אחי תמימים: ראה לעיל אגרת ד'רעט, ובהנסמן בהערות שם.

שצט

אדמו"ר שליט"א

ד'תרנ"ד

בי"ה, כ"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

חברי ועד הרוחני בכפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"כ מאסיפתם דיי"ג וט"ו מני"א, ויהי רצון שתהיי
אלו התחלה טובה בשינוי לטוב במצב כל הענינים הרוחנים דכפר חב"ד, אשר
בדרך ממילא תביא לשינוי במצב כל הענינים הגשמיים דכפר חב"ד, וכבר ידוע
ממעלת ההחלטות המתקבלות ברבים, וכמבואר בקונטרס החלצו, ופשוט
שחברי הועד צריכים להיות דוגמא חי' נאה דורש וגם נאה מקיים, וכידוע
הענין דהוספת טופח ע"מ להטפח על טופח סתם, והשי"ת יצליחם להיטיב
המצב כהנה וכהנה, אשר כל שיהי טוב הרי הטוב הוא בלתי בעל גבול ואין
סופי, כיון שמקורו הוא עצם הטוב בעל גבול האמתית, ואחכה לבשו"ט בזה
מפורטות כל צרכן.

בברכת הצלחה מופלגה בעבודתם בקדש.

ד'תרנ"ה

בי"ה, כ"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ח מני"א, בו כותב הסברות אודות לימודו בשנה
הבע"ל.

ואם לדעתי ישמע, ילמוד בהתמדה וסקידה במקומו עתה בהשיבה הק'
תומכי תמימים בברונא, ואם אפילו לדעתו אין שם חבר מתאים בשבילו,
עליו לשמש דוגמא חי' להאברכים דמרוקה בעלייתו בלימוד תורתנו הק'
מדרגא לדרגא, לימוד תורה ביראת שמים וביחד עם עבודת התפלה, וגודל

הענין שיפעול באברכי מרוקה הקטנים ממנו שגם הם יעלו מדרגא לדרגא אין די ערך, ומובטח נותן התורה לקיים הבטחתו – לכל הנותן צדקה בגשמיות, או ברוחניות כנ"ל – אשר מוחו ולבו נעשים זכים אלק פעמים ככה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

ד'תרנו

בי"ה, כ"ד מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו ממוצש"ק, נעם לי לקרות בו אשר למרות שרבו טרדותיו בעיניי פרנסה ורבו שעות עבודתו בזה, בכל זה קבל על עצמו – בלי נדר – להשתתף בלימוד ברבים בנגלה ובחסידות, ובודאי שזהו נוסף על שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, ובפרט שהרי יכול לקיימם בעת נסיעתו למקום עבודתו וחזרה.

ויהי רצון מבורא עולם ומנהיגו, אשר יקל עליו עיניי הפרנסה באופן אשר החלטתו עתה תבוא לפועל מבלי קישורים וינצל הציווי שצ"ל עמל תורה ויגיעת ומצאת דוקא בהוספה על החלטות הנ"ל, וכבר נודעה הבטחת תורתנו כל המוסיף מוסיפין לו, ויה"ר שיבשר טוב בהנ"ל, וכן בהנוגע ליציאתם של בני המשפחה שלהם מן המיצר אל המרחב בחסד וברחמים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מוזכיר

תא

אדמו"ר שליט"א

ד'תרנז

בי"ה, כ"ד מניא, תשט"ז
ברוקלין.

האברך יעקב עמנואל שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א מניא, ולפלא שאינו מזכיר דבר מעניניו בתורה ומצותי עתה, ובפרט ע"פ המדובר אשר דוקא בימים הנקראים בלשון העולם ימי חופש יש להוסיף בלימוד התורה ובהידור בקיום המצות, כיון שאז כמה דברים המבלבלים במשך ימות השנה, פטורים מהם, ועוד טעם נוסף בזה לבעלי תכונת נפש מסוימות, אשר דוקא בימים אלו שאין מחוייבים ע"פ דין הישיבה למשמעת ללמוד תורה מספר השעות בכל יום ויום, הרי מראים שברצון הטוב ומבלי ציווי מבחוץ מוסיפים על מספר זה כמה וכמה, ובפרט שעליו להראות דוגמא חי' בסביבתו עתה מהו תלמיד ישיבה בכלל וישיבת תומכי תמימים בפרט, שממנו יראו וכן יעשו, וכמבואר בדברי חז"ל ורז"ל בכ"מ.

ובקשר עם יום הולדתו שמתחזק המזל ומתוסף גם בחכמה, וכמ"ש ורוב שנים יודיעו חכמה, בטח יתבונן בכל הנ"ל ובתוספת, ויוסיף בזה, והשי"ת יצליחו לשנה טובה ומבורכת בלימוד התורה וקיום מצותי.

בברכה.

ד'תרנז

נדפסה בלקו"ש ח"ת ע' 367 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
יעקב עמנואל שי: שוחאט, טורונטו.

ד'תרנח

ב"ה, כ"ד מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו' מו"ה נתן דוד שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום השני, כבקשתו כשיתקבל כאן יושלח לו לוח
לשנה הבע"ל בתמונות רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ובמ"ש שעסוק באסיפת תולדות רב וכו' בודאי ראה תולדות תנאים
ואמוראים להרב היימן, בו מציין מקום ימצא מאמרי התנאים ואמוראים
וכו', וכמדומה לי שמלפני עשירות בשנים הו"ל גם חוברת מיוחדת בהנוגע
לרב, אף שאיני זוכר לע"ע שם המחבר, אבל כל ענין שיכול להוסיף ביראת
השם ואהבתו ואהבת התורה, יישר חילם של המתעסקים בזה.

במה שהעיר בדיוק לשון רז"ל אמר רב פלוני או א"ר פלוני אמר ר"פ —
או משום פלוני, יעויין במקומות המצוינים בשולי הגליון ...

בברכה.

ד'תרנ"ט

[כ"ד מנ"א, תשט"ז]

במענה על מכתבו מי"ט מנ"א נעם לי לקרות בו שיהי' ש"צ בבית הכנסת

(*) חולין קיג, ב בפרש"י ד"ה הא. ב"ב קיד, ב ברשב"ם ד"ה משום. סדר הדורות בהקדמתו
(ד, ב). וש"נ.

ד'תרנח

מו"ה נתן דוד: רוזנבלום, ברענאס. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתמג, ובהנסמן
בהערות שם.

תולדות רב: ראה גם מערכות תנאים ואמוראים — רב-שמואל (י. קאנוביץ, ירושלים
תשל"ד).

ד'תרנ"ט

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 543.

בו הציעו לו שיאמר לפניהם דברי התעוררות בר"ה או ביום הכפורים. ובדאי שאך למותר לעורר בזה שצריך להיות בר"ה וגם ביוהכ"פ וגם בימים שבינתיים, ובפרט בשבת שובה – שהרי יהי' שם גם אז לפי הקביעות דשנה הבע"ל. אף שמוכן – באופן שלא ייגע את השומעים. ולכן לפעמים צריכים לומר שזהו שקו"ט שיחה ולא דרוש מוסרי. ובטח ימצא אופנים המתאימים ואותיות המתאימות. והשי"ת יצליחו.

ד'תרס

ב"ה, כ"ו מנ"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה תמוז, בו כותב עוד הפעם על דבר מה שמצא כתוב בספר פלוני, – ולפלא שעומד בספק איך להתיחס להכתוב שם, בה בשעה שהוא היפך אמונת בני ישראל האמונה פשוטה – ובביטויים מבהילים בהנוגע להנמצא ברז"ל היינו תורה שבעל פה.

ובמה שהמחבר מסתייע ממה שמצא בספרי קבלה, – לא הבין הכתוב שם. זאת אומרת שלקח התיבות כפשוטן. והוא ע"ד הלומד יד' עין ה' שהוא כפשוטו, ר"ל, שהשם יש לו יד' – על דרך אדם התחתון, עין – על דרך אדם התחתון וכו'. ונתקיים בהנ"ל (והלואי ה' מחברו מקיים ציווי של הבעש"ט, כיון) שנכנס באותו הסוג אודותו חששו – וכמבואר בשרש מצות התפלה סוף סעיף ב' (להצ"צ): שלא ללמוד ספרי הקבלה כי מי שאינו יודע להפשיט הדברים מגשמיותם – מתגשם מאד ע"י לימוד זה, כשנותן ציור בעיניים דאלקות וכו'. – ועאכ"כ שהנ"ל מקצץ בנטיעות ממש.

ואבוא בדוגמא אחת – שישוה מה שהעתיק במכתבו ממה שכותב הנ"ל באחד משבעה שמות שאינם נחקים – שם אלקים – למה שכתוב, להבדיל, בזהר הק' זח"א י"ב ע"א וז"ל: וידעת היום גוי' כי ה' הוא האלקים ולאתכללא שם דאלקים בשמא דהוי' למנדע דאינון חד ולית בהו פרודא,

ד'תרס

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 542.

עוד הפעם: ראה לעיל אגרת ד'תט.

בספר פלוני: מעשה כראשית (נ.י. תרפ"ז).

ובזהר ח"ב קסא, ב, לדעת כי ה' הוא האלקים, דא איהו כללא דכל רזא דמהימנותא דכל אורייתא כללא דעילא ולתתא עיי"ש, ועד"ז בזח"ג רסד, א. ועוד בכמה מקומות.

כן מ"ש הקושיא – איך ה' הערב ובקר בג' ימים הראשונים – שאלה **שמלאה** היא במדרשים והמפרשים, והלשון שמעתיק הוא, "ובאו מי שהוא מחכמינו והחליטו מבלי לבסס על איזה מאמרי רז"ל ואיזו קבלה שהיא, שיצר אז הבורא מין אור ששמש רק שלשה ימים כו" – והוא **היפך כו"ב** מרז"ל! אשר עליהם נאמר כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש **נאמר למשה מסיני**.

כן מ"ש במכתבו העתק מהמחבר הנ"ל: דעת תורת הסוד שהיצירה הראשונה שיצר יוצר בראשית היו חוקי הטבע. כל המדפדף בכתבי האריז"ל אפילו **מתחיל** יצחק לו (אם לא ה' בזה ענין דקוצץ בנטיעות, רח"ל). ואם מעתיק במכתבו ממ"ש בספר לשם שבו ואחלמה, הרי גם שם יראה עד כמה דברים הנ"ל הם היפך מהאמור בתורת הסוד.

כן מה שהעתיק להלן "אלה שרוצים להבין שגם שלשת (ימים) הראשונים ה' ג"כ בני כ"ד שעות שלנו, זו סברת הבטן ואינה מבוססת כלל על קבלת חז"ל" – הוא **היפך** ממה שכתוב **בתורה שבעל פה**². וכמה עלוב דורנו זה, שהמכנה על דברי רז"ל "זו סברת הבטן" מעינים בספר זה, בה בשעה – שע"פ שו"ע כבר מבואר דינו, ובהנוגע להספר – הלואי ששורפים היו הכתב קודם שנדפס.

כן מה שמעתיק – לקמן – מנין הימים מתחילה התורה מן יחי אור ולפני זה כבר היתה הארץ תוהו ובוהו וחשך ורוח ומים, ובריאת כל אלה לא נזכרה בתורה כלל, – הנה ידועה שיטת הקראים שלא האמינו בתורה שבעל פה. כי בתורה שבע"פ נאמר³ אשר שמים וארץ אור וחשך נבראו ביום הראשון, וע"פ אמונתנו גם תורה שבעל פה נכנסת בכלל התורה.

– וזכות אחת אפשר ללמד על מחבר הספר, שאפשר שהעתיקו אינו מדויק. אבל אם ההעתקה מדויקת – כבר אמור לעיל שספר האמור צריך לשורפו ע"פ דין שו"ע.

(1) חגיגה יב, א. ב"ר פ"ג, ו. ועוד.

(2) ויק"ר רפכ"ט. פדרי"א רפ"ח. ועוד.

(3) חגיגה יב, א. פדרי"א פ"ג. ועוד.

ז"ח ה, רע"ב. שמי"ר פמ"ז, ה.

תה אדמו"ר שליט"א

דא"ג גם במה שמעתיק מהנ"ל חו"ד אנשי המדע וכו' – כנראה שהמחבר אינו מבין גם הכתוב בספרי מדע. וסומך על הלשונות המובאים בספרי לימוד למתחילים, כי היודע יסודות המדע והמסקנות בזה דוקא בתקופה האחרונה – יודע שאין בזה כל סתירה שהיא למה שנאמר שששת ימי בראשית הי' כל אחד מהם בן כ"ד שעות וכו'. ולא עוד אלא שאנשי המדע אומרים שלא לבד עתה, אלא גם בעתיד אי אפשר שהמדע יסתור להנ"ל. וכמו שהארכתי במקום אחר.

המורס מהנ"ל – אם לדעתי ישמע, לא יניח הספר בסביבתו ויזהיר אחרים ע"ז.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרסא

בי"ה, כ"ח מנחם-אב, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הנהלת איגוד תלמידי הישיבות
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מועתק בזה נוסח המברק של כ"ק אדמו"ר שליט"א ששלח להכינוס:
ברכתי להכינוס להצלחה בגילוי חכמות של הנוער החרדי בכלל ותלמידי

שהארכתי במקום אחר: ראה לעיל אגרת ד'תיד.

ד'תרסא

להכינוס: שנערך בקשר לביקור השלוחים באה"ק, שעליו דן לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.
לקראת הכינוס הזה נשלחה אגרת מהמזכירות, אל אנ"ש ומוסדות חב"ד, שבה נאמר בין השאר:

בתכנית שליחותם של השלוחים הנ"ל הוקבע כינוס של תלמידיו ותלמידי הישיבות באה"ק ח"ו ליום ראשון כ"ח מנ"א הבע"ל, וכוה הננו לעורר ולבקש את כל מוסדות חב"ד בכל אתר ואתר לשלוח מכתב או מברק ברכה לכינוס הנ"ל, שעי"ז יביעו השתתפות אישית בכינוס ויוסיפו הרבה לעצם הכינוס ולכל ענין השליחות הנ"ל.

הישיבות ביחוד להגדיל תורה תמימה וביראת שמים טהורה ולהאדירה ולהפיץ מעינותי, ולעבוד במרץ הדרוש להרמת קרן ישראל סבא על ידי החדרת היהדות בכל חוגי בני ישראל ובעיקר על ידי כבוש כל הנוער לתורת חיים ומצותי.

לאלתר לתשובה, לתורה ומצות לאלתר לגאולה מגלות הגופני והנפשי לחירות אמתית.

מנחם שניאורסאהן

בטח נתקבל במועדו. ובדאי יודיעו לכאן בפרטיות הדרושה מהנעשה. ות"ח מראש.

בכבוד ובברכה,

א. קווינט
מזכיר

ד'תרסב

בי"ה, כ"ח מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

מכתבי מענה על מכתבו הקודם בטח הגיעו בזמנו, ומאשר הנני קבלת מכתבו משילחי תמוז – שנתאחר קצת עד שהגיע אלי.

במ"ש אודות חוסר ספרים, צריך הי' לפרט יותר, ומובן שכל האפשרי יהי' זה ספרים מהוצאת קה"ת שזה יהי' בנקל יותר להשיג.

בטח נפגש כ"פ עם השלוחים האברכים הרבנים שליט"א, ונצלו ביקורם באה"ק ת"ו גם בעבודתו הוא בכרם חב"ד, ובטח יודיע בפרטיות המתאימה גם בזה, והשי"ת יצליחו.

הגיעתני שמועה (והלואי שתתבדה), שיש מפריעים לו בהפצת המעינות

ד'תרסב

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 619 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'חקמו, ובהנסמן בהערות שם.

תז

אדמו"ר שליט"א

בין בני תורה. ובודאי לא יתרשם כלל מזה. ובדרכי נועם ימשיך להפיץ מעינות התורה שאלו הם דרכי, וביחד עם זה נקי תושי' כי מתשת כחם של כל המנגדים להפצתה. וכל האומר שמועה זו אינה נאה – כבר אמרז"ל שגם שמועה הנאה בעיניו יאבד ר"ל. – ואשרי חלקו בעבה"ק האמורה, וסו"ס תהי' ידו על העליונה, וכפסק הידוע של ב"יד של מעלה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרסג

[כ"ח מני"א, תשט"ז]

במענה על מכתבו מיום ה', שכותב בו ע"ד מחשבה המשוטטת ויקרה גם שלא בזמנים המתאימים.

ידוע מה שכותב בתניא בכמה מקומות, ובפרט בפרק כ"ח עיין שם. וכן באגרת הקדש סוף סימן כ"ה (קמא, ע"א) ואחד הענינים שמקבלים בזה הוא להתפלל וללמוד מתוך הספר ושאפילו אם לצורך עיון – צריך לחשוב בעל פה – להחזיק פתוח הספר שנמצא בו הענין שלומד. וכאשר מרגיש המחשבה משוטטת להסתכל בהאותיות ואותיות אוחזות ומסבירות.

ד'תרסד

ב"ה, כ"ט מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א מני"א.

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק

ד'תרסג

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 403.

מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע. ומאחר שהוא המביא הבקשה בטח יוסיף הוא בהתמדה ושקידה בלימוד התורה וקיום מצותי בהידור שע"ז ימהר השי"ת מילוי בקשותיו.

במה שכותב אשר קשה לו לאחוז המחשבה ולהתרכז בעת לימודו ותפלתו, — כבר ידועה עצה היעוצה לזה ללמוד מתוך הספר ולהתפלל מתוך הסידור, ואפילו כשמתבונן בהסברא ומעבירה במוחו יהי בשעת מעשה ספר בו נמצא הענין בו מתבונן פתוח לפניו, ובאם ירגיש שמחשבתו מתחלת לשוטט יעיין בפנים ואותיות אוחזות מאירות ומסבירות.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרס"ה

בי"ה, כ"ט מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
הרב יעקב אליעזר שי

שלום וברכה!

ז"ע נתקבל מכתבו מכ"ב מני"א, בו כותב מעריכת המלוה מלכה לביאתם ומהסברות בנוגע לאופן עבודתו להבא.

והנה בודאי נודע לו אשר נמצא פה עתה הווי"ח רב פעלים מו"ח משה זלמן ובנו דוד שליט"א, ומשיחתי אתם אצלי הרושם אשר עבודה רבה בישיבת אחלי יוסף יצחק במעלבורן ובפרט במצב העכשוי, כי בודאי באם לא ינצלו ימים ושבועות אלו לחרבות הישיבה ככל הדרוש, אי אפשר לדעת אם תהי' אפשריות זו לאחר זמן, ומזה מובן שכל אלו שחענין יקר ללבם ולנפשם

ד'תרס"ה

הרב יעקב אליעזר: הרצוג, מלבורן. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ט כ'חשסו.
מורה משה זלמן: פייגלין. ראה לעיל אגרת ד'שפד. לקמן ד'תרע"א.

צריכים לעבוד בזה בכל כחותיהם, ובפרט שמוכרח הדבר להקים תיכף ומיד בית ספר לנערות בנוסח חב"ד (בשם בית רבקה או בית שרה), וגם בזה נוכחתי בשיחתי האמורה שמוכרח לנצל שעת כושר זו לא רק לייסד בית הספר אלא גם להתרחבותו ולהתפשטותו האפשרית, עד שלכן אמרתי להנ"ל שלא יחכו ביסוד ביה"ס לנערות עד שימצאו בנין ובית ופשיטא שלא עד שיבנו בנין, אלא שכיון שע"פ השמועה ישנו חדר פנוי בבנין הישיבה או עזרת נשים וכיו"ב יעשו פתח לכניסה ויציאה מובדל בשביל הנערות (וגם גדר בחצר בכדי שלא תהיי תערובת), ותיכף לחזרת הנ"ל צלחה למעלבורן יתחילו בלימודים ויפרסמו עד"ז ...

ומזה מובנת גם כן השקפתי בהנוגע להסברא דאופן פעולתו אודותה כותב במכתבו, אשר דעתי ברורה שיטיל את עצמו (אריינווארפען זיד) בהרחבת אהלי יוסף יצחק, וביסוד והרחבה של בית ספר לנערות בית רבקה (או בית שרה) דחב"ד, כמובן ביחד עם שאר אנ"ש אשר במחנם הטי' ובכל המרץ הדרוש; וכבר ידוע פסק תוה"ק עד כמה גדולה מצוה שאפשר שזמנה עובר; וכמו שראו עד עתה הברכה מלמעלה בהצלחה מופלגה (אף שלצערי לא ניצלו כל האפשרויות שניתנו כדי הצורך), מובטחני שגם להבא יתברכו מעשי ידיהם בהאמור בהצלחה מופלגה, אלא שצריך לנצלה ביותר וביותר, והלואי שסיפק זמנם ומרצם לנצלה ככל הדרוש, ואחכה לבשו"ט ומפורטות שנגשו להכנות המתאימות לפעולות האמורות ולהפעולות עצמן תיכף.

בברכת הצלחה בכל האמור.

ד'תרסו

בי"ה, כ"ט מני"א, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה מכ"ג מני"א, בו כותבת ע"ד החלום והמאורע וכו'.

ותסיח דעתה מכל זה בהחלט, ובטח לא כל המוזוות בדירתה כשרות וצריך לבדוק, ומה טוב לבדוק גם התפילין של בעלה שליט"א, ומהנכון שלפני הדלקת הנרות בכל ערב שבת וערב יום טוב תפריש איזה פרוטות לצדקה וכן יעשה בעלה בכל יום חול של שני וחמישי להפריש איזה פרוטות לצדקה קודם התפלה, ויתחזקו בבטחונם בבורא עולם ומנהיגו שהוא עצם

הטוב ורוצה להיטיב לכל אחד ואחת מבני ישראל, ורק שצריך לעשות כלי המתאים לקבלת הברכה, והוא אורח חיים מתאים להוראת תורתנו תורת חיים, והרי זכות אבותם מסייעתם, ואחכה לבשורות טובות בכל האמור, ויהי רצון שיהי בקרוב.

בברכה.

ד'תרסז

[מנ"א תשט"ז]

מדייק במכ' שהחלוי' היתה בונקובר בכ"ח סיון, שלפי זמן אה"ק ת"ו הוא אור לכ"ט. — וכנראה כוונתו שנפ"מ לענין אמירת קדיש (סיום י"א חדש), כי ליאצי"ט חושבין לדין מיום המיתה (ולא הקבורה) ואפילו בשנה הראשונה (היום יום י"ג שבט).

ולדידי כיון דאמירת קדיש הוא לזכות הנפטר ושייך לדינו — בכ"מ אזלין בתר הזמן דמקום הפטירה ולא שבמקום האבלים.

באם נפ"מ לענין יארצ"ט (כגון שהיתה הפטירה בזמן כהנ"ל) שקו"ט בזה באחרוני אחרונים בכל בו (להרב גרינואלד) ועוד. להראשון — דזמן האבלים ומסתייע מס' דודאי השדה, וי"א ע"פ שו"ת כתב סופר חיו"ד סקפ"ח כמקום הפטירה. ואכ"מ. ומסיימים בטוב.

ד'תרסז

נעתיקה מכתב"ק על גליון מכתבו של הרב אלכסנדר סענדר יודאסין מא' מנ"א תשט"ז. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שמח, ובהנסמן בהערות שם. שנפ"מ לענין אמירת קדיש: ראה לעיל ח"ג אגרת תקלו.

תיא

אדמו"ר שליט"א

ד'תרסח

בי"ה, אי דראש חדש אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הנהלת הסתדרות פועלי אגודת ישראל באמריקה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מיום כ"ג מנחם אב, הננו מתכבדים להודיעם שהואיל כ"ק
אדמו"ר שליט"א לשלוח היום מברק ישר למקום הועידה באה"ק ת"ו – מענה על
ההזמנה המברקית מהנהלת פועלי אגודת ישראל דחתם, ומועתק בזה הנוסח:

במענה על הזמנתם, אשלח ברכותי שתזכה הועידה ותצליח בפעולת
אמת לחזק ולהפיץ יהדות תמימה בלי פשרות, וכדרישת רז"ל פועלי דיממא
אנן, וביאר אדמו"ר הצמח צדק לפעול יום ואור על ידי נר מצוה ותורה אור
ומאור שבתורה עדי תאיר הגאולה האמתית והשלימה.

כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן
ליובאוויטש

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה,

מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תרסט

בי"ה, אדר"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו במנחם, בו כותב עוד הפעם סברתו וטעמיו
להעתקה ממרוקה.

ואני בדעתי אעמודה, מיוסד חזק במאמר רז"ל ענייך קודמין, אשר
טובתו ברוחניות, ומזה מובן שזהו גם כן טובתו בגשמיות לנצל כשרונותיו

וידעונו בשטח החינוך על טהרת הקדש במרוקה בתוככי אחינו בני ישראל הספרדים, וככל שיוסיף במרץ והשתדלות בזה מובטח בורא עולם ומנהיגו למלאות המצטרך לו ולב"ב שי' בעניניו הפרטים, ובודאי גם כן הצלחה בלימוד, וכמאמר רבנו הזקן בעל התניא קדישא והשו"ע אשר על ידי הצדקה (ופשוט אשר צדקה רוחנית בכלל זה) נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, ויהי רצון אשר יבחר בחלק היפה זה, וכאמור, ויבשר טוב שמקים תלמידים שיוכל לאמר עליהם במשך הזמן ראו גדולים שגדלתי.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד"עתר

ב"ה, אדר"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה חיים הלל שי'

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מכ"ג מני"א עם שני הפ"נ המוסגרים בו שיקראו בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

במ"ש אודות הסיבות שאי אפשר להשפיע על האברכים ב... וכו' הרי כל המתבונן בדברי ימי ישראל בכלל ובדברי ימי החסידים ביחוד, הנה אם היו מתחשבים בטעמים כאלו, הי' המצב ר"ל, וק"ל, ולצדדי כבר הורגלתי "בהסברות" כאלו שמוסיפים ספק על ספק באם תצליח התעמולה, ולכן אין נגשים אליו אף שידוע ומפורסם הוראת רז"ל שבעניני פקוח נפש מוכרחים לעשות אפילו על ספק וס"ס וכו', ובגדון דידן ה"ז ענין המביאם לחיי העוה"ב ולפעמים תכופות גם לחיי העולם הזה...

נעם לי מ"ש אודות התעמולה וההתנהגות עם התלמידים ב"ב תמוז, ובודאי ימשיכו בכגון דא, והרי כל ענינים אלו הם בדוגמת זריעה אשר רואים

ד"עתר

מו"ה חיים הלל: אדימאור, פריז. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב אגרת ג'תתכ, ובהנסמן בהערות שם.

תיג

אדמו"ר שליט"א

כפשוטו שהזורע זורק כמה גרעינים אף שמראש יודע שרק אחדים מהם יוקלטו ויצמיחו אבל בד"א שהאחדים יוקלטו כשיזרוק כו"כ גרעינים, משא"כ אם יזרוק רק אחדים, ולכאורה קושיה שכלית לזה למה לו לקלקל כמה עשירות גרעינים בשטח שדה שרק אחדים מהם יוקלטו, אבל מעשה רב כשמתנהגים בהסברה שכלית זו גם אחדים אינם נקלטים, וק"ל . . .

בעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ויהי רצון שיבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה לכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ד'תרע"א

בי"ה, אדר"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה מנחם מענדל שי

שלום וברכה!

זה מזמן שלא הגיעו ממנו ידיעות, ובודאי הכל בסדר.

ידוע מאמר חז"ל הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו עכ"פ להודיע מזה ע"י אחר, ונעם לי לראות הרגש דאהבת ישראל אשר הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה דוד שי פייגלין מסר פתקא בקשת ברכה עבורו להרחבת הפרנסה, והזכרתו ע"י הרחמים על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, ויהי רצון שיומשך בפועל ובהקדם, ויבשר טוב בזה.

בודאי ימסרו האורחים דמשפחת פייגלין שיחיו לכל אנ"ש שי בחזרתם לאוסטראליא אודות שיחתנו על דבר החכרה הכי גדול לא לבד בהרחבת ישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש במעלבורן אלא גם ביסוד ופתיחת וגם הרחבת בית ספר לנערות בית רבקה בשיטת חינוך חב"ד, ומוכן אשר אנ"ש

ד'תרע"א

מו"ה מנחם מענדל: ניו, מלבורן.

צריכים להוסיף מרץ בעבודתם כיון שחלק מזה יודרש למוסד חדש זה, וכפי שהכרתי בהאורחים מאוסטראליא הנ"ל, דעתם שהשתתפותו והשתדלותו בבית רבקה תביא תועלת גדולה ליסוד והתפתחות הענינים, ואף שתקותי שגם מעצמו יעשה זה, הרי אמרו רז"ל אין מזרזין אלא למזרזין ולא באתי אלא להעדיפה בכמות ובאיכות ובכל עניני אני"ש וגם הנ"ל בכלל, והטרחת בגופו ויגיעתו מועילה הרבה יותר מאשר הטרחת בממונו, וכיון שכבר עברו הנסיון דיסוד והתרחבות אהלי יוסף יצחק יצא הענין מגדר ההתחלה אשר כל התחלות קשות, ובודאי יהי בנקל הרבה יותר מאשר בעבר, ויהי רצון שגם בזה יבשר טובות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תערב

ב"ה, אדר"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

באשטעטיג די ערהאלטונג פון אייער בריף פון כ"ב מ"א, און זיכער דארפמען אייך ניט אויפמערקזאם מאכען, אז דער ענין וועגען וועלכען איר שרייבט, קען בריינגען צו ענליכע פאדערונגען פון אנדערע, ד.ה. אז דאס וועט פיל פארגרעסערען די הוצאות פון די מוסדות. דאך מיין איך ניט צו זאגען א באשלוס אין דעם. און האב געשריבען וועגען דעם צו הרה"ג הרה"ח כו' הרבא"ג ש"י אין פאריז, און האפענטלעך וועט איר שרייבען איצט צו עס, און האבען א ידיעה אין דעם.

עס וואונדערט מיר וואס איר דערמאנט ניט וועגען דער ארבעט פון די נשי ובנות חב"ד אין אייער שטאט. וואס אויב אין אלע צייטען איז דאס געווען העכסט וויכטיג, איז דאס היינט נאך אין א פיל גרעסערער מאס. און בפרט צווישען די ספרדים, וואס בא זיי איז דער חינוך הבנות ונשים אין גאנצען א נייע זאך, אין דער צייט וואס וועלטליכע ידיעות און געגען — אידישקייט — קומט יע צו זיי דורך די עקאלס און צייטונגען און ענליכעס. און במילא קומט אויס אז די נעגאטיווע שעדליכע ידיעות באוקמען זיי מער

ד'תערב

הרבא"ג ש"י: ה"ר בנימין אלי גורדזקי.

תטו

אדמו"ר שליט"א

און מער, און פון אידישקייט, ליידער ביז איצטער, זייער שוואך און ווייניג
איז געטאן געווארען פאר דעם. און עס איז דאך איבעריג צו
אונטערשטרייכען, אז אין דעם ריכטיגען אידישען חינוך פון די טעכטער, איז
אפהייניג שפּעטערדיקער שטעל פון הויז, און חינוך פון זייערע קינדער.

זעלבסט פארשטענדליך, אז איר קענט איבערגעבען דאס אויבען
געזאגטע צו אלע נשי אנו"ש מיט וועלכע איר טרעפט זיך. און וואס מער
פרויען עס וועלען אריינגעצויגען ווערען אין דער ארבעט – אלץ בעסער.
ווארום – יעדערע קען בריינגען נוצען לויט אירע פעהיגקייטען און
מעגליכקייטען, ווען עס וועט נאר זיין דער אמת'ר ווילען אין דעם. און
השי"ת זאל אייך מצליח זיין צו אנזאגען גוטעס אין דעם.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ד'תרעג

בי"ה, א' אלול, תשס"ז

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון כ"א מנחם אב, אין וועלכער איר
שרייבט די סיבה און דעם טעם פון אייער ניט באטייליגען זיך אין דער
לעצטער צייט אין דער ארבעט פון ארגון נשי ובנות חב"ד און ענליכעס, וואס
דאס איז פארבונדען מיט דער מיינונג פון דאקטוירים אין דעם.

חאטש עס איז פארשטענדליך אז מען דארף אויספאלגען די אנווייזונגען
פון דאקטאר, ווי חכמנו זכרונם לברכה זאגען, התורה נתנה רשות לרופא
לרפאות, פון צווייטען זייט אבער, אזא ארבעט וועלכע בריינגט צוזאמען מיט
מענטשן און מען ווייס אז דאס בריינגט נוצען פאר א געוויסען קרייז
מענטשן, אין רוחניות אדער אין גשמיות אדער אין ביידע, איז ניט נאר וואס
דאס שוואכט ניט אפ דעם מענטשן, נאר אין געגענטייל, דאס קרעפטטיגט נאך,
און ניט נאר וואס דאס גיט א גייסטיגע באפרידיגונג, נאר דאס בעסערט

בוכשטעבליך אויך דעם פיזישען געזונט, וואס אפילו דאקטוירים אנערקענען דאס, און דעריבער ראטען זיי צו זיין אקטיוו יעדערער לויט זיין שטאנד.

און נעמענדיק אין אכט דאס אויבען געזאגטע, איז מיינ מיינונג אין אייער פראגע אין דעם.

אז איר זאלט נעמען א אקטיווען טעטיגקען איינטייל אין דער ארבעט פון נשי ובנות חבי"ד, און אויך אין זאכען וואס [זיינען] פארבונדען לטובת די ישיבה אחי תמימים אין תל אביב און ענליכעס, און זיכער קען מען איינארדנען אז איר זאלט ניט דארפן גיין אויף טרעפ, וויבאלד עס איז ניט גרינג פאר אייך לויט אייער שרייבען. און איך גלויב אז ווען איר וועט זיך באראטען מיט דעם דאקטער, וועלכער האט אייך צוגעטראפן בעסער פון דעם ערשטען (וואס דערפאר איז ראטזאם צו פירען זיך לויט זיינע אנווייזונגען) וועט ער זיכער צושטימען צו דאס אויבען געזאגטע אין דער פולסטער מאס.

און בפרט אז מיר ווייסן, אז ווען מען טוט גוטע זאכען פאר דעם צווייטען, פארגרעסערט מען דורך דעם די ברכות פון השם יתברך אין דעם וואס עס נויטיגט זיך אט דער וועלכער טוט די טובה מיט זיינע בני בית, און זיכער איז איבעריג אויפמערקזאם מאכען אייך, אויף דער אנווייזונג פון תורת החסידות אז אלץ דארף געטאן ווערען מיט שמחה, און דענסטמאל איז אויך דא מער הצלחה.

בברכה צו גוטע בשורות אין דאס אויבען געזאגטע, וכתובה וחתימה טובה אייך און אלע בני בית אייערע שיחיו.

ד'תרדע

בי"ה, א' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"מ באמונה
מו"ה יעקב ש"י הכהן

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון ערב חדש הרחמים.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין עס, אז בעת רצון רעווא
דרעוויין בעלות המנחה פון שבת מברכין אלול, האט איר מבאר געווען די
ענינים פון חדש אלול, בתוככי בני ישראל וואס אכל בי עשרה שכינתא שריא,
און בפרט אז עס ווערט גערעדט דברי תורה און דברי חסידות, און השי"ת
זאל העלפען אז די התעוררות זאל אראפקומען בפועל, און די אלע וועלכע
האבען גורם געווען צו דעם נעמען חלק בראש.

איך בין געווען צופרידען צו לייענען אין אייער בריף, אז איר וועט זיין
דער שליח צבור בימי ראש השנה ויום הכפורים הבא עלינו ועל כל ישראל
לטובה.

און זיכער ווייסט איר די הוראה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה
נב"מ זי"ע, אז די אלע וועלכע זיינען יורד לפני התיבה אין די טעג, זאלען
עטליכע טעג פאר דעם, דורכקוקען דעם פירוש המלות על כל פנים כפשוטו
פון די תפלות און די פיוטים וועלכע מען איז זיך נוהג צו זאגען, און אין
וועלכע מען איז ניט אזוי איינגעוויינט.

ויהי רצון, אשר השם יתברך שומע תפלת עמו ישראל ברחמים, יהי
מאזין ומקשיב לתפלת שלוחי עמו ישראל והוא בכלל זה, ויתן לכאז"א בתוך
כלל ישראל שנה טובה ומתוקה בכל הענינים, און בפרט אז דער יאר הויבט
זיך אן אז מען גייט אויף גרייטע, כוונתי, אז דער ערשטער טאג נאך ראש
השנה דעם יאר איז דאך שבת קדש, וואס דענסטמאל איז דאך לויטן פתגם
רז"ל, כל מלאכתך עשוי.

ד'תרדע

מו"ה יעקב ש"י: כץ, שיקגו. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תפח, ובהנסמן בהערות שם.
די הוראה: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'חשלה, ובהנסמן בהערות שם.

וויבאלד חדש אלול איז דאך שוין א הכנה ובמקצת התחלה מעשרת ימי תשובה, וואס עס הויבען זיך אן שוין די טעג צו מקבל זיין פני המלך (ממה"מ הקב"ה), וכמ"ש בלקוטי תורה פרשת ראה לג, ב, זאלען זיך שוין אנהויבען די גוטע זאכען, און פון דעם ערשטען טאג וואס מען איז זיך נוהג צו זאגען דעם מזמור לדוד ה' אורי.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור, ופ"ש ב"ב שיחיו וכל חברי ביהכ"נ שיחיו.

ד'תרעה

ב"ה, א' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה במנחם, בו כותב אשר עומד להתחתן בקרוב, אבל המדוברת אינה מתנהגת כראוי לבנות ישראל כשרות, ושואל מה עליו לעשות להחזירה למוטב וכו'.

ולפלא קצת הדבר, שהרי בודאי יודע אודותה מזמן, כיון שכותב שזמן החתונה תהי' בקרוב, ומוכרח הי' לפעול בכיוון האמור בהקדם האפשרי, ואופן הפעולה כבר ידוע ומבואר בכ"מ שצריך להיות בדרכי נועם, אבל מוכרח שיהי' בתוקף המתאים, וכדרך התורה בשני הענינים שכך היא דרכה של תורה שדרכי דרכי נועם ועניני' הם חוקים שאין לנו רשות להרהר אחריהם, וכחודעת רז"ל, ומה טוב שישפיע עלי' גם ע"י ידידותי, כיון שלפעמים תכופות מקבלים השפעה בנדון כזה דוקא מאלו שאינם קרובים כ"כ, וק"ל.

אינו מזכיר דבר אודות שיעוריו בלימוד תורתנו תורת חיים וחידור בקיום המצות, ובטח משתדל גם בזה ככל הדרוש שיהי' כדבעי.

בטח יודע משלשת השיעורים הידועים מתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, בחומש תהלים ותניא, וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

בברכת כוח"ט.

תיט

אדמו"ר שליט"א

ד'תרעו

ב"ה, א' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

האברך ישראל שי

שלום וברכה!

בנועם קראתי מכתבו מספר מפעולותיו במחנה גן ישראל, ויהי רצון
אשר הפעולות והתוצאות יעוררו אותנו להתבוננות מתאימה ותוכנה: ומה
בהשתדלותו עד עתה הצליחו השי"ת לפעול במושפעי קירוב יותר לתורה
ומצותי, עאכ"כ באם יוסיף בהשתדלותו באופן המתאים בכל האמור שאז
תהי' ההצלחה ביותר וביותר הן בכמות והן באיכות, ובפרט על פי הידוע
ומבואר במקום אחר אשר שינוי לטוב הבא בנער וילד, לפעמים משפיע על
אופן התנהגותו בשבועות חדשים ושנים לאחר זה, שלכן מובן שכדאית
השתדלות ויגיעה, ובלבד להביא השינוי בפועל, אלא שמוכן שצ"ל בדרכי נועם
ובנתיבות שלום, שזהו ענין תורתנו וכמה שנאמר דרכי דרכי נועם וגו' –
ולאידך גיסא ישנה מעלה נוספת בשינוי לטוב הנפעל בהמדריכים כיון שאז
משפיעים באופן אחר על המושפעים שלהם, וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת
ריקם, ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

תקותי אף שאין מזכיר על דבר זה שיש לו שיעורים לעצמו, נוסף על
שלושת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, וקביעות עתים בלימוד הן
בנגלה והן בחסידות, והשי"ת יצליחו.

כבקשתו יזכירו את הוריו שיחיו על הציון הק' – מתאים לכתבו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לו לכל חבריו המדריכים וכן להמושפעים
שיחיו.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תרעו

ישראל שי: רחנפלד, עלענוויל.

ד'תרעז

ב"ה, א' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

... והנה בטח זוכר דעתי בהנוגע להסתדרותו שצריכה להיות באופן שיכול לנצל כשרונותיו וידיעותיו במדה היותר גדולה שאפשר ובמקום שהיא נחוצה ביותר, שלכן לדעתי עליו להסתדר במדינה ובמקום ששפה ... היא שפה המהלכת, ובפרט שדוקא בשפה זו מועטים ביותר היכולים להשפיע בענייני יחדות בדיני תורה ומצוותי וכו'. ובדעתי אני עומד גם עתה, אבל כיון שכנראה עדיין לא מתקבלת אצלו דיעה זו אם מפני מניעות פנימיות או חיצוניות, יש מקום לקבל הצעת המשרה ב ... ובלבד:

(א) שתהיי לו רשות ויכולת מלאה בהנוגע ליר"ש וכו' בחמוסד בו יעבוד, וזמנו יהי פנוי לנצל כל האפשרויות גם לחינוך המבוגרים, כוונתי חינוך ליר"ש ולקיום המצות בפועל, ומובן שבזה נכנס ג"כ שלא ינצלו שמו בתור נתינת הכשר לעניינים בלתי רצויים, ופשיטא שלא לעניינים היפך השו"ע.

(ב) שבמקום עבודתו עתה יסודרו העניינים באופן שלא יסבול המוסד ע"י שעובר לכהן במקום אחר.

החששות שכותב שיש לו בקבלת משרת רבנות, הרי בדורנו זה, משרה זו רובה ענייני חינוך, ובפרט אם הרב רוצה לעבוד עבודתו באמונה.

במ"ש בסיום מכתבו אודות התחלתו ללמוד קצת חסידות, רצוני לקוות שתקופת ההתחלה כבר עברה, ובמילא מגדיל בכמות הלימוד וגם באיכותו, ואין לך דבר העומד בפני הרצון, ובפרט שחלק תורה זו נקרא בפי כל פנימיות התורה, ובלשון הזהר הק' נשמתא דאורייתא, וכנראה ג"כ במוחש שע"י לימוד זה מתוסף אור וחיות בכל ענייני ופעולות איש הישראלי.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט ולכוח"ט.

תכא

אדמו"ר שליט"א

ד'תרעח

בי"ה, א' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה במנחם, בו כותב סיבות השונות להמעטת וגם
לביטול לימודו בתורת החסידות.

ומה תועלת בהסיבות והטעמים אם סוכ"ס חסר הלימוד, וכבר ידועה
הוראת תורתנו שאפילו אנוס כמאן דעביד לא אמרינן, ועליו להשתדל ככל
הדרוש בקביעות עתים ללימוד תורת החסידות, ומה טוב בכל יום עכ"פ זמן
קצר, וביום השבת ופעמים בשבוע באריכות יותר, ואין לך דבר העומד בפני
הרצון.

במ"ש אודות הטבילה במקוה, ושזה נוגע למצב בריאותו, מובן שבכגון
דא צריך לשאול דעת רופא מומחה, וגם לשאול את דעתו באם מפני שעת
הדחק ישים מוך (טבול במים) באוזן איך ישפיע זה.

בודאי שומר שלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, ועכ"פ
ישמור אותם מכאן ולהבא.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

(*) עיין דרכי תשובה סקצ"ח סק"ו.

ד'תרעט

ב"ה, ב' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה משה שי' הכהן

שלום וברכה!

מאשר הנני בת"ח קבלת הספר שארית ישראל – ליקוט מדברי גדולי
ישראל בתורה וחסידות – שהו"ל.

דבר בעתו, כי אם בכל התקופות היו דברי רבותינו מאורי ישראל כמים
קרים על נפש עיפה.

נפש כל איש הישראלי העיפה מתלאות הגלות, מההסתגר וההעלם אשר
אותותנו לא ראינו.

עאכו"כ בדורנו ובתקופתנו, אשר מקוצר רוח ומעבודה קשה שהגוף
והחומר מעביד את הנשמה והרוח אין נשמע ככל הדרוש וגם מוכרח קול
הקורא: לאלתר לתשובה ולתורה ולמצותי.

וגדל חושך הגלות ונכפל עד אשר ישנם שמים חשך לאור ואור לחושך,
ורק הוראות עיני העדה אשר בכל דור ודור, הם גדולי ישראל ביראת ה'
ובתורתו מאירות את חשכת ליל הגלות, להורותנו הדרך בה נלך, את המעשה
אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה.

ובהתגבר חשך הגלות והחומר ובחמלת ה' על עמו ישראל חשף ה' את
זרוע קדשו ויאר לנו –

ע"י מורנו הבעש"ט ותלמידיו הק' ע"י אדמו"ר הזקן (בעל התניא
והשו"ע) וכו'.

– את תורת החסידות ועניני, המעוררת את הרגש האלקי בלב ישראל
וביחוד חסידות חב"ד המורה דרך לכאו"א אשר יוכל לפוס שיעורא דילי
לגשת אל הקדש לעבוד את ה' במוחו ולבו, ועוד יותר מזה – לעבדו באופן
דבכל דרכיך דעהו ומתוך שמחה.

ד'תרעט

מו"ה משה: גורדון, ברוקלין.

תכג

אדמו"ר שליט"א

שלכן דרישת השעה היא לפרסם תורה זו אמרותי ופתגמי בחוגים הכי רחבים ויגיעו הדברים גם אל אלו אשר, לעיני, עדיין לא זכו ליהנות ממאורות הללו.

ללקוט פנינים מים החסידות, אשר ילהיבו נר ה' נשמת אדם שבכל אחד ואחת מבני ישראל עד שיעשה הנר לאבוקה מאירה את חייו, גם את חייו היום יומים וחלקו בעולם.

ויקיימו בפועל את המרומז בפרשת שבוע זה:

שופטים (הפסק וההחלטה) ושוטרים (קיום ההחלטה) – עיי גערה במבין והכות כסיל זה יצה"ר) תתן לך בכל שערך עינים אזנים אף פה (סי' יצירה פי"ד. וראה שלי"ה סי"פ שופטים). – של העיר קטנה זו הגוף, ושפטו את העם אלו האברים (נדרים לב, ע"ב) משפט צדק (קשוט – אין אמת אלא תורה) לא תטה משפט (עצמו עיי אשר) לא תכיר פנים (של עצמו עיי אשר) ולא תקח שחד (דאהבת עצמו, אשר על כל פשעים תכסה. ואז) תחיי וירשת את הארץ אשר היא נותן לך.

חלקו בעולם, שישחררנו מחושך הגלות יאיר ויזכך אותו עד אשר קדוש יהי גם אוירא ואפילו גושא.

ועייז גאולת חלקו הוא, יקדים הגאולה השלימה, גאולת כל אחביי כפשוטה גאולה האמיתית לירש את הארץ אשר היא נותן עיי משיח צדקנו.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תרפ

בי"ה, ב' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מחיי מנ"א, שנתקבל זה לא כבר – נעם לי לקרות בו, אשר זוגתו שתליט"א מחזיקה בעבודתה בקדש, בב"ס חב"ד אשר ב... ובטוחים יהיו בבורא עולם ומנהיגו, שיושפע רוב ברכה, והצלחה גם בענייני הפרטים עיי עבודה הכי נעלית זו.

ומ"ש עיי הסכסוכים, היחס הבלתי מתאים וכו' – בטח מקצתו

מתבאר ע"י הדוחק הכספי המכריח לצמצומים (שאינם נראים אפילו בעיני הגזבר), אבל מרוב הדוחק אין הברירה בידו ומנסה – כלפי חוץ – למצוא הצדקה על זה. אבל סו"ס, כמו שרואים בכל מוסדות דקדושה, מתמעטים הצמצומים. וכל העובדים בהם ולוקחים חלק בהתפתחותם והרחבתם – באים על שכרם, לא רק ברוחניות, אלא גם שכר גשמי כפשוטו.

ומזה מובנת גם כן השקפתי בהנוגע לעתיד, כיון שהשגחה העליונה העמידתו וגם העמידתה על חלק היפה, יש להשתדל בזה ככל הדרוש. וסו"ס יוטבו גם היחסים, ובודאי מצדו יעשה ככל התלוי בו לקירוב הלבבות בהנ"ל, שתועלת בזה לכל הצדדים, וק"ל.

ועיקר העיקרים שבוזה הוא – מה שכותב שהצליחה בעבודתה וחילדים רוחשים לה יחס מיוחד והתקשרות, שזהו הצנור הכי מתאים להחדרה בהילדים אהבת ה' אהבת התורה ומצותי. ותקותי שימצא ג"כ אותיות להסביר לזוגתו, אשר אף שלע"ע איזה מנהגי חב"ד אין נראים בעיני, במשך הזמן תמצא די ביאור והסברה עליהם.

ולשנת הלימודים הבע"ל, אשר תקותי שבמוסדות חב"ד יתחילו בזה איזה זמן לפני המועד הרשמי, יה"ר שיצליחו שניהם בשטח חינוך חב"ד בהצלחה מופלגה, ומתוך בריאות והרחבת הדעת ופרנסה במנוחת הנפש.

ואכפול ברכתי אשר השי"ת ימלא ימי הריון זוגתו תח' כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה לבשו"ט ולכוח"ט,

מ. שניאורסאהן

נ.ב.

הפ"נ המוסגר במכתבו – יקרא בעת רצון על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע נשיא ישראל.

תכה

אדמו"ר שליט"א

ד'תרפא

בי"ה, ג' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אייזיק נוי"כ כו' מו"ה יעקב יוסף שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' דחדש הרחמים, נעם לי לקרות בו שנתוספו
אברכים בשעת לימוד דא"ח, אף שכמובן גם עם ההוספה אינו מספיק כלל,
וכפשוט ג"כ מדיוק הלשון **הפצת** המעינות **חוצה**, וכיון שתובעים זה בודאי
ניתנה האפשריות למלאות הדרישה. ומובן שדברי אלה מופנים לא רק אליו
אלא לכל אנ"ש אשר במחנו ה"ט כמו שהם מופנים לכל אנ"ש אשר בכל
מקום . . .

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרפב

בי"ה, ג' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ו מנ"א, במה שכותב שמעביר שנים מקרא ואחד
תרגום ביום עשי"ק וש"ק עם פירוש רש"י וכמבואר בפוסקים.

הנה אין זה מחליף התקנה שהפיצה כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נב"מ ז"ל, דלימוד פרשה חומש עם פירוש רש"י בכל יום, היינו ביום ראשון
מהתחלת הסדרה עד פרשת שני, וביום שני מפרשת שני עד שלישי וכו', כי צ"ל

ד'תרפא

מו"ה יעקב יוסף שי: גורקאוו, לונדון. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד"פ, ובהנסמן
בהערות שם.

כל יומא ויומא עביד עבדת'י, ואין תוכן תקנה זו מתוכן הענין דשנים מקרא ואחד תרגום בעש"ק, ועד"ז הוא גם בנוגע להשיעור תניא ואמירת תהלים בכל יום, ואפילו את"ל דשייך בזה תשלומין מיום אחד להקודם, אבל ככל שאר עניני תשלומין ה"ז בדיעבד ובדוחק וגם אז בכמה ענינים אין התשלומין כמו העיקר, וק"ל.

ובמ"ש אודות ציציות הנטוות במכונה, ואשר מספרים בזה מהוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר.

הנה מה ששמעתי אני הוא ובקיצור, שבימי המלחמה הראשונה אשר במדינת רוסיא הוגלו אלפים מבני"י לפנות נדחות, ונתבטלה האפשרית להביא תשמישי קדושה מפולין, מפני הדוחק ארגנו בית חרשת לטוי" של יהודים ובה גם טויית ציצית בשביל הגולים. פרטי המכונות וההכשרים שנעשו אז אין ידועים לי, אבל כיון שהי' זה בשנות תרע"ה-ו ברוסיא, בודאי לא היו שם המכונות שמשתמשים בהם עתה, כ"א מכונות כאלו שיש בהם תפיסת יד אדם יותר, אף שמוכן שגם בהם עבדה המכונה רוב הזמן.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תרפג

בי"ה, ג' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מו"ה שלום מענדל שיי שוי"ב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח הרחמים.

ד'תרפב

מה ששמעתי: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תרפב. ובהנסמן בהערות שם.

ד'תרפג

מו"ה שלום מענדל שיי: קלמנסון, פריז. אגרת נוספת אליו — לעיל ח"ב ד'כח.

תכז

אדמו"ר שליט"א

בטח מחפש, ואז ימצא, גם היכירות בקאנסולאט בכדי למהר
ההשתדלות לזמן המתאים.

ובמ"ש אם הדיוק דוקא לחזור בע"פ או גם בפנים, הנה הדיוק הוא
שיהיו דברים היוצאים מן הלב, כיון שהתכלית היא הפעולה על השומעים,
ונכנסים ללב השומע כשיוצאים מלב המדבר, זאת אומרת שהנקודה היא
שיהי' בכן ופועל.

בודאי אין מסתפקים בדבור פעם אחת עם מרת . . . תחי', וממשיכים
בוה. ובפרט שישנם עינים שנוהרת בהם, וידוע דבר משנה דמצוה גוררת
מצוה. והשי"ת יצליחם.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
א. קווינט
מזכיר

ד'תרפד

בי"ה, ג' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ רב פעלים
מוה"ר משה פנחס שי' הכהן

שלום וברכה!

נעם לי לקרות מכתבו משני בחדש אלול הוא חדש הרחמים, בו כותב

בקאנסולאט: לקבל רשיון לכרא לשהות כחודש תשרי במחיצת כ"ק אדמו"ר שליט"א.
הדיוק: באגרת המזכירות אליו מיום כ"ד מנ"א:
על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א שלוח לו כזה מכתב דרישה, בחנאי שתהי' תועלת
הרכים על ידי שיחזור המאמרי דא"ח ושיחות הק' שיזכה לשמוע מכ"ק אדמו"ר שליט"א
במשך שהותו כאן, כשיתועד — בחזירתו מכאן.
ראה גם לעיל ד'תרפד, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תרפד

מוה"ר משה פנחס: כן, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"י"ב ג'תחסו, ובהנסמן
בהערות שם.

אשר עלה בידו ובידי זוגתו תחי' לפעול בעניני תורה ומצות וחסידות במשך שהותם בהאטעל.

ויהי' שהצלחתם בזה תוסיף חשיקה וחפיצה להמשיך בכגון דא-להבא שהחפיצה והחשיקה יגלו גם כחות הנעלמים נוסף על כחות הגלויים, ושאו לא רק שתהי' תוספת בפעולה אלא שההוספה תהי' גם באין ערוך, כי הרי אין ערוך בין כחות הנעלמים לכחות הגלויים, וכיון שמדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, אלא שכמה פעמים ככה מתוסף גם בברכות השי"ת באין ערוך בענינים הפרטים ובהמשכה מההעלם, ומובן ופשוט שעניני הבריות בכלל זה ולראשונה, כי הרי היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא.

בודאי ימצא אותיות המתאימות לבאר לזוגתו שתליט"א את האמור שהרי גם לה חלק בפעולות האמורות וככתבו בזה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תרפה

בי"ה, ג' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מו"ה מרדכי דוב שי

שלום וברכה!

... בטח זוכר מה שנדבר בדבר חיפוש אחרי ספרים וכתבי יד וכו', וכבר אמרו רז"ל באופן החיפוש שצ"ל בחורין ובסדקים וכו', ובפרט שבדורנו זה הי"ז ענין של הצלת ספרים מרקבון ח"ו, ואם ירצה גם בזה יצליח, ות"ח מראש.

ד'תרפה

מו"ה מרדכי דוב שי: תלישבסקי.
מה שנדבר: ראה לעיל ח"ב אגרת ג'תתעז, ובהנסמן בהערות שם.

תכט

אדמו"ר שליט"א

ד'תרפז

בי"ה, ג' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדרי"ח הרחמים:

במ"ש, אז איך האב זיך א קנייטש געטאן, ולכן כתב ע"ד כו', הנה לפלא גדול על אנ"ש שי' שבהענינים אודותם הנני כותב מפורט ומהם שהנני . . . אף שאין ללמוד כל פשטים בזה שכתבתי או שאמרתי, ולאידך גיסא מתאחזים ברמזים ורמזי רמזים וקנייטשען וכו' ומתעמקים בזה וכו' . . .
בברכת כוח"ט.

ד'תרפז

בי"ה, ה' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

לכל אחד ואחת מאנ"ש, וביחוד להנהלות ארגוני ומוסדות אנ"ש אשר באה"ק תובב"א
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

נעם לי לקרות מכתבי אנ"ש שי' מאה"ק ת"ו, מעת ביקורם של השלוחים האברכים הרבנים שליט"א באה"ק ת"ו וגם לאחר זה, במ מתארים ההתעוררות שהביא הביקור, ההחלטות שנתקבלו בכו"כ מקומות וחוגים, והרושם הכללי וגם הפרטי שהשאירו בביקורם, דבריהם ופעולותיהם.
ואחרי כל זה, בודאי למותר לעוררם, אשר כל הענינים האמורים, מבלי להמעט החשיבות שלהם וערכם, וכידוע פתגם כ"ק רבותינו נשיאינו הק'

ד'תרפז

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 469. ראה גם אגרת הבאה.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמך בהערות שם.

חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, ובפרט כשבאה בדברים היוצאים מן הלב ומאלו הנמצאים באהלה של תורה, נגלה וחסידות, הרי לאחר כל זה – בהתחשב עם התכלית המקווה, העניינים האמורים הם בגדר חרישה ובכמה מקומות גם זריעה, וכמו – שבמשל – נראה כמה הרפתקאות עדיין לאחר החרישה וגם הזריעה עד שמביאים הדבר לשלימותו, הרי כן הוא גם בנמשל, שכמה מלאכות מחשבת, ובלשון חז"ל ע"ד הצחות, מלאכות שבהם נבנה המשכן עליו נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, צריכים להעשות עד שיוגמר הדבר.

ופשוט אשר מלאכות אלו מחובתם וגם זכותם של כל אנ"ש בתוככי כאחב"י הנמצאים באה"ק ת"ו, וביחוד ולכל לראש – ארגוני אנ"ש, אשר אינה דומה מצוה הנעשית ע"י רבים לנעשית ע"י יחיד ויחידים.

ובודאי למותר להוסיף, אשר כל עוד רושם הביקור ועניינו קרוב בזמן – חיותו גדולה יותר, ובקל יותר להמשיך בכל העניינים הצריכים לבוא לאחר הביקור באופן הכי יעיל ובתועלת הכי מוצלחה.

ובפרט אשר הזמן גרמא, שנמצאים אנו בחדש הרחמים, אשר, בלשון רבנו הזקן, המלך מה"מ הקב"ה נמצא בשדה והרשות לכל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בספ"י ומראה פנים שוחקות לכולם (לקו"ת ראה לב, ב), אשר מובן שכמים הפנים לפניו מתעורר כן גם האדם התחתון, איש ואשה הישראלים, אשר אתם קרוים אדם.

הצעתי אשר, אם לא נעשה כזה עד עתה, הרי תיכף לקבלת מכתבי זה, יתייעצו ביניהם איך לגשת לפעולות בכיוון האמור בהקדם הכי אפשרי, למנות ועד מצומצם או גם יחידים על פעולות מסוימות (בכדי שלא יעשה בענין כבקדירה דבי שותפי), ויגשו תומ"י גם להבאת ההחלטות בפועל.

ויהי רצון אשר מלכנו שבשמים, הנמצא עתה בשדה וכאמור, יקבל גם בקשתנו זו להצלחה בכיוון האמור ובפעולות האמורות, הצלחה הכי גדולה ומופלגה, ויקבלה בספר פנים יפות, שע"י בטלים כל ההעלמות וההסתרים, וילכו מחיל אל חיל לא לבד בניצול הביקור ורושמי, אלא גם בהוספה עליהם כהנה וכהנה בכל הפרטים.

המצפה לבשו"ט ומפורטות בהנ"ל, וחותר בברכת הצלחה מופלגה בהאמור, וכתובה וחתימה טובה לכאו"א וב"ב שיחיו,

מנחם שניאורסאהן

ד'תרפח

[ה' אלול, תשטי"ז]

... נעם לי לקרות הראשי פרקים מפעולות האברכים השלוחים הרבנים שליט"א באה"ק ת"ו. ובודאי עוד ימלא בזה בהעניינים בהם משתתף, ויעורר שיעשו ככה אלו שהשתתפו בשאר הפעולות שהוא כותב אודותם רק ראשי פרקים מפי השמועה.

ונקודה הכללית בכל זה היא, שאחרי כל העילויים – ביקורם של הנ"ל הוא מעין חרישה ובמקצת גם זריעה. ועתה באה עיקר העבודה – המוטלת על אנ"ש בכלל וצעירי אגו"ח ביחוד – לעשות כל שאר המלאכות דחשיב תנא בסידורא דפת עד שיהי' – בלשון החסידות – דבר ראוי לאדם עליון שעל הכסא, עולה על שולחן מלכים הוא ממה"מ הקב"ה, והנמשל מובן, ומהנכון שתומ"י, כל זמן הרושם חם וחי, יתייעצו ביניהם איך לנצל תביקור והפעולות של הנ"ל באופן הכי יעיל, והשי"ת יצליחם.

אף שכותב הנני עדי"ז גם להנהלת צעירי אגו"ח, כבר הראה הנסיון שלפעמים מתקבל זה כקדירה דבי שותפי, וכיון שהצליח הוא בכגון דא עד עתה להניע את הגלגלים וכו', יה"ר שיצליח בזה גם עתה נוסף על פעולתו הוא בעצמו.

ד'תרפח

נרפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 470. ראה גם אגרת הקודמת.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תרפט

בי"ה, ה' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה אברהם שי

שלום וברכה!

מאשר הנני בתודה קבלת החוברת הראשונה של השיחות לנוער, ותנוח
דעתו כאשר הניח את דעתי כאשר הופיע לאור עולם הנ"ל.

ויה"ר שתהיי זה התחלה טובה לכבוש הספרות באה"ק ת"ו, וביחוד
הספרות לנוער ע"י תורת נשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, כי . . . גם
שיחות אלו סוכ"ס התכלית המקווה הוא הפצת המעינות חוצה, וכמו בכל
עניני התורה והמצוה (וכמש"נ ויצונו ה"א לעשות את כו' ליראה, אשר כיצד
יבוא לאהבתו ויראתו הוא ע"י שיתבונן בגדולתו וכו' כפס"ד הרמב"ם, שזהו
ענין תורת החסידות דע את אלקי אביך), והשי"ת יצליחו בהצלחה מופלגה,
ויתוסף עי"ז גם בעניניו הפרטים.

בברכת הצלחה בכל האמור ולבשו"ט ולכתיבה וחתימה טובה.

נ.ב.

הפ"כ ע"י האברכים השלוחים הרבנים שליט"א נתקבל ותי"ח.

ד'תרצ

בי"ה, ה' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . בודאי למותר לעורר אשר ענין קרבן תודה אצל אנ"ש והחסידים

ד'תרפט

מו"ה אברהם שי: מייזליש, כפר חב"ד.
החוברת הראשונה: ראה לעיל ח"ט אגרות ב'תתכז. ב'תתלד. ח"י ג'רמא.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

תלג

אדמו"ר שליט"א

הוא הוספה בלימוד החסידות לעצמו וחפצת המעינות גם חוצה, והשי"ת יצליחו לבשר טוב בזה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תרצא

ב"ה, ה' אלול, תשט"ז

ברוקלין.

שלום וברכה!

... וביותר תמיהני עליו אשר זכה שבורא העולם בחסדו הכי גדול מראה לו לזוגתו וב"ב ש"י נסים גלויים (והלואי לא הי" מעורר ספק בהנוגע להעבור וגם בהנוגע לקריאת השם שהיו הנסים עוד יותר במילואם), ואף שאין אתנו יודע עד מה קרוב לודאי שחלק חשוב בזה הוא עבודתו בקדש ב... מוסדות חינוך של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, ולאחרי כל זה מביט על עבודתו כענין של הכרח ועשיית טובה לזולתו, ואשר רק משום הפרנסה גשמית כאילו מוכרח להתעסק בזה, וק"ל, ובפרט שאין רצוני להאריך בדבר המצער וכו'.

ויה"ר שכיון שנמצאים אנו בחדש זה אשר המלך נמצא בשדה ומקבל את כאו"א בפנים שוחקות (ראה לקו"ת דברים לב, ב בארוכה), יקבל גם בקשות כאו"א מעסקני... וגם אני בתוכם שיתמסרו כולם סוכ"ס לפעולות בביסוס הגדלת והרחבת... ככל האפשרי ולהעמיד תלמידים זרע ברך ה'.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ולכו"ט לו ולכל ב"ב שיחיו.

ד'תרצב

בי"ה, ה' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

איך בין געווען צופרידען צו באקומען אייער בריף פון עשי"ק שופטים,
מיט דער ידיעה אז איר האט מיט מזל גע'חתמ'ט דעם קאנטראקט מיט דער
שול, און השם יתברך זאל העלפען עס זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת, און ווי
עס איז באוואוסט דער ווארט פון כ"ק אדמו"ר הצמח צדק וועלכען מיר
האבען געהערט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר – זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אז אמאל
האט ער געזאגט צו א משמש בקדש בבית הכנסת, קרא לשמש ויזרח אור,
קרא לשמש ויזרח אור, מאכען ליכטיג די שול.

און השי"ת זאל העלפען אז אויך איר זאלט אזוי טאן און עס זאל זיין
בהצלחה, און דורך דעם וועט אויך צוקומען אין די ברכות פון השם יתברך
בהמצטרך לו ולב"ב שיחיו.

בברכת לכתובה וחתימה טובה.

ד'תרצג

בי"ה, ה' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... בודאי לדכוותי אך למותר לעורר שאם בכל הזמנים תפקידו של
בית הספר החרדי הי' ללמד את ה[מ]חונכים תורתנו הקדושה, נוסף בתקופתנו
בתקופתנו התפקיד שצריך הוא לחנכם בענייני יחדות בכלל וקיום המצות
ואפילו ידיעות הכי פשוטות, במלות אחרות לעשות מציאות של ילד ישראלי
בן אברהם יצחק ויעקב, ומובן ופשוט שזהו עיקרי עוד יותר מאשר ידיעת
התורה אפילו את"ל שיש להפריד ביניהם.

ד'תרצב

דער ווארט: ראה גם לעיל ח"ב אגרת ד"ג, ובהנסמן בהערות שם.

תלה אדמו"ר שליט"א

שלכן, וכמו שהארכתי במקום אחר, מוכרח שבכל תכנית לימודים איזה שתהיי, מכתה הכי נמוכה עד לכתה הכי גדולה וגבוהה, יוקדש חלק חשוב ללימוד עיקרי היהדות וידיעת הלכות הצריכות בחיי יום יומים מנהגי ישראל וכו', והרי ידוע פס"ד חז"ל, גדולה שמושה של תורה יותר מלימודה.

בטח ישנה תכנית כללית שעמה מתחשבים, אבל בודאי די מקום לכל מנהל ביה"ס שלו להכניס הלימוד והחינוך האמור במדה חשובה, ואין הדבר תלוי אלא ברצון המנהל, ובערך גודל הענין וחשיבותו היסודית כל יגיעה בזה כדאית, וזכות הרבים תשבי"ר מסייעתו.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש, וכתובה וחתימה טובה.

ד'תרצד

בי"ה, ו' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אשר בעת היותו בביתו מצבו ביראת שמים טוב יותר מאשר בהיותו בישיבת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר ב . . .
אף ששוקד בלימוד התורה בכלל ובלימוד תורת החסידות ביחוד, ושואל מה עליו לעשות.

הנה פשוט ומובן אשר סברא האמורה הוא עצת היצר שרוצה למנוע אותו מלהיות באהלה של תורה ובאהלה של תפלה, שהרי הם דוקא לא בבית כידוע דבר משנה, שהתורה נקנית בדבוק חברים והוי גולה למקום לתורה, ועל דרך זה הוא בנוגע לתפלה, ובפרט בנוגע ללימוד החסידות, ויגביר אומץ וירגוז על יצר הרע כמבואר בתניא, והשי"ת יצליחו.

מהנכון הי' לבדוק את התפילין שלו, וכן שילבש טלית קטן שציציותיו בדוקות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרצה

ב"ה, ו' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח הרחמים, בו מבקש להראותו שער התורה והיראה הדרך לשמירת עינים ולשון וכו'.

מובן שהני"ל תלוי בכמה פרטים ותכונת נפש השואל, תנאי המקום וכו', ואף שנקודה התיכונה בכל זה הוא כפי האמור – בתניא קדישא ריש פרק מ"א לעורר היראה הטבעית וכו' להתבונן במחשבתו כו' הנה ה' נצב עליו כו' ומביט עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי, עיי"ש, כמה אופנים ישנם וכמה דרכים ישנם בהנהגה לאחר זה, ויפרש ענינו לפני אנ"ש ידידיו המכירים אותו והם יורוהו מיוסד על הנסיון בהמושפעים שלהם כגון דא, וזמנא קגרים להצלחה באמור ע"פ המבואר בלקו"ת פי ראה לב, ב שבהדש אלול המלך נמצא בשדה ומקבל את כל אלו הרוצים לקבל פניו בספ"י, כו' עיין שם.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ולבשורות טובות בהאמור,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תרצו

ב"ה, ו' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ צנמ"ס כו'
מוהרש"י שי

שלום וברכה!

על של עיקר באתי, אשר אמש בקרני הרב האלענדער שי, ובתוך

ד'תרצו

מוהרש"י: זיין. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'שי, וכהנסמן בהערות שם.

הדברים סיפר שבהיותו בקיבוץ ביקר עם חבריו אצל הרב דשם פאניטש, והי' נוכח אחד שאמר לו שהוא בעל אמות אשתו (בזווג ראשון) של הרב זיין שליט"א (יותר פרטים אודותו איננו יודע). ומראהו כזקן בן שמונים לערך. ובסוד הוסיף שבלילה מכבה את הנרות ושומע ע"י הרדיו לשידורים מאה"ק ת"ו. וכיון שהבנתי מדברי הרב הולונדר שי' שעדיין לא הודיע לכת"ר עדי"ז, ומטרדותיו – מסופקני מתי יודיע, לכן באתי בשורותי אלו.

בודאי נתקבלו שני המברקים שלי, ועליהם להוסיף, אשר הרב וולגלרנטר שי' אמר לי, שגם מצדו יפנה – ואפשר גם במברק – להרבנים הראשים בקשר עם המצב בהבעיא דאניות בכלל, וביחוד בקשר עם האני שתכניתה להפליג 22/8. ולאחרי אריכות השיחה עמדי . . . לא הי' בידו לאמר לי אף טעם אחד בזה, אפילו טעם קלוש אף כשצטטתי בשיחתנו מה שהי' כתוב במכ"ע דאה"ק ת"ו "הטענה" דפקוח נפש "כיון שבאם יהיו הוצאות יתירות ילכו הנוסעים הלך ופחות, ובמשך הזמן אפשר שתתבטל הנסיעה בכלל וכו'", כן הביאו אלי אתמול עוד טעם משונה, שע"י "העגון בדרכה יום או יומים יותר – דמי הבטחון עולים ביוקר יותר, ויתייכרו המחירים וילכו הנוסעים הלך ופחות וכו'". ומובן כמה חוכא וטלולא בזה אפילו בתור קס"ד.

דא"ג – גם בזה יש לראות עד כמה צודק הענין דאגב חורפא וכו' ושהרצון מטעה את השכל, ולפעמים גם באופן מבהיל, שאחד כאן הרוצה להתיר ולא מצא כל טעם בשכל, מנמק הקס"ד שלו בסברא (טפוסית) – אפשרית בבני ישיבה), אף שמדבר אודותה ברציניות עמוקה, והיא: את"ל שהנוסעים בכגון דא אסורים לנסוע כיון שאפשר לעגן האני וכו' הרי על מה קאי השקו"ט באחרונים באופן היתר הנסיעה כשהמלחים הם יהודים, וע"כ שזה גופא מוכיח שגם אז מותר. ומובן שתומ"י הוסיף "שראי" זו מוכיחה שגם לבעלי האני מותר להסיע אניתם בשבת, שהרי לא כתבו בראשונים ובאחרונים המביאים השאלה באני שבעלי בני"י, ולא הדגישו בפירוש שאין בעלי האני צייתי לדין ישראל.

באמת לא הייתי מצטט אפילו את זה, אלא שחוששני שגם באה"ק ת"ו ישתמשו בנימוקים אלו, ובמכש"כ וק"ו שמנמקים שפקוח נפש בדבר כיון שלאחר כמה שנים אפשר שיבוטלו האניות וכו'. וכנ"ל.

בביאור להכתוב במברק – כפי שמתארים המצב עפ"י הידיעות

בהבעיא דאניות: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמ"ה, ובהנסמן בהערות שם.

מאחורי הפרגוד, הנה ברור הדבר שבלא לחץ מצד הרבנות והנוסעים לא תציית הנהלת צים לאיסור, ובטענה חדשה שנתחדשה זה עתה בבית מדרשם "שכבר חזקת כמה שנים לנסיעות הני"ל". ומאידך גיסא, אם הרבנות וכתות נוסעים ידרשו בתוקף המתאים, זאת אומרת שבאם לא ימלאו דרישתם לא יסעו באניות, ברור שתשתדל הנהלת צים לסדר הענין (עכ"פ באיזה אניות), ולכן הדגשתי בהמברק, שאפילו אם הי' מקום לאמר שאפשר למצוא צד היתר לנוסעים (באם לא ישתו וירחצו בהמים מתוקים באני, לא ישתמשו בהנוחיות וכו'. כמובן, תנאים – שרובא דרובא לא יקיימו אותם כלל וכלל) – הנה היתר זה יבטל – במציאות – את האיסור לבעלי האניות.

עוד יותר נודעתי – בתמי' גדולה – מהרב וולגלרנטר ש' שמחפשים עצות שמי שהוא (מבין במכוונות?) יבקר באני' בעת שהיא פועלת, בכדי לבחון אופן הנהלתה ופעולתן של המכוונות, וכמובן נתקלים בקישוים בזה (ולגודל תמיהתי), ושעד עתה לא דרש מי שהוא את היומן של האני' – בעבר במשך השבועות האחרונים – שבו נרשמות כל הפעולות ומלאכות שבאני' ברור ומפורט, וכששאלתיו – הרי זה ברור היותר פשוט, לא הי' בידו מה לענות לי.

דא"ג השלוחים האברכים שליט"א מסרו בכאן שהרב פרנק ש' התאונן לפנייהם שאינו יודע תוכן מכתב'י, אף שכפי ששמע אודותם גם דעתו נוטה כן. וזה הביאני לבקש במברק שיראו להני"ל את מכתבי.

מעכב הנני לעי"ע את השקו"ט במכ"ע כאן אודות בעיות האניות, ונדפס כאן רק מה שכתבו מאה"ק ת"ו. אבל אם יתארך המצב יותר, מסופקני אם לא יתפרסם הדבר ברשות הרבים ממש . . . וזהו טעם נוסף על נחיצות בירור המצב ככל האפשרי בהקדם.

מוסר השכל יש ללמוד גם מענין האמור, ע"ד מ"ש הוי מושכי העון בחבלי השוא וגו' – שבתחלה היתה האני' מכאן מפליגה איזה ימים לפני השבת, וכנראה לאחרי שראו שהכל שלום ושלוה, התחילו להפליג גם בעש"ק. וכמובן לא תמיד דוקא "בעלות השחר" (דא"ג אי אפשרי הוא, כיון שיציאת אני' מהנמל קשורה בכמה פעולות של משרדי הנמל, ופרט למקרים יוצאים מן הכלל בתכלית אין הם – המשרדים – מוותרים על מנוחתם, ואין הם מוסיפין ומקדימים שעות עבודה. שלכן, עפ"י הרוב, התחלת היציאה מן הנמל – קרוב לחצות היום, ואולי עוד מאוחר). וכשגם זה עבר בשלום ולבלי

תגובה, חדשו בשנה זו שע"פ התכנית תפליג אני מכאן בערב יום הכפורים (ובהתאם להני"ל במוסגר, הנה מלבד הפעולות המשרדיות ביציאת האני מהנמל, הסדר, כידוע לכל ימאים, שבנמלים בעלי תנועה גדולה ורבה, האני מוצאת מן הנמל ע"י אניית עזר המובילה אותה מרחק גדול מן החוף והנמל, ורק אח"כ מגבירים פעולות האניה והאנית עזר חוזרת לנמל, והאני מפליגה במכוונות עצמה, שגם זה מתארך כמה זמן, וע"פ הרוב כמה שעות. נוסף על האמור, הרי לאחר כניסת הנוסעים לאני מתארך כו"כ שעות עד שמסדרים כל הרשימות, הפנקסים, כתיבת קבלות על הדברים המופקדים, שינויים מחדר אחד לשני הנרשמים בספרי האני ועוד ועוד, שברובא דרובא זהו נמשך שעות מרובות ביותר. ומובן – כשהפלטת האני מתחלת לאחר הצהרים בעש"ק מסתיים כל הני"ל כמה זמן לאחר השקיעה וצאת הכוכבים).

והנה לידי – אין צריך לכל הני"ל, כיון דקם לי בדרכה מני, ולא באתי בזה אלא להוכיח גניבת דעת הקהל ע"י אנשי האני וע"י כל אלו שנסעו באניות המפליגות בעש"ק, שאי אפשר שאינם יודעים ע"י הני"ל, שהרי בדידהו הוה עובדא, ובכל זה הם הצועקים בקול גדול שאין כל מלאכה ואין כל חשש איסור כו' וכו' (ודוקא דבריהם מתקבלים).

שאלני הרב חנון שי וגם בשם כת"ר שי – אם לעשות העתקה או צלום ממכתבי ולשלחם לכמה רבנים באה"ק ת"י – והנה אף שמצד עצמו נכון הדבר במאד שידעו גם אלו מאופן הנהלת האני וכו', וכנראה שאין ידוע כלל עדיין, אבל באם לשלוח הני"ל ע"י דואר וכיו"ב, מכמה טעמים יש לחשוש לתגובות בלתי רצויות. ולדעתי בנקל יש למצוא אחד מאני"ש בכל אתר ואתר דמושב חברי הרבנות הראשית וכיו"ב – שיבקרו על דעת עצמו, ובהזדמנות זו יראה לו או גם יתן העתק מכתבי. וישימו דבר בפיו – של האי דאני"ש – מה לענות בבירור השאלות שישאלוהו בזה.

באם נכון כמו שהבנתי מהרב וולגלרנטר שי שצריך לגייס דעת כל חברי הרבנות, יש להתעניין ביותר בהבאת הני"ל לפועל. ומובן שאם קשורות בזה הוצאות – צילום וכו' – יסלקו אותן בת"ח. ופשוט שברשותו לגייס בשמי את המתאימים לזה מבין אני"ש, אלא שפרסום יתר בזה – צ"ע אם רצוי הוא.

תקותי שהתדבר כפי הדרוש עם מר שזר שי בענין דהוצאות נסיעות השלוחים שליט"א. שמובן שאין כדאי שיעשה הדבר חוב ישן. וגם בשביל

שהתדבר כפי הדרוש עם מר שזר: ראה לעיל אגרת ר'שי.

הנ"ל נקל בטח יותר לתת מהקופה בקירוב זמן לביקורם, מאשר כמה שבועות לאחר זה . . . עדיין איני יודע בדיוק הוצאות הנסיעה והאש"ל באה"ק ת"ו, אבל כנראה שהוא יותר ממה ששיערתי. ויה"ר שתועלת שתבוא ע"י ביקורם – תצדיק את כל ההוצאות, אפילו בהתחשב עם המצב הדחוק בהקופה, ולא עוד אלא שתעלה עליהם כו"כ.

מוסג"פ מה שהו"ל בזמן האחרון, ובטח יזכה בתוכנו את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בת"ח ובברכת כוח"ט,

מ. שניאורסאהן

ז"ע הגיעתני שמועה מוזרה, אשר הרב . . . שי' הוציא משיבתו שני אברכים מפני שלומדים דא"ח! האומנם נכונה השמועה?

ז"ע הגיעתני ידיעה שבחדשים הבאים (מתחיל מתשרי) – אף שהימים מתקצרים – מסדרים שכל האניות הישראליות יפליגו מכאן בועש"ק.

ד'תרצז

ב"ה, ז' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

מרת מערי תחי

ברכה ושלוש!

אין ענטפער אויף אייער בריף פון 8/2, און זיכער האט איר שוין באקומען מיין ענטפער אויף אייער פריערדיקען בריף, און טיילווייז איז דארט אויך א ענטפער אויף דער פראגע וועלכע איר בארירט אין דעם בריף אייערען.

דעם אופן ווי אזוי דרוקען דאס, לויט מיין מיינונג איז דער הויפט וויכטיג, אז דאס זאל אפגעדרוקט ווערען און ניט בלייבען אין מאָנוסקריפט,

ד'תרצז

מרת מערי: ווילנסקי, סינסינטי. אגרות נוספות אליה – לעיל ד'שדמ, ובהנסמן כהערות שם.

תמא

אדמו"ר שליט"א

און דעריבער — אויב עס איז דא האפענונג אז מען זאל קענען אפדרוקען דעם גאנצען ספר אין א נייער אויפלאגע מיט די אלע ענדערונגען און ראנד באמערקונגען, איז געוויס גוט, אבער אויב צוליב די אויסגאבען פארבונדען מיט דעם אדער אנדערע סיבות, איז ניט מעגליך אדער עס וועט נעמען א אומבאשטימטע צייט, איז כדאי צו טראטכען ניט וועגען איבערדרוקען אין גאנצען, נאר דאס נייע צוגעקומענע, און פאררופען זיך — אין דעם באשטימטען ארט — אויף דעם און דעם בלאט פון דער פריערדיקער אויסגאבע פון ספר הרקמה, וואס דאס וועט פאדערען פיל ווייניגער הוצאות און עס איז פיל גרינגער צו פארוויקליכען. ווארום זא ווי זא איז דער ספר הרקמה ניט קיין ספר פאר יעדערען, און איז נאר פאר ספעציאליסטען, און דעריבער איז נאר א קליינער חשש (פארדאכט) אז צוליב דער קליינער באמיהונג צו דארפען אריינקוקען אין א סעפעראַטען ספר וועט דאס אפשרעקן דאס באנוצען זיך...

מיט א וואונש אז איר זאלט קענען רעאליזירן אייער וואונש אן שוועריקייטען און אויפן בעסטען אופן ולכתיבה וחתומה טובה.

ד'תרחצ

ב"ה, ח' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

ש"ב הווי"ח א"י נ"י וכו' מו"ה יהודא ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה מנ"א, בו כותב הפעולות והרושמים מביקורם של האברכים השלוחים הרבנים שליט"א, ותנוח דעתו כאשר הניח את דעתי, כי תוכן כתבו מחזק תקותי אשר אנ"ש שבאה"ק ת"ו יעשו ככל התלוי בהם לנצל את הביקור הפעולות והרושמים לנקודה העיקרית הפצת המעינות חוצה ובאופן המצוה עלינו בתורה ע"מ שיבוא בפועל בחיי היום יומים

ד'תרחצ

מו"ה יהודא ליב: סלונים, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תלו, ובהנסמן בהערות שם.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמו, ובהנסמן בהערות שם.

תמב

אגרות קודש (ד'תרחצ)

במחשבה דבור ומעשה, ובפרט שנמצאים אנו בימי ההתעוררות חדש הרחמים
שהמלך נמצא בשדה ומקבל את כ"א שרוצה לקבל פניו בספ"י, ככתוב
בלקו"ת פ' ראה לב, ב עיי"ש, ויה"ר שיבשר טוב גם בזה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תרצט

ב"ה, ח' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיי"ד חדש מני"א, שהתארך קצת בהילוכו עד שהגיע
לידי.

במשך הימים ושבועות שעברו בטח נתבררו כשרונותיו בהנוגע להדרכה
וחינוך, ובהתאם לזה יכול לשער הצלחתו בעתיד ולהחליט כראוי.

ובמ"ש אודות מה שנתרשם מהענינים בסביבתו וכו', הרי כבר כתבתי
חוות דעתי בזה, שהיסח הדעת מהתרשמות זו ע"י תקיעת מחשבתו במחשבה
טובה היא העצה והסגולה בכגון דא, ותקל עליו עבודה זו באם יהי שגור
אצלו בעל פה וחקוק בזכרונו מה שכתוב בתניא ריש פרק מ"א והנה ה' נצב
עליו כו' עיין שם.

לפלא שאינו מזכיר במכתבו אודות בדיקת התפילין שלו ושאר הענינים
אודותם כתבתי במכתבי מאז.

בברכה לבשו"ט בכל האמור וכוח"ט.

תמג

אדמו"ר שליט"א

ד'תש

ב"ה, ח' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מחדש מנ"א, בו כותב אודות נוסח התפלה וקשר של תפילין.

— וכבר ידוע במסורת חב"ד אשר רבנו הזקן בעל התניא והשו"ע בירר נוסח זה מכמה עשירות נוסחאות, וכיון שהתפלה ענינה גם להעלות את כל עניני האדם הרוחניים וגם הגשמיים, מובן מזה שהרוצה להיות נמנה על חסידי רבנו הזקן מהנכון ביותר וטוב להתפלל בהנוסח אשר קבע, ועד"ז הוא גם בהנוגע לקשר של תפילין ושאר ענינים הקשורים בתפלה.

כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

בברכת כוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשא

ב"ה, ח' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מבדר"ח אלול הוא חודש הרחמים, מלא תלוונות על מצבו ושאינו רואה הצלחה וגם בהשפעתו על החברים וכו'.

וכבר ידוע פתגם כ"ק רבותינו נשיאינו הק' כי כל דבר המועיל או מביא

ד'תשא

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 265 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
פתגם: ראה גם לעיל ד'תקמ, ובהנסמן בהערות שם.

לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מענין היותר נעלה – הוא רק מתחבולותי של נה"ב.

וככל הדברים האלה הוא בהנוגע אליו: באם התלוונות האמורות מוסיפות בו מרץ בלימוד התורה וקיום המצות והפצת המעיונות חוצה, אפשר ואולי כדאיות הן, אף שלא זוהי דרך החסידות דעבדו את ה' בשמחה. אבל אם נכונה חשש שלי – תלוונות אלו מחלישות אותו בכל הני"ל, וכהתחבולה המנוסה של היצה"ר לומר לאדם "כיון שבלא"ה אינך מצליח ולא תנצח אותי, אין כדאי גם להתחיל בזה וכו'" ח"ו, והשקר דטענה זו מבואר, שהרי הובטח כל אחד מאתנו בתוך כלל ישראל שיש לו חלק לעולם הבא ולא ידח ממנו נדח, ובדורנו זה מתוספת עוד נקודה בזה, וכמבואר במאמרי דשבת פ' עקב ושופטים אלו: והי' עקב – בעקבתא דמשיחא – תשמעון את המשפטים האלה – ודאי, לפי שהוא דור היותר אחרון ואין זמן לדחות הברורים, ולזאת תשמעון ודאי – הרי בהתבוננות קלה יכול להוכיח להמלך זקן שאינו אלא כסיל בערמומית זו.

אבל נכון עוד יותר שלא להכנס עמו כלל בשקו"ט, כי חבל הזמן על זה נוסף על הענין דכל המתאבק עם מנוול כו', אלא ירגיז עליו את יצרו הטוב ויבאר לעצמו אשר אף שנאמר בדרא דעקבתא דמשיחא כי לא בחפזון תצאו, הדברים אמורים כשתתחיל הגאולה והיציאה מהגלות בפועל, משא"כ בהרגעים האחרונים דימי הגלות, אדרבה כל רגע ורגע מתגדל ערכו יותר ויותר, כיון שעוד מעט ויגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ (שבת קנא, ב), ולכן ההכרח לנצל כל רגע ורגע באופן היותר מועיל, וכיון שמעט אור דוחה הרבה חשך, פשוט שהעבודה בתורה ומצותי באופן ישר מועילה יותר מאשר דיחוי החשך ע"י שקו"ט עם היצה"ר, ועפ"י מובן ג"כ ההכרח להרבות בלימוד פנימיות התורה – המביא לאהבתו וליראתו (ראה רמב"ם ה' יסוה"ת רפ"ב. הקדמת ס' החינוך בסופה) ובכל יום דוקא, כיון שקב זה מגין על כור של לימוד נגלה דתורה וכהוראת חכמינו ז"ל (שבת לא, סוף ע"א) אמר לי' מוטב אם לא כו'. וכמבואר בארוכה בלקו"ת ויקרא (ו' ע"א) עיי"ש.

ויהי"ר שהשורות האלו המועטות בכמות בערך הענין – ישפיעו עליו שייעשה טופח, ע"מ להטפיח בענין זה גם על חבריו.

וליום הולדתו – שבטח נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת

והי' עקב ... ודאי: ראה סה"מ תשט"ז ע' 544. 552.
במנהג אנ"ש: ראה גם לעיל ד'שלט, ובהנסמן בהערות שם.

תמה

אדמו"ר שליט"א

— יה"ר שתהיי שנת הצלחה אצלו בלימוד הנגלה והחסידות ותוספת הידור בקיום המצות ועבודת התפלה בכללם ובעיקרם, כיון שהוא חוט השדרה המעמיד את הגוף של רמ"ח מ"ע — האברים (עיין לקו"ת בלק ע' ע"ד).

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תשב

ב"ה, ט' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו — בלא הוראת זמן הכתיבה — בו כותב אודות החפירות בבית שערים, ובטח בינתים נודע לו ממכתבי הרבנים באה"ק ת"ו בענין זה.

לפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד מעמדו ומצבו בלימוד התורה והידור בקיום מצותי, והרי הם הן הצנור והכלים לכל עניני איש הישראלי, ובפרט של בן ישיבה, ובטח ימלא בהזדמנות קרובה, ויה"ר שיודיע גם כן שיש לו קביעות בלימוד פנימיות התורה שבדורנו זה נתגלתה בתורת החסידות המביאה את האדם לאהבתו ויראתו ית' (עיין רמב"ם הלכות יסוה"ת ריש פרק ב') המאפשר לו לקיים מצות אחדות השם (כיון שאז מבין מה ענין האחדות האמיתית) וכו' מצות תמידים בכל זמן ובכל מקום ובכל איש עם הישראלי. וכמובא בהקדמת ספר החינוך, ויהי רצון שיוסיף גם בקביעות זמן וכפסק דין דמעלין בקדש, וישפיע על חבריו בכגון דא.

בברכה לבשו"ט וכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תשג

ביה, ט' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

מחותי הרה"ח זך הרעיון ענף עץ אבות
מו"ה אברהם יהודא שי

שלום וברכה!

לאחרי ההפסק הארוך נתקבל מכתבו מערי"ח הרחמים, וכבקשתו אזכיר את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ונעם לי לקרות בו שחלק לו בענין . . . שי. ויה"ר שיהי' בזה פירות ופירות פירותיהן, והעיקר שלא ישארו הענינים בעולם הדבור אלא שיבואו בפועל ובמעשה, היינו שבתעמולתו ידגיש הנ"ל שהמעשה הוא העיקר, ונוסף על זה ממנו ההתחלה היפך הנחת שכל האנושי וכשתי הדיעות (שבת פ"ח סוף ע"א) דעת הצדוקי, וביאור רבא שדוקא ע"י הקדמת נעשה לנשמע נצולים מסילוף השכל אפילו ולצערנו ולדאבוננו הרי דוקא בחדשים האחרונים כנראה התגברה המלחמה נגד הדת, וכמו חפירת בית שערים ענין השבת, ד"א, רעפארס וכו', וקשה להאריך בדבר המצער עד כדי להבהיל.

בתוך הספרים שקבלתי לא כבר נמצא גם הספר תולדות הגר"א, ותמהתי למצוא שם ציון בשם כתי"ר למ"ש בפסקי דינים להצ"צ בסופו בהנוגע להגר"א, ואם הייתי מוצא זה בשמו של אחר לא הי' מפליאני כ"כ הדבר, אבל בידעי עד כמה מייקר הוא הספורים הקשורים בנשיאנו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ששמע בבית אביו ע"ה, הנה פלא גדול בעיני איך נתקבל אצלו ענין שהוא בהיפך הגמור והמוחלט מיחסו של אדמו"ר הצ"צ בעיני תורה שלבו בזה כלב הארי, ועיין בפסקי דינים להצ"צ בסיומו למ"ש בהנוגע להוראת אדמו"ר הזקן, והגם כי מי אני כו' מ"מ תורה היא וכו', אף שבדאי דבריו היו קדושים בעיני הצ"צ, ואיך זה אפשר למה שכתב שם בענין שציין כתי"ר, והוא ע"ד המסופר ע"ד אחד הגדולים שכשאמרו לו איזה ענין

ד'תשג

מו"ה אברהם יהודא: חן, ירושלים. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ג'תתקנ, ובהנסמן בהערות שם.
בפסקי דינים להצ"צ: הוצ' קה"ת ע' 138 [814].
בבית אביו: הרד"צ חן.

תמז

אדמו"ר שליט"א

בשם הרמב"ם, אמר, שלא נמצא זה בשום מקום, והוסיף שלא מפני בקיאותו שוללו בהחלט אלא שכיוון שהוא היפך השכל אי אפשר שיכתוב הרמב"ם דברים כאלו.

וגופא דעובדא הכי הוה, ששמעתי מפי כ"ק מו"ח אדמו"ר: הפסקי דינים נדפס בוויילנא ששם היתה יד המתנגדים בעת ההיא תקיפה, ובפרט שהי' בין גברא לגברא בליובי.

והבחור הזעזער הוסיף תיבות אלו שאותם ציין כת"ר, ותיכף כשיצא מבית הדפוס ומצאו ההוספה, הנה ברוב הטופסים הספיקו לתקן את זה, ורק במספר מועט נשאר, וכדמוכח מרוב הטופסים דהוצאה זו עצמה, ודוקא בחדשים האחרונים שכמה מהמתנגדים שיירי התקופה ההיא התחילו עוד הפעם להתקנא בהפצת החסידות, ואוחזים באמצעים מבהילים לעכבה (עד כדי גירוש תלמידים משיבה בשביל שמצאום לומדים תניא וכיו"ב וכרגילות השנים האחרונות אין איש שם על לב), הנה מצערת שגיאה הנ"ל, אף כי שגיאות מי יבין.

תח"י ביכעל כת"י (מעתיק. גכתי"ק נשאר מעבר לים) של חלק הפס"ד הנ"ל. וכמובן אין שם שורותיים אלו.

בברכה לבשו"ט וכתובה וחתימה טובה ולב"ב גופא ונה' מעליא לכל לראש.

וגופא דעובדא: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ב'תפר.
גירוש תלמידים: ראה לעיל אגרת ד'תרצו בסופה.

ד'תשד

ב"ה, ט' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מו"ה אהרן יצחק שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משני באלול.

כבקשתו אזכירו ואת ב"ב שי שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ זי"ע, נשיא ישראל, מתאים לכתבו, ומהנכון שיבדקו התפילין שלו, ושעכ"פ מכאן ולהבא ישמור תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר בשלשת השיעורים הידועים בחומש תהלים ותניא, ובמתאים לגילו הנה שמענו הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר בכגון דא, שנכון הדבר לעשות קביעות בלימוד המשניות, נוסף על שאר השיעורים, ואם באפשרי להיות בקי בפרקי משניות בעל פה, והשי"ת יצליחו בכל האמור.

כיון שנמצא הוא בסביבת אנשים שזמנם פנוי צריך להביט על עצמו כשלוחא דרחמנא להפיץ שם עניני יהדות בכלל הידור קיום המצות ושיעורי תורה וביחוד בהלכות הצריכות בחיי היום יומים, וכבר ידוע פתגם נשיאנו רבותנו הק' חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקס, והשי"ת יאריך ימיו ושנותיו בנעימים ויבשר טוב בכל האמור.

בברכת כתיבה וחתימה טובה.

נ.ב.

תקותי שמשותף בהתועדות אנ"ש הנערכות גם בתל אביב מזמן לזמן ועכ"פ יעשה זה מכאן ולהבא.

ד'תשד

מו"ה אהרן יצחק: בויס, תל אביב.

תמט

אדמו"ר שליט"א

ד'תשה

בי"ה, ט' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ בעל מרץ עוסק בצ"צ
מו"ה חיים שאול שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו ממוצש"ק, ולפלא שהורגל כנראה להשמיט ממכתבו בשורות משמחות, ואף שמוכן שכשישנו דבר המעיק ומיצר אין הענין משמח נקלט כ"כ, אבל בכל אופן הרי ישנו במציאות וההודעה עד"ז לעוד איש בישראל המתענין בדבר הרי זוהי מצות אהבת ישראל ואהבת לרעך כמוך שהוא כלל גדול בתורה וכלי למצות ואהבת את ה"א, כפתגם אדמו"ר הזקן הידוע, וכוונתי להתוספת בבנין לו יהא אפילו קטנה עכ"פ תוספת היא הנחת אבן הפנה וכו'.

ובמ"ש מה יהי הסוף מזה, כמדומה כבר כתבתי שבלי ספק שאם רק המתעסקים בזה וכת"ר בראשם יעמדו חזק בעבודתם עכ"פ לא פחות מאשר עד עתה, ודאי הדבר שילך המוסד ויתפתח.

מבלי היותי על אתר, מסופקני אם נצרך לזה לנסים ככתבו במכתבו או אפשר בלא זה, אבל בנדון דידן הוא ע"ד המובא בדא"ח במעלת ענין מס"נ דאברהם שלא חפש אחריי אלא עסק בעבודתו דויקרא בשם ה' אל עולם, ואם לצורך עבודה זו זקוק הי' למס"נ לא הי' מניעה מצד זה, ובטח שגם בנדון דידן הוא כהנ"ל, ויה"ר שיביט בעין יותר שמחה למרות כל הקישוים והעלמות והסתרים ובמילא תהי' עבודתו בשמחה יותר, ושמחה פורץ גדר.

בברכה לבשו"ט בחוזר ממנו ומשאר המשתתפים בעבודתו בקדש, ולכתיבה וחתימה טובה.

נ.ב.

מוסג"פ המחאה לצרכי הישיבה.

ד'תשה

מו"ה חיים שאול: ברוך, ראשון לציון. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תז, ובהנסמן בהערות שם.
הנחת אבן הפנה: לישיבת אחי תמימים בראשל"צ. ראה לעיל אגרת ד'תרנ"ג.

ד'תשז

ב"ה, י' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

האברך הווי"ח אי"א נו"נ נפתלי הכהן שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מחמישי באלול והקודם לו, במ כתב אשר דורשים ממנו – שבמקום שעתה לומד תניא במקום קרוב, ישתתף בלימוד זה במקום רחוק הרבה יותר. וכנראה, הטעם שעייז תבוא חלשות בשיעור הנלמד בשכונה הקרובה, ועאכו"כ שלא יתוסף בו. (ב) אשר בש"ק בזמן סעודה שלישית, תחת שעד עתה הי' משתתף בהתועדות בה חוזרים מאמר תורת החסידות דא"ח, יבטל הנהגתו זו ויבוא לשמוע שיחה מוסרית. ועל שאלתו – הרי כמה מחבריו אינם נוכחים בהשיחה האמורה, ענוהו: שהם אינם נוכחים בשעת מעשה בהתועדות בה נשמעים דברי תורה, משא"כ בהנוגע אליו.

ושואל איך יהי' היחס להדרישות האמורות.

והנה לפלא שאלתו בזה – בידעי אשר זה כו"כ שלומד גפ"ת וגם לעיונא בהתמדה ושקידה, והרי אפילו בלימוד שטחי פשוט היחס בהנוגע לדרישות כהנ"ל. ובהלימוד מן הקל אל הכבד:

(א) אפילו את"ל שבעצם שינויים האמורים – אין בזה אלא שינוי ממנהג למנהג, שתוכנם שוה בעניני תורה ומצות, כבר ידוע הדין דערקתא דמסאני, אשר – באם הכוונה והתוכן פנימי – העברה ונגד ענין מסוים במצות, חלים על הגזירה דערקתא דמסאני הגדרים דאותו הענין שאותו מתכוונים לבטל. וכן הוא בנדון האמור, אשר כיון שעל פי כתבו מובן שכוונת שני השינויים האמורים – הוא להחליש ולהרחיק מלימוד חלק מתורתנו, אשר תורה תמימה היא ובכל חלקי ניתנה למשה מסיני, היחס לדרישות האמורות

ד'תשז

נדפסה בלקו"ש ח"א ע' 244 והושלמה ע"פ צילום האגרת.
נפתלי הכהן שי: ראטה, ירושלים. אגרות נוספות אליו – לעיל ד'שסח, ובהנסמך בהערות שם.

צריך להיות כאותו היחס להדרישה שימעט בלימוד (חלק מ)תורתנו וישפיע גם על אחרים בכיוון זה.

(ב) נוסף על האמור: אם גם בהנהגה עצמה יש שינוי לגריעותא – מובן שזהו עוד מחמיר את הענין. וכיון שמהדברים שהתורה נקנית בהם הוא דבוק חברים ופלפול התלמידים, הרי גם על זה חלה הודעת חז"ל לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ – שה"ה לחבריו בלימוד ולאותם שמפלפל עמהם בלימוד זה, שאין ההצלחה וסימן ברכה שוה. וכיון שהורגל עד עתה ללמוד בחברותא מסוימה והצלחה, אי ברור – באם ישנה לחברותא אחרת – אם יראה גם בה סימן ברכה. ומובן היחס לדרישה כזו במכ"ש וק"ו מפסק הדין בשו"ע יו"ד סי' ר"ם סעיף כ"ה אשר סימן ברכה בלימוד – ואפילו ספקו – דוחה הציווי והחשש כו' עיי"ש. ועד"ז הוא גם בשינוי השני – ללמוד בזמן מיוחד לימוד אחר מהנהגתו עד עתה, שכיון שלא כל הזמנים מסוגלים בשוה לכל הלימודים, וכיון שהצליח בלימודו בזמן פלוני לימוד פלוני, הרי גם זה קרוב לודאי שהיה שינוי לגריעותא, וק"ל.

(ג) בהנוגע לדרישה השני – שבזמן סעודה שלישית דש"ק יחליף לימוד בפנימיות התורה לשיחה מוסרית – כבר ידועה הוראת האריז"ל [אשר נתקבל על כל חוגי בני ישראל העולמישע וכן החסידים, ובלשון תלמידו ר"ח וויטל: א"ל ה' ויאר לנו כו' וישלח לנו עיר וקדיש מן שמיא נחית הרב הגדול האלקי החסיד מורי ורבי כמהר"ר יצחק לוריא אשכנזי זללה"ה מלא תורה כרמון במקרא במשנה בתלמוד בפלפול במדרשים והגדות. ובמקום אחר (טעמי המצות להרח"ו פ' ואתחנן): ומורי זללה"ה מרוב גודל חריפותו הי' מעיין ו' דרכים בהלכה כו'].¹

שהוא הוא שאמר – אשר יום הש"ק מסוגל ביחוד ללימוד פנימיות התורה, ומובן במכש"כ – שאין מקום לומר לבטל מנהגו הטוב שכבר נהג בלימוד בפנימיות התורה ביום השבת קדש.

הערה: הפליאני וגם תמהתי למ"ש הנוהג לומר שיחה מוסרית דוקא בזמן דסעודה שלישית – בש"ק – כיון

שנוסף על כללות יום השבת, אשר מקרא מלא דבר הכתוב וקראת לשבת עונג ונפסק להלכה, שלכן כל צער אסור בו אפילו הבא ע"י ודאי מצוה (נ"כ שו"ע או"ח סרפ"ז).

¹ בהקדמתו לשער ההקדמות. – נדפסה גם בס' ע"ח הוצאת וורשא תרנ"א.

הרי ביחוד בעלות המנחה דשבת מבואר בזהר הק"י, ובאריכות, אשר זמן זה הוא עת רצון למעלה ביותר וביותר, ואומרים בכל תפוצות ישראל אז ואני תפלתי לך ה' עת רצון – בתפלת מנחה דשבת, ודוקא בזמן זה – לבוא לפני אבינו מלכנו בשיחה מוסרית שברובא דרובא תוכנה בהקו דסור מרע, תיאור חסרוני בני אדם וכו' וכו'! ובלשון האריז"ל בהנוגע לזמן סעודה שלישית בש"ק – אין לעורר שם בחי' דין. והוא עוד יותר מאמירת תחנון ביו"ט ושבתות. ועיין רמב"ם הלי שבת פכ"ד ה"ז. שו"ע או"ח ר"ס של"ט. סהמ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש.

וכבר ידוע בכללי הפוסקים אשר פוסקים כדברי בעלי הקבלה אם לא נמצא בתלמוד ופוסקים דפליגי על זה.

לפשיטות הדברים האמורים לעיל, תקותי שבטח איזה אי הבנה ישנה בהשקו"ט שבינו ובין אותם שדברו עמו בענין דרישות האמורות.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ואין טוב אלא תורה טוב בשלמות היינו טוב לשמים ולבריות. וראה אגה"ק לרבנו הזקן סי' כ"ו. וכתובה וחתימה טובה.

מ. שניאורסאהן

מש"כ במשנ"ב סו"ס רצ"ב – שאני התם שהוא לאפרושי מאיסורא שיחה בטילה בביהמ"ד. [ראה שו"ע או"ח רס"ז. ומש"כ בשו"ע להרבנות – הוא מפני דקאי באיסורי דשבת דוקא, היינו שבחול כה"ג מותר, דב"ט בהיתר כגון ע"ה שאינו יכול ללמוד. וע"ד הסבתא (תוס' שבת ק"ג, ב) שאינה בת"ת. משא"כ באחריני דאפילו מעט ובחול אסור, וכיומא יט, ב. – (וראה שו"ע אדה"ז הלי ת"ת פ"ג סה"י, ושם או"ח סקני"ו סט"ז דמחמיר על מש"כ במג"א שם). אבל עיין זח"א לב, א. סי' חסידים סק"י. הוסי' לתו"א סי"פ כי תשא. אגרת הגר"א לביתו בנסיעתו לאה"ק. ערוך השלחן רס"ז. ואכ"מ]. ובפרט שבזמן מנחת שבת ע"פ רוב אז הוא גם בעשרה. וראה אגה"ק סכ"ג.

מש"כ בב"י ובי"ח (לטור סר"צ) ועוד ע"ד קביעות מדרש בשבת באגדה המדריכים ליראת שמים למנעם מחטוא כו' ולתשובה כו' – פשיטא שאין בזה הכרח כלל לדברים המצעים מזכירי עון וכיו"ב. ואדרבה הדיוק הוא –

** זח"ב קנו, א. (עיי"ש במקדש מלך). זח"ג קכט, א. ועוד. וראה שו"ת הרשב"א חובא בברכ"י ומחב"ר לאו"ח סרצ"ב.

באגדה. והוא ע"פ מאמר הספרי (עקב ס"פ יא, כב) למוד הגדה שמתוך כך אתה מכיר את הקב"ה כו'. **וכמרומו** ברמב"ם (יסוה"ת רפ"ב): והאיך היא הדרך לאהוי"ר בשעה שיתבונן כו' ויראה מהן **חכמתו** שאין ערך כו' ומתאוה תאוה גדולה לידע **השם הגדול** כו' אראה שמיד מעשה **אצבעותיך** כו'. **וכ"ע** ידעי מהו הלימוד ע"ד חכמתו שאין לה ערך, מעשה אצבעותיך (ראה שלי"ה שער האותיות אות ק' בתחלתו. ובכ"מ), ושמו הגדול (ראה הרד"ל לפדרי"א פ"ג סק"י ושי"ג). — וראה סי' השיחות לכ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחתו דשחמה"פ ש"ת.

ד'תשז

ב"ה, י"ב אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתב כת"ר משביעי באלול.

מצטער אני ביותר על אופן נסיעת בתו תחי', וכמובן לא מפני שעשתה אחרת מכפי שבקשורה, אלא מפני האיסור שבדבר, איסור דרבנן ברור, ויש מקום לומר אפילו דאורייתא, אלא שבעוה"ר אותם המתירים נכשלו בזה ע"י אי בקיאות באופן מהלך האני' הנהלתה ושימוש הנוסעים באני'.

ולדוגמא, כנראה עד עתה איש לא שם לב מאין נמצאו מים מתוקים באני' הנמצאות בלב ים, והנה בזמן השי"ס הי' כל נוסע לוקח עמו כמות מים עד שיגיע למקום שם נמצא מים מתוקים או שרב החובל לקח כמות זו בשביל הנוסעים משא"כ עתה, מים המלוחים של הים מתתקנים למים מתוקים בכל **יום ויום** כפי הכמות הדרושה ע"י **הרתחת** מי הים בדודים מיוחדים (ואח"כ מעבירים האידיים למקום אחר קר שנהפכים למים מתוקים) ומהעדר מקום פנוי באני' נעשה הדבר בכל יום כדי צורך היום, ומובן שמרבים בזה מתאים לכמות הנוסעים, ובאני' האמורה אשר (כמעט) כל הנוסעים והצוות הם בני ישראל הי"ז מבשל בשבת וכו', ועד"ז בהנוגע לכמה נוחיות שבאני' נוסף על הענין דחילול שבת, חילול השם שבפרהסיא נעשות מלאכות דאורייתא

ד'תשז

אופן נסיעת בתו: באניה ישראלית בשבת. ראה לעיל אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם.

ונעשות לצורך הנהלת האני ע"י הצוות, שלא הי נעשות אם לא הי מספר נוסעים מספיק באני.

והארכתי בכל זה במכתבי להרבנים הראשים, על יסוד הידוע לי גם בתור מכוני אופן פעולת מכונית האני והנהלת האני בכלל שהוא חילול שבת בפרהסיא הכי גדול ע"י מאות מישראל בריש גלי ר"ל, וכל אחד מהנוסעים יש לו חלק בזה כמובן, כי הרי אינו דומה חילול השבת אם עשרה הנוסעים או כמו שהוא עתה שהנוסעים הם למאות, אף שגם עשרה נקרא פרהסיא.

מובן שלא הייתי כותב כ"ז לכת"ר בידעי שיגרום לו צער, ורק לגודל הענין שכאו"א באה"ק ת"ו יודיע בכל סביבתו שאיסור מוחלט הוא לנהל האני בש"ק, באופן האמור וכן לנסוע בהם, יצאתי מגדרי לכתוב את הנ"ל.

ובהתבוננות קלה מובן וכש"כ מהמלחמה שמנהלים אודות מכירת החזיר, הרעפארס טעמפעל ואפילו החפירות בבית שערים אינה בדומה לענין המבהיל האמור, כי הרי איש אינו מטעה את הרבים לאמר שהרעפארס הם יראי שמים והחזיר הוא כשר, והחפירות בבית שערים הם מצוה גדולה, משא"כ בנסיעת האניות אשר ישנם מסיתים כמה מבני יראים ושלמים ומסבירים אותם שמצוה גדולה עושים בזה שנוסעים באני ישראלית הנוסעת גם ביום השבת ועוד שמצילים את בני כיון שע"ז מרויח האוצר עוד איזה שקלים, בה בשעה שתורתנו תורת חיים מודיעה שלא חרבה ירושלים אלא על שחיללו בה את השבת, ואילו שמרו שבת אחת כהלכתו הרי הן נגאלין, וכמה נפלאות סמיכות מרז"ל ששם על אתר מוסיפין בשביל שלא הוכיחו זא"ז ובשביל שלא היתה להם בושת פנים זמ"ז (שבת קיט, ע"ב).

וכבר ידוע הפתגם של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נב"מ ז"ע בתחבולות כגון האמור, שע"י אומרים להיטיב את המצב, שהוא בדוגמת המכבה שריפה בדלק ובנפט, שאף שגם הוא נוזל כמים, אבל לא רק שאינו מכבה את השריפה אלא אדרבה, והאריכות בדבר המצער עד כדי להבהיל קשה, ובטוח אני שגם כת"ר מצדו יעשה ככל האפשרי בהאמור, ויה"ר שבמהרה נזכה להרמת קרן ישראל סבא ולשמירת השבת ולקיום היעוד מיד נגאלין.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ולכוח"ט.

תנה

אדמו"ר שליט"א

ד'תשח

בי"ה, י"ב אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"נ רב פעלים ובעל מדות משכיל על דבר
טוב מו"ה משה זלמן שי

שלום וברכה!

בנועם קבלתי המברק מביאתם צלחה למעלבורן, ובטח מצא גם כל ב"ב
שי בשלום וגם אנ"ש שי ובודאי שמחו לקראתם, והרי שמחה פורצת גדר
ז.א. ענינים המגבילים את האדם במפעליו, שלכן משתדלים להתחיל כל ענין
ודבר מתוך שמחה בכדי להרבות בהצלחה.

מוסג"פ קונטרס כולל המאמרים אשר נדברו בעת שהותם בברוקלין,
ותקותי אשר יזכה בתוכנם את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בטוחני שנוסף על מסירת הפ"ש הכללית לאנ"ש שיחיו, ימסור להם גם
כן בפרטיות המתאימה ע"ד הענין דבית ספר לנערות, בית רבקה, במעלבורן
אוסטראליא, אשר השגחה העליונה זיכתה אותו ואת ב"ב שיחיו להיות
מהמיסדים גם בזה ביחד עם בנו שליט"א, ובודאי ישפיע גם על בנו אשר מבלי
הבט לרוב טרדותיו ובענינים הכללים יתעסק בבית ספר זה במרץ הכי גדול
מתאים לגודל הענין, ויזכהו בורא עולם ומנהיגו ברוב נחת אמיתי יהודי
חסידותי מכל בניו ובנותיו וב"ב שיחיו, לאורך ימים ושנים טובות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה המצפה לבשו"ט בכתנ"ל.

ד'תשח

מורה משה זלמן: פייגלין, שעפערטאן. אגרת נוספת אליו — לעיל ד'שפד.
נוסת דומה נכתב לבנו מורה דוד.

ד'תשט

ב"ה, י"ג אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הרב הגאון המפורסם וו"ח אי"א סועו"ה
נז"מ וכו' וכו' מוהר"ר ראובן הכהן שליט"א
הרב הראשי אב"ד ור"מ לפתח תקוה והמחוז

שלום וברכה!

בהמשך למברקי מטי' אלו, מוסג"פ העתקות מכתבי — מכ"ג תמוז ור"ח
מני"א — לכבוד הרבנים הראשיים הגרי"א הלוי שליט"א הרצוג והגרי"ר
שליט"א נסים, וכן העתק מברקי אליהם מיום ב' מ"א, אשר בכהנ"ל הסברתי
דעתי ברורה בענין המבהיל של האניות הישראליות.

הנני מצטער ביותר על אריכות הדיון ועיכוב הפס"ד של הרבנות
הראשית לאה"ק ת"ו, שבינתיים נכשלים כמה וכמה מאחב"י הנוסעים באניות
הנ"ל. וביחוד גדול צערי על הנוסעים באני' העומדת להפליג בטי"ו אלול כדי
להגיע לאה"ק ת"ו על הימים הנוראים הבע"ל, ועוד אני עתידה להפליג
בפז"מ בערב יום הקדוש.

תקותי אשר כהדר"ג שליט"א יעשה כל מה שבידו באופן דחוף כדי
למנוע חילול שבת וחילול השם דרבים.

בכבוד וברכת כ"ט, ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

מוסג"פ הקונטרס שזה עתה הוצאנו לאור, אשר בטח ימצא בו ענין רב.

ד'תשט

מוהר"ר ראובן: כץ.
אגרת דומה נשלחה להרבנים פראנק ואונטרמן.
הקונטרס: ראה לעיל אגרת ד'תקנ"ה.

ד'תשי

ב"ה, י"ג אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לאחינו בני ובנות ישראל
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

דער פינאנציעלער מצב פון די ישיבות תומכי-תמימים ליובאוויטש איז מכריח צו ארויסקומען אין דער עפענטלעכקייט מיט א ספעציעלען הילפס-רוף.

צענדליגער און צענדליגער יארען ווי די ליובאוויטשער ישיבות דינען אלס גרעסטע פעסטונגען פון תורה תמימה ביראת שמים. ס'איז אויך גוט באקאנט וואס פארא אויפלעבונג און לעבענס גייסט די ליובאוויטשער ישיבות אין אמעריקע האבען אריינגעבראכט אין דעם אידישען לעבען אין אמעריקע זינט זייער איבערפלאנצונג דא אין יאר ה'ת"ש — דורך כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

און אין דער צייט ווען יעדע מעגלעכקייט דארף געגעבן ווערען — אז די ישיבות תומכי-תמימים זאלען אנהאלטען זייער אנטוויקלונג און אויסברייטערונג — ראנגלעך זיי זיך מיט דעם אלץ-וואקסענדעם דעפיציט אין צוגאב צו דעם שאפען פון דעם לויפענדען בידזשעט.

איך ווענד זיך מיט א הארציגען רוף צו אלעמען וועמען תורה איז טייער און וועלכע אנערקענען די לעבענס-נויטווענדיקייט פון אמת'ע אידישקייט אין אמעריקע:

רופט זיך אפ מיט א ברייטער האנד און שיקט באלד אריין אייער גרעסט-מעגלעכע באשטייערונג פאר די ליובאוויטשער ישיבות תומכי-תמימים. אייער הילף אין דעם מאמענט וועט זיין א דבר בעתו!

און דער זכות פון דער תורה צדקה אין די טעג פון רחמים ורצון וועט

ד'תשי

נדפסה בלקו"ש חכ"ד ע' 482.

ברענגען אז דער אויבערשטער – נותן התורה – וועט געבען אייך און
אייערע בני-בית שיחיו א כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

ד'תשיא

ב"ה, ט"ו אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הנהלת הוועידה הארצית הלי"ד
של הסתדרות צעירי אגודת ישראל באמריקה
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה על הזמנתם להשתתף בוועידתם השנתית אשר תתקיים אי"ה
בימי י"ז – י"ט אלול.

יה"ר אשר הוועידה תעורר את המשתתפים בה, ומחוצה לה למלא
תפקידם הנפשי הוא – החדרת לימוד התורה וקיום מצוותי בחיי היום-
יומיים ובפרט בתוככי הדור הצעיר, העומד עודנו על מפתן החיים.

וגדל פי כמה הכרח פעולה האמורה בתקופתינו אשר תקופת משבר היא
משבר בעולם בכלל ובחיי עמנו בפרט, תקופה שהביאה לאכזבות מוחלטות
בדיעות ובהשקפות חול וחוף. וכמו בכל תקופת משבר, הדור הצעיר הוא אשר
נזדעזע ביותר, וחלקו אשר לא לתורת אמת ולאמונה ודת נתחנך, עומד נבוך
ומחפש ומגשש לדרך בחיים.

וחובה מיוחדת, וביחד עם זה זכות מיוחדת, של כל אחד מהדור הצעיר,
העומד בקרן אורה – אור תורה ומאור שבה – להיות דוגמא חי של יהודי
החי חיים יהודיים בביתו וגם מחוצה לו.

ד'תשיא

נרפסה בלקו"ש חט"ז ע' 557 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.

ולמעמיד – על ידי זה, וכמובן גם על ידי פעולות באופן ישר – את כל הסביבה ואת הצעירים ביחוד על הדרך הנכונה היא דרך התורה והמצוה.

אמרו חכמינו ז"ל בסימני התקופה דעקבתא דמשיחא: נערים פני זקנים ילבינו כו' וידועים דברי רבנו הזקן (בעל התניא והשו"ע) בהנוגע להתוכחות דפרשת בחוקותי – וכמו"כ דפרשת שבוע זה והתוכחות שבתורה בכלל: אף שלפי הנראה דברי התוכחות אלו הם קללות, אבל לפי האמת אינם רק ברכות (לקוטי תורה בחוקותי מ"ח א).

ויה"ר אשר הנערים וצעירי בני ישראל באמריקה לא ישלימו אפי' עם אותם הענינים הבלתי מתאימים לתורה שלימה התמימה – אשר הזקנים הדור שלפניהם פסק להלחם בהם.

אלא גם בענינים אלו ילחמו ובמלחמת תנופה, ובקול גדול יודיעו ויכריזו אשר תורתנו תורת אמת היא, ואמת אין בה מקום לפשרות, נצחית ובכל התקופות ובכל הארצות היא השולטת בחיי כל אחד ואחת מבני ישראל, בחיים היום-יומיים.

והובטחנו מבורא עולם ומנהיגו, אשר בתוקף המתאים ובמרץ הדרוש, הנה סוף סוף מנצחים במלחמה זו, ויה"ר אשר יהי זה מבלי העלמות והסתרים, ובהקדם.

כי כל רגע ורגע בתקופתנו חרת עולם זו, גורל כמה וכמה נפשות מבני ישראל תלוי בו: אם יאמרו הנאמנים לתורתנו תורת חיים ומצוותי, או יספחו ח"ו בזרם של שונאינו מנדינו המתחילים בפשרות ומסיימים בשלילה גמורה של מסורת ישראל סבא.

בברכה לפעולות ממשיות בהרמת קרן ישראל סבא ע"י החדרת שלטון התורה והמצוה בחוגים ההולכים ומתרחבים, ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תשיב

ב"ה, י"ט אלול, תשט"ז
ברוקלין.

האברך משה חיים שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מאדר"ח אלול.

מובן שצודק הוא במה שכותב שלימוד פנימיות התורה הכנה לביאת המשיח וגאולה השלימה, וכידוע מענה דמלכא משיחא להבעש"ט, דאתי לכשיפוצו מעינותיך חוצה, אבל אנו אין לנו אלא מעינות הבעש"ט רבנו הזקן תל' ותלמידי תלמידיהם, וכידוע שבלימוד פנימיות התורה צריך להיות בקבלה רב מפי רב, וכמו שהאריך בזה האריז"ל ותלמידו הרח"ו, יעוין שם דברים מבהילים בזה.

אינו כותב מסדר לימודיו בתורת הנגלה ובתורת החסידות.

וכוונתי תורת החסידות הוא להנ"ל מעינות הבעש"ט וכו' ובטח ימלא בהזדמנות הבאה.

בטח יודע משלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים, וישמור עליהם עכ"פ מכאן ולהבא.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ד'תשיב

משה חיים: ברנדיין, ירושלים.

תסא

אדמו"ר שליט"א

ד'תשיג

בי"ה, י"ט אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מי"ד אלול והקודם לו.

ולפלא, שבעניינים כגון אלו, נוהגים להביא הדברים לפני רב מורה
הוראה בישראל, אם בזבלי"א או בד"ת, ולא לכתוב בהנוגע לכן ישראל אותם
הביטויים בהם משתמש במכתבו.

ובפרט שעומדים אנו בחדש אלול הוא חדש הרחמים שכל אחד מבני"י
אפילו הצדיק ביותר זקוק לרחמי שמים, וכבר נאמר ואברכה מברכך,
ומבהיל אשר דוקא בימים אלו משתמשים בלשון הפכית, והרי מה שנאמר
אדם קרוב אצל עצמו על כל אחד נאמר הוא, ואם הדאגה דפן יחסר לחמו עד
כה גדולה עד כדי להשתמש בביטוי מבהיל בהנוגע למי שהוא, בודאי שדאגה
זו, מקורה בלתי טהור, ובמילא מעבירה את האדם ע"ד קונו, אשר ציוה לברך
את כל אחד מישראל, וכמו שהאריך רבנו הזקן בתניא פרק ל"ב.

ויהי רצון שבימי רצון דחדש אלול תהפך הנהגתו מן הקצה אל הקצה,
וכבר נאמר כל המרחם על הבריות ונודע הדיוק בזה בלשון בריות וכו'
ועאכ"כ כשהמדובר הוא בהאנשים אודותם כותב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור, ויה"ר שיעמוד בנסיון ולכוח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשיד

בי"ה, י"ט אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ג אלול, בו כותב אודות מצבו בלימוד התורה
וביראת שמים ובמלחמת היצר וכו'.

וכבר מלתו אמורה בספר התניא, וילמוד באגרת התשובה שם ול"ג

תסב

אגרות קודש (ד'תשיד)

פרקים דחלק ראשון בתניא לכה"פ וכן איזה פרקים בדרך חיים, ויפגש עם צעירי אגו"ח אשר בירושלים ת"ו, ותתרבה גם ההצלחה בזה.

מהנכון ליתן לבדוק את התפילין שלו, וכן אשר ישא טלית קטן שציציותיו בדוקות, ושכל יום חול לפני תפלת הבקר יפריש איזה פרוטות לצדקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשטו

ב"ה, י"ט אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ה' אלול:

... (ב) מה תקנה יש למי שעבר כמה עבירות.

ילמוד באגרת התשובה לרבנו הזקן, ובתניא חלק א', ובהם ימצא העצה הנכונה להני"ל.

(ג) מה תקנה יש למי שעבר על עבירה שאין עליי תשובה.

אין לך דבר העומד בפני התשובה, ואין לך עבירה שאין תשובה יכולה לתקן אותה ואפילו באופן שזדונות נעשו לו כזכיות, אלא שאין התשובות שוות. ואין כל ההשתדלויות בזה שוות, וכשילמוד באגרת התשובה הני"ל יראה אור וידע את אשר לפניו לעשות, וכיון שהרבה חברות עושה, יתיידד עם צעירי אגודת חב"ד וזקני אנ"ש אשר בעיה"ק ירושת"ו והם יורוהו.

מהנכון אשר יתן לבדוק את התפילין שלו, וכן אשר ישמור שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא הידועים.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשטז

ב"ה, כ' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הנהלת רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש
אשר באה"ק ת"ו
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפרטיכל שלהם וכן המברקים . . .

בודאי הכניסו בתכנית הלימודים דהרשת, שיעורים מיוחדים בקשר עם ימי תשרי הבע"ל, ומה טוב אשר בימי החג הבע"ל יפגשו עם התלמידים-ות ולערוך ביחד מסיבת שמחת בית השואבה, ומה טוב שמבצע הדי' מינים יופעל ביחוד בתוככי בתי התלמידים-ות ע"י המורים-ות דהרשת או עכ"פ אוהדי הרשת, שע"י יתחזק הקישור ואור הלימוד יכנס גם בבתיהם, וק"ל.

המצפה לבשו"ט בכל האמור ובפרטיות הדרושה, וחותרם בברכת הצלחה מופלגה בעבודתם הקדושה ולכתיבה וחתימה טובה.

ד'תשיז

ב"ה, כ' אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מ"יד אלול, בו כותב הסברא דנסיעה ללמוד לכאן.

כבר ידועה מלתי בזה, אשר רבה העבודה בכרם חב"ד באה"ק ת"ו, ובעוה"ר רבה ג"כ העזובה, ועל כאו"א הנמצא על אתר עליו לנצל כל כחותיו ואפשריותו לעבודה זו עדי יקוימו הנהרסות והנחרבות ימלאו החסרון וכו', וכל רגע העובר מבלי זה אבידה שאינה חוזרת היא, ומי יודע אם תהיי עוד שעת הכושר כמו עתה, ואם בכל אחד הדברים אמורים עאכ"כ בהנוגע לצעירים אשר כחם ומרצם אתם ולא היו עדיין כ"כ זמן בהאי עלמא דשיקרא

ובפרט בהנוגע אליו שראה פרי טוב בעמלו בשטח החינוך הכשר שכל מחשבה המחלישה בזה ומבלבלת בזה, מקורה בלתי טהור, וכידוע פתגם כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע הבחינה בכגון דא (ראה יום יום כ"ג סיון ה'תשי"ג).

המורס מהני"ל שיתבונן אליבא דנפשי מה עליו לפעול בעניני חב"ד באה"ק ת"ו, ויתחיל בהקדם בפעולות ממשיות בזה, ומהם היא גם ההשפעה על כל סביבתו, להסבירם שהדברים מכוונים לכל אחד מהם, ואין להאריך בדבר הפשוט, אף שלפעמים השוחד דענינים צדדים מעורר אפילו עיני פקחים, ויה"ר שבחוזר יבשר שנגש לפעולות בכל האמור ומתוך שמחה דוקא, והשי"ת יצליחו.

בברכת כוח"ט.

ד'תשי"ח

ב"ה, כ"א אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב ע"ד המאורע בעת חתונת בתו תח"י בשעה טובה ומוצלחת.

מבואר בכמה ספרים הק' אשר בכל עת שהאדם רואה נס, שבאמת אין לך כל יום שאין בו נסים, אלא שאין בעל הנס מכיר בנסו ובפרט בנס גלוי, צריך להתבונן הרואה בחסדי השי"ת עושה נפלאות גדולות, ולהביא קרבן תודה, כוונתי להוסיף בתורתנו תורת חיים ומצותי, וזה עצמו משמש ג"כ כלי להוספה בחסדי השי"ת עם בעל הנס וב"ב, והנמשל מובן . . .

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ד'תשי"ז

וכידוע: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמ, ובהנסמן בהערות שם.

תסה

אדמו"ר שליט"א

ד'תשיט

בי"ה, כ"ב אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הדר. מנחם ש"י הררי

שלום וברכה!

הנני בזה לאשר קבלת מכתבו מ"יג תמוז, וכן הכתב-יד שנשלחו על ידי
ר' פנחס ש"י אלטהויז.

בטח ידוע לך כי כתב-יד אלה לא של אביו ז"ל הם, אלא מאמרים
שהעתיק ושנאמרו בזמנים שונים, ולכן לא נכון להדפיסם כמו שהם, אף
שמאמרים של תקופה זו נכללים בתכנית שמקוים אנו סוף כל סוף להדפיס
לזכות הרבים כשיבוא תורם וכפי שירשה הזמן והאמצעים הגשמיים. אבל גם
עד אז הנה הכתבים משמשים להבהיר ענינים דמאמרים אחרים ההולכים
ונדפסים, וכמאמר חכמינו ז"ל הידוע, דברי תורה עניים במקום זה ועשירים
במקום אחר. ולכן זכות הרבים תלוי בו כבר מעכשיו.

אתענין לדעת אם שמורים בזכרוננו סיפורי אביו ז"ל מבקוריו אצל
רבותינו הנשיאים, אשר אפשר שיש בהם גם תוכן מענין בשביל הרבים.

בכפילת תודה על התשורה.

בכבוד ובברכת כתיבה וחתימה טובה.

ד'תשכ

בי"ה, כ"ב אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו אלול, בו כותב ראשי פרקים מדברי ימי חייו.

ומהנכון הי' שילמוד בהתבוננות ובעיון הדרוש, אגרת התשובה –
לרבנו הזקן, ובה ימצא מענה על שאלותיו, ובמ"ש בפרק ג' (דף צ"ג ריש עמוד
א') – רואים שבדורנו זה גם אופן זה מזיק לבריאות, ובמילא מזיק גם

לעבודה רוחנית, ויש להחליפה בעיני עיניים דבולס פיו מלדבר דברים אינם רואים, אוטם אזנו מלשמוע ועוצם עינו מלראות דברים שאינם רואים, שבמוחש רואים שזוהי עבודה קשה יותר מאשר התענית הנ"ל, ולפוס צערא אגרא, וכללות הנקודה שיוסיף בתורה ומצות בכלל שבזה ענין דואהבת לרעך השפעה על הזולת בדרכי נועם ובדרכי שלום ג"כ בכיוון זה, ואחת מדרכי השפעה זו, להיות דוגמא חי' איך שצריכה להיות הנהגת אנ"ש בחיי היום יומים, ואז ילכו עיניו הלוך וטוב ואור, כיון שאפילו מעט אור דוחה הרבה חשך ילך ע"יז ויתמעטו יותר ויותר הרושמים והענינים הבלתי רצויים.

וכדי לזכות לסייעתא דשמיא וברכתו של הקב"ה בכל האמור, מוכרח להרבות השלום בד' אמות שלו ובכל סביבתו, ואחכה לבשו"ט בכל האמור. ולהודעתו ממצב זוגתו תחי'.

השייטת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות. בברכה.

ד'תשכא

ב"ה, כ"ג אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו מכ' באלול עם המוסגר בו, וכבקשתו יזכירו את מרת . . . שתליטי"א על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע להמצטרך לה בכלל ולהטבת הבריאות ביחוד, ובודאי למותר לעוררו אשר כל הוספה בתורה ומצותי הנעשית ע"י בני משפחתה, מוסיפים ג"כ זכותה להוספה בברכות בורא עולם ומנחיגו בהמצטרך לה.

ואחרון חביב, הודעתו מנשואיו בשעה טובה ומוצלחת.

ובודאי למותר לעוררו, אשר בנשואין, שהם התחלה לחיים חדשים של

שני בני אדם הנעשים שותפים ואח"כ גם לאחדות בבנין בית בישראל, דרושה ונחוצה החלטה תקיפה לייסד את החיים על יסודות שעומדים בפני השינויים אשר בעולמנו זה, מבלי שיתמעט החוזק שלהם והתוקף, כיון שבחזק היסודות תלוי קיום כל הבנין.

שבחיי עם ישראל וכל אחד מבני ישראל, אשר עברו עליהם תקופות ושינויים שונים ומשונים, ואעפ"כ – ובלשון הכתוב – נצבים כולכם היום, הם אורח חיים ע"פ הוראת תורתנו תורת חיים, שלכן כמה אומות גדולות וחזקות בחומר, התמוטטו, ואינן עוד, ובני ישראל חיים וקיימים, וככל הדברים האלה הוא בהנוגע לכל אחד ואחת מבני ישראל.

ועל פי זה מובנת גם כן הדרישה מכל אחד מאתנו "ואל יבוש מפני המלעיגים", אשר אף כי בני ישראל "המעט מכל העמים" ושומרי תורה ומצוות לא תמיד הם הרוב בבני ישראל, בכל זה אורח חיים זה היא מחובתו וגם זכותו של כאו"א מאתנו והוא המביא לחיים מאושרים ברוחניות ובגשמיות.

ויזכם בורא עולם ומנהיגו, אותו ואת ב"ג – שיחיו – להחליט בכיוון האמור לעיל, ומאושרים יהיו כל ימי חייהם.

בברכת מזל טוב מזל טוב ולכתיבה וחתימה טובה.

ד'תשכב

ב"ה, כ"ג אלול, תשט"ז
ברוקלין.

מרת ז. אלטהויז תחי'. מרת ג. גנזבורג תחי'.
מרת ב. זלמנוב תחי'.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבן מח' אלול על המצורף אליו, שאלתן בהמברק והוכפלה ע"י הרה"ח כו' מו"ה רפאל שי' כהן.

ד'תשכב

מרת ... תחי': אגרת נוספת אליהן – לעיל ד'תקכו. וראה שם לתוכן האגרת שלפנינו.

על זה צריכות הן בעצמן לתת המענה, כי זה תלוי בתכונת נפש המתעסקות, כי ראינו במוחש ורואים גם עתה שמתחילים בפעולות הדורשים סכומים מסוימים אפילו כשמובטחים בחלק התקציב פחות הרבה מאשר מובטח אצלם, ואם רק עושים במרץ הדרוש ובלי נתינת מקום בעצמן לספיקות והשפעה מהזולת הבא בשאלה מפני מה ולמה, אז מצליחים, ולא עוד אלא שהקישורים הם פחות הרבה מאשר משערים מראש, והוא הדין בנדון זה, אשר כיון שנמצא במזומן חלק חשוב מהתקציב, אם יעבדו בזה מבלי חת, בודאי תצליחנה להקים המוסד, אלא שאין צריך להתרשם מהקישורים, ובפרט בשעת ההתחלה, ולא להתרשם מפני המלעיגים, אשר ככל שנחוץ הדבר יותר מספר המלעיגים גדול יותר, ובפרט אלו המלעיגים מפני הקנאה שאין רוצים לגלותה.

במה שכותבות אודות אופי המורות המדריכות וכו'.

כבר מלתי אמורה בקשר עם כמה מאורעות, אשר כל מוסד חבי"ד משפיע אחד על השני, וחלישות בעיניים עיקרים באחד מהם מכופלת כמה פעמים ככה בשאר המוסדות, והרי האדם יראה לעיניים ואינו מתעניין להתבונן בהנעשה בלב, ואם רואה שמקבלים מדריכה מחוג מסוים, הרי זה בשבילו הודעה מפורשת שגם הוא מותר לו לעשות כזה, ויפרסם על דבר זה, ומבלי לשאול אפשר היו תנאים מיוחדים ומעלות מיוחדות בהמאורע ממנו רוצה ללמוד, ולכן מתאים למה שכתבתי גם להסמינר לבנות מוכרח שלא לוותר כלל בעיניים הנוגעים ביראת שמים, ובפרט במוסד חינוכי בכלל ובמוסד חבי"ד ביחוד, כי מביטים עליהם בשבע עינים (וביותר אלו הרוצים למצוא מגרעות), וק"ל. וכיון שכותבות במכתבן שישנן מועמדות שהכל אצלן בסדר ולא יהי צורך לתרץ קושיא, מובן שדין הקדימה להן.

בברכת הצלחה בעבודתן בקדש מתוך הרחבת הדעת, המחכה לבשו"ט.

ד'תשכג

בי"ה, כ"ד אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג הרה"ח אי"א נוי"נ כו'
מו"ה אברהם צבי הכהן שי

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן רב ביותר שאין ממנו כל ידיעות, והרי בכל התקופות
ובכל הזמנים צריך להיות כל יומא ויומא עבד עבדתא, ועאכו"כ בדרא
דעקבתא דמשיחא, שכיון שהודיענו רז"ל שאין לך יום שאין קללתו כו' –
מובן שכוונת ההודעה היא שעל בני ישראל להרבות בכל יום הענינים
המביאים לויחפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה. ועי' גי' לקו"ת לרבנו
הזקן פ' בחוקתי ד"ה בשברי גו' ואפו עשר נשים שכל התוכחות ברכות הן.
ואף שמוכן שאין הכתיבה ע"ד הפעולות עיקר אלא טפל דטפל, אבל במוחש
רואים, שכאשר יודעים שבזמן פלוני צריכים לכתוב למי שהוא או לספר למי
שהוא ע"ד הפעולות ה"ז מעורר לתוספת מרץ ואומץ, ומי לנו גדול מבכור
ישראל ראובן, ואמרו רז"ל אילו הי' יודע וכו', ואין הדבר יוצא ממשוטו,
למרות מה שפירש ביפ"ת שם (ויקרא רבה פ' ל"ד) [ולחסיר קושיתו ותמיהתו,
י"ל שהוא ע"ד המבואר במכתב כ"ק מו"ה אדמו"ר נדפס בהתמים בהנוגע
לאברהם אבינו, שכל הפירושים יש להם מקום כיון שהמדובר בנשמה
המלובשת בגוף עיי"ש].

ועל של עתה באתי, בהמשך להידיעות שנתקבלו עיי' השלוחים
האברכים הרבנים שליט"א בביקורם בירושלים ובמאה שערים ביחוד.

הנני להציע, אשר יקבע שיעור איזה פעמים בשבוע בלימוד התניא
באחת חבתי כנסיות דשם. מובן שכוונתי לא לאלו שכבר ישנו בשיעור זה,
אלא לבתי כנסיות דשל אלו הקוראים לעצמם נטורי קרתא, ובעלון שלהם
לאחרונה הדפיסו שימנעו מלימוד תורת חסידות חב"ד כו'. וכיון שהמנגד

ד'תשכג

מדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 617 והושלמה ע"פ צילום האגרת. לתוכנה ראה אגרת הכאה.
מו"ה אברהם צבי הכהן שי: אגרות נוספות אליו – לעיל ח"א ג'תנח, ובהנסמן בהערות שם.
המבואר במכתב: אג"ק שלו ח"ג אגרת תתי (ע' תנה).
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'חקמו, ובהנסמן בהערות שם.

ללימוד החסידות מתגבר כ"כ עד שמצא מקום בעלון האמור, ולצערי יש אומרים אשר אחד או שנים נמנעו עייז בפועל מלימוד החסידות, הרי מובן שכל אלו השותים את מימיהם של הבעשייט ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, עליהם לא לבד למחות נגד השורות האמורות, כי סו"ס לא המחאה התכלית, אלא להגביר לימוד החסידות ולהפיצה אפילו חוצה ואפילו בדי אמות של אלו המנגדים ללימוד זה. ומובטחני שיצליחו, על פי פסק בי"ד של מעלה שבכל ענין של תורה, יר"ש ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי בעקבותיו על העליונה (ראה קיצורים והערות לתניא ד' קכ"ב).

ידוע מארז"ל, אי אפשר לעולם בלא בורסי ובלא בשם, אשרי מי כו'. ומובן עד כמה גדול הרחמנות על בורסי הלוחם או מגד נגד הבשם, וככל דברי תורתנו הקדושה, אשר מדברת בעליונים ורומזת בתחתונים, דברי רז"ל אלו מתקיימים ג"כ בהנוגע לעבודת האדם בעולמו, לעשות מן העולם דירה לו ית' – שהעבודה מתחלקת בשני הקוין סו"מ ועשי"ט.

בורסי המעבד עורות (כמבואר בתו"א ריש פרשת משפטים בענין עבד עברי עובד אלקים כו'), ובשם המפיץ תורה בכלל ופנימיות התו' תורת החסידות ביחוד, ששייך לענין הריח, וכמבואר ממרז"ל (עיי' רש"י שה"ש עה"פ ישקני מנשיקות פיהו) שטעמי ופנימיות התורה יתגלו עיי' משיח, שסימנו המובהק וענינו הוא הריח – וכסיפור רז"ל שעיי' מוריה ודאין הוכיחו אמיתית המשיח בשעה שמצד שאר הענינים לא הי' מבורר – מארז"ל הזה עצמו מוכח שא"א לעולם, היינו בעבודה, מבלי עבודת הבורסי וכמבואר בכ"מ. אבל, כנ"ל – מבהיל אם הבורסי גורם להתנגדות להבשם, והאריכות למותר בדבר הפשוט וביחד עם זה מצער, למה הגענו בדורינו זה, אשר עד עתה הרי אלו שכותבי העלון אומרים שהם נשמעים לקולם ומקבלים עליהם הוראתם, זאת אומרת שיש בידם למחות, ועיי' לא נשמע דבר מהם, וזה נתינת מקום לאמר אשר שתיקה כו'.

פשוט שכוונתי בקביעות לימוד הנ"ל הוא לא שיעשה זה בחשאי ומבלי לגלות שזהו לימוד החסידות וכו', אלא שצ"ל ע"ד העשי' של המנגד, היינו שיאמר בפירוש שרצונו לקבוע לימוד זה בבית כנסת פלוני.

ומהנכון שאחד מזמני הלימוד יהי' ביום ש"ק, אשר קדוש הוא ללימוד פנימיות התורה, וכמבואר בכהאריז"ל ובכ"מ ובאריכות בקונטרס עץ חיים לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע.

שולח אני מכתבי זה מהיר דחוף, בכדי שיתחיל בהשתדלות בזה בתור הכנה לשנה הבע"ל, ומה טוב להתחיל הלימוד בערב ראש השנה, שיזכה את

תעא אדמו"ר שליט"א

כל השנה שעברה ולכה"פ בתחלת שנה הבאה, ויהי רצון אשר תהי' השנה שנת גאולתנו וביאת משיח צדקנו, אשר הפצת המעיונות חוצה היא הקדמה והכנה, והכלי לזה ומלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים בתורתו של משיח שילמד דיעה את כל ישראל שהוא באין ערוך לגבי התורה עתה, וכמרו"ל קהלת רבה פי י"א על הכתוב כי אם שנים הרבה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה,

מ. שניאורסאהן

ד'תשכד

ב"ה, כ"ד אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ איש רב פעלים ובעל מרץ
מו"ה עמרם שליט"א

שלום וברכה!

נעם לי להודיע מהרה"ח אי"א נו"נ בעל מדות וכו' מו"ה אוריאל שי' צימר, אשר כבקשתי ביקר את כת"ר דובר אתו עמו ע"ד הפצת לימוד החסידות באותם החוגים והסביבה אשר ידו מגעת והשפעתו, ובפרט מאשר בתוך השיחה הוזכר ע"ד גזעו ומחצבתו שהיו שייכים, ובטח גם מקושרים עם כ"ק אדמו"ר נשיאנו, ומהם אדמו"ר הצמח צדק, והרי קדושה אינה זזה ממקומה וזוכים הבנים ובני בנים בנוי כו' ובחכמה וכו', ואם בנוגע לנוי וחכמה גשמיים כן עאכ"כ בנוי וחכמה רוחניים, ובפרט בלימוד תורתם אשר נצחית היא ועלי' נאמר הלא כה דברי כאש, המטהר מכל עניני העלם והסתר

ד'תשכד

נדפסה בלקו"ש ח"כ ע' 588 והושלמה ע"פ העחק המזכירות. לתוכנה ראה אגרת הקודמת.
מורה עמרם: בלוי, ירושלים.

עוד יותר מטהרה במים, וכמארז"ל (סנהדרין לט, א) עיקר טבילותא בנורא הוא.

וכיון שנמצאים אנו בשילהי שתא ועוד רגע קט נכנסים לשנה חדשה, הרי, מיוסד על דברי רבנו הזקן באגרת הקדש שלו סי' י"ד, אשר בכל שנה ושנה יורד ומאיר מחכמה עילאה אור חדש ומחודש שלא היי מאיר עדיין מעולם לארץ העליונה כו' והתחתונים המקבלים חיותם ממנה.

בא אני בהצעה, אשר נכון הדבר ביותר שתתחדש השנה ומן ר"ה דוקא ע"י חינוך לימוד החסידות גם ברבים ובמקום כניסה לרבים, זאת אומרת בבתי כנסיות ובתי מדרשות וישיבות אשר כת"ר יכול להשפיע שם, שהרי התורה בכלל היא האור וגם הכלי לקליטת והתאחדות עם האורות וההמשכות שמלמעלה, ומובן שבאם באפשרי היי להתחיל עכ"פ יום אחד בשנת תשט"ז — מה טוב ונכון, והרי יום בשנה נחשב שנה, ומובטחני אשר לדכוותי האריכות בהאמור אך למותר, ויה"ר שע"י הלימוד והפצת המעיונות חוצה שהם הקדמה והכנה וחכלי למה שכתוב ומלאה הארץ דיעה את ה' כמים לים מכסים, בתורתו של משיח — שילמד דיעה את כל ישראל — שהוא באין ערוך לגבי התורה עתה, וכמארז"ל קהלת רבה (פי' י"א על הכתוב כי אם שנים הרבה) תהי' השנה שנת גאולתנו האמיתית.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לכו' ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

נ.ב.

הבנתי מדברי הרה"ח צימער שי' אשר ישנם ענינים שכת"ר אין מסכים עליהם ואפשר גם מנגד עליהם וכו', אבל בודאי שאין לקשר בזה הובאת האמור לפועל, ואפילו לא עכובם לאיזה זמן שיהי, שהרי ידוע דבר הרמב"ם קבל את האמת ממי שאמרו, ואין אני בזה אלא מעתיק הוראות וענינים של נשיאנו הבעש"ט ורבנו הזקן אשר מסרו נפשם על לימוד פנימיות התורה וציוו להבאים אחריהם שותי מימיהם בתוך כלל ישראל לעשות בזה ככל האפשרי, ומי שיש בידו וכו'.

תעג

אדמו"ר שליט"א

ד'תשכה

בי"ה, מוצש"ק פי נצו"י, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

תקותי חזקה אשר הוטב מצב בריאותך, ומיוסד על מאמר רז"ל התורה
נתנה רשות לרופא לרפאות, בודאי ממלא אתה אחרי הוראות הרופאים, לא
לבד בענייני רפואה כפשוטה, אלא גם בנוגע לאכילה ושתיי אשר גם זה בכלל
רפואה. ואין להחמיר בזה כיון שחומרא זו קולא היא, שהרי נצטוה כל אחד
מישראל על שמירת הגוף ובריאותו, ודבר המותר על פי שולחן ערוך מפני
שהוא נצטוה על זה מהרופא צריך להחמיר ולקיים הציווי. ובפרט על פי
המובא פתגם רבינו הזקן מען האט גאר קיין השגה ניט ווי עס איז טייער ביי
השי"ת דער גוף פון א אידען.

ולכן אותם המאכלים והמשקים אשר הרופא אומר שעליך לאכול אותם
ורב מורה הוראה מתירם, על פי זה צריך אתה לאוכלם און זאל זיין צו
געזונט בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור, ולכתיבה וחתימה טובה לשנה
טובה ומתוקה.

ד'תשכו

בי"ה, כ"ו אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

... במ"ש שנשאר בספק, כיון שבטבעו עושה הוא כל ענין מיט א ברען,
ונראה לו ממכתבי שצריך להשקיט את עצמו כי ב"ה העניינים מתנהלים כפי
הכוונה ולא לחפש גדולות ונצורות וכו'.

לא פירש כוונתי מתאים למה שכיונתי, והיא שגם לדעתי יכול הוא

ד'תשכה

פתגם: ראה גם לעיל ח"י אגרת ג'קסר, ובהנסמן בהערות שם.

לעשות גדולות ונצורות, גם לדעתי העניינים הכלליים והפרטים נותנים מקום להשלמה ולשיפור, וכמו בכל ענייני בני אדם, עאכ"כ בעניינים הקשורים בחינוך, ולא עוד אלא שלדעתי ג"כ ההתלהבות מועילה בכל האמור, אלא שלדעתי התלהבות אין כוונתה שמתוך התלהבות אין מביטים על ימין ושמאל ופועלים בעיניים סגורות, אלא אפשרי, וכן הוא ההכרח שההתלהבות תוסיף מרץ והעניינים יעשו ע"י התייעצות עם עוד אחדים לכה"פ ולא עם אחד או בלי התייעצות כלל, והנאמר ותשועה ברוב יועץ הוא גם בהנוגע לענייני קדושה שצריכים להעשות מתוך התלהבות דוקא, ופשיטא שאין ההתלהבות שוללת נתינת מקום וחוו"ד של אחרים.

... וכמו שכתבתי כ"פ שאפילו רב אשי שהי' תורה וגדולה במקום אחד הי' מתייעץ עם כל הטבחים שבמקומו, וכש"כ וק"ו וכו', ויהי רצון אז ער זאל נעמען כל האמור לעיל כפי כוונתי, היינו דברים כפשוטם, ואשר מובטחני שהנהגה האמורה היא טובתו וטובת המוסד בגשמיות וברוחניות ...

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה לבשו"ט בכה"ל.

ד'תשכז

ב"ה, כ"ו אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ בעל מרץ ורב פעלים
מו"ה שמשון רפאל שי'

שלום וברכה!

בנועם קבלתי ברכתו לקראת השנה הבע"ל, וכל המתברך יתברך
בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר ...

ד'תשכז

שכתבתי כ"פ: ראה גם לעיל אגרת ד'תרכח, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תשכז

מו"ה שמשון רפאל: ווייס, נ"י. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ב ד'מד, ובהנסמן בהערות שם.

תעה אדמו"ר שליט"א

ואף שידוע פתגם רבנו הזקן, מיט אן עצה שלאגט מען זיך ניט אן, אבל בראותי המצב הרוחני של הצעירים בארצוה"ב והמפנה אשר חל בשנים האחרונות ממש, שבקל יותר לפעול מאשר לפנים, ויש מקום לפעולות גדולות יותר, מובן אשר כל אחד שיכול לפעול בכיוון זה ועאכו"כ זה שכבר פעל וראה פירות בעמלו, צריך הוא לגייס את עצמו לעבודה קדושה זו.

ואף אשר ככל הענינים שבקדושה ישנם כמה העלמות והסתרים, ואחד מהם תחבולות היצר לפתות את האדם הפועל, שאין תועלת בפעולתו, וחבל על הזמן והמרץ שיכול לצלם בענינים אחרים ובפרט בענינים דקדושה.

וידוע הפתגם בזה מכ"ק מו"ח אדמו"ר בשם כ"ק אדמו"ר אביו מוהרש"ב – זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, אשר כל ענין וטענה המביא חלישות בפעולות האדם לתורה ומצוותי אפילו אם מראיהם החיצוני קדש הוא, מקורם מהלעומת זה, כי בהיותו אומן באומנתו, לפעמים מתחפש ובא לאדם באדרת משי – זיידענע זופיצע – וק"ל.

תקותי אשר כת"ר לא יקפיד על שורותי האמורות, אשר כנ"ל מיט אן עצה שלאגט מען זיך ניט אן, אבל כיון שרואה אני בזה טובתם של כמה וכמה מחברי ישראל הצעיר ומשפחותיהם, שבמילא פשוט בעיני שזהו גם טובתו של כת"ר ומשפחתו, מצאתי לחובה להגיד את האמור, ואתו הסליחה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכת הצלחה בהנ"ל.

פתגם רבנו הזקן: ראה גם לעיל ח"ה א'תו, ובהנסמן בהערות שם. לעיל ד'תכג.
ידוע הפתגם: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמ, ובהנסמן בהערות שם.
באדרת משי: ראה גם לעיל ח"א אגרת ג'תקג, ובהנסמן בהערות שם.

ד'תשכח

ב"ה, כ"ז אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצ"צ בעל מדות תרומיות
ענף עץ אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

לקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע ברכתי לך ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

הססתי אם לכתוב לך את שורותי הבאות, אף על פי כן אעשה כן עכ"פ
בקיצור.

על יסוד הידיעות שקבלתי מהשלוחים שליט"א בשובם מאה"ק ת"ו
(ובהמשך שיחתנו בעת ביקור כי כאן אודות הדור הצעיר והנוער באה"ק ת"ו
שנתאכזבו בכמה וכמה ענינים ובמדה חשובה מרגישים את עצמם בלי אחיזה
רצוי' בחיי ההוה), הנה לצערי הכי גדול נתאמת החשש שלי בזה, אלא שעוד
במדה גדולה יותר, כי כנראה האכזבה הנ"ל הביאה חלק מסויים וגם חשוב
באיכות של הנוער והצעירים לשאיפה דתענוגות עולם הזה כפשוטם (אף
שלשמחתי ובמצב העכשוי, ברובם לא תענוגים האסורים, אלא, בלשון
התניא, דקליפת נוגה), כגון דירה נאה ורהיטים נאים, משרה נוחה ושקטה
וכו', וכל מאוים בזה עד כדי הסתייגות מהשיגים בענינים רוחניים. ומובן
אשר אם חלק הנוער הוא מסוג האמור הנ"ל, ישנו ג"כ מיעוט שירד עוד יותר
— מקליפת נוגה ולמטה.

וכמו שאמרתי גם במשך שיחתנו, הרי בחיי האדם אין חשוב כ"כ המצב
ברגע מסויים, אלא הכיוון והדרך בה הולכים. ולכן מה שמצער וגם מפחיד
במצב הנ"ל הוא שבכל משך השנים האחרונות הדרך שנטו בה הנוער
והצעירים באה"ק ת"ו היא בכיוון האמור: מן הרוחניות אל הרוחניות פחות,
וממנה אל הגשמיות ומן הגשמיות אל החומריות.

ד'תשכח

מהרש"ז: שזר. אגרות נוספות אליו — לעיל ד'שט, ובהנסמן בהערות שם.
השלוחים: ראה גם לעיל אגרת ד'תקמ"ו, ובהנסמן בהערות שם.

מובן שאין כוונתי כלל וכלל לצער את כ' ומפני זה קצרתי בכל הנ"ל ככל האפשר, ולא באתי בשורותי אלו אלא בתקוה שינצל השפעתו על אלו החוגים שיש בידם לנקוט האמצעים המתאימים לתקן סוף סוף מצב זה, ופשיטא שישתייגו מכל דבר הדוחף את הנוער ואת הצעירים בכיוון הנ"ל.

וזאת להעיר אשר חלק מהשלוחים נפגש באופן בלתי רשמי גם עם אלו שלא מן החוגים החרדים, ולא רק החוגים שבאמצע אלא גם החוגים שאינם שומרי תורה ומצוה כלל לעת עתה, ולצערי בכל אלו נרגשת ירידה האמורה, אף שכמובן במדה שונה מחוג אחד לחברו.

בכבוד ובברכה ולבשו"ט בהנ"ל.

ד'תשכט

בי"ה, כ"ז אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'
מו"ה יצחק שי

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתבו בצירוף תדפיס מאמרו "עד מתי"? ונהניתי רב מתוכן מאמרו, ותקותי שזהו התחלה של שורת מאמרים, ומה שחשוב עוד יותר, של פעולות, שמגמתם השגת המטרה המקווה.

דחיתי מעני על הנ"ל באשר רציתי לראות איזה חד ותגובה יביא מאמרו בחוגים שאליהם נתכוין. ועכשו, אחרי שמר בליזינסקי שי' בא לכאן ומסר לי תוכן השיחה שהיתה ביניהם, רואה אני לדאבוני שנתאמתה אחת החששות שלי בזה, היינו שמשתמשים במאמר רז"ל רחמנא לבא בעי שלא במקומו, במלים אחרות, אף שמכירים שהתביעה צודקת בכללותה, מסרבים להסיק ולקיים המסקנות בפועל, ולכן משתמטים מהם בכל האופנים, בהצטדקות של הבל, עד כדי בלבול השכל.

ד'תשכט

נדפסה בלקו"ש חי"א ע' 265 והושלמה ע"פ העתק המזכירות.
מו"ה יצחק: דמיאל, רמת גן.

מאמרו "עד מתי": שנדפס בגליון לחג השבועות ב"פועל הצעיר". המאמר, האגרת שלפניו והרקע, חזרו ונדפסו בשבועון "כפר חב"ד" גליון 273 ע' 26-29.

וכוונתי פשוטה: יסוד היסודות הוא שצריך להכיר את האמת לאמתתו השלמה, ולא להתחיל בפשרות. אין זאת אומרת, כמובן, שיש לצפות אשר כל אחד ואחד שאין הנהגתו כדבעי על מאה אחוז יתהפך בהנהגתו תיכף מהקצה אל הקצה. אבל יש לדרוש שיכירו זאת ובאמת כמו שהוא, כי אמת ופשרה שני הפכים הם. ואף שיתכן אשר אדם, למרות הכירו את האמת, נכשל בפועל מכמה סיבות, או מחוסר תוקף הרצון, אבל צריך שיכיר בשעת כשלונם שהוא עובר עברה נגד מצפונם, שאז התקוה שישתדל לתקן את עצמו ולהתקרב יותר ויותר אל השלמות הרצויה. מה שאין כן אם ישיא אדם את עצמו שהפשרה היא תכלית השלמות וישים את הפשרה במקום האמת, הרי שולל הוא מעצמו את האפשרות לתקן את המעוות ואת החסר.

מהני"ל מובנה השקפתי בענין השקו"ט שהי' לך עם מר בליזינסקי שי' בנוגע לשאלה מה יש לדרוש מאלה הבאים לבקש הוראה ומענה על שאלתו "עד מתי"?

דעתי ברורה, על יסוד הנסיון, שצריך לענות להם בתוקף: התורה היא תורת חיים, שאין ניתנת לפשרות, וממה נפשך, אם מכיר אתה שהתורה מן השמים, הרי אין האדם, בשכלו המוגבל ודעתו הקצרה, יכול או רשאי לשנות בה דבר. ולאיך גיסא, אם השכל האנושי הוא הפוסק האחרון, הרי אז משוללת התורה מכל ערכה ותקפה כתורת אלקים חיים, ונשאר האדם בלי משען, וכפתגם העממי, אין אדם יכול להגבי' את עצמו על ידי שימשוך בשער ראשו.

ואם השואל מכיר את האמת ורוצה להגיע אליה, אז נותנים לו סדר המתאים לתכונת נפשו ולסביבתו, להורות לו הדרך הכי טובה ומתאימה לו איך להגיע אל המטרה, ויש אחד שנוטה לדרך סור מרע, ואחד בוחר בעשה טוב וכו', ואין אלה אלא הוראות על דבר האופן הכי יעיל להגיע אל המטרה הרצויה. מה שאין כן אם ההתחלה עצמה פשרה, שאז לא רק שלא תביא למטרה הרצויה אלא עוד תביא לתוצאות היפך המכוון.

ולהוסיף ג"כ על פי המבואר בתניא, אשר אל יפול לב האדם עליו במלחמה הכבדה אשר יש לו עם יצרו ולפעמים נדמה לו שמתגבר עליו בכל יום, כי כך הוא הנוהג בעולמנו זה, שלפעמים זה נופל וזה קם ולפעמים כו'. אבל ברור הדבר שבכל פעולה טובה ומעשה טוב מוסיף עוד אור בעולם, ממעט את החושך אשר בעולם, ולא רק בעולמו הוא, עולם קטן זה האדם, אלא גם בכללות העולם (וראה ג"כ אגרת התשובה פ"א).

ישנם חוגים כאן, ובטח כדוגמתם גם באה"ק ת"ו, האומרים שבאם

יבואו בתכנית של כל התרי"ג מצוות, יפחידו עי"ז את הבאים ליטהר וגם ידחו כו"כ נפשות מישראל כו'.

אבל הנסיון הראה ההיפך מזה, כי סוף סוף מרגישים שנתנו להם פשרה ואין להם כל אימון לאחר זה בדברי המדריך אפילו לאחר ההסבר על ההכרח שהביאו להגיש את התורה למחצה ולשליש כו'.

ידוע פתגם נשיאנו, חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם, ובטוחני אשר פנייתו ודבריו כבר הביאו פירות ופירי פירות. אלא בתקופתנו זו אין להסתפק במיעוט, ודרושה התאמצות המתאימה לנצל כל רגע בתקופת הרת עולם זו להציל נפשות בני ישראל, באשר מי יודע אם ברגע שלאחריו עוד אפשר יהי להשפיע עליהם. ולכן תקותי שימשיך בפעולותיו בכיוון האמור וישלול בהחלט ההפחדות שלא להרבות בדרישה וכן הספיקות אם יש תועלת בתעמולה שלו, כי יש ויש, ובפרט אם יוסיף בה בתוקף ובדברים גלויים, כיון שזכה עפ"י ההשגחה העליונה לעורר את הלבבות בחוגים מסויימים, אשר עד עתה היו, בלשון הרמב"ם, שוכחים את האמת בחבלי הזמן כו' ישנים ונרדמים ושנתם ערבה להם.

ארשה לי להוסיף, אשר אחת מדרכי התעמולה בזה ובכגון זה הוא להראות דוגמא חי' רצוי' במחדו"מ של מנהל התעמולה המטיף ומעורר, וזכות הרבים מסייעתו להתגבר ולנצח מלחמתו הוא ובקל יותר משהוא משער.

חוששני אשר מכמה טעמים לא תהי' הצלחה כ"כ עם אלו שבגיל העמידה ויותר, אבל מקוה אני להצלחתו גדולה בין חוגי הנוער והצעירים, ואפשר שהם ישפיעו גם על הזקנים והוותיקים, ועל פי סימני חז"ל בעקבתא דמשיחא אשר נערים פני זקנים ילבינו זקנים יעמדו מפני קטנים כו', אלא שבצד הטוב שבזה.

המצפה לכשורות טובות בכל האמור, ומאחל לו ולכל אשר לו כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, בכבוד.

ובהנוגע להוראות למעשה:

כיון שכל בני ישראל מאמינים בני מאמינים בדברי רז"ל, ורז"ל אמרו אשר ענין דמצות תפלין הוא שעבוד הלב והמח, והוקשה כל התורה כולה לתפלין, ובצד ההיפך, מאכלים בלתי כשרים מטמטמים הלב והמוח, יש להכניס שני ענינים אלו בתור התחלה מידית השווה לכל אחד ואחת, נוסף על ענין עקרי להתחיל עניני היום בכל יום ויום בתפלה ובנתינת איזה פרוטות

לצדקה (כמובן הצדקה בימות החול). ומוכרח אשר התפלה תהי' דוקא בנוסח המקובל ומנוסח על ידי אנשי כנסת הגדולה, שנוסף על העניינים הפנימיים שבזה, יש לזה נקודה עקרית שידעו כל השבים שמאוחדים הם כולם באופן תפלתם והנהגתם בכל יום.

ואם אחד רוצה דוקא להוסיף מדיילי, יעשה זה לאחר התפלה האמורה, ובתור תפלה, על פי שיטתי האמורה, מוכרחים לדעת הנוסח אשר בסידור, ולהתפלל ברכות השחר, קריאת שמע ושמוי"ע ותפלת שבע ומוסף בכלל (ושמוי"ע במוצאי שבת ויום-טוב).

וצריך להדגיש בכל פעם ופעם שהעדר קיום איזה מצוה שתהי' לעת עתה, ואפילו ברגע ההתחלה, ג"כ עבירה היא, וגם ע"ז צריכים עבודת התשובה.

ד'תשל

בי"ה, כ"ז אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכי' מו"ה מאיר שי

שלום וברכה!

מוסג"פ העתק ממכתבי למר דמיאל שי, וכן קטע שמטעמים מובנים לא רציתי להכניס לתוך מכתבי להני"ל. ומהנכון שידבר עם הני"ל בתוכן קטע זה, אם על דעת עצמו או על יסוד שידוע השקפותי בזה. ות"ח אם יודיעני מזה.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בברכה.

ד'תשל

מו"ה מאיר שי: בליינסקי. אגרות נוספות אליו — לעיל ח"ט ב'תחקיט. ובהנסמן בהערות שם.

ד'תשלא

בי"ה, כ"ז אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו משילחי אלול, בו כותב ע"ד ההצעה אשר יקבע זמן בכל יום להתבוננות קודם התפלה ובתפלה.

— ומובן אשר הצעה נכונה היא ורב טוב צפון בהנהגה זו נוסף על החטבה שרואים בגלוי בכל עניי איש הישראלי, וכמובן ע"פ המבואר בכ"מ בדא"ח ומהם בלקו"ת פ' בלק ד"ה לא הביט, שהתפלה היא בדוגמת חוט השדרה המעמידה את כל הגוף, עיי"ש.

ויהי רצון, שישפיע בזה גם על חבריו ויראה פרי טוב בענין התפלה ומבית הכנסת לבית המדרש ללימוד התורה, וכמבואר בתפלת אבא בנימין שתהא תפלתם סמוכה למטתי, אשר לימוד התורה לאחר עבודת התפלה היא באופן נעלה ביותר.

בברכה לכתיבה וחתימה טובה ולתלמוד תורה ביראת שמים.

ד'תשלב

בי"ה, כ"ז אלול, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

... בהזדמנות שמוזכירה במכתבה סידור הקדושין, אדגיש עוד הפעם נוסח הברכה בזה שעל פי סיפור רבותנו זכרונם לברכה, הוא מאנשי כנסת הגדולה, בנין עדי עד — אשר הבנין בכלל ויפיו ותפארתו יש להם ערך וקיומם תלוי בחוזק היסודות, אם יכולים לעמוד בפני שינויים המתרחשים בעולם מבלי להשתנות. וככל הדברים האלו הוא גם בהנוגע לבנין בית בישראל, אשר לכל לראש צריך להבטיח חמרי היסודות מנוסים ובדוקים, אשר הם הן יסודי התורה והמצוה שעמדו לבני ישראל בכל התקופות ובכל הזמנים ובכל המדינות ללא שינוי, ובהם עם ישראל חי וקים, והנמשל מובן.

והשייית יצליחה להיות עקרת הבית לתפארת בישראל, וביחד עם בעלה שליטי"א, מאושרים יהיו בגשמיות וברוחניות.

בברכת כתיבה וחתומה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א

ד'תשלג

ב"ה, כ"ח אלול, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

לכבוד הו"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מהרש"ז שי

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מכ"ב אלול, מפריס, וכן הפייש על ידי הרב קירשבליוס שי, ותייח על תשומת לבו.

ובהנוגע לעצם הענין, מוכרחני להודות כי עדיין לא נתקררה דעתי כלל ... וגם עתה אבוא בקיצור הכי נמרץ, והוא:

... בידעי בתור מכונאי אופן הנהלת האניות ואופן הפעלתם שהוא דבר מפורש וידוע שאינו נותן כל ספק לפס"ד בזה ... וכיון שכי כותב במכתבו בעצמו שעל ידי הלחץ שלו עלה בידו לתקן כמה דברים, פשוט שגם בזה יש תקוה גדולה שיצליח באם יעשה במרץ הדרוש. והרי מכמה טעמים יכול כי ללחוץ יותר מאשר יכולים אחרים.

ובמה שכותב אודות אלו שכתבו לו בשאלה האמורה, אשר לא קדושת השבת נגעה לנפשם אלא להזיק כו', מובן שאין תגובה זו מקילה את האיסור שבזה (וביחד עם זה) וגם הסכנה לבטחונה של אה"ק ת"ו, ובטחון יושבי,

ד'תשלג

מהרש"ז: שרגאי, אגרות נוספות אליו — לעיל ד'תקלא, ובהנסמן בהערות שם.
ובהנוגע לעצם הענין: אניה ישראלית הנוסעת בשבת. ראה לעיל אגרת ד'תקנה, ובהנסמן בהערות שם.

וככמה מאמרי רז"ל בדבר הקישור שבין שמירת שבת ובטחונם של הנ"ל, וסוגיא שלימה מוקדשת לזה במס' שבת (קיט, ב) נוסף על כמה מאמרי רז"ל המפוזרים בתורתנו. ובודאי לדכוותי המראה-מקומות אך למותר.

סכנה נוספת על הענין מצד עצמו עוד על ידי הידיעות בעתונות והשמועות בכמה חוגים, אשר ישנם מתירים הפלגת האניות והנסיעה בהם, כיון שבהרווחים משתמשים לקנין נשק וכו'. ובודאי ראה גם כ' הידיעה ב"הצופה" ע"ד הדיון שבין הרבנות הראשות ורב החובל האלפרין, ומזה לומדים גזרה שוה בנין אב ואפי' ק"י שבתי החרושת שבאה"ק ת"ו מצוה עליהם לעבוד שבעה ימים בשבוע כו' וכו'.

דרך אגב, בהנוגע להעלי' מאפריקה שבה נגע במכתבו וגם היא נעשית ע"י האניות, קל בזה הסידור עוד יותר, כיון שהנסיעה מחופי אפריקה הצפונית ועד אה"ק יכולה להיעשות במשך ששה ימים, זאת אומרת, באם תפליג ביום הראשון תסור כל הבעי' בהנוגע לנסיעות אלו. ופשיטא אשר בזה לכ' הדיעה המחלטת, כיון שעתה הכל מודים שהעולים מאפריקה הם כלם חרדים לתורה ולמצוותי'.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לכ' ולכל אשר לו ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

מוסג"פ קונטרס שזה עתה הוצאנו לאור, ובטח ימצא בו כ' ענין רב.

ד'תשלד

ב"ה, כ"ח אלול, תשס"ז
ברוקלין.

הנהלת כפר חב"ד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפ"כ משיבתם – מוצש"ק כי תצא והקודמים, ובהמשך לענין המקוה, תמהתי להשמועה אשר כיון שיש בתכנית לבנות שתי מקואות (לנשים ובנפרד לאנשים) וכל אחת תעלה 12-13 אלף ל"י, ול"ע ישנם בקופה לערך י"ב אלף מחכים בהתחלת הבני' עד שיתאסף כל הסכום, ולע"ע משתמשים בהמקוה הקודמת. ומובן הקישורים שבזה בהליכה בלילה בימות החורף הממשמשים ובאים וכו', וגם לולא זאת ג"כ אין מובן מה שמחכים זה כו"כ חדשים כולי האי ואולי, ולדעתי תומ"י יתחילו בבנין המקוה לנשים שעל זה כבר ישנו כל הסכום, והאנשים ישתמשו לע"ע במקוה הקודמת, והרי האנשים משתמשים במקוה בבקר ולא בלילה וק"ל, ותקותי שאם יעשו בזה במרץ הדרוש יוגמר הבנין עוד לפני החורף הבע"ל.

שאלתי את המזכיר הרימ"מ ש"י מהנעשה אודות הפראזשעקטאר והתאורה ברחוב, ואמר כי לפי התכנית מנורות החשמל בטח כבר תלויות הן, משא"כ הפראזשעקטאר שעדיין לא הותחל, וכנראה מהפ"כ הנ"ל גם אורות החשמל אינן במקומן עדיין. ותקותי שגם בזה ימהרו ככל האפשרי, כיון שמט"ו מנחם אב הימים מתקצרים וכו' ...

קבלתי תלונות מכמה מהספרדים הדרים בכפר ... שרוצים ליהנות מזיו התועדות ואין עולה בידם כיון שאינם מבינים אידיש. ומהנכון שבאסיפה הכי קרובה ידונו איך לתקן הענינים, וה"ז דבר בעתו כיון שחדש השביעי הוא המושבע בכל.

... גם בשכל אנושי ואפילו בשכל דנה"ב מובן, אשר כשכל אחד מביט

ד'תשלד

מהעתקה.

לענין המקוה: ראה לעיל אגרת ד'רפד, ובהנסמן בהערות שם.
הרימ"מ ש"י: ליס.

תפה אדמו"ר שליט"א

על חבירו שהוא מתחרה (קאקורירט) בו, משתלשל מזה לא רק העדר סיוע של אחד לחבירו אלא הפכו, ובפרט ע"פ המבואר בדרו"ל ובתורת החסידות ביחוד, אשר השלום דוקא כלי מחזיק ברכתו של הקב"ה, וברכנו אבינו כולנו כאחד, וק"ל . . .

בברכת הצלחה בעבודתם ולכתיבה וחתימה טובה.

ד'תשלה

ב"ה, כ"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

. . . ואף שמוכן שאין כוונתי בזה לומר שרק הוא האשם בכל הני"ל, אבל לאידך גיסא, כנראה, שכל המנהלים וכל חברי ההנהלה לכאו"א חלק בפירוד הלבבות, והוא מוכרח גם ע"פ הנאמר כמים הפנים לפנים כו', ואם הי' צד אחד מתחיל בהנהגה של שלום וקירוב הריככתוב הי' מהפך סו"ס ומקרב לב הצד השני, ויה"ר שעכ"פ מכאן ולהבא יעשה כ"א מהם בחני"ל ודוקא ע"פ המבואר — והוראת רבנו הזקן באגרת התשובה סוף פרק ט' שכשנדרש תיקון העבר צריך להכפיל את ההתאמצות, ובלשון רז"ל הי' רגיל לקרות דף אחד וכו', ואחכה לבשו"ט.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ד'תשלז

ב"ה, כ"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכי אלול, וממהר הנני לענות עליו, כי פשיטא שלא היתה כוונתי במכתבי אליו בהנוגע לענינו הפרטי, אלא שעל הרבנים ראשי ישיבות וכל אלו שאורח חיים מסורתי יקר בעיניהם, לאחוז באמצעים הכי נמרצים לשנות את המצב השורר, שחתונה קשורה בהוצאה של כו"כ אלפים לירות לשכירות דירה.

ומהאמצעים הקרובים בזה כפי הנראה בריחוק מקום הוא להשתכן לאו דוקא בבי' גי' מקומות ששם דמי מפתח מבהילים, אלא להעתיק הישיבות או עכ"פ חלקים מהם לאותם המקומות ששם הדירות בזול יותר, ואף שמובנים הקישוים שבוה, הנה קישוים אלו נופלים על גוש צבורי, משא"כ דמי מפתח הדירה על איש פרטי לחפשו ולהמציאו וק"ל. ולפי הידיעות שמגיעות המצב העכשוי בהנוגע לדמי מפתח מעכב כמה נשואין ושידוכין, ומאריך הזמן ביותר בין התנאים והנשואין, ויחס רז"ל לזה מבואר בכ"מ.

ותקוטי אשר בהתאסף המעוניינים בתיקון המצב, הנמצאים על אתר, בודאי ימצאו עצה להקלת המצב בקרוב ולתקנו כפי הדרוש עכ"פ במשך הזמן, והרי זכות הרבים מסייעתם.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה.

ד'תשלז

במכתבי אליו: דלעיל ד'תכג.

ד'תשלז

בי"ה, כ"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה על מכתבה, בו כותבת אודות מצב רוחה הנהגת והשקפתה בנוגע לעתידה הקרוב עכ"פ, ושואלת חוות דעתי בזה.

והנה מובן אשר היסודות עליהם בונה השקפתה ומסקנותי אינם נראים לי כלל, כוונתי שלדעתי אינם במציאות, ז.א. שמצב רוחה עתה הוא מצב רוח עובר, ולפי מדת ההתאמצות שלה בזה יוקדם ביטול מצב רוח זה, כי ברור הדבר אשר יש לה כחות וגם כשרונות שיכולה לנצלם לא רק לתועלת עצמה אלא גם לתועלת הזולת והרבים, אלא שככל דבר שבבריאה צריך להוציא העניינים מן הכח אל הפועל ולפתחם וברובא דרובא דורש זה יגיעה, אבל יגיעה שביכולת האדם, וכשיתבונן האדם אשר על ידי היגיעה שלו משך זמן קצר לפי ערך, תבוא תועלת בשבילו למשך שנים ארוכות, תועלת בשביל הזולת והרבים בשיפור ענייניהם אם הרוחניים או הגשמיים או שניהם גם יחד, ואשר שיפור זה עלול להביא פירות ופירי פירות, יבין בנקל אשר ההתאמצות וההשתדלות והיגיעה כדאיות הן.

קרוב לומר, אשר כפי הרגיל, אי אפשר להשתנות ממצב רוח קיצוני אחד למצב רוח הפכי בהחלט, אבל אין זה הכרח ומספיק אם תחליט בקבלתה מכתבי זה שעלי לילך בכיוון הרצוי, ז.א. לחיים פעילים ולהתחיל בזה בפועל בצעד הראשון, ואז צעד אחד צעד המצטרפים אחד לשני ולשלישי, תמצא עצמה במשך זמן לא ארוך בדרך המלך, ז.א. הדרך המובילה לחיים של סיפוק נפשי ומשביעים רצון, ואם לדעתי תשמע תמשיך בלימודי בשנה הבאה, אבל ביחד עם זה תתעסק בענין של חינוך, מה טוב איזה פעמים בשבוע, כוונתי בארגון כתות ילדות אשר תוכל להדריך אותן או גם ללמדן עניינים מתאים להבנתן מסיבות שבת ויו"ט בשבילן וכיו"ב.

ותתבונן בעצמה, כל כך הרבה יש לפעול בעולמנו, כל כך כחות נמצאים בתוכי כל אחד ואחת מבני אדם, אבל מפני רוב העבודה אי אפשר לוותר אפילו על כח אחד וכשרון אחד, ותפקיד של כל אחד ואחת להפעיל את כל העומד לרשותו לשיפור חלקו בעולם, וההתחלה כמו בכל העניינים הוא לימוד המקצוע, רכוש ידיעות ההכרחיות בכלל וההכרחיות לניצול כשרונותיו וכחותיו של איש פלוני בפרט, וכשתבונן בהאמור בזה פעם ושתים תקוּתִי

תפח

אגרות קודש (ד'תשלז)

שתיכף ומיד תתחיל בפעולות לא תתרשם מיגיעה והתאמצות, ובקרוב תראה גם כן פרי טוב בעמלה.

בברכה לבשורות טובות בכל האמור בקרוב ולכתיבה וחתימה טובה.

ד'תשלח

בי"ה, כ"ח אלול, תשט"ז
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה משה שי' המכונה ד"ר טאוב

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, בו כותב אשר נהנה הוא מהשכונה בה התיישב, שיש בה כמה ענינים של תורה יראת שמים וגם חסידות.

ובטח גם הוא וזוגתו תחיי מוסיפים בענינים אלו, שהרי שכונה מציאותה מהאישים הנמצאים בה ופועלים בעניני, ועל כל אחד ואחת חלק מסוים וגם חשוב מפעולות בעבודה זו, ובפרט שהמקצוע שלו הוא מקצוע הרפואה, והרי בתקופה זו כולי עלמא מודים אשר בריאות הגוף תלוי בבריאות הנשמה ומנוחתה, וכבר ידוע מאמר חז"ל בשלום הנעשה בפמליא של מטה, וביאר רבנו הזקן בעל השו"ע והתניא, שהכוונה לאדם ושתי הנפשות שלו נפש האלקית ונפש הבהמית, עיי' התורה, פירושו אורח חיים כפי הוראת תורתנו תורת חיים, ובטח יש למצוא אותיות המתאימות לרוחו של המבקר אותו בתור רופא להסבירו ג"כ ענינים ברפואת הנפש, ועל פי המבואר בכמה מקומות ומהם בשמונה פרקים להרמב"ם ספרי חסידות ומוסר ...

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי, לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ד'תשלט

בי"ה, סליחות טעג, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל אשר בכל מקום ומקום
ה' עליהם יחיו

שלום רב וברכה!

דערנענטערענדיק זיך צום סוף פון דעם אלטען יאר און שטייענדיג
אויפן שוועל פון דעם נייעם יאר, מאכט יעדער ערנסט־דענקענדער מענטש א
סך־הכל פון דעם פארגאנגענעם יאר און, אויף דעם יסוד דערפון, נעמט ער אן
באשלוסען צום נייעם יאר.

בכדי אז דער חשבון ווי אויך די החלטות, זאלן זיין ריכטיגע, דארף מען
זיך היטען פון איבערצושאצען די אייגענע מעלות און אויפטואונגען, אבער,
אין דער זעלבער צייט, דארף מען אויך ניט פארגרעסערען די חסרונות און
דורכפאלען.

ווארעם א שטימונג פון אראפגעפאלנקייט, ווער רעדט נאך — יאוש,
חס ושלום, איז איינע פון די זאכען וואס שוואכען אפ די ענטשלאסענקייט צו
פארבעסערען זיך.

עס קען אבער ליידער זיין, אז אפילו ווען מ'פארגרעסערט ניט די
חסרונות, און מען מאכט א חשבון־צדק — ווייזט זיך ארויס די לינקע
נעגאטיווע ניט גוטע זייט צו זיין א גאנץ גרויסע, און אמאהל אפילו א
גרעסערע און איבערוועגנדע פון דער רעכטער פאזיטיווער גוטער זייט.

אבער אויך אין דעם פאל, טאר מען ניט צולאזען דעם געפיל פון יאוש,

ווארעם צוזאמען מיט דער טיפער חרטה אויפן עבר און א פעסטען
באשלוס ענדערען זיך פון איצט אן און ווייטער — וואס דער חשבון־צדק
דארף ארויסרופען,

מוז מען שטענדיג געדיינקען אז דאס גוטע, טוב און קדושה — און ווי

ד'תשלט

נדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 417.

אונזער תורה, תורת חיים, ערקלערט וואס גוט און הייליג איז – זיינען אומצושטערבאר און אייביג,

ווארעם זיי שטאמען און קומען פון דער נשמה, פון דעם ניצוץ אלקי-ג' טליכען פונק) וואס איז אין מענשען,

אבער די ניט גוטע נעגאטיווע מעשים, זיינען פארבונדען און קומען פון דעם נפש הבהמית (דער בהמה וואס אין מענשען) און יצר הרע, זיי זיינען בעצם באגרענעצט, און קענען אינגאנצען בטל און אפגעווישט ווערען.

דאס שלעכטע, די ניט גוטע מעשים זיינען בלויז צייטווייליג, און זיי קענען – דורך אמת'ע און אויפריכטיגע תשובה – פאריכט און אפגעווישט ווערן,

דאס אויבענגעזאגטע מוז ארויסרופען בא יעדען איינעם, ניט-קוקענדיג וואס זיין חשבון-צדק פון פארגאנגענעם יאר ברענגט ארויס, א געפיל פון דערמוטיגונג און שטארקער האפנונג אין דעם עתיד (צוקונפט).

וויסענדיג אז זיינע גוטע מעשים אין פארגאנגענעם יאר זיינען אייביק, און האבן אריינגעבראכט ליכטיקייט אין זיין לעבען, אין זיין משפחה און אין כלל ישראל,

ווארעם כל ישראל ערבים זה בזה (אלע אידען זיינען פארבונדען צווישען זיך, זיי זיינען איין גאנצע).

דערפון איז אויך פארשטאנדיג, אז אויב אפילו מען זעט אמאל דערשיינונגען, וועלכע ווייזען אויף א ירידה, ניט אלע ווערן קליגער און ניט אלע ווערן פרימער,

איז אבער אין אמת'ן ובפנימיות – ווערט דאס גוטע אין וועלט מיט יעדן יאהר, יעדען טאג און יעדע רגע שטארקער און גרעסער,

ווארעם יעדע רגע קומען-צו גוטע פעולות.

און אפילו דאמאלסט ווען דאס ניט גוטע שיינט צו האבען די אויבערגעוויכט, איז דאס אבער בלויז צייטווייליג. סוף כל סוף מוז דאס גוטע נעמען די אויבערהאנט און דאס ניט גוטע אינגאנצען בטל ווערען,

ווארעם דער בורא עולם ומנהיגו האט אנגעזאגט אז אלע וועלען תשובה טאן, און דער אויבערשטער, וואס איז א מרבה לסלוח אפילו אויף עבירות

תצא

אדמו"ר שליט"א

וועלכע זיינען מערערע מאל איבערגע'חזר'ט געווארן, וועט אננעמען די תשובה, כי לא ידח ממנו נדח (קיינער וועט ניט פארשטויסען ווערען).

און דאס איז בא יעדען איינעם אין האנט צו מאכען דעם קומענדען יאר – א יאר פון גאר א גוטען סך-הכל פון זיינע פעולות – דורך איבערשטעלען זיך און ענדערען זיך, און דער אויבערשטער הרוצה בתשובה העלפט אויך אין דעם.

און דער פעסטער בעשלוס אזוי צו טאן מאכט נאך זיכערער, אז מען וועט האבען א שנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה,

מנחם שניאורסאהן

ד'תשמ

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נתקבל.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע לו ברכתי, ברכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בטח חקוקה בזכרוננו הוראת רז"ל, אשר כל אחד הנמצא בצבא עליו ציווי מיוחד והי' מחניך קדוש, ובפרט שנמצא הוא בארץ אשר עלי' נאמר: עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ומשפיע גם על חבריו בכל זה, ויהי רצון שיצליח.

ד'תשמא

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

שלום וברכה!

... במשי"כ שהפעולות והפרסומות וכיו"ב יכולות (ואפשר כבר גורמות)
רגש של ישות וכיו"ב – ידוע פתגם אדהאמ"צ: א ציבעלע מע פון דיר
ווערען, אבער חסידות זאלסטו חזרין. ובפרט, שבעה"ר, אצל כמה – רגש
הישות ישנו, אבל פעולות אינן. ומסיימים בטוב.

ד'תשמב

ב"ה, ימי הסליחות, ה'תשט"ז
ברוקלין, נ.י.

הרה"ג הו"ח אי"א נוי"נ וכוי מו"ה מנשה שי קליין

שלום וברכה!

מכי נתקבל ות"ח. ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל
לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולכל אשר לו, ברכת כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

בכבוד ובברכה,

מ. שניאורסאהן

בהערת כת"ר בשולי מכתבו במה שלא זכר בסי' חכמת שלמה (להרשי"ק)

ד'תשמא

נדפסה בלקו"ש חכ"ג ע' 546.
פתגם אדהאמ"צ: ראה גם לעיל ח"ח אגרת ביתקלח.

ד'תשמב

נדפסה בלקו"ש ח"ו ע' 322 ובשלימות כ"נשיאי חב"ד ובני דורם" ע' 167 [באותו עמוד
נדפסה גם שאלתו. ולאחריה הוצחק המשך השקו"ט בנושא, ויודפס אי"ה בכרך הבא].
בסי' חכמת שלמה: שתמה אשיטת הפוסקים דמזונות אשה דרבנן מגמי' קידושין כ"ב דקאמר
ויצאה אשתו עמו מכאן שרבו חייב במזונות אשתו.

תצג

אדמו"ר שליט"א

דברי הרמב"ן (עה"ת) והריטב"א (לקידושין כב, א) דרבו חייב במזונות אשתו מה"ת אף דמזונות אשה רק דרבנן כיון שדרך כל הארץ לפרנס אשתו וכו'. הסי' הנ"ל אינו תח"י. אבל מעולם נתקשתי בסברת הרמב"ן והריטב"א, כי עפ"י בטלי כמה ילפותא בדרז"ל. ולדוגמא מנ"ל כל הני הלכתא גברותא (ברכות לא, א), מנ"ל דאבל חייב בעטיפת הראש וכו' (מו"ק טו, א. שם כז, ב). ועוד.

ד'תשמג

[ימי הסליחות]

... במשי"כ מנ"ל דלונשלמה פרים שפתינו אין מספיקה ההזכרה דלחה"פ בפיוטי העבודה — הרי ציינתי במכתבי הקודם לשו"ע אדה"ז ששם מוכח כן. וכן — מזה שאומרים גם פסוקי המוספים (שו"ע או"ח סו"ס תפ"ח).

ד'תשדמ

[שלהי תשט"ז]

... במשי"כ ע"ד התחלה בעבודת התפלה — נכון הדבר במאד. אלא שמתחלה ילמוד איזה פעמים קונטרס התפלה (עכ"פ עניני העבודה אשר בו) ובזמן הראשון ינהג בהנ"ל בתפלת ש"ק.

ד'תשמג

לקר"ש חכ"ב ע' 306. והיא אל מו"ה יהודה שמוטקין. אגרות נספות אליז — לעיל
ד'תקנ"ז. חזן כהצרות שם.
במכתב... לעיל שם.

ד'תשמה

[שלחי תשטי"ז]

... במש"כ בענין ב"פ דק"ש דמצא בהיפך ממש"כ בלקו"ת ד"ה ואהבת
ראה ג"כ שע"ת אדהאמ"צ ח"א שער התפלה פכ"ה.
ויעוין כהנ"ל באמרי בינה שער הק"ש פמ"ה.
בודאי ממשיך בחזרת דא"ח ומוסיף בזה, והשי"ת יצליחו גם בזה.

ד'תשמה

האגרת היא אל מו"ה אברהם דוד יונבסקי. אגרות נספות אליו — לעיל ד'תקצו, ובהנסמן
בהערות שם.
דמצא בהיפך: בד"ה ראשית עריסותיכם תרכ"ט מבואר שפ' ראשונה אור החסד בכלי הגבורה
ופ' שניה אור הגבורה בכלי החסד.

מפתחות

מפתח ענינים

אבלות:	אסמט חרבנים:
(אמירת קדיש מהקבורה לזמן מקום הקבורה ויאצ"ט — מיום המיתה).	קע.
אדם:	ארון:
יט (א. — הא.).	קח (הטעם שרק הא. עשה בצלאל).
אדם העליון:	אתרוגים:
תג (יד ה' עין ה').	סז (שחילת א. קלבריה באה"ק). קי
אהבה:	(כנ"ל). קיח"ט (כנ"ל).
פד (א. התורה וא. המקום). רסט (א. השי"ת לכ"א מישראל יותר כו').	בהדי כבשא דרחמנא למה לך:
אהבה ויראה:	סד.
רד (אורייתא בלא דו"ר לא פרחא לעילא)	בורסי ובשם:
אהבת ישראל:	תע.
פג (אפי' אם מעולם לא ראהו). קעז (ממעט סיבת הגלות). רלז. שצז (לומדים מהגהת ס"ת). תמט (ואהבת לרעך כלי לאהבת ה').	בחירות:
אור:	מ.
קח (הא. לא נכרא במאמר). קלז (בריתו ביום א' — לפני תליית המאורות). תד (כנ"ל).	בינוני:
אחרות:	רעח"ט (הטעם שלא נאמר ב. וטוב לו ורע לו).
רלד (בעולם קטן ובעולם גדול).	בית:
אחרון של מסח:	נג (ברוחניות). סה (ונתן הכית — גלות). רכג"ד (בגין ב. בגשמיות וברוחניות).
קכא (ד' כוסות).	עיי"ע חנוכת הכית.
אטום:	בר מצוה:
קעב. שיב.	רכח (בלי השתדלות נעשה כ"א גדול ובר דיעה).
אייר:	בריאת העולם:
ה (בכ"ו — מצוה מיוחדת). יז (ר"ת המרכבה. זיו — זיוני עולם).	קלז (אין קושיה מדברי התוכנים לזמן הב. שי"ב — של כ"ד שעות). קמג"ו (בענין הנ"ל).
אלול:	ברכת כהנים:
תיח. תלו.	עדר (החזרת פנים).
אמונה:	טאולה:
יא (ניצול ימי הפסח לחיזוק הא.).	עז (לא נתגשם החזיון המשיחי). שנה (לא כדרך הטבע, כהרף עין).
אנית:	גוף:
עיי"ע שכת.	קיא (ובנו בחרת — הג.). רמ"מא

תצז

מפתח ענינים

תצח

הפצת המעיינות חוצה:	(הליכה ביהדות מגוף לנפש ומנפש לגוף). תעג (יוקר הג).
כב. כו. נא. קט. קיב. קמו. קמט. קסח. קעזח. קצ. רט. רכו. רלא. רנב. רסא. ער. רפ. רפג. שא. שכה. שכז (מעין מקושר למקור). שמכ"ג (עי"ז קאתי מר). שעד. שפכ. חסט"עב. עי"ע כרם חב"ד.	גלגולים:
השגחה פרטית:	רג (רק ע"י ג. אפשר להסיר קושיות עצומות של אחב"י). רמ (דרא דעקבתא דמשיחא ג. יוצאי מצרים).
קעא.	גלות:
השפעה:	רסד (ללקט ניצוצות).
שנד (בחוקף ובדברי נועם). תיח (כנ"ל).	גנב:
התבוננות:	ריט (מה שיש ללמוד מג).
קסא (בענינים ולא בחיכות). תפא (קודם ובעת התפלה).	ד' כוונות:
התועדות:	קכא (באחש"פ).
נר. סא. קא. קלג (חה"ש בכפ"ח). קס (מה שה. יכולה לפעול כר'). קסג (כנ"ל). קסו (אופני ה.). רטז (כנ"ל — קס). רלט. רעו (י"ב תמוז בכפ"ח). שז (המעשה עיקר). שמא (י"ב תמוז). תפד.	דברים בטלים:
התלהבות:	שכח (שאינ פועלים).
העג"ד.	דין תורה:
התעוררות:	חסא.
רלג (צריך להמשיכה בענין של כפועל).	דכאון:
התקשרות:	קד.
קכב.	הבדלה:
וידם אהרן:	קלו (יין ה. מוסיף במאור עיניו).
רד. רמ.	הבערה:
ויזה:	קטז (מדוע דוקא ה. לחלק וללא יצאת).
קצג (מהקב"ה בנסיעה לאה"ק).	הוצאת ז"ל:
זכרון:	רצג (בדיקת הזרע).
סג. קיח. קסה.	הוראה:
זקן:	צא (קורס מזורו למורים).
ב (צנור להשפעה).	הלכה:
זריעה:	יג (וה' עמו שה. כמותו).
חיג (רק אחדים מהגרעינים נקלטים). חל"לא (אחרי הז. צ"ל חרישה).	הסתפקות:
חומש תהלים תניא (חת"ת):	צז (צ"ל מל' הפסק ולא סיפוק).
ד. כא. כג. סז. צ. קכג. קלח. קסג. קפור. ר. רט"י. רלו. רמה. רנג. רסט. ערב. רעז"ט. רפא. שלא (השלמת שיעורי	הפצת היהדות:
	ס (מעט המתעסקים בזה. לנצל הכחות). עא. פג. צב. צו. ק (כל יומא ויומא עביד עבידחי'). קה. קמו. קסח. רי. רמה. רנג. רעט"פ (אופני ההשפעה על הנוער. טופח ע"מ להטפיה). רצג. שה (עניין קודמים). שלא (ומקרבן לתורה ולא התורה לבריות). שעה. שפח. חיב (עבודת החעמולה כמו זריעה — רק אחדים מהגרעינים נקלטים). חמח.

חנוכת הבית:

שיד (אי הוי סעודת מצוה).

חסידות:

יא (שיעורי דא"ח). טז. כג. כח (שיעורי דא"ח — במקום שרבים מצויים). נב (קביעות לימוד ח.). סה (אש אוכלת אש). עא (לימוד נגלה ודא"ח אינם סותרים). עב (הרצאות בתורת הח.). עה (חזרה כ"פ בפנים). צב. קא (חילוקה מלימוד קבלה. הקדמת נעשה לנשמע). קג. קכא"ב (כ"א מחויב בלימודה). קכג. קלט (חידוש הח. — טובה לזולת ע"ח עצמו). קסב. רלב (אצ"ל לימוד הדרגתי). רלה. רסד (לא זו הדרך לחדש בח.). רסו. ערב (כדי שיוקלט צריך להלך בדרכיה). עדר (יש ללמוד ח. גם כשאין חבר). רצט (לעיונא ולמיגרס). שיב (חזרת דא"ח). שמב (מיעוט לימודו מעכב הגאולה). שנ (הקדמת נעשה לנשמע). שפכ. תכ"כ. תכ"ג (פרסום פתגמים הח.). תמ. תמד (קב חומטין). תמה. תנ"א (רוצים להפריעו מלימוד ח. יום השבת מסוגל ללימוד פני' התורה). תס (כשיפוצו מעינוחין — מעיינות הבעש"ט).

עיי"ע הפצת המעיינות חוצה. נעשה ונשמע.

חסידים:

קלה (הכטחת כ"ד שלמע' לאדה"ו: בכל דבר יצליחו). ער (כנ"ל). עדר ח. אדהא"מ שבאו לאה"ק). רפא (כנ"ל — קלה). רצג. חז (כנ"ל). תע (כנ"ל). עיי"ע מתנגדים.

חפירות:

תמה"ו (בית שערים). תנר (הנ"ל).

טבילה:

צב (ט. עזרא). רלו. רמה. רעה. תכא (ע"י מוך באוזן).

טבע:

קעב (ע"פ חוקים מדויקים).

חת"ת. בת"ב). שמג. שעה. שצא. שצה. שצז. ת. תיח"ט. תכא. תכה (שמור"ת אינו תחליף לחת"ת. תשלומים). תמח. תס. תסב.

חופה:

רכב (בחצר כאן — מיקרופון).

חופש:

רכב (פתיחת ביה"ס בימי הח.). רכה (ח. רק מלימודי חול). רכו (ניצול ימי הח.). רכט (עריכת קייטנה בימי הח.). רלג (כנ"ל — רכו). רנו (כנ"ל). רסא"ב. רסט. שב. שכו. שמד"ח. שסו. שעד. שפה. תא.

ח"נ:

צב. רעה.

חירות:

נו (ח. ממצרים וח. על הלוחות).

חלומות:

סג. תט.

חמורבי, חוקי:

יב.

חמץ:

עיי"ע מכירת חמץ

חנוך:

ג (משמעת התל' והמורים). ד (לא ע"י הכאה). כח (הוי גולה למקום תורה). מג (החובה להשפיע על בניו). צח (ריכוז התל' בכל כחה). קלח (יש לרחם בדין). קלט (המחנכים הם בשביל התל'). קעו (ההשגחה על התל'). קפג (הצלחה בעבודת הח.). קפר (יראה קדמת לחכ'). קצה (הנוער אינו סובל פשרות). רב (היחס בין ההנהלה והמלמדים). רכד (גודל זכות המחנכים). רסא (השתלמות המורים). רסו (כנ"ל). שלב (החדרת אמונה בתל'). שונב (תכנית לימודים לסמינר חב"ד). שנט (השגחה על התל' כשכת). שעח (הבנות). תלד"ה (בתכנית הלימודים צ"ל עיקרי יהדות). תעו"ז (ח. הנוער באה"ק הנמשכים לתענוגות). עיי"ע מוסדות. פשרות.

- ט"ו באב:**
שפו (מצלתו שבא אחר הירידה.
הוראה).
- טלית:**
רכה (אופן עטיפת הישמעאלים). רכו
(אין הש"ץ מתעטף למנחה או מעריב).
- טלפון:**
ע.
- יאוש:**
תפטיצא (חשבון הנפש א"צ להביא לי.
אלא לעידוד).
- י"ב תמוז:**
רמז. רנא. רנד"ה. רסג. רסה. ער. עדר"ו.
שא. שמא.
- יברכך בממון כו':**
דש.
- יגדיל תורה ויאדיר:**
נח (בעומק תחת ובעומק רום).
- יגיעה:**
רמח (יגיעת ומצאת).
- יום הולדת:**
סט (מנהגי י"ה). צ. קי. קמא. קמט.
רצט. תא. חמד.
- ימים יוצרו גו':**
שב.
- יצר, מלחמת:**
רסח. ערב. תסא.
- יראה:**
קנט (תרעא. מפתחות החי". צ"ל קודמת
לחכ"). קפר (קודמת לחכ"). שמט
(כנ"ל). תלו (לעורר י. הטבעית).
- ירושא:**
קנה. שפג (נוי כח עושר וחכמה).
- ירידה צורך עליה:**
נה.
- ישראל:**
יב (ע"י תקנות רגמ"ה לא נירא שהשי"ת
יגרש בע"כ ולא ישא אשה על אשתו.
וארשתיך לי לעולם).
- כבוד אב:**
רה"ו (א"צ לשמוע בקולו כשרוצה
- למנוע מלימוד חסידות). שצג"ד
(כשהאב רוצה שיפסיק מלימודו).
- כחנים:**
רטו"י (עבודת הכ. ושכרו).
- כיסוי הראש באשה:**
קב"ג. רי.
- כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך:**
ו.
- כלים:**
שעח (ככל שיגדל הכ. תגדל ההשפעה.
כ. שרת מקדשין מלאים).
- כרם חב"ד:**
צ. רכו. רנח. שעט. חסג.
- כשרות:**
שלו (מכירת בשר ד"א באה"ק). תמו.
חנד (כנ"ל). תעט.
- כתב:**
יב (היתדות). קמג (ומן הדרוש
להתפתחות).
- כתבי יד:**
כט. קכו (מהרמ"י מיאס). שפג (חב"ד).
חסה (חב"ד).
- כתבי עת:**
כב (המודיע). סב (בטאון חב"ד). קמ
(הדפסת רעיונות חסידיים בעתונים). רג
(הדפסת ד"ת בעתונים). רמו (כנ"ל) —
קמ). שטיי (מחנים). חלב (שיחות
לנוער).
- לאיתנו:**
שלח (כפשוטו וכמשמעו).
- ל"ג בעומר:**
ב. ז. יא. כב. כח. מו. נ. נד"ח. עב. צח.
קא. קיד. קכה. קסג. ריב.
- לוח:**
קכ (יוליאני וגריגוריאני).
- לחש:**
עט (למי שנתחב לו עצם כו').
- לימודי חול:**
קכה (התחלת היום כל. קודש). קפט"צ.
רנו (לאו דוקא שזה מוסיף כפרנסה).

מפתח ענינים תקא

לפח:	(כנ"ל — צב). רמדה (עצות). ערב.
רפג (מנהג לקיחת ל. בעיזה"כ).	חדיח.
לשון נקיה:	מכונית:
חסא (ואברה מברכיך — להזהר מל' הפכית).	עיי"ע שמירה.
מאטעריאליסמוס:	מכירת חמץ:
רלד. רמא.	מג (מסירת מפתחות).
מאמרים:	מכתבים:
אדמו"ר מוהרי"צ: קמט (כי"ק).	נה (מעלת השיחה פא"פ ומעלת המ.). ס
אדמו"ר שליט"א: חמד (עקב שופטים חשט"ו).	(בענין הנ"ל). קיט (העדר המענה בסיבת הטרדות). קלא (כנ"ל). קסד (כמ. המתקבלים מעטים בתוכן קורת רוח).
מבשרך אל תתעלם:	רמו (בחתומת המזכירות). שכט (מ. נפתח ע"י הדואר).
נו (גם כתומ"צ).	אדמו"ר מוהרי"צ: רמא (בהכרח מצוות מעשיות).
מדע:	מלאכים:
קלו (אין סתירה בין מ. לתורה. דברי בעלי המ. השערות לכד). קמג. תה (בענין הנ"ל).	ט (מיכאל — מקריב נשמות. רפאל — מביא רפואה)
מומים:	מנהגים:
קצא"ב (בעגלה ערופה).	קכב (מ. חב"ד). קנב (אותיות גהנס).
מוסדות:	קנג"ד (מ. חב"ד בתפלה). קסט (רשימת הוראות רבותינו). רעג (שינוי למ. חב"ד). רצו (מ. חב"ד). שלח (כנ"ל). שסא (מ. שא"א נהגין ומבוארים בדא"ח). חכד (מ. חב"ד).
מוסד:	מסיבות שבת:
תנא"ג (לא מתאים לזמן סעודה שלישית).	שיג.
מזונות:	מסירות נפש:
תצב (דרבנן, ומ"מ רבו חייב במ. אשתו).	קלט. רצג (ללידת בנים). שג. שמט (דאברהם, שלא חפש אחרי').
מזוזות:	מעין:
ח (בדיקתן). מא (אופן קביעותה). סג (בדיקתן). צד. קסט (זמן קביעותה). קפ. קצד. שה. תט.	שכז (מקושר למקור).
מזלות:	מעלין בקדש:
קכ (שליטת כל מ. שעה של ס' מינוט).	ה. נד. צו. קכג. קצ. רסד. רסז. שכו. שסז.
קכא (אם יש בא"י שליטה למ.).	מעשר:
מחיצה:	שגג.
קסב (בכיהכ"ג). רז. שיא (כנ"ל).	מצבה:
מחשבות זרות:	נו (במ. במקום יום כיפור — יום הקדוש). צד (אותיות שוקעות ולא בולטות).
צב (דחייתן ע"י מח' רצויה). קד. קלו	

מפתח ענינים

תקב

החיים). שכו (כנ"ל — א). שצ (בנין עדי עד — היסודות צ"ל חזקים). שצא (דברי התעוררות אליה). תסז (כנ"ל — שצ). תפא (כנ"ל — שצ). תפו (בענין הנ"ל — קנב). עי"ע מזונות.	מצוה הבאה בעבירה: רסו.
ניתוח: קעא-ה (היא לטובתו של החולה, וכן בהנהגת השי"ת).	מצוות: קנד (מ"ע ומל"ת). קעז (כנ"ל). קי (דזהיר ב"י טפי). רמא (מעשיות).
נעשה ונשמע: ד-ה (הקדמת נע. לנש. גם בלימוד דא"ח). קא (כנ"ל). קב. קה. קטו. שנ.	מצות: יא (חלוקת מ. שמורה — כזית). כז. נ. ריט.
נפש הבהמית: רסח.	מקוה: יד (בכפ"ח). מו (הנ"ל). עט (בקבוץ מפלסים). קיב. קמא (באגאדיר). רמג (בכפ"ח). צ"ל גם יופי חיצוני). רעו (בכפ"ח). רצד (במאנטעוידעא). שכח (גודל ענין מ.). שכט. שלט (בכפ"ח). שצו (בכפ"ח). תפד (בכפ"ח). משכיל: עי"ע עוכד ומשכיל.
נקודות: צג (קדושתן. לימודן כפי המסורה). שפו.	משמעת: ג (המורים להנהלה והתלי' למורים). מד. פא. פט-צ. קסב. רכו (הבחרים לאלו שנבחרו על ידם).
נשיא: עור-ח.	משניות: סג (בע"פ). קסה. רעז. תמח.
נשים: פו (שייכותן לפסח ושכועות). רי (מצוה הח"ן).	מתן תורה: פג (חילוק בין מ"ת ופורים). פו (הקדמת נשים לאנשים). קיא (נעשו כולם בריאים). קטו (כפה הר — אהבה, בזמנו — באחעלד"ת). קלט (ערכות הבנים). קפא (כנ"ל — פו).
ספירות העומר: ה (מבהמה באים לכחי' אדם). נגיד (לעומר — בעומר).	מתנגדים: רצא (גביית עדות שהחסידיים רקרו כחערוכת בת"כ — שחל בשבת, עם תנוקת שנולדה). תמז.
סמק: קלז (גי' עמלק).	ניטל: קכ (קביעותו ע"פ מנין או"ה במקום. המנהג באה"ק).
ספר תורה: שצו (הגהה).	נישואים: א (לא לדחות זמן החתונה לזמן ארוך). כג (בירושלים — בן י"ח). קכג (נ. לבת כהן — בקי במס'). קנב (מחאה נגד המנהג בהוצאות גדולות ובאיחור זמן הני). רנד (המשכת שבע הברכות לכל
ספרים: יב (תשרי רגמ"ה). נה (ציוני מקורות). סד (שורפת הס. מתאפשרת ע"י שלא נזהרים בקדושתן או בלימודן). עג (הרקמה). רט (הפצת ס. חכ"ד). רלה. רסו (שכיתת הים). רפד (סדרו תהלת ה'	

- עמלק:** פורמאט כים). שי (תנ"ך — צה"ל). שלא"ב (חיב"ע ברלין חרס"ג). שנא. שסב (אנצ' חלמודית). שעו (הנ"ל). תב (חולדות תנאים ואמוראים). תג (מעשה בראשית). תכב (שארית ישראל). תלב (כיבוש ספרות הנוער). תמ"מ (הרקמה). תמו (חולדות הגר"א).
- אדה"ז:** נד (תניא ולקו"ת). סג (תניא). פ (סידור. כירד הנוסח מס' סידורים). קד (תניא). קיב (לקו"ת). קכא (תיקון בתניא). קסה (תניא). רלב (סדר לימוד התניא). רמד (תניא פכ"ח). רסב (הערה בתניא). רעח (תניא). שכז (תניא מפל"ה ואילך). שעד (אגה"ת). שפז (כ"א יכול ליקח מלימוד התניא). שצה (הערות בתניא פכ"ג). תמב (תניא פמ"א). תסא (תניא ואגה"ת). תסט"עב (שיעורי תניא בחוג נטורי קרתא).
- אדמו"ר האמצעי:** תסכ (דרך חיים). **אדמו"ר הצ"צ:** רלב (דרמ"צ). **אדמו"ר מוהרש"ב:** רלב (ומעין, עץ חיים). תצג (קוני התפלה). **אדמו"ר מוהרי"צ:** ערה (קוני לימוד החסידות).
- ראה גם מפתח מוסדות ערך קה"ת.
- סתומת הפתח והחלון:** רצו.
- עבודת ה':** עה (יותר מהרגלו). קעג"ה (ההנהגה בין אדם למקום ובין אדם לחברו).
- עגלה ערופה:** קצא"ב (אם מום פוסל בה).
- עובד ומשכיל:** קג (נשיאים ורוח וגשם אין).
- עולמות:** קמה (בונה עולמות ומחריבן).
- עין הרע:** צד (כשאין משימים לב מתכבטלים).
- ענינים:** קלו (יין קידוש והכדלה מוסיף במאור (ע).
- עמלק:** קלו (אשר קרך. ספק גי' ע).
- עני ועשיר:** רלד (כ"א משפיע ומקבל).
- עסק:** קפ (הל' ע. כתורה). רכ (כנ"ל).
- עצבות:** טז (מניעתה). קצט (מופרכת ומוזיקה).
- עצה:** שעה"ו (אפי' ר' אשי היה מתייעץ כו'). חעד (כנ"ל).
- ערבות:** קלט (במ"ת נחקבלה רק ערבות הבנים).
- מורים:** פג (חילוק בין פ. ומ"ת).
- פחד:** כט"ל (עצות לפ. כלילות). קפ.
- פסח:** יא (ניצולו לעניני חיזוק האמונה). כו (המשכתו לכל השנה). פו (בזכות נשים צדקניות כו'). רס (סדר פ. לחל' בישיבה ולא לחלקם לבע"ב).
- פסח שני:** שעט (קיינמאל ניט פארפאלן).
- מרישה:** שיד (חומרה זו קולה היא).
- פרנסה:** ב (יגיע כפיך דוקא). קפג (הגדלת הפ. ע"י קב"ע לתורה). ר (במדינות אלו — כל דפשיט מעלי טפי). רנו (אין אדם יודע כמה משתכר. לאו דוקא שלימודי חול מוסיף).
- פרס:** פכ (פרוסה). קסב. שעד (כנ"ל).
- פשרות:** ער. קמב. קצה. שמה (הנוער אינו מאמין בפי). שנג. חיא. תנט. תעח.
- פתגמים:** כ (כשמחפשים בכל בהמ"ד — בכל מדרך כף רגל דוחקים אותו). קיב (יענעמס גשמיות איז בא מיר רוחניות).

קיג (כשב' נפגשים צ"ל טובה לג'). קנ
(רשב"ץ: נשיאים ורוח וגשם אין). קנב
(מיט א עצה כו'). קנה (אילו לא נברא
העולם היו ג"כ נשמרים הל"ח). קסא
(טובה פעולה א' מאלף אנחות). קעח
(כנ"ל — קנה). קצט (כנ"ל — קסא. א
חסדישע שטיקל ברויט גייט ניט
פארפאלן). ריט (הר"ה מפאריטש: כל
מה שעושה — שיוקלט אצלו
חסידות). רמח (רכותינו: וואס מאנסטו
בא מיר מאן בא זיך). רסה (כיבוי
שריפה ע"י נפט). ער (מוהר"נ
מטשערנאביל: הבחינה מאיזה צד באה
הסברה). ערב (חזקה לתעמולה שאינה
חוזרת ריקם). שמ (א קאפ קען מען ניט
אריפשטעלן). שנו (כנ"ל — ערב).
שסז (מארגען דארפעמן אריפשטיין
גאר אן אנדערער). שפ (קבל את האמת
ממי שאמרו). שפד (כנ"ל — ער).
שפט (כנ"ל — קיג). תל (כנ"ל —
ערב). תמגיד (כל סברא למנוע מעבודה
בפועל — מתחבולות נה"ב). תמח
(כנ"ל — ערב). תעב (כנ"ל — שפ).
תעח (אין אדם יכול להגביה עצמו ע"י
שימושך בשער ראשו). תעט (כנ"ל —
ערב).

בעש"ט: פג (אהבת ישראל — אפי'
אם מעולם לא ראהו). קיא (עה"פ עזב
תעזב גר'). רסט (אהבת השי"ת לכ"א
מישראל יותר כו'). רצה (מכל דבר
הוראה). רצו (כנ"ל — קיא). שמא
(כנ"ל — רצה). שנו (כנ"ל — קיא).
תג (להפשיט הרברים מגשמיותן).
אדה"ז: י (אחר מדה"ד באה מדה"ר).
כה. לדיו (כנ"ל). מא (כנ"ל). נב
(קביעות בנפש). סא (כנ"ל — י). סב
(ע"י הצדקה — מוחו ולבו זכים כו').
מ"מ זקוק ללימוד ויגיעה). סרז (כנ"ל
— י). פד (הקב"ה נותן גשמיות כו').
צט (כנ"ל — סב). ק (כנ"ל — י). ק
(כנ"ל — נב). קדיח (כנ"ל — י). קיא

(ובנו בחרת — הגוף). קכח"ט (כנ"ל
— י). קלט (חידוש החסידות — טובה
לזולת ע"ח עצמו). קמח (כנ"ל — נב).
קס (מה שהתועדות יכולה לפעול כו').
קסג (כנ"ל). קעו. קפה (כנ"ל — י).
קצא (כנ"ל — סב). רטז (כנ"ל — קס).
ריט (מה שלומדים מגנב). שמג (כנ"ל
— פד). שמה (א איד ניט ער וויל כו').
תמט (ואהבת לרעך כלי לאהבת ה').
תנט (נערים פני זקנים ילבינו —
למעליותא). תעג (יוקר הגוף). תעד
(מיט א עצה כו'). תעט (כנ"ל — תנט).
ע"י"ע חסידים.

אדמו"ר האמצעי: שעד (דרושים
חדשים מתקבלים יותר). תצב (א
ציבעלע זאל פון דיר ווערן — חסידות
זאלסטו חזר'ן).

אדמו"ר הצ"צ: מו (אחדות פון
חסידים וועט זיי פירן ביז משיח'ן). צ
(אנן פעלי דיממא — להאיר). תיא
(כנ"ל). חלד (קרא לשמש — לשמש).
אדמו"ר מוהר"ש: שנו (תענית —
איחוד הדיבור).

אדמו"ר מוהרש"ב: עח (בזמנינו אין
סדר לבידורים). קט (כנ"ל). קסט
(מזוזה מקיף, המשכת מקיף בפנימי ע"י
עבודה. ביי מיר קיין ברעטעלע כו').
תעה (כל טענה המחלישה הפעולות —
מהלע"ז).

אדמו"ר מוהריי"צ: מט (איך בין
אלעמאל געווען א בעל חוב כו'). נא
(דעתו לא נוחה מהשיטה: כסף אינה
בעיה). צו (הנה זה עומד כו'). קב (קבלת
התורה בשמחה ובפני'). קיב"ט (כנ"ל).
קלד"מב (כנ"ל). קנא (יחידה שכנפש
גיט אותיות). קסד (צו א געזונטן
זומער). קסח (כנ"ל). שוחט אינו
סקאטאבאיעץ. קצה"ו (אם פונה אלי
בעיני מסחר מדוע אינו שומע בקולי
בעיני תומ"צ שאני מומחה גדול יותר).
רז (כנ"ל — קסד). ריד (שלימות —

- קבלה:** קא (ק. וחסידות). תג (להפשיט הדברים מגשמיות).
- קבלת עול:** ריג.
- קברים:** טו (פינוי ק.). קנג (בענין הנ"ל).
- קידוש:** קכ (בשעה שביעית). קלו (יין ק. מוסיף במאור עיניו). רכו (הנוסח כי בנו בחרה). רפט (באניה ישראלית הנוסעת בשבת). שכב (כנ"ל).
- קנין:** נג (כרוחניות).
- קריאת מגילה:** שלז (קריאת "ולהרוג" ו"לפניהם"). ברכת הרב ביחיד.
- קריאת שמע:** רלה (בזמנה). תצד (אור החסד בכלי הגבורה או ההיפך).
- קריאת התורה:** שלז (ניקוד זכר-זכר).
- רב:** תכ (דיוק ל' רז"ל): אמר ר. פלוני.
- רב ותלמיד:** רלו (חייב אדם לומר בלי ר.).
- רבי וחסיד:** רטו (נסיעה לביקור — בתנאי שתהיה חופלת לרבים). שעו. שצב. חכו (כנ"ל).
- רבית:** רסה (ממון הבא מר. היתר עיסקא).
- רבנות:** קי. ריח (עבודת ר. ביהכ"נ). תכ (בזמניו — חנוך).
- ריח:** תע.
- רפואה:** כז (שקדים). קט (הגוף והנפש). קיא (לחץ דם תלוי במצב רוח). קפג (כנ"ל).
- כלידת הנכד, תל' לחלמידו). רכ (הלשון עוסק בתורה). רמא (לא' שתמה על נתינת צדקה כלילה — מסתמא גם כיום אינו נותן). ער (הכחינה מאיזה צד באה הסברה). רעג (כנ"ל — ריד). רצג (צריך מס"נ ללידת בנים. כל יחיד הוא רבים). שו (כנ"ל — קסד). שז (אורו"ש טובות עם כל הפי"). שיג (כל יחיד הוא רבים). שלה (כיבוי שריפה ע"י נפט). שעט (לימוד מפסח שני: קיינמאל ניט פארפאלן). תיו (הש"ץ ילמוד תחלה פה"מ). תנד (כנ"ל — שלה). תסט (כל הפי' יש להם מקום, שמדובר בנשמה בגוף).
- צבא:** רכ (שיעור לפני החיילים). רלג (ניצול ימי שהותו במילואים). תצא (והי' מחניך קדוש).
- צדיק:** רמג (וצ. באמונתו יח"י — יח"י).
- צדקה:** ח. סא. סד. צב. צד. קכד (קידוב לתומ"צ). קנח (לפרש הסכום). קסה. קפ. קפה. קצא (הפצת המעיינות). רד. רט. רמא (כלילה). רמה (בזמנים מיוחדים). רעח. רצה (רוחניות). שה. תט. תיב (רוחניות). תסכ. תפ. עיי"ע פתגמים; אדה"ז).
- צוואת הרי"ח:** רצו.
- ציצית:** ח (שינה בצ.). כט. סג (כנ"ל). קטז (ניפורן לשמה). ערב (שייכות צ. ליסוד). תכו (צ. מכוונה). תלה. תסכ.
- צניעות:** סה (ריקודי תערוכת).
- קביעות:** נב (כנפש). ק. קמח. ריד. רפ. רפג (כנ"ל).

שלוחי המל"ח:

שמג.

שלום:

יח"כ (כלי להחזיק ברכה. סיבת פירוד
הלכבות. דרושי החלצו). כה. מו (בענין
הנ"ל). עח (גדול הש. אבל אין לעכב
הפעולות). חפה.

שליח צבור:

שפב. חב. תיז (ללמוד תחלה פה"מ).

שליחות:

ז (כ"א ש. מהשי"ת — לשמש את
קוני). שו (כנ"ל). שכט (כנ"ל).

שליחות התל' לאח"ק:

קל. רא. רע"ז. רפג"ד. רצב. רצו. שא-
ב. שט. שיט"כ. שכג"ד. שכז"ח. שדמ.
שמח. שנא. שנר. שס"ח. שע. שעד.
שפח"ט. תה"ו. תכט"ל. תלח"ט. תמא.
תסט. תע"ז.

שמות:

כו (קריאת ש. ע"ש אדמו"ר מוהרי"צ).
סג (הזכרה בשם האם או האב). קמו
(בהסכם ב' ההורים). רנ (ש. מחמת חולי
שנודע שהוא שם אחותה). תג (שאינם
נמחקים).

שמחה:

קד. קטו (ש. מוסיפה בהצלחה). קפא
(ש. למטה מעורר ש. למע'). רל. רלג"ד
(חופעת הנפש והגוף — כלוטות
הפרשה הורמונלית). רלט. רמט"נ (ע"י
חשבון כללי מהנהגת השי"ת אתו).

שמינית שבשמינית:

שצה (מהכרתו מעלת התורה, ואינו
גסה"ר).

שמירה:

לא (ככפ"ח ובלוד). לז"ח. שצד (שתהיה
במכונית סידור תהלים תניא וכו').

שנים מקרא ואחד תרגום:

תכה.

שניים:

עט (עקירתו. בבית הרב).

(שקדים). קצה (עד גיל שנה לא
לטלטלו חרץ למדינה). רכ (התייעצות
עם ב' רופאים. להזהר מרנטגן בזמן
הריון). רלד"ה (הגוף והנפש). שח.
תפח (הגוף והנפש).

רכבת:

ערה (תחנה בכפ"ח). רצה"ו (הוראה
מתאונה בר).

שבת:

סח"ט (תיקון לנסיעה באניה ישראלית
בש). קטז (הבערה לחלק וללאו
יצאח). קלח (מוכיחה ששי"ב הם של
כ"ד שעות). רא (אניה ישראלית בש).
רנג. רסב"ג (בענין הנ"ל). רסה (ממון
הבא מחילול ש. אניות ישראליות בש).
רפג (כנ"ל — רא). רפה"צג (בענין
הנ"ל). שטריט (בענין הנ"ל). שכא"ג
(בענין הנ"ל). שלג"ה (בענין הנ"ל).
שלו (אילו משמין כו' בן דוד בא).
שסב"ה (כנ"ל — רא). שעא"ג (בענין
הנ"ל). שפא (בענין הנ"ל). שצו (עירוב
בכפ"ח). תיז (חל מיד אחר ר"ה — שנת
כל מלאכתך עשויה). תלד"מ (כנ"ל —
רא). תמו. תנא (מסוגל ללימוד דא"ח).
תנג"ד (כנ"ל — רא). תנו (בענין הנ"ל).
תפב (בענין הנ"ל).

שואה:

לב.

שופטים ושוטרים:

תכג (בעבודה).

שחיטה ובדיקה:

קסח (אין ושחט אלא ומשך).

שידוכים:

ח (לא לפגוע בכבוד כו'). לבקש
מחילה). יז. נג. סח. פט (עיקר וטפל).
קב (ע"י התורה שנקראת נערה). קפז
(כין ספרדים לאשכנזים). רסט.

שיחות:

אדמו"ר שליט"א: סג. קכא (אחש"פ
תשט"ז).

שמות:	תנחומים:
עב (אידיש — עברית). קע (במשרדי	קסז.
אין מכונת כתיבה ברוסית).	תספורת:
תאונה:	קכו. קלב.
רצה"ו. שצד.	תענית:
תאריך:	ח (לאחר הרצח בביה"ס למלאכה
רמב (לועז').	בכפ"ח). טז (לא זוהי דרך התסידות).
תגלחת:	תעניות וסיגופים:
שס"סא (במצורע ונזיר — לפני או אחר	שנר"ז (מניעתן). תסה להחליפה
הטבילה).	בעיניים דבולם פיו כו').
תהלים:	תפילין:
ח. צב. קג. קכו (לימוד ס' ת.). קלג	ח (בדיקתן). סג. צד. קג"ד. קלו (דרש"י,
(משמרות אמירת ת. בחה"ש בכפ"ח).	ודר"ת — מוחין דאבא). קסה. קפ.
קס (בלילה וכ"פ ביום). קסג. שלא	קפד. קצד. רנא (הידורים בת.). תט.
(בלילה). שמב.	תלה. תמב. תמח. תסב. תעט.
תורה, קרבן:	תפלה:
תלג (הוספה בדא"ח והפצת המעיינות).	סה (כע"ש, לשמירה — אין במנהגי
חסד (הוספה בתומ"צ).	אנ"ש). פ (שינוי הנוסח. נוסח ארז"ל).
תוכחות:	צא (נוסח חכ"ד). קעט (ש"ץ דרך
חסט (ברכות הן).	מיקרופון). רכא"ב (כנ"ל). רכו (אין
תורה:	הש"ץ מתעטף למנחה או מעריב). רלה
יב (גדול תלמוד שמביא לידי מעשה). יג	(בלא כוונה — בטלה). רלו (שיבושים
(לאחר התפלה). כד (לימוד הלי	בקריאה). שסז (שינוי מנוסח ספרד
הצריכות). צה (כנ"ל). קב (אמרי לה	לנוסח אר"י). עדר. רחצ (כנ"ל). שלב
אשה וא"ל מסכתא). קכט (ע"י לימוד	(ולקחת סולת ביוהכ"פ שחל בשבת).
הת. — ה' ישמר עיר גו'). קמט (כנ"ל).	שסא (אמירת אל חירא כמוצ"ש"ק). תפ.
קסא (הלי הצריכות). קפג (מוסיפה	תצג (בענין הנ"ל — שלב. עבודת הת.
בפרנסה). רכב (מים חיים ושוטפים).	ולימוד קוני' הת.).
רכט (ממדבר מתנה). רלב (אצ"ל לימוד	תקומות:
הדרגתי). רצט (הלי הצריכות). שלא	קכ (שמואל ורב אדא, יוליאני
(מקרא בלילה). שסח (לא ידע מאי	וגריגוריאני).
קאמר בתושבע"פ). שצה (אין ת.	תשובה:
אומנתו צריך להפסיק). תד (שבע"פ).	ע (רגיל לקרות דף א' כו'). קמו. קמט.
תיח (דרכיה — נועם ועניניה —	רלה. שמז (כנ"ל). שנד"ה (רעיון
חוקים). תמג (אדה"ז בירר נוסחו	קריאה לאו"ה לחזור בת.). שסח (אם יש
מעשירות נוסחאות).	הפרש בין פ"א לאלף פעמים). שעג"ד
תנאים:	(חיקון לחשש נדה). תסב (למי שעבר
קלד (נוסח הת. שאצלנו. מאדמור	כו'). תפה (כנ"ל — ע). תצ"צא.
הצ"צ).	

מפתח מוסדות וארגונים

אגודת חסידי חב"ד:	איגוד תלמידי הישיבות:
אה"ק: שצב.	יד. תהדו.
טורונטו: מה.	אלעל:
אגודת ישראל:	רא. רצא"ב.
שדמ (הסתדרות מורי אגו"י באה"ק).	בית יעקב:
תנח (צעירי).	שנב. שצ.
אגודת נשי ובנות חב"ד:	בית הכנסת:
קטו. קיז. קפ. שט. חיד"טז.	מו (בכפ"ח). פ (איחוד ב' בכ"נ בשיקגו).
אה"ק: קצט. רכא. שסו.	השם העיקרי נוסח אריז"ל). רטז (אנשי
טורונטו: מה. קמז. רכה.	ליובאוויטש בשיקגו). רכו (נוסח אר"י
ירושלים: עב. פח.	אנשי ליובאוויטש דארטשעסטער).
כפר חב"ד: קצח. רעז. שצג.	רמג (בכפ"ח). ערו (בכפ"ח). שא (חב"ד
לונדון: ריא.	במזכרת משה ירושלים). שלט
מונטריאל: קח.	(בכפ"ח). שצו (בכפ"ח).
מלבורן: קמ.	בית מרקחת:
מנטשטער: קנא.	קו (בכפ"ח).
נ"י: פרוז (כינוס). קמח. קנא. קנו. קנח.	בית הספר למלאכה בכפ"ח:
קסד.	י (מעשה הרצח). ל"לא. לר"ז. מז. צא.
צרפת: ריב.	צו. קיד. קכח. קלג (דפוס). קסז (דפוס).
תל אביב: קנו. שסו.	אבן הפנה). שנח (דפוס).
אגודת הרבנים:	בית רבקה:
שיב. שעא.	כפר חב"ד: לה (סמינר). קל. קפב.
אהלי יוסף יצחק:	קצח. רנט. שנב (כנ"ל).
פט. תלה.	מלבורן: קפר"ז. שעח. חט. חיד. תנה.
אה"ק (רשח): מב. עב (רישום). קח.	נ"י: נט (בראנזוויל ואיסט נ"י).
קנו. קצג. רנט. רסא. רסו. שמז. שמט.	צרפת: קכה.
שנג (מוסד המשך). תסג.	בני עקיבא:
ירושלים: קטו.	שסב.
מלבורן: קסו. קפר. רמז. ש. שעח. תח.	גן ישראל:
ט. תיד.	רעא. חיט.
מרוקו: א2.	דואר:
אחי תמימים:	ערה (בכפ"ח).
צא.	הסתדרות הרבנים:
ראשון לציון: ו. צג"ד. קלה. שז. שצח	שיב.
(חנוכת הכית). חמט.	זכרון שמעון, ישיבת:
תל אביב: חטז.	קעט.
איגוד הרבנים:	יבנה:
קפח. שיב.	שה.

תקט

מפתח מוסדות וארגונים

תקי

בני ברק: שנ.	ישיבה:
ירושלים: נ. קצו. רנה. רסב. של-לא.	כא (הלימוד בי. — גם כשאין דעתו להיות רב). רל (של לימודי קודש בלבד).
תסב.	כולל חב"ד:
כפר חב"ד: רעז.	צו.
הל אביב: קטו. שכ. שע.	מהדרין, חברת:
קומוניסטים:	לז.
לח.	מוסד הרב קוק:
קונסרבטיבים; שמרנים:	סג.
לב. מ. קמב. קפח"ט.	מרכז טהרת המשפחה:
קייטנה:	עט.
נו. צח. קח. קנו. רכט. רסא. שיג. שמו.	מרכז לענייני חנוך (מל"ח):
קראים:	יד (כנוס). רעא.
תד.	נטורי קרתא:
קרני הוד תורה (קה"ת):	תסט"עב.
יד (הפצת הס' באה"ק). קלו. תו.	ניוירק בארד אוו ראבייס:
רבנות הראשית באה"ק:	לב. מ. קמב. קפט.
מ. רפה. רצ"צא. שלד. שסג"ה. חלד"ט.	סוכנות:
תנר. תפג.	קל. רא.
רפורמים:	סינאגאג קאונסיל:
לב. מ. קמב. קפח"ט. תמו. תנר.	לב. מ. קמב. קפט.
שוהם:	ספרדים:
שסג"ד.	נח. קעט. קפו (שידוכים בין ס. לאשכנזים). רכא. תפד.
תומכי תמימים:	ספריה:
יג. צא. קמו. קנב. קסא. קצט (נאמר עליהם אא חסידישע שטיקל ברויט גייט ניט פארפאלן). רס (סדר פסח לחל' בשיבה ולא לחלקם לבע"ב). רסח. רחצ (נרות להאיר). שנה. תא.	סג. קצד (לחועלת הרבים). רלה. שו (כנ"ל). תכח (חיפוס ספרים עבור הס.).
ארה"ק: יח.	עזרת אחים:
ארה"ב: ו. תמו (תמיכתן).	רש.
לאדו: קנט.	ערבים:
לוד: לא (העברתה לכפ"ח). לוד. מז"ט (הגדלת מס' החל''). סב. ע (כנ"ל). קיד (הבנין בכפ"ח). קלג. רא. רו. רמא. רמו. שנח. שפד.	מז. קמא.
מונטריאל: שמב.	מועלי אגודת ישראל:
ני. י. ח. קל-לא. שמב. שפד.	חיא.
סריו; ברינוא: קס. רא. שצט.	פעילי המחנה התורתי:
תלמוד תורה:	קע.
צח (כשיקגו).	צים:
	רצ. שטג. חלח.
	צעירי אגודת חב"ד:
	ד. כב. עה. קיט. קמט. רל. רלב"ג. רמה.
	רנא. רסד. רסט. תלא.

מפתח אנשים

גורארי', חוה: פח.	אברהם אבינו: תמט. חסט.
גורדון, יוחנן: כ.	אהרונוף, יעקב: עב.
גורדון, משה: תכב.	אונטרמן, איסר יהודה: תנו.
גורביץ, יוסף יצחק: קכו.	אורנשטיין, יעקב: קסד. שא.
גורביץ, ישכר דובער: קכה. רכב.	אושפל, יצחק דוב: שעד.
גורודצקי, בנימין אליהו:	אוימוב, חיים הלל: קמז. חיב.
רצו. שכו. שפה. חיד.	איידלברג, שלמה: יב. קצד.
גורקאוו, יעקב יוסף: תכה.	איידלמן, שלום: שכד.
גורקאוו, מאיר: שיט.	אייזנבך, יצחק צבי: רפא.
גינזבורג, משה: שלב.	אלבום, נחמן: סז.
גליצנשטיין, אברהם חנוך: סב.	אלטהויז, זלטה: רנט. תסז.
גנזבורג, גיטל: רנט. חסז.	אלטהויז, פנחס: לא. תסה.
גנזבורג, יצחק: שמט.	אליהו, הגרי"א מווילנא:
גרוסמן, שמואל: ה.	קמו. שמב. תמרו.
גריץ, דוד משה: קז.	אלמליח, יצחק: רנד.
גרינגלס, מנחם זאב: טו. קנג.	אלקנה, ד.: רלג.
גרליק, חיים מאיר: שצז.	אקסלרוד, חיים: שכט.
גרליק, שניאור זלמן:	אשי, רב: שעה. תעד.
י. קי. רמג. שצז.	בויס, אהרן יצחק: תמח.
גרשון, רגמ"ח:	בנין, אלכסנדר זיסל: קצח.
יב (התואר מאור הגולה).	בורשטיין, נחום: קה.
דבורץ, ישראל זוסמן:	ביינארט, חיים: יב. קצד.
קלא. קנג. שנג.	כלוי, טוביה: קעז.
דובאוו, יצחק: מג. קנא. שסח.	כלוי, עמרם: תעא.
דובער, אדמו"ר האמצעי: עדר.	כליזנסקי, מאיר: פג. תעדח. תפ.
ראה מפתח עינים ערך ספרים. פתגמים.	בן שחר, אורי: מב. רס.
דון, חיים יונה: רלז.	בעזפאלאוו, שניאור זלמן: רסא.
דורשט, אשר: רעח.	בעלאל: קיז.
דמיאל, יצחק: תעז. תפ.	בראומן, דוד: קלד. קצח. שצג.
דלפון: שמב.	ברוק, חיים שאול: ו. קלה. שז. תמט.
דרעשער, יונה: קכו.	ברנדיין, משה חיים: תס.
הבר, חיים אליעזר: קכו. שפז.	גאלדיטש, יצחק: שכח.
הוטנר, יהושע: שסב. שעז.	גאנעלעס, שמואל דובער: שו.
הולנדר, דוד: מ"מא. קמב. תלרז.	גולדמן, שמעון: דש.
היינברג: קמג.	גולדשטיין, יוסף: ק.
הלל, מפאריטש: עט.	גולדשמיד, נחום: טז"ח.

תקיא

מפתח אנשים

תקיב

הלמן, דוד: קו.	טלישבסקי, מרדכי דובער: שנה. תכח.
הלפרין, ירמיה: שסג. שפא. חפג.	טננהוויז, דוד: שמב.
הלפרין, הרב: עט.	טרבניק, נחום: לד.
העכט, שלמה זלמן: נב. רז.	יאלעס, אפרים אליעזר: קצא. רסה. שס.
הרצוג, יעקב אליעזר: תח.	יהודה, רבנו הקדוש: עו.
הרצוג, יצחק אייזיק	יודאסין, אלכסנדר סענדר: עח. תי.
(הרב הראשי באה"ק):	ינובסקי, אברהם דוד: שיב. תצד.
לב. מ. קמכ. רנג. רפה. שטו. שכא. תנו.	יפה, אברהם: שפג (ובתו צפורה).
הררי, מנחם: תסה.	ירוסלבסקי, משה זאב: שכ.
וואלטנר, זישא: פד. שעז.	ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.
וובר, זאב צבי: ט.	כהן, אברהם צבי: חסט.
ווייל, יצחק: סד.	כהן, חיים מנחם: שפז.
ווייס, שמשון רפאל: תעד.	כהן, רפאל נחמן: סא. חסז.
ווילהלם, מנחם בן ציון: של.	כץ, יעקב: רטז. תיז.
ווילימובסקי, חיים זוסיא: יג. רלב.	כץ, משה פנחס: חכז.
ווילנסקי, מערי: עג. תמ.	כץ, ראובן: תנו.
ווינשטער, דוד: כד. צה.	לודמיר, זאב דוב: סז.
וולגלרנטר, הרב: תלד"ט.	לוינ, אבא: קז.
זאנד: שמב.	לוינ, דובער: כז. שכז.
זאקהיים, בנימין: שנא.	לוט: ט (צדיק או רשע. המלאך שהצילו).
זוין, שלמה יוסף:	לוריא, יצחק (האריז"ל):
לט. עז. קל. רא. רפד. רצ. שלד. שסכ.	קמה (הפוסק האחרון בקבלה).
תלד"ו.	ליברוב, סעדיה: נח. קצו. שכז.
וילברשטרום, אהרן מרדכי: קנה.	ליטוויין, ברוך: רז. שיא.
וילברשטרום, פראדל: קסז.	ליס, יצחק מנחם מענדל: תפד.
וילברשטרום, שמחה: י. קנה"ו. קסז.	ליסון, אברהם: רכג.
וילברשטיין, שמאול מאיר: רצג.	ליפסקר, מיכאל: לב.
זלמנוב, בתיה (קראוס): רנט. חסז.	לנדא, יעקב: מא. קסט. שלז.
זלמנוב, זאב וואלף: קצב.	לעסער, דוד נתן: קטז. רעא.
זלמנוב, יחיאל מיכל יהודה ליב:	המאירי, אביגדור: פג.
יא. ריד. שט.	מטוסוב, שלמה: א. לב.
זעלאטקי, אהרן: קעט.	מיזליש, אברהם: תלב.
זעמבא, מנחם: קצא.	מלוב, מנחם ישראל: ו.
חייקין, עזריאל: ב. קמא. שפה.	מלצ'יק, צבי: קפ.
חן, אברהם יצחק: תמו.	מנחם נחום, הרה"ק מטשערנאביל:
חן, גרשון: צט (חזונו גסיה).	ער. שפד.
חן, דוד צבי הירש (הרד"צ): תמו.	מרגליות, ישעי' אשר זעליג: טו. קנג.
חנוין, דוד: תלט.	משה רבנו: נד (מ. ומשיח). רד (מ. ונח).
חרלוב, מאיר: שפכ.	משה יצחק מיאס: קכז.
טאוב, משה: תפח.	משיח: נד (מ. ומשה).
טלושקין, ניסן: קיא.	נח: רד (נ. ומשה).

- ניו, מנחם מענדל: חיג.
 נמנוב, ניסן: רטו. רצו. שכג.
 נסים, יצחק (ראשלי"צ): רפה. שכא. תנו.
 סגל, חיים שלום: שא.
 סגל, יהודא זרחי' מרדכי ליב חיים:
 פכ. שפט.
 סגל, משה צבי: שנד.
 סודאק, נחמן: שג.
 סופרין, אהרן דוב: רצו.
 סלונים, יהודה ליב: קסג. רפב. תמא.
 סלונים, עזריאל זעליג: סג.
 סרברנסקי, אהרן: קמ. רמז.
 סרברנסקי, יהושע שניאור זלמן:
 קפו. שעח.
 עוזיאל, בנציון מאיר חי (ראשלי"צ): רטו.
 פאניטש, הרב דקויב: חלו.
 פויזנר, יצחק זלמן: רלא.
 פייגלין, דוד: קיג. תח. תיג. תנה.
 פייגלין, משה זלמן: קיג. תח. תנה.
 פיינשטיין, משה: שעא.
 פינסון, ניסן: לב.
 פלייער, יוסף: צו.
 פליסקין, ישראל אבא: קסו.
 פרידברג, חיים דוב: סג.
 פריז, אברהם: קלו. קנ.
 פרלוב, מרדכי: קיח.
 פרנק, צבי פסח: חלח. תנו.
 פרץ, חיים: רסז.
 צונץ, דוב ידידיה: קמח.
 צימר, אוריאל: קעדח. רכא. רפג. תעא"ב.
 קווינט, אליהו:
 לא נרשם כמקום שחותם כמזכיר.
 קירשבליוס, הרב: תפכ.
 קליין, מנשה: תצב.
 קלמנסון, שלום מענדל: תכו.
 קרסיק, אליעזר: לג.
 ראטה, נפתלי: צח. רעג. תנ.
 רגב: ע.
 רובין, חיים שמעון זאב: רסג.
 רחמן, גדלי': שה.
 רחנבלום, נתן דוד: תב.
 רחנברג: קנא.
 רחנפלד, ישראל: חיט.
 ריטש, מרדכי: ש.
 רסקין, שלום דובער: צג.
 שאולזון, שמואל אלעזר: כב.
 שאיעוויטש, משה: פ.
 שגלוב, חי': קנו.
 שגלוב, יצחק אלחנן: כז.
 שוחאט, דוב יהודה: מה. קמח.
 שוחאט, יעקב עמנואל: תא.
 שוחאט, שרה: קמז. רכד.
 שולמן, דוד מאיר: עא. רטז.
 שוסטרמן, צבי: נו.
 שזר, שניאור זלמן:
 לה. לט. קל. רפד. רצב. תלט. תעו.
 שטיינמן, אליעזר: נה. רלט.
 שטיינפלד, י: רג.
 שלינקא, אברהם דוד: קכו.
 שמוטקין, יהודה: שלא. תצג.
 שמוטקין, יוסף: צג.
 שמרלינג, שניאור זלמן: כט.
 שניאור זלמן, אדה"ז: קמו. תמג.
 ראה מפתח עינים ערך ספרים. פתגמים.
 שניאורסאהן, יוסף יצחק
 (אדמו"ר מוהריי"צ):
 ערב (יוסף — צי"ע, יצחק — קץ חי).
 רצד (התעניין במיוחד במקוה
 כמאנטעוידעא). שלז (קראת המגילה
 כמלך בתרפ"ד ובפרז בתרח"ץ).
 לא נסמן לרוב המצאו, רק כשמכר סיפור
 אודותיו וכי"ב. וראה מפתח עינים ערך
 מאמרים. מכתבים. ספרים. פתגמים.
 שניאורסאהן, לוי יצחק (אבי כאד"ש):
 שנא.
 שניאורסאהן, מנחם מענדל
 (אדמו"ר הצ"צ):
 קלה. תמרוז (יחסו לגר"א). תעא.
 ראה מפתח עינים ערך ספרים. פתגמים.
 שניאורסאהן, שלום דובער
 (אדמו"ר מוהרש"ב):
 סב (אופן מושבו באמירת דא"ח). קנד

תקיד

מפתח אנשים

(לא היה מתערב בעניני כיהכ"נ
בליובראורטש). רכד. שלו. חכו (הוארתו
בענין ציצית מכונה).
ראה מפתח ענינים ערך ספרים. פתגמים.
שניאורסאהן, שמואל
(אדמו"ר מוהר"ש):
ראה מפתח ענינים ערך פתגמים.
שניאורסאהן, שמואל מנחם מענדל: רסב.
שעפטיל, שמואל בצלאל (רשב"ץ): קנ.
שפילמן, מרדכי: רכה.
שפר, שרה: שלב.
שפרלין, יעקב מנחם מענדל: קסח.
שקלובסקי, א.: כו. שגא.
שרגאי, שלמה זלמן: רסב. רצ. שלג. חפב.
שרפשטיין, עזריאל זעליג: רנו.
ששונקין, נחום שמריה: סו. קסה.

מפתח מקומות

אוסטרליה: תיג.	ט. קל-לד (מרכז הפצת המעיינות. חיזוק
אזווארען: שסה.	המוסדות). קמה. קעט. קצט. רא. רה.
איטליה: סח.	רלט. רמא. רמו. רסג. רסז. ערה. שכה.
אנגליה: שכט.	שלט. שמ. שמז. שצג. שצט (ועד
אנטווערפן: רצג.	הרוחני). תפר.
אפריקה: תפג.	ראה גם מפתח ענינים ערך אגוני"ח. בית
ארץ הקודש; ארץ ישראל:	רבקה. צא"ח.
יח (אסור לצאת לחו"ל כו'). עו (מדינה).	לאדז: ראה מפתח ענינים ערך תו"ת.
קיג. קכ"קא (אם יש שם שליטה	לוד: רפר.
למזלות). קמב. קצג. רג. רמב (מדינה).	ראה גם מפתח ענינים ערך תו"ת.
שלג. שסד. שעא. שעט"פ (מדינה).	לונדון: רא.
תמה. תעח.	ראה גם מפתח ענינים ערך אגוני"ח.
ראה גם מפתח ענינים ערך אגוני"ח.	לכיש: לו.
אגוני"ח. אהלי"י. שליחות התל' לאה"ק.	מאנטעווידעא: רצד.
תו"ת.	מונטריאל:
ארצות הברית; אמריקה:	ראה מפתח ענינים ערך אגוני"ח. תו"ת.
רג. רצא. שלג. שעא"ב.	מוסקבה: שלז.
ראה גם מפתח ענינים ערך תו"ת.	מירון: מו. נ.
בית שערים: תמה"ו. תגד.	מלבורן: שעח. תנה.
בני ברק: ראה מפתח ענינים ערך צא"ח.	ראה גם מפתח ענינים ערך אגוני"ח.
בערמודא, איי: שסה.	אהלי"י. בית רבקה.
געטהייד: שכז.	מנטשסטער: ראה מפתח ענינים ערך אגוני"ח.
האמילטאן: שסה.	מרוקו:
הונגרי: קעט (רבני).	צא (עולי מ.). רחצ. שצג. שצט"ת. תיא"ב.
וונקובר: תי.	ב.
טורונטו:	ראה גם מפתח ענינים ערך אהלי"י.
ראה מפתח ענינים ערך אגוני"ח. אגוני"ח.	מפלסים, קבוץ: עט.
ירושלים:	ג.י.:
כג (יראה שלם). נ. קטו. קסד. קעז. קצג.	לא נסמנה לרוכ המצאה, וראה מפתח
רו. רצב.	ענינים ערך אגוני"ח. בית רבקה. תו"ת.
ראה גם מפתח ענינים ערך אגוני"ח.	פאנטאדלעאגאדא: שסה.
אהלי"י. צא"ח.	פולין: רג.
כפר חב"ד:	פורטוגל: שסה.
יד. כה. ל"מב. מה"ו. סא. סד. סו. עד. צט.	פריז: שלג. שלז.
קו (בשם זה דוקא). קז. קיא. קיג. קכח	ראה גם מפתח ענינים ערך תו"ת.

תקטו

מפתח מקומות

תקטז

ראשון לציון:	פתח תקוה: סז.
ראה מפתח ענינים ערך אחי תמימים.	צפרו: קצו.
רוסטוב: שלו.	צרפת: רא. שכד.
שדה אליהו: סד.	ראה גם מפתח ענינים ערך אגוני"ח. בית
הל אביב: תמח.	רבקה.
ראה גם מפתח ענינים ערך אגוני"ח. אחי	קיוב: תלו.
תמימים. צא"ח.	קלבריה: קי (איטליה של יון).

